Predici la Duminica a XXXIII-a după Rusalii a vameşului şi a fariseului (1. Triod)

Materiale despre Triod:

https://independent.academia.edu/emystea/Triod

https://archive.org/details/@steaemy?query=Triod

***

Index

Evanghelia şi Apostolul zilei..6

Duminica în care se citeşte Sfânta Evanghelie a pildei vameşului şi a fariseului (Triod)..8

Părintele Ilie Cleopa - Predică la Duminica Vameşului şi a Fariseului - Despre mândrie şi smerenie..27

Sfântul Ioan Gură de Aur - Cuvânt la Duminica Vameşului şi a Fariseului - Ideea şi vrednicia smereniei..33

Sfântul Ioan Gură de Aur despre smerenie şi pocăinţă 37

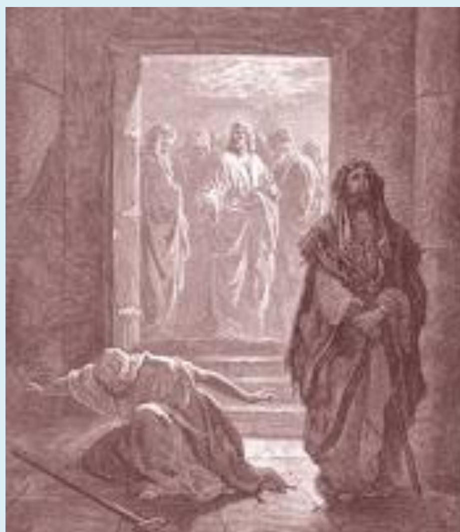
Sfântul Nicolae Velimirovici - Evanghelia despre rugăciunea vameşului şi fariseului..39
Sfântul Teofan Zăvorâtul – Cuvânt în Duminica Vameşului şi a Fariseului (I).....48
Sfântul Teofan Zăvorâtul – Cuvânt în Duminica Vameşului şi a Fariseului (II).53
Sfântul Teofan Zăvorâtul – Cuvânt în Duminica Vameşului şi a Fariseului (III) 59
Sfântul Ignatie Briancianinov - Predică în Duminica Vameşului şi Fariseului - Despre felul de a fi al vameşului şi cel al fariseului...63
Sfântul Ignatie Briancianinov - Predică în Duminica Vameşului şi Fariseului - Despre rugăciune şi pocăinţă...72
Sfântul Ignatie Briancianinov – Fariseul..79
Sfântul Ignatie Briancianinov - Despre boala mortală a fariseismului şi simptomele ei mai grave: smintirea prefăcută, osândirea, râvna vicleană.....88
Sfântul Grigorie Palama - Omilie la parabola evanghelică a vameşului şi a fariseului..95
Sfântul Luca al Crimeei - Cuvânt în Duminica vameşului şi fariseului (I)...........104
Sfântul Luca al Crimeei - Cuvânt în Duminica vameşului şi fariseului (II).......108
Mitropolitul Augustin de Florina - Predică la Duminica vameşului şi a fariseului – Ce dai?..111
Începutul Triodului. Predicile Sfântului Iustin Popovici la Duminica vameşului şi fariseului despre puterea smereniei şi a rugăciunii. "Mândria este dumnezeul acestei lumi! Trebuie luptă pe viaţă şi pe moarte cu acest balaur"..................114
Arhimandritul Ioil Konstantaros: - Lectura apostolică din Duminica vameşului şi a fariseului..123
Makarios Simonopetritul - Vameşul şi fariseul în Triod 126
Sfântul Teodor Studitul - Cuvântul 41: La Duminica vameşului şi a fariseului: despre păzirea poruncilor dumnezeieşti şi despre groaza păcătoşilor şi a celor ce îşi trec viaţa în lenevire..129
Sfântul Asterie al Amasiei - Cuvânt la Duminica vameşului şi fariseului 133
Pr. Alexander Schmemann - Uşile pocăinţei deschide-mi mie, Dătătorule de viaţă! - Smerenia..139
Părintele Arsenie Boca - Vameşul şi fariseul...142
Pr.Visarion Iugulescu - Predică la Duminica a 33-a după Rusalii - Vameşul şi Fariseul..145
Protos. dr. Vasile Vasilache - Predică la Duminica Vameşului şi Fariseului.......155
Părintele Petroniu Tănase – Meditaţie la Duminica Vameşului şi Fariseului....162
Părintele Gheorghe Calciu – Vameşul şi Fariseul sau o inimă care plânge 168
Părintele Dorin Picioruş - Predică la duminica a 33-a după Rusalii 171

Părintele Ion Cârciuleanu – Predică la Duminica a XXXIII-a după Rusalii a Vameşului şi Fariseului..178
Părintele Iosif Trifa - Pilda vameşului şi a fariseului 185
Traian Dorz - Ai urmărit îndeaproape învăţătura 191
Traian Dorz - Când se va striga odată...193
Pr. Anthony M. Coniaris – Duminica a XXXIII-a după Rusalii (a Vameşului şi Fariseului) - Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage............................195
IPS Andrei Rymarenko - Duminica a XXXIII-a după Rusalii (a Vameşului şi Fariseului) - Vameşul şi fariseul..199
Pr. Mihai Tegzeş - Duminica Vameşului şi a Fariseului....................................202
Pr. Gheorghe Neamţiu - Duminica a XXXIII-a după Rusalii (a Vameşului şi Fariseului) - Mândria şi smerenia 208
Pr. Vasile Rob - Duminica a XXXIII-a după Rusalii (a Vameşului şi Fariseului) - Dumnezeule, fii îndurător mie, păcătosul..213
IPS Ioan Ploscaru - Duminica Vameşului şi a Fariseului..................................215
Pr. Ioan Abadi şi Pr. Alexandru Buzalic - Duminica Vameşului şi a Fariseului ...218
Pr. Nicolae Runceanu - Duminica Vameşului şi a Fariseului 224
Diac. Ciprian Bâra - Uşile pocăinţei deschide-ne nouă… 229
Părintele Savatie ne învaţă să începem prin a fi sinceri cu Dumnezeu 232
Vameşul-Fariseu – sau cum ne prefacem în farisei crezând că suntem vameşi 241
Pr. Constantin Necula - Predică la Duminica a XXXIII-a după Rusalii - Despre darul îndreptăţirii 247
Pr. Constantin Necula - Duminici în dar: Predici şi gânduri 251
Pr. Constantin Necula: „Doi oameni s-au suit la templu ca să se roage” (Luca 18, 10-14)...254
Pr. Constantin Necula - Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni... (Luca 18.10-14)...257
Părintele Hrisostom de la Putna - Predica din 2011 - Jertfa lui Dumnezeu este duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi 260
Ieşirea din minciuna închipuirii de sine, care rodeşte nesimţire, nebunie şi dezbinare. Predici la Pilda vameşului şi a fariseului......................................265
Protos. Dosoftei (Mănăstirea Putna) - Predică din 9 februarie 2014: Închipuirea de sine şi dorinţa de superioritate duc la nesimţire, la nebunie şi la conflicte 265
Arhim. Nichifor Horia (Iaşi) - Predică la 1 februarie 2015: Ieşirea din viaţă în min-ciună şi din nesimţire prin împărtăşirea de smerenia care se vede pe sine

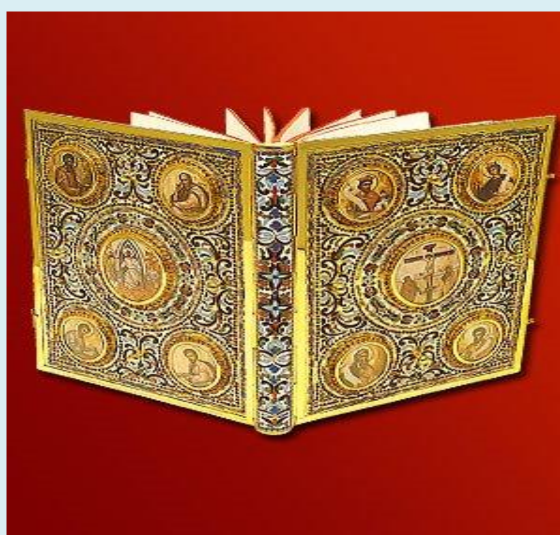
vs. atitudinea dispreţuitoare şi necinstitoare la adresa aproapelui cine şi cum se poate întâlni cu adevărat cu Dumnezeu? *270*
Cuviosul vameş şi inchipuitul "impecabil". Omilia fericitului Părinte Moise Aghioritul: "Cel mai rău dintre toate este să crezi că eşti bun şi să-ţi închipui că mergi bine! În ziua de astăzi, smerenia este socotită de mulţi o slăbiciune" *275*
Pilda vameşului şi a fariseului. "Dreptatea" necruţătoare şi mincinoasă a lumii versus ochii lui Dumnezeu. Strigătul care îndreptăţeşte. Taina şi legile fundamentale ale vieţii duhovniceşti *288*
Arhim. Varnava Iankos: Smerenie şi dragoste *288*
Pr. Constantin Sturzu/ Doxologia: Îndreptăţirea sau pacea? Cârpa sau haina de nuntă? *292*
Părintele Simeon Kraiopoulos despre duhul semeţ al epocii noastre şi obrăznicie ca demonizare. Demonii fug numai de smerenie *295*
Părintele Proclu: "Poate să aibă cineva fapte bune cu grămada; dacă nu are smerenie şi căinţă, degeaba! Dumnezeu iubeşte pe omul smerit şi nebăgat în seamă. Duhul Sfânt îl lasă în părăsire pe cel ce se mândreşte" *298*
"Iată că au venit din nou săptămânile pregătitoare pentru marele Post!" - Duminica vameşului şi a fariseului: "Trebuie să simţim, şi să simţim adânc, că nu merităm absolut nimic şi nu putem pune temei pe nimic din cele ale noastre". Părerea de sine - gândul cel mai rău pentru lucrarea duhovnicească! *305*
Pr. Noël Tanazacq - Tâlcul Evangheliei Vameşul şi Fariseul, prima duminică din Triod *309*
Pilda vameşului şi fariseului *312*
Pr. prof. Al. I. Durea - Predică la Duminica a 33 -a după Rusalii (a Vameşului şi a Fariseului) *314*
„Se împlinesc două mii douăzeci și unu de ani în care Împărăția lui Dumnezeu a fost câștigată de cei care s-au pocăit" - Pr. Visarion Alexa *319*
Părintele Visarion Alexa: „Citiți Noul Testament și veți vedea că nu rigoriştii, nu tehnocrații erau lângă Hristos, ci nenorociții, păcătoșii, vameșii și prostituatele" *322*
Ierom. Maxim Morariu - Între milostenia umană și cea divină *325*
Marius Nedelcu - Inima, organul duhovnicesc prin care omul se descoperă pe sine *328*
Protos. Atanasie Bădulescu - Evanghelia de Duminică - Pilda unei rugăciuni care îndepărtează de Dumnezeu *331*
Părintele Symeon Brüschweiler: „Fără atitudine de pocăinţă, rugăciunea nu valorează nimic în ochii lui Dumnezeu" *335*

Pr. Ciprian Florin Apetrei - Triodul, urcuş duhovnicesc spre Înviere 337
Pr. Ciprian Florin Apetrei - Triodul, timpul rugăciunii împletite cu postirea... 342
Arhimandritul Serafim Alexiev - Smerenia 346
PS Sebastian - Predică la Duminica Vameşului şi Fariseului - Rugăciune şi non-rugăciune 358
Înaltpreasfințitul Ioachim, arhiepiscop al Romanului și Bacăului - La Dumnezeu să căutăm iertare, iar nu răsplată 362
Înaltpreasfințitul Ioachim, arhiepiscop al Romanului și Bacăului - Aritmetică divină (1+1=1) 366
Înaltpreasfințitul Calinic, arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților - „În smerenie se odrăslește slava lui Dumnezeu” 368
Timotei Prahoveanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor - Uşile pocăinţei, începutul călătoriei către smerita cugetare 372
PS Timotei despre lecția vameșului: Când nu suntem mulțumiți cu starea noastră e semn că suntem pe drumul cel bun 377
Preafericitul părinte patriarh Daniel - Predică la Duminica a XXXIII-a după Rusalii - Să unim fapta bună cu smerenia 379
Preafericitul părintele nostru Daniel - Predică la duminica a 33-a după Rusalii (a Vameşului şi a Fariseului) 385
„Temelia progresului duhovnicesc este rugăciunea smerită” 388
Patriarhul Daniel: „Rugăciunea smerită este izvor de iubire smerită pentru semeni” 391
Icoane 394

Evanghelia şi Apostolul zilei

Evanghelia

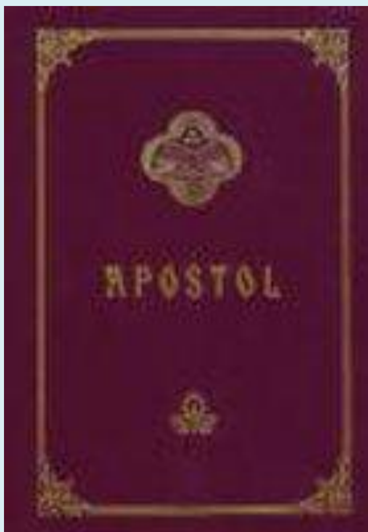

Ev. Luca 18, 10-14

Zis-a Domnul pilda aceasta:
10. Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu şi celălalt vameş.
11. Fariseul, stând, aşa se ruga în sine: Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca şi acest vameş.
12. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig.
13. Iar vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer, ci-şi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului.

14. Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa.

Apostol

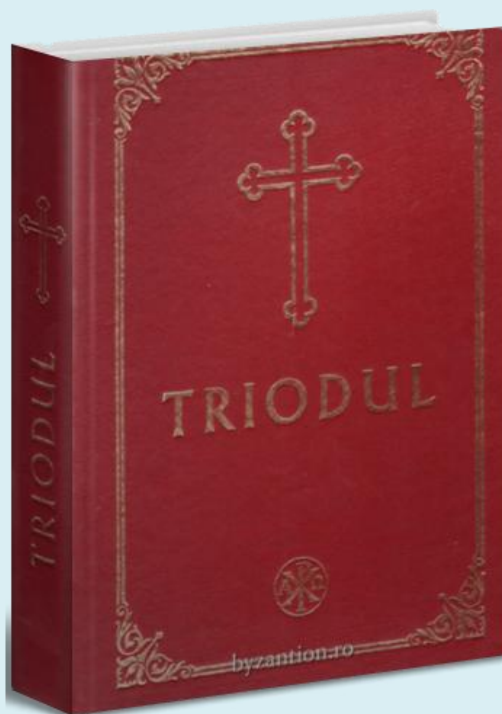

Epistola către Timotei a Sfântului apostol Pavel

2 Timotei 3, 10-15

10. Tu însă mi-ai urmat în învăţătură, în purtare, în năzuinţă, în credinţă, în îndelungă răbdare, în dragoste, în stăruinţă,
11. În prigonirile şi suferinţele care mi s-au făcut în Antiohia, în Iconiu, în Listra; câte prigoniri am răbdat! şi din toate m-a izbăvit Domnul.
12. Şi toţi care vor să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniţi.
13. Iar oamenii răi şi amăgitori vor merge spre tot mai rău, rătăcind pe alţii şi rătăciţi fiind ei înşişi.
14. Tu însă rămâi în cele ce ai învăţat şi de care eşti încredinţat, deoarece ştii de la cine le-ai învăţat,
15. Şi fiindcă de mic copil cunoşti Sfintele Scripturi, care pot să te înţelepţească spre mântuire, prin credinţa cea întru Hristos Iisus.

Duminica în care se citeşte Sfânta Evanghelie a pildei vameşului şi a fariseului (Triod)

La Vecernie, sâmbăta seara

După Psalmul obişnuit, cântăm Fericit bărbatul... citind Catisma toată.

La Doamne strigat-am..., punem **stihirile** pe 10, cântând din Octoih: 3 stihiri ale învierii și 4 ale lui Anatolie, iar din Triod aceste două idiomela, repetând pe cea dintâi. glas 1.

Să nu ne rugăm ca fariseul, fraţilor, că cel ce se înalţă pe sine, se va smeri; ci să ne smerim înaintea lui Dumnezeu ca vameşul, prin postire, strigând: Dumnezeule, milostiveşte-te spre noi păcătoşii. *(de două ori)*

Fariseul de slava deşartă biruindu-se, iar vameşul cu pocăinţa plecându-se, a venit la tine însuţi, Stăpâne, Ci acela lăudându-se, s-a lipsit de bunătăţi; iar acesta negrăind, s-a învrednicit darurilor. În aceste suspinuri întăreşte-mă, Hristoase Dumnezeule, ca un iubitor de oameni.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, *glasul al 8-lea*

Atotţiitorule, Doamne, ştiu cât pot lacrimile! Că pe Ezechia din porţile morţii l-a ridicat, pe cea păcătoasă din păcatele cele de mulţi ani o au mântuit; iar pe vameşul, mai presus decât pe fariseul, l-a îndreptat. Ci mă rog, împreună cu aceştia numărându-mă, să mă miluieşti.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. (a Născătoarei de Dumnezeu), *cea dintâi, a glasului de rând*

La Litie

Stihira hramului, după obicei.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, *glasul al 3-lea*

Cunoscând, suflete al meu, osebirea vameşului şi a fariseului, urăşte glasul cel trufaş al aceluia; iar a acestuia pofteşte-i rugăciunea cea cu bună umilinţă şi strigă: Dumnezeule milostiveşte-te spre mine păcătosul şi mă miluieşte.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. (a Născătoarei de Dumnezeu), Învierii*, acelaşi glas*

Fără sământă, din Dumnezeiescul Duh şi cu sfatul Tatălui, ai zămislit pe Fiul lui Dumnezeu, pe cel ce este din Tatăl, fără mamă mai-nainte de veci şi pentru noi din tine fără de tată fiind, cu trup l-ai născut, şi prunc cu lapte l-ai hrănit. Pentru aceasta nu înceta a-l ruga, să se mântuiască din primejdii sufletele noastre.

La Stihoavnă

Stihirile Octoihului, după Alfa-Vita.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, *glasul al 5-lea*

Îngreuiaţi fiind ochii mei, de fărădelegile mele, nu pot să privesc şi să văd înălţimea cerului; ci mă primeşte ca pe vameşul, pe mine, cel ce mă pocăiesc, Mântuitorule, şi mă miluieşte.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. (a Născătoarei de Dumnezeu), *acelaşi glas*

Biserică şi uşă eşti, palat şi scaun împărătesc, Fecioară, cu totul cinstită; prin care Răscumpărătorul meu, Hristos Domnul, celor ce dormeau întru întuneric, s-a

arătat, Soarele dreptăţii fiind, vrând să lumineze pe cei ce i-a zidit după chipul său, cu mâna sa, Pentru aceasta cu totul lăudată, ca ceea ce ai agonisit îndrăzneală, ca o Maică, către dânsul, roagă-l neîncetat să se mântuiască sufletele noastre.

Troparul, glasul 1: Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te! Ceea ce ești plină de har, Marie, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău, că ai născut pe Mântuitorul sufletelor noastre. *(de 3 ori)*

Apoi se face binecuvântarea pâinilor şi oştire din Epistolele Apostolilor. Iar de nu se face priveghere, zicem Troparul Învierii şi al Născătoarei de Dumnezeu.

[Se cade să ştim: Slujba sfântului care cade în Duminica aceasta şi în Duminica fiului desfrânat o punem Vineri la Pavecerniţă sau când va socoti cel mai mare. Dacă sfântul care cade în aceste Duminici este Sfânt mare, slujba lui nu se amână. De asemenea dacă sfântul din aceste Duminici este sfânt mic, însă este hramul Bisericii, slujba lui nu se amână. Ci facem priveghere şi cântăm slujba hramului, ca pe a Întâmpinării Domnului. Despre tipicul întâmpinării Domnului, caută la sfârşitul acestei cărţi la litera A.]

La Utrenie

După cei şase psalmi, Dumnezeu este Domnul pe glasul Octoihului. Şi zicem Troparul învierii. *(de două ori)*

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Apoi obişnuitele Catisme. Sedelnele Octoihului, După Fericiți cei fără prihană... Troparele: Soborul îngeresc... Ipacoi, Antifoanele și Prochimenul glasului. Toată suflarea..., Evanghelia învierii, de rând. Învierea lui Hristos văzând...

Psalmul 50
1. Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta
2. Şi după mulţimea îndurărilor Tale, şterge fărădelegea mea.
3. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea şi de păcatul meu mă curăţeşte.
4. Că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea.
5. Ţie unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut, aşa încât drept eşti Tu întru cuvintele Tale şi biruitor când vei judeca Tu.
6. Că iată întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea.

7. Că iată adevărul ai iubit; cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii Tale mi-ai arătat mie.
8. Stropi-mă-vei cu isop şi mă voi curăţi; spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi.
9. Auzului meu vei da bucurie şi veselie; bucura-se-vor oasele mele cele smerite.
10. Întoarce faţa Ta de la păcatele mele şi toate fărădelegile mele şterge-le.
11. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele.
12. Nu mă lepăda de la faţa Ta şi Duhul Tău cel sfânt nu-l lua de la mine.
13. Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale şi cu duh stăpânitor mă întăreşte.
14. Învăţa-voi pe cei fărădelege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce.
15. Izbăveşte-mă de vărsarea de sânge, Dumnezeule, Dumnezeul mântuirii mele; bucura-se-va limba mea de dreptatea Ta.
16. Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta.
17. Că de ai fi voit jertfă, Ţi-aş fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi.
18. Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi.
19. Fă bine, Doamne, întru bună voirea Ta, Sionului şi să se zidească zidurile Ierusalimului.
20. Atunci vei binevoi jertfa dreptăţii, prinosul şi arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Tău viţei.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, *glasul al 8-lea*

Uşile pocăinţei deschide-mi mie, Dătătorule de viaţă; că mânecă duhul meu la Biserica ta cea sfântă, purtând locaş al trupului, cu totul spurcat. Ci ca un îndurat curățeşte-l, cu mila milostivirii tale.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. (a Născătoarei de Dumnezeu)

În cărările mântuirii îndreptează-mă, Născătoare de Dumnezeu, căci cu păcate grozave mi-am spurcat sufletul și cu lenevire mi-am cheltuit toată viaţa mea; ci cu rugăciunile tale spală-mă de toată necurăţia.

Apoi, glasul al 6-lea:

Stih: Miluieşte-mă Dumnezeule după marea mila Ta, şi după mulţimea îndurărilor Tale, curăţeşte fărădelegea mea.

Şi **Stihira** aceasta:

La mulţimea faptelor mele celor rele, cugetând eu, ticălosul, mă cutremur de înfricoşata zi a judecăţii; ci îndrăznind spre mila milostivirii tale, ca David strig ţie; Miluieşte-mă Dumnezeule după mare mila ta.

[Apoi Diaconul sau Preotul zice: Mântuieşte, Dumnezeule, poporul Tău... Doamne miluieşte, (de 12 ori) Ecfonisul: Cu mila şi cu îndurările...

Canoanele se pun: Al învierii din Octoih cu irmosul pe 4, al Crucii şi învierii pe 2, al Născătoarei de Dumnezeu pe 2 şi al Triodului pe 6.

Iar de se va întâmpla pomenirea vreunui Sfânt mare, punem Canonul Învierii cu irmosul pe 4, al Sfântului pe 4 şi al Triodului pe 6.]

Canonul

facere a lui Gheorghie

Cântarea 1

Irmos: Ca pe uscat umblând Israel, cu urmele prin adânc, pe prigonitorul Faraon văzându-l înecat, a strigat: lui Dumnezeu cântare de biruinţă să-I cântăm.

Cu pilde îndemnând pe toţi Hristos, spre îndreptarea vieții, pe vameşul înalță din smerenie, arătând pe fariseul că s-a smerit dintru înălţare.

Din smerenie văzând cinste făcătoare de înălţime, şi din înălţare cădere rea, râvneşte la bunătăţile vameşului şi urăşte răutatea fariseului.

Din trufie se împrăştie tot binele, iar din smerenie piere toată răutatea; care să o îmbrăţişăm noi credincioşii, despreţuind, după adevăr, năravul cel măreţ.

Împăratul tuturor, vrând să fie ucenicii lui smeriţi în cugete, sfătuindu-i, îi învăţa să râvnească suspinului vameşului şi umilinţei.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Ca vameşul suspin şi cu tânguiri neîncetate mă apropii eu, Doamne, acum la milostivirea ta; miluieşte-mă şi pe mine, cel ce-mi petrec acum viaţa cu smerenie.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Gândul, sfatul, nădejdea, trupul, sufletul şi duhul, către tine mi-am pus, Stăpână; scapă-mă de vrăjmaşii cei cumpliţi, de supărări, şi de îngrozirea cea viitoare, şi mă mântuieşte.

Catavasie: Deschide-voi gura mea şi se va umplea de Duhul, şi cuvânt răspunde-voi Împărătesei Maici şi mă voi arăta luminat prăznuind şi voi cânta minunile ei bucurându-mă.

Cântarea a 3-a

Irmos: Nu este sfânt precum Tu, Doamne Dumnezeul meu, Care ai înălţat fruntea credincioşilor Tăi, Bunule şi ne-ai întărit pe noi pe piatra mărturisirii Tale.

Din gunoi şi din patimi se înalţă cel smerit, şi din înălţimea bunătăţilor cade rău tot cel înalt cu inima; de al căruia nărav al răutăţii să fugim.

Slava deşartă deşertează bogăţia dreptăţii; iar smerenia risipeşte mulţimea poftelor. Căruia noi urmând, aşează-ne în partea vameşului, Mântuitorule.

Ca vameşul şi noi bătându-ne în piept, strigăm cu umilinţă: Dumnezeule, milostiveşte-te spre noi păcătoşii! Ca să luăm iertarea aceluia.

Spre râvnă să venim credincioşii, săvârşind blândețile şi vieţuind cu smerenie, cu suspinarea inimii, cu plâns şi cu rugăciune; ca să luăm iertare de la Dumnezeu.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Să lepădăm, credincioşii, trufia cea fără măsură, cumplita mândrie, urâta înălţare şi cruzimea cea rea a fariseului, cea necuvioasă lui Dumnezeu.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Întru tine ceea ce eşti singură scăpare nădăjduindu-mă, să nu pierd nădejdea cea bună; ci să dobândesc Preacurată ajutorul tău, mântuindu-mă de toată spurcăciunea celor rele.

Sedealna glasul al 4-lea:

Podobie: Degrab ne întâmpină pe noi mai înainte până ce nu ne robim când vrăjmaşii Te hulesc pe Tine şi ne îngrozesc pe noi, Hristoase, Dumnezeul nostru, pierde cu Crucea Ta pe cei ce se luptă cu noi, ca să cunoască cât poate credinţa dreptmăritorilor, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Unule, Iubitorule de oameni.

Smerenia a înălţat pe cel ruşinat de răutăţi, pe vameşul ce a suspinat şi a strigat către Ziditorul, milostiveşte-te! Iar înălţarea a surpat din dreptate pe ticălosul fariseu ce a grăit cu trufie. Deci să urmăm celor bune, depărtându-ne de la răutăţi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Smerenia, odinioară, a înălţat pe vameşul ce a strigat cu plângere, milostiveşte-te şi l-a îndreptat. Lui să ne asemănăm toţi cei ce am căzut întru adâncul răutăţilor; să strigăm Mântuitorului dintru adâncul inimii: Greşit-am! Milostiveşte-te, Unule Iubitorule de oameni.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Primeşte Stăpână, degrabă, rugăciunile noastre şi le du Fiului tău şi Dumnezeu, Doamnă cu totul fără prihană. Scapă din primejdii pe cei ce aleargă către tine; strică meşteşugirile, surpă semeţia celor ce se într-armează nedumnezeieşte, Preacurată, asupra robilor tăi.

Cântarea a 4-a

Irmos: Hristos este Puterea mea, Dumnezeu şi Domnul, cinstita Biserică cu dumnezeiască cuviinţă cântă strigând; din cuget curat întru Domnul să prăznuim.

Arătat-a, Cuvântul, smerenia a fi calea cea aleasă a înălţării, smerindu-se până şi la chipul cel de rob; căruia urmând oricine, smerindu-se se înalţă.

Înălţatu-s-a dreptul fariseu; şi a căzut; iar vameşul cel îngreuiat cu mulţimea răutăţilor, s-a smerit şi s-a înălţat, fără nădejde îndreptându-se.
Pricinuitoare de sărăcie, din bogăţia bunătăţilor s-a arătat înălţarea; şi îndestulare iarăşi smerenia îndreptării din sărăcia cea desăvârşită, care să o câştigăm.

Zis-ai mai-nainte, Stăpâne, că stai cu adevărat împotriva celor ce se mândresc; iar celor smeriţi, le dai, Mântuitorule, darul tău. Deci trimite-ne darul tău nouă celor ce ne-am smerit.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Către dumnezeiasca înălţare suindu-ne pe noi pururea Mântuitorul şi Stăpânul, a arătat smerenia făcătoare de înălţime; că a spălat cu mâinile sale picioarele ucenicilor.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Ca ceea ce ai născut lumina cea neapropiată, Fecioară, risipeşte întunericul sufletului meu cu raza cea luminătoare, şi îndreptează viaţa mea la cărările mântuirii.

Cântarea a 5-a

Irmos: Cu dumnezeiască Strălucirea Ta, Bunule, sufletele celor ce aleargă la Tine cu dragoste, mă rog, luminează-le; ca să Te vadă Cuvinte al lui Dumnezeu pe Tine, Adevăratul Dumnezeu, Cel ce îi chemi din negura greşelilor.

Să ne sârguim a urma bunătăţilor fariseului şi a râvni smereniei vameşului; urând necuviinţa greşelilor cea de la amândoi adică trufia şi pierzarea.

Văditu-s-a călătoria dreptăţii cea deşartă, deoarece a însoţit cu dânsa fariseul trufia; asemenea şi vameşul cu bunătatea cea făcătoare de înălţime, câştigând împreună mergătoare smerenia.

Întru bunătăţi, ca un şezător în căruţă, se părea fariseului că aleargă; iar vameşul pedestru alergând, ca pe lângă o căruţă, bine a trecut, înjugând smerenia cu umilinţa.

Pilda vameşului înţelegând-o toţi cu mintea, veniţi să-i urmăm cu lacrimi, aducând lui Dumnezeu duh umilit, cerând iertare păcatelor.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Să lepădăm, înţelepţilor, departe năravul cel măreţ şi urât, trufaş şi obraznic al fariseului, cel mult lăudăros şi cumplit, ca să nu ne lipsim de dumnezeiescul dar.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Ceea ce eşti bună, trimite toiag de putere nouă tuturor celor ce scăpăm la tine; ca să biruim în mijlocul tuturor vrăjmaşilor, ajutorându-ne şi din toată vătămarea scoţându-ne.

Cântarea a 6-a

Irmos: Marea vieţii văzând-o înălţându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând, strig către Tine: scoate din stricăciune viaţa mea, Mult Milostive.

Prin curgerea vieţii, tot deodată, au alergat fariseul şi cu vameşul. Deci acela de mândrie fiind cuprins, s-a primejduit în chip ruşinos; iar acesta s-a mântuit prin smerenie.

Călătoria vieţii cu cea dreaptă schimbându-o, noi să urmăm înţelepciunii celei dorite a vameşului şi să fugim de trufia cea urâtă a fariseului, ca să fim vii.

Să urmăm obiceiurilor bune ale lui Iisus, Mântuitorul, şi smereniei lui, noi cei ce dorim a dobândi sălaşul bucuriei celei fără sfârşit, sălăşluindu-ne în locul celor vii.

Arătat-ai, Stăpâne, ucenicilor tăi smerenie înaltă; căci încingându-te cu ştergătorul peste mijloc, şi spălându-le picioarele, le-ai poruncit să urmeze acestui obicei.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Fariseul şi-a petrecut viaţa cu bunătăţile, şi vameşul cu greşelile; ci acela, din înălţarea cea stricătoare de minte, a luat smerenia; iar acesta s-a înălţat, arătându-se smerit cu mintea.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Gol fiind zidit întru nerăutate şi întru viaţă neamăgitoare m-a îmbrăcat vrăjmaşul cu răutatea călcării de poruncă şi cu grosimea trupului; iar acum prin mijlocirea ta Fecioară mă mântuiesc.

Condacul, glasul al 4-lea:

După **Podobia:** Arătatu-Te-ai astăzi lumii şi Lumina Ta, Doamne s-a însemnat peste noi care cu cunoştinţă Te lăudăm, venit-ai şi Te-ai arătat, Lumina cea neapropiată.

Să fugim de vorba cea trufaşă a fariseului şi să ne învăţăm înălţimea graiurilor celor smerite ale vameşului, cu pocăinţă strigând: Mântuitorul lumii, milostiveşte-te spre robii Tăi.

Alt **condac**, glasul al 3-lea:

După **Podobie:** Fecioara astăzi, pe Cel mai presus de fiinţă naşte şi pământul peştera Celui Neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc şi magii cu Steaua călătoresc. Că pentru noi s-a născut Prunc Tânăr, Dumnezeu, Cel mai înainte de veci.

Suspinuri ca ale vameşului să aducem Domnului, şi la dânsul să cădem ca la un Stăpân, noi păcătoşii; că voieşte mântuirea tuturor oamenilor şi dă iertare tuturor celor ce se căiesc. Că pentru noi s-a într-aripat, Dumnezeu fiind împreună cu Tatăl; fără de început.

Icos: Pe noi înşine, fraţilor, toţi să ne smerim, cu suspinuri şi cu tânguiri să ne batem gândurile, ca atunci, la judecata cea veşnică, să ne arătăm acolo credincioşi, nevinovaţi, dobândind iertare; că acolo este odihna cea adevărată, pe care să ne rugăm acum să o vedem noi. Acolo durerea, întristarea şi suspinurile cele dintru adânc sunt depărtate, din Edenul cel minunat. Al căruia făcător este Hristos, Dumnezeu fiind împreună cu Tatăl, fără de început.

Prolog

Pe scurt despre Sinaxarele lui Xantopol la slujba Triodului

Sinaxarele lui Nichifor Calist Xantopol arată pentru fiecare din praznicele vestite ale Triodului pricina pentru care s-au rânduit, cum s-au rânduit, când au luat început și pentru ce sunt aşa acum.

Ele au fost orânduite de Sfinţii şi de Dumnezeu purtătorii Părinţi cu amănunţită grijă; încep de la Duminica vameşului şi fariseului şi ţin până la Duminica tuturor Sfinţilor.

Se cuvine aşadar ca înainte de cântarea a şaptea a canonului să se citească mai întâi după cum este datina, sinaxarul din Minei şi apoi sinaxarul Triodului.

După citirea sinaxarului din Minei vei spune aşa:

În aceeaşi zi facem pomenire de pilda din Sfânta Evanghelie a vameşului şi fariseului.

Stih: Trăind ca fariseul, departe eşti de Biserică;
Căci Hristos este înlăuntru aceluia care-l primeşte cu smerenie.

Alte **stihuri** la Triod:

Ziditorul al celor de sus şi al celor de jos,
Primeşte de la Îngeri cântarea întreit sfântă.
Iar de la oameni, primeşte Triodul!

Cu ajutorul lui Dumnezeu, începem astăzi şi Triodul. Triodul a fost întocmit cu înţelepciune şi în chipul cel mai bun şi cum se cuvenea de mulţi din sfinţii şi purtătorii de Dumnezeu părinţii noştri făcători de cântări, insuflat fiind de Sfântul Duh.

Primul dintre toţi părinţii, care au izvodit cântarea triodică, adică a celor trei cântări, după părerea mea spre a închipui Sfânta şi începătoarea de viaţă Treime, a fost marele poet Cosma. El a izvodit cânturile ce se cântă în marea şi sfânta săptămână a patimilor Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cu acrostih, după numele fiecărei zile.

După pilda lui şi alţi părinţi, dar mai mult decât alţii Teodor şi Iosif, Studiții, au alcătuit, cu aceeaşi râvnă ca şi Cosma, cântări pentru celelalte săptămâni ale sfântului şi marelui post al Patruzecimii. Cântările lor au fost întrebuinţate mai întâi la Mănăstirea Studion. În cea mai mare parte ei au alcătuit şi au cadenţat odele şi celelalte cântări ale Triodului adunând şi strângând material din Sfinţii Părinţi.

Aşadar pentru că Duminica se socoteşte cea dintâi dintre zile, după cum Duminica învierii se socoteşte întâia, a opta şi cea din urmă, au făcut foarte bine când au pus Luni cântarea întâia, Marţi cântarea a doua, Miercuri cântarea a treia, Joi cântarea a patra, Vineri cântarea a cincea, Sâmbătă cântarea a şasea, a şaptea şi celelalte două, a opta şi a noua; acestea pentru că sunt mai de seamă, sunt comune tuturor zilelor săptămânii.

Tot aşa a făcut şi dumnezeiescul Cosma la canonul din Marea Sâmbătă, căci a alcătuit numai patru cântări: cântarea a şasea, a şaptea, a opta și a noua.

Mai târziu, prea înţeleptul împărat Leon a poruncit lui Marcu monahul, episcopul Idruntului, să-i facă canon deplin.

Cartea aceasta se numeşte pe nedrept Triod, căci nu are totdeauna trei cântări, ci are şi canoane depline. După părerea mea şi-a luat numele său din pricină că cele mai multe canoane au trei cântări sau pentru că, după cum am spus, canoanele din săptămâna mare au fost alcătuite la început din trei cântări.

Când sfinţii noştri Părinţi au alcătuit această carte de slujbă, scopul lor a fost ca să ne aducă aminte pe scurt prin întreaga carte a Triodului de toată binefacerea dintru început a lui Dumnezeu faţă de noi, ca să ne amintească tuturora

- ⇒ *că am fost plăsmuiţi de el;*
- ⇒ *că prin călcarea poruncii, dată nouă spre încercare, am fost alungaţi din desfătarea paradisului;*
- ⇒ *că am fost izgoniţi din pricina zavistiei şarpelui şi vrăjmaşului, începătorul răutăţii, doborât din pricina mândriei;*
- ⇒ *că am fost îndepărtaţi de la bunătăţile Raiului şi am ajuns să fim conduşi de diavol;*
- ⇒ *că Fiul lui Dumnezeu şi Cuvântul, prin milostivirea milei sale, a plecat cerurile şi s-a pogorât, a locuit în Fecioară şi s-a făcut om;*
- ⇒ *că ne-a arătat chipul de a ne sui la cer, prin vieţuirea Sa, prin smerenia Sa mai cu seamă, prin postul, prin îndepărtarea de rele şi prin celelalte fapte ale Lui;*
- ⇒ *că a pătimit, a înviat şi s-a suit iarăşi la cer;*
- ⇒ *că a trimis pe Sfântul Duh, sfinţilor Lui ucenici şi apostoli;*
- ⇒ *că Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu desăvârşit, a fost predicat de ei pretutindenea;*
- ⇒ *că şi dumnezeieştii apostoli au făcut minuni prin harul Preasfântului Duh;*
- ⇒ *că în acelaşi timp au adunat prin predica lor, pe toţi sfinţii de la marginile lumii, umplând lumea cea de sus.*

Aceasta a şi fost la început gândul Ziditorului. Prin cele spuse am arătat care este scopul Triodului.

Aceste trei sărbători; a vameşului şi fariseului, a fiului risipitor, și a înfricoşatei Judecăţi au fost izvodite de Sfinţii Părinţi ca un fel de pregătire şi îndemnare, ca să ne pregătim şi să fim gata pentru nevoinţele duhovniceşti ale postului, lepădând deprinderea noastră cea ticăloasă.

Cea dintâi din aceste sărbători ne înfăţişează pilda vameşului şi a fariseului. Această săptămână se mai numeşte şi vestitoare. În adevăr, după cum cei care vor să meargă la război sunt vestiţi mai dinainte de generali despre timpul când va începe lupta, ca să-şi curăţească şi să-şi ascută săbiile, ca să-şi cerceteze bine toate celelalte arme, ca să îndepărteze orice piedică spre a se arunca cu râvnă în luptă şi spre a-şi lua cele de trebuinţă; de multe ori, înainte de luptă, li se ţin ostaşilor cuvântări, li se spun povestiri şi pilde ca să înflăcăreze sufletele lor şi să îndepărteze de la ei lenea, trândăvia, frica şi orice altă primejdie; tot astfel şi Sfinţii Părinţi vestesc mai dinainte, ca printr-o trâmbiţă, lupta ce o vom da prin post împotriva diavolului, spre a curăţi păcatul care a pus stăpânire mai dinainte pe sufletele noastre şi care s-a prefăcut în venin din pricina timpului îndelungat de când ne stăpâneşte; mai mult încă, să ne sârguim să dobândim faptele bune pe care nu le avem şi, într-armându-ne cum se cuvine, să mergem pregătiţi spre nevoinţele postului.

Aşadar pentru că cea dintâi armă pentru dobândirea virtuţii este pocăinţa şi smerenia, iar cea mai mare piedică mândria și îngâmfarea, Sfinţii Părinţi ne înfăţişează în cea dintâi sărbătoare a Triodului această pildă vrednică de credinţă din dumnezeiasca Evanghelie.

Prin fariseu ne îndeamnă să ne ferim de păcatul mândriei şi al îngâmfării, iar prin vameș ne îndeamnă să ne însuşim smerenia şi pocăinţa, virtuţi potrivnice acestui păcat.

Cel dintâi şi cel mai rău dintre păcate este mândria şi îngâmfarea. Din pricina mândriei şi îngâmfării a căzut diavolul din cer; mai-nainte era și se numea luceafăr luminos; din pricina lor este şi se numeşte întuneric.

Tot din pricina acestui păcat a fost alungat şi Adam, începătorul neamului omenesc din desfătarea Raiului.

Prin această pildă ne îndeamnă Sfinţi Părinţi să nu ne mândrim cu faptele noastre bune, să nu defăimăm pe aproapele, ci să fim totdeauna smeriţi. Căci Domnul celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har. Şi este mai bine ca să se întoarcă cel păcătos decât să se mândrească cel care face fapte bune. Vă spun vouă, zice Domnul, că s-a coborât vameşul mai îndreptat decât fariseul.

Aşadar pilda aceasta ne arată că nimeni nu trebuie să se mândrească, chiar dacă face fapte bune; dimpotrivă să se smerească şi să se roage din suflet lui Dumnezeu,

chiar dacă ar fi căzut în cele mai mari păcate. Făcând aşa nu este departe de mântuire.

Vameş este omul care ia de la ocârmuire dreptul de a lua vamă. El cumpără acest drept cu multă nedreptate şi pentru aceea ia de la oameni vamă mai mare decât se cuvine.

Fariseu este omul care se socoteşte desăvârşit în toate, depăşind pe ceilalţi oameni prin ştiinţa sa.

Saducheul, care îşi are numele de la un oarecare Sadochie, este omul care se crede drept căci Sedec înseamnă dreptate.

La evrei erau trei erezii: eseii, fariseii şi saducheii; aceştia din urmă nu credeau în înviere, în îngeri şi în Duhul Sfânt.

Pentru rugăciunile tuturor Sfinţilor tăi făcători de cântări, Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne şi mântuieşte-ne pe noi, Amin.

Cântarea a 7-a

Irmos: Dătător de rouă cuptorul l-a făcut îngerul, cuvioşilor tineri, iar pe haldei arzându-i porunca lui Dumnezeu, pe tiran l-a plecat a grăi: Binecuvântat eşti, Dumnezeul părinţilor noştri!

Cu lucrurile îndreptării înălţându-se fariseul, în laţurile slavei deşarte rău s-a încurcat, lăudându-se peste măsură; iar vameşul înălţându-se cu aripile smereniei, prea uşor s-a apropiat de Dumnezeu.

Prin mijlocirea smereniei, ca de o scară servindu-se vameşul s-a înălţat la înălţimea cerurilor; iar fariseul, cu putreda uşurime a trufiei înălţându-se, s-a pogorât în adâncimea iadului.

Pe cei drepţi vânându-i vicleanul, îi fură prin mijlocirea slavei deşarte; iar pe cei păcătoşi cu lanţurile deznădăjduirii îi leagă. Ci să ne sârguim a scăpa de amândouă răutăţile, noi râvnitorii vameşului.

Cu rugăciune să cădem la Dumnezeul nostru, cu lacrimi şi cu suspinuri fierbinţi, urmând smereniei vameşului celei înălţătoare, şi să cântăm noi credincioşii: Bine eşti cuvântat, Doamne, Dumnezeul părinţilor noştri.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Învăţând pe ucenici mai înainte le-ai poruncit, Stăpâne, să nu cugete cele înalte, ci să se unească cu cei smeriţi. Pentru aceasta, Mântuitorule, noi credincioşii strigăm ţie: Bine eşti cuvântat Dumnezeul părinţilor noştri.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Frumuseţea şi scara cea dumnezeiască, pe care mai înainte a văzut-o Iacov, de jos întinsă către înălţime, pe tine te cunoaştem a fi Preacurată; pogorând de sus pe Dumnezeu întrupat, şi pe oameni printr-însa ridicându-i.

Cântarea a 8-a

Irmos: Din văpaie cuvioşilor rouă ai izvorât, şi jertfa dreptului cu apă o ai ars; că toate le faci, Hristoase, cu singură voirea. Pe tine te prea înălţăm întru toți vecii.

Cu minte smerită suspinând vameşul, a aflat pe Domnul milostiv, şi s-a mântuit; iar prin mijlocirea cea rea a limbii ce grăia cu trufie, a căzut fariseul din dreptate.

De trufia gândului fariseului şi de numirea curăţiei, să fugim noi credincioşii, râvnind smereniei şi gândului vameşului, celui bine primit.

Cuvintele vameşului credincioşii să le grăim în sfânta Biserică: Dumnezeule, milostiveşte-te! Ca împreună cu dânsul să aflăm iertare, scăpând de pieirea fariseului celui mult lăudăros.

Suspinării vameşului să urmăm toţi şi, cu Dumnezeu vorbind, să strigăm către dânsul cu lacrimi fierbinţi: Iubitorule; de oameni, greşit-am! Milostive îndurate, milostiveşte-te; şi mă mântuieşte.

Binecuvântăm pe Tatăl, şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Domnul.

Spre suspinul vameşului s-a uitat Dumnezeu, şi pe el îndreptându-l, l-a arătat pildă tuturor; ca să se plece pururea cu suspinuri şi cu lacrimi, cerând dezlegarea păcatelor.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Nu ştiu alt sprijin afară de tine, Curată şi cu totul fără prihană. Pe tine te pun rugătoare, pe tine mijlocitoare către cel ce s-a născut din tine; scapă-mă de toate cele ce mă întristează.

Cântarea a 9-a

Irmos: Pe Dumnezeu a-L vedea nu este cu putinţă oamenilor, spre care nu cutează a căuta Oştile îngereşti; iar prin tine Preacurată S-a arătat oamenilor Cuvântul Întrupat. Pe care mărindu-L cu Oştile cereşti, pe tine te fericim.

Luând de la Hristos cale de înălţare smerenia, pilda mântuirii, să dorim obiceiul vameşului și lepădând departe înălţarea trufiei, cu minte smerită să facem pe Dumnezeu îndurător.

Trufia sufletului să o lepădăm, să câştigăm cuget drept cu smerenie, să nu ne sârguim a ne îndreptăţi pe noi înşine, să urâm deşarta mândrie, şi să milostivim cu vameşul pe Dumnezeu.

Să aducem rugăciuni de umilinţă, cu osârdie, Ziditorului ca vameşul; lepădându-ne de nerecunoscătoarele rugi ale fariseului; de glasurile cele cu laudă mare, care aduc defăimare împotriva aproapelui; ca să ne agonisim pe Dumnezeu milostiv şi lumină.

Cu multă adunare de păcate îngreuindu-mă, am întrecut pe vameşul cu prisoseala răutăţii, şi am câştigat şi trufia cea lăudăroasă a fariseului, făcându-mă în totul pustiu de toate bunătăţile. Doamne, fie-ţi milă de mine.

Învredniceşte fericirii tale pe cei ce sunt săraci cu duhul pentru tine, că după învăţătura poruncii tale, aducem ţie duh umilit. Şi primindu-l, Mântuitorule, mântuieşte pe cei ce-ţi slujesc ţie.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Vameşul suindu-se în Biserică cu credinţă oarecând, şi rugându-se lui Dumnezeu s-a îndreptat, căci cu suspinuri venind şi cu lacrimi şi cu sfărâmarea inimii, toată povara păcatelor a lepădat-o prin rugăciune.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Dă-ne nouă a te lăuda, a te slăvi şi a te ferici după cuviinţă, celor ce te cinstim pe tine Preacurată, şi mărim naşterea ta, ceea ce eşti singură binecuvântată. Că tu eşti lauda creştinilor, şi către Dumnezeu rugătoare bineprimită.

Luminânda a Învierii din Octoih.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, *a Triodului*

După **Podobia:** Cu ucenicii să ne suim în muntele Galileei, prin credinţă să vedem pe Hristos zicând: Că a luat putere a celor de sus şi a celor de jos; să ne învăţăm cum învaţă, a boteza toate neamurile în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh şi a petrece cu tăinuitorii, precum S-a făgăduit până în sfârşitul veacului.

Să fugim de grăirea cea înaltă şi înrăutăţită a fariseului, şi să ne învăţăm smerenia vameşului cea prea aleasă, ca să ne înălţăm, strigând către Dumnezeu, împreună cu acela; Milostiveşte-te spre robii tăi, cel ce te-ai născut din Fecioară, Hristoase Mântuitorule, şi răbdând Crucea de voie, ai ridicat lumea ta cu dumnezeiasca putere.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Făcătorul zidirii şi Dumnezeul tuturor a luat trup omenesc, Născătoare de Dumnezeu, din curatul tău pântece, întrutot lăudată, şi toată firea mea cea stricată o a înnoit; lăsându-te după naştere iarăşi ca şi mai-nainte de naştere. Pentru aceasta cu credinţă toţi lăudându-te, strigăm: Bucură-te, lauda lumii.

La Laude

Stihiri: Din Octoih 4 ale învierii, și ale Triodului aceste 4 idiomele: glasul 1.

Să nu ne rugăm ca fariseul, fraţilor; că cel ce se înalţă pe sine, se va smeri. Să ne smerim înaintea lui Dumnezeu ca vameşul, prin postire, strigând: Dumnezeule, milostiveşte-te spre noi păcătoşii.

Fariseul de slava deşartă biruindu-se iar vameşul, cu pocăinţă plecându-se, au venit la tine însuţi Stăpâne. Ci acela lăudându-se, s-a lipsit de bunătăţi; iar acesta negrăind s-a învrednicit darurilor. Întru aceste suspinuri întăreşte-mă, Hristoase Dumnezeule, ca un iubitor de oameni.

Glasul al 3-lea:

Stih: Scoală-Te Doamne, Dumnezeul meu; înalță-se mâna Ta, nu uita pe săracii Tăi până în sfârşit.

Cunoscând suflete al meu osebirea vameşului şi a fariseului, urăşte glasul cel trufaş al aceluia; iar a acestuia pofteşte-i rugăciunea cea cu bună umilinţă, şi strigă: Dumnezeule, milostiveşte-te spre mine păcătosul şi mă miluieşte.

Stih: Mărturisi-mă-voi ție, Doamne, cu toată inima, spune-voi toate minunile tale.

Glasul fariseului cel mult lăudăros, credincioşii urându-l şi râvnind rugăciunii vameşului, celei cu bună umilinţă, smerindu-ne pe noi înşine, să nu cugetăm cele înalte; ci să strigăm cu umilinţă: Dumnezeule, milostiveşte-te spre păcatele noastre.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, *glasul al 8-lea*

Pe fariseul ce se îndrepta pe sine lăudându-şi faptele, l-ai osândit, Doamne, şi pe vameşul, ce s-a smerit şi cu suspinuri a cerut iertare, l-ai îndreptat. Că nu primeşti cugetele cele măreţe şi inimile cele umilite nu le defăimezi. Pentru aceasta şi noi cu smerenie cădem înaintea ta. Cel ce ai pătimit pentru noi, dă-ne iertare şi mare milă.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. (a Născătoarei de Dumnezeu)

Prea binecuvântată eşti Născătoare de Dumnezeu...

[Doxologia mare, Ecteniile şi Apolisul. Apoi obişnuita Litie, în pridvor, la care cântăm: Slavă..., Şi acum..., Stihira Evangheliei de la Utrenie. După Apolisul Litiei se citește învăţătura cuviosului Teodor Studitul şi cântăm Troparul cuviosului Teodor pe glasul al 8-lea: Al ortodoxiei îndreptătorule..., fără a Născătoarei:

Ceasul 1 şi Apolisul deplin.

Se cade a şti: Că toate cele 11 Stihiri ale Evangheliilor de la Utrenie, începând din această Duminică până la Duminica tuturor Sfinţilor, se cântă în pridvor, la Litiile Utreniilor, la Slavă..., Şi acum...

Iarăşi să se ştie: Că dintru această Duminică începem a citi în pridvor, după Apolisul Litiei, învăţătura Sfântului părintelui nostru Teodor Studitul, pe care o citeşte Egumenul, dacă este de faţă iar de nu, o citeşte Eclesiarhul. Fraţii stau, ascultând cu luare aminte]

La Liturghie

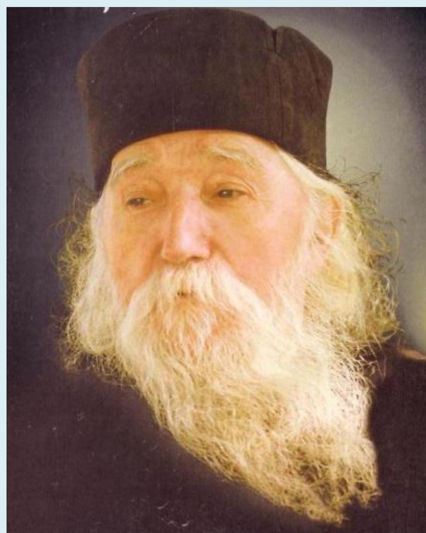
Fericirile din Octoih pe 6; şi din Triod, Cântarea a 6-a, pe 4. Prochimenul Glasului de rând. Apostolul către Timotei; Evanghelia de la Luca.

Chinonicul: Lăudaţi pe Domnul din ceruri...

Iar de se va întâmpla Sărbătoarea Întâmpinării Domnului în Sâmbăta lăsatului de carne, slujba morţilor de seară şi de dimineaţă se cântă la Biserica cimitirului. Iar de nu este Biserică la cimitir, atunci se cântă Sâmbătă, înaintea Duminicii Fiului desfrânat iar în Sâmbăta lăsatului de carne se cântă numai slujba întâmpinării.

(Extras din Triod)

Părintele Ilie Cleopa - Predică la Duminica Vameşului şi a Fariseului - Despre mândrie şi smerenie

Voi sunteţi cei ce vă faceţi pe voi drepţi înaintea oamenilor, dar Dumnezeu cunoaşte inimile voastre; căci ceea ce la oameni este înalt, urâciune este înaintea lui Dumnezeu.(Luca 16, 15)

Iubiţi credincioşi, în multe locuri ale Sfintei Scripturi se arată cât de mare, cât de păgubitoare de suflet şi cât de urâtă de Dumnezeu este patima mândriei, dar nu puţin se poate cunoaşte răutatea acestui păcat şi din învăţătura Sfintei Evanghelii de astăzi.

Eu, fiind prea mic şi nepriceput a arăta prin scris sau prin cuvânt câte înfăţişări are şi cât de felurită este această răutate a păcatului mândriei, voi aduce în mijloc o învăţătură preaminunată a ***Sfântului Ioan Scărarul*** în această privinţă. Prin aceasta se va cunoaşte câte capete are această înfricoşată fiară a mândriei şi prin care cei înţelepţi şi iscusiţi vor înţelege cât de pestriţ şi primejdios este acest păcat.

Iată ce zice acest sfânt părinte despre mândrie: ***"Mândria este lepădătoare de Dumnezeu, învăţătură a diavolilor, defăimare a oamenilor, maica osândirii, strănepoata laudelor, semn al nerodirii, izgonirea ajutorului lui Dumnezeu, ieşirea din minţi, înaintemergătoare de căderi, pricină a epilepsiei, izvor al mâniei, uşă a făţărniciei, întărire a diavolilor, străjuitoare a păcatelor, pricinuitoare a nemilostivirii, neştiinţă de îndurare, amară luătoare de seamă a greşelilor altora, judecătoare fără de omenie, împotrivă luptătoare a lui Dumnezeu"*** (*Filocalia*, IX, Cuvântul 25, Despre mândrie, Bucureşti, 1980).

Se cuvine mai întâi să arătăm cât de vechi este acest păcat şi prin cine a intrat în lumea de sus şi în cea de jos. Vechimea acestui păcat numai singur Dumnezeu o cunoaşte, fiindcă numai El ştie când a căzut satana cu îngerii lui din cer. Nouă nu ni s-a făcut cunoscut cu câte mii de ani înainte de zidirea lumii văzute a fost căderea îngerilor în acest păcat. ***Dumnezeiasca Scriptură ne arată că acest greu păcat a fost pricina căderii din cer a satanei şi a îngerilor celor de un gând cu el.***

Iată ce zice Dumnezeu prin gura marelui prooroc Isaia în această privinţă: "Tu ai zis în cugetul tău: În cer mă voi sui, deasupra stelelor cerului voi pune scaunul meu. Şedea-voi pe muntele cel înalt peste munţii cei înalţi care sunt spre miazănoapte. Sui-mă-voi deasupra norilor, fi-voi asemenea Celui Preaînalt (Isaia 14, 13-14).

În aceste cuvinte ale Sfintei Scripturi se arată care a fost gândul satanei mai înainte de căderea lui. Iar despre căderea lui şi a celorlalţi îngeri de un gând cu el, Sfânta Scriptură ne arată, zicând: ***Cum a căzut din cer luceafărul cel ce răsare dimineaţa, zdrobitu-s-a de pământ cel ce trimitea la toate neamurile...*** Şi iarăşi: ***Acum în iad te vei pogorî, în temeliile pământului (Isaia 14, 15).*** Şi iarăşi zice Sfânta Scriptură de căderea satanei: ***Pogorîtu-s-a în iad mărirea ta şi multă veselie a ta, sub tine voi aşterne putrejune şi rămăşiţa ta vor fi viermii (Isaia 14, 11).***

Dacă ne vom întoarce acum cu mintea la rugăciunea fariseului din Evanghelia ce s-a citit astăzi şi dacă vom cerca cu luare aminte înţelesul cuvintelor lui, vom înţelege mult din vicleniile păcatului mândriei care s-a strecurat în cuvintele cele pline de laudă ale fariseului. ***Dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zice că mândria este "amară luătoare de seamă şi judecătoare fără de omenie a păcatelor altora".***

Sfânta Evanghelie ne arată că: Fariseul, stând în biserică, aşa se ruga întru sine: ***Dumnezeule, mulţumesc Ţie că nu sunt ca ceilalţi oameni: răpitor, nedrept, preadesfrînat. Dar ce fel de mulţumire aducea el lui Dumnezeu în rugăciunea lui dacă, plin de mândrie, osândea pe ceilalţi oameni că sunt răpitori, nedrepţi, preadesfrînaţi etc.? După cum se cunoaşte, rădăcina rugăciunii lui era mândria. Din această blestemată rădăcină ieşeau cuvintele lui pline de îndreptăţire de sine înaintea oamenilor. El a uitat cuvântul Sfintei Scripturi care zice: Cel ce nădăjduieşte în Dumnezeu cu inimă îndrăzneaţă, unul ca acesta este nebun (Pilde 28, 26).***

Fariseul mulţumea lui Dumnezeu cu gura sa, dar cu inima şi cu mintea sa se mândrea foarte mult şi din prisosinţa inimii sale pline de mândrie scotea cuvinte de

laudă defăimând pe ceilalţi oameni că sunt răpitori, nedrepţi, preadesfrînaţi şi păcătoşi.

Dumnezeiasca Scriptură ne arată că: Necurat este înaintea Domnului cel înalt cu inima (Pilde 16, 6), şi că Înaintea ochilor lui Dumnezeu sunt căile omului şi toate urmele lui le cunoaşte (Pilde 5, 21).

După învăţătura Sfinţilor Părinţi trebuie să avem convingerea că nu este clipă în care să nu greşim înaintea lui Dumnezeu. De aceea, în fiecare clipă suntem datori să ne smerim şi să ne pocăim, măcar printr-un suspin al inimii noastre.

Dar în rugăciunea cea plină de laudă a fariseului în loc de smerenie şi cunoştinţa neputinţelor sale, el osândeşte cu mândrie pe aproapele său căci ***din prisosinţa inimii sale vorbea gura lui (Matei 12, 34; 15, 18). Însă dumnezeieştii Părinţi ne învaţă, zicând: "Taci tu, să vorbească faptele tale" (Filocalia, X, Bucureşti, 1981).***

La fariseul mândru vedem lucrurile cu totul întoarse. El se laudă şi trâmbiţează înaintea oamenilor faptele sale cele bune şi defaimă, osândind pe ceilalţi oameni. ***Dar cine a pus pe fariseu să judece, să arate păcatele oamenilor şi să scoată la iveală faptele sale cele bune? Oare nu mândria, iubirea de arătare şi lauda cea plină de îngâmfare? Oare nu trebuie ca să avem înaintea noastră păcatele noastre, după mărturia Sfintei Scripturi care zice: Că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea (Psalmul 50). Oare nu ne învaţă şi Sfântul Efrem Sirul, în rugăciunea sa din postul mare, zicând: "Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd păcatele mele şi să nu osândesc pe fratele meu...?".*** Fariseul însă scoate la iveală isprăvile lui şi osândeşte păcatele altora prin rugăciunea sa plină de mândrie.

Să auzim mai departe laudele fariseului care zice: ***Postesc de două ori pe săptămână. Care erau zilele săptămânii în care posteau iudeii?*** Erau joia şi lunea, căci după datina bătrânilor, nu după poruncă, socoteau că Moise s-a suit pe Muntele Sinai joi şi după patruzeci de zile s-a pogorât luni. Dacă fariseul postea aceste două zile, ce l-a silit să arate, înaintea oamenilor, fapta lui, dacă nu mândria încuibată adânc în inima lui? ***Mântuitorul nostru Iisus Hristos, în privinţa postirii, ne învaţă dimpotrivă: Tu, însă când posteşti să nu te arăţi oamenilor că posteşti (Matei 6, 17-18).*** Fariseul nu numai că nu ascunde fapta cea bună a postului, ci şi cu mare glas o vestea înaintea oamenilor, zicând: ***Postesc de două ori pe săptămână (Luca 18, 12).***

Să urmărim şi celelalte laude ale fariseului. Căci după ce s-a lăudat cu postirea, acelaşi lucru îl face şi cu milostenia: **Dau zeciuială din toate câte câştig (Luca 18, 12).** ***Mântuitorul însă ne învaţă: Când faci milostenie, să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta, ca milostenia să fie întru ascuns şi Tatăl tău care vede întru ascuns, îţi va răsplăti ţie (Matei 6, 3-4).***

Iubiţi credincioşi, după ce am vorbit despre mândria şi lauda cea fără minte a fariseului, să ne întoarcem privirea minţii noastre şi spre aşezarea cea smerită şi vrednică de laudă a vameşului.

Să aducem în mijloc cuvintele **Sfintei Evanghelii** de azi: ***Iar vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer, ci îşi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului (Luca 18, 13). Vedeţi, fraţii mei, că vameşul stătea departe de jertfelnic şi nu îndrăznea nici ochii să-şi ridice către cer; ci îşi bătea pieptul şi din inima lui smerită şi zdrobită, zicea cu căinţă: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosul! O, fericite vameşule, tu cu rugăciunea ta smerită din adâncul inimii tale, foarte mult te-ai asemănat cu tâlharul de pe cruce care a strigat din inimă: Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru împărăţia Ta! (Luca 23, 42).***

Acest fericit tâlhar, socotind că nu are alt chip a se pocăi de păcatele sale, nici vreme să facă alte fapte bune, deoarece şi picioarele şi mâinile îi erau răstignite pe cruce, dar fiind înţelept, şi văzând că moare, s-a gândit să strige la Dumnezeu din adâncul inimii, cu mare credinţă şi zdrobire. ***Pentru aceasta a fost auzit de Mântuitorul, Care i-a zis: Adevărat grăiesc ţie, astăzi vei fi cu Mine în rai (Luca 23, 43).***

Bine a zis Sfântul Efrem Sirul despre acest tâlhar: "O, tâlharule, şi al raiului tâlhar! Multe ai furat în viaţa ta, iar acum, prin puţine cuvinte zise din inimă, ai furat cu limba raiul! O, tâlharule preaînţelept care ai ştiut să furi cu limba raiul pentru că te-ai smerit şi ţi-ai recunoscut păcatul. O floare timpurie a Crucii lui Hristos!" Vedeţi cât de mare este puterea smereniei? Ea singură poate ucide mândria şi izbăveşte de osândă sufletele noastre, când nu mai putem face alte fapte bune.

Iată, fraţii mei, după cum vedeţi, rugăciunea vameşului din Sfânta Evanghelie de azi se aseamănă cu rugăciunea fericitului tâlhar de pe cruce. ***Că şi acela, ca şi vameşul din Sfânta Evanghelie, nu cu multe cuvinte s-a rugat, dar a strigat la Dumnezeu din adâncul inimii sale şi cu mare smerenie. De aceea a auzit: Astăzi vei fi cu Mine în rai!***

La fel şi fericitul vameş, puţine cuvinte a zis din inimă: Dumnezeule milostiv fii mie, păcătosului!

Pentru smerita lui rugăciune auzim răspunsul cel preasfânt din gura Domnului: Zic vouă, mai îndreptat s-a pogorât acesta la casa sa, decât fariseul. Că tot cel ce se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa (Luca 18, 14).

Iubiţi credincioşi, nu fără rost s-a rânduit de Biserică Evanghelia Vameşului şi Fariseului în Duminica de astăzi, cu care se începe Triodul, adică perioada Postului Mare, care este cel mai potrivit timp de pocăinţă de peste an. Căci precum îngerii au căzut din cer şi primii oameni au căzut din rai din cauza mândriei, tot aşa neamul omenesc a fost mântuit şi ridicat la cinstea cea dintâi în Împărăţia cerurilor prin smerenia întrupării Fiului lui Dumnezeu şi a morţii Lui pe Cruce.

Şi dacă mândria a făcut pe îngerii neascultători diavoli şi pe primii oameni care erau nemuritori în rai i-a făcut muritori pe pământ, înţelegem că precum căderea şi moartea noastră a venit prin mândrie, tot aşa pocăinţa, mântuirea şi nemurirea noastră începe întâi prin smerenie.

De aceea s-au şi rânduit de Sfinţii Părinţi trei Duminici pregătitoare înainte de începerea Sfântului şi marelui Post al Paştilor.

- ✓ ***Prima Duminică, cea de astăzi, care ne pregăteşte pentru post, este tocmai această numită "a Vameşului şi a Fariseului", ca să ne amintească de moartea noastră prin mândrie şi de învierea noastră prin smerenie.***
- ✓ ***A doua Duminică pregătitoare este numită "a Fiului Risipitor". Aceasta ne îndeamnă la pocăinţă.***
- ✓ ***A treia Duminică pregătitoare pentru Sfântul şi marele Post este numită "a Înfricoşatei judecăţi", când se lasă sec de carne. Aceasta ne aminteşte de sfârşitul lumii şi de Judecata de apoi, când fiecare va lua plată după faptele sale.***
- ✓ ***Ultima Duminică cu care începe Postul mare se numeşte "a izgonirii lui Adam din Rai". Ea are scopul de a ne reaminti de păcatul strămoşilor noştri, care au fost alungaţi din rai din cauza mândriei şi lăcomiei, pentru a ne îndemna la rugăciune şi la post cu toată stăruinţa şi evlavia.***

Iată dar că, începând din Duminica de astăzi, a vameşului şi a fariseului, ne pregătim pentru începerea marelui Post al Sfintelor Paşti. Începutul pocăinţei şi al postului îl facem prin rugăciunea unită cu smerenie, dacă vom urma vameşului. De

aceea, fraţii mei, ştiind că mândria a creat iadul şi a aruncat pe îngerii căzuţi şi pe oamenii nepocăiţi în adâncul gheenei, suntem datori să punem de astăzi început bun de pocăinţă şi să urmăm vameşului pocăit, iar nu fariseului mândru.

Mare păcat este mândria, fraţilor. Ea se arată şi în vorbire şi în îmbrăcăminte luxoasă, şi în mânie, care este fiica mândriei, şi în lenevire la biserică şi în amânarea pocăinţei şi în spovedanie nesinceră, că cel mândru nu vrea să-şi mărturisească preotului păcatele mari, nici nu se căieşte pentru ele din cauza slavei deşarte care îl stăpâneşte. ***Mai cumplită este mândria minţii, când omul se crede mai capabil, mai bun decât alţii.***

Cea mai grea este, însă mândria sufletului, când omul se socoteşte mai învăţat, mai talentat, mai corect şi mai plăcut înaintea lui Dumnezeu decât mulţi şi chiar decât toţi oamenii.

Asemenea creştini stăpâniţi de duhul mândriei, sunt lăsaţi de Dumnezeu să cadă în desfrânare şi în alte păcate grele, ca să se smerească. Alţii, însă cad în păcate şi mai grele. Unii, din mândrie diabolică, nu mai cred în Dumnezeu. Alţii, hulesc şi batjocoresc Sfânta Scriptură, Biserica, Crucea, icoanele, sfintele slujbe şi pe sfinţii slujitori. Iar alţii, tot din mândrie, se rup de Biserică, nu vor să mai asculte de preoţi şi se duc la tot felul de secte, căci mândria este izvorul tuturor sectelor.

Fraţii mei, să fugim de cumplitul păcat al mândriei, care a aruncat o parte din îngeri în iad şi a scos pe primii oameni din rai. Să fugim de mândria diabolică care a umplut pământul de secte, de oameni necredincioşi, răzvrătiţi şi răi, şi iadul de suflete condamnate la osânda veşnică.

În locul mândriei să alegem smerenia lui Hristos, smerenia vameşului, smerenia sfinţilor, lepădând orice cuget de slavă deşartă, de laudă personală şi de îngâmfare.

Smerenia este cel mai bun leac pentru creştinii de astăzi, pentru mântuirea noastră. Vom putea scăpa de mândrie prin mai multă rugăciune, ajutată de post, prin citirea cărţilor sfinte şi prin deasă spovedanie la duhovnici iscusiţi.

Postul mare este cale bună de nevoinţă, de smerenie, de pocăinţă şi împăcare cu Dumnezeu. Să ne pregătim pentru a-l străbate cu folos şi cu bucurie, şi să-L rugăm pe Bunul nostru Mântuitor să ne scape de păcatul cel greu al mândriei şi să ne îmbrace în veşmântul cel dumnezeiesc al smereniei, al rugăciunii curate şi al iubirii, care ne asigură tuturor mântuirea sufletelor. Amin.

Sfântul Ioan Gură de Aur - Cuvânt la Duminica Vameşului şi a Fariseului - Ideea şi vrednicia smereniei

Smerenia nu înseamnă ca un păcătos să se socotească pe sine cu adevărat păcătos, ci aceea ***este*** smerenie, ***când cineva se ştie pe sine că a făcut multe şi mari fapte bune, şi totuşi nu cugetă lucruri înalte despre sine***, ci zice ca Pavel: „***Cu nimica pe mine nu mă ştiu vinovat, însă aceasta nu mă îndreptează pe mine***" (/ Cor. 4, 4). Şi iarăşi: „***Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu***" (/ Tim, l, 15).

Aceea este smerenie, când cineva cu faptele cele bune ale sale este mai presus de toţi, şi totuşi se înjoseşte înlăuntrul său. Iară pentru ca să cunoaşteţi cât de bine este a nu gândi cineva lucruri înalte despre sine, închipuiţi-vă două trăsuri care se întrec între ele. Trăgătorii uneia să fie dreptatea cu mândria, iar trăgătorii alteia – păcatul cu smerenia; şi veţi vedea că trăsura păcatului învinge pe cea a dreptăţii; nu pentru că păcatul ar fi având aşa de multă putere proprie, ci prin tăria smereniei celei legate cu dânsul. Şi trăsura dreptăţii rămâne în urmă, nu pentru că dreptatea ar fi foarte slabă, ci pentru greutatea şi povara mândriei. Adică, ***precum smerenia, prin puterea ei cea însemnată, covârşeşte puterea păcatului şi ne ridică până la cer, aşa pe de altă parte, mândria, prin greutatea şi povara ei cea mare, pune stăpânire pe dreptate şi o doboară la pământ.***

Si ca să vezi că un păcătos smerit întrece pe un drept mândru, adu-ţi aminte ele fariseul şi ele vameşul din Evanghelie. „***Mulţumesc ţie, Dumnezeule, că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, desfrânaţi, sau ca şi acest vameş***" (Lc. 18, 11). O, ce nebunie! Mândria acestui fariseu nu numai că îl făcea să se înalţe pe sine

mai presus de tot neamul omenesc, ci într-un chip nebunesc batjocorea pe vameşul, care sta nu departe de dânsul. Dar acesta ce a făcut? El nu a răsplătit ocara cu ocară, nu s-a aprins prin batjocorire, ci a suferit totul cu îngăduinţă, însă săgeata vrăjmaşului a fost pentru el leac de vindecare, ocara i-a adus lui mărire, pâra – cununa de cinste.

Astfel de bine este smerenia, astfel de câştig urmează, când cineva nu se tulbură de batjocoriri şi nu se iuţeşte ele semeţia altora. Căci noi şi ele la cei ce ne batjocoresc putem să tragem mare folos, precum aceasta s-a întâmplat cu vameşul. ***Adică, pe când el primea batjocura, s-a dezbrăcat de păcate, şi după ce a strigat: „Milostiv fii mie, păcătosului", el s-a întors miluit la casa sa, iară acela nu. De această dată cuvintele au biruit faptele.***

Fariseul, adică, a numărat înaintea lui Dumnezeu dreptatea sa, postul său şi plata zeciuielilor, celălalt însă a grăit cuvintele smereniei, şi păcatele sale i s-au iertat. Cu toate acestea, ***Dumnezeu n-a ascultat numai cuvintele acelea, ci s-a uitat în inima din care ieşeau, şi aflând-o smerită şi înfrântă, s-a îndurat de dânsul, în a Sa iubire de oameni.***

Totuşi, în toate acestea nu se zice că noi am putea păcătui ca vameşul, ci numai că noi trebuie să fim smeriţi ca dânsul. Căci dacă vameşul, acest mare păcătos, a dobândit harul lui Dumnezeu, pentru că a fost smerit, în ce treaptă înaltă trebuie să dobândească bunăvoinţa lui Dumnezeu aceia care totodată cu smerenia lor unesc fapte mari şi îmbunătăţite ? De aceea, ***vă rog, vă îndemn şi vă conjur să mărturisiţi totdeauna cu smerenie păcatele voastre înaintea Domnului!***

Aşa, deschide conştiinţa ta înaintea lui Dumnezeu, arată-I lui rănile tale, şi cere de la Dânsul doctoria cea vindecătoare. El nu te va pedepsi pentru acestea, ci le va vindeca; şi dacă tu ai vrea să le taci către Dânsul, El totuşi ştie totul. Spune-le dar pentru ca aceasta să-ţi folosească; spune-I Lui păcatele tale, pentru ca tu să te eliberezi ele ele, să te duci de acolo curăţit şi să scapi de scaunul cel înfricoşat al Judecăţii.

Noi am şi cunoscut în cele zise până acum vrednicia cea înaltă a smereniei, însă ea ni se arată mai mărită în cele următoare.

Căci cu adevărat smerenia stă mai sus chiar decât mucenicia. Când fiii lui Zevedeu s-au rugat Domnului, ca să le dea locurile cele mai dintâi întru împărăţia Sa, după povestirea Evanghelistului Marcu, Domnul le-a zis aşa: „***Deşi veţi bea paharul Meu şi vă veţi boteza cu botezul Meu*** [adică veţi fi munciţi ca şi Mine], ***însă a***

şedea de-a dreapta Mea şi de-a stânga Mea, nu este al Meu a da, ci celor ce s-au gătit” (Mc. 10, 39-40).

Din acest răspuns noi învăţăm taina că chiar moartea mucenicească nu este de ajuns pentru cinstirea cea mai înaltă şi pentru locul cel mai de sus în cer. Căci vedeţi, Domnul a zis către dânşii, că măcar de ar suferi ei moartea cea mucenicească, prin aceasta totuşi nu vor dobândi locurile cele dintâi.

Aşadar, trebuie să fie alţii, care vor putea să arate încă şi mai mare vrednicie. Aceasta a însemnat şi Hristos prin cuvintele: „Puteţi să beţi paharul pe care Eu îl beau, şi cu botezul, cu care Eu mă botez, să vă botezaţi; iară a şedea de-a dreapta Mea şi de-a stânga Mea, nu este al Meu a da, ci celor ce s-au gătit’. El nu vorbeşte numai de şedere, ci de şedere de-a dreapta şi de-a stânga, spre a rosti îndulcirea de cea mai înaltă cinste, de posedarea locurilor celor mai de sus. ***El vrea să zică prin aceasta: „Preoţia de a fi mai cinstiţi decât alţii şi de a fi ridicaţi peste toţi, nu o puteţi dobândi numai prin mucenicie. Deşi voi veţi răbda acestea, nu stă în puterea Mea de a vă da vouă cea mai înaltă cinste, ci ea se cuvine acelora cărora li s-a gătit”.***

Dar care sunt aceştia ? Voim să vedem cine sunt acei fericiţi şi de trei ori fericiţi, care vor dobândi aceste mărite cununi. ***Cine sunt ei oare, şi ce au făcut ei oare ca să se încununeze atât de mărit?*** Ascultă ce zice Domnul! Când ceilalţi Apostoli s-au supărat pe cei doi fii ai lui Zevedeu, pentru că aceştia ar fi vrut să aibă numai pentru dânşii locurile cele dintâi, iată cum Hristos aduce orânduială patimii acelora şi acestora. El a strigat către dânşii si a zis: „***Căpeteniile neamurilor le stăpânesc pe ele, şi cei mai mari ai lor peste ele domnesc. Iară între voi nu va fi aşa; ci care va vrea să fie mai mare între veri, să fie vouă slugă; şi care va vrea să fie mai întâi, să fie cel mai de pe urmă decât toţi***” (Mc. 10, 42-43).

Vezi, ei voiau să fie cei dintâi, cei mai mari, cei mai însemnaţi, asemenea principilor. ***Pentru aceasta a zis Iisus: „Care vrea să fie cel mai mare, acela trebuie tuturor slugă să fie. Dacă voi voiţi să dobândiţi locul cel dintâi şi cinstea cea mai înaltă, sârguiţi-vă a fi cei mai de jos, cei mai smeriţi, cei mai mici şi mai ascultători”.***

Aşadar, fapta bună a smereniei dă cinstea cea mai înaltă, precum şi Fiul lui Dumnezeu S-a smerit pe Sine, spre a întemeia împărăţia Sa cea mare şi a dobândi milioane şi milioane de slujitori. ***Iar tu, creştine, te vei teme oare ca nu cumva să te înjoseşti prin smerenie ?*** Atunci vei fi tu mai mare şi mai înalt decât alţii, mai strălucit şi mai mărit, când te vei înjosi pe tine însuţi, când nu vei umbla după

rangul cel dintâi, când vei răbda de bună voie umilinţa, jertfirea de sine şi primejdia, când tu te vei sârgui a fi sluga tuturor, gata a face şi a suferi toate pentru aceasta.

Să cumpănim acestea, iubiţilor, şi cu toată râvna să ne sârguim la smerenie. De am fi trataţi de alţii cu semeţie, de am fi batjocoriţi, luaţi în râs şi dispreţuiţi, să le suferim toate cu răbdare! Căci nimica nu ne poate aşa înălţa, nici face aşa de cinstiţi şi mari, ca fapta bună a smereniei. Dacă noi vom întipări-o în viaţa noastră, atunci vom fi părtaşi tuturor bunătăţilor, ***prin harul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt se cuvine lauda, mărirea şi închinăciunea, acum şi în vecii vecilor ! Amin.***

(din "Omilii la Postul mare" - Sfântul Ioan Gură de Aur)

Sfântul Ioan Gură de Aur despre smerenie şi pocăinţă

- Care este aceasta, a treia cale de pocăinţă? Smerenia! Smereşte-te şi ţi-ai şters şiruri de păcate.

⇒ *Ai şi pentru această dovadă din dumnezeiasca Scriptură, pilda vameşului şi a fariseului (Luca 18, 10-14).*

S-au suit, spune Domnul, fariseul şi vameşul la templu să se roage. Şi a început fariseul să-şi înşire virtuţile: "Eu nu sunt un păcătos ca toată lumea, spune el, nici ca vameşul acesta!".

Suflete ticălos şi nefericit! Ai osândit toată lumea! Pentru ce-1 mai îndurerezi pe cel de lângă tine? Nu te mulţumeşti cu întreaga lume decât dacă osândeşti şi pe vameş? Pe toţi cei de aici i-ai hulit! Pe nici un om n-ai cruţat! "Eu nu-s ca toată lumea, spui tu, nici ca vameşul acesta! Postesc de două ori pe săptămână; dau zeciuială din averile mele săracilor!". Cuvinte de laudă rostea! Om ticălos! Fie, ai osândit întreaga lume! Pentru ce loveşti şi în vameşul de lângă tine? Nu te saturi cu hulirea întregii lumi decât dacă osândeşti şi pe cel de lângă tine?

- Ce-a făcut vameşul? A auzit tot ce spunea fariseul, dar n-a zis: "cine eşti tu de spui unele ca acestea despre mine? De unde-mi ştii viaţa? N-am crescut împreună! N-am trăit la un loc, n-am fost unul lângă altul! Cine dă mărturie de faptele tale

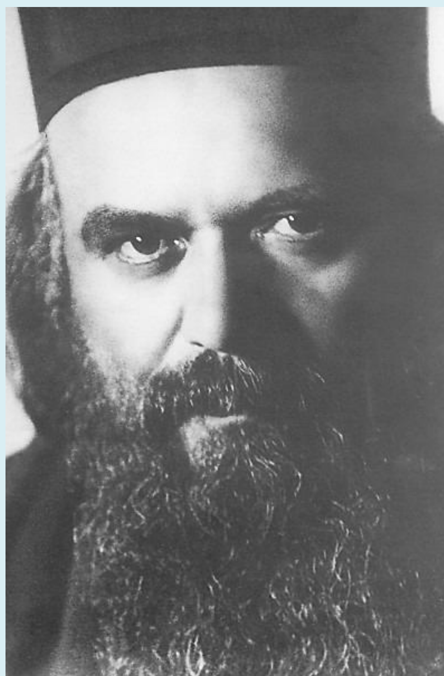
bune? Pentru ce te lauzi singur? Pentru ce te cinsteşti singur?” Nici un cuvânt din acestea n-a grăit vameşul, ci, plecându-şi capul la pământ, s-a închinat şi a spus” “Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”. Vameşul s-a smerit şi a ajuns drept. Fariseul s-a pogorât de la templu pierzându-şi dreptatea; vameşul s-a pogorât dobândind dreptatea. Cuvintele au biruit faptele. Unul, cu faptele, a pierdut dreptatea; altul, cu cuvânt de smerenie, a dobândit dreptatea. Şi totuşi aceea nu era smerenie. Atunci e smerenie, când unul mare se micşorează pe sine. Fapta vameşului nu era smerenie, ci adevăr. Adevărate erau cuvintele lui că era păcătos.

Spune-mi, te rog, poate fi om mai rău ca vameşul? Neguţătoreşte nenorocirile altora, ia parte la roadele muncii altora; nu munceşte, dar ia parte la câştig. Grozav e păcatul vameşului! Vameşul nu-i nimic altceva decât silnicie acceptată de toată lumea, păcat legalizat, lăcomie cu nume bun. Cine poate fi mai rău decât vameşul, care stă la drum şi culege roadele muncii altora? Când e vorba de muncă, lui nici nu-i pasă! Când însă e vorba de câştig, îşi ia partea din cele ce n-a muncit. Deci dacă vameşul, care-i un păcătos, a dobândit un dar atât de mare când s-a smerit, cu atât mai mult omul virtuos când se va smeri! Dacă-ţi vei mărturisi păcatele şi te vei smeri, vei fi drept.

Scopul meu era de a vă arăta smerenia, a treia cale a pocăinţei, de a arăta că vameşul nu s-a smerit, ci a spus adevărul, şi-a dezgolit păcatele lui şi a ajuns drept; n-a dat bani, n-a străbătut oceane, n-a mers pe jos cale lungă, n-a traversat mări nemărginite, n-a rugat pe prieteni, n-a avut nevoie de mult timp, ci, prin smerenie, a dobândit dreptatea şi a fost socotit vrednic de Împărăţia Cerurilor, pe care facă Dumnezeu ca noi toţi să o dobândim, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

(Extras din cartea: Sfântul Ioan Gură de Aur - Omiliile despre pocăinţă)

Sfântul Nicolae Velimirovici - Evanghelia despre rugăciunea vameşului şi fariseului

Către unii care se credeau că sunt drepţi şi priveau cu dispreţ pe ceilalţi, a zis pilda aceasta: ***Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu şi celălalt vameş. Fariseul, stând, aşa se ruga în sine: Dumnezeule, îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca şi acest vameş; postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig. Iar vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer, ci-şi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului. Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa.***

Un om a mers în pădure ca să aleagă un copac din care să facă grinzi pentru acoperiş. Şi a văzut doi copaci, unul lângă altul. Unul era neted şi înalt, dar era putred pe dinăuntru, şi celălalt era cu dâmburi şi urât pe dinafară, dar era sănătos pe dinăuntru. Omul a oftat şi şi-a zis: "La ce-mi foloseşte mie acest copac înalt, necioturos, dacă este putred pe dinăuntru şi din care nu pot să fac bârne? Celălalt, chiar dacă este cioturos şi urât, cel puţin este sănătos pe dinăuntru şi astfel, dacă muncesc puţin mai mult, pot să-l folosesc la bârne de acoperiş pentru casa mea." Şi, fără să se gândească mai mult, a ales acel copac.

Tot la fel va alege şi Dumnezeu între doi oameni pentru casa Sa şi nu va alege pe cel care pare bun pe dinafară, ci pe cel a cărui inimă este plină de dreptatea sănătoasă a lui Dumnezeu.

Cei mândri, ai căror ochi sunt într-una ridicaţi spre cer, în vreme ce inimile lor sunt lipite de pământ, nu sunt plăcuţi lui Dumnezeu; ***sunt bineplăcuţi lui Dumnezeu numai cei smeriţi şi blânzi cu inima, ai căror ochi sunt plecaţi spre pământ, în vreme ce inimile lor sunt bogate intru cele cereşti.*** Ziditorul lumii alege oamenii care caută la păcatele lor înaintea lui Dumnezeu, mai mult decât la faptele lor cele bune. Căci Dumnezeu este doctorul care vine la patul pe care stă fiecare dintre noi şi întreabă: "Unde te doare?" Omul care foloseşte de venirea doctorului, ca să-i spună despre toate durerile şi slăbiciunile sale, este înţelept, dar omul care îşi ascunde durerea şi se laudă cu sănătatea sa, este nebun. Ca şi cum doctorul vizitează oamenii pentru sănătatea lor şi nu pentru starea lor de boală! ***Marele Ioan Gură de Aur spune că "Este rău să păcătuieşti, deşi aici se poate da ajutor; dar să păcătuieşti şi să nu îngădui păcatul - aici nu se mai poate nici un ajutor."***

Deci să avem înţelepciune şi să stăm la rugăciune înaintea lui Dumnezeu, să simţim că ne aflăm înaintea doctorilor celor mai buni şi mai milostivi, care ne întreabă pe fiecare dintre noi, cu purtare de grijă şi cu dragoste: "Unde te doare?" Să nu ne lenevim în nici un chip, să-I spunem toată boala noastră, rănile noastre şi păcatele noastre.

Domnul Iisus ne spune despre aceasta în pilda vameşului din pericopa Evanghelică de astăzi. În Evanghelie se spune că Domnul a spus aceasta pildă celor care se credeau că sunt drepţi şi priveau cu dispreţ pe ceilalţi. ***Nu cădem şi noi printre cei cărora Domnul le spune aceasta pildă?*** Nu vă răzvrătiţi, ci mărturisiţi-vă boala, ruşinaţi-vă de ea şi luaţi leacul pe care vi-l dăruieşte Doctorul cel mai bun şi mai milostiv.

Într-un spital erau mulţi bolnavi. Unii aveau febră şi nu mai puteau aştepta până la venirea doctorului; alţii umblau de colo colo, crezându-se sănătoşi şi nu voiau să-i vadă doctorul. Într-o dimineaţă, doctorul a intrat să-i viziteze pe bolnavi. Doctorul era împreună cu un prieten, care era plin de daruri pentru bolnavi. Prietenul doctorului a văzut că bolnavii aveau febră şi îi părea rău pentru ei. "Se pot vindeca?" l-a întrebat pe doctor. Doctorul i-a şoptit la ureche: "Şi aceştia cu febră şi cei care se află în pat se pot vindeca, dar cei care umblă nu se pot ... aceia suferă de boli care nu se pot vindeca şi sunt putrezi pe dinăuntru." Prietenul doctorului a fost foarte uimit şi uimirea sa stătea în două lucruri: tainele bolilor oamenilor şi înşelăciunea ochilor oamenilor.

Închipuiţi-vă acum că suntem bolnavi în acest spital al lumii. Boala de care suferă fiecare dintre noi poartă acelaşi nume - nedreptatea. În acest cuvânt se află toate patimile, toate poftele, toate păcatele - toate slăbiciunile şi moleşirea sufletelor, a inimilor şi a minţilor noastre. Cei bolnavi se află într-o stare, la începutul bolii, în altă stare, la vremea cea mai grea a bolii şi în altă stare, la vindecare. Dar acestea sunt chipurile bolilor dinlăuntrul omului; numai cei care se vindecă se fac conştienţi de greutatea bolii de care suferiseră. Cei mai bolnavi sunt cei mai puţin conştienţi de boala lor. În boala trupească, omul care are febră mare, nu este conştient de sine nici de boala sa, nici nebunul nu spune despre el că este nebun.

Începătorii nedreptăţii se simt ruşinaţi de boala lor o vreme, dar repetarea păcatului duce la obiceiul de a păcătui şi aceasta se întâmplă până la ameţeala şi starea de inconştientă a nedreptăţii, până într-o stare în care sufletul nu mai are nici un sens în sine, şi nici boala sa. Şi închipuiţi-vă numai, un doctor care intră în spital şi întreabă: "Ce-aţi păţit?" Cei a căror boală se afla într-o stare de început, se simt ruşinaţi să se arate că sunt bolnavi şi vor răspunde: "Nimic!" Cei a căror boală a ajuns în starea cea mai grea, se vor mânia la o asemenea întrebare şi nu vor răspunde numai "Nu-i nici o problemă cu noi!", ci vor încerca să se mândrească cu sănătatea lor. Numai cei care sunt pe cale de vindecare vor ofta şi vor răspunde doctorului: "E foarte rău! Ai milă şi ne ajută!"

Tertulian spune într-o omilie despre pocăinţă: "Dacă îţi este frică să-ţi mărturiseşti păcatele, priveşte focul iadului, pe care numai mărturisirea îl poate stinge."

Atunci, cugetă la toate acestea; ascultă pilda lui Hristos şi hotărăşte tu cât este de potrivit.

- *Dacă spui cu uimire "Aceasta pildă nu mi se potriveşte", atunci înseamnă că suferi de boala cunoscută ca nedreptate.*
- *Dacă te împotriveşti "Eu sunt drept; aceasta este pentru păcătoşii din jurul meu", aceasta înseamnă că boala ta a ajuns a ajuns să fie foarte grea.*
- *Dar dacă te baţi cu pumnul în piept şi spui "Este adevărat; sunt bolnav şi am nevoie de doctor", aceasta înseamnă că eşti pe calea vindecării. Atunci, nu te teme; te vei vindeca.*

Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu şi celălalt vameş. Doi oameni, doi păcătoşi, cu deosebirea că fariseul nu se vedea pe sine ca păcătos, în vreme ce vameşul se vedea păcătos. Fariseul făcea parte din clasa de sus din societatea vremii, iar vameşul făcea parte din clasa cea mai batjocorită.

Fariseul, stând aşa, se ruga în sine: Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca şi acest vameş. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig.

Fariseul stătea în partea de dinainte a bisericii, chiar în faţa altarului, aşa cum era obiceiul fariseilor să se ducă în faţă. Că fariseul stătea chiar în faţă, se vede din zicerea că vameşul stătea departe. Fariseul era atât de mândru şi desigur, se vedea pe sine intru toată dreptatea (adică în sănătatea lui duhovnicească), că el nu căuta locul din faţă, numai în priveliştea oamenilor, ci şi în priveliştea lui Dumnezeu şi nu căuta aceasta numai la mese şi la întâlniri cu oamenii, ci şi la rugăciune. Acest lucru este destul pentru a arăta cât de bolnav era fariseul de nedreptate şi cum îl învârtoşa pe el aceasta.

De ce se zice: se ruga în sine? De ce nu cu glas? Pentru că Dumnezeu ascultă mai atent ce vorbeşte inima decât ce grăiesc buzele. Ceea ce crede şi simte omul atunci când se roagă lui Dumnezeu este mai important pentru Dumnezeu decât cuvintele rostite doar cu limba. Limba poate fi înşelătoare, dar inima nu înşeală: ea arată omul aşa cum este el - alb ori negru.

"Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni." Un păcătos cutează să spună aceasta, în biserică, înaintea lui Dumnezeu! Ce este Biserica, dacă nu un loc unde bolnavii se întâlnesc cu doctorul lor? Cei bolnavi din pricina păcatului vin să-şi mărturisească boala, lui Dumnezeu Doctorul, şi să afle leacuri şi vindecare de la El, care este adevăratul vindecător de toată durerea şi slăbiciunea omului şi Care este Dătător a toate lucrurile cele bune.

Merg cei sănătoşi la spital ca să se laude doctorului cu sănătatea lor? Dar acest fariseu nu a venit la biserică cu sufletul întreg şi sănătos, ca să se laude cu sănătatea sa, ci ca un grav bolnav de nedreptate care, în delirul bolii sale, nici nu mai ştie că este bolnav.

Odinioară, pe când vizitam un spital de boli de minte, doctorul m-a dus în faţa unui gard de sârmă, care împrejmuia clădirea cu bolnavii cei mai primejdioşi. "Cum te simţi?", l-am întrebat. El mi-a răspuns îndată: "Cum crezi că mă simt printre toţi nebunii ăştia?"

Iată ce spune fariseul: "Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni." De fapt, el nu mulţumeşte lui Dumnezeu pentru aceasta, recunoscând că este lucrarea lui Dumnezeu faptul că el nu este ca ceilalţi oameni. Nu, cuvintele: "Dumnezeule, Îţi mulţumesc ..." nu sunt nimic mai mult decât o grăire, o zicere

linguşitoare către Dumnezeu, ca Dumnezeu să-i asculte lăudăroşenia lui. Căci, din tot ceea ce spune, el nu mulţumeşte lui Dumnezeu pentru nimic; dimpotrivă, el huleşte împotriva lui Dumnezeu, hulind împotriva întregii zidiri a lui Dumnezeu.

El nu-I mulţumeşte lui Dumnezeu pentru nimic. Tot ceea ce spune el despre sine, este arătat ca fiind numai lucrările lui, dobândite fără ajutorul lui Dumnezeu. El nu spune că nu este profitor, nedrept, desfrânat ori vameş, pentru că Dumnezeu l-a păzit de aceasta cu puterea Sa şi cu mila Sa; ci spune numai că el este ceea ce este, după propria sa judecată: un om cu totul aparte, şi atât de vrednic, că nu are pereche în toată lumea. Că şi aceasta - vieţuirea sa cu cu totul aparte - el se osteneşte şi se nevoieşte ca să rămână pe această treaptă înaltă, deasupra tuturor celorlalţi oameni. Altfel spus: el posteşte de două ori pe săptămână şi dă zeciuială din toate câte câştigă.

Ah, ce cale uşoară de mântuire şi-a ales acest fariseu, mai uşoară decât cea mai uşoară cale de pierzare! Dintre toate poruncile pe care le-a dat Dumnezeu oamenilor prin Moise, el alege numai două dintre cele mai uşoare. Dar el nici măcar pe acestea două nu le-a împlinit cu adevărat, căci Dumnezeu nu a dat aceste două porunci pentru că avea El nevoie ca oamenii să postească şi să dea zeciuială din toate câte câştiga. Asta nu-I trebuie lui Dumnezeu câtuşi de puţin. ***Dumnezeu nu a dat aceste porunci oamenilor nici ca să fie un scop în sine, ci - privind toate celelalte porunci - ca să aducă roadă de smerenie înaintea lui Dumnezeu, ascultare faţă de Dumnezeu şi dragoste pentru Dumnezeu şi pentru om.***

Pe scurt: ***să deştepte, să înmoaie şi să lumineze inimile oamenilor.*** Totuşi, fariseul a împlinit aceste două porunci fără să aibă un scop. El postea şi dădea zeciuiala din toate câte câştigă, dar îi ura şi îi dispreţuia pe alţii şi era mândru înaintea lui Dumnezeu. Şi astfel el a rămas pom fără roadă. Roada nu stă în postire, ci în inimă; roada nu stă într-o poruncă, ci în inimă. ***Toate poruncile şi toate legile se află în slujba inimii: ele încălzesc inima, luminează inima, udă inima, împrejmuiesc inima, o prăşesc şi o plantează - numai ca rodul din câmpul inimii să se prindă, să crească şi să se coacă. Toate lucrările cele bune sunt un mijloc şi nu un scop, metoda şi nu rodul. Scopul este inima, unde se află rodul.***

Şi astfel, fariseul, prin rugăciunea sa, nu a dobândit scopul dorit: el nu şi-a dat la iveală frumuseţea sufletului său, ci urâciunea lui; el nu şi-a dat la iveală sănătatea, ci boala sa. Hristos a dorit să arate aceasta, prin această pildă; nu numai în ceea ce-l priveşte pe acest fariseu, ci privitor la toţi fariseii, care erau la vremea aceea puterea stăpânitoare peste poporul iudeu.

Prin această pildă, Domnul a căutat să arate cucernicia răsucită şi fariseismul mincinos, pentru care vă aflaţi în stare de cădere de-a lungul tuturor neamurilor de creştini, până în zilele noastre. Nu se află şi astăzi printre noi, oameni, care se roagă lui Dumnezeu întocmai ca acest fariseu? Nu sunt mulţi dintre cei care îşi încep rugăciunea cu hulă şi cu cârteală împotriva aproapelui şi sfârşesc cu mărire de sine? Nu sunt mulţi care stau în faţa lui Dumnezeu ca şi cum ne-ar fi nouă datornic? Nu sunt mulţi dintre noi care spun: "Dumnezeule, eu postesc, merg la biserică, îmi plătesc toate dările şi dau bani la biserică; eu nu sunt ca alţi oameni, ca profitorii şi defăimătorii, ca necredincioşii şi desfrânaţii, care mă supără pe mine rău? Ce faci Tu, Dumnezeule? De ce nu-i ucizi pe ei şi de ce nu mă răsplăteşti pe mine pentru tot ceea ce fac eu pentru Tine? Nu vezi Tu, Doamne, curăţia inimii mele şi sănătatea sufletului meu?" ***Cu toate acestea, ştiţi că "Dumnezeu nu vă poate înşela, şi nici voi pe El", aşa cum a spus Fericitul Maxim. El a mai spus "Fiecare îşi face cruce, dar nu fiecare se roagă." Fariseul este ca "Avraam prin barba sa, şi ca Ham prin fapte."***

Astfel, ei vorbesc, şi Dumnezeu îi ascultă şi îi trimite acasă goi, spunându-le: "Eu nu recunosc chipul pe care îl arătaţi voi, despre voi." Şi, la Judecata de Apoi, El le va spune: "Eu nu vă cunosc pe voi", căci Dumnezeu nu-Şi recunoaşte prietenii după vorbele lor, ci după inimile lor; aşa după cum nu preţuieşte smochinul pentru frunzele lui, ci pentru roadă.

Dar iată cum ar trebui să se roage un om al rugăciunii: ***Iar vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer, ci-şi bătea pieptul zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului.*** El stătea departe! ***Adevăratul om al rugăciunii nu se repede în faţă, în locul cel mai de vază din biserică.*** La ce ţi-ar folosi aceasta? Dumnezeu îl vede la fel de bine dacă stă în spatele bisericii, ca şi atunci când ar sta în faţă. Un adevărat om al rugăciunii se pocăieşte întotdeauna cu adevărat.

"Pocăinţa omului este sărbătorirea lui Dumnezeu", spune Sfântul Efrem Sirul. El stă departe. El îşi simte nimicnicia în faţa lui Dumnezeu şi este plin de smerenie înaintea măreţiei lui Dumnezeu.

Ioan Botezătorul, cel mai mare dintre bărbaţii născuţi din femeie, era plin de frică la venirea lui Hristos, spunând: ***"Eu nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălţămintelor."*** (cf. Marcu 1:7). Femeia păcătoasă I-a spălat picioarele lui Hristos, udându-le cu lacrimile ei. Iată, deci, că un om adevărat al rugăciunii are smerenie adâncă şi este plin de bucurie dacă Dumnezeu îi îngăduie să se apropie de picioarele Sale.

El nu voia nici ochii să-şi ridice către cer. De ce? Ochii sunt oglinda sufletului. Păcatele sufleteşti se pot citi în ochi. Nu vedeţi că în fiecare zi, atunci când un om păcătuieşte, coboară privirea înaintea oamenilor? Cum pot ochii păcătosului să nu se coboare înaintea lui Dumnezeu Atotvăzătorul? Doamne, fiecare păcat săvârşit înaintea oamenilor este săvârşit înaintea lui Dumnezeu şi nu există nici un păcat pe faţa pământului care să nu-L supere pe Dumnezeu. Un adevărat om al rugăciunii este conştient de aceasta şi pe lângă smerenie, mai are şi multă ruşine înaintea lui Dumnezeu. De aceea spune: el nu voia nici ochii să-şi ridice către cer.

Ci îşi lovea pieptul. De ce? Ca să arate în felul acesta că trupul este mădularul păcătuirii omului. Poftele trupeşti duc omul la păcatele cele mai grele. Lăcomia dă naştere patimii: patima dă naştere mâniei şi mânia uciderii. Gândurile repetate asupra celor ale trupului, desparte pe om de Dumnezeu, îl vlăguieşte şi ucide biruinţa dumnezeiască care se află în om. De aceea vameşul se bate în piept la rugăciune, fiind conştient de păcatul său, de umilirea sa şi de ruşinea sa înaintea lui Dumnezeu. ***Dar de ce îşi bate mai ales pieptul, şi nu capul sau mâinile? Pentru că inima se afla în piept şi inima este izvorul atât al păcatului, cât şi al faptelor celor bune.*** Chiar Domnul a spus: ***"Dar zicea că ceea ce iese din om, aceea spurcă pe om. Căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoţiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înşelăciunea, neruşinarea, ochiul pizmaş, hula, trufia, uşurătatea."*** (Marcu 7:20-23). De aceea vameşul se bate în piept.

Şi a spus el: ***"Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!"*** El nu a pomenit nici de faptele sale cele bune, nici de cele rele. ***Dumnezeu le ştie pe toate. Şi Dumnezeu nu voieşte înşiruire de fapte, ci pocăinţă smerită pentru toate.*** "Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!" Aceste cuvinte spun totul.

Tu, Dumnezeule, eşti Doctorul şi eu sunt bolnavul. Numai intru puterile Tale stă vindecarea şi numai singur Ţie Îţi aparţin eu. Tu eşti Doctorul şi milostivirea este leacul tău.

În zicerea: "Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!" ***e ca şi cum el spune cu pocăinţă: "Doctore, dă-mi leacul mie, celui bolnav! Nimeni din toată lumea asta nu mă poate vindeca, decât numai Tu, O, Dumnezeule."***

"***Ţie Unuia am greşit şi rău înaintea Ta am făcut***" (Psalm 50:5). ***Nu este nădejde pentru mine de la oameni, oricât de drepţi ar fi ei, dacă nu mă ajuţi Tu pe mine. Nimic nu mă mai poate ajuta pe mine: postirea mea, darea de zeciuială, sau toate faptele mele cele bune, dacă milostivirea ta nu-mi unge rana ca o alifie.***

Lauda oamenilor nu-mi vindecă rana, ci mai rău se face. Tu, numai Tu singur îmi ştii boala mea şi numai Tu singur ai leacul ce-mi este mie de folos. La nimeni altul nu-mi este de folos să merg sau să mă rog. Dacă Tu mă îndepărtezi pe mine, lumea întreagă nu mă poate sprijini de la căderea în prăpastie. Tu, numai Tu singur poţi, Doamne, dacă Tu vrei. O Dumnezeule, iartă-mă şi mântuieşte-mă! "Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!"

Ce spune Domnul Iisus despre acest fel de rugăciune? "Zic vouă că acesta - a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela." Cui spune Domnul aceasta? Nouă tuturor, care credem despre noi că suntem drepţi.

Vameşul este cel care coboară la casa sa mai îndreptat, nu fariseul. Omul care îşi mărturiseşte păcatele sale cu smerenie, merge acasă mai îndreptat şi nu cârtitorul cel mândru. Cel care se pocăieşte şi se ruşinează este mai îndreptat iar nu omul cel înfumurat, mândru, obraznic.

Doctorul are milostivire şi vindecă pe omul bolnav care îşi recunoaşte boala şi caută vindecare, şi îl trimite gol pe cel care vine la Doctor ca să se fălească cu sănătatea sa.

Apoi Domnul sfârşeşte minunata Sa pildă cu această învăţătură: ***"Fiindcă oricine se înălţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa" Cine se înălţă pe sine şi cine se smereşte pe sine?*** Nimeni nu se poate înălţa singur nici măcar un pic, dacă Dumnezeu nu-l ridică. Dar aici se vorbeşte despre cel care crede că se înalţă, năpustindu-se către locul cel dintâi, atât înaintea oamenilor, cât şi a lui Dumnezeu; despre cel care se laudă cu lucrările sale cele bune; cel care se semeţeşte înaintea lui Dumnezeu şi care, hulind şi defăimând, îi umileşte pe alţii, ca el să pară mai mare. În felul acesta, cei care cred că se înalţă pe sine, de fapt, se înjosesc. Fiindcă, oricât de mare s-ar vedea în ochii săi şi chiar în ochii oamenilor, el este cu mult mai mic în ochii lui Dumnezeu. Dumnezeu va ruşina un asemenea om şi îl va face să simtă într-o zi umilirea pe care a pricinuit-o altora.

"Până când omul nu se smereşte, el nu va primi nici o răsplată pentru faptele sale. Răsplata nu se dă pentru fapte, ci pentru smerenie", spune Isaac Sirul (Tratat mistic, 34).

Dar cine se umileşte pe sine? Aceasta nu face omul care încearcă să pară mai mic decât este, ci cel care nu-şi vede micimea din pricina păcatului. Cu adevărat, chiar dacă vrea, omul nu se poate coborî pe sine mai jos decât îl coboară păcatul. ***Dumnezeu nu caută la noi altă umilire decât sensul şi recunoaşterea***

păcătoşeniei. Pentru omul care îşi dă seama şi recunoaşte prăpastia în care l-a aruncat păcatul, nu este cu putinţă să coboare mai jos. Păcatul, întotdeauna ne poate arunca în prăpastia pieirii, care este mai adâncă decât ne putem închipui.

Sfântul Macarie cel mare spune: "Omul smerit nu cade niciodată. Aflându-se deja mai jos decât ceilalţi, unde mai poate cădea? Semeţia este mare umilire, dar umilirea este o mare înălţare, cinste şi demnitate." (Omilia 19).

Pe scurt: omul care face precum vameşul, este înălţat. Cel dintâi (fariseul) nu se poate vindeca, pentru că el nu poate vedea că este bolnav; cel de al doilea (vameşul) este bolnavul care se află pe calea vindecării, pentru că el şi-a recunoscut boala, s-a aşezat sub ascultarea Domnului şi a luat leacul.

Cel dintâi este ca şi copacul acela neted, înalt, care este putred pe dinăuntru şi nu este de folos gospodarului; cel de-al doilea este ca şi copacul acela cioturos şi urât, pe care îl prelucrează gospodarul, face bârna pentru acoperiş şi îl duce în casă.

Să Se milostivească Dumnezeu de toţi păcătoşii care-şi plâng păcatele şi să-i vindece de boala cea păcătoasă pe toţi cei care se roagă Lui cu frică şi cu cutremur, slăvindu-L că pe Tatăl cel milostiv şi pe Unul-Născut Fiul Său şi pe Sfântul Duh - Treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită, acum şi pururea şi-n vecii vecilor. Amin.

Sfântul Teofan Zăvorâtul – Cuvânt în Duminica Vameşului şi a Fariseului (I)

Iată că au venit din nou săptămânile pregătitoare pentru Marele Post! - Să mulţumim Domnului, Care ne-a învrednicit să apucăm această vreme mântuitoare de suflet! Să ne rugăm ca El să ne ajute şi să ne folosim de această vreme potrivit bunelor Lui hotărâri privitoare la noi. În această privinţă, totuşi, nu cred că e nevoie să vă spun prea multe. Nu întâmpinaţi acest răstimp pentru prima oară; nu o dată aţi ascultat tâlcuirea însemnătăţii acestor zile şi arătarea învăţăturilor pe care trebuie să le tragem din ele; nu o dată, cred, aţi cunoscut şi cu lucrul cum sunt petrecute ele în chip ziditor şi cum sunt petrecute în chip stricător. Şi atunci, ce nevoie mai este de povăţuiri întinse? Este îndeajuns să spunem: Fraţi şi părinţi! Faceţi aşa cum deja ştiţi, aşa cum vă insuflă conştiinţa voastră şi vă învaţă cercarea [experienţa], numai să se întoarcă toate spre zidirea voastră şi mântuirea sufletelor voastre.

Cu toate acestea, nu vreau, totuşi, să vă las fără a vă aminti câte ceva, măcar în mare, spre a vă călăuzi la petrecerea în chip mântuitor a răstimpului care a venit.

Sunt unii bolnavi care merg să se trateze la staţiuni. Gândiţi-vă cum încep ei din vreme a cugeta la călătoria ce îi aşteaptă şi cu câtă grijă pregătesc tot ce este de trebuinţă ca să ajungă repede şi uşor la apele vindecătoare şi să se folosească în chip cât mai roditor de răstimpul hotărât pentru tratament.

Iată că şi la noi s-a apropiat şedinţa de tratament a sufletelor noastre: sfântul post. Aici şi noi ne vom scălda - în apele de lacrimi ale pocăinţei, şi vom lua

înlăuntrul nostru doctoria cea mult vindecătoare - Trupul şi Sângele Domnului nostru. Este nevoie să ne pregătim şi noi pentru acest tratament - şi pe cât e sufletul mai presus de trup, pe atâta şi grija noastră pentru tratamentul lui trebuie să fie mai puternică şi mai lucrătoare ca la bolnavii amintiţi.

Pentru prima dată, nu e nevoie să ne împovărăm cu multe. Să ne îngrijim doar a pătrunde în voile Maicii noastre Biserica şi să dăm naştere în noi înşine aşezărilor [dispoziţiilor] sufleteşti pregătitoare arătate de către ea. în post să ne ostenim pentru curăţirea conştiinţei şi îndreptarea vieţii noastre - ***iar întrucât reuşita acestor osteneli depinde de înmuierea inimii prin străpungere, iată că Sfânta Biserică ne pregăteşte din vreme pentru simţământul acesta şi vrea prin felurite mijloace să îl stârnească şi să îl întărească în noi.***

- *Acum, prin **pilda despre vameş şi fariseu**, ea ne insuflă că cea mai de nădejde cale pentru a ne străpunge este nimicirea în noi înşine a părerii de sine fariseice şi înrădăcinarea în inimă a tânguirii de pocăinţă a vameşului: **„Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"***
- *În duminica următoare, prin **pilda despre fiul risipitor** ea ne învaţă că oricât de adâncă ar fi căderea cuiva, dacă cel căzut se întoarce cu inimă înfrântă şi smerită către Domnul, strigând: **„Nu sunt vrednic să mă numesc fiu al Tău; primeşte-mă ca pe unul dintre argaţii Tăi!"**, va fi primit în braţele Părintelui Ceresc Celui Multmilostiv.*
- *Dacă sufletul cuiva s-a arătat prea împietrit şi nesimţitor, Sfânta Biserică, în continuare, vrea să îl frângă, zugrăvindu-i **înfricoşata Judecată**.*
- *Iar dacă cineva s-a obişnuit până într-atât cu starea sa cea înjositoare întru păcat, că a început să îl socotească pe acesta drept starea sa firească şi nu-şi închipuie cele mai bune, Sfânta Biserică aminteşte pentru unul ca acesta de **căderea protopărinţilor**, pentru a stârni în inima lui întristarea pentru ceea ce a pierdut şi a trezi în el râvna de a redobândi aceasta, aducându-i în gând mărimea pierderii şi cât de mult merită să îi pară rău pentru aceasta şi să se ostenească pentru a deveni iarăşi stăpânitor al moştenirii pierdute.*

Iată voile Sfintei Biserici a lui Dumnezeu! Pătrundeţi în ele şi umblaţi după cum arată Maica voastră cea grijulie!

În ziua de astăzi şi în toată săptămâna următoare să luăm lecţie de la vameş şi fariseu şi să învăţăm această lecţie. Ea este scurtă: ***nu te nădăjdui în dreptatea ta, ci, cu toată bogăţia faptelor tale bune, toată nădejdea mântuirii să ţi-o pui în milostivirea lui Dumnezeu, strigând din adâncul sufletului: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"***

- ***Privind la fariseu - cel dojenit, să nu credeţi că faptele dreptăţii, cucerniciei, binefacerii şi înfrânării aspre nu înseamnă nimic în ochii lui Dumnezeu.*** *Nu! Domnul 1-a dojenit pe fariseu nu pentru faptele lui, ci pentru că acesta a început să se laude cu ele, pentru că îşi pusese în ele toată nădejdea sa, uitând de păcate - de care, bineînţeles, nu era slobod.*
- *Deopotrivă,* ***privind la vameş, să nu credeţi că păcatele au puţină însemnătate înaintea lui Dumnezeu.*** *Nu! Domnul îl laudă pe vameş nu fiindcă prin păcatele sale s-a pus în starea de a nu fi vrednic nici să privească la cer, ci pentru că, după ce s-a adus aici prin voia sa cea rea, i-a părut rău şi s-a străpuns pentru aceasta, aşteptând să îşi afle izbăvire doar în milostivirea lui Dumnezeu - îl laudă pentru această întoarcere de la păcat la Domnul, pentru duhul smereniei şi durerii inimii întru care strigă:* ***„Doamne, milostiv fii mie, păcătosului!"***

După ce am luat acum ceea ce e adevărat şi de la unul şi de la celălalt, primim lecţia aceasta: ***osteneşte-te şi lucrează Domnului cu osârdie, după toată lărgimea poruncilor Lui - însă nădejdea mântuirii să ţi-o pui - toată - în milostivirea lui Dumnezeu.*** Niciodată nu vei ajunge să fii îndreptat în ochii lui Dumnezeu întotdeauna şi în toate: de aceea, oricât ai părea de îndreptat pe dinafară, nu înceta niciodată să strigi din inimă: ***„Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"***

Iată lecţia: pecetluiţi-o în inimile voastre! Drept mijloc, iată ce să faceţi: parcurgeţi repede în gând viaţa voastră şi uitaţi-vă dacă nu sunt în ea păcate - cu cuvântul, cu fapta şi cu gândul. O! Fireşte, se vor găsi în ea mulţime de păcate! Dar dacă lucrurile stau aşa, cum să nu strigăm fiecare: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"?

Adunaţi după aceea toate faptele voastre bune - sau cele pe care lauda noastră de sine le socoate drept bune - şi vedeţi: oare multe vor ieşi la socoteală? Câte am putea, şi câte am fi datori să facem în cele 365 de zile ale anului; dar ce am făcut?! Şi această puţinătate să o scoatem la arătare, trâmbiţând: „Nu sunt ca ceilalţi!" - mai ales atunci când împotriva ei stau păcate cărora nu este număr? Fiindcă din cele 24 de ceasuri ale fiecăreia dintre cele 365 de zile ale anului se vor afla, oare, vreunele care să nu fi fost însemnate prin vreun păcat? Iar de vreme ce am priceput acest fapt, cum să nu strigăm: ***„Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"?***

Şi apoi, oare şi aceste puţine fapte bune sunt curate? Oare asupra fiecăreia dintre aceste neputincioase fapte bune se vede răsfrângerea slavei lui Dumnezeu? Ostenindu-ne asupra lor, oare nu am făcut mai mult pe placul nostru şi al oamenilor decât pe placul lui Dumnezeu? Iar dacă este aşa, cum să punem vreun

preţ pe ele şi, privind la ele, să ne semeţim întru înşelare de sine, spunând în sinea noastră: „Nu sunt ca ceilalţi!"? Nu! Puneţi, doar, faptele voastre în faţa neamăgitoarei oglinzi a dreptei judecăţi însemnate în Cuvântul lui Dumnezeu: este greu de crezut că pe fiecare dintre voi conştiinţa nu-1 va îndemna să strige: ***„Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"***

Poate că între voi nici nu sunt oameni care ar cuteza să spună în gura mare, lăudându-se pe sine: „Nu sunt ca ceilalţi!"; însă eu cred că rar se găseşte cineva care să nu fi căzut în părere de sine şi încuviinţare de sine atunci când prin inimă trec fără cuvinte gânduri ce dau nu puţină însemnătate ostenelilor noastre şi lucrării noastre în mijlocul celorlalţi. Nici acest simţământ al mulţumirii de sine nu este bun! ***Trebuie să simţim, şi să simţim adânc, că nu merităm absolut nimic şi nu putem pune temei pe nimic din cele ale noastre. Temeiul nostru este unul singur - milostivirea lui Dumnezeu; iar aceste laude lăuntrice de sine trebuie alungate.***

Un sfânt nevoitor, de fiecare dată când gândul îi spunea: „cutare şi cutare lucru este bun la tine", bănuind că este vorba de o linguşire a vrăjmaşului, răspundea: „Blestemat să fii tu cu «binele» tău!". Aşa făcea sfântul părinte; cu atât mai mult se cuvine să facem astfel noi, păcătoşii.

În lucrarea duhovnicească nu este nici un gând mai rău decât gândul părerii de sine. El năvăleşte pieptiş asupra simţământului smereniei şi îl răceşte. Focul nu poate fi pus împreună cu apa - iar străpungerea nu poate vieţui împreună cu simţământul că eşti drept. Precum loveşte paralizia organele mişcării, aşa şi părerea de sine taie toată încordarea puterilor omeneşti spre bine. Precum roua vătămătoare strică florile minunate, aşa şi mulţumirea de sine amăgitoare strică în noi tot binele - aşadar, alegeţi, fraţilor, binele şi lepădaţi răul!

În cântările bisericeşti, fariseul este asemănat cu cineva care pluteşte pe mare într-o corabie, iar vameşul care se urgisea pe sine - cu cineva care face acelaşi lucru într-o barcă proastă. Pe cel dintâi însă 1-a înecat furtuna înălţării de sine lovindu-1 de stânca trufiei, iar pe cel din urmă seninul adânc al urgisirii de sine şi suflarea lină a suspinelor de pocăinţă l-au dus fără primejdie la limanul îndreptării dumnezeieşti. În aceleaşi cântări, fariseul mai este asemănat cu cineva care merge în car, iar vameşul - cu cineva care merge pe jos. Cel din urmă, însă, adăugând la străpungere smerenia, a luat-o înaintea celui dintâi, care şi-a pus în cale stâncile laudei de sine.

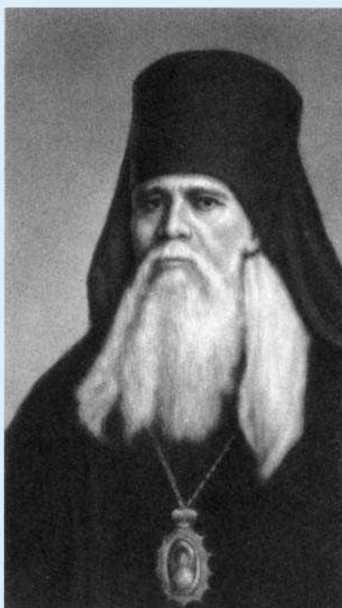
Auzind asemenea îndemnuri, fraţilor, înţelepţiţi-vă pentru a alerga în aşa fel încât să ajungeţi la ţintă. În voi mare să fie lacrimile, luntre - defăimarea de sine, vânturi

- suspinele, iar glas al vameşului - toate cele pe care le-aţi rânduit pentru plutire. Şi fără îndoială veţi ajunge la limanul milostivirii lui Dumnezeu şi veţi atinge grabnic ţărmul îndreptării, unde veţi gusta dulcea tihnă a conştiinţei întru atotiertarea lui Dumnezeu.

Să ne dăruiască acest mare bine nouă, tuturor, preaîndurata bunătate a lui Dumnezeu! Amin!

12 februarie 1861

Sfântul Teofan Zăvorâtul – Cuvânt în Duminica Vameşului şi a Fariseului (II)

Din ziua de astăzi începe Triodul. Iată, începe să adie a post! Trebuie să ne pregătim de întâmpinarea lui - şi nu doar de întâmpinare, ci mai ales pentru scopul în vederea căruia a fost rânduit postul: pentru pocăinţă şi îndreptarea vieţii celei neîndreptate. Şi iată că auziţi cântarea umilicioasă: „***Uşile pocăinţei deschide-mi, Dătătorule de viaţă!***"

Uşile pocăinţei deschide-mi mie! ***- Dar cine le-a închis?*** *Ele au fost deschise prin cruce: stau şi vor sta deschise pentru toţi oamenii, atâta vreme cât va dăinui lumea, şi pentru fiecare dintre noi, atâta vreme cât mai este suflare de viaţă în nările noastre.*

Bun; uşile milostivirii lui Dumnezeu sunt deschise - şi cine le-a închis? Să ştiţi că la aceste uşi se ajunge prin altele - uşile îndurerării şi frângerii inimii. Trebuie să trecem mai întâi prin acestea ca să ajungem la uşile milostivirii, îndurerează-te şi frânge-ţi inima, şi Domnul te va primi!

„Frânge-ţi inima" - iar inima nu se frânge; „îndurerează-te" - dar ea nu vrea să se îndurereze. Şi iată că omul este zăvorât în sine prin împietrirea inimii - şi neavând putere să se biruie pe sine, strigă către Milostivul Dumnezeu: „Uşile pocăinţei deschide-mi mie, Dătătorule de viaţă!" ***Uşa ta este întotdeauna deschisă, Doamne; a mea însă este închisă, şi nu am pe unde să ies! Deschide-mi mie, prin această frângere, uşa inimii mele împietrite, ca să ies la Tine şi să intru prin uşile milostivirii Tale!***

Ia aminte Domnul la tânguirea omului necăjit şi îi dă să cunoască felul în care trebuie să lucreze asupra sa ca să se deschidă uşa inimii lui. Ieri am cântat: „Uşile pocăinţei deschide-mi mie"; acum, ca răspuns, auzim de la Domnul pilda vameşului şi fariseului. în Duminica următoare, ca răspuns la aceeaşi cântare, vom auzi pilda fiului risipitor. în continuare, cu acelaşi scop, ni se va aduce în amintire priveliştea înfricoşatei Judecăţi şi căderea strămoşilor noştri celor întâi-zidiţi. ***Domnul parcă ne-ar spune: „Lucraţi după îndreptarul adevărurilor vestite vouă de către aceste istorisiri evanghelice - şi poate că veţi ajunge să vi se deschidă, în sfârşit, uşile inimii voastre împietrite".*** Ciocanul greu, lovind piatra, o sfărâmă şi o mărunţeşte: la fel aşteaptă şi Domnul ca adevărurile acestea, unul mai izbitor decât celălalt, să sfărâme în cele din urmă împietrirea inimii noastre, să scoată din ea tânguiri de pocăinţă şi să stoarcă lacrimi de pocăinţă.

Aşadar să pătrundem, fraţilor, voia lui Dumnezeu, şi să urmăm mântuitoarelor îndreptări ale Milostivului nostru Domn. ***Domnul preschimbă inima; însă şi noi trebuie să ne îmboldim şi să ne silim, şi cel puţin să nu împiedicăm atotlucrarea mântuitoarei bunătăţi a lui Dumnezeu.***

Pilda de acum despre vameş şi fariseu arată că piedica cea mai însemnată din noi în calea frângerii inimii este simţământul nostru că suntem drepţi, şi ne învaţă, izgonind simţământul acesta, să ne statornicim în aşezarea [dispoziţia] pe care o avea sufletul vameşului, ca să strigăm folosind cuvintele acestuia: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"

Domnul pune înaintea noastră doi oameni şi parcă ne spune: ***„Poftim, priviţi - au venit la Mine doi: unul s-a apropiat cu îndrăzneală, încredinţat de dreptatea sa şi de meritele sale înaintea Mea, şi îndreptăţire n-a primit; iar celălalt nici privirea nu era în stare să şi-o ridice către Mine, ci numai se bătea în piept şi cerea milă - şi l-am miluit. Mergeţi şi voi de faceţi la fel. Lepădaţi această haină pierzătoare a îndreptăţirii de sine, înveşmântaţi-vă în zdrenţele mustrării de sine - şi veţi fi miluiţi".***

Mulţumirea de sine şi îndreptăţirea de sine sunt înşelarea cea mai pierzătoare, în care vrăjmaşul reuşeşte să îi ţină pe mulţi oameni, şi încă nu dintre cei mai răi. Această înşelare taie picioarele şi opreşte din mers. Cel ce se simte drept ce nevoie are să se nelinişească şi să caute multă milă? Scopul a fost atins - omul e drept; la ce să se mai ostenească? Rămâne doar să se uite în jur, să se îngâmfe, iar pe ceilalţi să îi defaime. De fapt, asta înseamnă a strica prin gând ceea ce ai dobândit prin osteneală, şi a te pierde pe tine însuţi. ***Iată de ce în învăţăturile Sfinţilor Părinţi***

sunt repetate fără încetare lecţii de smerenie şi defăimare de sine, şi sunt înfăţişate cu deosebită stăruinţă mustrări ale părerii de sine şi înălţării de sine.

Voi, care vreţi să destrămaţi această ceaţă a înşelării! Haideţi să învăţăm aceasta de la fariseu. Fariseul, pare-se, nu socotea că e nevoie să se tăinuiască: el a spus pe faţă ceea ce avea în suflet, şi prin aceasta a dat în vileag cursa vrăjmaşului, prin care acesta încurcase sărmanul lui suflet şi îl ţinea în amăgirea de sine.

„Nu sunt ca ceilalţi". Prima înşelare! Fariseul nu avea o purtare rea. Se uita la păcătoşii vădiţi şi, bineînţeles, se socotea mai bun ca ei. Dar de ce trebuia să se uite la cei care trăiau neîndreptaţi? Să se fi uitat la cei ce duceau viaţă îmbunătăţită. Ar fi văzut, fireşte, numeroşi dintre aceştia cu viaţă mult mai presus decât a lui - şi nu ar mai fi zis aceste vorbe pierzătoare: „Nu sunt ca ceilalţi oameni!"

Iată şi învăţătura pentru noi, fraţilor: momeala vrăjmaşului este întotdeauna aceeaşi, acum ca şi atunci. Şi acum, ca şi atunci, el ne insuflă următorul lucru: „Ia uite: acela e aşa, şi celălalt este pe dincolo; tu, însă, eşti cu totul altceva!" Ascultă bietul om aceste vorbe linguşitoare şi chiar începe să creadă că el e bun - drept care se şi înceţoşează la minte prin părerea de sine şi se lipseşte de milostivirea lui Dumnezeu. Dar de ce să te uiţi la cei ce trăiesc în nepăsare? Uită-te la cei ce urmează cu râvnă şi stricteţe virtutea şi cucernicia, şi luminează-te prin cunoaşterea propriilor neajunsuri. Sau - mai bine - nu te uita la nimeni dintre cei care vieţuiesc aici: căci cine e curat dintre pământeni? Lasă-i deoparte pe toţi şi păstrează în gând doar pildele pe care te îndatorează să le urmezi Cuvântul lui Dumnezeu. ***Următori fiind mie, precum şi eu lui Hristos*** (I Cor. 11,1; Efes. 5,1), spune apostolul. ***Pildă am dat vouă, ca precum Eu am făcut vouă, şi voi să faceţi*** (In 13, 15), sau: ***Fiţi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel Ceresc desăvârşit este*** (Mt. 5, 38), spune Domnul. Iată la cine să te uiţi şi cu cine să compari viaţa ta! Cu virtuţile Sfinţilor Apostoli, cu faptele Domnului şi Mântuitorului nostru, cu desăvârşirile Tatălui Ceresc. Faţă în faţă cu aceştia punându-se, cine va cuteza să spună: „Nu sunt ca ceilalţi!"? Nu cumva, mai degrabă, vor striga din inimă, acoperindu-se de ruşine şi coborându-şi privirile: „***Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!***"? Aici se întâmplă acelaşi lucru ca atunci când cineva intră într-o societate de înaltă ţinută fără a-i cunoaşte convenţiile sau apare într-o adunare strălucită cu îmbrăcăminte nepotrivită. Aşadar, a te compara cu cei mai înalţi şi mai desăvârşiţi este cea mai puternică şi lucrătoare doctorie împotriva părerii de sine.

In continuare, fariseul spune: „Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig", adică dădea săracilor şi templului a zecea parte din veniturile sale. Iată a doua înşelare: a-ţi privi numai faptele drepte, ascunzându-ţi de tine

însuţi păcatele, şi în aceste fapte drepte a privi numai la partea lor cea dinafară, fără a lua aminte la simţirile şi aşezările [dispoziţiile] lăuntrice cu care acestea sunt săvârşite. Aşa a făcut fariseul şi a fost întunecat de părerea de sine. El nu şi-a cercetat aşa cum trebuie faptele şi nu a mers în această lucrare pe calea dreaptă.

„Eu, zice, am făcut cutare şi cutare bine". Dar câte prilejuri nu au fost în care nu a făcut binele pe care putea şi era dator să-1 facă, şi câte prilejuri nu au fost în care a făcut răul în locul binelui? Lucrul acesta îl trece sub tăcere, încercând să-1 ascundă atât de sine, cât şi de Dumnezeu. ***„Stai, fariseule", ar fi trebuit să i se spună, „adu-ţi aminte şi de toate cele rele ale tale - şi apoi, după ce vei fi pus de o parte amărâtul tău de bine, iar de cealaltă toată grămada răutăţilor tale, uită-te: ce-o să iasă? Şi se poate ghici dinainte că de ai fi făcut aşa, limba nu ţi s-ar mai fi răsucit în gură ca să spui: nu sunt ca ceilalţi oameni. Iar dacă mai apoi ai fi stat să judeci după conştiinţă - adică nu din slavă deşartă, nu din dorinţa de a plăcea oamenilor, nici ca să fii respectat şi să nu-ţi pierzi poziţia, şi nici pentru că aşa s-au brodit lucrurile, în vreme ce inima ta nu avea tragere să facă binele - dacă ai fi stat, zic, să judeci după conştiinţă din ce imbolduri ai făcut şi puţinul tău bine de care vorbeşti, nu ţi-ar mai fi rămas nimic afară de strigătul înspăimântat: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"*** Nu a făcut aceasta fariseul, şi a căzut în cursa părerii de sine, iar pentru îndreptăţirea de sine a fost acoperit de Dumnezeu cu osândă.

Aşadar, dacă vreţi, fraţilor, să scăpaţi de primejdioasa înşelare de sine, luaţi învăţătură pe dos de la fariseu: nefacând ceea ce făcea el şi făcând ceea ce el nu făcea. Când se va furişa vrăjmaşul şi va începe să trâmbiţeze înainte-vă în inima voastră cum că nu sunteţi ca ceilalţi, că faceţi cutare şi cutare lucru bun, luaţi-vă pe voi înşivă şi începeţi să vă perindaţi prin toate răutăţile voastre, spunându-vă: „Dar asta cine a făcut-o? Dar asta? Dar pe asta, cine? Şi pe asta, cine?" Atunci se va trezi glasul deşteptător al conştiinţei şi va înăbuşi şoapta aceasta tulbure a laudei de sine: „Nu sunt ca ceilalţi!"

Dacă inima va continua, totuşi, să se îngâmfe prin înălţarea de sine, înfieraţi-o cu dojană cât se poate de aspră, zicându-vă: „Chiar dacă a şi fost făcut vreun lucru bun, prin gândurile tale rele l-ai stricat cu totul şi l-ai spurcat ba prin slava deşartă, ba prin dorinţa de a plăcea oamenilor, ba prin aşteptarea de a împuşca din acelaşi foc şi vreun câştig; iar dacă atunci când ai săvârşit aceste fapte nu aveai asemenea simţăminte, oricum le spurci acum şi le răpeşti toată valoarea prin faptul că te îngâmfi cu ele!" Astfel dojenindu-ne, o să ne răpim orice temei al îndreptăţirii de sine, şi nu vom mai avea la ce ocrotire să alergăm afară de cea a milostivirii lui

Dumnezeu, către Care să şi începem a striga fără făţărnicie: ***„Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"***

O, de ne-ar ajuta Dumnezeu să pătrundem în aceste simţăminte îndreptăţitoare ale vameşului şi să ne statornicim în ele! S-ar părea că ele ne sunt foarte fireşti - însă nu totdeauna şi nu cu uşurinţă le întâmpinăm în noi înşine. Trebuie să le deprindem, la fel ca pe oricare lucru bun. Să le deprindem! Şi iată ce metodă trebuie folosită când învăţăm un lucru ca acesta: ***să intrăm înăuntrul nostru prin luare-aminte. Acolo avem o oglindă nemincinoasă a faptelor noastre - conştiinţa; oglinda este, însă, părăsită, adeseori murdară. Să o scoatem în mijloc, s-o curăţim şi să o limpezim prin Cuvântul lui Dumnezeu, refăcând limpede în ea înscrisul tuturor cuvintelor, faptelor, simţămintelor şi gândurilor pe care suntem datori să le avem.***

Să o punem apoi înaintea feţei noastre sau a conştientului nostru, aşa încât această faţă să n-aibă unde se ascunde şi nici cu ce se acoperi. întrucât fără lumină este cu neputinţă să vedem ceva, să luminăm casa noastră dinlăuntru cu frica de Dumnezeu, prin lucrarea căreia toate trăsăturile feţei noastre sau conştientului nostru se vor vedea limpede, până la cele mai mărunte, în oglinda conştiinţei.

Când vom pune astfel de rânduială înăuntrul nostru, negreşit că vom pătrunde în simţământul vameşului. Nu numai faptele, ci şi toate gândurile rele ce au ieşit şi ies din inimă se vor întipări pe faţa conştientului, se vor răsfrânge în conştiinţă şi vor atrage judecata săvârşită prin mijlocirea fricii de Dumnezeu.

Vameşul, stând departe, nu îndrăznea să se apropie de frică, nu îndrăznea să îşi ridice privirile la cer de ruşinea pe care i-o pricinuiau mustrările conştiinţei, şi se bătea în piept, fiind nemulţumit de sine şi necăjit de urâţenia chipului său lăuntric: aşa şi în noi frica va fi înlocuită de ruşine, ruşinea de mustrare şi mustrarea de durerea pentru noi înşine. Şi nu va mai fi vreme să se nască părerea de sine, iar aceasta, la rândul ei, să dea naştere înălţării de sine şi îndreptăţirii de sine: fiindcă - întrucât lucrarea noastră lăuntrică nu încetează niciodată, iar inima coace tot timpul răutăţi - nu va mai fi clipă în care să nu fie în noi imboldul de a ne bate în piept şi a striga: „Dumnezeule, milostiv fii!" Fericită stare, care într-adevăr atrage milostivire şi îndreptăţire de la Dumnezeu!

Avem obiceiul să spunem: „Sunt păcătos!", „Sunt păcătoasă!" - ce cuvinte plăcute lui Dumnezeu! Dar să ne îngrijim ca ele să nu fie doar rostite de limbă, ci şi simţite de către inimă. Să ne convingem pe noi înşine că simţământul dreptăţii proprii este

o abatere pe calea pierzării - şi apoi, îndată ce se arată câtuşi de puţin, să îl gonim ca pe un vrăjmaş cât se poate de primejdios, ce se strecoară ca să ne răpească bunul cel mai scump - îndreptăţirea înaintea lui Dumnezeu.

Pentru a nu arăta slăbiciune în nici o privinţă faţă de această ispită, să facem aşa fel ca oricărei fapte şi întreprinderi a noastre să-i meargă înainte simţământul păcătoşeniei noastre, şi acesta să fie în fruntea tuturor.

Dai milostenie? Dă cu gândul: „Nu sunt vrednic să primesc pentru ea mila lui Dumnezeu".
Posteşti sau iei asupra ta vreo altă asprime trupească? Să ai gândul:”Alţii îşi măresc prin nevoinţa asta suma faptelor bune, iar pentru mine e canon - trebuie să mă ostenesc pentru păcatele mele".
Mergi la biserică ori săvârşeşti acasă rugăciune? Să-ţi spui: „Să mă ostenesc, poate că Domnul se va milostivi şi-mi va ierta păcatele".

Şi mai ales în lucrarea rugăciunii, când vă îndreptaţi cu mintea şi cu inima spre Dumnezeu, să nu vă vedeţi altfel decât ca pe oamenii cei mai neîndreptaţi şi care au nevoie mai mult ca toţi de milostivirea lui Dumnezeu, asemenea ***Sfântului Pimen, care spunea: „Eu mă văd ca pe un om cufundat în noroi până la grumaz, şi numai gură are ca să strige: Dumnezeule, miluieşte-mă!"***

Astfel orânduindu-ne lăuntric, prin harul lui Dumnezeu vom scăpa de înşelarea părerii de sine şi vom îndepărta piedica cea mai însemnată din calea deschiderii uşii frângerii inimii - uşă prin care ieşind, în cele din urmă vom da şi de uşa milostivirii lui Dumnezeu. Amin!

9 februarie 1868

Sfântul Teofan Zăvorâtul – Cuvânt în Duminica Vameşului şi a Fariseului (III)

Pe vameş şi pe fariseu îi înfăţişează acum ochilor noştri sfânta Biserică. Şi cine n-ar dori să se învrednicească de fericita soartă a celui dintâi şi să scape de amara osândă a celui de-al doilea? Păcătoşi suntem, şi poate chiar iubitori de păcat: dar este, oare, cineva care ar vrea să piară în păcatele sale? Veniţi, deci, să învăţăm de la vameş cum, în ciuda păcatelor noastre, să scăpăm de soarta celor osândiţi şi să atragem milostivul cuvânt de îndreptăţire al Domnului.

Vameşul nu cutează să îşi ridice ochii către cer: îi e ruşine; ruşinea acoperă faţa sufletului său. Vameşul se bate în piept: el îşi dă seama că este vrednic de toate pedepsele pentru voia cea rea a inimii sale. El însă nu fuge de la Dumnezeu şi nu se deznădăjduieşte de mântuirea sa, ci chiar către Acela pe Care L-a jignit şi Care este gata să-1 pedepsească după dreptate, chiar către Acela se întoarce cu bună nădejde şi strigă: ***„Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"***

Deci să ne ruşinăm pe noi înşine, primind simţirea ruşinii şi înjosirii păcatului; să ne osândim pe noi înşine, lăsând glasul conştiinţei - sau al nepărtinitoarei dreptăţi a lui Dumnezeu, care vorbeşte prin conştiinţă - să răsune cu toată puterea; însă pe lângă asta, să ne grăbim în urma vameşului a naşte în sufletul nostru acelaşi strigăt tânguitor: ***„Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"***

Toate acestea depind de tine, suflete păcătos. Tu însuţi, şi nimeni altul, trebuie să faci şi să simţi toate acestea în tine. Vameşul se bătea în piept; dar el încă dinainte

de asta bătea sufletul său şi rănea inima sa cu gândurile minţii sale. Aşadar ***intră în tine însuţi, adună gânduri mântuitoare şi îngrijeşte-te să sfărâmi prin ele inima ta cea învârtoşată. Inalţă-te la cer, coboară-te în cele mai dedesubt; priveşte-te pe tine însuţi şi priveşte în jurul tău, şi caută pretutindeni săgeţi pentru lovirea, bice pentru rănirea, ciocane pentru înmuierea inimii tale împietrite.***

- *Adu-ţi aminte de milostivirea lui Dumnezeu faţă de tine şi ruşinează-te.*
- *Adu-ţi aminte de judecata Lui cea dreaptă şi teme-te.*
- *Adu-ţi aminte că sfârşitul e aproape şi grăbeşte-te să II milostiveşti pe Cel ce hotărăşte soarta ta fără să Se căiască.*

Spune-ţi: ***„Domnul te-a miluit zidindu-te, purtând grijă de tine şi, mai ales, răscumpărându-te - prin baia celei de-a doua naşteri te-a înnoit, cu Trupul şi Sângele Său te-a hrănit şi ţi-a făgăduit că ai să fii una cu El în toată veşnicia; de câte ori, căzut fiind, te-a ridicat, bolnav fiind cu duhul te-a tămăduit, de câte ori nu te-a făcut să simţi apropierea Sa şi îmbrăţişarea iubirii Sale, de câte ori ţi-a dat să guşti dulceaţa rămânerii întru voia Lui şi întru plinirea sfintelor Lui porunci!***

- Tu ai dispreţuit toate acestea; toată purtarea de grijă pentru tine a fost degeaba; ai aruncat în urmă toate milele lui Dumnezeu faţă de tine. Dumnezeu te ţine în dreapta Sa. El e aproape şi vede toate mişcările inimii tale.

Tu ţi-ai îngăduit să te împreunezi înaintea feţei Lui cu gândurile viclene, cele potrivnice Lui. Tu te-ai aprins de patimi, care sunt urâciune pentru El. Tu ai săvârşit înaintea feţei Lui prin faptă păcatul zămislit lăuntric, care-L jigneşte. Tu ai ştiut că este rău ce faci, şi nu te-ai ferit.

Puteai să nu voieşti păcatul - şi ai poftit. După ce ai poftit, puteai să nu săvârşeşti cu fapta - şi ai făcut. Nimeni nu te-a silit. Voia ta rea a domnit în tine şi te-a tras pe căi rele. Păcatul atrage prin dulceaţă, iar apoi chinuie prin amărăciune făcătoare de stricăciune.

Şi iată, lumina minţii s-a întunecat în tine; şerpii patimilor te muşcă şi apăsarea unei nemulţumiri cât se poate de mari te chinuie. Eşti asemenea unei crengi uscate, unui vas spart, unei păsări cu penele jumulite. Şi acesta încă nu-i sfârşitul. Adu-ţi aminte că sfârşitul ramurii uscate este văpaia ce arde şi nu mistuie".

Aceste cugetări şi altele asemenea lor să le sălăşluieşti în sufletul tău, păcătosule, şi înduplecă-1 să dobândească ruşine şi scârbă faţă de păcat şi de starea sa păcătoasă, să simtă supărare asupra relei sale voi şi teamă pentru soarta sa veşnică. Acestor simţăminte să le dai naştere - iar mai departe să nu mergi, şi să nu te arunci în prăpastia întristării şi deznădejdii.

De la Dumnezeu nu fugi: unde să fugi de El?! El te ţine în legăturile fiinţării, şi nimicul nu te va înghiţi chiar dacă ai vrea. Aşadar fugi la El şi îndreaptă-te spre sânul milostivirii Lui, ca să cazi acolo. încă trăieşti pe pământ. Dătătorul de viaţă prelungeşte viaţa ta de aici ca prin această prelungire a milei să te atragă la El. El încă îţi mai dăruieşte răstimp de viaţă, aşteptând să laşi în cele din urmă păcatul şi să te întorci la El. Tu eşti smochinul care a mai fost lăsat un an în grădina celor ce trăiesc pe pământ. Deci înţelepţeşte-te, ca să te foloseşti cum se cuvine de acest dar.

Evreii aveau cetăţi de scăpare. Cei ce se ascundeau în ele scăpau de loviturile răzbunării. ***Pentru păcătos, cetatea de scăpare e pocăinţa.*** Acolo să alergi şi să te ascunzi de sabia dreptăţii lui Dumnezeu. Dumnezeu însuşi, Care e gata să lovească, îţi va arăta această scăpare şi te va chema la ea.

Pentru mântuirea de potop a fost deschisă o singură uşă: cea a arcei. ***Singura uşă a mântuirii de potopul păcatului e uşa pocăinţei.*** Ascultă - se cântă: „Uşile pocăinţei deschide-mi mie, Dătătorule de viaţă!" Mergi! Ele sunt deschise, şi o mână dinăuntru este întinsă pentru a te primi. Priveşte - toţi au intrat! Afară, tâlharul ce s-a mărturisit se apropie şi primeşte ca moştenire raiul; vine curva împovărată de păcate şi nimiceşte prin lacrimi zapisul; Zaheu se pocăieşte înaintea Domnului şi e îndreptăţit; Petru plânge şi e primit - iar David e de mult acolo. Şi toată casa este plină de păcătoşi îndreptăţiţi. însuşi Stăpânul casei, prietenos, îi bagă înăuntru pe toţi cei ce s-au pocăit, şi pe cei înstrăinaţi de El îi face apropiaţi ai Săi prin pocăinţă.

Insufleţeşte-te, deci! Apropie-te şi tu şi, stând în apropierea vameşului, strigă folosind cuvintele lui: „***Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!***"

Şi vei fi, fără îndoială, miluit şi mântuit, dacă vei ajunge să smulgi fără făţărnicie din inima ta aceeaşi tânguire de pocăinţă.

- *Cel care 1-a îndreptăţit pe vameş te va îndreptăţi şi pe tine, de te vei ridica la aceeaşi bună aşezare lăuntrică.*

- *Cel ce a zis: „**Când suspinând vei chema, atunci te vei mântui**" te va mântui şi pe tine, dacă şi tu vei suspina şi vei chema cu aceeaşi putere.*
- *Cel ce cheamă la Sine pe cei osteniţi şi împovăraţi ca să-i odihnească te va odihni şi pe tine atunci când, simţind povara păcatelor tale, vei alerga la El căutând odihnă de mustrările conştiinţei.*

De aceeaşi bună aşezare lăuntrică a vameşului şi de milostivirea dăruită de sus a îndreptăţirii, pe care el a primit-o pentru această aşezare, să ne învrednicească Domnul şi pe noi, păcătoşii, pe toţi! Amin!

24 ianuarie 1865

Sfântul Ignatie Briancianinov - Predică în Duminica Vameşului şi Fariseului - Despre felul de a fi al vameşului şi cel al fariseului

Iubiţi fraţi, în Evanghelia care s-a citit astăzi, am auzit pilda Domnului nostru Iisus Hristos despre vameş şi fariseu.

Din ce pricină a spus Domnul această pildă? El a spus-o pentru oamenii care, amăgiţi şi înşelaţi de părerea de sine, se întemeiază şi nădăjduiesc în dreptatea lor, în faptele lor bune, privesc spre ceilalţi oameni de la înălţimea părerii lor de sine şi amăgirii lor de sine, îi defăimă - adică au o părere proastă despre ei, îi dispreţuiesc, îi osândesc, îi vorbesc de rău atât în taină, în sufletul lor, cât şi la arătare, înaintea oamenilor.

Din ce pricină a rânduit Sfânta Biserică să se citească această Evanghelie înainte de intrarea în arena Postului mare? ***Ca să ne păzească de părerea de sine şi defăimarea aproapelui, care nu lasă nicidecum simţământul pocăinţei să fie însuşit de inimă, iar dacă postul nu e împodobit cu rodul pocăinţei, nevoinţa postirii rămâne deşartă.*** Şi nu numai atât: ea ne aduce vătămare, întărind în noi părerea de sine şi încrederea în sine. Aşa sunt toate nevoinţele trupeşti şi faptele bune cele văzute. Dacă socotim că săvârşindu-le aducem jertfă lui Dumnezeu, nu că îi plătim dintr-o datorie cu neputinţă de plătit, faptele bune şi nevoinţele noastre devind în noi părinţi ai trufiei pierzătoare de suflet.

Doi oameni s-au suit în templu să se roage, începe Domnul pilda Sa: unul fariseu, iar celălalt vameş.

După aceasta, ***Domnul, Cunoscătorul inimilor, arată prin ce gânduri se vădea aşezarea de taină a inimii fiecăruia dintre cei doi care se rugau, prin ce gânduri închipuia fiecare dintre ei aşezarea sa faţă de Dumnezeu.***

Fariseul era mulţumit de sine, se socotea vrednic de Dumnezeu, bineplăcut lui Dumnezeu. Dumnezeule, mulţumescu-Ţi, spunea el întru sine, adică vorbea în gând potrivit felului în care se vedea pe sine în taina sufletului său. ***Pentru ce mulţumeşte fariseul lui Dumnezeu? Oare din pricina necuprinsei măreţii a lui Dumnezeu, ce face să se minuneze şi să se uimească toată făptura înţelegătoare? Oare din pricina neurmatei şi negrăitei milostiviri a lui Dumnezeu, Care îngăduie unei făpturi nimicnice cum este omul să stea de vorbă cu El? Oare din pricina nenumăratelor faceri de bine dumnezeieşti, celor revărsate asupra omenirii?*** Nu!

Mulţumescu-Ţi, grăieşte fariseul, că nu sunt ca ceilalţi oameni.

În orbirea sa, fariseul mulţumeşte lui Dumnezeu pentru starea sa de mulţumire de sine şi amăgire de sine. Obraznic şi viclean fel de îngâmfare! Mulţumire adusă lui Dumnezeu, însă nevrednică de Dumnezeu! Mulţumire adusă lui Dumnezeu, dar plină de defăimări asupra lui Dumnezeu! Nu Dumnezeu i-a dat fariseului acea aşezare a sufletului cu care se laudă el: aceasta s-a alcătuit în urma primirii şi însuşirii unor concepţii mincinoase. Părintele acestor concepţii, care omoară sufletul cu moarte veşnică, este arhanghelul căzut (Ioan 8, 44). Iată sub a cui înrâurire a luat naştere aşezarea sufletească a fariseului!

Amăgirea de sine este întotdeauna îmbinată cu aşanumita de către Sfinţii Părinţi înşelare drăcească: ea stă în primirea minciunii drept adevăr, în atragerea de către minciună, întunecat priveşte fariseul omenirea din amăgirea lui de sine!

Nu sunt ca ceilalţi oameni, spune el, răpitori, nedrepţi, preacurvari, sau ca şi acest vameş.

De unde a primit el cunoaşterea aceasta, pe care o vădeşte cu atâta încredinţare şi hotărâre? Cum putea el cunoaşte limpede şi în amănunt faptele şi conştiinţa tuturor oamenilor, ca să arunce asupra lor o învinuire atât de grea şi atotcuprinzătoare? Cum putea el cunoaşte faptele şi conştiinţa vameşului care intrase împreună cu el în templu, care nu vorbise cu el nimic, care nu îi povestise nimic despre sine? Fără îndoială că fariseul şi-a rostit această judecată în pripă, şi nu pentru că ceilalţi oameni şi vameşul cu pricina ar fi fost aşa cum îi

arată fariseul, ci fiindcă boala amăgirii de sine şi mulţumirii de sine îi înfăţişa astfel în ochii lui.

În continuare, fariseul îşi înşiră virtuţile: ***postesc de două ori în săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig.***

Pentru fariseu, faptele sale erau nişte jertfe, nişte merite înaintea lui Dumnezeu: acest fel de a vedea lucrurile este propriu tuturor fariseilor. Pentru aceştia, în zadar vesteşte Dumnezeu atât în Vechiul, cât şi în Noul Testament: ***milă voiesc, iar nu jertfă*** (Matei 9, 13; Os. 6, 6). Domnul le-a făcut nu o dată trimitere la această arătare a voii lui Dumnezeu de către Sfânta Scriptură. El le-a spus că niciodată nu ar fi căzut în păcatul osândirii celor nevinovaţi de ar fi priceput această vestire a voii lui Dumnezeu (Matei 16, 6): ***fiindcă mila nu numai că nu-i osândeşte pe cei nevinovaţi, ci şi pe cei vinovaţi îi priveşte cu împreună-pătimire; ea le face pogorământ cât poate, ca unor mădulare neputincioase şi bolnave, se îngrijeşte nu de pedepsirea, ci de tămăduirea lor.***

Fariseii împietriţi, orbi, lepădând cu îndărătnicie mila, vor cumva să facă silnicie Dumnezeirii, aducându-i jertfe pe care Ea nu are cum să le primească. Ei vor aceeaşi purtare şi de la ceilalţi oameni; nevăzând-o, se smintesc şi osândesc.

- *Este propriu fariseilor să se smintească de cei în care nu văd fariseism;*
- *le este propriu să se smintească de cei care, dezgustaţi de iubirea de sine şi de dorinţa de a plăcea oamenilor, se străduiesc să placă lui Dumnezeu întru simplitate, în taina inimii lor;*
- *le este propriu să vadă păcat şi gând rău acolo unde nu este nici urmă de aşa ceva;*
- *le este propriu să-i osândească, să-i urască şi să prigonească pe adevăraţii slujitori ai lui Dumnezeu.*

De cine se sminteau ei, pe cine osândeau, în cine vedeau păcat, pe cine prigoneau cu răutate înverşunată? Cercetând ce ne istoriseşte Evanghelia, ne vom încredinţa că prigoanelor şi urii lor ***le-au fost supuşi mereu fie păcătoşii pocăiţi, care s-au împăcat cu Dumnezeu şi s-au făcut drepţi în urma pocăinţei, fie ucenicii şi următorii lui Dumnezeu înomenit - dar mai mult decât toţi însuşi Dumnezeu înomenit, Cel atot-desăvârşit.***

Fariseii aveau despre Legea lui Dumnezeu o concepţie strâmbă, îndeletnicindu-se cu cercetarea şi învăţarea Legii doar după slovă, nu prin cercare, nu prin plinirea ei,

îşi agoniseau nu smerenia, în care îl aduce pe om la adevărata cunoştinţă de Dumnezeu, ci o neobişnuită îngâmfare şi semeţie.

Rânduielilor rituale, care preînchipuiau tainic cele ce aveau să fie în Noul Testament, ei le dădeau o însemnătate mult mai mare decât se cuvenea, dar nu băgau în seamă poruncile lui Dumnezeu, care alcătuiesc miezul Legii.

Schimonosind înţelesul Legii potrivit ştiinţei lor cu nume mincinos şi inimii lor stricate, ei se înfăţişau în ochii lor şi în ochii altora ca slujitori ai lui Dumnezeu şi ca bine-plăcuţi Lui, în vreme ce slujeau şi făceau pe plac doar părerii de sine. ***Ei năzuiau să îi slujească şi să îi facă pe plac lui Dumnezeu prin împlinirea voii lor şi gândirii lor, socotindu-le pe acestea neîndoielnic bune şi adevărate - cum nu sunt, potrivit firii omenirii căzute - iar nu prin cercetarea şi împlinirea osârdnică a voii lui Dumnezeu.*** Lucrând în acest fel, omul face aproape mereu rău socotindu-l drept bine, şi chiar dacă face vreodată binele, îl face ca de la sine, care îl şi pune pe seama sa, nu pe seama lui Dumnezeu, aşa cum a făcut şi fariseul. Aşa stând lucrurile, însuşi binele se face în el pricină a răului, aducând în om părerea de sine, sădind, hrănind şi făcând să crească cea mai pierzătoare din toate patimile: trufia.

La cu totul alte urmări duce vieţuirea după poruncile evanghelice. ***Cel care şi-a luat drept scop al vieţii împlinirea voii lui Dumnezeu se străduieşte să cunoască amănunţit şi fără greş această atotsfântă voie prin cercetarea cu cea mai mare osârdie a Sfintei Scripturi, mai ales a Noului Testament, prin citirea scrierilor Părinţilor, stând de vorbă şi sfătuindu-se cu creştinii sporiţi, împlinind poruncile evanghelice cu purtarea cea dinafară, cu mintea şi cu inima.***

„Legea slobozeniei”, a zis Preacuviosul Marcu Ascetul, „prin înţelegerea cea adevărată se cinsteşte, prin lucrarea poruncilor se înţelege şi se plineşte prin îndurările lui Hristos”[*Preacuviosul Marcu Ascetul, Despre legea duhovnicească, cap. 32.*].

Atunci când creştinul începe să trăiască în potrivire cu voia lui Dumnezeu cea bună, plăcută şi deplină (Romani 12, 2), altfel spus cu poruncile Noului Testament, dintr-o dată i se descoperă căderea şi neputinţa firii omeneşti [***Preacuviosul Simeon Noul Teolog***, *„Capetele făptuitoare şi teologice”, Dobrotoliubie 1. Vezi în Filocalia, vol.6*]. ***Neputinţa nu-i îngăduie să împlinească poruncile lui Dumnezeu în chip curat şi sfânt, precum o cere El, iar căderea se împotriveşte - adeseori cu cea mai mare înverşunare - împlinirii poruncilor lui Dumnezeu.*** Ea vrea şi cere să se împlinească voia căzută omenească şi înţelegerea

căzută omenească. Năzuinţa acestei voi şi vederile acestei înţelegeri îmbracă toate chipurile celei mai înalte dreptăţi şi virtuţi.

Cunoaşterea luptei lăuntrice, darea în vileag şi descoperirea păcatului care trăieşte în om, cunoaşterea stăpânirii silnice a păcatului asupra dorinţelor şi năzuinţelor bune îi dau creştinului părerea dreaptă despre sine şi despre omenire.

El vede în sine căderea omenirii; el vede din propria cercare neputinţa de a se ridica din această cădere prin propriile sforţări; ***el dobândeşte smerenia adevărată, începe să aducă lui Dumnezeu rugă fierbinte pentru ajutor şi ocrotire, rugă din inimă înfrântă, la care ia aminte totdeauna Dumnezeu:*** ***învaţă-mă să fac voia Ta!*** (Ps. 142,10), ***învaţă-mă îndreptările Tale!*** (Ps. 118, 12), ***Să nu ascunzi de la mine poruncile Tale!*** (Ps. 118, 19), ***întăreşte-mă întru cuvintele Tale!*** (Ps. 118, 28), ***Calea nedreptăţii depărtează-o de la mine, şi cu legea Ta mă miluieşte!*** (Ps. 118, 29). ***Cunoscând din cercare că poruncile lui Dumnezeu pot fi împlinite doar cu îmbelşugata împreună-lucrare a harului dumnezeiesc, cerând neîncetat prin rugăciune această împreună-lucrare, creştinul nu poate să nu pună toate faptele sale bune pe seama lui Dumnezeu. Totodată, el nu poate să nu se recunoască păcătos.***

Pe de o parte, el a cunoscut din cercare căderea sa şi neputinţa sa de a împlini voia lui Dumnezeu numai cu propriile sforţări; pe de alta, el şi când împlineşte, cu ajutorul harului, poruncile lui Dumnezeu vede neîncetatele greşeli care se nasc din neputinţa şi starea de cădere a omului. Lucrul acesta se vede cu toată limpezimea din felul în care vorbeşte despre sine Sfântul Apostol Pavel. Într-una din epistole, el spune: ***Mai mult decât toţi m-am ostenit (apostolii); însă nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine*** (I Cor. 15, 10), iar altundeva: ***Hristos Iisus a venit în lume să mântuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu*** (I Tim. l, 15).

Aşa este dreptatea iubitoare de Dumnezeu! Ea ia naştere în om din adumbrirea harului dumnezeiesc şi place lui Dumnezeu prin faptele cele drepte săvârşite cu încredinţare în voia Lui. ***Dreptul plăcut lui Dumnezeu nu încetează să se socoată păcătos nu doar din pricina păcatelor sale celor vădite, ci şi din pricină că dreptatea sa cea după fire este în stare de cădere amară, amestecată cu răul, spurcată de amestecul cu păcatul.***

Fericit cel ce este drept cu dreptatea lui Dumnezeu, a cărui nădejde e adunată în Hristos, Izvorul dreptăţii lui. Nefericit cel mulţumit de propria sa dreptate

omenească: acestuia nu-i trebuie Hristos, Cel ce a vestit despre Sine: ***N-am venit să-i chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă*** (Matei 9, 13).

Preacuviosul Pimen cel mare spunea: „Mai mult îmi place omul care păcătuieşte şi se pocăieşte decât cel care nu păcătuieşte şi nu se pocăieşte: cel dintâi, socotindu-se păcătos, are gând bun, iar celălalt, socotindu-se drept, are gând mincinos”[*Patericul Egiptean.*]. O dată însuşit, gândul mincinos face toată vieţuirea întemeiată pe ea netrebnică. Asta a dovedit-o cercarea: păcătoşi vădiţi, vameşi şi curve au crezut în Hristos, iar fariseii l-au lepădat. **Părerea de sine şi trufia stau de fapt în lepădarea de Dumnezeu şi închinarea la sine. Ele alcătuiesc o închinare la idoli subţire, pe care omul şi-o recunoaşte cu greu şi de care se lasă greu.** Pe dinafară, fariseii erau cei mai apropiaţi şi mai neabătuţi slujitori şi râvnitori ai adevăratei cinstiri de Dumnezeu, însă, de fapt, erau înstrăinaţi de El cu desăvârşire, se făcuseră vrăjmaşi ai Lui, fii ai satanei (Ioan 8, 44).

Când Mesia Cel făgăduit, pe Care omenirea pătimitoare L-a aşteptat câteva mii de ani, S-a arătat între ei cu mărturii neîndoielnice ale Dumnezeirii Sale, fariseii nu L-au primit. Dându-şi seama cine era, întru cunoştinţă, L-au dat unei morţi de ocară, s-au făcut ucigaşi de Dumnezeu (Matei 27, 42).

Evanghelia nu pomeneşte nimic de păcătoşenia sau, dimpotrivă, de dreptatea vameşului, ci doar arată ca pildă vrednică de urmat felul rugăciunii lui, care era alcătuită numai şi numai din recunoaşterea stării sale de păcătoşenie şi din cererea cât se poate de smerită ca Dumnezeu să îl miluiască. Pricina acestui fel de a înfăţişa lucrurile este cât se poate de limpede. ***Toţi oamenii, până la unul, au nevoie de iertare şi de milă ca să se mântuiască - iar Dumnezeu, în nemărginita Sa desăvârşire, iartă deopotrivă de uşor toate păcatele, atât pe cele mici, cât şi pe cele mari.*** Dată fiind desăvârşirea lui Dumnezeu, toţi oamenii sunt deopotrivă înaintea Lui în ce priveşte dreptatea, prin care se pot deosebi doar între ei (Romani 4, l, 6).

A te socoti drept nu este altceva decât necunoaştere a propriilor păcate, decât amăgire de sine. ***Şi ca atare toţi oamenii, până la unul, atunci când merg la biserică să stea înaintea feţei lui Dumnezeu ori se pregătesc să facă asta în singurătatea chiliei, sunt datori să se pregătească prin recunoaşterea propriei păcătoşenii, şi numai din această recunoaştere să aducă prinos de rugăciune lui Dumnezeu. Altfel, rugăciunile noastre nu vor fi primite [Sfântul Isaac Sirul, Cuvântul 55.].***

Iar vameşul, de departe stând, nu voia nici ochii săi la cer să-i ridice, ci îşi bătea pieptul său zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului.

Evanghelia ne învaţă prin aceste cuvinte că, atunci când ne rugăm, aşezarea smerită a sufletului trebuie însoţită de o aşezare pe potrivă a trupului, în biserică trebuie să ne alegem loc nu în faţă, nu în văzul tuturor, ci unul umil, care să nu dea pricină de împrăştiere. Nu trebuie să dăm frâu liber ochilor: aceştia să fie aţintiţi fără încetare spre pământ, ca mintea şi inima să poată tinde neîncetat către Dumnezeu.

Vameşul arăta gârbovit, atât de viu simţea povara păcatelor sale. Şi oricine are simţirea vie a acestei poveri care apasă sufletul va lua fără să vrea înfăţisarea unui om gârbovit, care se tânguieşte, precum a zis sfântul David: ***Chinuitu-m-am m-am gârbovit până în sfârşit, toată ziua mâhnindu-mă umblam: că şalele mele s-au umplut de ocări şi nu este vindecare în trup*** (Ps. 37, 6-7). Nu putem să nu băgăm de seamă că locul ales în templu de către vameş - şi anume în spate - este arătat de Evanghelie [*Vezi Tâlcuirea Fericitului Teofilact al Ohridei la Evanghelia după Luca.*] ca fiind potrivnic celui ales de fariseu - care, fireşte, stătea în faţă, spre a „zidi” poporul adunat şi a atrage asupra sa luarea-aminte a acestuia (bineînţeles, tot pentru „folosul” lui, al poporului). Aşa obişnuieşte să se îndreptăţească şi să-şi acopere faptele slava deşartă.

Aşezarea luată de trupul vameşului, care e pe potriva simţămintelor inimii lui, ne este arătată ca fiind potrivnică aşezării pe care o dăduse trupului său fariseul - aşezare de asemenea potrivită cu mişcarea sufletească pricinuită de gândurile trufiei.

- *Vameşul, care se recunoştea păcătos, nu îndrăznea nici ochii să şi-i ridice către cer; fariseul, care se socotea drept, îşi înălţa fără mustrare de cuget ochiul trufaş.*
- *Vameşul, din pricina poverii păcatelor pe care o simţea, părea apăsat de o sarcină grea; fariseul, dimpotrivă, stă semeţ, cu pieptul scos în faţă, parcă înaripat de părerea de sine şi de încrederea în sine.*
- *Pe faţa vameşului era aşternută tristeţea; faţa fariseului strălucea cu mulţumirea de sine.*

Câteodată, fariseii stau în biserică şi în spate - mai ales când sunt oameni cu funcţie mare - după care ies pe neaşteptate înaintea poporului, ca prin aceasta să facă impresie prin două lucruri deodată: atât prin rang, cât şi prin „smerenia” arătată

până atunci. Feţele lor nu arată întotdeauna mulţumire de sine: ei îşi aştern pe ele felurite simţăminte, după cum găsesc de cuviinţă; acestea însă sunt toate măsluite.

Domnul, Cunoscătorul inimilor, a încheiat pilda cu următoarele cuvinte: ***Zic vouă: s-a pogorât acesta (vameşul) mai îndreptăţit la casa sa (decât fariseul); că tot cel ce se înalţă pe sine va fi smerit, iar cel ce se smereşte va fi înălţat***, ***adică vameşul a fost îndreptăţit, ca unul ce a alergat la îndreptarea dăruită de Dumnezeu, iar fariseul a fost osândit, fiindcă a lepădat îndreptăţirea dăruită de Dumnezeu şi a vrut să rămână în dreptatea sa căzută omenească.***

A te smeri înseamnă a-ţi recunoaşte căderea, păcătoşenia, din pricina cărora omul a devenit o fiinţă lepădată, lipsită de orice vrednicie;

A te înălţa înseamnă a te socoti drept, a socoti că preţuieşti ceva.

Vrednicia noastră, dreptatea noastră, preţul care a fost pus pentru fiecare om şi care a fost plătit pentru fiecare om este Domnul nostru Iisus Hristos.

Otrava care otrăveşte pe de-a-ntregul lucrarea fariseilor stă în aceea că ***ei fac toate lucrurile lor ca să fie văzuţi de oameni*** (Matei 23, 5). Temeiul lucrării lor este căutarea slavei de la oameni; mijlocul de care ei se folosesc ca să-şi atingă scopul este făţărnicia. Făţărnicia alcătuieşte felul de-a fi al fariseilor. ***Domnul a numit făţărnicia aluatul fariseilor*** (Luca 12, 1). Toată lucrarea fariseilor musteşte de făţărnicie; fiecare faptă a lor are ca suflet făţărnicia. Făţărnicia născută fiind din slava deşartă, adică din căutarea laudei şi slavei de la oameni, hrăneşte prin izbânzile sale slava deşartă; iar când slava deşartă ajunge la măsura sa deplină, lucrarea ei se preschimbă din izbucniri care apar când şi când într-o năzuinţă neîncetată.

Atunci, din slava deşartă se plăsmuieşte o patimă oarbă şi nebunească: trufia. ***Trufia este moartea sufletului în privinţa duhovnicească: sufletul cuprins de trufie nu e în stare nici de smerenie, nici de pocăinţă, nici de milostivire, nici de gânduri ori simţăminte duhovniceşti, ce ne aduc cunoaşterea cea vie a Răscumpărătorului şi ne fac să devenim ai Lui.***

Pentru a ne feri de această otravă cumplită pe care o împărtăşeşte aluatul fariseilor, să ne străduim, după îndemnul Evangheliei (Matei 6), să împlinim poruncile dumnezeieşti doar pentru Dumnezeu, ascunzând cu toată osârdia această împlinire de privirile omeneşti, care nu fac decât să dăuneze.

- *Să lucrăm pe pământ pentru Dumnezeu şi pentru cer, nu pentru oameni!*
- *Să lucrăm şi pentru oameni, dar nu pentru a smulge de la ei laude, ci pentru a le aduce adevărată slujire şi adevărat folos* - lucruri pentru care ei deseori *îşi sfâşie binefăcătorii, aşa cum fiarele sălbatice şi proaste îi sfâşie deseori pe cei ce le hrănesc şi le îngrijesc.*

Aşa s-a întâmplat cu Sfinţii apostoli şi cu mulţi alţi oameni ai lui Dumnezeu. ***Să ne urmărim fără încetare, să băgăm de seamă neajunsurile şi neputinţele noastre! Să îl rugăm pe Dumnezeu ca El să ne descopere căderea şi păcătoşenia noastră!***

Năzuinţa statornică spre împlinirea voii lui Dumnezeu nimiceşte puţin câte puţin în noi mulţumirea de sine şi ne înveşmântează în fericita sărăcie cu duhul, îmbrăcaţi în această sfântă haină a harului, ne vom deprinde starea înaintea lui Dumnezeu cea plăcută Lui, pentru care a fost lăudat de către Evanghelie vameşul cel smerit.

Rugându-ne lui Dumnezeu din recunoaşterea adâncă şi nemincinoasă a păcătoşeniei noastre, vom primi fără îndoială iertarea păcatelor şi îmbelşugarea adevăratelor bunătăţi, atât vremelnice cât şi veşnice: că tot cel ce se smereşte va fi înălţat de atotputernica şi atotbuna dreaptă a Domnului, Dumnezeului, Făcătorului şi Mântuitorului nostru. Amin.

(din Predici la Triod şi Penticostar - Sfântul Ignatie Briancianinov)

Sfântul Ignatie Briancianinov - Predică în Duminica Vameşului şi Fariseului - Despre rugăciune şi pocăinţă

În Evanghelia citită acum este înfăţişată rugăciunea vameşului, ce i-a atras acestuia milostivirea lui Dumnezeu. Rugăciunea aceasta stătea în următoarele câteva cuvinte: ***Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului*** (Luca 18, 13). Vrednic de luare-aminte este şi faptul că această scurtă rugăciune a fost ascultată de Dumnezeu şi că ea a fost rostită în templu în timpul slujbei, când se citeau şi se cântau psalmi şi alte rugăciuni. Rugăciunea aceasta a fost încuviinţată de Evanghelie şi dată ca pildă de rugăciune: să o cercetăm cu evlavie este pentru noi o datorie sfântă.

De ce n-a ales vameşul - pentru a-şi revărsa inima înaintea lui Dumnezeu - vreun psalm măreţ şi umilicios, ci s-a folosit de o rugăciune atât de scurtă, şi de ce o repeta numai pe aceasta de-a lungul întregii slujbe? Iată răspunsul, pe care l-am luat de la ***Sfinţii Părinţi [Sfântul Tihon din Zadonsk]: când odrăsleşte în suflet adevărata pocăinţă, când se arată în el smerenia şi străpungerea duhului din pricina descoperirii păcătoşeniei sale înaintea ochilor săi, el nu mai poate să grăiască multe. Adunându-se în sine, tinzându-şi toată luarea-aminte asupra nenorocitei sale stări, el începe să strige către Dumnezeu printr-o oarecare rugăciune scurtă.***

Întinsă e priveliştea păcătoşeniei atunci când i-o dă Dumnezeu omului! Ea nu poate fi zugrăvită prin cuvinte meşteşugite şi multe; cel mai bine o înfăţişează suspinul şi tânguirea sufletului, îmbrăcându-se în cuvinte cât mai scurte şi cât mai simple. Cel ce doreşte să descopere în sine adâncul simţământului pocăinţei întrebuinţează pentru atingerea acestei stări o rugăciune scurtă, rostind-o cu cât mai multă luare-

aminte şi evlavie. Părăsirea multei grăiri, fie aceasta şi de cuvinte sfinte, ajută minţii să scape în chip deplin de împrăştiere şi să tindă cu toată puterea sa spre vederea de sine. ***„În rugăciunea ta să nu-ţi îngădui a grăi multe", a zis Sfântul Ioan Scărarul, „ca mintea ta să nu se abată spre cercetarea cuvintelor. Un singur cuvânt al vameşului L-a plecat pe Dumnezeu spre milostivire şi o singură spusă plină de credinţă l-a mântuit pe tâlhar. Multa grăire în rugăciune deseori duce mintea la împrăştiere şi nălucire, iar puţina grăire de obicei o adună"*** [*Cuvântul 28, Scara. Vezi Filocalia, vol. 9, EIBMBOR, Bucureşti, 1980, pp. 403 - 418.*].

Din pricina folosului cum nu se poate mai mare pe care îl aduce rugăciunea scurtă, cu luare-aminte, adunată, ***Sfânta Biserică îndeamnă pe fiii săi să se deprindă la bună vreme cu o oarecare rugăciune scurtă.*** Celui ce s-a deprins cu o altfel de rugăciune îi este lesne să se roage în orice loc şi în orice vreme: poate striga către Dumnezeu şi călătorind, şi stând la masă, şi lucrând, şi aflându-se în societate.

Când nu poţi să te rogi cu gura, te poţi ruga cu mintea, în această privinţă e limpede cât de îndemânoasă e rugăciunea scurtă: când ai treabă, lesne poţi pierde noima şi firul unei rugăciuni mai întinse, în timp ce rugăciunea scurtă se păstrează neştirbită întotdeauna. Lăsându-o pentru o vreme, putem să ne întoarcem la ea fără vreo greutate.

Chiar şi în timpul slujbelor e de folos să repetăm în cămara sufletului o rugăciune scurtă: aceasta nu doar că nu împiedică luarea-aminte la rugăciunile citite şi cântate în biserică, ci chiar ne ajută, păzindu-ne mintea de împrăştiere, să luăm aminte la ele cu multă râvnă. ***Dacă mintea nu va fi ţinută în vederea şi cercetarea de sine prin rugăciunea scurtă, ce umple sufletul de simţământul pocăinţei, ea se lasă uşor cuprinsă de împrăştiere; în timpul slujbelor, nemailuând aminte la cele ce se citesc şi se cântă, se abate la cugetări şi închipuiri deşarte.*** Aşa s-a întâmplat cu fariseul cel pomenit acum. El lua aminte la slujbă doar superficial şi era atras de cugetări păcătoase. Cugetările păcătoase nu numai că au făcut lipsită de orice preţ rugăciunea lui, care şi aşa era slabă, ci au şi prefăcut-o în pricină de osândire a lui.

Rugăciunea fariseului a fost lepădată de Dumnezeu: fariseul a ieşit din templu însemnat cu pecetea mâniei dumnezeieşti, nepricepând şi nesimţind nenorocirea sa sufletească - şi asta fiindcă inima lui, fiind moartă pentru pocăinţă, era plină cu mulţumire de sine şi amăgire de sine.

După ce rugăciunea scurtă intră în obişnuinţă prin deasa şi statornica întrebuinţare, ea devine pentru om un lucru firesc. Când luăm aminte la ceva ce

ne interesează în chip deosebit, scoatem felurite exclamaţii, care nu numai că nu împiedică luarea-aminte, ci o şi adâncesc: de asemenea, după ce ne deprindem cu rugăciunea scurtă, prin ea ne arătăm împreună-simţirea şi luarea-aminte faţă de rugăciunile şi cântările pe care le auzim.

De-a lungul întregului răstimp al sfintelor Paresimi, de-a lungul tuturor slujbelor se repetă de multe ori, în auzul tuturor celor care se află în biserică, rugăciunea: ***Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului. De ce această repetare atât de deasă a uneia şi aceleiaşi rugăciuni? Ca să ne deprindem s-o spunem cât mai des. Cu acelaşi scop se repetă şi altă rugăciune scurtă: Doamne, miluieşte.***

Mântuitorul lumii, Care a încuviinţat rugăciunea vameşului, mai apoi ne-a îngăduit şi ne-a dăruit a ne ruga cu numele Lui cel atot-sfânt. **Rugăciunea cu numele Domnului Iisus se numeşte, atât din pricina numelui Lui, cât şi a faptului că este aşezământ al Lui, Rugăciunea lui Iisus.**

Când domnea Legământul cel Vechi, omul se ruga unui Dumnezeu pe Care nu îl cunoştea limpede; venind domnia unui alt Legământ, Nou, ***omului i s-a dat, ca o prea îmbelşugată împlinire a felului de rugăciune dinainte, a se ruga lui Dumnezeu-Omul, ca Celui care mijloceşte între Dumnezeu şi oameni, ca Mijlocitorului în Care Dumnezeirea este unită cu omenitatea, ca Mijlocitorului Care L-a lămurit pe Dumnezeu oamenilor cu amănunţimea şi plinătatea la care e în stare să ajungă înţelegerea omenească şi Care L-a făcut cunoscut pe Dumnezeu*** (Ioan l, 18).

La fel cu rugăciunea din Vechiul Legământ: Doamne, milostiv fii mie, păcătosului sună rugăciunea din Noul Legământ: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul.

Slujitorii lui Dumnezeu din Vechiul Legământ foloseau prima rugăciune; cei din Noul Legământ, deşi o folosesc şi pe aceasta, totuşi o întrebuinţează cel mai mult pe cea de-a doua, fiindcă Dumnezeu-Omului I-a plăcut să împreuneze cu numele Său cel omenesc o deosebită putere duhovnicească lucrătoare de minuni. ***Pentru rugăciunea neîncetată mai este folosită şi rugăciunea: Doamne, miluieşte. Ea este rugăciunea lui Iisus pe scurt şi o înlocuieşte atunci când rostirea întregii rugăciuni a lui Iisus este anevoioasă - cum ar fi în vreme de spaimă, de bucurie neaşteptată, în vreme de boală grea, în vremea unei vedenii duhovniceşti, în acest din urmă caz, strigătul: Doamne, miluieşte! slujeşte minţii drept ecou al acelor cunoştinţe harice care i se arată după curăţirea lui, întrecându-i puterea***

de pătrundere şi neputând fi arătate prin cuvânt [***Sfântul Petru Damaschin***, *Despre cele şapte vederi ale minţii, articolul: „Despre unirea rugăciunii cu toate cunoştinţele", Cartea I, Dobrotoliubie 3. Vezi şi în Filocalia, vol. 5, EIBMBOR, Bucureşti, 1976.*].

Ce însemnătate are în toate aceste rugăciuni cuvântul miluieşte-mă sau milostiv fii ?

- *El arată recunoaşterea de către om a stării sale de pierzare;*
- *arată simţirea acelei mile, acelei păreri de rău pentru noi înşine pe care ne-a poruncit Domnul să le simţim şi pe care le simt foarte puţini oameni;*
- *arată lepădarea de vrednicia proprie;*
- *arată cererea milei Dumnezeieşti, fără de care nu are nădejde de mântuire cel pierdut.*

Mila lui Dumnezeu nu este altceva decât harul Atotsfântului Duh; noi, păcătoşii, suntem datori să-l cerem neîncetat de la Dumnezeu.

„Milostiveşte-Te, Doamne al meu, de starea mea cea nenorocită în care am căzut lipsindu-mă de harul Tău şi iarăşi sălăşluieşte în mine harul Tău. Cu duh stăpânitor (Ps. 50, 13), cu Duhul puterii Tale întăreşte-mă, ca să pot sta împotriva ispitelor aduse de către diavol şi ispitelor ce odrăslesc din firea mea căzută.

Trimite-mi Duhul întregii înţelepciuni, ca să mă ridic din starea de nebunie întru care mă aflu şi să îndreptez paşii obiceiurilor mele.

Dăruieşte-mi Duhul temerii Tale, ca să mă tem de Tine, cum se cuvine făpturii celei cu totul neputincioase a se teme de Marele Dumnezeu, Făcătorul său, ca având evlavie către Tine să păzesc cu sfinţenie poruncile Tale.

Sădeşte în inima mea dragostea către Tine, ca mai mult să nu mă despart de Tine, să nu fiu tras cu tragere nebiruită către păcatul cel urât.

Pacea Ta dăruieşte-mi, ca aceasta să păzească întru nestricată linişte sufletul meu, să nu îngăduie cugetelor mele a rătăci prin lume fără de trebuinţă, spre vătămarea mea, spre tulburarea mea, ca să le adune întru vedere de sine şi din aceasta să le înalţe la scaunul Tău.

Dăruieşte-mi Duhul blândeţii, ca să mă înfrânez de la mânie şi răutate, să fiu mereu preaplin de bunătate faţă de fraţii mei.
Dăruieşte-mi Duhul smeritei cugetări, ca să nu gândesc semeţ, să nu îmi închipui lucruri mari despre mine însumi, să nu caut lauda şi slava cea de la oameni, ci să îmi amintesc că pământ şi cenuşă sunt, fiinţă căzută, aruncată pe pământ din pricina nevredniciei mele, ce trebuie să fie scoasă din trup şi din această lume de către moarte, ce trebuie să fie înfăţişată la înfricoşătorul şi nemitarnicul Tău judeţ. *[După tâlcuirea rugăciunii: Doamne, miluieşte de către Stareţul Paisie Velicikovski de la Neamţ, Scrierile Stareţului Paisie, ediţia Pustiei Optina, 1847.]*

- ***Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!***
- ***Doamne, Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!***
- ***Doamne, miluieşte!"***

Mulţi rostesc aceste scurte rugăciuni cu cea mai mare grabă, îngrijindu-se numai de împlinirea numărului prescris de tipic. Prin acest fel de a se ruga, ei nu îngăduie rugăciunii să pătrundă în inimă şi să împlinească lucrarea care îi este proprie şi care stă în umilinţă.

Pe bună dreptate bagă de seamă Sfinţii Părinţi că cei care se roagă astfel se roagă în văzduh, iar nu lui Dumnezeu [*Preacuviosul Nil Sorski, Predislovia la Predanie.*].

De ce ne plictisim la biserică? Fiindcă n-am simţit lucrarea rugăciunii.

De ce ne grăbim la un ospăţ săţios? Fiindcă ştim din cercare ce înseamnă mâncarea materială.

De ce nu ne grăbim la biserică, ci ne străduim să ajungem acolo cât mai târziu, după ce o parte însemnată din slujbă s-a scurs deja?

- ***Fiindcă nu cunoaştem din cercare însemnătatea rugăciunii, care slujeşte drept mâncare pentru suflet, care împărtăşeşte sufletului puterea duhovnicească.***
- ***Nu ştim din cercare însemnătatea rugăciunii fiindcă ne rugăm în grabă, superficial, fără luare aminte.***

Lucrarea rugăciunii lungi, însă fără luare-aminte, asupra sufletului este asemenea lucrării unei ploi îmbelşugate asupra unui acoperiş de fier, de pe care se scurge toată apa, oricât de multă s-ar revărsa, fără să se întâmple nimic cu acoperişul.

Dimpotrivă, ***rugăciunea cu luare-aminte poate fi asemuită cu o ploaie bine-făcătoare ce udă ţarina semănată, dând hrană mlădiţelor şi pregătind seceriş bogat.***

Îndreptând această mare greşeală, ce îi răpeşte nevoitorului rugăciunii tot rodul nevoinţei, Sfinţii Părinţi - fii şi ucenici iubiţi ai sfintei rugăciuni - poruncesc să rostim cuvintele rugăciunilor scurte şi ale tuturor rugăciunilor îndeobşte fără se ne grăbim deloc, păzind luarea-aminte cea mai plină de râvnă faţă de cuvintele rugăciunii [*„Stai puţin tăcând, până ce se vor alina toate simţurile. Atunci fă început nu repede, fără de lenevie, cu umilinţă şi inimă înfrântă, zicând acestea: Fericit bărbatul şi celelalte, lin şi cu înţelegere, cu luare-aminte, fără să te grăbeşti, încât şi cu mintea să înţelegi cele grăite”. Povăţuirea înainte de citirea Psaltirii*].

Când citim rugăciunile fără grabă, o astfel de luare-aminte e cu putinţă; când citim în grabă, luarea-aminte nu mai are loc. Rugăciunea lipsită de luare-aminte este ca un trup părăsit de suflet: nu răspândeşte buna mireasmă a smereniei, nu suie către Dumnezeu; doborâtă şi omorâtă de împrăştiere, ea se târăşte în stricăciunea şi putoarea pământească, împărtăşindu-le celui Care se roagă cu nepăsare şi răceală.

Luarea-aminte a minţii la rugăciune se răsfrânge în inimă prin fericita întristare pentru păcate, care şi este pocăinţa cea poruncită de Dumnezeu. Iar când inima se umple de simţământul pocăinţei, ea, la rândul său, atrage mintea la îndoită luare-aminte. În urma luării-aminte şi a umilinţei intră în suflet toate darurile Sfântului Duh, făcându-l biserică a lui Dumnezeu.

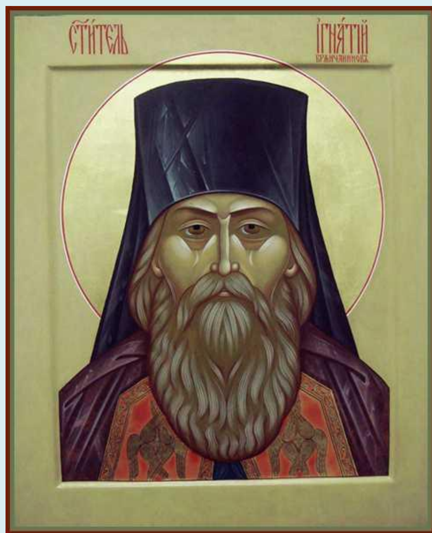
Să agonisim rugăciunii noastre două însuşiri: luarea-aminte şi pocăinţa*. Cu acestea, ca şi cu două aripi, să se înalţe în zbor la cer, să se arate feţei lui Dumnezeu, să ne mijlocească miluire. *Aceste două însuşiri le avea rugăciunea fericitului vameş.

Pătruns de recunoaşterea propriei păcătoşenii, el nu afla în faptele sale nici o nădejde de primire a mântuirii, ci vedea această nădejde numai în mila lui Dumnezeu, Care îi cheamă pe toţi păcătoşii la pocăinţă şi dăruieşte mântuirea, cerând în schimb doar pocăinţa. ***Ca un păcătos ce n-are nici un lucru bun, vameşul şi-a ales în templu locul cel de pe urmă; ca un păcătos nevrednic de cer,***

el nu cuteza nici să-şi ridice ochii spre înălţimea cerului. El şi-i tindea către pământ, şi lovind prin pocăinţă în inimă, din adâncul inimii, din tot sufletul său rostea rugăciunea unită cu mărturisirea: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului.

Rugăciunea a fost atât de lucrătoare şi de puternică încât păcătosul a ieşit din templul lui Dumnezeu îndreptăţit. Pentru asta dă mărturie Domnul, Mântuitorul oamenilor - şi s-a împlinit asupra păcătosului prezicerea Proorocului: ***Va zidi Domnul Sionul, sufletul omenesc cel stricat prin cădere, şi Se va arăta întru slava Sa. Căutat-a spre rugăciunea celor smeriţi, şi nu a defăimat cererea lor. Să se scrie aceasta întru alt neam, să se scrie aceasta spre ştiinţa întregii omeniri, să se scrie spre ştiinţa întregii seminţii şi viitorimi creştineşti! Şi norodul ce se zideşte prin pocăinţă şi rugăciune cu luare-aminte, simţindu-şi înnoirea prin harul dumnezeiesc, va lăuda pe Domnul*** (Ps. 101, 17-19), ce bine a voit să ia omenitatea şi să îi mântuiască pe oameni prin minunata Sa purtare de grijă şi minunata Sa învăţătură. Amin.

Sfântul Ignatie Briancianinov – Fariseul

Fraţilor! Să privim în Evanghelie la felul de a se purta al Domnului nostru Iisus Hristos. Vom vedea că ***el nu se sminteşte niciodată de păcătoşi, oricât de grele ar fi păcatele acestora.*** De asemenea, nu avem nici o pildă în sfintele Evanghelii ca Sfinţii Apostoli să se fi smintit de cineva. Dimpotrivă, ***fariseii se smintesc mereu – se smintesc de Cel Atotdesăvârşit, de Dumnezeu Inomenit; se smintesc până acolo încât îl osândesc pe Dumnezeu ca pe un nelegiuit, Îl dau unei morţi de ocară; pe Mântuitorul Îl răstignesc pe cruce în mijlocul a doi tâlhari!*** De aici tragem în chip firesc concluzia **că înclinarea spre a te sminti este o boală grea a sufletului, este semnul fariseismului.** ***Trebuie sa luăm aminte cu osârdie la inima noastră şi să ucidem în ea simţământul smintirii de aproapele prin cugetarea duhovnicească culeasă din Evanghelie.***

Evanghelia - carte sfinţită şi atotsfântă! ***Precum în apele curate îşi răsfrânge înfăţişarea soarele, aşa şi în Evanghelie este zugrăvit Hristos.*** ***Cel ce doreşte să-L vadă pe Hristos să îşi cureţe mintea şi inima prin pocăinţă!*** *Îl va vedea în Evanghelie pe Hristos, Adevăratul Dumnezeu, Mântuitorul oamenilor căzuţi; va vedea în Evanghelie* ***ce însuşiri trebuie să aibă ucenicul lui Iisus, care este chemat să înveţe blândeţea şi smerenia de la Insuşi Domnul.*** În aceste virtuţi prin care urmăm lui Dumnezeu va afla fericita odihnă sufletului său.

Intrat-a oarecând Domnul în casa vameşului Matei, prefăcându-l pe vameş în Apostol; Dumnezeu întrupat a şezut la masă cu păcătoşii. Fariseii, văzând aceasta, s-au smintit. *De ce*, le-au zis ei ucenicilor lui Iisus, ***de ce cu vameşii şi cu păcătoşii mănâncă şi bea Dascălul vostru?*** **(Mt. IX,11).**

Spuneţi mai înainte, fariseilor, de ce-i numiţi pe aceşti oameni „păcătoşi” ? N-ar fi fost, oare, mai aproape de adevăr să îi numiţi *„fericiţi”, „îngeri”, „heruvimi”,* fiindcă Dumnezeu a binevoit să şadă în tovărăşia lor? N-ar fi fost mai bine să spuneţi: *„şi noi suntem păcătoşi! Primeşte-ne şi pe noi, Milostive Iisuse, la picioarele Tale. Acestor păcătoşi Tu, ştiutorul inimilor şi Judecătorul Cel Adevărat, le-ai dat întâietate faţă de noi; trecându-ne cu vederea, ai şezut cu dânşii. Se vede că păcatele noastre sunt înaintea Ta mai grele ca păcatele lor. Cu dânşii şezi – nouă îngăduie-ne măcar să cădem la picioarele Tale”.*

Nu este sfânta mireasmă a smereniei în „drepţii” cei întunecaţi, bogaţi doar în dreptatea firii omeneşti căzute, în dreptatea prefăcută a lumii; în dreptatea demonică. Aceştia osândesc cu obrăznicie pe Domnul, îi osândesc pe păcătoşii primiţi de el, care se fac în acest chip adevăraţi drepţi – Îl leapădă pe Domnul, grăind: Dascălul vostru. Dau de înţeles prin asta că nu Îl recunosc Dascăl al lor.

Răspunsul Domnului este un răspuns la toate temeiurile bolii ascunse ale fariseilor, la întreaga stare a sufletului lor. Acest răspuns cuprinde în sine o cumplită osândire şi lepădare de la faţa lui Dumnezeu a oricărei dreptăţi omeneşti părute, unite cu osândirea aproapelui.

***N-au trebuinţă,* a zis Domnul*, cei sănătoşi de pocăinţă, ci cei bolnavi. Deci mergând, învăţaţi ce înseamnă: Milă voiesc, iar nu jertfă - că n-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă* (Mt. IX, 12-13).**

Odată, în zi de sâmbătă, mergea Domnul cu sfinţii Săi ucenici şi Apostoli printre semănături. Ucenicilor li s-a făcut foame şi au prins a smulge spice; frământându-le în mâini, curăţau boabele, pe care le mâncau. Văzând aceasta, fariseii au zis: ***Iată, ucenicii Tăi fac ce nu se cade a face sâmbăta* (Mt. XII, 2).** Domnul, amintind de David şi de preoţi (primul călcând rânduiala Legii din nevoie, iar ceilalţi din porunca Legii), iarăşi le atrage fariseilor, ameninţător, luarea aminte: ***De aţi şti ce înseamnă: Milă voiesc, iar nu jertfă, nu aţi fi osândit pe cei nevinovaţi* (Mt. XII, 7).**

Ce cuget voitor de rău trădează simţământul smintirii! El se preface că ţine cu acribie, până la ultimul amănunt, forma legii, dar înţelesul lăuntric al legii îl calcă. Fariseu întunecat şi orb! ***Auzi ce iţi grăieşte Domnul: Milă voiesc. Văzând neajunsurile aproapelui, milostiveşte-te de el: e mădularul tău! Neputinţa pe care o vezi astăzi în el, mâine poate deveni neputinţa ta. Te sminteşti doar pentru că eşti trufaş şi orb!*** Împlineşti unele rânduieli dinafară ale legii, şi pentru asta

singur te minunezi de tine; dispreţuieşti, osândeşti pe semenii în care bagi de seamă călcarea unor mărunţişuri şi nu bagi de seamă împlinirea faptelor bune mari, tăinuite, iubite de Dumnezeu, necunoscute de inima ta încrezută şi împietrită. ***Nu te-ai uitat îndeajuns la tine însuţi; nu te-ai văzut: numai de asta nu te socoţi păcătos. De asta nu s-a frânt inima ta, nu s-a umplut de pocăinţă şi smerenie; de asta nu ai priceput că deopotrivă cu ceilalţi oameni ai nevoie de mila lui Dumnezeu, de mântuire. Înfricoşat lucru este a nu te socoti pe tine însuţi păcătos!***

Cel care se socoate pe sine păcătos primeşte cale liberă spre Iisus. Ce fericire este a-şi vedea omul păcatele! Ce fericire este a privi în inima sa!

Cel care va privi în inima sa, va uita că pe pământ se află păcătoşi afară de el singur. Chiar de se va uita vreodată la semeni, toţi i se vor părea neprihăniţi, minunaţi, ca nişte îngeri. ***Privind la sine, cercetându-şi petele cele din păcate, el se încredinţează că pentru mântuirea sa este un singur mijloc - mila lui Dumnezeu, că e un rob netrebnic, nu doar prin încălcarea, ci şi prin plinirea neîndestulătoare a poruncilor Dumnezeieşti, printr-o plinire a lor ce se aseamănă mai degrabă unei schimonosiri. Având trebuinţă el însuşi de milă, o revarsă cu îmbelşugare asupra aproapelui, are pentru el numai milă.***

De aţi şti ce înseamnă: ***Milă voiesc, iar nu jertfă, nu aţi fi osândit pe cei nevinovaţi – că n-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă* (Mt. XII, 7; IX, 13).**

Milostivul nostru Mântuitor, Domnul Iisus Hristos, Care nu i-a lepădat pe vameşii şi curvele ce se pocăiau, nu i-a dispreţuit nici pe farisei; El a venit să-l vindece pe om de toate bolile sale, printre ele şi de fariseism, *care este cu osebire greu de tămăduit numai fiindcă această boală se socoate şi se vesteşte pe sine drept sănătate înfloritoare***,** leapădă doctorul şi îngrijirea, vrea s**ă** vindece ea însăşi bolile altora, intrebuinţând pentru scoaterea unui firicel de praf care de-abia se vede lovituri cu bârne grele.

Un oarecare fariseu l-a poftit pe Domnul să ia parte la masa lui. Şi intrând în casa fariseului, a şezut* (Lc. VII, 36),** povesteşte Evanghelia despre Domnul Cel Milostiv. Se pare că fariseul, cu toate că avea oarecare osârdie şi credinţă către Domnul, după ce L-a primit a început a socoti cât de multă cinstire trebuie să îi dea Oaspetelui. ***Dacă n-ar fi fost socoteala, întemeiată pe părerea despre sine că este drept şi vrednic, ce l-ar fi împiedicat pe fariseu să fugă în întâmpinarea Oaspetelui Dumnezeiesc, să cadă cu cutremur la sfintele Lui picioare, să-şi

întindă sub ele sufletul, inima? Nu s-a întâmplat aşa; fariseul a lăsat să îi scape fericitul prilej de a-L cinsti pe Mântuitorul după cuviinţa datorată. Prilejul scăpat de fariseu îl răpeşte sieşi oarecare femeie din acea cetate, păcătoasă cunoscută.

Ea aleargă cu vasul de mir binemirositor în casa fariseului, intră acolo unde era masa, începe a spăla picioarele Mântuitorului şi a le şterge cu perii capului său, a săruta picioarele Mântuitorului şi a le unge cu mir.

Nu vede fariseul orb fapta bună care se săvârşeşte înaintea ochilor lui, care dă în vileag* răceala, omorârea inimii lui. *Smintirea şi osândirea i se mişcă în suflet. El cugeta: ***Acesta dacă ar fi prooroc, ar şti cine şi ce fel de femeie este ceea ce se atinge de el - că este păcătoasă* (Lc. VII, 39). *De ce Îl micşorezi pe Dumnezeu numindu-L doar prooroc? De ce o numeşti păcătoasă pe cea care a fost cinstită de Dumnezeu mai mult decât tine? Teme-te, taci: este de faţă Ziditorul! A Lui e judecata asupra făpturilor Sale;*** pentru El e totuna a ierta cinci sute şi cincizeci de dinari datorie de păcate: El e Atotputernic şi nesfârşit de bogat. De obicei, fariseul pierde acest lucru din socoteala sa! Văzând la aproapele cinci sute de dinari datorie, el nu ia seamă la cei cincizeci de dinari pe care el îi datorează, nici măcar nu-i socoate datorie, în vreme ce hotărârea Dumnezeieştii Judecăţi vesteşte că nici unul din ei doi nu are de unde să-şi plătească datoria, că amândoi au deopotrivă nevoie de iertarea ei. ***Şi neavând ei cu ce plăti, amândurora le-a iertat* (Lc. VII, 47).**

Lipsa de smerenie, de unde vine boala fariseismului, împiedică în cea mai mare măsură sporirea duhovnicească. In timp ce oamenii căzuţi in păcate grele, cu râvnă fierbinte şi duh smerit, aduc pocăinţă, uită întreaga lume, văd fără încetare păcatul lor şi plâng înaintea lui Dumnezeu, fariseul priveşte lucrurile după două măsuri deosebite. ***Păcatul lui, ce i se pare fără de însemnătate, nu îi atrage asupra sa luarea aminte. El îşi aminteşte, cunoaşte câteva fapte bune ale sale, şi în ele îşi pune nădejdea. El vede neajunsurile aproapelui; punându-le faţă în faţă cu ale sale, pe acestea din urmă le socoate uşoare, lesne de îndreptăţit. Cu cât creşte în ochii săi propria dreptate, cu atât se împuţinează îndreptarea harică cea dată în dar celor care se pocăiesc. Din această pricină slăbeşte, e nimicit simţământul pocăinţei.*** O dată cu micşorarea simţământului pocăinţei este îngreunată calea spre sporirea duhovnicească; odată cu nimicirea simţământului pocăinţei, ***omul se abate de pe calea mântuitoare pe calea părerii de sine şi amăgirii de sine. El se face străin sfintei iubiri de Dumnezeu şi de aproapele:***
***Iartă-se păcatele ei cele multe, a grăit Domnul despre fericita păcătoasă, că mult a iubit; iar cui se iartă mai puţin, iubeşte mai puţin* (Lc. VII, 47).**

Cel molipsit de boala fariseismului este lipsit de sporire duhovnicească. **Împietrit e pământul ţarinei sale sufleteşti, şi nu aduce roadă:** ***pentru rodirea duhovnicească este nevoie de o inimă lucrată prin pocăinţă, muiată, umezită de străpungere şi de lacrimi.*** Lipsa sporirii este, deja, o pagubă de cea mai mare însemnătate – dar ***vătămarea pricinuită de fariseism nu se mărgineşte la nerodirea sufletului: molima aducătoare de moarte a fariseismului este în cea mai mare măsură împreunată cu urmările cele mai pierzătoare.*** Fariseismul nu doar că face neroditoare pentru om faptele bune ale acestuia, ci le şi îndreptează spre răul sufletului său, spre osândirea lui înaintea lui Dumnezeu.

Acest lucru l-a zugrăvit Domnul în pilda despre *vameşul şi fariseul* (Lc, cap. XVIII) ce se rugau împreună în templul lui Dumnezeu. ***Fariseul, privindu-se pe sine, nu afla pricină de pocăinţă, de simţire a străpungerii inimii; dimpotrivă, el afla pricină de a fi mulţumit cu sine, de a se admira.*** El vedea în sine postire, dare de milostenii - dar nu vedea acele păcate pe care le vedea sau credea că le vede în alţii, şi de care se smintea. Zic credea că le vede, fiindcă smintirea are ochii mari: ea vede la aproapele şi păcatele care nu sunt de fel într-însul, păcate născocite de închipuirea pe care o mână viclenia. ***Fariseul, în amăgirea sa de sine, aduce laudă lui Dumnezeu pentru starea sa.*** El îşi tăinuieşte semeţia, iar aceasta se tăinuieşte de el sub obrăzarul recunoştinţei faţă de Dumnezeu. Privind Legea superficial, i se părea că este plinitor al Legii. Bineplăcut lui Dumnezeu. El a uitat că porunca Domnului, după cuvântul Psalmistului, ***este* largă foarte, *că* înaintea lui Dumnezeu însuşi cerul nu este curat *(Iov XV, 15)***, că ***Dumnezeu nu binevoieşte nici întru jertfe, nici chiar întru arderi de tot, atunci când pe acestea nu le însoţeşte şi nu le sprijină duhul înfrânt şi smerit* (Ps. L), *că Legea lui Dumnezeu trebuie sădită chiar în inimă pentru a putea dobândi dreptatea cea adevărată, fericită, duhovnicească. Această dreptate începe să apară în om odată cu simţirea sărăciei cu duhul* (Ps. XXXIX, 11; Mt. V, 3).**

Fariseul plin de slavă deşartă socoate că dă mulţumită lui Dumnezeu, că îl proslăveşte: ***Dumnezeule, mulţumesc Ţie că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, preacurvari*** (Lc. 18, 11). ***El numără păcatele vădite, pe care toţi le pot vedea; dar despre patimile sufleteşti, despre trufie, viclenie, ură, zavistie, făţărnicie, nu pomeneşte nici un cuvânt. Dar tocmai acestea îl alcătuiesc pe fariseu! Tocmai ele întunecă, omoară sufletul, îl fac neînstare de pocăinţă! Tocmai ele nimicesc dragostea de aproapele şi nasc smintirea plină de răceală, trufie şi ură!*** Fariseul plin de slavă deşartă socoate că dă mulţumită lui Dumnezeu pentru faptele sale bune – însă Dumnezeu Îşi întoarce faţa de la ele; Dumnezeu rosteşte împotriva lui înfricoşata osândă: ***Tot cel ce se înalţă va fi smerit (Lc. 18, 14).***

Atunci când fariseismul se întăreşte şi ajunge la deplinătatea puterii sale, el pune stăpânire pe suflet: atunci roadele lui sunt cumplite. Nu e fărădelege înaintea căreia el să se cutremure, de care să nu fie gata. Fariseii au cutezat să îl hulească pe Sfântul Duh. Fariseii au cutezat să Îl numească îndrăcit pe Fiul lui Dumnezeu. Fariseii şi-au îngăduit să spună că Dumnezeu înomenit, Mântuitorul venit pe pământ, este primejdios pentru bunăstarea obştească, pentru rosturile cetăţeneşti ale iudeilor. Şi pentru ce toate aceste născociri întortochiate ? Pentru ca, sub acoperirea părutei dreptăţi, sub obrăzarul păzirii neamului, a legilor, a religiei, să-şi sature de sânge răutatea lor cea nesăturată, să aducă sânge ca jertfă zavistiei şi slavei lor deşarte, să săvârşească ucidere de Dumnezeu. ***Fariseismul este o groaznică otravă; fariseismul este o groaznică boală sufletească.***

Să ne străduim a schiţa trăsăturile fariseului, luând descrierea din Evanghelie, aşa încât oricine, privind această privelişte monstruoasă, cumplită, să se poată păzi, cum a poruncit Domnul, ***de aluatul fariseilor* (Mt. XVI, 6):** de felul gândirii, de regulile, de aşezarea sufletească a fariseilor.

Fariseul, mulţumindu-se cu împlinirea rânduielilor exterioare ale religiei şi săvârşirea câtorva fapte bune, de care nu sunt străini nici păgânii, ***slujeşte ca un rob patimilor, pe care, într-o măsură însemnată, nici nu le vede în sine şi nu le pricepe, care pricinuiesc în el o desăvârşită orbire în privinţa lui Dumnezeu şi a întregii învăţături dumnezeieşti.*** Cunoaşterea, deci şi vederea în sine a lucrării patimilor sufleteşti se dobândeşte prin pocăinţă – dar simţământul pocăinţei nu ajunge la fariseu. ***Cum poate inima să se înfrângă, să se străpungă, să se smerească, atunci când este mulţumită de sine? Nefiind în stare să se pocăiască, fariseul nu e în stare să vadă lumina poruncilor lui Dumnezeu, ce luminează ochii minţii***.

Chiar de se îndeletniceşte cu citirea Scipturii, chiar dacă vede în ea aceste porunci, în orbirea sa nu se opreşte asupra lor: ele fug de ochii lui şi le înlocuieşte cu filosofările sale prosteşti, nebuneşti. Ce poate fi mai ciudat, mai necuviincios decât filosofările fariseului pomenite în Evanghelie? ***Cel ce se va jura pe templu, nimic nu este; iar cel ce se va jura pe aurul templului, vinovat este (Mt. XXIII, 16).***
Fariseul, lăsând plinirea poruncilor lui Dumnezeu, năzuieşte către plinirea amănunţită a mărunţişurilor exterioare chiar dacă acest lucru ar fi însoţit de încălcarea vădită a poruncilor. Sfintele porunci ale lui Dumnezeu, în care este viaţa veşnică, au fost lăsate de farisei într-o deplină nebăgare de seamă, au fost uitate cu desăvârşire!

Zeciuiţi, le spune Domnul, izma şi mărarul şi chimenul, şi aţi lăsat cele mai grele ale Legii – dreptatea lui Dumnezeu şi mila şi credinţa… Povăţuitori orbi, care strecuraţi ţânţarul şi înghiţiţi cămila *(Mt. XXIII, 23-24).*

Cea mai tăinuită dintre toate patimile sufleteşti este slava deşartă. Această patimă, mai mult decât celelalte, se ascunde înaintea inimii omului, *aducându-i o mulţumire adeseori luată ca mângâiere a conştiinţei, ca mângâiere dumnezeiască – şi tocmai din aluatul slavei deşarte este făcut fariseul.* ***El face totul pentru a fi lăudat de oameni şi milostenia, şi postul, şi rugăciunea lui să aibă martori.*** El nu poate fi ucenic al Domnului Iisus, Care porunceşte următorilor Săi să dispreţuiască slava de la oameni, să meargă pe calea înjosirii, lipsurilor, pătimirilor. ***Crucea lui Iisus este sminteală pentru fariseu.***

Lui îi trebuie un Mesia asemănător cu Alexandru Macedon sau cu Napoleon I, cu slavă răsunătoare de cuceritor, cu trofee, cu pradă! Gândul la slava cerească, duhovnicească, la slava lui Dumnezeu cea veşnică, la veşnicia însăşi, este de neajuns pentru sufletul lui ce se târăşte pe pământ, în praful şi stricăciunea pământească. ***Inima lui este acolo unde se află comoara lui. Acolo e credinţa lui, acolo sunt simţirile lui, acolo este nădejdea, acolo este dragostea lui!***

Cu gura, cu vârful limbii el Îl mărturiseşte pe Dumnezeu, iar cu inima se leapădă de Dânsul. El nu simte niciodată prezenţa lui Dumnezeu, nu vede purtarea lui de grijă, nu cunoaşte din experienţă ce înseamnă frica de Dumnezeu. Pentru inima lui nu există Dumnezeu şi nu există nici aproapele.

El e cu totul pământesc, cu totul trupesc, cu totul sub stăpânirea patimilor sufleteşti, este mânat de ele, cârmuit de ele, împins de ele la toată nelegiuirea, trăieşte şi lucrează doar pentru iubirea de sine. ***În acest suflet este înălţat idolul "eu". Idolul e tămâiat fără încetare, i se junghie neîncetat jertfe.*** ***Cum se pot îmbina într-un asemenea suflet slujirea Atotsfântului Dumnezeu cu slujirea idolului scârbavnic?*** Acest suflet se află într-o stare de pustiire cumplită într-un întuneric cumplit, într-o omorâre cumplită; este o peşteră întunecoasă, locuită doar de fiare cumplite, sau, şi mai mult, de tâlhari cumpliţi; e un mormânt ce ochilor trupeşti ai oamenilor, care înşală atât de adesea, le pare împodobit, iar pe dinlăuntru e plin de oasele morţilor, de putoare, de viermi, de toată necurăţia urâtă de Dumnezeu.

Fiind străin de Dumnezeu, fariseul are nevoie să pară înaintea oamenilor slujitor al Lui; fiind plin de toată nelegiuirea, are nevoie să pară înaintea oamenilor

îmbunătăţit; năzuind să-şi împlinească patimile, are nevoie ca faptele sale să pară bune. Fariseul nu se poate lipsi de mască. Nevrând de fel să fie cu adevărat cucernic şi îmbunătăţit, vrând doar să fie socotit de oameni ca atare, fariseul se înveşmântează în făţărnicie. ***Totul în el e făcătură, totul e născocire! Faptele, cuvintele, viaţa lui sunt o necurmată minciună. Inima lui, ca o otravă întunecată,*** este prea plină de toate patimile, de toate viciile, de chin neîncetat – şi tocmai această inimă de iad suflă împotriva aproapelui simţământul neomenos, ucigător, al smintirii şi osândirii. Fariseul, îngrijindu-se să apară drept înaintea oamenilor fiind după suflet fiu al satanei, vânează din Legea Lui Dumnezeu câteva trăsături, se împodobeşte cu ele, ca ochiul necercat să nu recunoască în el un vrăjmaş al lui Dumnezeu şi, încredintându-i-se ca unui prieten al lui Dumnezeu să-i cadă jertfă.

Fariseul osândeşte în aproapele nu răul, nu păcatul, nu încălcarea Legii. Nu! ***Cum poate el să osândească răul, al cărui prieten şi ucenic iubit este?*** Săgeţile lui sunt îndreptate împotriva virtuţii – însă pentru ca loviturile să nimerească mai bine, ***el cleveteşte virtutea, îi pune în seamă răul, se sminteşte de acest rău şi, părând a-l lovi, el ucide pe robul lui Hristos, pe care îl urăşte…***

Fariseule! Tu duci la pedeapsă pe cel nevinovat de fărădelegea pe care chiar tu ai născocit-o? A ta este pedeapsa, ca şi fărădelegea!

Nu cumva îţi dă îndrăzneală faptul că ucenicul lui Hristos, urmând lui Hristos, bea în tăcere paharul pătimirilor pe care tu i l-ai pregătit? Nefericitule! Înfricoşează-te de însăşi această tăcere îndelung răbdătoare şi tainică. **Acum, următorul lui Iisus tace pentru Iisus: la Înfricoşata Judecată de obşte va grăi pentru el Iisus, înfierând pe nelegiuitul necunoscut de oameni şi-l va trimite în chinurile veşnice.** Fariseii au născocit fărădelegi ca să le pună pe seama însuşi Dumnezeului-Om; au făcut ca El să fie pedepsit; I-au cumpărat sângele; s-au prefăcut că nu L-au înţeles.

Cea mai mare fărădelege de pe pământ a fost săvârşită de farisei. Întotdeauna ei au fost, şi rămân până în ziua de azi, credincioşi chemării lor infernale. ***Ei sunt cei mai însemnaţi vrăjmaşi şi prigonitori ai adevăratei virtuţi şi evlavii creştine, care nu se opresc înaintea nici unei fărădelegi -împotriva lor tună hotărârea*** **Domnului:** ***şerpi, pui de năpârci, cum veţi scăpa de judecata gheenei? Pentru aceasta, iată, Eu trimit la voi prooroci şi înţelepţi şi cărturari, şi dintre ei veţi ucide şi veţi răstigni, şi dintre ei veţi bate în soboarele voastre şi-i veţi goni din cetate în cetate, ca să cadă asupra voastră tot sângele drept care s-a vărsat pe***

pământ, de la sângele lui Abel celui drept şi până la sângele Zahariei, fiul Varahiei, pe care l-aţi omorât între templu şi altar. Amin grăiesc vouă: vor veni acestea toate peste neamul acesta (Mt. XXIII, 33-36).

S-au împlinit cuvintele Domnului, şi până acum se împlinesc: cei molipsiţi de aluatul fariseilor sunt până acum în duşmănie neîmpăcată cu adevăraţii ucenici ai lui Iisus, îi prigonesc fie la arătare, fie ascunzându-se înapoia clevetirii şi smintelii; cu sete, neobosiţi, caută sângele lor.

„Doamne Iisuse Hristoase! Ajută robilor Tăi. Dă-le să Te priceapă şi să urmeze Ţie: Ţie, Care ca o oaie la junghiere Te-ai adus şi ca un Miel fără glas înaintea celui ce-l tunde (Îs. LIII, 7).

Dă-le să Te vadă cu ochiul curat al minţii şi, pătimind în fericită tăcere, ca înaintea ochilor Tăi, să se îmbogăţească cu daruri harice, să simtă în sine adierea făcătoare de pace a Sfântului Duh, Care vesteşte robului său că nu poate fi al Tău altminteri decât împărtăşindu-se de paharul pătimirilor, pe care Tu l-ai ales ca soartă a petrecerii Tale pământeşti şi a celei a aleşilor Tăi”.

(Sfântul Ignatie Briancianinov, Cuvinte către cei care vor să se mântuiască, (Experienţe ascetice vol 2), Editura Sophia, Bucureşti, 2000)

Sfântul Ignatie Briancianinov - Despre boala mortală a fariseismului şi simptomele ei mai grave: smintirea prefăcută, osândirea, râvna vicleană

“Domnul a rostit în Sfânta Sa Evanghelie multe ***porunci care sădesc în om gânduri şi simţăminte cu desăvârşire potrivnice fariseismului pierzător de suflet şi urător de oameni.*** Prin aceste porunci sunt nimicite înseşi temeiurile pe care se întemeiază şi se zideşte fariseismul.

Păziţi-vă, a spus Domnul, ***îndeobşte de aluatul fariseilor (Mt. 16, 6).*** Unul dintre Evanghelişti lămureşte că prin spusa aluatul fariseilor Domnul a numit ***învăţătura fariseilor* (Mt. 16, 12),** iar alt Evanghelist înţelege prin acest cuvânt ***făţărnicia lor* (Lc. 12, 1).**

Este unul şi acelaşi lucru: din purtarea făţarnică apare felul de a gândi şi învăţătura fariseică; pe de altă parte, învăţătura şi felul de a gândi fariseic educă un făţarnic, pentru care nici un păcat nu este cumplit, nici o virtute nu merită cinstire; el nădăjduieşte să îşi ascundă orice păcat, să-l dezvinovăţească, să şi-l îndreptăţească şi să înlocuiască toate virtuţile prin prefăcătorie.

Domnul i-a deprins pe ucenicii Săi cu o purtare fără ocolişuri, nefăţarnică, întemeiată pe înţelepciune sfântă, nu îndreptăţindu-se pe sine cu viclenie – ***purtarea din care trebuie să lumineze virtutea curată şi să atragă prin cereasca sa frumuseţe privirile şi inimile oamenilor.***

Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă lucrurile voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri (Mt. 5, 16).

Dimpotrivă, fariseii, dorind numai să pară drepţi, se îngrijeau doar cum să facă pe slugile lui Dumnezeu înaintea societăţii oamenilor, înaintea unei mase îndeobşte cu prea puţin discernământ. Şi acum se poate vedea că fariseii se folosesc de toate şireteniile cu putinţă cu scopul că faptele lor, având înfăţişare bună, să strălucească cât mai puternic înaintea ochilor oamenilor, iar fărădelegile lor să fie dezvinovăţite prin „necesitatea politică", prin masca „justiţiei" şi „prevederii înţelepte" , prin dorinţa de „a preveni un rău mai mare prin îngăduirea unui rău mai mic" şi alte îndreptăţiri, ce se revarsă cu atâta îmbelşugare din inima plină de viclenie.

Domnul ne opreşte de la o astfel de purtare în cuvinte foarte puternice. Voi sunteţi, **spune El,** ***cei ce vă faceţi pe voi drepţi înaintea oamenilor; dar Dumnezeu ştie inimile voastre: că ce este întru oameni înălţat urâciune este înaintea lui Dumnezeu*** **(Lc. XVI, 15).**

Fariseii s-au străduit să îşi ascundă prin dezvinovăţirile lor patimile sufleteşti, lucrările acestora, roadele lor. ***Patimile sufleteşti, la umbra şi răcoarea îndreptăţirii de sine, de obicei înfig rădăcini adânci în suflet, devin un copac puternic, care cuprinde prin ramurile sale întreaga lucrare a omului; pătrunde, adică, în toate gândurile lui, în toate simţămintele lui, în toate faptele lui.***

Sfântul Pimen cel mare a zis: „Dacă voii păcătoase a omului îi ajută dezvinovăţirile, omul se strică şi piere".

Când prin purtarea sa omul nu caută, fără egoism, să aibă fapte bune înaintea ochilor lui Dumnezeu, ci caută slava faptelor bune înaintea ochilor oamenilor, *în părerea lor nimicnică, nestatornică, schimbătoare,* ***el nu este în stare să cunoască credinţa creştină, să primească învăţătura lui Hristos*** *– lucru pentru care este nevoie de o inimă ce recunoaşte că e păcătoasă, care mărturiseşte păcatul său.*

Cum puteţi voi să credeţi, **grăieşte Mântuitorul către farisei,** ***când voi primiţi slavă unul de la altul şi slava cea de la Singurul Dumnezeu nu o căutaţi?*** **(În. V, 44).**

Domnul le ia ucenicilor Săi orice hrană a slavei deşarte. ***El vrea ca jertfelnicul inimii să fie curăţit de idolul spurcat şi tot ce ţine de slujirea idolească. Domnul porunceşte să săvârşim toate faptele bune în taină. Şi milostenia, după porunca Lui, trebuie să fie în taină! Şi postul să fie în taină ! Şi rugăciunea - în cămara zăvorâtă!*** Faptele noastre bune trebuie să fie ascunse nu doar de oameni, ci şi de

noi înşine, aşa încât nu numai oamenii să nu strice sufletele noastre prin laude, ci nici inima noastră să nu ne linguşească şi să nu prea curvească, încălcând sfântul legământ cu sfânta smerenie. ***Să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta (Mt. VI, 3).***

Şi nu numai atât! ***Domnul a poruncit să ne lepădăm de noi înşine în această scurtă viaţa pământească, să călcăm în picioare toate dezvinovăţirile, toată dreptatea noastră, pentru dreptatea evanghelică.*** ***Dar ce alcătuieşte dreptatea evanghelică?*** **Pătimirile, crucea!** Aici îl cheamă pe ucenicul Său Mântuitorul! Aici face El deosebire între cei chemaţi! Aici desparte neghina de grâu! Aici însemnează cu pecetea Sa pe cei aleşi!

Cel ce nu va lua crucea sa şi nu va veni după Mine, nu este Mie vrednic. Cel ce şi-a aflat sufletul său îl va pierde pe el, iar cel ce îşi va pierde sufletul său pentru Mine, îl va afla pe el (Mt. 10, 38-39).

Fraţilor! La picioarele crucii lui Hristos să lepădăm şi să îngropăm tot ce gândeşte lumea despre onoare, despre jigniri, despre necazuri, despre pagube, despre nedreptate, despre legile omeneşti şi despre dreapta judecată omenească. ***Să devenim nebuni pentru Hristos!*** Să dăm obrajii noştri spre scuipări, spre loviri! Onoarea noastră pământească, veche, să fie acoperită de praful înjosirilor! Să nu privim cu milă averea noastră stricăcioasă: las' s-o răpească şi s-o împrăştie viforele, când li se va îngădui să se abată! Să nu cruţăm trupul nostru în nevoinţele de bunăvoie şi în pătimirile de nevoie! ***Să învăţăm de la Domnul Iisus Hristos tăcerea tainică a Lui, care este cea mai înaltă Teologie şi oratorie, de care îngerii se minunează!*** ***Lui, Dumnezeului întrupat, lumea nu I-a dat dreptate: cum să o căutăm noi de la lume?*** **Să ne lepădăm de ea la picioarele crucii lui Hristos!**

Să nu fim ca fiarele ce zgârie şi rănesc pe vânători şi pe celelalte fiare ce năvălesc asupra lor! Să fim asemenea cu Mielul lui Dumnezeu aici, pe pământ, în vremea scurtei noastre pribegii pământeşti şi El ne va face asemenea cu El în veşnicie, unde fericirii noastre nu va fi sfârşit şi măsură. ***Şi aici, în surghiunul pământesc, la ucenicul credincios al lui Iisus vine Duhul Sfânt, Mângâietorul, adie asupra sufletului său negrăita fericire a vieţii viitoarei, ce înlătură de la el simţirea pătimirii, ce îi aduce într-o nevăzută, sfântă desfătare care nu ţine de oameni şi de împrejurări.*** În faţa acestei desfătări toate desfătările pământeşti, chiar cele legiuite, sunt nimicnice.
Semnul de căpetenie ce îl deosebeşte pe făţarnic, prima săgeată aruncată de el împotriva aproapelui, este smintirea de acesta şi osândirea lui, care se naşte din smintire. În răufăcătorii înveteraţi, smintirea de aproapele este adesea prefăcută, făţărită, ca un pretext pentru fărădelege, ce pregăteşte din vreme atât fărădelegea

cât şi îndreptăţirea ei; în cei bolnavi încă de învechirea lui Adam, chiar dacă aceştia vor numai binele şi năzuiesc spre mântuire, ***este un semn al învechirii şi o boală foarte însemnată, anevoie de vindecat. Împotriva acestei boli lucrează pocăinţa, din care vine curăţirea.***

- *Smintirea de aproapele este privirea bolnăvicioasă asupra neputinţelor aproapelui, ce face ca aceste neputinţe să crească până la o mărime necuprinsă, monstruoasă.*
- *Smintirea de aproapele este odrasla iubirii de sine ce se sălăşluieşte în sufletul străin iubirii de aproapele şi iubirii nerătăcite faţă de sine.*

Domnul a asemănat această boală unei bârne, faţă de care orice greşeală vădită a aproapelui e ca un pai.

Nu judecaţi, a grăit Domnul, ca să nu fiţi judecaţi**: **căci cu ce judecată veţi judeca veţi fi judecaţi, şi cu ce măsură veţi măsura se va măsura vouă…

Făţarnice, scoate mai întâi bârna din ochiul tău, şi atunci vei vedea să scoţi paiul din ochiul fratelui tău (Mt. VII, 1-2, 5).

Trebuie să ne silim a ne feri de osândirea aproapelui, îngrădindu-ne de ea prin frica de Dumnezeu şi prin smerenie. Pentru a slăbi şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, a dezrădăcina cu desăvârşire din inimă smintirea de aproapele, trebuie ca în lumina Evangheliei ***să ne adâncim în noi înşine, să luăm seama la neputinţele noastre, să cercetăm pornirile, mişcările şi stările noastre păcătoase. Atunci când păcatul nostru ne va atrage privirile spre sine, nu vom mai avea când să luăm aminte la neajunsurile aproapelui, să le băgăm de seamă.***

Atunci toţi semenii ne vor părea minunaţi, sfinţi; atunci fiecare din noi se va socoti pe sine cel mai mare păcătos din lume, singurul păcătos din lume; atunci se vor deschide larg înaintea noastră uşile, braţele pocăinţei adevărate, lucrătoare.

Pimen cel mare a zis: „Noi şi fraţii noştri ca două icoane suntem. Deci, în orice vreme va lua omul aminte de sine şi se va prihăni, se află fratele lui cinstit înaintea lui; iar când i se pare el luişi bun, află pe fratele său rău înaintea sa”.
Cei mai mari bineplăcuţi ai lui Dumnezeu aveau deosebită grijă să se socoată pe sine păcătoşi, şi atât de păcătoşi, încât greşelile aproapelui, vădite şi mari, li se păreau mărunte şi lesne dezvinovăţite.

Preacuviosul Sisoe i-a zis Avvei Or: „Spune-mi un cuvânt”.
Şi i-a zis lui: „Ai încredere în mine?“
„Da, am”.
Apoi a urmat: „Du-te şi ce m-ai văzut pe mine că fac, fă şi tu”.
Şi i-a zis lui: „Ce să văd, părinte, la tine?“ şi i-a răspuns bătrânul: „Cugetul meu este mai prejos decât al tuturor oamenilor”.

Dacă omul, a spus Pimen cel mare, atinge starea despre care Apostolul a grăit: Toate sunt curate celor curaţi (Tit 1, 15), el vede că este mai prejos decât toată făptura.

Un frate l-a întrebat pe bătrân: „Cum pot eu să gândesc despre mine că sunt mai rău ca un ucigaş?”
Pimen a răspuns: „Dacă omul va ajunge la starea arătată de Apostol şi va vedea pe cineva că săvârşeşte ucidere, va spune: Acesta o dată a săvârşit ucidere, dar eu ucid în fiecare zi”.
Fratele a povestit cuvintele lui Pimen unui alt bătrân. Bătrânul a zis: „Dacă omul va ajunge la starea unei asemenea curăţii şi va vedea pe fratele păcătuind, dreptatea lui va înghiţi păcatul”. Fratele a întrebat: „şi care e dreptatea lui?” Bătrânul a răspuns: A se învinui pe sine totdeauna”.

Iată adevăraţii ascultători şi făcători ai Legii evanghelice! ***Izgonind din inimile lor smintirea de aproapele şi osândirea lui, ei s-au umplut de sfânta dragoste faţă de semeni, revărsând milă asupra tuturor şi prin milă tămăduindu-i pe păcătoşi. (…)***

Pe cât ne trage Dumnezeu departe de prăpastia smintirii şi osândirii, pe cât se feresc adevăraţii robi ai lui Dumnezeu de această, prăpastie cumplită şi pierzătoare, *pe atât se sileşte diavolul să ne tragă în ea, acoperind-o prin felurite îndreptăţiri.* Una din îndreptăţirile satanice este râvna lipsită de dreapta socotinţă, luată de către mulţi drept râvnă pentru cucernicie, drept râvna sfântă.

„Omul mânat de râvnă fără dreaptă socotinţă”, grăieşte Sfântul Isaac Sirul, niciodată nu va putea ajunge la pacea gândurilor - iar cel străin de această pace este străin de bucurie.

Dacă pacea gândurilor este sănătatea desăvârşită, iar râvna aceasta este potrivnică păcii, înseamnă că cel ce are râvnă vicleană boleşte de boală grea. Omule! Socotind că te aprinzi de râvnă dreaptă împotriva neajunsurilor străine, tu alungi sănătatea sufletului tău. Osteneşte-te, osteneşte-te pentru sănătatea sufletului

tău! Iar de voieşti să vindeci pe cei bolnavi, trebuie să pricepi că bolnavii au mai mare nevoie de luare aminte grijulie decât de cruzime. O asemenea râvnă în om nu e semn al înţelepciunii, ci boală a sufletului, sărăcie a înţelegerii duhovniceşti, neştiinţă mare. ***Începutul înţelepciunii după Dumnezeu este seninătatea şi blândeţea - însuşiri ale unui suflet mare şi puternic, care apar în el dintr-un fel întemeiat de a gândi şi poartă neputinţele omeneşti".***

Păcatul smintirii şi osândirii pierde atât de lesne pe oameni şi este, ca atare, atât de iubit de către diavol, încât acesta nu se mulţumeşte să stârnească în inimile noastre râvna vicleană şi străină de înţelegerea evanghelică, cu stârnirea gândurilor trufaşe, ce totdeauna sunt unite cu înjosirea şi dispreţuirea aproapelui, ci întinde şi curse vădite pentru a-i împinge la smintire şi osândire pe cei fără luare aminte.

Avva Pimen grăieşte: „ În Scriptură e scris: Cele ce au văzut ochii tăi grăieşte *(Pilde XXV, 7):* ***dar eu vă sfătuiesc să nu vorbiţi nici măcar despre ceea ce aţi pipăit cu mâinile.***

****

Un frate a fost amăgit în următorul chip: i s-a părut că fratele lui păcătuieşte cu o femeie. Îndelung s-a luptat cu sine; până la urmă, apropiindu-se, i-a împins cu piciorul, gândind că sunt ei, şi a grăit: Vă ajunge de acum, până când? S-a arătat, însă, că erau nişte snopi de grâu. De aceea zic vouă: să nu mustraţi nici de veţi pipăi cu mâinile".

Păcatul osândirii este atât de neplăcut lui Dumnezeu că El Se mânie, îşi întoarce faţa chiar şi de la bineplăcuţii Săi atunci când ei îşi îngăduie să osândească pe aproapele: *El ia de la dânşii harul Său*, precum se vede din numeroasele pilde păstrate de scriitorii bisericeşti spre folosul şi zidirea generaţiilor creştine. ***Nici o dreptate nu dă dreptul de a-l osândi pe fratele care greşeşte, căruia Domnul poate foarte uşor să-i dăruiască dreptatea cea adevărată, neasemuit mai mare decât cea pe care socotim a o afla în noi înşine.***

Putem fi drepţi numai prin dreptatea dumnezeiască, iar când îl osândim pe aproapele înlocuim această dreptate cu dreptatea noastră sau, mai bine zis, cu boala fariseismului. ***Cel ce osândeşte pe aproapele răpeşte cinul lui Dumnezeu, Singurul Căruia se cuvine judecata asupra făpturilor Sale, răpeşte cinul lui Hristos, Ce va să judece viii şi morţii în ziua cea de apoi.***

(…) Fraţilor! Să fim cu luare aminte la noi înşine! ***Să ne sârguim a ne curăţi nu doar de patimile trupeşti, ci şi de cele sufleteşti: de slava deşartă, de necredinţă,***

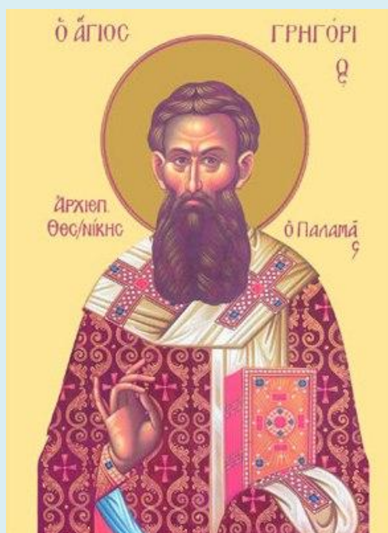
de viclenie, de pizmă, de ură, de iubirea de argint şi de celelalte neputinţe asemănătoare, ce par a se mişca şi a lucra doar în suflet, fără împărtăşirea trupului, şi ca atare se numesc „sufleteşti”. Am spus „par” fiindcă ele înrâuresc şi trupul, însă în chip subţire, pe care puţini îl bagă de seamă şi îl pricep. ***Luând aminte la noi înşine şi curăţindu-ne de aceste patimi, în noi răsare treptat iubirea de aproapele, ce face să slăbească şi nimiceşte simţământul smintirii de aproapele şi al osândirii lui.***

Să ne aducem aminte neîncetat că ***nu este dreptate plăcută lui Dumnezeu afară de sărăcia cu duhul. Să dezvinovăţim pe aproapele şi să ne osândim pe noi înşine, ca Dumnezeu să ne dăruiască harul şi mila Sa, pe care El le dăruieşte doar celor smeriţi şi milostivi.***

Amin”.

(Sfântul Ignatie Briancianinov, Experienţe ascetice, Editura Sophia, 2008)

Sfântul Grigorie Palama - Omilie la parabola evanghelică a vameşului şi a fariseului

Izvoditorul a toată răutatea, cel ce lesne născoceşte răul, este în stare să zdruncine dintru început, prin deznădejde şi necredinţă, chiar temeliile virtuţii aşezate în suflet; de asemenea, este în stare să atace zidurile înălţate ale casei virtuţii, prin delăsare şi nepăsare. Ba mai mult, el poate dărâma, prin mândrie şi nechibzuinţă, acoperişul deja clădit al faptelor celor bune. Dar opriţi-vă, nu vă înfricoşaţi! Căci ***este mai născocitor în fapte bune cel cucernic şi virtutea are îndestul de multă tărie pentru a se împotrivi răului, ca una ce se îmbogăţeşte de Sus cu darurile şi cu legământul Aceluia Care are putere peste toate şi Care dăruieşte tărie, prin bunătatea Sa, tuturor celor ce îndrăgesc virtutea, astfel încât să rămână nu numai nezdruncinată virtutea de relele uneltiri de multe feluri pregătite de către cel potrivnic, dar să şi poată scula şi întoarce pe cei ce au căzut în prăpastia relelor, ca apoi să-i aducă în chip lesnicios la Dumnezeu, prin pocăinţă şi smerenie.***

Pildă şi înfăţişare îndestulătoare a acestora este că vameşul [din parabola evanghelică] fiind strângător de dăjdii şi petrecându-şi viaţa oarecum în străfundul păcatului, s-a făcut părtaş numai prin cuvânt celor ce vieţuiau în virtute, şi aceasta în scurt timp. El este astfel uşurat şi se înalţă şi calcă peste toată răutatea, fiind trecut în ceata celor drepţi, îndreptăţit de către însuşi Judecătorul cel nemitarnic. Şi chiar dacă fariseul a fost osândit prin cuvânt, totuşi el fiind fariseu, şi socotindu-se pe sine că este cineva, dar nefiind drept cu adevărat, grăieşte cu îndrăzneală puzderie de vorbe, dintre care nu puţine au stârnit mânia lui Dumnezeu.

De ce oare smerenia înalţă spre culmea dreptăţii, iar buna părere despre sine îl coboară pe om spre adâncul păcatului? Pentru că cel ce socoate că el este cineva mare, şi aceasta chiar înaintea lui Dumnezeu, este părăsit pe bună dreptate de către Dumnezeu, ca unul ce crede că nu are nevoie de ajutorul Lui. ***Iar cel ce se socoate pe sine că este un nimic, şi de aceea caută la îndurările cele de Sus, are parte şi dobândeşte pe drept îndurarea şi ajutorul şi harul de la Dumnezeu.*** Căci stă scris: ***„Domnul stă împotriva celor mândri, dă harul Său celor smeriţi".***

Şi arătând aceasta printr-o pildă. Domnul spune: „***Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu şi celălalt vameş***" [Luca 18, 10]. Vrând Domnul să înfăţişeze, în chip limpede, câştigul ce se dobândeşte din smerenie şi paguba ce se pricinuieşte prin mândrie, El împarte în două pe cei ce se duceau la Templu, sau mai curând pe cei ce se urcau la el, căci aceştia se îndreptau către Templul lui Dumnezeu spre a se ruga.

Or ***aceasta este firea rugăciunii: ea înalţă pe om de pe pământ la cer şi, trecând deasupra a tot ce este ceresc şi nume şi înălţime şi vrednicie, îl înfăţişează pe acest om lui Dumnezeu, Celui ce se află mai presus toate.*** Dar era Templul acela din vechime aşezat deasupra oraşului, pe o colină, de pe care, pe vremuri, moartea nimicea Ierusalimul, iar David, văzând pe îngerul cel aducător de moarte cu sabia scoasă din teacă împotriva cetăţii, se urcase el pe acea înălţime, construise acolo un jertfelnic şi, aducând pe el jertfă lui Dumnezeu, îndepărtase molima. Acesta a fost şi chip al înălţării mântuitoare şi duhovniceşti din rugăciunea cea sfântă şi al ispăşirii prin rugăciune (căci toate acestea erau pilde pentru mântuirea noastră) şi, dacă vreţi, şi chip al acestei Sfinte Biserici a noastre, care cu adevărat se află aşezată pe înălţime, fiind ea un loc îngeresc şi mai presus de lume, în care, pentru mântuirea întregii lumi şi pentru îngenuncherea morţii şi pentru îndestularea vieţii celei fără de moarte, se aduce jertfă nesângeroasă şi mare şi cu adevărat bine primită de Dumnezeu.

Din această pricină, Domnul nu a spus că doi oameni s-au dus la Templu, ci că ei „s-au urcat" la Templu. Dar sunt acum şi dintr-aceia care, venind la Sfânta Biserică, nu se înalţă, ci mai degrabă coboară şi răstoarnă Biserica, cea care închipuieşte cerul; aceştia sunt cei care vin la Biserică pentru a se întâlni şi a sta la taclale unii cu alţii, ori pentru a face negustorie, vânzând şi cumpărând; de fapt, ei se aseamănă: unii dând mărfuri, alţii dând cuvinte, iau în schimbul lor cele ce le sunt pe măsură. Pe aceştia Domnul i-a dat cândva afară din Templul acela, cu totul, grăind către ei: „***Casa Mea, casă de rugăciune se va chema, iar voi o faceţi peşteră de tâlhari!***" [Matei 21, 13]. Şi astfel El a zvârlit afară vorbăria aceasta a

lor, ca pe una care nu se înalţă deloc spre Templu, cu toate că ei vin acolo în fiecare zi.

Fariseul şi vameşul s-au urcat la Templu având amândoi un singur scop, acela de a se închina, chiar dacă fariseul s-a coborât pe sine după drumul său, fiind târât în jos de felul rugăciunii sale. ***Căci scopul urcării lor spre Templu era acelaşi (de aceea s-au urcat ei la Templu: să se roage), dar chipul [rugii lor] a fost osebit.***

- *Unul zdrobit şi smerit s-a urcat la Templu, învăţând de la Proorocul psalmist că „**inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi**” [Psalmi 50, 18], întrucât şi Proorocul spune despre el însuşi, deplin cunoscând aceasta din propriile-i încercări: „**Umilit am fost şi m-am izbăvit**” [Psalmi 114, 6]. Şi ce să spun eu despre Prooroc? Căci Dumnezeul Proorocilor, **făcându-Se asemenea nouă pentru noi, S-a smerit pe Sine**, precum spune Apostolul; de aceea şi Dumnezeu L-a înălţat pe El.*
- *Fariseul însă, îngâmfându-se întru multă fală, s-a înălţat pe sine, cu gândul de a se arăta drept; şi aceasta înaintea lui Dumnezeu, faţă de Care toată dreptatea noastră este ca o zdreanţă pângărită. Pentru că [fariseul] nu a auzit pe Domnul spunând: „**Toată inima semeaţă este urâciune înaintea Domnului**” [Pilde 16, 5] şi „**Domnul stă împotriva celor mândri**” [vezi Isaia 2, 12] sau „**Vai de cei care sunt înţelepţi în ochii lor şi pricepuţi după gândurile lor!**” [Isaia 5, 21].*

Nu numai firea şi năravul îi despărţeau pe ei, fiind atât de osebite, dar şi chipul rugăciunii. Pentru că rugăciunea nu este numai o cerere, ci şi o mulţumire. ***Astfel, unul dintre cei care avea să se roage s-a urcat spre Templul cel dumnezeiesc slăvind pe Dumnezeu şi mulţumindu-I Lui pentru cele pe care le căpătase de la Dânsul, iar celălalt spre a cere pe cele pe care nu le dobândise încă, din care făcea parte iertarea păcatelor şi îndeosebi iertarea pentru cei ce păcătuiesc în fiecare ceas.*** Căci făgăduinţa făcută de noi şi împlinită cu smerenie faţă de Dumnezeu nu se numeşte rugăciune, ci legământ; şi acest lucru l-a desluşit cel ce a spus: „***Faceţi făgăduinţe şi le împliniţi Domnului Dumnezeului vostru***” [Psalmi 75, 11], ca şi cel ce zice: „***Mai bine să nu făgăduieşti decât să nu împlineşti ce ai făgăduit***” [Ecclesiastul 5, 4].

Dar acel lucru îndoit al chipului rugăciunii are de asemenea, pentru cei ce nu sunt vrednici şi cu luare aminte, două feluri de a fi. Deoarece credinţa şi înfrângerea inimii fac, după amuţirea faptelor rele, ca rugăciunea pentru iertarea păcatelor să fie cu folos, pe când deznădejdea şi învârtoşarea inimii o fac să nu aibă urmări. Iar smerenia face ca mulţumirea pentru cele pe care le-am dobândit de la Dumnezeu să

fie bine primită, ca şi lipsa de răzvrătire a acelora care nu au [bunuri de la Dumnezeu]. *Însă îngâmfarea pentru aceste bunuri nu este bine primită de Dumnezeu, fiindcă o astfel de fală înseamnă că aceste virtuţi ar fi fost căpătate prin străduinţă şi prin pricepere proprie, aşa cum nu este bine primită nici osândirea celor ce nu posedă încă aceste virtuţi.* Fariseul suferea de amândouă aceste păcate şi este dovedit faptul acesta de el însuşi şi de propriile sale cuvinte. Căci suindu-se la Templu ca să mulţumească, nu ca să ceară, el amestecă în chip necugetat şi nefericit îngâmfarea şi osândirea cu mulţumirea pe care o aduce lui Dumnezeu. Căci zice [Evanghelia] că stând el, se ruga în sine cu aceste cuvinte: „***Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt precum ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri…***" [Luca 18, 11].

Felul cum stă fariseul nu arăta o atitudine de rob, ci vădea o îngâmfare lipsită de ruşine, atât de contrară celui ce din smerenie nu avea îndrăzneală nici ochii să-i ridice spre cer. Cu adevărat fariseul se ruga către sine, fiindcă rugăciunea sa nu s-a înălţat către Dumnezeu, chiar dacă el cunoştea pe Acela Care stă pe Heruvimi şi cercetează adâncurile adâncurilor. Rugăciunea sa era în felul acesta: „Mulţumesc Ţie"; şi nu a adăugat: că mi-ai dăruit mie, milostivindu-Te de mine, izbăvirea de mrejele celui viclean, fiind eu nevolnic pentru a sta împotrivă. Pentru că, fraţilor, este o faptă vitejească pentru sufletul nostru să fie prins în laţurile vrăjmaşului, să cadă în năvoadele păcatului şi să aibă puterea să scape, izbăvindu-se prin pocăinţă. De aceea, treburile noastre sunt orânduite de grija cea de Sus, şi adeseori ostenindu-ne puţin sau chiar deloc, rămânem mai presus de multe şi mari pătimiri, fiind uşuraţi cu dragoste, din pricina nevolniciei noastre. Deci se cuvine ca noi să cunoaştem darul, şi să ne smerim dinaintea Celui ce ni 1-a dat, şi în nici un chip să nu ne fălim.

Fariseul a spus: „Îţi mulţumesc Ţie", Dumnezeule, nu fiindcă am căpătat un ajutor de la Tine, ci „pentru că eu nu sunt precum ceilalţi oameni", ca şi cum ar fi avut de la el, din sinea şi dinlăuntrul lui, puterea de a nu fi răpitor, desfrânat sau nedrept, dacă într-adevăr nu era el astfel. Căci fariseul nu lua seama la el însuşi, ca grăind despre sine să se arate drept prin sine, ci mai degrabă priveşte la toţi ceilalţi decât la sine; şi pe toţi – o, ce prostie nebunească! – îi dispreţuieşte astfel, pentru ca să socotească drept şi înţelept doar pe unul singur, adică pe sine: „nu sunt eu — zice el — precum ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca acest vameş".

Ce nebunie s-ar putea spune despre fariseu! ***Şi dacă toţi, în afară de tine, sunt nedrepţi şi răpitori, cine mai stă sub răpire şi rău? Şi ce este cu acest vameş şi cu osebita lui pomenire? Oare nu este şi el unul din mulţimea tuturor celorlalţi, şi nu este el oare cuprins, ca să spun aşa, în osândirea pe care tu le-o aduci***

tuturor? Sau i se cuvenea lui o pedeapsă îndoită întrucât era judecat de ochii tăi fariseici, chiar dacă stăteai departe de el? De altfel, tu ştiai că el era nelegiuit întrucât îl cunoşteai că era vameş, dar că era desfrânat – de unde ştiai? Sau este acelaşi lucru a fi nelegiuit şi a acoperi cu ocări pe un nevinovat, de vreme ce vameşul este nedrept faţă de alţii? Nu este deloc aşa, ci acelui vameş, smerit în cugetul său şi îndurând osândirea ta trufaşă, şi aducându-şi învinovăţirea înaintea lui Dumnezeu deodată cu ruga sa, pe bună dreptate i s-a lăsat deoparte osânda pentru relele pe care le făptuise. Iar tu [fariseule] vei fi osândit pe drept, căci tu condamni cu semeţie pe acel vameş şi pe toţi oamenii, şi dintre toţi numai pe tine singur te socoteşti drept: ***„Nu sunt eu precum ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri…”.***

Aceste cuvinte înfăţişează dispreţul faţă de Dumnezeu şi faţă de toţi oamenii, iar pe deasupra arată şi amăgirea de sine. Căci fariseul, în chip lămurit, dispreţuieşte de-a valma pe toţi oamenii, iar oprirea sa de la faptele cele rele o mărturiseşte ca fiind datorată puterii sale şi nu celei a lui Dumnezeu. Căci chiar dacă fariseul mulţumeşte lui Dumnezeu, el chiar prin aceasta îi socoate pe toţi oamenii, în afară de el, ca fiind necumpătaţi şi nelegiuiţi şi răpitori, ca şi cum nimeni, în afară de el, nu ar fi vrednic să-şi înfăţişeze virtutea lui Dumnezeu.

Însă, dacă toţi ceilalţi oameni ar fi fost astfel, trebuia ca bunurile fariseului aceluia să fie răpite şi jefuite de către toţi ceilalţi. Dar nu se vădeşte prin nimic că s-ar fi întâmplat astfel. Căci fariseul adaugă: „***postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig***”. El nu spune că dă zeciuială din câte a câştigat, ci din câte câştigă, prin aceasta înţelegându-se sporirea întruna a propriei averi. Aşadar el, posedând pe cele pe care le-a câştigat cândva, fără nici o piedică a dobândit şi le-a adăugat lor pe cele pe care a putut să le mai ia până-n ceasul acela; cum atunci, în afară de el, toţi răpeau şi făceau nelegiuiri? Astfel, viclenia se acuză pe sine însăşi şi îşi întinde sieşi curse! Aşa, de-a pururi, minciuna are amestec cu nevolnicia minţii!

Aşadar fariseul pune înainte zeciuială din averea sa spre a-şi scoate în evidenţă dreptatea. Căci cum să fie răpitor al celor ce aparţin străinilor cel ce dă zeciuială din cele proprii? El pomeneşte postul drept mărturie a înţelepciunii lui, pentru că postul este aducător de curăţire. ***Fie aşa, deci: tu, fariseule, eşti înţelept şi drept şi plin de minte, şi ai cugetul cumpătat şi curajos, şi nici o virtute nu-ţi lipseşte. Dar dacă tu le ai de la tine însuţi, şi nu de la Dumnezeu, atunci de ce minţi şi te prefaci că înalţi o rugăciune, de ce te mai sui la Templu şi de ce spui degeaba că Îi mulţumeşti lui Dumnezeu? Dacă le ai de la Dumnezeu, luându-le de la El, atunci tu nu le-ai luat ca să te lauzi şi să te făleşti, ci ca să fii tu spre zidirea***

celorlalţi întru slava Celui ce ţi le-a dat. Aşadar se cuvenea cu adevărat să te bucuri cu smerenie şi să mulţumeşti şi Celui ce ţi le-a dat, şi celor prin care le-ai luat. Pentru că lumina nu o ia candela pentru ea, ci pentru cei ce o privesc. Fariseul numeşte sâmbăta nu ziua a şaptea, ci împlinirea săptămânii de zile, din care el posteşte două zile şi se făleşte, ignorând că aceste posturi sunt virtuţi omeneşti, dar semeţia este o faptă diavolească. De aceea ea face nefolositoare aceste fapte bune şi le trage în jos ca o povară chiar atunci când acestea sunt adevărate, darămite atunci când sunt mincinoase şi de rea-credinţă.

Aşadar fariseul rostea astfel de cuvinte. „***Iar vameşul stătea departe şi nu voia nici ochii să-i ridice către cer, ci-şi bătea pieptul, zicând: «Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului»”*** [Luca. 18, 13]. **Băgaţi de seamă cât de mare este smerenia şi credinţa şi învinuirea de sine a lui!** ***Nu vedeţi voi cum ruşinea cea adâncă a cugetului şi a simţirii lui, împreună cu străpungerea inimii, se amestecă în rugăciunea vameşului acestuia? Fiindcă suindu-se la Templu ca să se roage pentru iertarea păcatelor sale, a adus cu sine bune mijlociri la Dumnezeu, adică credinţa care nu ruşinează, osândirea de sine care nu poate fi învinovăţită, străpungerea inimii care nu poate fi dispreţuită şi smerenia care înalţă. Şi a legat de rugăciunea lui şi luarea aminte la cele mai bune fapte.*** Căci spune [Evanghelia] că acel vameş stătea departe. Nu spune „stând”, ca despre fariseu, ci spune că „stătea”, arătând prin aceasta răstimpul mult mai îndelungat al şederii, laolaltă cu râvna rugăciunii şi a cuvintelor de pocăinţă; pentru că vameşul nu adăuga nimic, nici nu cugeta la nimeni, ci lua aminte numai la sine şi la Dumnezeu, întorcându-se în sine şi înmulţind doar cererea alcătuită din puţine cuvinte, care este chipul cel mai de folos al rugăciunii.

Evanghelia spune: „***Iar vameşul stătea departe şi nu voia nici ochii să-i ridice către cer”.*** Această şedere era în acelaşi timp şi stare, şi supuşenie, fiind nu numai atitudinea unui simplu rob, ci şi aceea a unui condamnat. Iar această atitudine vădeşte un suflet scăpat de păcat, dar încă departe de Dumnezeu, prin aceea că nu are încă îndrăzneală faţă de El prin fapte [bune], însă nădăjduieşte să se apropie de Dumnezeu, prin încetarea faptelor rele şi prin năzuinţa sa spre bine. ***Astfel vameşul stătea departe şi nu voia nici ochii să-i ridice spre cer, arătând prin purtarea şi înfăţişarea sa pedeapsa de sine şi mustrarea pe care şi-o aducea sieşi. Fiindcă el se socotea nevrednic şi de Cer, şi de Templul de pe pământ.*** Şi cum stătea la uşa Templului, nu cuteza nici să-şi ridice privirea spre cer, cu atât mai mult către Dumnezeul cerului; dar lovindu-şi pieptul din pricina lăuntricei sfâşieri, s-a înfăţişat pe sine ca fiind vrednic acum de lovituri; şi cuprins de o atât de grea remuşcare, el ofta mult şi des, aplecându-şi capul în jos ca un osândit, se numea pe sine păcătos şi căuta cu credinţă ispăşirea, zicând: „***Dumnezeule, fii milostiv mie,***

păcătosului". Căci el a dat crezare cuvintelor Celui ce a spus: „***Întoarceţi-vă către Mine, şi atunci Mă voi întoarce şi Eu către voi***" [Zaharia 1, 3]; şi a crezut Proorocului care a mărturisit: „***Zis-am: «Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului»; şi Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu***" [Psalmi 31, 6].

Ce s-a petrecut cu ei după aceasta? „***Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa***" [Luca 18, 14].

Căci fapt este că diavolul are drept bun al său fumurile trufiei şi drept răutate a sa proprie slava de sine, de aceea înfrânge şi trage în jos orice virtute omenească, îndată ce în ea s-a amestecat mândria deşartă. Dimpotrivă, ***smerenia înaintea lui Dumnezeu este o virtute a îngerilor buni şi biruie orice răutate omenească, îndată ce este urmată de omul care greşeşte.*** Fiindcă smerenia este ca un car al înălţării la Dumnezeu, al înălţării spre acei nori care vor avea să-i poarte la Dumnezeu pe cei ce vor fi împreună cu Dumnezeu în veacurile cele fără de sfârşit, cum a, proorocit Apostolul, spunând: „***Vom fi răpiţi în nori ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, şi aşa pururea vom fi cu Domnul***" [I Tesaloniceni 4, 17].

Asemănătoare lucruri sunt norul şi smerenia, căci aceasta din urmă este zămislită din pocăinţă şi ea sloboade izvoarele lacrimilor din ochi, înlătură pe cei vrednici de la fapte nevrednice, îi înalţă şi apoi îi apropie alăturându-i de Dumnezeu, după ce au fost îndreptaţi prin har, prin bunătatea cea cuprinzătoare a milostivei voinţe a lui Dumnezeu.

Ci iată că vameşul, care mai întâi răpise cu viclenie bunurile ce aparţineau altora, iar pe urmă se lepădase de răutate, fără însă să se socoată drept, a fost făcut drept. Iar fariseul, care nu răpise cele ce aparţineau altora şi drept se socotise pe sine, a fost osândit. ***Cei care se ţin departe, dar se feresc a dobândi cele ce aparţin altora, cutezând pentru aceasta a se socoti drepţi pe ei înşişi, ce vor pătimi ei oare?***

Dar să-i lăsăm pe aceştia, întrucât şi Domnul îi lasă, ca pe unii ce nu pot fi convinşi prin cuvinte. Însă uneori şi noi, când ne-am smerit şi am înălţat rugăciuni, poate am socotit şi am crezut că am dobândit dreptatea vameşului. Dar nu este aşa; fiindcă se cuvine să luăm aminte la acest fapt, anume că vameşul a fost dispreţuit făţiş de către fariseu şi după ce a pus stavilă păcatului, apoi el însuşi dispreţuindu-se, pe sine s-a osândit, şi nu numai că nu l-a contrazis pe fariseu, ci i-a şi dat dreptate împotriva să însuşi.

Aşadar şi tu însuţi, atunci când îţi părăseşti năravul, lepădându-te de rău, să nu te încontrezi şi să grăieşti împotriva celor ce te dispreţuiesc şi te ocărăsc [din pricina păcatului tău], ci osândeşte-te pe tine însuţi deopotrivă cu ei, ca unul ce chiar eşti în felul acela, şi prin îndurerată rugăciune să cauţi scăpare doar către ispăşirea cea de la Dumnezeu, cunoscând că eşti mântuit fiind vameş.

Fiindcă mulţi afirmă că ei sunt păcătoşi, şi-o spunem şi noi, ba poate aşa şi credem; dar dispreţul este cel ce pune inima la încercare. Aşa precum marele Pavel este departe de trufia fariseilor, cu toate că scrie către acei corinteni care vorbeau în felurite limbi [I Corinteni 14, 18]: „***Mulţumesc Dumnezeului meu că vorbesc în limbi mai mult decât voi toţi***” (ca să pună frâu acelora ce se făleau faţă de cei ce nu dobândiseră acest har; şi aceste cuvinte le scrie cel ce în altă parte spune că el este pleavă pentru toţi), tot aşa sunt spuse şi cuvintele vameşului; deci ***se cade a fi smeriţi în cuvinte asemenea vameşului, iar nu să se socoată cineva îndreptăţit în felul fariseului aceluia.*** Fiindcă se cuvine să ne apropiem de cuvintele vameşului şi de schimbarea prin lepădarea de faptele rele, ba încă trebuie să ne apropiem preluând starea sufletească şi străpungerea inimii şi stăruinţa aceluia.

De altfel şi David a arătat că se cuvine ca prin faptele sale cel vinovat să se socotească pe sine păcătos înaintea lui Dumnezeu şi, căindu-se, să cugete el că defăimarea şi dispreţul arătate lui de alţii sunt drepte şi vrednice de îndurat. Pentru că David, după păcatul lui, auzind cuvinte rele de la Şimei [II Regi 16, 10], a grăit către cei ce voiau să-1 apere: „***Lăsaţi-l pe el să mă blesteme, fiindcă Domnul i-a spus lui să-1 blesteme pe David***”, arătând David că aceasta se petrecea din îngăduinţa şi porunca lui Dumnezeu, pentru păcatul lui David săvârşit faţă de Domnul, cu toate că atunci David se lupta cu o nenorocire mare şi grozavă, căci Abesalom se răsculase împotriva lui.

într-adevăr, părăsind Ierusalimul fără voia sa, cu o durere greu de suferit, a ajuns în fuga lui la poalele Muntelui Măslinilor, unde 1-a aflat pe Şimei sporindu-i încă nenorocirea, căci acesta arunca cu pietre şi îl ocăra fără cruţare şi fără ruşine, îl blestema şi îl numea pe el om sângeros şi nelegiuit, ca şi cum i-ar fi vădit crima şi sacrilegiul cu privire la Batşeba şi la Urie, copleşindu-l pe rege cu injurii [*David 1-a trimis pe Urie Heteul într-o misiune periculoasă (în care pierzania aceluia era sigură), cu scopul de a-i lua soţia (pe Betşeba, fiica lui Eliam), ceea ce s-a şi întâmplat.*]. Apoi rostind Şimei grele mustrări, nu numai o dată sau de două ori, şi aruncând el cu pietre şi cu vorbe încă mai izbitoare decât pietrele, a plecat. Şi s-a dus - zice Scriptura - regele împreună cu toţi oamenii lui, dar Şimei mergea pe coasta muntelui, ocărând şi aruncând cu pietre şi cu ţărână în regele David. Ci regele nu era lipsit de oameni care să-1 împiedice de Şimei. Fiindcă Abişai,

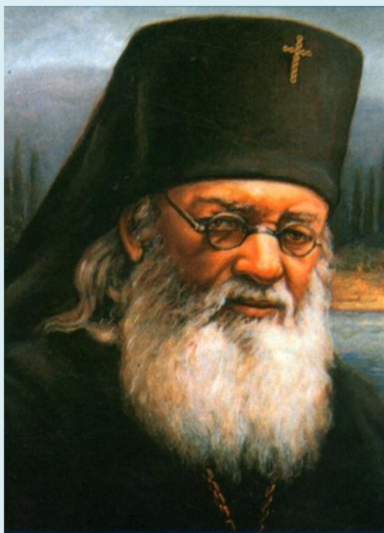
strategul, nemaisuferind aceasta, a grăit către David: „***Pentru ce acest câine leşinat blesteamă pe domnul meu, rege? Mă duc să-i iau capul***” [II Regi 16, 9]. Regele însă l-a oprit pe el şi pe toţi slujitorii săi, grăindu-le lor: „***Lăsaţi-l să blesteme, poate va căuta Domnul la umilirea lui şi-mi va răsplăti cu bine pentru acest blestem al lui***” [II Regi 16, 12].

Ceea ce atunci s-a săvârşit şi s-a împlinit cu fapta se vădeşte şi prin pilda cea despre vameş şi despre fariseu, ca înfăptuire de totdeauna a dreptăţii. Căci acela ce se socoate pe sine supus cu adevărat pedepsei celei veşnice, cum să nu îndure cu vitejie nu numai ocara, dar şi paguba şi boala şi, precum se spune, toată nenorocirea şi vătămarea? Iar cel ce arată o atât de mare răbdare, ca unul datornic şi obligat să dea socoteală în felul acesta, este izbăvit de o pedepsire cumplită, necurmată şi de neîndurat ca aceea, primind o osândă mai uşoară şi vremelnică, ce are un sfârşit, iar uneori de nenorocirile care se întâmplă acum [este izbăvit] prin bunătatea pe care Dumnezeu o adaugă răbdării Sale şi care-şi ia începutul ei din aceste suferinţe. De aceea cineva dintre cei pedepsiţi de către Dumnezeu a grăit: „***Indura-voi mânia Domnului, căci am păcătuit împotriva Lui***” [Miheia 7, 9].

Fie ca nici noi să nu fim nimiciţi sau de tot căzuţi sub osânda lui Dumnezeu, ci să fim pedepsiţi cu mila, nu cu mânia Domnului, iar la sfârşit, după cuvântul Psalmistului, să fim îndreptaţi prin harul şi prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvine slavă, puterea, cinstea şi închinăciunea, dimpreună cu Tatăl Său cel fără de început şi cu Duhul Său cel de viaţă făcător, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

(sursa: Sfântul Grigorie Palama, Omilii, volumul I, traducere din limba greacă de Dr. Constantin Daniel, revăzută de Laura Pătraşcu şi stilizată de Răzvan Condrescu, Editura Anastasia, Bucureşti, 2000, pp. 13-28)

Sfântul Luca al Crimeei - Cuvânt în Duminica vameşului şi fariseului (I)

Se apropie Postul mare, vreme de rugăciune şi pocăinţă, vreme foarte însemnată a vieţii noastre - fiindcă ce lucru poate fi mai însemnat pentru creştini decât rugăciunea şi pocăinţa?

Sfântul apostol şi evanghelist Matei ne spune că atunci când Domnul Iisus Hristos a ieşit la propovăduire, primul lucru pe care a început să-l înveţe a fost pocăinţa. El îi cheamă pe toţi la pocăinţe prin următoarele cuvinte: "***Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia cerurilor!***" (Matei 3, 2). Chemarea la pocăinţă va răsuna mereu în răstimpul de pregătire pentru Post şi în timpul Postului - astăzi însă, vom vorbi despre rugăciune.

Rugăciunea este cea mai însemnată dintre lucrările omeneşti, fiindcă ***prin rugăciune duhul omului întră în împărtăşire nemijlocită cu Duhul Cel Dumnezeiesc.*** ***Prin rugăciune intrăm în împărtăşire cu Însuşi Dumnezeu, şi cel a cărui rugăciune se face de o adâncime fără fund şi neobişnuit de lucrătoare, cel care a ajuns la rugăciunea cu care se ruga cuviosul şi de Dumnezeu purtătorul părintele nostru Serafim de Sarov, ştie preabine, din propria experienţă, cum are loc împărtăşirea cu Duhul Cel Dumnezeiesc; ştie că oamenii primesc totul de la Dumnezeu cu ajutorul rugăciunii şi în rugăciune: aşa primesc şi indreaptarea cea adevărată a vieţii lor, şi pocăinţă, şi mângâierea, şi odihnă, astfel spus tot ce este de trebuinţă omului ca să se mântuiască.***

Nu este nimic mai însemnat decât rugăciunea; pe de altă parte, nimic nu este mai greu, fiindcă lucrările omeneşti sunt cu atât mai grele, cu cât sunt mai însemnate.

Prin propriile noastre sforţări nu putem pricepe întreaga însemnătate a rugăciunii, şi cu atât mai mult nu ne putem ruga în chip plăcut lui Dumnezeu. Toţi oamenii, până la unul, au nevoie în această mare lucrare de atotputernicul ajutor al Duhului Sfânt, fiindcă iată, ce spune Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Romani: "***Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci Însuşi Duhul Se roagă pentru noi cu suspinuri negrăite***" (Romani, 8, 26).

Pentru noi, păcătoşii, care nu am ajuns la o asemenea stare duhovnicească, este greu chiar şi să visăm la rugăciunea atotcuprinzătoare cu care se rugau toţi sfinţii; este însă nevoie să ştim măcar lucrurile cele mai importante, cele mai elementare despre cum trebuie să fie îndeobşte rugăciunea.

În pilda despre vameş şi fariseu, pe care aţi ascultat-o astăzi, Însuşi Domnul Iisus Hristos ne vorbeşte despre cum trebuie şi cum nu trebuie să ne rugăm.

Nu trebuie să ne rugăm ca fariseul - fiindcă luaţi seama în ce consta de fapt rugăciunea lui: ea se reducea la înălţare de sine înaintea lui Dumnezeu, fiindcă fariseul înălţa mulţumiri lui Dumnezeu doar pentru că el nu se credea atât de josnic ca alţi oameni, se lăuda cu părutele sale calităţi - în timp ce vameşul, strângător de dări şi urât şi dispreţuit de către toţi oamenii, socotindu-se mare păcătos, stătea cu capul plecat, necutezând să îşi ridice ochii către cer şi, lovindu-şi pieptul, se mulţumea să ceară: ***"Dumnezeule! Milostiv fii mie, păcătosului!***" (Luca 18, 13).

Prin această rugăciune sfântă el împlinea cea dintâi poruncă dată de Hristos în Fericiri: "***Fericiţi cei săraci cu duhul***" (Matei 5, 3), ***recunoscându-şi nevrednicia, păcătoşenia, înspăimântându-se cât de josnic şi de urâcios era în faţa lui Dumnezeu din pricina păcatelor sale.*** În sufletul lui se înstăpânise mântuitorul simţământ al defăimării de sine, smerenia adică, apăruse sfânta nevoie de pocăinţă înaintea lui Dumnezeu - şi Domnul l-a miluit, fiindcă ***pentru Dumnezu cel mai însemnat lucru este smerenia, starea de pocăinţă a sufletului nostru, recunoaşterea de către noi a adâncii noastre păcătoşenii şi nevrednicii.*** Dumnezeu i-a dăruit harul Său acelui vameş păcătos, nefericit, care s-a smerit înaintea Lui, însă l-a luat de la trufaşul fariseu, fiindcă ***Dumnezeul celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har*** (I Petru 5, 5 şi Iacov 4, 6).

Celor mândri le stă împotrivă, fiindcă trufia este însuşirea de căpetenie a satanei. Satana este pătruns cu totul de trufie şi toţi cei mândri seamănă cu el, drept care, dacă nu se vor pocăi, îi aşteaptă osânda veşnică. Ascultaţi ce spune Sfântul Proroc Isaia despre înfricoşata zi a Judecăţii ce va să vină, despre ceea ce îi aşteaptă pe toţi

trufaşi şi semeţi: "***Ca ochii Domnului sunt înalţi, iar omul este smerit, şi se va smeri semeţia oamenilor, şi Se va înălţa Domnul Singur în ziua aceea, ca ziua Domnului Savaot peste tot semeţul şi trufaşul, şi peste tot cel înalt şi măreţ, şi se vor smeri, şi peste tot cedrul Libanului cel înalt şi ridicat, şi peste tot stejarul Basanului, şi peste tot muntele înalt, şi peste tot dealul înalt, şi peste tot turnul înalt, şi peste tot zidul înalt... şi va cădea semeţia oamenilor*** (Isaia 2, 11-15, 17).

Cuvintele acestea au fost scrise de către Sfântul Proroc Isaia în vechime, însă ne privesc şi pe noi, cei de azi. Ce mult urăşte Dumnezeu semeţia şi trufia! Ca să arate cu mai multă putere lucrul acesta, prorocul prezice pieire neîndoielnică în Ziua cea înfricoşată a Domnului până şi munţilor înalţi, cedrilor Libanului şi stejarilor Basanului, care simbolizează tot ce este semeţ şi trufaş.
Iată însă ce spune Domnul despre cei smeriţi prin gura aceluiaşi proroc: "***Sălăşluiesc în loc înalt şi sfânt, şi sunt cu cei smeriţi şi înfrânţi, ca să înviorez pe cei cu duhul umilit şi să îmbărbătez pe cei cu inimă înfrântă***" (Isaia 57, 15).

Din cuvintele acestea vedem cât de dragi sunt Domnului cei smeriţi şi cu inimă înfrântă, cât de mult îi iubeşte El: numai către aceştia Îşi întoarce privirea Sa cea milostivă, trimiţându-le harul Său cu nemărginită îmbelşugare. El spune: "***Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit şi blând, şi care tremură de cuvintele Mele?***" (Isaia 66, 2).

Şi ***inima vameşului a fost înviată de harul lui Dumnezeu pentru rugăciunea lui cea smerită de pocăinţă: a plecat din templu mult mai îndreptăţit decât fariseul.*** În pilda nu se spune că fariseul a fost cu totul osândit, însă aceasta se subînţelege, fiindcă "***oricine se înalţă va fi smerit***" (Luca 18, 14).

În predica de pe munte, Domnul a spus limpede ce preţ are în ochii Săi dreptatea fariseilor: "***De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţi intra întru Împărăţia cerurilor***" (Matei 5, 20). Şi în această pildă vedem că trufaşul "dascăl al cucerniciei" şi "îndrumător duhovnicesc" al poporului israelit s-a arătat în ochii lui Dumnezeu mult mai prejos decât dispreţuitul vameş, care era socotit lepădat cu totul, dar care a primit pentru smerenia sa iertarea de păcate.

Vameşul încălcase poruncile date prin Moise, în schimb a împlinit cea mai însemnată dintre poruncile lui Hristos: s-a pătruns de sfânta smerenie, în timp ce fariseul a încălcat această poruncă, a nesocotit lucrul despre care vorbeşte Sfântul Apostol Pavel în cunoscutul său imn al dragostei: "***Dragostea nu se înalţă, nu se trufeşte***" (I Corinteni 13, 4). Fariseul se mândrea cu dreptatea sa, se semeţea asupra

vameşului păcătos, ceea ce înseamnă că era lipsit de dragoste - iar cine este lipsit de dragoste stă departe de Dumnezeu. El a vădit în rugăciunea sa toate trăsăturile hâde ale îndreptăţirii de sine, socotindu-se drept şi curat înaintea lui Dumnezeu.

Asta în timp ce marii sfinţi nu se socoteau niciodată drepţi şi vrednici înaintea lui Dumnezeu. Aşa era Cuviosul Serafim, care nu se numea pe sine altfel decât "sărmanul Serafim".

Cine a fost mai apropiat de Dumnezeu şi mai drept înaintea lui decât Sfântul Ioan Gură de Aur, unul dintre cei mai mai ierarhi şi dascăli ai lumii? Şi totuşi, într-una din rugăciunile lui, pe care o citim în fiecare seară, iată cererea pe care o înalţă el către Dumnezeu: "Doamne al cerului şi al pământului, pomeneşte-mă pe mine, păcătosul robul Tău, ruşinatul şi necuratul, întru împărăţia Ta!" cuvântul "ruşinat" înseamnă "necinstit, de ruşine, spurcat". Iată cum se numea pe sine, iar Dumnezeu l-a preaînălţat, aşezându-l pe unul dintre cele dintâi locuri în ceata drepţilor.

Şi între noi sunt nu puţini oameni cu aşezare sufletească fariseică. Aceştia merg întotdeauna cu osârdie la biserică, ţin toate posturile şi rânduielile bisericeşti, însă la spovedanie preotul nu-i poate face cu nici un chip pe unii dintre aceşti "de sine îndreptăţit" să se pocăiască. Orice i-ai întreba, răspunsul este unul singur: "Nu am păcătuit cu nimic!". Aceasta nu este oare aşezarea sufletească a fariseului, cu totul potrivnică aceleia în care au trăit şi au murit toţi sfinţii? Aceşti nefericiţi nu au cugetat niciodată la cuvintele scrise în cartea lui Iov: "***Slugilor Sale nu Se încrede, şi în îngerii Săi vede neajunsuri***" (Iov 4, 18). Dacă în îngerii Săi vede Dumnezeu neajunsuri, ce să mai zicem de noi înşine? Şi atunci cum să ne rugăm cu această rugăciune fariseică? Cum să nu ne pătrundem de smerenia vameşului păcătos, singura rugăciune potrivită nouă: ***"Dumnezeule, milostiv fi mie, păcătosului!"***(Luca 18,13).

Datori suntem cu toţii să ne plecăm capetele adânc şi să ne aţintim privirile în pământ înaintea măririi slavei lui Dumnezeu, aminte aducându-ne de păcatele noastre fără număr şi temându-ne de mânia lui Dumnezeu: iată ce ne învaţă această sfântă pildă a lui Hristos despre vameş şi fariseu. Deci să ne-o amintim întotdeauna şi mai ales când vom începe nevoinţa pocăinţei în zilele Postului Mare. Să ne rugăm aşa cum s-a rugat vameşul, şi Domnul ne va milui, şi ne va îndreptăţi, şi ne va da harul Sfântului Duh. Amin.

Sfântul Luca al Crimeei - Cuvânt în Duminica vameşului şi fariseului (II)

Duminica trecută am ascultat istorisirea evanghelică despre Zaheu. ***Istoria mântuirii lui ne arată că dacă păcătosul se pătrunde de dorinţa aflării lui Dumnezeu şi de cea a dobândirii înnoirii duhovniceşti, mila dumnezeiască îi împlineşte în dar amândouă dorinţele.***

Însă cum trebuie să-L căutăm pe Dumnezeu, şi în ce este de trebuinţă pentru înnoirea duhovnicească? La această întrebare ne răspunde mai amănunţit pilda despre vameş şi fariseu. După cum spune evanghelistul, ea a fost rostită pentru cei "***ce se nădăjduiau întru sine cum că sunt drepţi şi defăimau pe ceilalţi***" (Luca 18, 9).

Prin pilda aceasta Domnul arată că Lui Îi plac nu cei încrezuţi şi mândri, ci oamenii smeriţi, care se pocăiesc. Cei dintâi sunt înfăţişaţi în pildă sub chipul fariseului, iar ceilalţi sub chipul vameşului. ***Atât vameşul, cât şi fariseul au venit la templu ca să se roage, dar câtă deosebire între ei atât în privinţa stării lăuntrice, cât şi în privinţa înfăţişării!***

Fariseul a mers îndată în faţă, şi primele cuvinte ale rugăciunii lui lăuntrice au fost cele prin care se înalţă pe sine: "***Dumnezeule! Mulţumescu-Ţi că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, preacurvari, sau ca şi acest vameş***" (Luca 18, 11).

Câtă trufie şi osândire a celorlalţi se observă în această rugăciune a fariseului! El dă mulţumire lui Dumnezeu nu pentru milostivirea Lui, nu pentru Pronia Lui

arătată lumii şi oamenilor, ci pentu faptul că el, fariseul, ar fi fost pasămite cel mai bun dintre oameni. Trufia nu-i îngăduia să privească în propriul suflet, să vadă în el păcatele şi să se numere pe sine între păcătoşi, între cei ce au nevoie de pocăinţă şi de milostivirea lui Dumnezeu. ***Nu păcatele şi patimile, ci virtuţile şi meritele a început fariseul să şi le pună înaintea lui Dumnezeu: "Postesc de două ori în săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig"*** (Luca 18, 12). Aşa se poate purta numai trufia omenească, ce nu doreşte să priceapă că prin aceasta se depărtează de Dumnezeu.

Cât de des ne mândrim atunci când păzim postul, socotindu-ne mai buni decât cei care nu postesc; cât de des ne cuprinde slava deşartă când ne ajutăm cu ceva aproapele; cât de des ne admirăm singuri şi ne ridicăm în slăvi calităţile, uitând că înaintea lui Dumnezeu suntem doar "slugi nevrednice" (Luca 17, 10), că la o faptă bună avem zeci şi sute de fapte rele şi că de lăudat n-avem de ce, şi nu avem cu ce! Fiecare dintre noi se socoate în adâncul sufletului mai bun decât ceilalţi sau, în orice caz, nu mai rău. Cât de aproape suntem prin trufia noastrea de fariseu din pilda de astăzi, şi câtă nevoie, neapărată nevoie avem, a urma vameşului, a fi mai aproape de el prin smerenie şi prin simţământul de pocăinţă!

Deci să ne adunăm acum luarea-aminte asupra vameşului, asupra purtării lui din templu. El a intrat acolo cu conştiinţa adâncii sale păcătoşenii şi vinovăţii inaintea lui Dumnezeu, totodată şi cu sete de înnoire duhovnicească. În pragul templului s-a oprit însă, neîndrăznind să păşească mai departe, nici să-şi ridice ochii, nici să privească în jur.

Intrând, el a simţit îndată că Dumnezeu este de faţă, a înţeles că templul era loc sfânt al Celui Preaînalt, că Însuşi Dumnezeu întâmpină acolo pe tot cel ce intră. Simţind aceasta, sufletul păcătos s-a cutremurat şi s-a întors cu strigăt de rugăciune către milostivirea lui Dumnezeu: Dumnezeule! Milostiv fii mie păcătosului! (Luca 18,13).

Inima lui a tresărit, şi conştiinţa i s-a deschis pentru adâncă pocăinţă şi mărturisire înaintea Feţei lui Dumnezeu. Şi iată că păcatele săvârşite au început să se ivească în amintire unul câte unul, iar el le retrăia cu simţământul vinovăţiei, al înţelegerii fărădelegilor săvârşite. Plecându-şi capul şi lovindu-se în piept, a continuat să strige către milostivirea lui Dumnezeu: "Dumnezeule! Milostiv fii mie păcătosului!".

Câte necazuri şi amaruri nu le făcuse săracilor, văduvelor şi orfanilor, impilându-i cu dări nelegiuite! Câte lacrimi nu făcuseră acestea să se verse! Câte ocări,

blesteme şi ameninţări nu fuseseră îndreptate către el! Toate acestea i-au umplut din nou sufletul, sfâşiindu-i inima cu durerea amară a pocăinţei. ***Cu ce să se îndreptăţească înaintea lui Dumnezeu, unde să afle ocrotire? Doar în milostivirea lui Dumnezeu - şi iată că vameşul păcătos strigă iar, şi iar, către Dumnezeu:*** **"Dumnezeule! Milostiv fii mie păcătosului!"**

Îndelung s-a rugat astfel vameşul cu pocăinţă şi cu inimă înfrântă, până ce de pe sufletul lui a coborât apăsarea şi întinăciunea păcatului şi s-a curăţit prin milostivirea lui Dumnezeu. Îndreptăţit de Dumnezeu (Luca 18, 14), a ieşit din templu - a ieşit cu totul alt om şi de acum pregătit pentru o altă viaţă. Aşa s-a petrecut renaşterea vameşului.

De ce a reuşit vameşul să trăiască în templu simţământul păcătoşeniei sale şi să se curăţească? Fiindcă pocăinţa lui începuse cu mult înainte de rugăciunea din templu. Acolo nu a făcut decât să se întărească şi să se prefacă în mărturisire vie, din inimă curată, înaintea lui Dumnezeu.

Sfânta Biserică, pregătindu-ne pentru Postul Mare, ne dă drept călăuză chipul vameşului, pocăinţa şi rugăciunea lui.

Dumnezeule! Milostiv fii mie păcătosului! Mulţi dintre noi cunosc această rugăciune, şi totuşi n-o rostesc din inimă - ea însă ascunde în sine putere harică şi ne apropie de smerenie şi de pocăinţă, iar prin aceasta şi de milostivirea lui Dumnezeu.

La privegherea de ieri, Sfânta Biserică , tot pregătindu-ne pentru Post, ne deşteaptă duhul la pocăinţă strigând: ***"Uşile pocăinţei deschide-mi mie, Dătătorule de viaţă"***, şi prin aceasta arătând că prin păcatele noastre ruşinoase ne-am spurcat locaşul şi că trebuie să strigăm către Dumnezeu în rugăciuni, nădăjduind doar în milostivirea Lui: ***"Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta".***

Amin.

Mitropolitul Augustin de Florina - Predică la Duminica vameşului şi a fariseului – Ce dai?

„… Dau zeciuială din toate câte câştig” (Luca 18, 12)

Astăzi, în toate lăcaşurile Bisericii Ortodoxe, se citeşte Evanghelia care conţine „Pilda Vameşului şi a Fariseului”. Pilda este cunoscută tuturor. Vemeşul şi fariseul s-au dus la Templu şi s-au rugat. Dar Dumnezeu îl găseşte drept pe vameş, iar pe fariseu îl osândeşte. Rugăciunea vameşului este primită, dar rugăciunea fariseului nu este primită.

Dar ce rău a făcut fariseul, încât să nu-i fie ascultată rugăciunea? Fariseul, aşa cum arată şi cuvântul, se considera un om drept, un om sfânt. Respecta poruncile lui Dumnezeu. Postea şi făcea milostenie. Dar postul şi milostenia sunt virtuţi, cine poate să le osândească? Da, sunt virtuţi, dar când se fac aşa cum vrea Dumnezeu.

După cum şi în cea mai bună mâncare, dacă arunci câteva picături de otravă, mâncarea nu mai este potrivită pentru hrană, aşa şi cu virtutea: oricât de strălucită şi de mare ar fi, dacă nu se face din dragoste de Dumnezeu, ci de paradă şi slavă, atunci virtutea aceasta îşi pierde valoarea. Apostolul Pavel spune undeva: ***Şi dacă cineva şi-ar împărţi toată averea în milostenii, dar nu face asta din dragoste faţă de aproapele, cu nimic nu se foloseşte*** (vezi I Corinteni 13, 3).

Să luăm de pildă fariseul. Era milostiv. Dădea ceva peste ceea ce poruncea Legea lui Moise. Legea mozaică spunea că din roada pământului – grâu, porumb, struguri, vin, ulei – trebuia să se dea „zeciuială”, adică o zecime din recoltă (vezi

Deuteronom 14, 22). Dar fariseul dădea o zecime şi din alte lucruri, pe care nu le hotăra Legea.

Milostenia fariseilor era substanţială. Dar când a venit Ioan Botezătorul, le recomanda celor care se pocăiau să facă milostenie mai multă decât făceau fariseii. Zicea Ioan: „***Cine are două haine, să dea una; cine are două pâini, să dea una…***” (vezi Luca 3, 11). Adică: Milostenia lui Ioan ajungea la jumătate din avere. Dar Domnul nostru Iisus Hristos a mers şi mai departe şi a arătat oamenilor, care caută desăvârşirea, vârful milosteniei. Iar vârful este: „***Vinde-ţi averile tale şi dă-le săracilor!***” (Matei 19, 21). Toate pentru ceilalţi! Ameţeşti când auzi cuvântul acesta.

Şi se naşte întrebarea: ***Poate cineva să se ridice la vârful milosteniei?*** Există oameni, care au împlinit acest cuvânt al lui Hristos şi au pus la dispoziţie întreaga lor avere, ca să fie miluiţi oamenii săraci şi nenorociţi. Da, au existat şi există. ***Un exemplu este Sfântul Ioan Gură de Aur, care a oferit întreaga lui avere părintească pentru săraci.*** Dar şi mulţi alţii, bărbaţi şi femei, pe care îi amintesc Sinaxarele, au pus la dispoziţia săracilor toată averea lor. Şi astăzi există oameni, care le jertfesc pe toate pentru dragostea lui Hristos. Puţini, desigur, dar suficienţi ca să demonstreze, că vorba lui Hristos despre desăvârşire se împlineşte şi astăzi.

Din nefericire însă, cei mulţi nu numai că nu împlinesc cuvântul lui Hristos, dar îl şi batjocoresc. Sunt oameni, care îndumnezeiesc materia, adoră banul, se închină mamonei şi au o inimă învârtoşată. Sărăcia şi nenorocirea omenirii nu-i mişcă deloc. Aşa cum zice poporul: „Nu dau apă nici îngerului lor”.

Dar oare nu se împlineşte cuvântul de mai sus al Înaintemergătorului Ioan, care recomandă să se dea jumătate? Din nefericire, nici acest cuvânt nu este îndeplinit de către cei mai mulţi oameni. Să dea jumătate? Şi chiar cei care strigă că trebuie să se împartă bunurile pământului, ca să aibă toţi la fel, o strigă pentru alţii. Dacă trebuie să se împartă ale lor, nu acceptă.

Rămâne să vedem acum, dacă oamenii îndeplinesc ceea ce a îndeplinit fariseul. Din nefericire, creştinii de astăzi se dovedesc inferiori şi fariseului în chestiunea milosteniei. Nu dau o zecime. Ce zic? Nu dau nici o sutime, nici o miime din veniturile lor. Vreţi exemple?

Într-un sat se făcea colectă pentru Crucea Roşie, care oferă multe poporului nostru. Ar fi trebuit ca în ziua colectei toţi elinii să ofere o generoasă contribuţie pentru Crucea Roşie. Aşadar, într-un mare sat, cât credeţi că a adunat colecta? O sumă

foarte mică: O mie de drahme!… Dar când, în seara aceleiaşi zile, au venit în sat cântăreţe din Tesalonic şi au dansat şi au cântat, au adunat – cât credeţi? Optzeci de mii de drahme! Sume uriaşe se oferă pentru lucruri inutile şi vătămătoare. Zici că lumea are drept lozincă: „Toate pentru diavolul, nimic pentru Hristos!”

Aşadar, creştinii vremii noastre au rămas mult în urmă în ceea ce priveşte milostenia. Nu toate, nu jumătate, dar nici o zecime din veniturile lor nu dau la săraci. O, dacă ar fi dat o zecime din veniturile lor în fiecare an, aşa cum făcea fariseul, ce sumă uriaşă de bani s-ar fi adunat! Câţi oameni săraci n-ar fi fost ajutaţi! Câţi nefericiţi n-ar fi fost uşuraţi! Câte aşezăminte de binefacere nu s-ar fi făcut! Ne arătăm mai prejos de fariseul, care a fost osândit nu pentru că a făcut milostenie, ci pentru că a făcut-o de paradă.

Iubiţii mei creştini! ***Acum când se deschide Triodul să-l auzim pe Sfântul Ioan Gură de Aur, care ne recomandă continuu să facem milostenie. Să deschidem cele dinlăuntru ale noastre şi să ne arătăm iubitori de oameni şi milostivi. Să imităm eroic exemplele sfinţilor, care nu din prisosul lor, ci şi din lipsa lor dădeau milostenie.***

Începutul Triodului. Predicile Sfântului Iustin Popovici la Duminica vameşului şi fariseului despre puterea smereniei şi a rugăciunii. “Mândria este dumnezeul acestei lumi! Trebuie luptă pe viaţă şi pe moarte cu acest balaur”

Predica întâi la Duminica vameşului şi a fariseului (1965) - Smerenia

Duminica vameşului şi a fariseului. Astăzi începe Postul Paştelui [de fapt, Triodul, perioada liturgică care cuprinde şi Postul mare, n,n.] - postul sufletului, mai înainte de a intra în postul trupului. Aceasta înseamnă postul Paştelui: postul este puterea care înviază sufletul din morţi şi trupul din morţi. Ce tărie, ce putere! ***Păcatul cufundă sufletul în moarte, iar postul, această sfântă virtute evanghelică, îl înviază din morţi. Există a-tot-păcatul, există şi a-tot-virtutea: a-tot-păcatul este mândria, a-tot-virtutea - acesta este postul.***

Aceasta ne-o spune Sfânta Evanghelie de astăzi - minunata Buna-Vestire: ***Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu şi celălalt vameş. Fariseul, stând, aşa se ruga în sine: Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca şi acest vameş. Postesc de***

două ori pe săptămână, dau zeciuiala din toate câte câştig. Iar vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să şi-i ridice către Cer, ci-şi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului. Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa (Luca 18,10-14).

Iată veştile cele bune, dar şi înfricoşătoare. În templu, în biserica sufletului deschisă înaintea lui Dumnezeu, stă la rugăciune fariseul; şi-a deschis sufletul său lui Dumnezeu, are multe fapte bune în viaţă, nu este adulter, nu este tâlhar, nu este jefuitor, nu este nedrept. Adică, a ţinut legea lui Dumnezeu. Şi iată cum îl conduce Mântuitorul din biserică: nu a plecat îndreptat la casa sa. ***Unde sunt aceste fapte bune ale sale, ce s-a întâmplat cu ele?*** Legea a împlinit-o, poruncile dumnezeieşti le-a ţinut, şi iată, a pierit! Şi-a pierdut sufletul.

Mândria - iată ucigaşul său, iată prin ce s-au nimicit toate faptele sale, prin ce s-a distrus toată viaţa sa. Vai, şi-a câştigat iadul, iar Raiul l-a pierdut, Împărăţia Cerurilor a pierdut-o, L-a pierdut pe Dumnezeu. Ce înseamnă aceasta? Dacă există a-tot-păcatul, atunci mândria este a-tot-păcatul. Amintiţi-vă, înainte de toate, de îngerul Lucifer, cel mai sfânt înger al lui Dumnezeu, purtător de lumină, pe care mândria l-a preschimbat în satana, în diavol (Luca 10,18). Şi iată că mândria l-a preschimbat şi pe nefericitul fariseu în omul - diavol. Căci dacă mândria este în stare să preschimbe Heruvimii şi Serafimii în diavoli, cum nu ar fi în stare să preschimbe omul în diavol cu chip de om.

Dacă voim să ne cercetăm cu atenţie sufletul, dacă nu ne risipim cu sufletul în biserică atunci când stăm la rugăciune înaintea lui Dumnezeu, vom vedea haosul din sufletele noastre, vom vedea nenumărate aspecte ale păcatului, toate păcatele în care se îmbracă mânia demonică. Ce ne mai rămâne nouă de făcut, decât luptă pe viaţă şi moarte cu acest balaur, care se numeşte mândrie, orgoliu. Luptă şi ziua, şi noaptea. Armele ni le dăruieşte Domnul Hristos. Arma împotriva mândriei este smerenia. De aceea Domnul a aşezat smerenia ca virtutea de căpătâi a vieţuirii celei noi, a Noului Legământ, ca cea dintâi, virtute a Bisericii lui Hristos, ca o temelie pe care se zidesc toate celelalte virtuţi, întreaga viaţă a creştinului şi în această lume şi în cea de dincolo. Temelia pe care se zideşte casa cea de veci a făpturii noastre omeneşti.

Fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăţia Cerurilor (Matei 5, 3). Iată, aceasta este smerenia pe care a aşezat-o Domnul la temelia noii vieţi morale, a existenţei noastre celei de pe pământ şi din Ceruri.

Cine sunt săracii cu duhul? Sunt oamenii smeriţi care simt că sufletul nostru omenesc este sărac lipit pământului înaintea Duhului lui Dumnezeu. Că sufletul nostru este mereu sărac, că trebuie să se îndumnezeiască prin Duhul Sfânt, să se împlinească, să se desăvârşească. De aceea Sfinţii lui Hristos, de aceea înşişi Sfinţii apostoli simt permanent că sunt nedesăvârşiţi, că sunt oameni sărmani. Sfinţii se numesc de obicei pe ei înşişi cei mai săraci dintre oameni, cei mai păcătoşi dintre oameni. ***Duhul smereniei evanghelice pătrunde întregul lor suflet, toată fiinţa lor, căci ei ştiu că omul în această lume poate rămâne în Evanghelia lui Hristos, în vieţuire sfântă, numai prin smerenie.*** Creştinul nu îngăduie ca mândria să-i intre în suflet, să se preumble în voie, să acopere temelia fiinţei sale. Însă şi dacă intră, există atunci pocăinţă. Important este să-ţi umpli sufletul mereu cu smerenie, care este putere dumnezeiască.

Smerenia este puterea dumnezeiască care scoate tot ceea ce este mândru în noi, scoate orice păcat, orice patimă, până ce o nimiceşte în totalitate.

Şi noi dobândim acea odihnă a sufletului despre care vorbeşte Mântuitorul: ***Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi. Învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima, şi veţi afla odihna sufletelor voastre (Matei 11, 28-29).***

Odihna sufletelor noastre… De aceasta duce lipsă omul astăzi, noul om modern european, şi noi toţi. Nu există mai mare putere decât smerenia. Iată, smerenia îi înapoiază omului Raiul, îi înapoiază omului Împărăţia Cerurilor. Nu numai atât, ci îi şi dăruieşte Împărăţia Cerurilor. Aceasta înseamnă cuvintele Mântuitorului: Fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăţia Cerurilor. ***Iată, încă de aici de pe pământ, dacă ai smerenie evanghelică, ai Împărăţia Cerurilor.***

Ce fel de putere, ce putere dumnezeiască se ascunde în această sfântă virtute a lui Hristos, în această sfântă virtute evanghelică? A ta este Împărăţia Cerurilor atunci când te smereşti, iar până atunci ce fel de împărăţie este (întru tine)? Dacă păcatul împărăţeşte în tine, păcat după păcat creează iadul, şi atunci ce porţi în tine? Iadul, întregul iad. De aceea, ia aminte la fiecare păcat, chiar şi la cel mai mic, cum tulbură sufletul, tulbură inima. Dacă nu eşti aşezat, dacă l-ai săvârşit astăzi, noaptea îţi este neliniştită; dacă nu l-ai mărturisit, nu doar noaptea, ci şi ziua de mâine şi de poimâine şi toate zilele, până când îl vei spovedi, sunt lipsite de linişte şi pline de o anume teamă lăuntrică, de un oarecare tremur.

Într-o zi Sfântul nevoitor Macarie cel mare, s-a întâlnit pe drum cu un diavol, care i s-a arătat purtând tigvulite ademenitoare.

„Unde mergi?”, l-a întrebat Sfântul Macarie.

„În lăcaşul tău”, a spus diavolul.

„Ce faci acolo?”

„Mă duc să dau de mâncare fraţilor.” „Îmi este uşor, a spus el, cu fraţii tăi, cu cei mai mulţi dintre ei. Dar mi-e greu să mă lupt cu tine.”

„Şi de ce?” îl întreabă Sfântul Macarie.

„De ce? Tu posteşti, eu nu mănânc niciodată; tu priveghezi, eu nu dorm niciodată; eu sunt mai puternic decât tine întotdeauna. Dar este un singur lucru cu care mă biruieşti.”

„Care este acela?”

„Acela este smerenia ta.”

Aceasta biruinţă ne-o dăruieşte Domnul Hristos.

Aţi auzit astăzi în Evanghelie că Mântuitorul spune: Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa (Luca 18, 14).

Oricine… şi eu, şi tu, şi oricare dintre noi. Domnul, în Biserica Sa, stă la dispoziţia oricui. De voia ta depinde să-L îmbrăţişezi şi să-L primeşti. De voia ta depinde dacă vei alunga din inima ta mândria şi o vei umple de smerenia lui Hristos. Dacă nu voieşti, Domnul nu te forţează. Dacă nu vrei, nu se va întâmpla nimic. Aceasta înseamnă să alegi iadul, să alegi viaţa veşnică în chinurile iadului. Ai optat pentru stăpânul tău, pentru veşnicul tău stăpânitor - pentru cine? Pentru diavol, pentru satana, dumnezeul mândriei, dumnezeu mincinos! Mândria este dumnezeul acestei lumi! Cuvinte înfricoşătoare, dar adevărate.

Astfel, Duminica de astăzi a vameşului şi a fariseului ne dă învăţătură, învăţătura nemuririi, ne dăruieşte învierea care ne înviază din toţi morţii. Cine este învăţătorul nostru? Vameşul pocăit. Iată învăţătorul, îndrumătorul nostru în marele Post care se află înaintea noastră. Ne arată calea prin pulberea păcatelor şi a ispitelor şi ne călăuzeşte spre Hristos cel înviat, el, smeritul vameş pocăit, el, care prin strigăte disperate şi suspine a grăit întru sine înaintea tuturor lumilor, înaintea lui Dumnezeu: Dumnezeule, Milostiv fii mie păcătosului!

Şi noi, din ziua de astăzi şi până la Paşti, să îmbrăţişăm, aşa cum se spune într-o minunată cântare, să îmbrăţişăm suspinele vameşului. ***Fie ca toate suspinele să ne călăuzească în toate zilele până la sfânta şi slăvita Înviere a Mântuitorului până la Paşti.***

Ce lucru este cel mai trebuincios ţie, mie, fiecărui om, fiecărei făpturi omeneşti? Să se smerească înaintea Domnului tuturor lumilor, să se smerească înaintea Domnului Hristos, Care are o nemărginită smerenie dumnezeiască. Îl va primi pe păcătos, pe pocăit, şi îi va arăta calea mântuirii. Ce este mai lesne decât să strigi, ca vameşul: Dumnezeule, Milostiv fii mie păcătosului!

Smerenia este calea cea mai scurtă către mântuire, spune Sfântul Varsanufie.

Dacă te înfricoşează multele porunci ale Mântuitorului, Evanghelia cu numeroasele porunci: Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, rugaţi-vă Domnului pentru aceia care vă ocărăsc, vă blestemă, şi alte porunci grele, dacă acestea te înspăimântă, aminteşte-ţi că vei dobândi toate acestea - cum? Foarte simplu. Smerindu-te înaintea Domnului, spunând neîncetat: ***„Doamne, eu sunt un nimeni şi un nimic în această lume, Tu eşti tot ceea ce am eu, Tu eşti Raiul meu, Tu eşti Împărăţia mea Cerească, Tu eşti Viaţa mea veşnică, Adevărul meu veşnic, Dreptatea mea veşnică. Toate acestea mi le dai şi eu sunt al Tău."***

Smerenia este mântuirea. Pentru mântuire nu se cere nimic deosebit, nici un fel de mari jertfe materiale, doar un singur lucru: Smeriţi-vă înaintea Domnului Hristos. Şi atunci El ne dăruieşte totul. Cum putem să nu luăm seama şi să nu împlinim poruncile Sale? Dacă nu ne rugăm, dacă stai înaintea Sa nerugându-te Lui. Şi cea mai bună rugăciune, rugăciunea care te mântuieşte negreşit de toate felurile de moarte şi aduce învierea fiecărei făpturi omeneşti, aceasta este rugăciunea vameşului pocăit: „Dumnezeule, Milostiv fii mie păcătosului!"

Fie ca Bunul Dumnezeu, cu rugăciunile tuturor Sfinţilor Săi, ale tuturor celor care s-au pocăit, ale păcătoşilor care s-au mântuit şi ale tuturor slăviţilor, marilor, luminaţilor drepţi, să umple sufletele noastre de această smerenie, să călăuzească sufletele noastre cu această smerenie din virtute în virtute, şi astfel să ne dăruiască Viaţa veşnică şi Împărăţia Cerurilor, întru care Minunatul şi Preaslăvitul Domn Hristos împărăţeşte şi stăpâneşte. Lui fie-I slavă acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

****

Altă predică la Duminica vameşului şi fariseului (1967) - Rugăciunea

Marele post al sufletului începe astăzi. Postul sufletului - al înfrânării de la păcate, de la orice păcat. Şi acest mare post începe cu Evanghelia despre rugăciune.

Rugăciunea - ce este aceasta? Aceasta este puterea minunată, cea mai minunată pe pământ. Rugăciunea - aceasta este cea mai mare făcătoare de minuni pentru om în această lume. Face din om o făptură nemuritoare, face un înger, un Heruvim. Rugăciunea preschimbă omul într-o forţă nemărginită, nesfârşită. ***Ce este, de fapt, rugăciunea? Este aducerea pe sine lui Dumnezeu, dăruirea ta lui Dumnezeu. Este zborul sufletului tău către Dumnezeu, cu toată inima, cu toată puterea. Este unirea duhovnicească a omului cu Dumnezeu.*** De aceea este o forţă mare şi nesfârşită.

Ce este pentru om mai mare decât Dumnezeu? Nimic şi nimeni! Iar decât rugăciunea, care îl pune în legătură cu Dumnezeu, oare este ceva mai mare în această lume pământească? Iată rugăciunea - rugăciunea este jumătatea Evangheliei, iar postul este cealaltă jumătate. Iată unitatea întregii Evanghelii! Domnul a făcut cunoscută aceasta: Dar acest neam de demoni nu iese decât numai cu rugăciune şi cu post (Matei 17, 21).

Aceasta înseamnă că orice păcat, orice demon, orice necurăţie, orice moarte, se alungă cu rugăciune şi cu post. Pentru aceasta a venit Domnul în această lume, pentru aceasta ne-a adus El Sfânta Sa Evanghelie, Evanghelie care se află ascunsă în două nevoinţe, în două sfinte virtuţi: în rugăciune şi post. Dacă rugăciunea se săvârşeşte sincer, cu toată inima, cu tot sufletul, negreşit ea se revarsă în post, trece în post şi se hrăneşte cu postul. De aceea cine împlineşte această poruncă a Mântuitorului, împlineşte întreaga Sa Evanghelie. Căci în rugăciune şi din rugăciune, se zămislesc şi îşi iau începutul toate virtuţile Noului Legământ.

Marele şi strălucitul, slăvitul filosof şi Sfântul lui Dumnezeu, Isaac Sirul, scrie: „Dragostea este din rugăciune”.

Aceasta este experienţa Sfinţilor Părinţi, aceasta este experienţa îngerilor, aceasta este experienţa tuturor oamenilor drepţi, a tuturor creştinilor. Dragostea este din rugăciune. Adevărul cel drept, veşnic, nemuritor: Dragostea este din rugăciune. Dacă cea mai mare virtute este din rugăciune, şi cu adevărat este cea mai mare, căci Sfânta Evanghelie binevesteşte că Dumnezeu este Dragoste (1 Ioan 4, 16), şi dacă acea dragoste este din rugăciune, atunci, care virtute nu este din rugăciune? Postul este din rugăciune. Fără îndoială, şi smerenia este din rugăciune.

Atunci când omul se află în rugăciune, în stare luntrică de rugăciune, negreşit este întotdeauna smerit, negreşit se cercetează pe sine, căci petrece necontenit înaintea Domnului. Şi cum poate altfel sta în faţa Domnului decât smerit, în genunchi. În acest chip rugăciunea se face forţă şi putere.

Şi iată, priveşte! Toţi cei ce strălucesc în virtuţi, toţi se transformă din păcătoşi în drepţi, din muritori în nemuritori. Prin ce? În primul rând prin rugăciune. În primul rând prin rugăciune şi post. Acestea două sunt nedespărţite. ***Dacă veţi dezveli orice suflet al oricărui Sfânt al lui Dumnezeu, în el veţi găsi în primul rând rugăciunea şi postul. Nu există Sfânt care să devină Sfânt în Biserica lui Hristos, în afara acestor două virtuţi.*** Dimpotrivă, numai cu ajutorul lor cineva devine Sfânt înaintea lui Dumnezeu, numai cu ajutorul lor se curăţeşte sufletul, se curăţeşte inima, se dobândesc toate virtuţile. ***Ce este postul, ce este milostenia, dacă nu nevoinţă duhovnicească? Căci fiecare virtute evanghelică, şi dragostea, şi postul, şi smerenia, şi răbdarea, şi blândeţea, şi bunătatea, şi milostivirea - toate acestea se dobândesc cu ajutorul rugăciunii, toate acestea se obţin prin cereri de la Dumnezeu.***

Rugăciunea se înalţă către Domnul şi uneşte duhul tău cu El; ea, de fapt, te îmbogăţeşte. Te îmbogăţeşte cu bogăţie dumnezeiască: în primul rând cu ştiinţă; te îmbogăţeşte cu simţirea lui Dumnezeu; te îmbogăţeşte cu simţirea nemuririi propriei persoane, căci omul care se roagă, care se uneşte cu Domnul, se simte totdeauna nemuritor, ştie şi simte că omul este o fiinţă nemuritoare şi că tot ceea ce face are valoare şi însemnătate veşnică. Nu există virtute care să stăpânească în sufletul tău fără rugăciune stăruitoare, orice virtute. Dacă nu o cultivi şi nu te îngrijeşti de rugăciune, se va usca, se va ofili. Căci ***rugăciunea este această sfântă putere care hrăneşte sufletul nostru. De aceea Sfinţii Părinţi vorbesc neîncetat de rugăciune şi o slăvesc ca pe un dirijor în corul tuturor virtuţilor. Ea dirijează celelalte virtuţi, ea plineşte celelalte virtuţi, ea dăviaţă, poartă şi înalţă la Ceruri.***

Şi astăzi, iată, ne stau înainte obstacolul şi bătălia, iar arma noastră principală este rugăciunea. Rugăciunea - ca o sabie atotputernică care retează capetele tuturor duşmanilor duhovniceşti, ale duşmanilor mântuirii noastre. Cea mai ascuţită şi cea mai tare sabie - starea de rugăciune lăuntrică. Iată climatul dumnezeiesc din suflet pentru oricare sfântă virtute: şi pentru smerenie, şi pentru răbdare, şi pentru iubirea de fraţi, şi pentru dragoste, şi pentru tot ceea ce este sfânt şi apropiat Domnului. Astfel, slăvind astăzi acest mare şi sfânt post, postul sufletului, luăm aminte la noi înşine cu smerenie, cu rugăciune, cu pocăinţă. Nu spune: Este greu de dobândit mântuirea. Nu spune: Eu nu mă pot mântui. Da, nu te poţi mântui dacă rămâi cu încrâncenare în voia ta cea rea.

Ai săvârşit păcate ieri, alaltăieri, dar tu treci cu vederea şi pe mai departe să-i spui aceluia căruia i-ai greşit: „Iartă-mă!”. Să-I zici Domnului: „Iartă-mă!”, şi aproapelui tău asemenea. Astfel cultivi în sufletul tău sinuciderea, mândria, nepocăinţa - iar mântuirea este aşa de uşoară, aşa de uşoară cum nimic nu este mai uşor. Strigă ca vameşul pocăit: „Dumnezeule, Milostiv fii mie păcătosului!” Bate-ţi cu sinceritate pieptul şi curăţă-ţi sufletul de mândrie şi de orice păcat.

Când Saul, cumplitul prigonitor, şi-a pierdut vederea pe drumul către Damasc, atunci când i S-a arătat Domnul şi l-a orbit cu sfinţenia Sa, pe când prietenii şi cunoscuţii săi l-au condus pe orb la Damasc, Domnul i S-a arătat apostolului Anania şi i-a poruncit: Sculându-te, mergi pe uliţa care se cheamă Uliţa dreaptă şi caută în casa lui Iuda, pe un om din Tars, cu numele Saul, şi adaugă Domnul: Că, iată, se roagă (Faptele Apostolilor 9,11).

Iată eroul, iată că intrat în legătură cu Domnul Hristos, cu Dumnezeu. Iată, el se roagă lui Dumnezeu. Sârguieşte-te să fii permanent în stare de rugăciune lăuntrică, ca şi cum ai sta înaintea Domnului.

Atunci când călătorea Cornelie, aşa cum ştiţi din Faptele Apostolilor, i s-a arătat îngerul la vremea amiezii şi i-a făcut cunoscut că rugăciunile sale s-au suit la Dumnezeu. Pentru rugăciunile şi milosteniile sale, Domnul şi-a adus aminte de el, ca urmare a rugăciunii (Faptele Apostolilor 10,1-4).

Aşa şi tu când te afli în ispite, în greutăţi, în chinuri, înalţă rugăciuni către Domnul. Şi El ştie când trebuie să-ţi dea ajutor, să-ţi întindă mâna Sa, să Se grăbească să te prindă ca să nu te scufunzi. Şi dacă aştepţi timp îndelungat şi nu-ţi oferă ajutorul, aceasta este doar ca să-ţi pună la încercare credinţa şi să vadă puterea rugăciunii tale, dacă tu crezi cu adevărat că El te va ajuta. Astfel, rugăciunea este semnul încrederii în Domnul şi al unei mari credinţe în El. Rugăciunea - şi împreună cu ea şi în ea toate celelalte virtuţi.

Fie ca El să ne călăuzească şi să îndrepte toate celelalte virtuţi, fie ca El să ne conducă şi atunci cu siguranţă va fi mântuire pentru fiecare dintre noi. Atunci, postul sufletului care începe astăzi ne va deschide fiecăruia dintre noi uşile împărăteşti ale Împărăţiei Cerurilor şi ne va înălţa la Domnul Hristos. Nimic mai uşor, căci nimic nu este mai lesne decât a-I oferi Domnului suspinul vameşului.

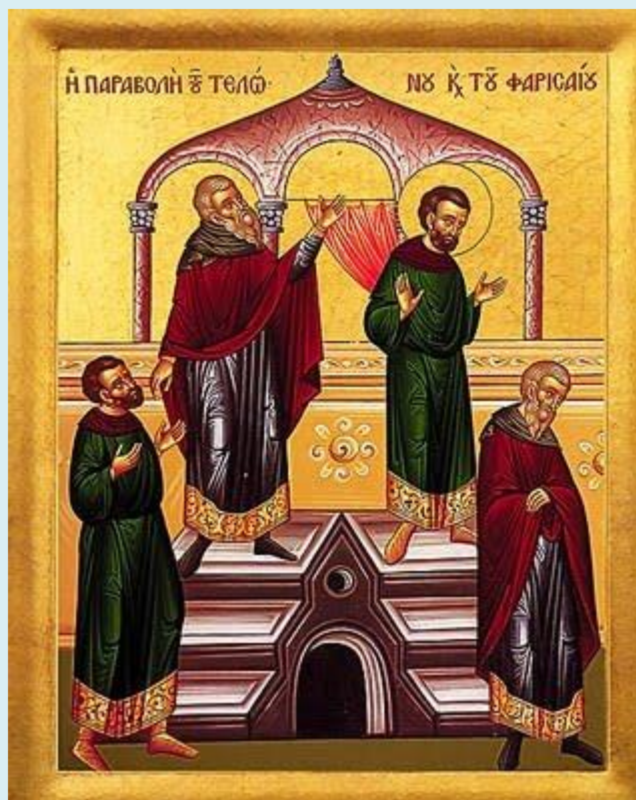
În minunatele cântări de astăzi se spune: „Să-i aducem în dar Domnului suspinurile vameşului cu pocăinţă, ca să ne dea iertare păcatelor”.

Tot aşa şi noi, Îi aducem în dar Domnului suspinele rugăciunilor noastre şi niciodată nu ne va lăsa singuri, niciodată nu ne va părăsi şi nu ne va lăsa să fim sfâşiaţi de păcate şi de patimi, să nimicească sufletele noastre şi mântuirea noastră. Nu, Domnul Atotmilostiv este plin de nesfârşită dragoste pentru fiecare dintre noi. Ce aşteaptă numai? Aşteaptă de la noi virtuţile noastre, nevoinţa noastră, osteneala noastră.

Fie ca Bunul Dumnezeu, cu rugăciunile Preasfintei Maicii Sale şi ale tuturor Sfinţilor Săi, care împlinesc Evanghelia Mântuitorului, o împlinesc cu rugăciune neîncetată, să ne conducă şi să ne călăuzească la deprinderea adevăratei rugăciuni. Ca şi noi pururea, în toate luptele pentru sufletele noastre, în toate luptele cu fiecare păcat, să biruim cu rugăciunea dimpreună şi cu celelalte virtuţi, pe toţi vrăj-maşii sufletelor noastre, pe vrăjmaşii mântuirii noastre, cei văzuţi şi nevăzuţi. Amin.

(din: Cuviosul Iustin de la Celie, Cuvinte despre veşnicie – predici alese, Editura Egumeniţa, 2013)

Arhimandritul Ioil Konstantaros: - Lectura apostolică din Duminica vameşului şi a fariseului

Şi anul acesta, iubirea lui Dumnezeu ne-a învrednicit să intrăm în binecuvântata perioadă a Triodului. Iar ***perioada Triodului este binecuvântată pentru toţi credincioşii, pentru că este o perioadă de pocăinţă şi de umilinţă.*** Dimpotrivă, pentru oamenii din lume, Triodul se transformă în anti-Triod şi sfârşeşte şi decade prin concursul diavolului în perioadă de chefuri, de dansuri şi distracţii ruşinoase care îl degradează pe omul care este icoană a lui Dumnezeu.

Desigur, creştinii ortodocşi cu adevărat credincioşi nu sunt influenţaţi şi nu trebuie să fie influenţaţi de lumea care stă departe de Dumnezeu, ci să rămână statornici pe calea pocăinţei şi a sfinţirii. Exact despre această statornicie vorbeşte Apostolul Pavel ucenicului său Timotei.

Să vedem în traducere versetele textului sfânt şi în continuare să ne oprim asupra unui punct foarte important:

„10. Tu însă mi-ai urmat în învăţătură, în purtare, în năzuinţă, în credinţă, în îndelungă răbdare, în dragoste, în stăruinţă,

11. În prigonirile şi suferinţele care mi s-au făcut în Antiohia, în Iconiu, în Listra; câte prigoniri am răbdat! şi din toate m-a izbăvit Domnul.
12. Şi toţi care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniţi.
13. Iar oamenii răi şi amăgitori vor merge spre tot mai rău, rătăcind pe alţii şi rătăciţi fiind ei înşişi.
14. Tu însă rămâi în cele ce ai învăţat şi de care eşti încredinţat, deoarece ştii de la cine le-ai învăţat,
15. Şi fiindcă de mic copil cunoşti Sfintele Scripturi, care pot să te înţelepţească spre mântuire, prin credinţa cea întru Hristos Iisus".

Într-adevăr, importante sunt sfaturile şi îndemnurile marelui Apostol. În câteva linii ne descrie starea sa şi modul slujirii sale şi al comportamentului său, în general, dar face şi o trimitere mişcătoare la prigoanele şi la pătimirile prin care a trecut în multe regiuni pentru dragostea şi slava lui Hristos.

Însă ceea ce impresionează este faptul că el descrie în continuare o profeţie cutremurătoare, care de aici încolo avea să se împlinească în fiecare generaţie şi în fiecare epocă în Biserica noastră.

Şi care este aceasta? Că oameni vicleni şi înşelători, oameni care vor părea că se află în Biserică, oameni care trăiesc între noi, oameni care, după cum vedem în Istoria noastră bisericească, au aparţinut chiar şi treptelor sfinţitului cler, şi încă a celui mai înalt, dar care neavând nici o raportare esenţială la modul autentic al vieţuirii evanghelice, au alunecat ei înşişi şi după ei au atras şi pe mulţi alţii, care erau neîntemeiaţi în ceea ce numim Dreapta Credinţă. Este plină istoria noastră de astfel de tragice cazuri de oameni vicleni, înşelători şi mai ales egoişti (şi să nu uităm că marii ereziarhi au fost clerici).

Dar poate cineva să nege că astăzi, nu doar că există înşelaţi şi rătăciţi, ci că mai mult s-au înmulţit? Doar dacă cineva trăieşte în afara realităţii poate să susţină contrariul.

Da, fraţii mei, este nevoie de multă atenţie şi priveghere duhovnicească pentru că în zilele anevoioase în care trăim, învăţăturile rătăcitoare, atât în dogmă, cât şi în ceea ce priveşte morala ortodoxă, s-au înmulţit în aşa măsură şi într-un asemenea grad, încât se poate întreba cineva, dacă aceştia care predică rătăcirile lor, au deschis vreodată Evanghelia spre a o studia.

Şi simplul fapt că astăzi se propovăduieşte noua dogmă ecleziologică a blestematului ecumenism, adică a sincretismului religios, şi doar faptul că unii

oameni „vicleni şi înşelători” proclamă că Biserica nu este doar Ortodoxia, ci şi ereziile şi kakodoxiile, precum totalitatea eresurilor – papismul, arată împlinirea vizibilă a profeţiei Apostolului Pavel, dar în acelaşi timp ne trage alarma de pericol pentru cât de treji şi priveghetori ar trebui să fim noi, paznicii, dar şi de războinici (luptători), deoarece „credinţa este primejduită”.

Fraţii mei, dacă vrem să fim fii adevăraţi ai Bisericii noastre, trebuie să rămânem întemeiaţi şi neclintiţi pe meterezele datoriei şi ale sfintei lupte. Şi, iarăşi, cuvântul lui Pavel – celui răpit până la cer, s-ar cuveni să-l avem în vedere: „***Iar tu rămâi în cele pe care le-ai învăţat şi în care eşti încredinţat***”. Ar trebui să fie scris în inimile noastre.

Noi rămânem în credinţa pe care am învăţat-o şi am primit-o şi în care suntem încredinţaţi de către apostoli, Sfinţii Părinţi şi dascăli, de către martiri şi mărturisitori, cuvioşi şi drepţi, iar prin harul lui Dumnezeu nu avem de gând să o schimbăm.

Nu vom clinti nici măcar o cirtă în această Sfântă şi evlavioasă Tradiţie vie prin care trăieşte Biserica noastră şi care sfinţeşte persoane, dar şi întreaga lume. N-au decât să „orăcăie” broaştele modernismului.

Să urle rătăciţii şi turbulenţii culturalişti ai ecumenismului care au pierdut acrivia dogmei. Să ne ameninţe înşelaţii care trăiesc nu pentru Hristos, ci pentru această lume deşartă şi păcătoasă.

Noi, chiar dacă suntem păcătoşi, însă fiind fii ai Apostolilor şi ai Părinţilor prin învăţătura Ortodoxiei noastre, prin Sfânta Evanghelie, prin Sfântul Pidalion, prin hotărârile Sfintelor Sinoade Ecumenice şi Locale, prin scrierile nemuritoare şi rugăciunile Sfinţilor noştri Părinţi, şi departe de cei rătăciţi şi de „neo-ortodocşii – neo-nicolaiţi”, care au relativizat morala evanghelică, ne vom lupta să trăim această viaţă a Credinţei, care este exprimată prin vieţuirea ortodoxă ascetică, isihastă şi luptătoare, acest mod de vieţuire pe care l-am primit, dar şi pe care îl vom transmite mai departe, Comoara noastră cea sfântă pe care cu atâta teamă am primit-o şi am făgăduit s-o păstrăm până ce o vom încredinţa neatinsă, când ne va fi din nou cerută. Amin.

(tradus din limba greacă de ierom. Fotie cf. p.ioil@freemail.gr)

Makarios Simonopetritul - Vameşul şi fariseul în Triod

Vameşul şi Fariseul. Mozaic, cca. 504,
The Pharisee & the Publican. Mosaic, ca 504.
Basilica Sfântului Apollinarie Nou, Ravenna, Italia.

Parabola vameşului şi fariseului îşi dobândeşte întreaga valoare în iconomia duhovnicească a Triodului. Aşezată la intrarea în Postul Mare, ea îl previne pe credincios împotriva slavei deşarte la care l-ar putea expune eforturile sale ascetice.

Ca întreaga cateheză imnografică, învăţătura despre smerenie are funcţia esenţială de a echilibra regulile postului şi ascezei pe care le prevede typikon-ul, punând în evidenţă dimensiunea lor duhovnicească. Fiindcă fariseul era într-adevăr un drept care postea două zile pe săptămână şi păzea Legea aşa cum un creştin zelos ar putea păzi cu stricteţe regulile typikon-ului, dar s-a îngâmfat cu slavă deşartă slăvindu-se cu faptele sale şi judecând pe aproapele său: vameşul. Aceasta e atitudinea de care trebuie să fugim încă de la începutul parcursului ascetic pentru a putea primi răsplătirile duhovniceşti ale virtuţilor pe care le vom fi practicat în timpul Postului Mare: *ele trebuie ţinute ascunse în inimă evitând cu toată atenţia judecarea aproapelui*. Slava deşartă şi corolarul ei, maimuţăreala virtuţii prin ostentaţie, sunt două patimi care-l pândesc pe ascet la începutul şi sfârşitul cursei sale. Comentând această parabolă, imnografii urmau o învăţătură comună vechii tradiţii monahale.

Un părinte al monahilor, avva Evagrie, afirma, de exemplu: „Păzeşte-te ca diavolul să nu te surprindă prin laude ca să te înalţe în ochii tăi pentru ca să te facă să te trufeşti cu virtuţile tale. ca şi fariseul: ci loveşte-te pe tine însuţi ca

vameşul, bate-te în piept spunând: Dumnezeule, milostiveşte-Te de mine păcătosul!”

Desigur, ***după învăţătura Părinţilor, dată fiind legătura intimă între suflet şi trup, prin post şi asceză ajungem la smerenie.*** Smerindu-şi trupul prin privarea de alimente, credinciosul îşi va putea abate, pe parcursul celor patruzeci de zile ale Postului Mare, sufletul de la atracţia plăcerilor făcându-l astfel să coboare în adâncul smereniei. Dar fariseul nu postea „cum se cuvine”, căci dacă vrem să străbatem cu folos Postul Mare. trebuie „să învăţăm legile postului” şi să ne omorâm trupul „cu ştiinţă” şi discernământ, amestecând smerenia în toate virtuţile: „Leagă de înfrânare smerenia, fără de care cea dintâi se va afla nefolositoare”. Căci smerenia e superioară ascezei şi postului, aşa cum virtuţile sufletului sunt superioare virtuţilor trupului!

„Până când nu se smereşte - spune Sfântul Isaac Sirul - omul nu primeşte răsplata faptelor sale. Răsplata nu se dă prin fapte, ci prin smerenie”.

Toate virtuţile cântate de Triod sunt, aşadar, supuse dispoziţiei lăuntrice a smereniei celui ce le practică. Şi. de-a lungul Postului Marc, acesta va trebui să-şi aducă aminte exemplul vameşului şi fariseului. Prin meditaţia continuă la această parabolă în mintea sa (nous). el va putea ajunge la străpungere, adică la o inimă înfrântă şi smerită care singură va putea aduce jertfa bine-plăcută lui Dumnezeu (Psalmul 50:19).

Faptul că evocarea acestei parabole e prezentă în idiomelele Săptămânii a IV-a din Postul Mare nu e un simplu vestigiu al structurii primare a Triodului: ea aduce aminte de necesitatea vigilenţei şi perseverării în fuga de slava deşartă a fariseului şi în imitarea smereniei vameşului. Căci dreptul trebuie să fie din ce în ce mai atent să nu se slăvească pe sine atribuindu-şi lui însuşi virtuţile. ***„Conştiinţa păcătosului îl obligă la smerenie, în timp ce simţământul faptelor sale bune îl înalţă pe cel drept”, spunea Sfântul Ioan Hrisostom.***

Nu numai la început, ci în toată perioada Triodului, ascetul trebuie, prin urmare, să înveţe să imite smerenia vameşului.

„Să nu ne rugăm, fraţilor, ca fariseul [pharisaikos], căci cel ce se înalţă pe sine se va smeri; ci să ne smerim înaintea lui Dumnezeu ca vameşul [telonikos], prin postire, strigând: Dumnezeule, milostiveşte-Te spre noi păcătoşii!”.

Această rugăciune a vameşului (Luca 18:13) unită cu rugăciunea celor doi orbi (Matei 9:27) sub forma: ***„Dumnezeule, milostiveşte-Te spre mine păcătosul şi mă miluieşte!”*** (ho Theos hilastheti moi to amartolo kai eleeson me) se va repeta de douăsprezece ori în toate slujbele Postului Mare o dată cu metaniile mici ce însoţesc rugăciunea Sfântului Efrem Sirul. Mai mult, ea este, după cum se ştie, modelul „rugăciunii lui Iisus” şi de aceea respiraţia monahului trebuie legată în permanenţă de ea de-a lungul întregului „Post Mare al vieţii sale”.

Începutul smereniei şi al căinţei adevărate stă în recunoaşterea deşertăciunii proprii, în voinţa de a ne asemăna fariseului şi de a implora pe Hristos să ne dea în milostivirea Sa smerenia vameşului.

În timpul Postului mare trebuie să fugim de glasul trufaş şi de mulţimea cuvintelor unuia şi să imităm străpungerea şi rugăciunea tăcută a celuilalt, trebuie să evităm suficienţa fariseului şi să imităm smerenia şi mărturisirea vameşului, trebuie să ne aducem aminte numai de păcatele noastre pentru a nu judeca pe aproapele şi să ne rugăm cu străpungere pentru a nu scoate deşertăciune din virtuţile noastre. În definitiv, va trebui să imităm sau mai degrabă să ne rugăm ca să dobândim virtuţile atât ale unuia, cât şi ale celuilalt:

„Să ne sârguim a imita [mimeisthai] virtuţile fariseului şi a râvni cu aprindere [zeloun] smerenia vameşului; urând ceea ce este nepotrivit de la amândoi, adică lipsa de minte a unuia şi întinăciunea păcatelor celuilalt”.

(Sursa: Makarios Simonopetritul, „Triodul Explicat. Mistagogia timpului liturgic”, traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000, pp. 60-62.)

Sfântul Teodor Studitul - Cuvântul 41: La Duminica vameşului şi a fariseului: despre păzirea poruncilor dumnezeieşti şi despre groaza păcătoşilor şi a celor ce îşi trec viaţa în lenevire

Fraţilor şi părinţilor, prea Bunul Dumnezeu care a vrut şi ne-a zidit din nefiinţă în fiinţă, ne-a aşezat în lume, ca într-o şcoală ca să învăţăm şi să facem poruncile Lui dumnezeieşti. Pentru aceea Domnul nostru Iisus Hristos când a trimis pe sfinţii Săi apostoli şi ucenici în lume, ca să propovăduiască Evanghelia Împărăţiei Cerului, le-a poruncit zicând: ***„Mergeţi şi învăţaţi toate neamurile, şi botezaţi în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, invăţându-i pe ei să păzească şi să facă toate câte v-am poruncit".***

Care dar să fie poruncile Lui, pe care ne-a poruncit să le păzim?

- ⇒ *După vremea şi legea veche, vom pomeni câteva: „Să nu ucizi, să nu faci des-frânare, să nu furi, să nu mărturiseşti strâmb” şi celelalte ce sunt scrise.*
- ⇒ *Iar după legea nouă, adică după Evanghelie, poruncile sunt mai înalte şi mai adânci decât cele vechi.*

Că legea lui Moise zice: să ne păzim de ucidere. Iară Evanghelia porunceşte: nu numai să nu ucidem, dar nici să ne mâniem, nici cuvânt rău să zicem unul altuia; numai asupra diavolului să ne mâniem şi să avem pururea vrăjmăşie asupra lui.

Iarăşi legea cea veche porunceşte să nu faci desfrânare: iar Hristos opreşte şi vederea, după cum este scris: „ Cel ce va căuta spre femeie şi o va râvni, iată că a desfrânat în inima sa."

Iarăşi zice legea: Să nu jure cineva strâmb, iar Hristos zice: „Nicidecum să nu ne jurăm, nici pe adevăr, nici altfel“.

Legea iarăşi zice: Să iubeşti pe aproapele tău, şi să urăşti pe vrăjmaşul tău; iar Domnul zice: Să iubim pe vrăjmaşii noştri; încă şi pe cei ce ne năpăstuiesc şi ne grăiesc de rău şi ne blesteamă să-i iertăm şi să le facem bine.

Vedeţi, iubiţilor, câtă deosebire este între legea veche şi între Evanghelie? Căci legea veche face pe om să taie numai pofta păcatului, iar Evanghelia opreşte nu numai lucrarea păcatului, ci şi pricinile şi rădăcinile, din care răsar şi se fac păcatele, le taie şi le scoate cu rădăcină cu tot dinlăuntrul inimii noastre.

Deci, fraţilor, noi călugării de nu vom face nici precum porunceşte legea veche, nici vom urma precum zice Evanghelia, ci vom petrece ca neamurile cele fără-delege, ce vom face, ticăloşii, în ziua cea înfricoşată a judecăţii? „Dar nu vă înşelaţi, zice apostolul, că nici desfrânaţii, nici idolatrii, nici prea desfrânaţii, nici malahiştii, nici sodomiţii, nici nesăţioşii, nici hoţii, nici beţivii, nici grăitorii de rău, nici răpitorii, nici iubitorii de argint, nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu"

Pentru aceea am zis de multe ori şi acum vă zic din nou: să nu umble cineva de capul său, în voia sa deosebită; să nu petreceţi viaţa în lene, adică fără pravila cea obişnuită a rugăciunii şi fără de canonul cel orânduit; să nu strângă cineva din voi bani; să nu aibă slugă; să nu hrănească cal şi să spună că este al lui, nici alt lucru să nu facă al său; sau să facă negustorie, care nicidecum nu se cuvine în viaţa călugărească, nici cei ce sunt în obştii, nici fraţii ce petrec osebiţi în linişte, că fărădelege lucru este şi din acestea izvodesc păcatele cele mai mari şi mai grele.

Iar dacă unii din voi nu ascultă şi porunca lui Dumnezeu şi nu vă supuneţi, ci vă împotriviţi adevărului, eu ticălosul, nevinovat sunt de sângele vostru. Că n-am încetat arătându-vă dreptatea lui Dumnezeu, nici n-am tăcut, vestindu-vă sabia lui Dumnezeu ce se coboară asupra celor nesupuşi şi asupra celor neacultători.

Ascultă ce zice şi cinstitul Mergător-înainte despre cei ce nu se îndreptează, dacă nu se pocăiesc: „Iată securea zace la rădăcina copacilor, pentru că tot pomul ce nu face roadă bună, se taie şi se aruncă în foc". Adică tot omul ce nu face bine

sufletului său, nici nu rodeşte roadă faptelor bune şi a pocăinţii, ci se află neroditor şi nepocăit, se taie de moarte şi merge în focul cel veşnic.

Cum nu vă este dar frică de pilda cuvântului? Cum nu vă cutremuraţi de înfricoşarea lui Dumnezeu? Cum nu vă temeţi de moartea pe care o aşteptăm astăzi sau mâine să vină la noi? Oare cum vom vedea atunci pe îngerii înfricoşaţi, care vor veni să ne ia din această lume? Ce cutremur va fi la despărţirea sufletului de trup şi cum vom călători pe calea aceea depărtată, neavând pregătite cele trebuincioase spre pază, care sunt faptele cele bune? Cu ce obraz,vom putea sta înaintea înfricoşatei judecăţi a lui Hristos, căruia I se va închina toată lumea, fiind împilaţi de ocara faptelor rele? Vai, ce chin, ce amar va fi nouă ticăloşilor, atunci când vom fi osândiţi de înfricoşatul glas al Stăpânului. Şi ce trist este acolo unde focul nu se stinge şi viermele nu doarme, acolo unde este plângerea cea fără de mângâiere şi multă scrâşnire a dinţilor!

Dar pentru ca să nu fie nouă aceasta, de vreme ce ne-am lepădat de lume şi de toate ale lumii, o iubiţilor mei fraţi şi fii în Domnul, veniţi, măcar acum în aceste sfinte zile, cu care ne-a dăruit Domnul, să cădem şi să plângem la Dumnezeul nostru Cel bun. Să apucăm mai-nainte până nu va sosi ceasul după urmă al morţii şi până nu ajunge ziua înfricoşată a judecăţii, să îmblânzim faţa Domnului nostru Iisus Hristos cu spovedania, cu rugăciunea, cu postul, cu curăţenia, cu ascultarea şi mai ales cu pacea şi dragostea între noi şi cu alte fapte bune şi plăcute lui Dumnezeu.

Şi mult milostivul stăpân, Domnul nostru Iisus Hristos este gata, de vom face aşa, să ne ierte păcatele. Că ne aşteaptă în toată ziua şi în tot ceasul să ne pocăim şi să ne întoarcem către El. Căci nu scârbeşte pe păcătos, nu-l izgoneşte, nu-l mâhneşte, ci îl primeşte cu bucurie multă, îl îmbrăţişează şi-l sărută ca pe fiul cel prea desfrânat şi se veseleşte de întoarcerea lui, după cum s-a arătat către păcătos şi către tâlhar.

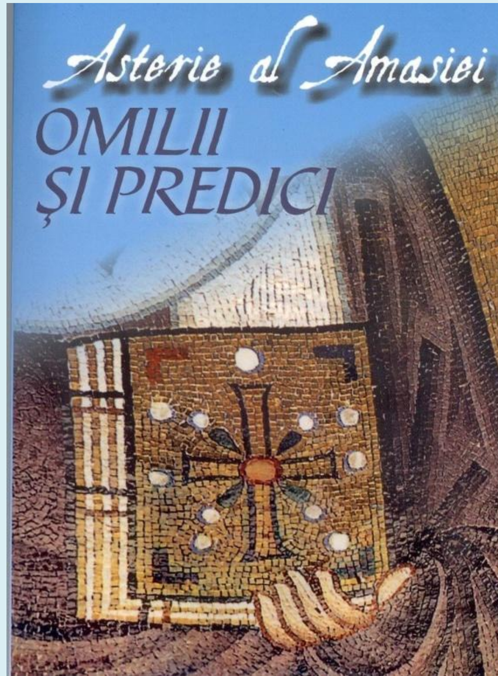
Aşadar, iubiţilor mei fraţi, să ne deşteptăm din somnul cel greu al lenii şi al păcatului. Să ne nevoim în aceste puţine zile ale vieţii noastre, pentru ca şi noi când va veni ceasul să ne despărţim cu bucurie de această viaţă trecătoare, întocmai ca ucenicii cei buni care, sfârşind învăţătura, merg la părinţii şi la rudele lor cu multă bucurie şi veselie.

Aşa să facem şi noi, ca nişte ucenici adevăraţi ai Evangheliei. Să ieşim cu bucurie din această viaţă şi să mergem să locuim în viaţa veşnică, în patria noastră cea dintâi, adică în Împărăţia Cerurilor spre bucuria îngerilor, în strălucirea sfinţilor, în

Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia este slava şi puterea împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

(Extras din cartea: Sfântul Teodor Studitul - Cuvântări duhovniceşti)

Sfântul Asterie al Amasiei - Cuvânt la Duminica vameşului şi fariseului

Când Hristos a voit să-i înveţe pe proprii Lui ucenici, iar prin ei să ne înveţe pe noi cum trebuie să ne rugăm, a cuprins în două pilde ideea urmărită.

- *Pe de o parte, pilda judecătorului nedrept şi a văduvei [Luca 18, 1-8.] ne-a învăţat să ne rugăm cu tărie şi să stăruim în rugăciune;*
- *iar pe de altă parte, prin pilda celor doi oameni care s-au suit la templu, a fariseului şi a vameşului, ne-a învăţat să ne rugăm cu gând cucernic [Luca 18, 9-14].*

Vom căuta să analizăm starea sufletească a celor doi oameni, pentru că chiar acum s-a terminat de citit pericopa evanghelică ce ne-a vorbit despre ei. Dar dacă vrei, înainte de altele să vorbim despre următorul subiect: ***rugăciunea este bogăţia cea mai mare şi mai frumoasă, care face să înflorească viaţa noastră în întregime şi ne asigură mântuirea.***

Cel mai bun lucru într-adevăr şi primul pentru evlavia sufletului şi frica de Dumnezeu este de a avea trează necontenit în noi înşine ideea că noi suntem creaturi şi fiinţe muritoare, iar Dumnezeu este Creatorul vieţii noastre şi cel mai bun iconom al nostru. Iar înainte de toate, acest lucru îl săvârşeşte rugăciunea, pentru că ea ne conduce la înţelegerea acestui adevăr. ***N-ar putea cineva să se roage, nici să ceară din cer cele ce-i sunt de folos dacă mai întâi n-ar fi***

încredinţat, prin mintea sa, că este Dumnezeu, Care ascultă rugăciunea şi are puterea să împlinească cererea, că este Stăpânul tuturor celor din lume, şi că chiverniseşte totdeauna, conduce şi duce viaţa noastră la un bun sfârşit.

Adeseori trăim în indiferenţă religioasă, şi chiar obraznici faţă de credinţă; gândul nostru e îngâmfat şi independent, iar sufletul plin de nebunească mândrie; dar când vedem o biserică a lui Dumnezeu şi ne aducem aminte, la vederea ei, de rugăciune, prin plecarea genunchilor noştri, se pleacă şi sufletul spre evlavie; iar sufletul nostru obraznic mai înainte, sufletul nostru care scosese din minte pe Domnul, recunoaşte odată cu începerea rugăciunii robia lui şi cade înaintea Domnului, ca o slujnică netrebnică înaintea stăpânei sale. Sufletul este cuprins cu totul de lacrimi şi plânsete; dacă are conştiinţa pătată de păcate, cere iertarea păcatelor şi dezlegarea legăturilor; dar dacă este curat de astfel de greşale se roagă lui Dumnezeu pentru un trai lipsit de primejdii şi bineîntemeiat, pentru dăruirea celor necesare şi fireşti care contribuie la menţinerea vieţii de aici. Sufletul, rob atunci prin dispoziţia voinţei, mergând pe acelaşi făgaş cu trupul, ia înfăţişare de bună cuviinţă şi smerenie, şi roagă pe Stăpânul lui pentru cele ce i se cuvine.
Rugăciunea este aşadar ajutor necesar vieţii noastre, armă împotriva diavolului, legătură cu Dumnezeu, vorbire a fiinţei cuvântătoare cu Cuvântul cel adevărat, depărtare şi uitare a lucrurilor pământeşti, suire la cer, dispreţ al lucrurilor prezente, prietenie cu cele viitoare.

Să vedem acum care este înfăţişarea celui care se roagă. Dacă cel care se roagă stă în picioare, îşi îndreaptă toată făptura sa spre Dumnezeu, priveşte atent spre cer şi acolo vede ca într-o oglindă, printr-o apariţie spirituală, pe Cel nevăzut. Cu capul spre grumaz, atârnat şi înălţat, pare suspendat în înălţime ca printr-un lanţ. Când stă cu picioarele strânse şi îndoite şi cu mâinile întinse de o parte şi de alta în aer, înfăţişează exact patima crucii, rămâne nemişcat în atitudine şi fixat ca şi cum trupul i-ar fi fost străbătut de cuie prin frica de Dumnezeu. În acel ceas, sufletul potoleşte patimile şi-l stăpâneşte o linişte minunată, ca şi cum ar fi intrat într-un port nebătut de valuri. Atunci, poftele trupului dispar, aţâţarea lăcomiei se potoleşte, impulsurile mâniei sunt înfrânate şi toată întinăciunea păcatului este ştearsă din suflet şi arată pe om curat ca şi cum l-ai scoate din baie.

Poate că este bine spus că cel care se roagă seamănă cu un răstignit şi după atitudinea trupului şi după starea lui sufletească. Cel pironit pe cruce, deşi era înainte cu totul legat de grijile vieţii, totuşi, silit de suferinţă, şi-a scos din suflet orice amintire despre celelalte lucruri şi a fost robit suferinţei, fiind înţepat de dureri. Nu se mai gândeşte atunci nici la cel mai bun prieten. Nici un lucru nu-i mai este atât de dorit şi de iubit, căci nu mai are timp, nici răgaz să se mai

gândească la aşa ceva, ci este cuprins numai de două gânduri: unul, dacă are să primească de undeva vreun ajutor, sau are să scape de pedeapsă; altul, să moară mai iute, dacă cel dintâi gând nu se poate îndeplini. Nici un alt gând în afară de acestea n-ai să găseşti în mintea celui răstignit. Tot astfel şi cel care se roagă aşa cum trebuie, iese din viaţă chiar de pe când trăieşte; este pe pământ, dar nu mai este; pleacă cu plăcere de pe pământ spre viaţa cealaltă, iar prin dispoziţia sufletului se mută pe sine însuşi spre cele viitoare.

Rugăciunea este arma sfinţilor, fortăreaţa tuturor părinţilor noştri, zidul cel de nedoborât al credincioşilor.

- ⇒ *Rugăciunea a scos din focul cel a toate mâncător pe cei trei tineri [Daniel 3, 8-30.], când nu s-au închinat idolului necinstit de argint, ei, care erau credincioşi şi icoane ale lui Dumnezeu, nici n-au părăsit pe Dumnezeu, n-au adorat chipurile bine executate ale zeilor.*
- ⇒ *Prin rugăciune şi profetul Daniel a închis gura fiarelor neîmblânzite şi a scăpat de gura lor [Daniel 6, 23].*
- ⇒ *Rugăciunea a întors pe Iezechia la viaţa de la porţile morţii [IV Regi 20, 9-11.];*
- ⇒ *iar înainte de Iezechia rugăciunea a arătat că soarele este mic în comparaţie cu oamenii care se roagă aşa cum trebuie, că este rob, dar un rob care slujeşte nevoilor celor împreună robi.*

Într-adevăr, atunci, pe timpul lui Isus Navi, pentru ca Isus, urmaşul lui Moise, să termine cu bine lupta şi să aibă o victorie desăvârşită, soarele s-a oprit din mersul lui, ca să nu apună iute, ci prin oprire să prelungească ziua [Isus Navi 10, 12-13.]. Iar pe timpul lui Iezechia se întoarce din drumul său şi ca o slugă îndeplineşte treburile la care este chemat. Dacă soarele este liber, spune, să nu strălucească; dacă nu stă sub stăpânire, să-şi oprească, de poate, mişcarea poruncită lui. Dacă este stăpânul lui, să se facă acum iarnă sau vară în timp de iarnă. Dar nu este, nu este. Strălucitul luminător al cerului este legat cu legi necesare cu neputinţă de dezlegat; slujeşte legii Ziditorului. Îi este poruncit un ritm neschimbat al mişcărilor lui. Şi după cum omul supus legii se naşte şi se strică, intră în viaţă şi iarăşi pleacă, tot aşa şi soarele răsare şi apune, străluceşte cu veselie, dar este acoperit şi de nori groşi şi stă în zodii timp hotărât şi durată necălcată; aşa aud că ne spun nouă elinii că stă atâtea zile în zodia Berbecului şi atâtea zile în zodia Racului. Aşadar, dacă el este dumnezeu să se dezlege pe sine de această necesitate; dar dacă nu poate să facă asta, este clar că are un stăpân al mişcării lui, care-i impune păzirea legilor date lui.

Dar să ne întoarcem şi noi la subiect, ca şi soarele pentru Iezechia, care s-a rugat.

- ⇒ *Rugăciunea a scos pe Samuel dintr-un pântece neroditor [I Regi 1, 6-20].*
- ⇒ *Tot rugăciunea a scos pe pământ şi la oamenii cei vii şi pe alt profet din pântecele ucigător al chitului [Iona 2, 1-11].*

Dacă ar vrea cineva să povestească puterea minunilor săvârşite de rugăciune, va găsi mulţime de istorisiri şi va dobândi nenumărate dovezi de bărbaţi care au fost cinstiţi din pricina ei.

Lucru foarte folositor este de a săvârşi rugăciunea cu gând smerit, căci poţi să faci rugăciune, dar dacă nu o faci cum trebuie, te-ai ostenit în zadar. Aceasta se poate vedea uşor din felul în care s-au rugat persoanele despre care ne vorbeşte pericopa evanghelică. Aceeaşi râvnă au folosit fariseul şi vameşul care s-au dus la templu; cu acelaşi zel s-au rugat, dar fiecare a ajuns la alt rezultat. Unul stătea la rugăciune şi se lăuda ca un rob obraznic; nu ruga pe Stăpân, nici nu se pleca, prin smerenia sufletului său, stăpânirii lui Dumnezeu; nu cerea ceea ce nu avea, ci număra faptele lui bune; nu se ruga ca să fie miluit, ci-şi arăta cu îngâmfare faptele sale, ca să fie lăudat: „Mulţumescu-Ţi Ţie, Dumnezeule, că nu sunt ca ceilalţi oameni: răpitori, nedrepţi, curvari sau chiar ca acest vameş“ [Luca 18, 11].

Nu depăşesc aceste cuvinte orice fel de îngâmfare? A lăsat fariseul în urmă orice lăudăroşenie, oricât de exagerată ar fi ea. S-a ridicat pe el însuşi mai presus de toţi oamenii pe care-i are lumea de la o margine la alta şi s-a aşezat, după părerea lui, în vârful virtuţilor; huleşte pe toţi ceilalţi… care se târăsc în valea plângerii. Se fericea pe sine ca pe un ajutător al lui Dumnezeu, care a ajuns la înălţimea neatinsă de alţii; căci dacă stărui să afli sensul ce-l au cuvintele lui: „nu sunt ca ceilalţi oameni” vei vedea că nu mai exista nici un om de aceeaşi valoare cu el. I-a lăsat pe toţi în urmă şi s-a înălţat tocmai sus, ca şi Moise atunci când a lăsat pe popor la poalele muntelui şi s-a urcat singur în vârful muntelui Sinai; şi-a luat o îndrăzneală căreia nu-i găsim termen de comparaţie.

Ar fi fost mai măsurat şi ar fi fost suportabil dacă cel puţin n-ar fi insultat pe nenorocitul vameş. Dar nu, printr-un singur cuvânt s-a înălţat mai presus de toţi şi zgândărea rănile celui ce era lângă el; îi huleşte păcatele, calcă în picioare pe cel care plângea, calcă peste cel ce zăcea la pământ, aţâţă încă mai mult focul celui ce arde şi strânge mai tare pe cel legat.

Pe când fariseul se lăuda aşa, vameşul îşi bătea pieptul înaintea lui Dumnezeu, ţinea ochii îndreptaţi spre pământ şi nici nu îndrăznea să-i ridice spre cer; faptă de

om ce-şi recunoaşte starea sa de robie; căci în chip firesc aceasta este atitudinea celor ce au greşit faţă de stăpânii lor şi care se ruşinează de semenii lor.

Dar care e sfârşitul rugăciunii fariseului şi a vameşului? Cel smerit a fost înălţat, iar cel ce s-a înălţat a fost smerit. Lăudărosul a căzut, iar cel care se socotea un nenorocit şi păcătos a fost îndreptăţit, căci „Domnul stă împotriva celor mândri, iar celor smeriţi le dă har“ [I Petru 5, 5.].

Dacă cineva dintre voi, fraţilor, este ascultător, înţelept, dacă a înţeles cineva cum trebuie sensul parabolelor să nu se uite cu indiferenţă la viaţa fariseului şi a vameşului, ci, ca pe un pedagog al vieţii noastre, să o aplice societăţii omeneşti şi cu măsură să-şi modereze gândirea ca să nu cadă nici în greşeli, dar iarăşi nici să se laude cu faptele cele bune. Deznădejdea nu ridică pe cel căzut, ci îl lasă să cadă în ţărână; iar dispreţul şi îngâmfarea doboară pe cel ce stă. Pentru aceea şi dumnezeiescul Pavel spune, raportând acest gând la el: „Cel care pare că stă, să caute să nu cadă” [I Corinteni 10, 12], iar în altă parte: „Mă tem ca nu cumva propovăduind altora, eu însumi să mă fac nevrednic [I Corinteni 9, 27].

Într-adevăr, uşurătatea voinţei noastre şi înclinarea grabnică spre fapte contrare arată că nu este ferit de cădere nici omul virtuos şi nici omul păcătos... [Lacună. Presupun că ar fi în acest fel continuarea gândirii: „şi nici omul păcătos nu este lipsit de putinţă de a se ridica”.]. Şi aceasta… [se vede chiar din viaţa] Apostolilor [Altă lacună, pe care aş completa-o în acest chip: „Şi aceasta se vede chiar din viaţa apostolilor”.]. Pavel a fost mutat de la mare duşmănie şi ură împotriva creştinilor la apărarea Evangheliei [Faptele Apostolilor 9, 1-22], iar Iuda, din ucenic unit, prin inimă şi sentimente, cu Domnul, a fost tras spre fapte de-a dreptul potrivnice [Matei 26, 47-50]; tâlharul a trecut din iad în Rai [Luca 23, 40-43], iar Anania a căzut din ceata ucenicilor în mocirla jefuirii de cele sfinte [Faptele Apostolilor 5, 1-10].

Aşa s-a întâmplat şi cu fariseul şi cu vameşul: unul a căzut din vrednicie în necinste, iar celălalt a fost înălţat de la o viaţă plină de păcate la o stare fericită.

Se cuvine ca noi atunci să fim mai ales cu băgare de seamă şi să tremurăm pentru viaţa noastră când cunoaştem că viaţa noastră este plină de fapte bune şi atunci mai ales să ne păzim de hoţ când suntem bogaţi în virtuţi. Adeseori e mai greu să păstrezi faptele bune ce le-ai săvârşit decât să le săvârşeşti. Cel sărac n-a fost duşmănit, dar cel bogat, fiind invidiat, a fost jefuit; cel puternic, dacă a trăit în nepăsare, întemeiat pe puterea sa, a fost biruit, iar cel slab, care a muncit cu prevedere, a izbutit.

Pe lângă acestea, după părerea mea, acela este bărbat înţelept şi foarte virtuos, care nu se fericeşte pe el pentru că nu săvârşeşte păcate grele osândite de toţi, ci face ca ţintă a propriei sale vieţi vieţile oamenilor virtuoşi şi desăvârşiţi, şi urmăreşte necontenit să se urce de la o stare mai de jos la una mai înaltă, întocmai ca aceea care se urcă din treaptă în treaptă spre locuri înalte.

- ✓ *Nu-i desăvârşit acela care fuge de ruşinea desfrânării, ci cel care trăieşte în feciorie mânat de dorinţa de-a fi cast.*
- ✓ *Nu-i vrednic de cea mai mare cinste cel care se fereşte de a răpi bunurile altora, ci acela este bărbat minunat şi prieten al lui Dumnezeu care împarte averile sale celor lipsiţi.*

Desăvârşirea nu se vede în îndepărtarea de rele, ci în săvârşirea faptelor celor mai bune; nu se împlineşte dreptatea prin a te păzi de păcat, ci în a începe şi a fi mânat de dorinţa unei bune vieţuiri.

Aceste lucruri nu le-a gândit nenorocitul fariseu, nu şi-a comparat viaţa sa cu viaţa bărbaţilor mari şi desăvârşiţi, ca să se înveţe minte prin această comparaţie cât de mult se depărtează de desăvârşire, ci s-a comparat cu vameşul, s-a luat la întrecere cu un om cu viaţa pângărită şi pătată, punându-şi viaţa sa în paralel cu o viaţă plină de păcate, întocmai ca o gaiţă care se crede vultur când zboară alături de liliac, sau ca o vulpe care-şi închipuie că este leu, pentru că este mai mare decât şoarecii de câmp.

Ar fi fost un om înţelept dacă, folosindu-se de un criteriu drept de judecată, şi-ar fi adus aminte de Avraam, Iacov, Iov, Moise, Samuel, Ilie, Elisei şi de toţi ceilalţi profeţi care au avut o viaţă virtuoasă şi o trăire superioară, şi să-şi potrivească viaţa lui cu slava acelora.

Dacă fariseul ar fi făcut aşa, s-ar fi coborât de la templu suspinând şi chemând în ajutor pe Dumnezeu, pentru că era foarte mult depărtat de vecinătatea cu Dumnezeu.

Iar noi, iubiţilor, să urâm lăudăroşenia şi să dorim smerenia cea iubită de Hristos, Căruia slavă în veci. Amin.

(Extras din cartea: Sfântul Asterie al Amasiei - Omilii şi Predici (1946))

Pr. Alexander Schmemann - Uşile pocăinţei deschide-mi mie, Dătătorule de viaţă! - Smerenia

"Următoarea Duminică este numită "*Duminica Vameşului şi a Fariseului*". În ajunul acestei zile, Sâmbătă, la Vecernie, cartea liturgica folosită de-a lungul Postului Paştelui - *Triodul* - îşi face prima sa apariţie, iar texte din el sunt adăugate la imnurile şi rugăciunile de rând ale slujbelor săptămânale de Înviere. ***Acestea dezvoltă următorul aspect major al pocăinţei: smerenia***.

Pericopa evanghelică (Luca XVIII, 10-14) ne înfăţişează ***un om satisfăcut întotdeauna de sine, care consideră că se supune tuturor cerinţelor religiei. El este sigur pe sine şi mândru de el. În realitate, totuşi, el a falsificat sensul religiei.*** El o reduce, astfel, la observaţii [*la respectarea unor prescripţii*, n.n.] exterioare şi ***îşi măsoară cucernicia prin prisma zeciuielii pe care o dă la templu.***

Însă ***vameşul se smereşte pe sine şi smerenia sa îl îndreptăţeşte pe el în faţa lui Dumnezeu.*** Dacă există o calitate morală aproape desconsiderată şi chiar negată astăzi, aceea este *smerenia*. ***Cultura în care trăim ne insuflă permanent sensul mândriei, al măririi de sine, al îndreptăţirii de sine…***

Smerenia se bazează pe faptul că omul nu poate realiza nimic prin el însuşi şi chiar ni-L înfăţişează pe Dumnezeu ca Unul Care tot timpul "acordă credit" pentru realizările şi faptele bune ale omului. Smerenia - fie individuală sau comună, etnică sau naţională - este privită ca un simbol al slăbiciunii, ca ceva degradant pentru un om adevărat. Chiar şi bisericile noastre, nu sunt ele îmbibate cu acelaşi spirit al fariseului? Nu dorim noi ca orice contribuţie, orice "faptă bună", tot ceea ce facem pentru Biserică să fie cunoscut, lăudat, să fie mediatizat?

Dar ***ce este atunci smerenia?*** Răspunsul la această întrebare pare a fi unul paradoxal, pentru că îşi are rădăcinile într-o afirmaţie aparent neobişnuită: ***Dumnezeu Însuşi este smerit! Totuşi, pentru acela care-L cercetează pe Dumnezeu şi-L contemplă în Creaţia Sa şi în lucrările Sale de mântuire, este evident că smerenia este, într-adevăr o virtute divină, adevăratul conţinut şi strălucirea acestei slave care, aşa cum cântăm în timpul Sfintei Liturghii, umple cerul şi pământul.***

În mentalitatea noastră omenească avem tendinţa de a opune "slava" şi "smerenia" - ultima fiind pentru noi un semn de slăbiciune. Pentru noi ignoranţa şi incompetenţa sunt cei doi factori ce ne determină să ne simţim smeriţi. Aproape că este imposibil să "traduci în fapt" omului modern, hrănit din publicitate, din afirmarea de sine şi dintr-o nesfârşită laudă de sine, că tot ceea ce este într-adevăr desăvârşit, frumos şi bun este în acelaşi timp în mod firesc smerit; datorită desăvârşirii sale nu necesită în nici un fel "publicitate", slavă exterioară sau "adulare".

Dumnezeu este smerit pentru că este desăvârşit; smerenia Lui este slava Sa şi sursa adevăratei frumuseţi, perfecţiuni şi bunătăţi. Oricine se apropie de Dumnezeu şi-L cunoaşte devine imediat părtaş la smerenia divină şi este înfrumuseţat prin ea. Aceasta este taina Fecioarei Maria, Maica lui Hristos, a cărei smerenie a făcut-o bucuria întregii Creaţii şi cea mai mare revelaţie a frumuseţii pe pământ, taina tuturor sfinţilor şi taina fiecărei fiinţe umane din timpul puţinelor momente ale apropierii sale de Dumnezeu.

Cum poate deveni cineva smerit? Răspunsul, pentru un creştin, este simplu; ***contemplându-L pe Hristos, smerenia divină întrupată***, Cel prin Care Dumnezeu a descoperit, o dată pentru totdeauna, slava Sa ca smerenie şi smerenia Sa ca slava. ***"Astăzi" a spus Hristos în noaptea supremei Sale smerenii, "Fiul Omului se preaslăveşte şi Dumnezeu Se preaslăveşte în El".***

Smerenia se învaţă contemplându-l pe Hristos, Care a spus: "Învăţaţi de la Mine, pentru că sunt blând şi smerit cu inima".

În cele din urmă smerenia se învaţă măsurând totul prin El, raportând totul la El. Fără Hristos, adevărata smerenie este imposibilă, pe când cu fariseul religia însăşi devine un act de mândrie al realizărilor umane, o altă formă de mărire de sine fariseică.

Perioada de post începe, astfel, printr-o căutare, o rugăciune de smerenie, care este începutul adevăratei pocăinţe. ***Pentru că pocăinţa, mai presus de orice, este o reîntoarcere la adevărata rânduială a lucrurilor, refacerea vederii limpezi asupra lucrurilor divine.*** Ea este înrădăcinată în smerenie şi smerenia - dumnezeiască şi minunata smerenie - este rodul şi sfârşitul pocăinţei.

"***Să fugim… de vorba cea înaltă a fariseului***", spune Condacul acestei zile, "***şi să învăţăm înălţimea graiurilor celor smerite ale vameşului…".*** Suntem la uşile pocăinţei şi la cel mai solemn moment al privegherii de Duminică: după ce Învierea şi arătarea lui Hristos au fost vestite - ***"Învierea lui Hristos văzând…"*** - cântăm pentru prima dată troparele ce ne vor însoţi în întregul Post:

"Uşile pocăinţei deschide-mi mie, Dătătorule de viaţă, că mânecă duhul meu la Biserica Ta cea sfântă, purtând locaş al trupului cu totul spurcat. Ci ca un Îndurat curăţeşte-l cu mila milostivirii Tale!

În cărările mântuirii indreptează-mă, Născătoare de Dumnezeu, căci cu păcate grozave mi-am spurcat sufletul şi cu lenevire mi-am cheltuit toată viaţa mea; ci cu rugăciunile tale spală-mă de toată necurăţia.

La mulţimea păcatelor mele celor rele, cugetând eu, ticălosul, mă cutremur de înfricoşata zi a judecăţii, ci îndrăznind spre mila milostivirii Tale, ca David strig Ţie: Miluieşte-mă Dumnezeule după mare milă Ta".

(Pr. Alexander Schmemann, "Postul cel mare", Editura Doris, Bucureşti, 1998)

Părintele Arsenie Boca - Vameşul şi fariseul

... Sau smerenia şi trufia.

- *Unul îşi spunea virtuţile; celălalt, mai în urma templului, păcatele.*
- *Unul vrednicia, celălalt nevrednicia.*

Ar fi bune virtuţile fariseului. Vameşul nu le avea, dar în lipsa lor avea smerenia. Rele erau faptele vameşului, dar, pentru smerenie s-a întors din templu mai îndreptat la casa sa.

Cel mai bine ar fi de-a avea virtuţile fariseului, şi încă întrecute, după cuvântul că: „***de nu va prisosi dreptatea voastră pe cea a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţi intra în împărăţia lui Dumnezeu***" ***- virtuţi unite cu smerenia vameşului.***

Cu îmbinarea virtuţilor unuia şi cu smerenia şi cuvintele celuilalt s-au nevoit călugării de-a lungul veacurilor. Căci: **„Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"**, ***sunt cuvintele „rugăciunii neîncetate", care-şi au obârşia în cuvintele vameşului, spuse de Iisus.***

Cu această rugăciune mulţi s-au întors mai îndreptaţi „Acasă" în împărăţie.

Păcatele au urmările cele mai felurite asupra omului:

1. Pe unii păcatele-i smeresc, îi ruşinează înaintea lui Dumnezeu şi-i hotărăsc la îndreptare.
2. Pe alţii, mai înrăiţi în ele, îi sălbătăcesc cu totul.

3. Iar pe alţii îi împing până la nebunia fără întoarcere.

Cu un cuvânt păcatele tulbură sufletul în diferite trepte.

Dar virtuţile fariseice tulbură împotriva lor pe Dumnezeu. Căci virtuţile din ambiţie şi din „slavă", e limpede că nu sunt din har. De aceea dau naştere trufiei fariseice, care-şi câştigă pe Dumnezeu împotrivă, - precum însuşi ne-a spus.

Deci trufia cu virtuţi, fiind o virtute în pielea goală, sau îşi dă seama de goliciunea sa şi cere acoperământ smerenia (sau dulama lui Dumnezeu cum o numeşte sfântul Isaac Sirul), cum ne asigură toţi Sfinţii Părinţi.

- De ce să fim smeriţi ?

- Fiindcă suntem mărginiţi şi neputincioşi şi trăim într-o lume plină de primejdii, călătorim pe-o mare, foarte adesea înfuriată, care-şi strecoară viforul până în sufletele noastre.

Iisus a cunoscut durerea aceasta a oamenilor, de aceea le-a şi îmbiat o ieşire, zicând: ***„Căutaţi la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihna sufletelor voastre !"***

Ar fi bine să adâncim înţelesurile. ***Blândeţea şi smerenia inimii, pe care ni le îmbie Iisus odihnă, nu le avem odihnă decât prin Iisus.*** Cu alte cuvinte persoana lui Iisus îşi răsfrânge blândeţea şi smerenia Sa prin noi, şi aşa se face linişte; - altfel nu se face. Dar ce să înţelegem, căci toată odihna lui Iisus (care n-avea unde să-şi plece capul şi pe care -cum spune tradiţia - nimenea nu L-a văzut vreodată râzând, dar plângând adesea), nu-i decât o cruce a iubirii, o sfâşiere de milă, o zguduire a sufletului de mila surorilor lui Lazăr, o sudoare de sânge ce picura ca apa şi încă o zguduire de suflet, când Iuda avea să-L vândă.

Şi totuşi Iisus avea o „odihnă": odihna misiunii Sale în lume, care se împlinea şi se va împlini deplin, oricât vor scrâşni împotrivă porţile iadului.

Dar să luăm model un om dintre noi, Sfântul Ioan Gură de aur, care mărturiseşte că: „Mai multe sunt furtunile care zbuciumă sufletul preotului, decât talazurile care bântuie marea".

Liniştea, odihna, nu ţi-o dă decât dorul de-a îmbrăţişa destinul lui Iisus în lume. Iar cum El e una cu destinul Său, îl putem avea una cu noi, iar noi atunci nu mai suntem singuri.

Deci nu poţi fi blând şi smerit cu inima până nu ieşi din tine şi te muţi în Iisus. în tine eşti trufaş şi tulburat. în Iisus eşti blând şi smerit şi odihnit cu sufletul. Şi

pentru că Iisus e odihna noastră, de aceea El se îmbie mereu tuturor necăjiţilor şi vameşilor lumii, să le fie dulamă, să le fie inimă, să le fie ideal de viaţă.

Fără Iisus, Cel ce susţine lumea cu mâna (cum arată unele icoane), fără Iisus, zic, sau împotriva Lui chiar, te afli în tulburare crescândă până la sinucidere. - Şi e cel mai mare păcat de pe lume.

Sundar Singh era nemulţumit de toate Scripturile religiilor. în revolta sa tulburată a ars Sfânta Scriptură, şi, înainte de-a pleca să se arunce înaintea trenului, a mai căzut o dată în genunchi, rugându-se... nici unui Dumnezeu. Dar Dumnezeu era şi i s-a arătat Iisus în glorie divină... „ - Şi pentru tine M-am răstignit pe Cruce..." „Am murit Eu în locul tău; tu trăieşte, şi mai mult trăieşte !... "

Sundar Singh s-a făcut „Shadou", adică învăţător sau apostol al lui Iisus Hristos, acum în veacul nostru, ca o mărturie a viului Dumnezeu Iisus, de peste veacuri. De unde fără Iisus era în pragul sinuciderii, după ce L-a cunoscut pe Iisus, şi-a cunoscut sensul şi idealul vieţii sale.

„Căutaţi la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre !"

Atunci viaţa ta, ba şi ceva din chipul tău, seamănă cu Iisus.

Prislop 13.11.49

... Alta e situaţia fariseului modern.

El ştie că forma de odinioară e demascată şi stigmatizată.
Azi rolurile s-au schimbat: Azi e vameş. Şi zice: „Doamne mulţumescu-Ţi că nu sunt ca acest fariseu...

... Trufia şi smerenia:

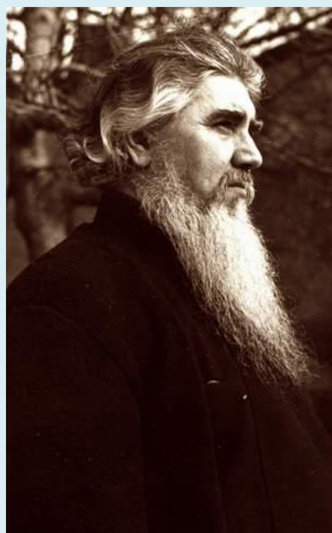
Două atitudini faţă de sine, înaintea lui Dumnezeu şi înaintea oamenilor.

... ***Smerenia, cenuşereasa vieţii acesteia, e haina de slavă a vieţii viitoare.***

în haina aceasta simplă şi-a îmbrăcat Iisus viaţa; s-au îmbrăcat apostolii şi întreg şirul sfinţilor...

Fragmente după o predică în catedrala din Sibiu.
29.1.1950

Pr.**Visarion Iugulescu - Predică la Duminica a 33-a după Rusalii - Vameşul şi Fariseul**

"Învăţaţi de la Mine că sunt şi blând şi smerit cu inima!"

Fraţi creştini, Maica noastră Sfânta Biserică ne pregăteşte în duminica aceasta a vameşului şi a fariseului pentru sfântul şi marele post. ***Începe cu o pildă foarte minunată, pilda vameşului şi a fariseului unde este condamnată mândria, păcatul cel mai mare şi cel dintâi păcat care a fost făcut de îngeri, de Lucifer iar apoi de oameni.*** Nici un păcat nu este mai nesuferit înaintea lui Dumnezeu ca mândria, nici un păcat nu este mai mare ca acesta. Mare păcat este înaintea lui Dumnezeu minciuna, urât este păcatul desfrânării, al sodomiei, al onaniei, grozav păcat este uciderea, batjocoritoare este beţia.

Mânia lui Dumnezeu urmăreşte pe cei ce ghicesc, pe cei ce vrăjesc şi descântă, mare păcat este necredinţa, deznădejdea, sinuciderea. Mari păcate sunt chefurile, cântecele lumeşti, jocurile. Toate aceste păcate, ne spune Dumnezeu, că de nu le vom părăsi, vom fi aruncaţi în ziua judecăţii Domnului Hristos în iazul cu foc şi pucioasă, iar osânda aceea se numeşte moartea a doua.

Mai mare păcat însă decât toate acestea este mândria. Să ştiţi că pe toţi păcătoşii de orice fel îi iartă Dumnezeu dacă se vor pocăi şi se vor îndrepta. Ba mai mult, ***Dumnezeu îi urmăreşte pe oamenii păcătoşi pas cu pas în toată clipa vieţii lor ca să-i întoarcă la calea cea bună, la calea mântuirii, pentru că Dumnezeu este iubire: "Că aşa de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Său Fiu pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică".***

"Spune-le pe viaţa Mea , zice Domnul Dumnezeu , că nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă de la calea lui şi să trăiască, adică să aibă viaţă veşnică! Întoarceţi-vă de la calea voastră cea rea, pentru ce voiţi să muriţi casa lui Israel, adică creştinilor!"

De aici vedem că Bunul Dumnezeu Atotputernicul îi cheamă pe păcătoşi la pocăinţă, la mântuire, pe care o dă gratis celor ce se întorc la El. Există însă o singură categorie de păcătoşi spre care Dumnezeu nu numai că nu-şi întinde mila chemării Sale la pocăinţă, dar le stă împotrivă aceştia sunt cei mândri. De ce oare?

Nu din cuvintele noastre vom dovedi acest lucru, ci din cuvintele lui Dumnezeu. Cei mândri, încrezători în ei înşişi, sunt nesuferiţi chiar celor ce-i înconjoară. Dar cât de nesuferit trebuie să fie cel mândru înaintea Creatorului care l-a făcut! De aici poate oricine pricepe de ce le stă Dumnezeu împotrivă celor mândri. Dar să vedem ce este mândria.

Mândria este încrederea omului în sine însuşi, în puterea sa, în averea sa, în hainele sale, în frumuseţea sa, în înţelepciunea sa. Omul mândru, cu nimeni nu se împacă decât cu cei ce-l linguşesc şi-l laudă, încolo pe toţi îi vorbeşte de rău, pe toţi îi dispreţuieşte. Omul mândru de va primi de la cineva vreun ajutor la nevoie, nu mulţumeşte aceluia. Dar el, de-i va da cuiva un ajutor, pretinde să-l laude în gura mare.

- *Omul mândru în cugetul inimii sale şi de crede în Dumnezeu, cum zice el, chiar când se roagă ia o atitudine de sfidare a lui Dumnezeu, adică un fel de dispreţ.*
- *Omul mândru, când se roagă, porunceşte lui Dumnezeu, îşi laudă singur calităţile pe care nu le are, iar gândul că ar fi păcătos e departe de el.*
- *Omul mândru nu suferă învăţătura bună dacă-i faci o mustrare pentru a se îndrepta, el provoacă scandal, iar dacă cere cuiva vreun sfat spre învăţătură, după ce l-a primit, îl auzi spunând: "asta o ştiam şi eu!"*

Ne spune Dumnezeu că iubirea de bani este rădăcina tuturor relelor, însă mândria este începutul tuturor răutăţilor. Din cauza mândriei a fost aruncat din cer satana cu îngerii lui. Acum să vedem de ce este aşa de mare păcatul mândriei.

Sfânta Scriptură ne spune că orice dar bun şi orice dar desăvârşit vine de la Părintele luminilor, adică de la Dumnezeu. Va să zică, noi, făptura omenească, oricine am fi, orice bun avem, orice calitate, fie frumuseţe, fie sănătate, fie bogăţie omenească, fie inteligenţă sau credinţă mare, fie răbdare multă pentru

Hristos şi Evanghelia Sa, sau alte fapte bune creştineşti, le avem dăruite de la Dumnezeu, precum zice: "Căci cu privire la Hristos vouă vi s-a dăruit nu numai să credeţi în El, ci să şi pătimiţi pentru El”.

Va să zică orice bun avem noi nu este al nostru, ci al lui Dumnezeu. Dacă te lauzi, te mândreşti cu ce nu-ţi aparţine, aceasta se numeşte mândrie, iar Dumnezeu pe bună dreptate le stă împotrivă celor mândri.

Judecaţi şi dumneavoastră şi veţi vedea că ce spun e drept. Deci, ce va face Dumnezeu celor ce se laudă cu ce nu le aparţine? El va pedepsi pe toţi cei mândri după dreptate, căci Dumnezeu este proprietarul tuturor bunurilor ce sunt în fiecare om şi în tot universul. ***Ce lucru ai tu, omule, pe care să nu-l fi primit, şi dacă l-ai primit de ce te lauzi ca şi cum l-ai fi avut tu?***

Una din poruncile lui Hristos, este aceea de a fi smerit, căci iată ce ne învaţă: "Iubiţi-vă unii pe alţii cu o dragoste frăţească, fiecare să dea altuia întâietate, nu umblaţi de lucrurile înalte, ci rămâneţi la cele smerite, să nu vă socotiţi singuri înţelepţi, iar dacă te abaţi de la porunca smereniei, atunci,oricine ai fi, îţi va sta Dumnezeu împotrivă”.

La proorocul Ieremia cap. 49, v. 16, zice Domnul: "Înfumurarea ta, îngâmfarea inimii tale, te-a rătăcit şi chiar de ţi-ai aşezat cuibul tot atât de sus ca al vulturului şi de acolo te voi prăbuşi, zice Domnul!”

Vedeţi mândria inimii, vedeţi din ce cauză a rătăcit lumea de la dreapta credinţă. Să ştiţi că pricina rătăcirii lumii nu se datorează atât de mult păcatelor făcute cât înfumurării şi îngâmfării inimii lor, fiindcă s-au socotit singuri înţelepţi, au înnebunit, zice Sfântul Apostol Pavel.

Lumea, întocmai ca un om nebun, a ajuns pentru păcatul mândriei să rătăcească în gândurile ei întunecându-se în inima sa. A schimbat adevărul cu minciuna şi astfel a căzut închinându-se făpturilor în locul Făcătorului, iar Dumnezeu a lăsat-o să cadă în pângărire, cuprinsă fiind de pofte nesăţioase, aşa încât, schimbându-şi firea, şi bărbaţii şi femeile se tăvălesc în cele mai scârboase plăceri.

Citiţi cu atenţie tot capitolul amintit şi să nu ne mai mirăm de ce sunt atâţia nebuni, de ce s-au ivit atâţia care zic că nu există Dumnezeu şi că nu mai este nimic după moarte. Iată mândria unde i-a dus, făcându-se şi înălţându-se ei ca Dumnezeu. Spun că omul este totul, că a descoperit şi că a făcut atâtea maşinării şi mari progrese. ***El uită, din cauza mândriei, că toate câte le au la îndemână, fie***

înţelepciune, fie materie primă, le au de la Dumnezeu. Dacă ar fi smeriţi, ar vedea că nu sunt în stare să facă un fir de păr în plus omului.

Tot din mândrie au rătăcit unii de la dreapta credinţă, lepădându-se de Biserică, de preoţie, de toate Sfintele Taine. Dacă aţi avut vreodată ocazia să staţi de vorbă cu vreun sectant, un rătăcit, imediat poţi să-l cunoşti de câtă mândrie, de câtă înfumurare şi îngâmfare este stăpânit. Ei, rătăciţii, în loc să-şi vadă bârna din ochiul lor, văd gunoiul din ochii altora şi numai ce îi auzi zicând că ei nu mai fac păcate de când au plecat de la biserică şi că preoţii sunt nişte păcătoşi, iar creştinii ortodocşi la fel.

Citind puţin prin Sfânta Scriptură şi prin alte cărţi, lor li se pare că sunt la înălţime ca vulturul şi că nimeni nu ştie ce ştiu ei. De aici vine dispreţul de semenii lor. Ei s-au împărţit în multe grupări şi au început să aiureze zicând că au descoperit tainele lui Dumnezeu, iar dacă nu vom zice şi noi ca ei, mânia lui Dumnezeu ne aşteaptă. Iată înfumurarea şi mândria cea drăcească.

Fraţi creştini, vrând Bunul Dumnezeu să ne ferească de păcatul mândriei şi totodată vrând să ne arate cât de mult urăşte pe cei mândri, ne-a dat mai multe pilde, atât în Vechiul Testament, cât şi în Noul Testament.

În Vechiul Testament, ***ne dă pildă de un împărat anume Iehonia, fiul lui Ioachim, împărat al iudeilor: "Pe viaţa Mea ,zice Domnul că, chiar dacă Iehonia, fiul lui Ioachim, împăratul lui Iuda, ar fi un inel de pecetluit în mâna Mea cea dreaptă, l-aş scoate şi de acolo!"*** Şi drept este că acest împărat a fost lepădat de Dumnezeu, ca să ia aminte toţi cei mândri. ***Nişte inele de pecetluit în mâna dreaptă a lui Dumnezeu au fost apostolii cei dintâi ai lui Hristos, precum şi urmaşii lor până la sfârşitul veacurilor.*** Însă care dintre ei s-au îngâmfat, s-au mândrit în inima lor, au fost lepădaţi de Dumnezeu, cum a fost Iuda Iscarioteanul şi, după Iuda, până în zilele noastre, o mulţime de preoţi şi predicatori, oameni morali de altfel, au dispreţuit pe semenii lor. Acestora le-a stat Dumnezeu împotrivă, iar ei au rătăcit şi au fost lepădaţi ca nişte cârpe murdare.

Sfântul Apostol Pavel ne spune că noi, creştinii, suntem o pecete a apostoliei în Domnul. Va să zică Pavel era un inel de pecetluit, iar creştinii sunt pecetluiţi de inele ca acesta. Deci, dacă pe inele le leapădă Dumnezeu când se mândresc, cu atât mai mult pe cei ce sunt pecetluiţi dacă ei cad în păcatul mândriei.

La proorocul Obadia ***cap. III, v. 4 zice Dumnezeu aşa: "Dacă ai locui tot atât de sus ca vulturul, chiar dacă ţi-ai aşezat cuibul între stele, te voi arunca jos", iar la***

proorocul Amos *cap. IX, v. 2, zice:* ***"Chiar de s-ar sui în ceruri, şi de acolo îl voi doborî".***

Auziţi, fraţi creştini, în ceruri de s-ar sui mândrul, şi de acolo îl va arunca Domnul, căci El nu minte. Grozav păcat este mândria. ***Noi, creştinii, prin Tainele sfinţitoare ale lui Dumnezeu, suntem fii şi fiice ai Lui, moştenitori ai împărăţiei cerurilor, căci prin Sfintele Taine ne urcăm în ceruri***. Însă de vom cădea în păcatul mândriei, şi din ceruri vom fi doborâţi, adică de la înălţimea aceasta a sfinţeniei, cum spune Domnul Hristos.

Iată ce a zis **Domnul** ***despre unele cetăţi: "Tu, Capernaume, care până la cer te-ai înălţat, până la iad te voi pogorî!" În altă parte zice: "A răsturnat pe cei puternici de pe scaunele lor de domnie şi a înălţat pe cei smeriţi!"***

Înaintea lui Dumnezeu, orice jertfă ar face cel mândru, oricât de mare şi de scumpă ar fi, poate să dea săracilor pomeni mari, mese întinse, din cauza mândriei şi a neascultării Evangheliei precum şi a poruncilor lui Hristos, toate faptele bune nu sunt primite la Dumnezeu. Orice bine ai face e în zadar. Este întocmai cum ai pune apă într-un vas spart şi ar curge jos: când te duci să bei e tot gol. Aşa sunt cei mândri, lipsiţi de mila lui Dumnezeu. De aceea cei mândri nu pot suferi mustrarea celor înţelepţi, căci sunt plini de duhul diavolesc al mândriei.

De multe ori se întâmplă că din cei de jos se ridică unii la ranguri mari în lumea aceasta, mai ales în zilele noastre. Vedem cum băieţii şi fetele de ţărani de la coada sapei, ce au purtat opinci până ieri, alaltăieri, s-au ridicat, ajungând doctori, profesori, ingineri, din care cauză au căzut în mândrie, li s-au urcat fumuri la cap, le e ruşine de rudele, de prietenii cu care au copilărit şi chiar cu părinţii lor. Iată cum se văd ei pe sus ca vulturii la înălţime. Şi mai ales prin căsătorie îşi aşează cuibul cât mai sus printre stele. Dar pe mulţi îi dărâmă Dumnezeu într-o clipă, căci ajung în starea cea mai nenorocită şi de plâns aducându-şi aminte de unde au plecat şi privind cu suspine spre cer, la Marele Creator, Dumnezeu. ***Iar pe cei care nu se trezesc nici din astfel de nenorociri îi aşteaptă focul gheenei, cum zice Domnul Hristos: "Şerpi, pui de năpârci, cum veţi scăpa de focul gheenei?!"*** Vedeţi dar, fraţi creştini, că duhul mândriei duce la pierire veşnică. Naţiuni mari, împărăţii puternice care au stăpânit lumea, atunci când s-au mândrit, s-au prăbuşit ca şi când n-ar fi fost niciodată, pentru că le-a stat Dumnezeu Atotputernicul împotrivă.

Toate păcatele la un loc să ştiţi că nu fac cât mândria înaintea lui Dumnezeu. De ce? Fiindcă mândria este un păcat direct împotriva lui Dumnezeu, care ne dă toate darurile bune şi tot ce avem noi.

Dacă un om păcătuieşte împotriva altui om, îl va judeca Dumnezeu, dar dacă păcătuieşte împotriva Domnului Dumnezeu cine-l va mai putea scăpa, cine se va mai ruga pentru el! Nimeni!

Prin păcatul mândriei, majoritatea lumii a ajuns vrăjmaşă lui Dumnezeu. Şi, după ce că suntem păcătoşi, să mai fim şi vrăjmaşi ai lui Dumnezeu? Pe cine-l mai rugăm de iertare, la cine mai putem striga ca să ne ierte şi să ne primească?! ***În ochii lumii nu pare aşa de mare păcatul mândriei, de aceea nici nu-l socoteşte; dar, după câte*** **am auzit de la Domnul**, ***mândria este pricina tuturor răutăţilor din lume şi pricina căderii din împărăţia cerurilor, de la mântuire.***

De păcatul mândriei se ruga proorocul David să-l scape Dumnezeu, zicând: "Iartă-mi Doamne, greşalele pe care nu le cunosc şi păzeşte, de asemenea, pe robul Tău de mândrie, ca să nu stăpânească ea peste mine, şi atunci voi fi fără de prihană, nevinovat de păcate mari!" Iar în alt loc zice: "Inimă curată zideşte întru mine Dumnezeule!" Aşa se rugau oamenii sfinţi înaintea lui Dumnezeu, fiindcă erau smeriţi. Nu se socoteau buni, drepţi sau fără de păcate, ci cei dintâi păcătoşi.

Dacă mândria este atât de păcătoasă înaintea lui Dumnezeu şi este osândită cu foc nestins, smerenia e aşa de mare şi aşa de plăcută lui Dumnezeu încât pe ea o numeşte podoabă. De aceea zice: ***"Tot aşa şi voi, tinerilor, să fiţi supuşi celor bătrâni şi toţi în legăturile voastre, să fiţi împodobiţi cu smerenie". (I Petru V, 5).***

Da, să ştiţi, fraţi creştini, că nimica nu e mai plăcut lui Dumnezeu, ca smerenia. ***Toate virtuţile creştineşti sunt bune însă fără smerenie n-au nici o valoare. Smerenia este temelia de piatră a tuturor virtuţilor creştineşti. Bune sunt milosteniile, rugăciunile, mergerea regulată la biserică, postul, spovedania păcatelor, împărtăşirea cu Trupul şi Sângele lui Hristos, citirea Bibliei, propovăduirea învăţăturii Evangheliei, dar fără smerenie nu au nici o valoare.***

Poţi să dai toată averea săracilor, dacă o dai din slavă deşartă, ai pierdut. ***Credinţa, nădejdea şi dragostea, ca şi celelalte fapte bune ce decurg din acestea, sunt ca o îmbrăcăminte, căci ne spune Sfântul Apostol Pavel: "Îmbrăcaţi-vă cu toate armele lui Dumnezeu ca să puteţi ţine piept împotriva uneltirilor diavolului". Va să zică toate virtuţile creştineşti sunt ca îmbrăcămintea, iar smerenia e ca o podoabă.***

Aţi văzut vreodată la sărbători naţionale ofiţeri împodobiţi cu decoraţii diferite, medalii de aur şi argint sau diferite insigne ca podoabe pe îmbrăcămintea lor. Aţi

văzut poate arhierei şi preoţi împodobiţi cu medalioane şi cruci, cu lănţişoare de aur purtând la gât. Aşa şi creştinilor s-a poruncit ca podoaba lor pe deasupra îmbrăcămintei cu virtuţile, să fie smerenia.

Fără această podoabă, creştinul nu are nici o valoare înaintea lui Dumnezeu, este ca un mormânt văruit, este ca un fariseu făţarnic. Dacă vreţi dovadă, am auzit din Sfânta Evanghelie de astăzi.

Fariseul avea fapte bune, credea în Dumnezeu, se ducea la biserică, însă era mândru. Mândria, lauda de sine sunt ca un foc ce arde totul, nimicind toate faptele bune.

Dar vameşul, deşi foarte păcătos, fiindcă s-a smerit în inima sa şi s-a căit făgăduind că se va îndrepta, a fost iertat de Dumnezeu.

De aceea a zis Domnul Hristos că cine se înalţă va fi smerit, iar cine se smereşte va fi înălţat.

Fraţi creştini, să căutăm a ne cumpăra şi noi această podoabă ce ne face cinste, ce ne laudă şi ne înalţă înaintea lui Dumnezeu. Să ne dezbrăcăm de duhul mândriei care ne lipseşte de slava cerească. Să ne agonisim smerenia care nu costă nici un ban. A avea această podoabă trebuie ca în cugetul inimii să te socoteşti că eşti cel dintâi păcătos, aşa cum zicea despre sine Sfântul Apostol Pavel.

Când împlineşti toate poruncile lui Hristos, să zici: "sunt un rob netrebnic, am făcut ce eram dator să fac”.

Dacă eşti smerit, frate şi soră creştină, tu nu mai poţi să umbli în felul lumii plin de mândrie, care n-a auzit niciodată Cuvântul lui Dumnezeu, tu nu mai poţi să umbli cu ei, să mai faci ca ei. ***Ca să ne dovedim smerenia, trebuie s-o arătăm prin cugetele inimii, prin vorbe, prin fapte, precum ne spune: "Nu faceţi nimic din duh de ceartă sau din duh de slavă deşartă, ci în smerenie fiecare să primească pe altul mai presus de el însuşi. Fiecare din voi să se uite nu la foloasele lui, ci la foloasele altora. Să aveţi în voi gândul acesta care era în Hristos Iisus”.***

Aşa este smerenia, ea nu te lasă să te socoteşti mai bun decât altul, chiar cât de păcătos ar fi el, ci tu să te socoteşti în inimă şi mai păcătos. Smerenia nu-l lasă pe creştin să se laude cu faptele lui şi, când ar vrea să facă aceasta, îl trimite la Hristos să-L vadă şi să audă că El, când făcea bine, le poruncea cu dinadinsul să

nu spună nimănui. ***Când lumea îl numea bun, răspundea: "Ce-Mi zici bun? Bun este singur Dumnezeu!"***

Astfel, smerenia inimii nu-ţi dă voie să te compari cu cei mai răi din lume, ci

- ***smerenia te trimite să te compari cu Iisus Hristos, cu Maica Domnului, să vezi cum s-a purtat Maica lui Dumnezeu, cum s-a îmbrăcat ea în lumea aceasta, ce podoabe a pus ea în urechi, în mâini, pe cap;***
- ***smerenia te trimite să te compari cu apostolii, cu mucenicii care toată viaţa şi-au înfrânat poftele trupului, luptându-se cu păcatul.***
- *Smerenia te trimite să-i vezi în nevoile lor pe cei apăsaţi, pe cei bolnavi, să le speli bubele, să suferi mirosul cel greu, să stai la căpătâiul lor, să scoţi murdăria de sub ei şi fără de cârtire să-i ajuţi în toate nevoile lor, iar celor lipsiţi care n-au ce le trebuie să le sari în ajutor.*

Aşa este smerenia. Da, fraţilor şi surorilor, să ne dezbrăcăm de lucrurile blestemate, de fardurile de pe faţă, de pe mâini, de pudră şi roşu, de cercei şi brăţări, de privirile trufaşe şi de toate podoabele şi modele ce atrag bărbaţii în păcate, căci toate acestea fac parte tot din mândria satanei.

Să gândim modest, să vorbim modest, să ne îmbrăcăm modest, să fim cât mai simpli în toate: aceasta este smerenia plăcută lui Dumnezeu.

Femeile să se roage cu capul acoperit, cu ruşine şi sfială, să vorbească cu respect în faţa bărbaţilor lor, nu să le poruncească. ***Femeia smerită, dacă vrea să se mântuiască, trebuie să observe cu atenţie toate aceste sfaturi.*** Ştiu că nu toţi pot înţelege aceasta; unora li se pare un lucru greu de împlinit. Dar când se vor trezi în iad, aşa cum s-au trezit mulţi în urma cutremurelor şi a altor catastrofe pe care le-a trimis Dumnezeu, îşi vor aduce aminte de toate acestea şi acolo vor suspina în zadar. Aceasta se întâmplă tot din pricina mândriei, căci nu pot să înţeleagă şi li se pare greu de îndeplinit.

Când într-un corp sângele e stricat, răsuflă prin piele în diferite părţi ale trupului. Tot aşa şi mândria răbufneşte în afară dinlăuntru, din inimă şi din minte. Astfel, după cum bubele sunt expresia sângelui stricat, tot aşa şi mândria din afară este expresia gândurilor dinlăuntru.

Învăţându-ne smerenia, Dumnezeu ne spune: "Nu iubiţi lumea, nici lucrurile din lume. Dacă iubeşte cineva lumea, dragostea Tatălui nu mai este în el, căci tot

ce este în lume este pofta trupului, pofta ochilor, nu este de la Tatăl, ci din lume, şi lumea trece cu poftele ei. Dar cine face voia Tatălui rămâne în veac".

Va să zică luxul, mândria, nu sunt de la Dumnezeu, ci de la lumea necredincioasă, e scornitura diavolilor, a duhurilor necurate care au adus în lume răul. Pentru lumea necredincioasă, mândria este ca o hrană, deoarece mai repede se lipsesc unele femei de mâncare bună, numai să le rămână bani pentru a se împodobi, să aibă cu ce se mândri. Aşa s-au împodobit în haine scumpe şi în parfumuri mulţi bogaţi; aşa petrecea zi şi noapte în chefuri bogatul nemilostiv din Sfânta Evanghelie, care până la urmă a moştenit văpaia cu foc nestins.

Aşa ne spune Duhul Sfânt că va fi lumea la sfârşitul veacurilor, trufaşă, plină de mândrie şi neascultătoare de Dumnezeu şi de Cuvântul Lui. Pretutindeni, la sate şi la oraşe, duhul mândriei stăpâneşte şi a fugit din lume Duhul lui Dumnezeu. De aceea s-au încuibat toate duhurile rele, toate răutăţile în lume, că nu mai are cine să călăuzească. Dacă e firesc să vedem cu ochii noştri, să auzim cu urechile noastre ce n-au văzut şi n-au auzit strămoşii noştri, e firesc să aşteptăm din zi în zi căderea şi sfârşitul acestui veac păcătos, căci din cauza mândriei lumea va fi prăbuşită în cuptorul cu focul cel nestins.

Deci să ne pregătim, fraţilor şi surorilor, să întâmpinăm a doua venire a Domnului Hristos, care va fi ca fulgerul ce se arată de la răsărit spre apus; ***să ne pregătim a-L întâmpina pe Domnul întru smerenie, ca El să ne înalţe pe toţi în slava Sa cea cerească.***

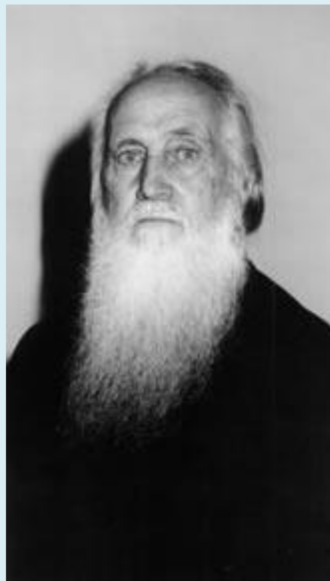
Să lăsăm lumea cea deşartă, căci nici un folos nu avem de la ea, şi, din duminica aceasta, să începem pregătirea sufletească, ca, începând sfântul şi marele post, să ne împodobim cu toate podoabele smereniei şi hainele virtuţilor, spre mântuirea sufletelor noastre.

Rugăciune

Doamne şi Stăpânul vieţii noastre, Cela ce Te-ai smerit până la moarte ca să ne înveţi pe noi căile Tale şi să ne scapi de duhul mâniei, dă-ne, Doamne, inimă smerită, căci recunoaştem că suntem păcătoşi înaintea Ta; nu putem noi să îndeplinim datoriile noastre pentru atâtea binefaceri care ni le dăruieşti nouă, căci ne saturi din masa Ta bogată, ne hrăneşti sufletele şi trupurile, iar noi nimic nu facem şi nu-Ţi aducem slava şi cinstea care se cuvin Ţie. Porunceşte Tu, Stăpâne, duhurilor necurate să nu ne mai ispitească iar noi niciodată să nu mai cădem în

păcatul mândriei şi să Te vedem înaintea ochilor noştri, blând şi smerit, arătându-ne căile Tale mai departe. Amin.

Protos. dr. Vasile Vasilache - Predică la Duminica Vameşului şi Fariseului

Fraţi creştini, În oştire, există ca o regulă de întărire sufletească, de a socoti pe vrăjmaş mai bine pregătit, mai bine înarmat, mai bine instruit, dar aceasta numai în timp de pace. Şi aceasta nu pentru a te descuraja, sau pentru a fi umilit în chip ruşinos, ci pentru a te face atent şi a-ţi ţine mereu încordată grija pregătirii.... Prin această umilinţă, uitarea misiunii multora e biciuită de primejdii, slăbiciunea altora e întărită prin pregătirea serioasă, iar flacăra eroismului e mereu întreţinută în sufletele vitejilor. Şi astfel, în clipele de primejdii, acea umilinţă din vremurile de pace încununează luptele cu biruinţe, iar în raniţă de ostaş înfloreşte bastonul de mareşal.

Fraţi creştini, ***de această regulă de creştere sufletească în şcoala smereniei care înalţă, a fost călăuzită, încă de acum două mii de ani aproape, Biserica. Ea a căutat să îndrume sufletele milioanelor de creştini pe aceste cărări ale smereniei, care totdeauna duc la încununările cele mai strălucite.***

Creştinii adevăraţi o mărturisesc cu o seninătate care te înalţă, că ei bucuroşi au trecut prin această ucenicie a modestiei, a unei umilinţe faţă de Ziditorul Lumii. ***Umilinţa aceasta faţă de Atotputernicul Dumnezeu, care e pentru noi un Părinte Atotbun, niciodată nu ne ruşinează şi nu ne coboară în demnitate, ci din contră ne înalţă şi ne îmbracă cu strălucire.***

Fraţilor, iată, noi an de an trecem prin şcoala unui an bisericesc şi prin această clasă a smereniei, în care ni se ţin lecţii pentru viaţă în sensul acestor principii. Din

această Duminică, pornim pe calea cea către Sfintele Paşti, cu toate pregătirile legate de această călătorie. În Postul cel Mare, vom intra cât de curând, ca într-o gară, de unde vom călători pe acea linie a sfinţeniei în gând şi în viaţă. Însă, până vom ajunge în gara de pornire, mai sunt încă trei săptămâni - în care timp trebuie să ne pregătim încă de acasă, pentru această călătorie.

Şi iată că, ***Mama noastră cea duhovnicească a orânduit ca încă de astăzi, să ne pregătească, să ne dea un sfat, şi să ne împodobească cu un dar.***

Sf. Evanghelie, care s-a citit astăzi, ne-a sfătuit pe fiecare, că în călătoria noastră creştină pe care avem să o facem, să nu cumva să fim stăpâniţi de duhul mândriei, căci nu vom izbândi. Iată avem cazul cu Fariseul, care se pregătise cu de toate, cu fapte frumoase, dar fiind stăpânit de duhul mândriei, ca şi cu un chibrit a dat foc la acestea, nealegându-se nimic de ele, iar el s-a întors acasă fără de nici un folos, şi ceva mai mult, încă umilit cu ruşinare, pentru că prin mândria sa nedreaptă căuta să se înalţe pe sine şi, în al doilea rând, să umilească pe vameşul cel păcătos.

Dacă primul sfat al Sfintei Evanghelii, e ca să fugim de mândrie, apoi îndemnul ei cel cu mult folos pentru călătoria noastră, e ca să avem smerenia ca pe un duh stăpânitor al nostru. Pilda vameşului din Sf. Evanghelie e un ales exemplu de reuşită în călătorie. Vameşul s-a întors cu deplină dăruire din acea mergere a lui la biserică. Chiar fără fapte fiind, pentru moment, dar cu umilinţă sinceră, căindu-se de tot ceea ce a făcut în rău, a recunoscut pe Dumnezeu ca pe Atotputernicul Părinte plin de toată mila, şi care-l primeşte, ca măcar de acum înainte, să-şi ducă viaţa în lumina poruncilor Lui, cu îmbunătăţiri de fapte. ***Iată prin urmare, că prin această virtute a umilinţei, vameşul s-a întors din călătoria lui înălţat sufleteşte, pentru că a fost Însuşi Dumnezeu acela care l-a ridicat din smerenia lui.***

Din această pildă a Vameşului şi a Fariseului, noi putem trage concluzia, care e încheierea oricărei mândrii şi umilinţe adevărate: Că tot cel ce se înalţă pe sine, se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine, se va înălţa.

Fraţilor, socot că nu poate fi alt sfat mai sfânt, şi altă virtute pe care să ne-o dea Biserica pentru această călătorie a Marelui Post, decât umilinţa. ***Umilinţa, în chip firesc, stăpâneşte sufletul oricărui călător...*** **Orice pelerin în această viaţă e stăpân numai pe gândul, pe dorinţa de a pleca, dar nu e stăpân nici pe clipa plecării, nici pe călătorie şi nici pe sfârşitul acestei alergări.** ***Toate acestea sunt în stăpânirea altcuiva. Şi atunci iată cum, în chip firesc, se cere călătorului grijuliu, ca de toate să se pregătească în umilinţă, pentru ca cel pregătit să se poată bucura de ocrotirea Celui Atotputernic şi Atotdrept.***

Iată, ne pregătim să pornim şi noi în calea către Sfintele Paşti, în umilinţă. Mai întâi calea însăşi e calea Domnului. Şi toate sunt ale Lui, chiar şi faptul că noi vom trăi în acest timp şi ne vom bucura în chip deosebit din ospăţul cel duhovnicesc, toate acestea nu sunt decât daruri ale lui Dumnezeu. ***De aceea cu umilinţă se cere din partea noastră să avem toată încrederea în Domnul şi numai în El. Toată grija noastră cea sufletească să nu fie îndreptată decât în a nu pierde nici o clipă din tot ceea ce Dumnezeu Însuşi ne-a pus la îndemână, pentru această călătorie a Postului. Şi stăpâniţi fiind de acest duh al unei smerite legături sufleteşti a noastre cu Dumnezeu, putem fi siguri că la sfârşitul acestei călătorii vom intra în Ierusalim şi noi în slava Domnului, iar lumina Învierii ne va fi chezaş tuturor biruinţelor noastre în Domnul.***

Fraţi creştini, trecând acum la cel de al doilea motiv pentru care ni s-a dat acest sfat în vederea pregătirii pentru călătoria Postului Mare, încă de la început mărturisim ceea ce e cunoscut de toţi, că umilinţa e mama tuturor virtuţilor. Ea este izvorul tuturor celorlalte virtuţi.

Umilinţa te pregăteşte sufleteşte pentru înţeleapta trăire a vieţii. Ea îţi arată că tu, omule, să nu te încrezi numai şi numai în sforţările tale, mergând până acolo cu mândria încât să te socoţi vrednic cu încununări de atotputernic. Omul stăpânit de duhul smereniei îşi are adânc sădit în inima lui credinţa într-un Dumnezeu Atotputernic şi Ocrotitor al nostru, al tuturor. Şi având gândul luminat de această credinţă, apoi în chip firesc urmează că reazămul nostru e în Domnul. Dumnezeu este Părintele nostru şi Stăpânul acestei vieţi, iar noi ca nişte fii ai Lui trebuie să căutăm să-I împlinim voia Sa. Grija creştinilor nu este alta decât de a plăcea Părintelui lor, prin ascultarea şi trăirea poruncilor Lui. Prin aceasta vom ajunge ca să trăim în Domnul şi să ne bucurăm în Domnul.

Omul smerit e un om sincer, iar cel sincer e iubitor de adevăr, pe când cel mândru urăşte adevărul. Iată cum umilinţa e izvorul virtuţilor. Prin ea ne legăm sufleteşte de Părintele nostru din ceruri, izvorul a tot binele, atât cu privire la miluire, dar şi în a ne lumina ca şi noi să propăşim pe căile virtuţilor. Prin această virtute a umilinţei se nasc toate celelalte virtuţi, căci ea ne înfiază Părintelui din Ceruri, care e şi Părintele virtuţilor.

Fraţilor, într-adevăr, că tot sprijinul nostru omenesc e în Dumnezeu, care ne întăreşte ca prin puterile şi luminile gândului nostru să aducem un spor de bine şi fericire pe acest pământ. Toţi acei care s-au socotit înţelepţi în trufia lor şi au nesocotit pe izvorul vieţii, pe Dumnezeu, s-au înşelat. ***Mândria e izvorul tuturor păcatelor.***

- *Prin mândrie tu nesocoteşti chiar greşalele tale, căci vezi colosal de mărit numai ceea ce e fărâmă de bine în tine şi de multe ori slăveşti chiar răul.*
- *Prin mândrie, apoi nesocoteşti şi nedreptăţeşti pe aproapele, care nu vrei să te umbrească cu ceva. Şi atunci te porneşti cu toată urgia asupra lui, prin clevetiri, prin loviri chiar, pentru a nu rezista la comparaţie....*
- *Prin mândrie nesocoteşti pe Dumnezeu chiar. Cel plin de sine merge până acolo cu orbirea sufletească, că socoate că toate locurile sunt pline de prezenţa atotputerniciei lui omeneşti. El se socotea chiar zeu, decât care alţii, mai mari, nu pot fi. Ei sunt stăpânii vieţii! ei sunt legiferatorii moravurilor! ei sunt totul!...*

Iată greşeala celor stăpâniţi de păcatul mândriei. De aici izvorăsc toate greşalele.... ***Numai ştiind toate acestea vedem şi înţelegem cele scrise în cartea Iisus, fiul lui Sirah:***

"Urâtă este înaintea Domnului şi înaintea oamenilor trufia şi atât faţă de Dumnezeu cât şi faţă de oameni ea este păcatul nedreptăţii.

Împărăţia trece de la un popor la alt popor, din pricina nedreptăţii, a semeţiei şi a lăcomiei de avuţii.

Pentru ce se trufeşte cel ce este numai pulbere şi cenuşă, când în viaţă fiind, el le leapădă mereu dinlăuntrul său?

O boală uşoară: doftorul o ia în glumă şi totuşi împăratul de astăzi va muri mâine.

Iar dacă omul moare, moştenirea lui sunt: şerpi şi jivine şi viermi.

Începutul trufiei omului este a părăsi pe Dumnezeu şi a-şi întoarce inima de la Cel ce l-a făcut. Începutul păcatului este trufia şi cel ce stăruieşte intru ea este ca şi când i-ar ploua urâciune. Pentru aceea Domnul trimite certări minunate şi dărâmă de istov pe vinovaţi. Jilţurile celor mari le-a surpat Domnul şi a pus în locul lor pe cei blajini". Cap. X, 7-14.

Dar motive de smerenie are omul nu numai cu privirea la prezent şi viitor, fiindcă ***"zilele lui sunt ca umbra trecătoare".*** Psal. 143, 4, dar şi cu privire la trecut. Căci ce cunoaştem noi, de exemplu, despre începuturile acestui măreţ univers care ne găzduieşte?

De ar fi să ne gândim numai la timpul care desparte crearea omului de crearea universului, apoi în chip firesc ar fi să ne vedem cu umilinţă ce parte mică ocupăm noi în istoricul acestei lumi.

Lenz, un renumit astronom al timpurilor de faţă, voind să înfăţişeze într-o icoană mai vie "mărimea în timp" a istoriei omenirii, a cuprins numărul anilor pământului numai în 24 de ore. Şi apoi să aşteptăm apariţia omului şi să vedem partea lui de istorie în acest răstimp. Atenţie:

"La răsărit, cerul e îmbujorat şi pe sub ochii noştri vrăjiţi se succed orele zorilor... Aşteptăm, aşteptăm.... Aşteptăm mereu. A sosit şi amiază pe pământul tinerel. Dar omul nu se vede nicăieri!

A trecut şi amiaza; suntem binişor după masă şi se apropie, pe îndelete, şi amurgul. Soarele apune; seara e aici. Şi acum, peste câteva clipite, iată: se arată plante pe pământ. Păduri şi câmpii se destăinuiesc privirilor noastre drept patrie a omului ce va veni; îl şi aşteaptă pe regele creaţiunii, pe om, cu deplinătatea frumuseţii şi strălucirii lor.

- Dar omul încă nu-i nicăieri!

În ceasurile târzii ale serii începe să se dezvolte şi lumea dobitoacelor: printre ierburi, pe sub tufe, pe copaci. Peştii izbucnesc la suprafaţa apei, oştiri de păsări cântăreţe trec în zbor peste mări.... Pe pământ s-a încheiat dintr-odată viaţa în forfotă.

Câtu-i pentru om: nicăieri, nici-o urmă de a lui!

Peste puţin o să fie noapte neagră, - ceasul umblă, arătătorul îşi descrie regulat cercurile şi iată-ne spre ora 12; iar om încă n-am zărit nicăieri, şi mai avem abia o jumătate de oră.... Mai avem un sfert de oră. Ne-a cuprins teama, se face miezul nopţii fără să fi putut privi în ochii omului. Dar încă nu-i pierdut nimic. Mai avem cinci minute, trei... două... Unde-i omul? Mai avem trei secunde, numai două.... vai! numai una…

A trecut prima zecime şi din ultima secundă - şi de om încă nu ne-au dat ochii nicăieri! După prima zecime de secundă vine a doua zecime... Trece şi asta! Şi atunci, în clipită aceasta - cu 8/10 de secunde înainte de a bate miezul nopţii, zărim omul....

Iată care-i "lunga istorie" a omenirii... "Din 24 de ore ale istoriei omenirii, vieţii ei de până acum îi revine 8/10 parte din ultima secundă".

Ce puţină vreme i-a stat, deci, la îndemână ca să poată adânci şi înţelege lucrurile Domnului şi ce puţin drept are să cheme la bara judecăţii sale pe Cel vechi de zile, preaînţelept şi preabun, ca să-i intenteze proces de intenţii şi să-l osândească pe titlu ca una ori alta "n-a făcut-o bine". (Cf. vezi revista "Cultura creştină", anul XVIII, No. 8-9, 1938, în articolul Cerurile spun, semnat de Dumitru Nedea.)

Drept încheiere, ***cu privire la această măreţie a Atotputerniciei lui Dumnezeu, şi a smereniei noastre să-mi fie îngăduit ca să mai întreb pe acel care se socoate atât de înţelept încât toate le explică prin trufia unei înţelepciuni atee:***

"Unde erai tu, când Dumnezeu a întemeiat pământul? Spune-mi, dacă te pricepi! Cine i-a statornicit măsurile - dacă ştii - sau cine a întins pe el lanţul de măsurat?

În ce au fost înfipte temeliile lui, sau cine i-a pus piatra din capul unghiului, când tresăltau laolaltă stelele dimineţii şi toţi îngerii Domnului se bucurau foarte?

Cine a închis marea cu porţi, atunci când a ţâşnit ea întâi, când a ieşit din matcă? Şi când i-a pus norii drept veşmânt şi negurile drept scutece, şi i-a tras ţărmul în jurul ei şi i-au pus zăvoare şi canaturi, şi i-au poruncit: Până aici să vii şi mai departe nu! Aici sfărâma-se-va trufia valurilor tale!

Dat-ai tu, de când trăieşti, porunci dimineţii? Ai însemnat tu zorilor locul lor... Mers-ai tu până la izvoarele mării şi necercetatele adâncuri ale oceanului străbătutu-le-ai oare?".... Citiţi, vă rog, toate aceste întrebări pe care le pune Dumnezeu omului trufaş. Cine doreşte să le citească, le găseşte în capitolele 38 şi 39 din **Cartea Iov**.

Faţă de toate aceste măreţii ale creaţiei, şi de minunatele orânduiri puse încă de la începutul lumii, de Ziditorul ei, vin a întreba pe omul cel stăpânit de duhul mândriei: ***Cum îndrăzneşti să nesocoteşti legile divine de care ascultă aştrii, luna şi soarele? Nu ei înseamnă povaţa pe care Însuşi Dumnezeu ţi-o dă prin pilda vameşului, care prin umilinţa s-a întors îndreptat la casa lui?*** Vrei ca şi tu în trufia ta, să te arunci în înălţimile lui Lucifer, de unde s-a prăbuşit în adâncurile

întunericului? Mândria lui Adam şi a Evei, care ar fi dorit să fie mai presus de Dumnezeu, te înfierbântă şi pe tine?

Să băgăm de seamă. că mândria oricând în lume n-a adus decât umilinţe ruşinoase. Iată: Lucifer, Adam şi Eva, Fariseul şi alte încă multe pilde nu sunt decât exemple de înfrângere a mândriei. Acest păcat, după cum am spus, e izvorul tuturor păcatelor, al tuturor ruinărilor, al suferinţelor şi al pedepselor. ***Pe când umilinţa sinceră şi nevinovată, totdeauna a înălţat sufletele credincioase până la Dumnezeu. Acela care sincer şi cu tot focul credinţei lui s-a rugat lui Dumnezeu, ca să vie Împărăţia Lui, şi ca să se facă voia Lui precum în Cer aşa şi pre pământ, totdeauna s-a bucurat de fericirea moştenirii pământului şi a vieţii veşnice.***

Fraţilor, ***iată aveţi înaintea vieţii voastre două căi:***

- ✓ *calea mândriei prin care totdeauna aceia care au mers s-au prăbuşit în hăul tuturor suspinelor şi al umililor ruşinoase, căci pe această cale a ieşit Adam din rai, Fariseul din biserică, liniştea şi buna armonie din casele noastre, pacea ţării şi a lumii....*
- ✓ *Pe când **calea smereniei creştine**, pentru care îndemnul nostru e ca să o urmaţi, **e calea prin care se întoarce în familiile oamenilor liniştea şi fericirea, în ţară prosperarea, între popoare pacea şi fericirea.** Pe această cale a smereniei noi putem pătrunde în paradisul dorurilor noastre.*

Mândria ne-a aruncat din rai, **smerenia ne duce în Rai**. ***Smerenia ne dă liniştea, pacea, fericirea, tuturor progreselor, acum şi în veci. Amin.***

(din volumul "Dumnezeu este Lumină" – Predici rostite la Iaşi între anii 1935-1939)

Părintele Petroniu Tănase – Meditaţie la Duminica Vameşului şi Fariseului

Cea dintâi Duminică, a Vameşului şi Fariseului, care ne pregăteşte pentru Postul mare, Sfinţii Părinţi au mai numit-o "vestitoare" a luptelor celor duhovniceşti, pentru că prin ea, ca o trâmbiţă, ni se vesteşte pregătirea de război împotriva diavolilor, în postul care vine.

Primul semnal al acestei pregătiri de luptă ni-l dau cele trei stihiri, care se cântă îndată după Evanghelia Utreniei:

- ***"Uşile pocăinţei…",***
- ***"Cărările mântuirii…", şi***
- ***"La mulţimea faptelor mele celor rele…",***

stihiri care ne umplu de umilinţă şi ne răscolesc inimile.

În lumina lor ne vedem cu sufletul şi cu trupul întinate de mulţimea faptelor celor rele pe care le-am făcut; cu viaţa de până acum irosită în lenevire, iar ziua înfricoşatei judecăţi apropiindu-se înspăimântătoare. Ce vom face? Adâncă mâhnire şi cutremurare ne cuprinde şi ne umbreşte sufletul.

Dar în acelaşi timp ***se iveşte şi o rază de nădejde; milostivirea cea nemăsurată a lui Dumnezeu, puternicele rugăciuni ale Maicii Domnului şi lucrarea curăţitoare şi înnoitoare a Pocăinţei, ale cărei uşi se deschid acum.***

Nădejdea ne întăreşte şi ne dă îndrăzneală să strigăm cu zdrobire de inimă ca şi Proorocul David: "Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta!"

Cele trei stihiri ne pleacă spre pocăinţă şi totodată ne învaţă cum să o facem: ***Întorcându-ne la noi înşine şi cugetând la viaţa noastră păcătoasă; cu cutremur şi cu teamă de înfricoşata judecată; cu nădejde şi încredere în dumnezeiasca milostivire.***

Simţămintele de teamă şi nădejde, care ni le trezesc aceste stihiri, trebuie să ne însoţească nelipsit de-a lungul întregului Post; de aceea le vom auzi de acum înainte la Utrenia fiecărei Duminici până la Duminica a cincea.

Al doilea semnal de pregătire ni-1 dă pilda evanghelică a Vameşului şi Fariseului (Lc. 18, 10 – 14), la care cântările şi citirile Vecerniei şi Utreniei mereu ne vor îndemna să cugetăm:

” ***Să nu ne rugăm ca fariseul, fraţilor, că tot cel ce se înalţă pe sine, se va smeri. Ci să ne smerim înaintea lui Dumnezeu prin postire, ca vameşul strigând; Dumnezeule, milostiveşte-Te spre noi păcătoşii!***” Sau:

” ***Fariseul, biruindu-se de slava deşartă, s-a lipsit de bunătăţi; iar vameşul, prin pocăinţă s-a învrednicit de daruri…***”.

Precum ne tâlcuieşte sinaxarul duminicii, ***pilda ne pune înainte două aşezări sufleteşti:***

- *aceea a vameşului, pe care trebuie să tindem s-o agonisim şi*
- *cealaltă a fariseului, de care se cuvine să ne ferim şi să fugim,*

pentru că smerenia şi pocăinţa vameşului sunt puternică intr-armare împotriva diavolilor, iar mândria şi înălţarea fariseului, început şi izvor a tot păcatul.

Căci prin mândrie a căzut diavolul şi tot prin ea Adam a fost izgonit din Rai; iar toată tămăduirea a venit prin smerenie, prin smerenia Fiului lui Dumnezeu, Care a luat chip de rob şi a răbdat moarte de ocară pe Cruce.

Pilda ne arată pe viu acest lucru. Fariseul era om drept, iar vameşul om păcătos. Acesta însă, prin smerenie, s-a întors mai îndreptat decât acela la casa sa.

Recunoscându-şi păcatul, vameşul a dobândit dreptatea, fără osteneală şi degrab; şi ca el toţi cei ce s-au smerit, precum ne arată şi minunata cântare de la vecernia Duminicii: **” Atotţiitorule, Doamne, ştiu cât pot lacrimile! Că pe Ezechia l-au scos din porţile morţii, pe cea păcătoasă au mântuit-o din păcatele cele de**

mulţi ani, iar pe vameşul mai presus decât pe fariseul l-au îndreptat”. Iată, dar, că smerenia curată degrab şi uşurează povara păcatului, precum însuşi Domnul o spune: ***“Tot cel ce se smereşte se va înălţa”*** (Luca 18, 14).

Dar ***înălţarea prin smerenie este mai mult decât curăţire de păcate, îndată ce omul se curăţă de păcat începe să lucreze harul, care sălăşluieşte întru el şi pe care păcatul nu-l lăsa să lucreze.*** De aceea Apostolul spune că: “***Domnul, celor smeriţi le dă har***” (I Petru 5, 5). ***Smerenia face lucrător harul din om, iar lucrarea harului este felurimea cea bogată a tuturor virtuţilor.*** Aşa cum mândria este izvor a toată răutatea, smerenia este izvorul a toată virtutea; pe de o parte că usucă răul de la izvor, ca ceea ce este potrivnică mândriei; iar pe de altă parte este prielnică creşterii tuturor virtuţilor.

Lucrarea smereniei însă nu se opreşte aici. Întocmai ca şi bogăţia pământească, bogăţia cea duhovnicească a virtuţilor este primejduită de tâlharii cei nevăzuţi, diavolii. ***Cum ne fură ei rodul faptelor bune, ne-o spune Sfântul Maxim Mărturisitorul:“Când omul se străduieşte cu virtutea şi conştiinţa duhovnicească, se apropie de el diavolul mândriei, al slavei deşarte, al dorinţei de a plăcea oamenilor şi al făţărniciei, care nu numai că nu-l împiedică de la virtute, ci îl şi ajută cu prefăcut vicleşug, pentru ca apoi să-l tragă spre cele de-a stânga.” (Răsp. Thalasie 56, Filoc. III).*** Se apropie viclenii de lucrătorul virtuţii şi-i şoptesc: “Mari lucruri faci! posteşti, te rogi, te nevoieşti, faci milostenie, eşti mai presus decât ceilalţi oameni”. Dacă omul ia aminte şi începe să se încreadă în sine, să se înalţe, cade ca fariseul cel drept dar lăudăros, îşi pierde rodul ostenelilor, fiindcă “***tot cel ce se înalţă se va smeri***” (Luca 18, 14).

Este adevărat ceea ce spun necuraţii cu vicleşug, că mare lucru face cel ce săvârşeşte binele, pentru că toate faptele bune sunt mari şi vrednice de cinste. Dar sunt aşa nu pentru că le face omul, ci pentru că sunt roade ale Duhului Sfânt, fără de care nu putem face nimic. De aceea ne învaţă Domnul: ” ***Chiar dacă aţi face toate faptele bune, să ziceţi: slugi netrebnice suntem, căci am făcut ceea ce eram datori să facem***” (Luca 17,10).

” Lucrează şi păzeşte” ne învaţă Sfinţii Părinţi. Lucrează toate faptele bune, dar nu fii fără de grijă de rodul lor, ci păzeşte-l de tâlharii cei nevăzuţi. Iar puterea nebiruită împotriva lor şi cămara cea mai sigură pentru comorile cele duhovniceşti, de care nu se pot apropia talharii-diavoli, este smerenia.

Odată Cuviosul Antonie a văzut toate cursele vrăjmaşului ca o mreajă întinse pe pământ şi suspinând, a zis: "Oare cine poate scăpa de ele?". Şi a auzit un glas zicând: "Smerenia".

Altădată, diavolul îi spune Cuviosului Macarie cel mare: "Multă silă îmi faci, Macarie, şi n-am nici o putere asupra ta. Căci iată, orice faci tu, fac şi eu; posteşti tu, dar eu nu mănânc deloc; tu priveghezi, dar eu nu dorm nicidecum; numai cu un lucru mă biruieşti tu". Şi l-a întrebat Awa Macarie:"Care este acel lucru ?" A răspuns diavolul: "Smerenia ta. Din cauza ei nu am nici o putere asupra ta ."

Iată dar, cât de minunate daruri are smerenia:

- ***curăţă cu lesnire tot păcatul;***
- ***este prielnică creşterii virtuţilor;***
- ***este cămară nefurată a faptelor bune şi***
- ***armă nebiruită împotriva mândrilor diavoli.***

De aceea nici nu se putea mai potrivită pregătire pentru sfinţita patruzecime decât îndemnul la smerenie. ***Căci ce facem noi în vremea postului?***

- *Ne curăţăm de păcate prin pocăinţă şi smerenie,*
- *ne străduim la săvârşirea faptelor bune,*
- *ne silim să păzim nefurat rodul duhovniceştilor nevoinţe şi să ne războim cu duhurile răutăţii.*

Or, pe toate acestea le împlineşte smerenia cu multă lesnire.

Dar lucrurile acestea nu le facem numai în Postul Mare. Toată viaţa pământească este luptă cu duhurile răutăţii, curăţire de păcat şi împodobire cu virtuţi. ***De aceea întotdeauna şi nu numai în post avem trebuinţă de smerenie.***

Domnul nostru Iisus Hristos ne-a dat multe învăţături mântuitoare, arătându-ne El Însuşi cu pildă cum să le facem. Ne-a iubit mai presus de orice şi ne-a învăţat să ne iubim şi noi la fel: "Aşa să vă iubiţi unii pe alţii, precum v-am iubit Eu" (Ioan 13, 14); ***apoi s-a dat pildă de smerenie, zicând:*** "***Învăţaţi de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima*** " (Mat. 11, 19).

Toată viaţa Domnului este o neîntreruptă şi negrăită smerenie. S-a născut smerit în grajd de vite, a trăit smerit, a murit mai mult decât smerit. "***S-a smerit luând chip de rob până la moarte de Cruce"*** (Filip. 2, 8). De aceea, ***Sfântul Isaac Sirul a***

numit smerenia “veşmânt al Dumnezeirii”, ca una cu care Domnul a fost îmbrăcat în toată viaţa sa pământească. Dar nu numai că a fost îmbrăcat cu ea, ci El însuşi a fost întruparea smereniei, încât putem spune că El este “Smerenie”, precum este “Dragoste”.

Îndemnându-ne să învăţăm de la El smerenia, Mântuitorul ne-a arătat în toată viaţa Sa ce este smerenia şi ne-a lăsat-o drept cale, pe care să călătorim toată vremea vieţii noastre. Despre această cale a smereniei auzim la otpustul din Joia Mare: ***“Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru, Cela ce din nemăsurata Sa bunătate, ne-a arătat nouă calea cea mai bună, adică smerenia, când a spălat picioarele ucenicilor şi s-a smerit pentru noi până la Cruce şi la îngropare . . .”.*** Ne-a lăsat deci smerenia drept cea mai bună cale, pe care să călătorim toată vremea vieţii noastre. Cu adevărat, cea mai bună cale, pentru că am văzut de câte daruri ne învredniceşte smerenia. De aceea şi ***Părinţii Patericului spuneau: “Fără smerenie nu-i nădejde de mântuire” sau “Smerenia este cunună de pietre scumpe a monahului”. Iar Avva Dorotei zice:” Mai mult decât orice, avem trebuinţă de smerenie”.***

Dar prin bogăţia de daruri arătată mai sus, smerenia mai are încă unul şi mai mare. Ni-1 arată Mântuitorul când zice: “Învăţaţi de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihna sufletelor voastre” (Matei 11, 19).

Viaţa aceasta pământească este plină de durere şi suspin. ***“În lume necazuri veţi avea”***, ne spune Domnul (Ioan 16, 33), iar Apostolul adaugă: “***Cu multe scârbe ni se cade să intrăm întru împărăţia lui Dumnezeu***” (Fap. Ap. 14, 22). Abia la sfârşitul ei, nădăjduim să mergem “***unde nu este durere, nici întristare, nici suspin***”, să dobândim odihna şi pacea mult dorită şi negăsită pe pământ. ***Domnul însă ne-a încredinţat că şi aici, pe pământ, putem avea odihnă sufletelor noastre şi anume prin smerenie şi blândeţe.***

Oare nu este semn al vremii noastre această zbuciumare, frământare, istovire, căutare şi neurastenizare a omului? Doctorii prescriu tuturor bolnavilor odihnă şi linişte. S-au făcut “case de odihnă” şi “staţiuni de odihnă” pentru oameni neurastenizaţi; s-au inventat metode de odihnire, de relaxare încât parafrazând ***cuvântul avvei Dorotei, “omul de azi, mai mult decât orice, are nevoie de odihnă!***

De ce nu o găseşte? “Învăţaţi-o de la Mine cel smerit, ne îndeamnă Domnul, şi veţi avea odihnă sufletelor voastre .”. Prea încrezător în puterile sale, prea lăudăros cu isprăvile sale, omul a uitat, a pierdut calea cea mai bună a smereniei, s-a înstrăinat

de izvorul a tot binele şi nu mai are odihnă. ***Dar sufletul omenesc nu-şi poate găsi odihnă, fără numai în Dumnezeu (Fer. Augustin).***

Smerenia însă ne aşază dintr-odată în starea firească a existenţei noastre. Ea nu este o virtute printre celelalte, care să se adauge la viaţa noastră duhovnicească, ci ***este o aşezare fundamentală a omului, care se vede în prezenţa lui Dumnezeu, îi recunoaşte atotputernicia, se uimeşte în faţa măreţiei Lui, apoi îşi vede micimea şi nemernicia sa şi recunoaşte smerit că tot ceea ce are şi însăşi existenţa lui, este un dar al negrăitei iubiri şi milostiviri dumnezeieşti, fără de care nu poate face nimic.***

Începutul înnoirii noastre nu se poate deci face altfel decât prin intrarea în rânduială, prin smerenie. De aceea pregătirea pentru sfântul şi marele Post o începem cu smerenia, ca să trăim în această vreme şi apoi cu ea să călătorim de-a lungul întregii vieţii acesteia, ştiind că numai călătorind pe cea mai bună cale vom avea odihnă sufletelor noastre, în veacul de acum şi în vecii vecilor.

(Părintele Petroniu Tănase - Schitul Prodromul, Muntele Athos)

Părintele Gheorghe Calciu – Vameşul şi Fariseul sau o inimă care plânge

“Umilinţă este primul lucru pe care trebuie să-l facem. Ne umilim în faţa lui Dumnezeu pentru că ştim că săvârşim fapte rele în fiecare zi: cu lucrul, cu cuvântul şi cu gândul. Aproape în fiecare minut. Şi nu exagerez când spun că în fiecare minut facem o faptă rea. Gândim ceva rău, chiar dacă nu facem fapta, totuşi gândim. ***Iar gândul, spune Sfântul apostol Iacov, odrăsleşte fapta cea rea care, odată săvârşită, introduce păcatul în noi.***

În acelaşi timp, de multe ori suntem ispitiţi ca şi fariseul să facem câteva fapte pentru ochii lumii şi nu pentru Dumnezeu. Cel care face fapta pentru ochii lumii va avea o atitudine vizibilă, ca şi fariseii. Când posteau se îmbrăcau în sac, îşi puneau cenuşă în cap, aveau faţă tristă şi nebărbierită, ca să se arate tuturor că postesc. Şi spune Mântuitorul: pentru lume postesc! Îşi vor lua răsplata în lumea aceasta! În Cer nu mai au nici o plată! Dacă făceau o faptă bună, ieşeau la răscrucea drumurilor, puneau să sune din trâmbiţe şi veneau săracii ca să primească bani sau mâncare.

Adeseori şi noi suntem tentaţi să facem lucrul acesta. De altfel toată literatura, îndeosebi cea de azi, vorbeşte despre lume ca un teatru. Toţi ne comportăm ca nişte actori pe scenă. Una este viaţa noastră intimă şi alta este viaţa cu care ne expunem în faţa lumii. Acesta este fariseismul. Aşa de general este fariseismul nostru, încât numai când intrăm în biserică ne dăm seama cine suntem, cât de păcătoşi suntem.

Dacă te-ai pătruns de rugăciune, de cuvintele Mântuitorului, când intri în biserică te simţi deodată copleşit de propriul tău păcat, îţi dai seama că toate

faptele tale le-ai făcut pentru lume şi nu pentru Dumnezeu. De aceea măcar la biserică să nu venim pentru lume. Dacă veniţi în biserică, faceţi aceasta pentru Dumnezeu! Nu staţi că fariseii! Nu vă comparaţi cu cel pe care-l socotiţi păcătos. Poate că cel păcătos face mai bine decât tine, căci se pocăieşte. Ci asemenea vameşului bateţi-vă cu pumnul în piept şi strigaţi: „***Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosul!***” (Luca 18,13).

Rugăciunea inimii sau rugăciunea lui Iisus, „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!” de aici are luat textul: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosul!“. Spun Sfinţii Părinţi şi cei care practică rugăciunea inimii sau rugăciunea isihastă, că aceasta este cea mai completă rugăciune. Ea te aşează în raportul real cu Dumnezeu.

Oricum ai fi şi orice ai face în lumea aceasta, eşti păcătos. Totdeauna diavolul te asaltează şi tu nu poţi să rezişti, pentru că diavolul e numai duh, iar noi suntem trup şi suflet. El te asaltează cu ispite, cu tot felul de imagini, cu mirosul, cu gustul, cu pipăitul, cu imaginaţia, cu nebunia. El te asaltează în toate chipurile şi dacă găseşte inima ta deschisă pentru ispite, atunci pune stăpânire pe tine şi te demonizează.

Numai aşa alungăm pe diavol din inima noastră, spunând: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!“. Accentuezi cuvântul păcătos, pentru că ştii că eşti păcătos. Suntem păcătoşi prin naştere, pentru că moştenim păcatul strămoşesc. Psalmul 50 spune „***că intru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea***“.

- *Suntem păcătoşi prin faptul că adeseori gândim răul în inima noastră împotriva aproapelui şi împotriva tuturor.*
- *Suntem păcătoşi pentru că de multe ori depăşim gândirea şi intrăm în verbalitate şi spunem prin cuvinte lucruri rele, care jignesc şi rănesc şi săvârşim păcatul bârfei.*

Multe sunt căile prin care păcatul întră în sufletul nostru. Iar singurul nostru scut împotriva păcatului este să spunem: „Doamne, Iisuse Hristoase, milostiv fii mie, păcătosul!“.

Noi suntem oameni supuşi păcatului. Fie că eşti arhiereu, preot, om de rând, intelectual, muncitor sau un gunoi al societăţii, toţi păcătuim într-un fel sau altul. Evanghelia ni l-a arătat pe fariseu, care nu avea o aşezare a mărturisirii şi a inimii, ci credea că el a făcut numai bine în viaţa lui. Dar el de fapt n-a avut o legătură reală cu Dumnezeu. Inima lui nu s-a mişcat, ci era ca un mecanism care spunea:

„Acum fă bine! Acum dă milostenie! Acum du-te în templu! Acum dă zeciuială!“. Avea un mecanism, nu era o inimă vie. Pe când a vameşului era o inimă vie, care măcar plângea!

O inimă care plânge este o inimă pe care Dumnezeu o iubeşte.

Încercaţi să plângeţi! Încercaţi să vă pocăiţi!

Suntem păcătoşi, păcătuim în fiecare clipă, păcatele noastre sunt nenumărate, dar există o posibilitate de a fi iertaţi. Dumnezeu ne-a lăsat pocăinţa".

(transcriere parţială, extrasă din: Părintele Gheorghe Calciu, Cuvinte vii, Ed. Bonifaciu, Bacău, 2009)

Părintele Dorin Picioruş - Predică la duminica a 33-a după Rusalii

Iubiţi fraţi şi surori întru Domnul, pregătirea pentru Postul Mare începe cu Lc. 18, 10-14, adică cu un text evanghelic care nu trebuie înţeles disjunctiv. Pentru că nu e bine să fii nici ca vameşul şi nici ca fariseul în mod deplin, pentru că nici vameşul şi nici fariseul nu sunt paradigme existenţiale totale pentru un creştin ortodox.

De-a lungul timpului am ascultat sau citit zeci de predicatori contemporani, care, aproape la unison, îl lăudau pe vameş, ca bun de urmat şi pe fariseul centrat pe sine, care era bucuros cu ce ştie, face şi are ca damnabil.

Însă fiecare dintre ei, în alte contexte, recunoşteau că nu e de ajuns doar pocăinţa pentru a fi un ortodox, ci mai e nevoie de multă cunoaştere teologică şi asceză pentru a ne sfinţi şi că pocăinţa e începutul şi nu sfârşitul vieţii virtuoase, după cum nu e bine nici să spui că teologia, fapta bună, profesia nu sunt bune, pentru că fără ele nu ştii ce înseamnă să fii ortodox şi nici nu poţi să fii un om social.

Aşa că Domnul a vorbit despre doi oameni care anevisan/urcă (GNT, v. 10)…şi a dus totul spre concluzia din v. 14, pentru a ne arăta că nu trebuie să gândim disjunctiv realitatea interioară a oamenilor, adică ori albă ori neagră, ci sunt luaţi doi inşi în discuţie pentru că de la fiecare trebuie să luăm unele lucruri şi pe altele să le lăsăm.

Profesia de vameş, cât şi aceea de teolog (fariseii erau teologi mozaici) sunt neapărate într-o societate.

Fiecare profesie e neapărată.

Fiecare profesionist are rolul său de neînlocuit.

Dacă eşti frizer, spre exemplu, şi crezi că nu ai nevoie de scriitori sau de medici, atunci o să mori prost…pentru că nu citeşti cărţi…şi când o să ai un atac de cord…nu are cine să te scape de moarte.

Însă, tot la fel, dacă eşti academician şi crezi că din acest motiv trebuie să îi priveşti de sus pe toţi, când o să ai nevoie de schimbat o ţeavă în baie sau când o să ai nevoie de un taxi, o să dai nas în nas cu unii care nu au studiile tale…dar sunt buni, foarte buni acolo unde sunt…Bineînţeles, dacă avem de-a face cu profesionişti în ale muncii lor şi nu cu ageamii…

La televizor, în zilele astea, rulează cazul vameşilor corupţi şi demişi…Unii doar…

A trage concluzia că nu avem nevoie de vameşi, că merge şi fără ei, cum trag unii concluzia că nu avem nevoie de Biserici, că merge şi fără ele…e dovadă de îngustime de minte.

Iar Domnul, în Evanghelia de azi, nu ne spune că nu avem nevoie de vameşi sau de teologi ci că avem nevoie de oameni care…urcă în templu.

Ne spune că avem nevoie de oameni care să se depăşească continuu pe ei înşişi, profesiile lor, cultura lor, starea lor interioară pentru că e nevoie, mereu e nevoie de…urcare spre Dumnezeu, Cel Prea Sfânt, Care schimbă continuu interiorul oamenilor.

Nu degeaba Triodul, în care înveţi să lauzi Treimea Prea Sfântă treimic, în trei ode/cântări…începe cu urcarea spre Biserică şi această Evanghelie iniţiază traseul evanghelico-liturgic spre Paşti. Ci Domnul, ironizând modul nostru maniheic, păcătos de a vedea lucrurile şi de a considera pe unii numai buni şi pe alţii numai răi, ne dă să înţelegem că trebuie să fim supli, profunzi în experienţa noastră şi că trebuie să dobândim cunoştinţa din faptele tuturor oamenilor…şi nu doar din faptele unora.

Tocmai de aceea avem doi fraţi în Parabola fiului curvar…sau doi împreună răstigniţi alături de Prea Sfânta Sa Cruce: pentru ca să învăţăm de la ambii.

Pentru ca să învăţăm lucruri complementare.

Adică să învăţăm că pocăinţa e bună, e foarte bună, e curăţitoare şi că rugăciunea plină de lacrimi şi de părere de rău ne ridică spre privirea prea blândă a ochilor Lui. Însă, în acelaşi timp, nu trebuie să păcătuim…pentru ca să ne pocăim…şi nici nu trebuie să postim, să ne rugăm, să citim teologie pentru a-i minimaliza pe cei din jurul nostru şi pentru a-i enerva tot timpul cu cât de deştepţi suntem noi în comparaţie cu ei…ci pentru a ne umple de slava lui Dumnezeu şi pentru a fi prieteni cu El şi cu toţi oamenii.

Şi mă întorc iarăşi la predicatorii contemporani pe care i-am ascultat…

Cei care înclinau spre extrema pietistă, spuneau în gura mare că teologia şi cunoaşterea duhovnicească nu sunt importante ci mai degrabă trebuie să ne axăm pe post, rugăciune şi pocăinţă, reducând totul la o trăire inconştientă a credinţei ortodoxe, pe când cei care înclinau spre extrema intelectualistă, puneau bază pe cunoaşterea teologică, pe multa citire şi memorare de texte…dar care să nu fie descifrate prin asceza creştinilor…ci doar prin intelectul lor, vorbind astfel despre o cunoaştere teologică nepersonală ci formată doar din lucruri de împrumut.

Astfel, pietiştii ţin în mână steagul vieţii duhovniceşti fără teologie, pe când intelectualiştii o ţin una şi bună cu teologia fără experienţă duhovnicească.

Adică, primii cred că pot să se nevoiască fără să ştie cum, pe când secunzii confundă ceea ce ei citesc şi înţeleg cu ceea ce a trebuit înţeles prin sfinţirea vieţii noastre.

Însă Domnul vrea să ne înveţe altfel să gândim: nu separând lucrurile ci gândindu-le sintetic. Trebuie să vedem ceea ce e bun în vameş şi în fariseu…şi să nu considerăm că nu avem ce învăţa din experienţa vreunui om, oricare ar fi acel om.

De aceea vă spuneam altă dată, că eu învăţ de la oricine şi din orice lucru. Pentru că nu mă interesează să judec oamenii la modul definitiv, în sensul să le pun ştampilă pe frunte, ca şi când eu i-aş trimite în Rai sau în Iad…ci să îi înţeleg. Să înţeleg de ce unii preferă să moară proşti iar alţii îşi sfinţesc viaţa, cum s-a făcut racheta şi ce spune cartea, de ce se spune una şi nu alta…

Vreau să înţeleg, să mă pătrund de înţelegerea a tot ceea ce văd, trăiesc, miros, înţeleg…

Şi vreau să înţeleg tot ceea ce trăiesc şi cunosc pentru că prin toate lucrurile, prin toate cărţile, prin toţi oamenii urmăresc înţelegerea lui Dumnezeu şi înţelegerea oamenilor şi a lucrurilor.

Văd totul în lumina Lui.

Le simt pe toate transparente…

Nu vreau să rămân la formele lucrurilor, la cuvintele oamenilor, la ceea ce văd la ei…ci mă uit mai profund: la înţelesul lor, la cum arată viaţa lor, adâncul oamenilor.

Sunt avid de adâncul oamenilor în care se revarsă adâncul slavei lui Dumnezeu.

Tocmai de aceea comunic, întreb, vreau să fiu în relaţie, mă confesez, aştept un răspuns, vreau să fiu împreună cu toţi…pentru că nu mă încorsetează nimeni…ci toţi mă duc spre El, spre singura Cauză şi tintă a lumii, spre Dumnezeul nostru, Făcătorul şi Atotţiitorul întregii existenţe, Care e Cel din Care, în Care şi pentru Care sunt toate.

De la El am ieşit, pentru că El ne-a creat, în slava Lui trăim şi pentru El.

Şi de aceea doi oameni urcau spre locul cel sfânt al lui Dumnezeu…şi de acolocatevi/s-au coborât (GNT, v. 14) alţi oameni. Pentru că mergerea la Biserică cât şi creşterea în înţelegerea lui Dumnezeu ne schimbă.

Au urcat doi, şi trupul şi sufletul spre Dumnezeu, pentru ca să înţelegem să nu lăudăm sufletul fără trup sau să nu aşteptăm doar mântuirea sufletului în indiferenţă faţă de cea a trupului pentru că sfinţenia e a întregului om.

Sfinţenia lui Dumnezeu trece din suflet în trupul nostru şi de aceea, după moarte, unii au Sfinte Moaşte…iar alţii un trup urât mirositor.

Însă trupul neputrezit, frumos mirositor, care te atrage cu duioşie spre el, care te umple de sfinţenie, ***trupul Sfântului e trupul unui om aflat în relaţie vie, continuă cu sufletul său cel sfânt, care stă în faţa lui Dumnezeu în slava Sa, pentru că de aici, de pe pământ, a învăţat de la toţi…cum să-L vadă în toţi numai pe El.***

Bineînţeles că nu ne-ar plăcea să ne uităm toată viaţa numai în pardoseala Bisericii ca vameşul…După cum nu ne-ar plăcea nici să facem de toate, să fim oameni ai credinţei, să ştim multă teologie, ca fariseul, ca teologul de aici, dar să ne simţim goi, seci, neîmpliniţi, cărora Dumnezeu nu ne ascultă rugăciunile şi nimeni să nu ne iubească şi să ne înţeleagă.

Vrem iertarea lui Dumnezeu ca vameşul şi o vrem prin multele fapte ale fariseului.

Numai că pe El nu Îl interesează contorizarea faptelor în faţa Lui…ci iubire, strigăt de iubire, lăsare cu totul în braţele iubirii Sale, pentru a le uita pe cele de până acum, ca Marele Pavel, Apostolul întregii lumi, pentru că şi azi, şi mâine, şi după ce ieşim din Biserică avem nevoie să mai facem încă multe fapte de evlavie.

Fariseul făcea bine ceea ce făcea. Trăia regulamentar…

Dacă noi venim la Biserică, citim cărţi sfinte, facem milostenie, ne ostenim pentru alţii, ne creştem copiii, facem studii, muncim toată viaţa…facem lucruri necesare, normale, neapărate.

Astea şi altele un milion ca astea sunt foarte bine, foarte-foarte bune.

Ceea ce nu Îi place lui Dumnezeu e să considerăm că am studiat îndeajuns de mult, că am făcut multe fapte bune, că am mers de multe ori la Biserică şi ne-am spovedit şi împărtăşit şi că, în definitiv, am făcut atâtea…încât acum trebuie să dormim buştean până la cea de a doua venire a Sa…

Faptul că Domnul, în v. 14, vorbeşte despre smerenia care înalţă, ne spune, cu alte cuvinte, acum, la prefigurarea Postului Mare, că niciodată nu facem îndeajuns de mult şi de bine încât să nu ne mai reproşam nimic.

Dacă fariseul nu s-ar fi uitat la tot ceea ce făcuse până atunci cu mulţumire de sine…ar fi plecat mai îndreptat decât vameşul, care ar fi plecat şi el mai îndreptat decât altul din Casa Domnului, adică după starea sufletească a fiecăruia.

Însă vameşul a plecat mai îndreptat decât fariseul nu pentru că era mai teolog sau mai credincios decât fariseul ci pentru că s-a pus în faţa Domnului, a cerut mila Lui deşi nu făcuse nimic bun.

Fariseul făcuse multe lucruri bune, cunoştea teologie, ştia cum ar fi trebuit să se roage…dar, pentru că toate îi mergeau din plin, se centrase pe sine şi nu pe El.

Dacă acolo, în rugăciune, se descentra de pe adularea de sine şi nu s-ar mai fi uitat la ceea ce făcuse şi era el şi cerea şi el mila Lui, Dumnezeu l-ar fi făcut şi mai frumos, şi mai zelos, şi mai impunător în rândul celor credincioşi.

Aşa stând lucrurile înţelegem de ce în viaţa duhovnicească rugăciunea inimii, rugăciunea cu mintea în inimă…e rugăciune fără imagini, care nu suportă imaginaţia ci neagă oricare imagini confecţionate de mintea noastră sau de demoni în timpul rugăciunii, pentru că le consideră nişte idoli.

În curăţirea noastră de patimi, prin rugăciunea fără imagini şi prin postul trăit din bucuria inimii, nu facem decât să ne distrugem imaginea bună despre noi înşine, închipuirile, linguşirile de sine…pentru a ne goli de noi şi a ne umple de slava Sa.

Şi când omul se curăţeşte de patimi şi se umple de slava Sa înţelege că tot ce face cu sufletul şi cu trupul Său, ca om al credinţei, le face pentru a fi propriu slavei lui Dumnezeu.

Asta ne învăţa, la modul negativ, fariseul: nu e bine să crezi că ai îndeajuns de mult…încât să nu mai ceri şi mai mult iradierea persoanei Sale. Pentru că atunci când crezi că ai înţeles suficient de mult, că ştii foarte mult, că eşti cineva de neîntrecut nu faci altceva decât să ieşi din relaţia cu Sine şi să te usuci.

Faptele bune le facem cu Dumnezeu şi pentru a ne păstra în curăţia iubirii Lui. Nu le facem separat de El sau pentru a ne lăuda cu ele în faţa Lui sau a lumii, ci faptele evlaviei noastre sunt întreţinerea sănătăţii noastre duhovniceşti.

Când cădem din bine, din fapta bună, cădem din relaţia cu El, cu Binele întregii creaţii.

Tocmai de aceea suntem atenţi la ceea ce schimbă în noi faptele şi asceza şi teologia şi cultura noastră, cum ne schimbă tot ceea ce trăim…şi nu la câte cărţi, câte metanii, câte posturi am ţinut…

Iar prin faptul că începem pregătirea pentru un alt Post Mare şi nu motivăm că l-am ţinut pe cel din 2010 şi nu mai avem nevoie şi anul ăsta, Biserica noastră vrea să ne spună, că întreţinerea duhovnicească e permanentă, după cum o să mai vină încă odată o primăvară, şi o vară, şi o toamnă, şi o iarnă iar în fiecare anotimp trebuie să trăim duhovniceşte, după cum vom mânca, dormi, ne vom spăla, ne vom plimba etc.

Ritmul liturgic se accelerează…după cum se accelerează înmugurirea şi înfrunzirea copacilor.

Nimic nu e static în Biserică şi în lume şi în Împărăţia lui Dumnezeu.

Toată creaţia se mişcă de către Cel nemişcat şi în jurul Lui.

Dacă vameşul e lăudat e pentru aceea că…a început să se mişte spre bine prin pocăinţă…

Dacă fariseul e mustrat e pentru aceea că vrea să se oprească din înaintare…şi vrea să se bucure numai de trecut şi să trăiască în trecut…când prezentul îi ţipă în vene.

Ieri a fost ieri…Astăzi însă e acţiune…

Nu rămâneţi în trecut!

Nu vă lăudaţi cu trecutul glorios şi cu prezentul inexistent!

Nu opriţi motoarele fiinţei dumneavoastră când vine primăvara postului, pentru că postul vrea să vă facă prezentul plin de mângâiere!

Dumnezeu să ne întărească în toate şi să ne lumineze pe noi şi pe cei din jurul nostru, pentru ca să ne înţelegem şi mai bine şi mai profund, în lumina lui Dumnezeu şi nu cu o minte ursuză la schimbare.

Amin!

Părintele Ion Cârciuleanu – Predică la Duminica a XXXIII-a după Rusalii a Vameşului şi Fariseului

Peste trei săptămâni vom începe, cu ajutorul lui Dumnezeu, Postul cel mare în care, prin rugăciune, prin înfrânare şi pocăinţă ne vom curăţi sufletele de păcate. De aceea, începând de astăzi, prin cântările şi rugăciunile de la Sfintele Slujbe, Biserica ne pregăteşte, treptat, pentru întâmpinarea cu cuviinţă a Sfântului şi Marelui Post. Este vorba de o pregătire specială, care se desfăşoară după anumite slujbe cuprinse în cartea liturgică numită Triod, fapt pentru care cele zece săptămâni care ne despart de măritul praznic al Învierii poartă numele de "perioada Triodului". ***Este o perioadă de neîncetate strădanii duhovniceşti - pocăinţă, rugăciune şi fapte bune - prin practicarea cărora înlăturăm ce este rău în noi şi primim cu sufletul curat pe Cel ce a biruit moartea, prin Înviere, ca să înviem şi noi către o viaţă nouă.***

Dar pe lângă slujbele impresionante din cartea Triodului, Biserica a rânduit şi citirea unor pericope evanghelice la Sfânta Liturghie, alese tocmai în vederea refacerii vieţii noastre duhovniceşti. În această primă duminică din Perioada Triodului s-a rânduit citirea unei pericope scurte, dar plină de învăţătură, şi anume parabola Vameşului şi a fariseului, rostită de Mântuitorul.

Presupunem că întâmplarea n-a fost imaginată de Mântuitorul, ci a fost luată din viaţa de toate zilele, în vremea când trăia El însuşi pe pământ, pentru că toţi cei ce apar în paginile Sfintei Evanghelii au fost persoane reale, prezentate de Mântuitorul ascultătorilor Săi şi tuturor celor ce vor auzi sau vor citi cuvântul Său

peste veacuri ca modele nemuritoare, pozitive sau negative, actuale oricând şi oriunde.

Motivul rostirii acestei parabole, precum şi cei cărora le era adresată sunt arătate în cuvintele: "***Către unii care aveau despre sine încredinţarea că sunt drepţi şi priveau de sus pe ceilalţi, a rostit Iisus pilda aceasta***" (Luca 18, 9). Scopul pildei este arătat, deci în mod clar. Ea biciuia păcatul mândriei celor ce se credeau drepţi şi dispreţuiau pe ceilalţi oameni. Erau vizaţi fariseii, pe care nu o dată i-a certat Iisus, numindu-i "morminte văruite", "pui de năpârci" etc. Sunt vizaţi toţi fariseii, din toate timpurile, care sunt sau li se pare că sunt cu ceva mai buni, că au dreptul să blameze şi să dispreţuiască pe alţii, numindu-i "răi", "oameni pierduţi", pentru că nu urmează plăcerile lor.

"***Doi oameni***, spune pilda, ***s-au suit la Templu ca să se roage, unul fariseu, celălalt vameş***" (Luca 18, 10). Faptă necesară şi vrednică de laudă. Căci ce poate fi mai de folos şi mai necesar pentru un suflet omenesc decât să-l preamărească pe Dumnezeu prin rugăciune în casa Sa. Căci ***rugăciunea este o înălţare după fire, cu duhul. E o suire a minţii şi a inimii către Dumnezeu, o mutaţie în conştiinţă, care duce după sine schimbare în întreaga făptură.***

Fariseul era un om ce făcea parte dintr-o grupare religioasă care se străduia să păzească cu stricteţe toate prevederile legii vechi cu privire la posturi, spălări rituale şi alte obligaţii faţă de templu. Ei puneau accentul pe păzirea formelor exterioare ale legii, pe litera ei, fără să încerce să-şi însuşească fondul sau duhul ei, prin ridicarea vieţii lor spirituale pe o treaptă mai înaltă, concretizată în dragoste faţă de Dumnezeu şi de semeni. Tocmai pentru că erau "împlinitori ai legii" numai după cele din afară, pe când inima lor rămânea plină de mândrie, de invidie şi de pofte, Mântuitorul îi mustră cu asprime.

Această purtare a lor ne-o demonstrează convingător însuşi fariseul din evanghelia de astăzi. Îndată ce a intrat în templu, el este stăpânit de duhul mândriei, începe să-şi arate virtuţile către cer, prezentându-se pe sine astfel: "***Dumnezeule, îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri sau ca acest vameş… Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din tot ce câştig***" (Luca 18, 11-12).

Cu alte cuvinte, fariseul încearcă să-şi dea singur un certificat de comportare corectă, să se autorecomande lui Dumnezeu, căruia îi vorbea de la egal la egal, uitând cuvintele înţeleptului Solomon care sfătuia: "***Să te laude altul şi nu gura ta,***

un străin şi nu buzele tale” (Prov. 27, 2). Deci, mândria făcea parte integrantă din fiinţa fariseului, îi definea personalitatea.

Fariseul pare mulţumit de el însuşi. Şi totuşi, pătimeşte chiar în interiorul lui. Pătimeşte de răul fundamental, de începutul păcatului, de mândrie, de orgoliu, de acel păcat despre care ***Sfântul Ioan Scărarul merge până la a socoti că “cel trufaş nici nu mai are nevoie de demon, el a ajuns să-şi fie singur demon şi duşman”.***

Fariseul se iubeşte pe sine atât de mult, încât iubirea pentru ceilalţi şi pentru Dumnezeu se mistuie, se pierde în sine. El şi-a devenit sieşi idol. ***“Eu însumi idol m-am făcut”, cum spune Sfântul Andrei Criteanul.*** În rugăciunea lui sunt prezenţi şi Dumnezeu, şi aproapele, şi el însuşi. Dar Dumnezeu este invocat pentru a-I mulţumi că i-a dat lui, fariseului, să nu fie ca ceilalţi oameni păcătoşi; pe aproapele îl pomeneşte pentru a-l ponegri şi osândi; pe sine pentru a se înălţa.

Cu totul diferit ni se prezintă atitudinea şi rugăciunea vameşului, om încărcat cu păcate, dispreţuit ca şi Zaheu, pentru păcatele legate de însuşi munca lui de vameş, dar care, tocmai de aceea vine la templu, mânat de acea frământare a conştiinţei care l-a determinat şi pe Zaheu Vameşul să-L caute, să-L vadă pe Iisus.

Această frământare a conştiinţei îl face să nu îndrăznească nici măcar ochii să şi-i ridice la cer, către Tatăl ceresc, pe care ştia că L-a supărat prin faptele sale.

“***A stat deoparte şi nu voia nici ochii să-şi ridice către cer, ci îşi bătea pieptul zicând: Dumnezeule, fii milostiv, mie, păcătosului***” (Luca 18, 13).

Deci vameşul, prin atitudinea lui, ca şi prin această rugăciune scurtă, îşi confruntă viaţa cu poruncile dumnezeieşti şi cere smerit îndurare de la Dumnezeu. Nu se laudă cu nici una din faptele sale bune, pe care, desigur, le va fi făcut şi el, ci le trece sub tăcere, nu condamnă pe nimeni, ci dimpotrivă, doar pe el, apelând la milostivirea lui Dumnezeu, simţindu-se nevrednic să se apropie de altarul Său.

Rugăciunea lui e o durere, un suspin izbucnit din inima plină de căinţă.

Mântuitorul, după ce pune în paralelă pe aceşti doi oameni, pe care îi judecă după cele “dinlăuntrul lor”, după inima lor, îşi încheie parabola cu o sentinţă: “***zic vouă, că acesta (vameşul) s-a coborât la casa sa mai îndreptat decât acela (fariseul). Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine, se va***

înălţa” (Luca 18, 14). Cu alte cuvinte, vameşul “s-a îndreptat” şi s-a “înălţat” prin smerenie iar fariseul s-a osândit prin mândrie.

Ne putem da seama uşor că ***Mântuitorul a vrut să scoată aici în evidenţă un păcat: mândria, şi o virtute: smerenia.*** Din aceste motive, parabola a fost, este şi va fi de-a pururi actuală, căci farisei, adică oameni mândri, făţarnici şi prefăcuţi au trăit şi vor trăi întotdeauna.

După învăţătura Bisericii noastre mândria, adică preţuirea de sine peste măsură, cu cele două componente ale ei, nesocotirea lui Dumnezeu şi desconsiderarea aproapelui, ocupă primul loc între cele şapte păcate numite “capitale”, care, la rândul lor, fac parte din păcatele socotite “grele” sau “de moarte”.

Mândria este un permanent focar de păcate, un izvor de nenorociri nu numai pentru cel stăpânit de ea, ci şi pentru cei din jur. Ea a prăbuşit pe Lucifer şi pe îngerii lui, întrucât a vrut să fie asemenea lui Dumnezeu, ajungând din slava cerului în prăpastia iadului şi prefăcându-i din îngeri luminaţi, în diavoli întunecaţi.

Din mândrie a pierdut Adam raiul; din mândrie şi din dorinţă de stăpânire asupra altor popoare au pierit atâţia conducători în decursul veacurilor.

Una e judecata lui Dumnezeu, alta e judecata oamenilor.

Fariseul nu s-a văzut “fariseu”, dar vameşul s-a văzut “vameş”: păcătos, neliniştit de starea lui, nemulţumit de el însuşi. El nu-şi dă sentinţa dreptăţii, nu se mântuieşte pe sine, ci strigă ajutor de la Dumnezeu şi Dumnezeu îi răspunde: “Mai îndreptat s-a întors acesta”. Mai îndreptat nu pentru că se văzuse el “drept”, ci pentru că văzuse drept, exact starea unui suflet care strigă după ajutor.

În viaţa duhovnicească, “cazi singur dar nu te ridici singur”. Îţi întinde cineva mâna şi împreună te ridici. Strigătul însuşi e începutul ridicării. De aceea zice Mântuitorul că vameşii şi păcătoşii merg înainte în Împărăţia lui Dumnezeu. Aici se descoperă taina, puterea pocăinţei, a căinţei – smerenia.

Există şi azi atâţia oameni stăpâniţi de păcatul mândriei, împreunată cu dorinţa nestăpânită şi nejustificată prin vreun merit personal, de-a ajunge numaidecât la mărire şi laudă în societate.

Întâlnim destui oameni chinuiţi fără încetare de aroganţă, invidie şi ură faţă de semenii lor, oameni ce stau într-o permanentă izolare şi înstrăinare faţă de

societatea în mijlocul căreia trăiesc, închişi în turnul propriei lor mândrii şi ambiţii deşarte. Omul mândru – expresie a egoismului negativist, separatist şi antisocial-, nu acceptă pe nimeni să fie ca el, şi cu atât mai mult, mai presus de el, considerându-se superior celor din jur. Arogant faţă de subalterni, invidios faţă de colegii săi merituoşi, duşman al superiorilor, intrigant şi vanitos, omul mândru nu-şi poate găsi pacea interioară şi echilibrul sufletesc.

Viaţa de toate zilele ne arată că mândria lor se va prăbuşi, adeverindu-se cuvântul Scripturii care zice că: "***Domnul a surpat pe cei mândri cu scaunele lor şi a pus pe cei blânzi în locul lor"*** (Siroh. 10, 15) şi că "***Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har***"(Iacob 4, 6; I Petru 5, 5).

Cu totul altfel se prezintă virtutea smereniei, pe care am putea să o definim, ca o recunoaştere a faptului că noi atârnăm întru toate de Dumnezeu, că suntem nedesăvârşiţi şi supuşi păcatului. ***Smerenia este virtutea care te face să ai în permanenţă conştiinţa că nu eşti desăvârşit, te face să-ţi recunoşti greşelile şi să ceri iertare de la Dumnezeu, prin rugăciune. De aceea pe bună dreptate scria Sf. Ioan Gură de Aur că "smerenia face din om înger şi-i înalţă sufletul la cer", iar Fericitul Augustin, fiind întrebat care este drumul cel mai sigur pentru a dobândi împărăţia lui Dumnezeu, a răspuns: "Primul drum este smerenia, al doilea smerenia şi al treilea tot smerenia".***

În adevăr, după cum mândria este începutul oricărui păcat, tot aşa şi smerenia este temelia tuturor virtuţilor. Este o virtute exclusiv creştină, pe care păgânii nu au cunoscut-o, niciunul dintre filosofii lumii vechi n-a predicat-o. ***Ea a fost propovăduită pentru prima oară de Domnul Iisus Hristos, atât prin cuvânt, cât şi prin pilda vieţii Sale. Adevărata ei valoare stă în faptul că însuşi Mântuitorul, după ce a luat "chip de rob" prin întrupare, "s-a smerit pe Sine, ascultător făcându-se până la moarte şi încă moarte pe cruce"*** (Filip 2, 8), după cum spune Sfântul Apostol Pavel.

Domnul Iisus Hristos a pus în practică această virtute la Cina cea de Taină, când a spălat picioarele ucenicilor Săi, poruncindu-le ca "***precum v-am făcut Eu vouă, să faceţi şi voi***" (Ioan 13, 15). Şi tot El a zis: "***Învăţaţi de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihna sufletelor voastre***" (Matei 11, 29). Iar Sf. Apostol Pavel se consideră pe sine" ***cel dintâi între păcătoşi***" (I Tim. 1, 15), sau, "***cel mai mic între apostoli şi chiar nevrednic de acest nume, fiindcă în tinereţe a prigonit Biserica lui Dumnezeu, arătând că toată strădania lui misionară nu este de la sine, ci i s-a dat prin harul lui Dumnezeu***" (I Cor. 15, 9-10).

Virtutea smereniei a împodobit, în decursul veacurilor primare, atâţia sfinţi şi mucenici; în faţa unei lumi păgâne, pline de mândrie şi desconsiderare a demnităţii umane, ea a cucerit sufletele şi a îmblânzit neamurile barbare. Ea este virtutea specifică tuturor acelora care s-au identificat întru totul cu Hristos şi au trăit în duhul învăţăturii Lui, au lucrat cu dăruire şi în tăcere pentru binele omului şi al societăţii.

Smerenia a fost floarea minunată care a încolţit în sufletele nobile ale adevăraţilor înţelepţi ai lumii, care prin eforturi deosebite au contribuit, cu razele binecuvântate ale învăţăturii lor, la progresul material şi spiritual al omenirii. În duhul smereniei au trăit, au muncit şi au luptat înaintaşii noştri, eroi ai neamului şi ai credinţei.

Cu toţii trebuie să ştim că smerenia ne deschide uşa şi izvorul harului. Ne deschide uşa pentru a ne aşeza la locul nostru, în starea noastră adevărată, exact ceea ce suntem faţă de Dumnezeu şi faţă de semeni. Faţă de semeni, cum zice Sf. Apostol Pavel: "***Socotind pe altul mai în cinste decât pe mine***" (Filip. 2, 3), şi aşa primesc, învăţ de la toţi. Faţă de Dumnezeu, de făptura lui, îi ofer posibilitatea de a mă zidi din nou. Căci El este nu numai Judecătorul, ci mai întâi pe veci Ziditorul meu care mă poate înnoi radical şi mereu, chiar din moarte. Şi această conştiinţă îmi dă speranţă, bucurie, viaţă.

Pentru aceasta, pilda citită astăzi trebuie să ne fie un îndemn şi pentru noi pe de o parte, ca să nu cădem, în anumite împrejurări ale vieţii, în păcatul fariseului, iar pe de altă parte, ca să ne străduim să urmăm exemplul luminos al vameşului care şi-a recunoscut păcatele şi a cerut iertare "***cu duh umilit, inimă înfrântă şi smerită***" (Ps. 50, 19).

Să recunoaştem că nu suntem decât nişte fiinţe mărginite, cu nimic mai buni sau mai inteligenţi decât alţii, că suntem supuşi greşelii şi în această situaţie suntem datori să cerem iertare, ajutor şi binecuvântare de la Dumnezeu, Părintele tuturor.

Să nu ne atribuim niciodată calităţi şi merite pe care nu le avem, sau le avem într-o măsură redusă, ci dimpotrivă, să fim exigenţi cu noi înşine, să ne supunem unei autoexaminări riguroase, să căutăm să ne depăşim în muncă şi în practicarea virtuţilor privind la exemplele luminoase pe care ni le oferă istoria sau unii din semenii noştri de azi. ***Să fim stăpâniţi mereu de sentimentul de dragoste, de înţelegere şi bunăvoinţă faţă de toţi oamenii, indiferent de neam, de credinţă, de grad de cultură sau poziţie socială, ca împreună cu ei să fim lucrători pentru binele omului şi al societăţii.*** Să nu ne lăsăm conduşi de ambiţii personale şi

interese egoiste care distrug unitatea familiei, a instituţiilor şi a neamului. Să nu dispreţuim pe nimeni, nici chiar pe păcătoşi, aşa cum a făcut fariseul, căci ar însemna să-l judecăm pe Dumnezeu însuşi, care a dat unuia cinci talanţi, altuia doi şi altuia numai unul. Dimpotrivă, să încercăm să-i ajutăm şi pe cei cu talanţi mai puţini sau pe cei care au apucat pe un drum greşit în viaţă, să le întindem o mână de ajutor, să-i ridicăm şi să-i facem folositori societăţii.

Iar când venim la biserică, mai ales în aceste zece săptămâni ale Triodului, să ne curăţim inima de orice umbră de mândrie, iar în locul ei să aşezăm mai multă dragoste, mai multă bunătate, mai multă smerenie, ca astfel să ne întoarcem acasă ca şi vameşul, adică mai "îndreptaţi", "mai înnoiţi" cu duhul. Să repetăm totdeauna rugăciunea vameşului din Evanghelia de azi: "***Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosul***", un model veşnic de rugăciune scurtă, sinceră şi smerită.

În acelaşi timp, să rostim şi sfânta rugăciune a Sfântul Efrem Sirul, un adevărat model de rugăciune a smereniei, care se rosteşte în toată perioada Triodului:

"Doamne, şi stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie.

Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-l mie, slugii Tale.

Aşa, Doamne, împărate, dăruieşte-mi să văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în vecii vecilor".

Amin.

Părintele Iosif Trifa - Pilda vameşului şi a fariseului

Ce evanghelie minunată şi ce învăţătură minunată despre smerenie şi trufie! Doară nicăieri în Sfânta Scriptură nu se arată atât de grăitor virtutea smereniei şi păcatul trufiei ca aici, în evanghelia aceasta. ***De la vameş să luăm pildă de smerenie şi căinţă pentru păcatele noastre. Vameşul îşi dusese păcatele la biserică şi, aşezându-se cu ele ruşinat, acolo, înapoi, lângă uşă, le stropea cu lacrimile părerii de rău.***

Aşa să facem şi noi. ***„Smerenia este temelia vieţii noastre celei creştineşti - zice Sfântul Ioan Gură de Aur. Măcar de ai zidi tu cât de mult, măcar de ai strânge mii de rugăciuni, de ajunări şi de fapte bune, de nu le vei pune pe temelia aceasta, întru deşert şi lesne va cădea zidirea lor, pe nisip fiind aşezată... Nimic nu este în faptele noastre cele bune care să nu aibă lipsă de smerenie. De vei aduna rugăciune ori milostenie, ori ajun, ori altă bunătate, fără smerenie toate îndată cad. Precum mândria este izvorul tuturor răutăţilor, aşa smerenia, început tuturor faptelor bune."***

Smerenia este temelia vieţii creştineşti, iar temelia smereniei este cunoaşterea păcatului şi căinţa pentru păcat.

„Nimic nu-1 poate smeri pe om aşa tare ca păcatul şi cunoaşterea lui" - zice Gură de Aur.

Fariseul tocmai această temelie n-o avea. În biserică, în faţa lui Dumnezeu, el nu zicea: „Doamne, iartă-mă că n-am putut face tot ceea ce ar fi trebuit să fac!" Nu

zicea nici măcar aşa: „Doamne, îţi mulţumesc că m-ai ajutat să fac asta şi asta!" Ba, încă mai mult decât atât, el se lăuda pe sine însuşi şi-1 hulea pe aproapele. Nu aşa făcea vameşul. Acolo, după uşa bisericii, el stătea cu sufletul smerit în faţa lui Dumnezeu şi, din adâncul sufletului său, se ruga aşa: *„Dumnezeule, sunt un păcătos, sunt cel mai mare păcătos!... Pentru mulţimea păcatelor mele nu sunt vrednic să caut cu ochii mei spre cer... Înaintea Ta, Doamne, stau toate strâmbătăţile mele. înaintea Ta stau toate suspinele săracilor pe care i-am asuprit. Nici un gând şi nici un lucru nu este pe care să nu-1 ştii Tu, Doamne. Dar a răspunde nu pot, iar a fugi n-am unde. Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului! Cu lacrimi fierbinţi, Te rog, milostiv fii mie, păcătosului şi mă iartă pe mine, ticălosul!"*

Smerenia este începutul mântuirii.

„Smerenia - zice Fericitul Augustin - este scara ce ne înalţă la cele cereşti. "

„Smerenia - zice Sfântul Ioan Gură de Aur - este căruţa ce ne ridică la cer".

Celor smeriţi, Dumnezeu le dă har (Pilde3,34).

Odată, Fericitul Augustin a fost întrebat:
- Care este virtutea cea dintâi şi cea mai mare?
- Smerenia! a răspuns Fericitul Augustin.
- Iar după smerenie, care vine în rândul al doilea?
- Smerenia! a răspuns iarăşi Fericitul Augustin.
- Iar în rândul al treilea? întrebă omul mirat.
- Smerenia! răspunse şi a treia oară Fericitul Augustin.

Smerenia este cea mai aleasă dintre toate virtuţile. Vom spune însă îndată că această virtute se poate învăţa numai în şcoala Mântuitorului, în şcoala Golgotei, în şcoala Celui care a zis: „***învăţaţi de la Mine, căci sunt blănd şi smerit cu inima!***" (Matei 11, 29).

Şi să nu credeţi că e o lecţie uşoară aceasta. E lecţia cea mai grea. Citiţi cu luare-aminte Noul Testament şi veţi afla cu câtă greutate i-a scos Iisus chiar şi pe Apostolii Săi de sub ispita trufiei (când discutau care dintre ei să fie „mai mare").
Iisus Mântuitorul - Care S-a smerit pe Sine până la moarte de cruce - rămâne pilda desăvârşită de smerenie pentru toate vremile şi pentru toţi oamenii.

- *Oricine păşeşte cu adevărat pe urmele Domnului câştigă şi virtutea smereniei.*
- *Oricine intră cu adevărat în şcoala Golgotei trăieşte o viaţă de neîncetată smerenie.*

Dragostea şi smerenia sunt „semnul" că cineva trăieşte cu adevărat Evanghelia Mântuitorului.

Faţă de virtutea smereniei, cât de urâte sunt trufia şi mândria! Trufia este răsuflarea Satanei. Mândria este ispita cea grozavă cu care diavolul a câştigat cea dintâi biruinţă în grădina Edenului şi cu care câştigă şi azi cele mai multe biruinţe. ***Răsadul tuturor relelor este mândria - zice înţeleptul Sirah.*** Şi, vai, este plină lumea de roadele acestui răsad blestemat.

Luxurile, făloşiile, trufiile, împerecherile, zavistiile, duşmăniile, dihoniile politice, toate au răsărit şi răsar, de regulă, din răsadul cel diavolesc al trufiei. în special, lumea de azi este plină de duhul cel satanic al trufiei.

Se ţin oamenii de azi sfătoşi, învăţaţi; nu le mai trebuie nici sfaturi, nici Evanghelie. Ei ştiu de toate. Eu vorbesc de oamenii din popor. Intre domni e şi mai şi... Aproape toţi „intelectualii" îşi fac „un titlu de mândrie" (ce potrivită expresie!) să nu mai creadă în „superstiţiile" religiei. Vai, ce seceriş grozav are diavolul şi azi în lume cu ispita trufiei. Răcirea dragostei şi trufia sunt semnele cele mai grăitoare despre cât de mult s-a depărtat „creştinătatea" de azi de duhul Evangheliei.

„***Tot cel ce se înalţă se va smeri, iar cel ce se smereşte se va înălţa***", zice Evanghelia de duminică. Vedeţi, aici sunt două scări deosebite.

„ Tot cel ce se smereşte înălţa-se-va" - asta-i scara lui Dumnezeu, pe care o vedem pe tot locul prin Biblie. Din groapă şi din temniţă 1-a ridicat Domnul pe Iosif, fiul lui Iacov. Din apele Nilului 1-a scos pe Moise şi 1-a făcut conducătorul unui popor. De la oi l-a chemat pe David-proorocul; de la plug, pe Elisei; de la pescuit, pe Apostoli etc. Ce pildă minunată de smerenie este şi Ioan Botezătorul, Înainte-Mergătorul Domnului!

„Şi tot cela ce se înalţă smeri-se-va" - asta-i scara diavolului, pe care, aşijderea, ne-o arată Biblia. Faraon îl întreba pe Moise: „Cine este Dumnezeul Acela de Care îmi vorbeşti?" Şi, pe urmă, s-a înecat în apele mării. Nabucodonosor se lăuda cu Babilonul şi, pe urmă, a ajuns să pască iarbă. Pe Irod cel trufaş 1-au ros viermii etc.

Dumnezeu smereşte mai întâi şi apoi ridică. Diavolul, pe de altă parte, îl ridică mai întâi pe om şi apoi îl răstoarnă şi îl umileşte.

Smeriţi-vă sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalţe în vremea cercetării (I Petru 5,6).

Rugăciune

Ca vameşul stau şi eu în faţa Ta, Doamne. Pentru mulţimea păcatelor şi a fărădelegilor mele stau şi eu aplecat cu vameşul, nici măcar ochii mei fiind vrednic să-i ridic spre cer. Ca şi vameşul îmi bat şi eu pieptul, zicând: totul este rău şi stricat în mine. Nu este nimic bun în mine; totul este otrăvit de păcat.

„ Tot capul meu este bolnav şi toată inima mea suferă de moarte " (Isaia 1, 5). „Inima mea s-a tulburat întru mine şi frica morţii a căzut asupra mea" (Psalm 54, 4). „Intrat-au ape până la adâncul sufletului meu" (Psalm 68, 1). „Păcatul meu înaintea mea este pururea " (Psalm 50, 4) şi înaintea Ta, Doamne. Înaintea Ta stau toate păcatele şi răutăţile mele.

A răspunde pentru ele nu pot a fugi n-am unde. Ca vameşul mă aplec şi eu în faţa Ta, Doamne, şi cu lacrimi mă rog Ţie: „Dumnezeule, milostiv fii şi mie, păcătosului, şi mă iartă. Multe sunt păcatele mele, dar mila Ta, Doamne, mai mare este. Deci nu mă lăsa pe mine în deşert. Vezi smerenia mea, Doamne, şi mă scoate din adăncul pierzării!'" (Psalm 118, 153).

Iisuse, prea scumpul meu Mântuitor! Tu singur ştii ce fariseu mare trăia odată şi în mine. Îţi mulţumesc, prea bunule Doamne, că m-ai chemat în şcoala suferinţelor, în şcoala smereniei, ca să mă scapi de acest fariseu.

„Bine este mie, Doamne, că m-ai smerit, ca să învăţ îndreptările Tale" (Psalm 118, 71). Bine este mie, Doamne, şi de-a pururi Te slăvesc pe Tine, Doamne, că m-ai chemat în şcoala cea mare a Golgotei, să mă înveţi a mă smeri.

Ajută-mi, prea scumpul meu Mântuitor, să pot trăi în smerenia Crucii Tale până la sfârşitul vieţii mele. Întăreşte-mă neîncetat, căci fariseul din mine poate încă n-a murit de tot.

Ispititorul i-a încercat chiar şi pe Apostolii Tăi cu ispita trufiei şi el umblă şi azi cu această ispită tocmai după aleşii Tăi. Îngenunchează-mă neîncetat, prea scumpul meu Mântuitor, sub Crucea Ta şi mă ţine neîncetat în acest loc

preasfânt, căci acesta este singurul loc unde ispita trufiei nu mai are nici o putere.

„ Suflete al meu, smereşte-te neîncetat" (cf. I Petru 5, 6) sub braţele Celui Care „S-a smerit pentru tine până la moartea pe cruce. " Amin.

Ce te mândreşti, omule?Ce boală urâtă este mândria şi, vai, câţi suferă de boala asta! Este doar cea mai răspândită boală sufletească.

Ce te mândreşti, o, omule, şi cu ce te mândreşti!?

- *Te mândreşti cu avuţia ta şi cu banii tăi? Dar până mâine poţi deveni sărac.*
- *Te mândreşti cu sănătatea şi puterea ta? Dar până mâine poţi fi doborât în pat sau chiar în mormânt.*
- *Te mândreşti cu ştiinţa, cu frumuseţea, cu rangul ce-1 ai? Dar toate acestea nu sunt ale tale şi în orice clipă le poţi pierde. Tu te mândreşti cu pene ce nu sunt ale tale. Tu eşti exact în chipul unui corb ce se mândreşte cu penele unui păun.*
- *Sau poate te mândreşti cu faptele tale şi cu viaţa ta de creştin? Asta-i o mândrie şi mai deşartă. Oricât de bun te-ai crede tu, eu îţi voi spune răspicat că eşti plin de răutate. Nimic nu este sănătos înăuntrul tău. Totul e putred, totul e stricat. „**Tot capul tău este bolnav şi toată inima ta suferă de moarte**" (Isaia 1, 5).*

Şi, cu starea asta grozavă, tu, omule, te mândreşti? Păi, nu vezi că eşti şi aici la fel ca în chipul unui corb urât ce se mândreşte cu penele unui păun? Păi, oricâte pene ţi-ai pune, dragul meu, tu tot nu vei putea intra în rândul porumbeilor din rai. Cu penele trufiei, nici un pas nu vei putea face spre mântuire.

În împărăţia lui Dumnezeu nu vei putea intra până nu vei cădea în faţa Lui aşa cum eşti, strigând şi tu cu vameşul din evanghelie: ***Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!***

Dumnezeule, ajută-mi să mă pot face dintr-un om vechi un om nou; dintr-un vas spurcat, un vas ales; dintr-un corb urât, un porumbel curat!

Ce te mândreşti, omule? Tu eşti pământ şi cenuşă (Isus Sirah 10, 9). Ce te trufeşti, pământule? Tu n-ai stat niciodată în faţa lui Dumnezeu, de aceea te făleşti. Te rog apleacă-te în faţa lui Dumnezeu! Te rog apleacă-te cu adevărat în faţa lui Dumnezeu şi îndată vei scăpa de acest grozav beteşug sufletesc. Te rog, apleacă-te

cu adevărat în faţa lui Dumnezeu şi îndată vei simţi şi tu ceea ce a simţit vameşul din Evanghelie şi vei striga şi tu cu el: ***Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!***

Traian Dorz - Ai urmărit îndeaproape învăţătura

Tu însă ai urmărit îndeaproape învăţătura mea, purtarea mea, hotărârea mea, credinţa mea, îndelunga mea răbdare, dragostea mea, răbdarea mea (2 Tim. 3, 10).

În această parte a acestui sfânt apostol se continuă atât de frumos şirul bunelor îndrumări şi al însemnatelor porunci date fiului preaiubit şi urmaşului vrednic de către părintele său sfânt.

Cel dintâi lucru asupra căruia îl face foarte atent Sfântul Pavel pe tânărul său urmaş este ***învăţătura, adică felul cum explică şi cum aplică el credinţa, trăirea şi propovăduirea Evangheliei şi a adevărului divin.*** Şi numai după ce va fi înţeleasă şi preţuită deplin această primă valoare a vieţii, învăţătura, ***apoi urmează importanţa tuturor celorlalte: a purtării, a hotărârii, a credinţei, a îndelungii răbdări, a dragostei.***

De ce aşa? Pentru că de valoarea învăţăturii depinde valoarea tuturor celorlalte. Dreapta învăţătură, buna şi adevărata învăţătură este şi poate fi numai una. Numai dintr-o astfel de învăţătură pot naşte şi creşte toate celelalte însuşiri sau merite adevărate şi vrednice în faţa lui Dumnezeu ale unui om. ***Căci dacă nu are învăţătura dreaptă, omul nu poate avea nici credinţa dreaptă. Şi dacă nu are credinţa dreaptă atunci nici purtarea, nici hotărârea, nici dragostea sau răbdarea cuiva nu pot avea nici un preţ înaintea lui Dumnezeu ori în primirea mântuirii.***

Câţi dintre păgâni ori dintre necredincioşii care n-au o învăţătură sănătoasă au fost în stare să rabde mult, să se poarte corect, să-şi dea chiar viaţa pentru o cauză a lor,

dar toate acestea nu le-au folosit la nimic, dacă învăţătura lor era rătăcită şi potrivnică adevărului sfânt…

Fiul meu, urmăreşte îndeaproape şi tu în primul rând învăţătura celui ce vine să-ţi propovăduiască ţie ceva. Să nu te înşele nici purtarea lui, nici talentul lui, nici chiar îndelunga lui răbdare sau dragostea lui. Ci fii cu toată băgarea de seamă la învăţătura lui.

Cum te învaţă el cu privire la Sfânta Treime, la Biserică, la Maica Domnului, la Tainele Sfinte şi la toate celelalte adevăruri de temelie ale dreptei învăţături. Te învaţă el potrivit Sfintei Scripturi şi Sfinţilor Părinţi şi părintelui familiei tale duhovniceşti, sau nu? Dacă te învaţă aşa, atunci primeşte-l şi-l ascultă. Dacă nu te învaţă aşa, atunci nici să nu-l primeşti în casa ta, nici să nu-l cauţi în casa lui. Nici să nu-i zici bun venit, nici să nu-i urezi spor la lucru. Ci să te depărtezi de la el şi să-l îndepărtezi de la tine, până când nu te otrăveşte învăţătura lui şi până nu te face această învăţătură nelegiuită să-ţi părăseşti credinţa ta, să-ţi dezbini adunarea ta şi să-ţi pierzi mântuirea ta şi a altora.

Iar dacă l-ai descoperit că acela îţi aduce o învăţătură străină azi faţă de cea de ieri, chiar dacă el ar fi fost părintele tău duhovnicesc şi chiar dacă ar fi fost ca un înger din cer pentru tine, socoteşte-l anatema şi depărtează-te numaidecât de el (Rom 16, 17-18; Gal 1, 8-9).

Să luăm seama cu multă grijă la stăruinţa repetată a sfântului apostol cu privire la învăţătură, să citim cu luare aminte toate versetele în care ne porunceşte el aceste lucruri, şi vom vedea din ce în ce mai bine din ce cauză s-au pierdut cei care n-au fost ascultători la aceasta.

(Traian Dorz, Hristos – Puterea Apostoliei - din meditaţii la Apostolul din Duminica a 33-a după Rusalii))

Traian Dorz - Când se va striga odată

Când se va striga odată
şi-al meu nume Sus,
ce va spune despre mine
Glasul lui Iisus?
Doamne, fă să spună bine Glasul lui Iisus.

Ce va spune despre-a mele
fapte Dumnezeu?
Am fost oare eu un vameş
ori un fariseu?
Doamne, fă să fiu un vameş, nu un fariseu.

Când voi fi ales odată
între buni sau răi,
oare cu cei răi voi merge
ori cu-aleşii Tăi?
Doamne, fă să fiu de-a Dreapta, cu aleşii Tăi!

Când se va rosti odată
Judecata mea,
oare ce va fi: iertare
ori osândă-n ea?
Doamne, fă să am iertare, nu osândă-n ea!

Când voi merge-n veşnicie
la cântări sau munci,
oare care o să fie
partea mea atunci?
Doamne, fă-n cântări să-mi fie partea mea atunci.

Pr. Anthony M. Coniaris – Duminica a XXXIII-a după Rusalii (a Vameşului şi Fariseului) - Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage

Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage. Unul era un fariseu, foarte respectat, un om cu o înaltă poziţie în societate, o persoană foarte pioasă şi religioasă; celălalt era un vameş, care aduna taxele, un proscris, nefiind prieten cu nimeni, nefiind erou pentru nimeni, un trădător şi jefuitor. Iisus îndrăzneşte să îi compare pe aceşti doi oameni. Este ca şi când ar compara un sfânt cu un bandit. Comparaţia devine însă foarte relevantă atunci când auzim ca din întâmplare rugăciunile lor.

Aceşti doi bărbaţi au mers la templu ca să se roage. Separându-se de lumea agitată, ei se cufundă în rugăciunile lor. Fără ca ei să bănuiască aceasta, îi vom urmări în timp ce se roagă. Pentru că avem multe de învăţat de la ei.

"Aşa se ruga în sine"

"Fariseul, stând, aşa se ruga în sine…" El stătea în picioare în timp ce se ruga, aceasta fiind poziţia obişnuită pentru evrei la rugăciune, însă dacă citim printre rânduri putem vedea faptul că fariseul nu are nici o problemă în a fi văzut. El se ruga de dragul imaginii, al publicităţii, al admiraţiei. Se gândea la sine şi la impresia pe care o va produce asupra celorlalţi. El chiar "se ruga în sine". Cu alte cuvinte, vorbea mai degrabă cu sine decât cu Dumnezeu. ***Adevărata rugăciune este întotdeauna oferită lui Dumnezeu şi doar lui Dumnezeu.*** Nu este cazul fariseului. Rugăciunea sa era de auto-ridicare în slăvi. Aşa cum remarca cineva: "Doi oameni s-au urcat să se roage? Mai degrabă unul a mers să se laude, şi celălalt să se roage."

“Dumnezeule, Îţi mulţumesc”

Rugăciunea fariseului a început bine: “***Dumnezeule, Îţi mulţumesc…***” Dar a stricat-o; a folosit tocmai recunoştinţa faţă de Dumnezeu pentru a se lăuda pe sine. I-a mulţumit lui Dumnezeu că nu este ca ceilalţi oameni. “***Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig!***”, spunea el. “Omule, uită-te la mine – ce bun sunt!” Nu vedem această atitudine astăzi la alţii şi în special la noi?

Atitudinea sunt mai sfânt decât tine care îi spune lui Dumnezeu: “Îţi mulţumesc, Doamne, pentru că nu fur de la partenerii mei de afaceri. Îţi mulţumesc pentru că sunt alb şi nu negru. Îţi mulţumesc pentru că sunt cinstit şi curat, spre deosebire de alte persoane care se comportă ca animalele. Îţi mulţumesc pentru că trăiesc în America şi nu în Bangladesh! Îţi mulţumesc pentru că locuiesc într-un cartier liniştit şi respectabil şi nu într-o mahala murdară. Îţi mulţumesc pentru că nu sunt ca alţi oameni, mai ales nu ca acel vecin al meu care duminica dimineaţa merge să joace golf în loc să meargă la biserică!”

“Dumnezeule, fii milostiv…”

Să privim acum la vameş. Stând singur, nu îndrăznea să îşi ridice ochii spre cer; îi era prea ruşine. În loc de aceasta, privea spre pământ, şi, bătându-şi pieptul într-un gest de penitenţă, se ruga. Se poate să fi fost un tată iubitor şi un bun prieten, dar nu s-a gândit să menţioneze deloc aceasta. Se vedea pe sine prin ochii lui Dumnezeu doar aşa cum îl vede Dumnezeu pe el. Se ruga: “***Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului***”. Se privea pe sine nu ca pe un simplu păcătos, ci ca pe păcătosul prin excelenţă. Aşa cum fariseul s-a declarat pe sine singurul sfânt din lume, vameşul s-a declarat ca fiind cel mai mare dintre păcătoşi. ***În final, acest om, care şi-a recunoscut propriul păcat, a ajuns mai aproape de Dumnezeu decât fariseul care nu putea vedea nimic decât propria lui puritate.***

“Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului”. ***El nu avea în ce să se încreadă decât în mila lui Dumnezeu. Nu a căutat în altă parte ajutor decât la mila lui Dumnezeu.*** Ştia că oameni precum fariseul nu sunt milostivi cu el, dar credea că Dumnezeu este milostiv. Singura sa rugăminte a fost: “Dumnezeule, fii milostiv!” Fără această rugăciune creştinismul ar fi o filozofie, o istorie, un cod, dar nu o religie care mântuieşte.

Mila lui Dumnezeu

“Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului.” Depindem mereu de mila lui Dumnezeu. Nu putem niciodată să îl abordăm prin pretenţii, ci doar apelând la mila Sa. Aceasta este cerere pe care Dumnezeu nu o va refuza vreodată. Observaţi cât de mult face parte de această cerere din cultul divin răsăritean! Cât de des în timpul Liturghiei repetăm rugăciunea vameşului: “Doamne, îndură-te spre noi (miluieşte-ne)!” ***Faimoasa “rugăciune a lui Iisus” nu este altceva decât o adaptare a acestei rugăciuni: “Doamne Iisuse, Fiul Dumnezeului celui Viu, ai milă de mine, păcătosul”.***

O frumoasă istorioară ne prezintă o mamă cerându-i lui Napoleon să îi cruţe viaţa fiului ei, condamnat la moarte.
Împăratul i-a amintit atunci de crimele de care se făcea vinovat fiul; dreptatea cerea ca viaţa să îi fie curmată.
“Înălţimea Voastră”, a spus femeia printre lacrimi, “nu dreptate ci milă cer.”
“Nu merită milă”, a primit ea răspuns de la Napoleon. “Dar Înălţimea Voastră, dacă ar merita-o atunci nu ar mai fi milă.”
“Da, cât este de adevărat acest lucru”, a spus împăratul. “Voi avea milă.”

Nu îndrăznim să stăm în faţa tronului lui Dumnezeu şi să cerem să ni se dea ceea ce merităm. ***Singura noastră cerere este aceasta: “Doamne, îndură-te spre noi” (Kyrie Eleison).*** Iar miracolul este că există milă. **În chiar inima universului pulsează iubirea lui Dumnezeu.**

“***Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela***”, a spus Iisus.

Un păcătos spunea odată: “Dacă aş fi Dumnezeu nu l-aş ierta niciodată pe un om care a păcătuit cât am păcătuit eu”.
Păstorul său i-a răspuns: “Dar nu eşti Dumnezeu. Mila lui Dumnezeu este mai mare decât orice ne-am putea imagina noi.”

“Doamne, îndură-te spre noi!”

C. S. Lewis ne spune o interesantă poveste în cartea sa “Marele divorţ”.

Un grup de fantome făcea o excursie din iad sus în rai, cu speranţa de rămâne acolo permanent. I-au întâlnit pe cetăţenii raiului, iar una dintre fantome a fost surprinsă să găsească acolo un om care pe pământ fusese judecat şi executat pentru crimă. “Aş vrea să ştiu”, explodă fantoma, “ce cauţi tu aici, criminalule, în timp ce eu, un stâlp al societăţii, un cetăţean demn şi decent, sunt obligat să

umblu pe străzile de jos, în fum şi miros greu, şi trăiesc într-un loc asemenea unei cocini.”
Prietenul din rai încearcă să îi explice că a fost iertat, că atât el cât şi cel pe care l-a ucis au fost reuniţi în faţa scaunului de judecată al lui Hristos.
Însă fantoma din iad spune: “Nu pot să accept aşa ceva!” Şi strigă din răsputeri: “Drepturile mele! Trebuie să am aceleaşi drepturi ca ale tale!”
“O, nu!”, continuă să îl convingă prietenul din rai. “Să nu îţi doreşti drepturile! Dacă ar fi fost după drepturile mele, nu aş fi ajuns niciodată aici. Nu drepturile tale trebuie să ţi le doreşti, ci ceva mult mai bun. Mila lui Dumnezeu.”

De aceea ne rugăm atât de des: “Doamne, îndură-te spre noi”. ***Această rugăciune, rostită cu cât de puţină credinţă, va deschide calea pentru iertarea lui Dumnezeu şi pentru venirea Împărăţiei Sale în inimile noastre.***

Sfântul Isaac Sirianul scria în secolul al VI-lea: “Nu spune niciodată că Dumnezeu este drept. Dacă El ar fi drept, tu ai fi în iad. Bazează-te doar pe nedreptatea Sa care este milă, iubire, iertare.”

Ziua de astăzi este numită în calendarul bisericesc “Duminica Vameşului şi a Fariseului”. În seara trecută am început să folosim Triodul – cartea liturgică pe care o vom folosi pe perioada întregului Post Mare ce va începe peste trei săptămâni. Biserica a ales în mod foarte înţelept această parabolă pentru a ne ajuta să ne pregătim din punct de vedere spiritual pentru Post. ***Deoarece parabola spusă de Domnul astăzi nu este de fapt despre doi oameni care au mers la templu să se roage. Este despre Dumnezeu şi despre cum priveşte El păcatul şi virtutea – cum ne priveşte El pe noi, pe mine şi pe tine.***

“***Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa.***”

Rugăciune

“Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului. Amin.”

(Traducere: Oana Capan)

IPS Andrei Rymarenko - Duminica a XXXIII-a după Rusalii (a Vameşului şi Fariseului) - Vameşul şi fariseul

"Vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer, ci-şi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului" (Luca 18,13).

Involuntar, gândul ne duce la Evanghelia de săptămâna trecută. Era vorba de asemenea despre un vameş – Zaheu.

- *Am văzut cum Domnul i-a schimbat sufletul.*
- *Am văzut cum, după o viaţă întreagă în păcat, s-a pocăit; şi cum a fost gata să dea jumătate din averea sa săracilor, şi să dea înapoi împătrit tuturor celor pe care i-a nedreptăţit. Şi fără îndoială a făcut acest lucru.*

Involuntar, Zaheu şi vameşul din Evanghelia de astăzi se contopesc într-o singură imagine, într-o singură persoană. În fond, amândoi erau vameşi, oameni păcătoşi, şi amândoi s-au pocăit. Dacă acceptăm că Evanghelia de astăzi este continuarea Evangheliei de duminica trecută, că vameşul de astăzi, bătându-şi pieptul, este cu adevărat Zaheu, cel puţin din punct de vedere psihologic, atunci ni se va dezvălui un mare adevăr, o mare lecţie în viaţa celui care se pocăieşte. Vedeţi, noi toţi trebuie să ne pocăim.

Toată nedreptatea pe care a făcut-o Zaheu, a făcut-o pentru câştig, pentru a domina. Şi atunci când această dominaţie a avut loc, şi el se considera un om puternic – chiar în acel moment a venit Adevărul lui Dumnezeu. Adevărul lui Dumnezeu ne spune că dacă o persoană stă în pântecele mamei timp de nouă luni, stă apoi în pântecele pământului, dacă este în putere, optzeci de ani, ceea ce este peste aceştia

fiind osteneală şi durere (Psalmul 89,10). Şi în final, prin moarte omul trece pentru totdeauna în pântecele vieţii veşnice.

Zaheu a văzut acum toate acestea: a înţeles toată nebunia lui, drumul lui greşit în viaţă. Şi atunci a început să caute o cale de scăpare. În această stare se afla el când a trecut Hristos pe acolo. Pentru el, acesta era un rabin. Nu putea să meargă pur şi simplu la El, şi nici nu dorea. Mai întâi a dorit să afle ce fel de rabin era. Vedem sicomorul şi apoi îl vedem în sicomor pe Zaheu, pe acest om care era practic un demnitar al poporului evreu. Şi vedem mulţimea. Să ne imaginăm prin ce trecea acest om mândru. Însă Hristos s-a apropiat şi a spus: Astăzi vom fi împreună, voi intra în casa ta. Şi când Hristos a fost în casa lui, El i-a revelat acea putere care i-a umplut imediat inima. Atunci Zaheu i-a spus: ***Dau averea mea săracilor, şi celui pe care l-am înşelat îi dau înapoi împătrit*** (cf. Luca 19,1-10). Şi a făcut toate acestea.

Dar ce se întâmplă acum? Stă în templu şi îşi bate pieptul, spunând: “***Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!***” Împreună cu el se mai află cineva în templu, poate egalul său în societate – un fariseu. El stă acolo şi, în contrast cu el, cu totală satisfacţie spune: Am făcut totul, am făcut asta şi asta, am… De ce nu a spus vameşul: Şi eu am făcut aceasta. Am dat jumătate din averea mea. La cutare i-am dat înapoi împătrit. De ce nu a spus aceasta? Dimpotrivă, el a spus: “Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!”

Ideea este că Domnul l-a înzestrat cu un dar – i-a deschis inima. Dar când şi-a reluat viaţa activă, s-a întâmplat o tragedie: obişnuinţa… obişnuinţa. Omul lui interior era sclavul obişnuinţei; şi această obişnuinţă era o forţă teribilă. Involuntar, au apărut gânduri de zgârcenie şi setea de a câştiga tot mai mult. Privirile lui se aflau sub ispita care venea din gânduri. Inima care a fost eliberată de Hristos a redevenit deodată murdară. Şi el a simţit toate acestea. “Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!” Ce să facă?

Astăzi Biserica ne aduce în faţă toată forţa acestui moment psihologic, toată forţa acestei întrebări: ce trebuie să facem? Şi cu o forţă similară, ne dă răspunsul la această întrebare prin învăţăturile Sfinţilor Părinţi. ***De fapt Sfinţii noştri Părinţi ne arată cu exactitate ce se petrecea în sufletul vameşului. Deoarece conştiinţa lui era acum liberă, eliberată de Hristos, inima lui era deschisă, avea pace în inima lui. Voinţa lui era de asemenea liberă, şi libertatea era în Dumnezeu. Însă distanţa dintre inimă şi Dumnezeu este păcatul. Şi iată că vameşului i s-a întâmplat să îi apară umbre în inimă, şi a început să strige după ajutorul Domnului.***

Cum vin aceste umbre? ***Ne explică Episcopul Teofan Pustnicul într-una dintre scrisorile sale.***

- ***Gândul vine, şi dacă nu pune stăpânire pe sentimentele inimii, atunci încă nu este păcat. Vine şi, aşa cum zăpada de astăzi mâine se topeşte, nici el nu va mai exista, şi inima rămâne curată.***
- ***Şi chiar dacă gândul pune stăpânire pe inimă, şi intră în inimă – nici atunci nu este încă o nenorocire; mai există un moment în care poţi striga: "Doamne, fii milostiv mie!", şi inima va fi curată.***
- ***Dar când gândul a intrat deja în inimă, şi când ai spus deja: "Doresc", atunci apare umbra. Prin simplul fapt că a intrat umbra, are loc acceptarea şi acţiunea. Atunci vine căderea. Gândul a devenit acţiune, şi s-a produs căderea. Şi odată ce ai căzut din punct de vedere spiritual, păcatul a intrat în inimă, o faptă a fost realizată, persoana s-a îndepărtat de Dumnezeu şi a început să sufere, aşa cum se întâmplă în cazul unui om care a căzut fizic.***

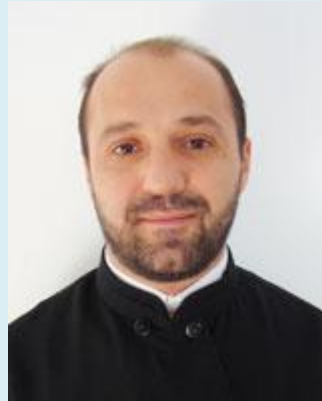
Ştim ce mare tragedie o reprezintă suferinţa spirituală. Mândria, lăcomia, ambiţia, toate felurile de pofte îl macină pe om şi îl chinuie. Inima unui astfel de om se împietreşte.

Acest lucru s-a întâmplat după ce Zaheu vameşul şi-a recunoscut păcatul şi s-a căit. Hristos i-a iertat păcatul. Conştiinţa lui a devenit liberă. Însă acum trebuia să se întoarcă la munca lui, la viaţa lui; şi atunci au apărut gândurile, şi din gânduri s-au născut sentimentele. Ce să facă? El a strigat: "*Doamne, fii milostiv mie, păcătosului; nu lăsa să se întâmple acest lucru*". Şi Domnul a dat Harul ca acest lucru să nu se întâmple, şi l-a salvat pe păcătos.

Ce trebuie să facem noi pentru a primi acest Har? Este nevoie de un exerciţiu activ al voinţei. Duminica următoare Sfânta Biserică ne va învăţa cum să îl dobândim.

(Traducere: Oana Capan)

Pr. Mihai Tegzeş - Duminica Vameşului şi a Fariseului

În Cartea înţelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah, ni se spune că Dumnezeu are o slăbiciune pentru cei umili şi îi ascultă atunci când îi cer ajutorul: "***Nu va primi Domnul pe cel care asupreşte pe sărac, dar rugăciunea celui asuprit o va asculta. Nu va trece cu vederea rugăciunea sărmanului şi nici pe văduvă când I se va jelui. Oare nu curg lacrimile văduvei pe obraz? Strigarea ei asupra celui care i le-a stors va fi auzită. Cel care slujeşte lui Dumnezeu, cu bunăvoinţă va fi primit şi rugăciunea lui până la nori va ajunge. Rugăciunea celui smerit va pătrunde norii şi nu se va mângâia până nu va ajunge acolo***" (Eccl. 35, 14-18). Acest fapt este explicat pe larg în pericopa de astăzi.

Evanghelistul Luca ne informează că Iisus spune parabola din această duminică "***pentru unii care se credeau drepţi (cei mai buni) şi-i dispreţuiau pe alţii***". În acest sens, Mântuitorul relatează ataşamentul a doi oameni care urcă la Templul din Ierusalim, ca să se roage: un fariseu – expert al Scripturilor – şi un păcătos, vameşul. Cel dintâi este tratat de toţi oamenii cu respect, în timp ce al doilea – care a acceptat să se alieze cu romanii care asupreau poporul evreu – era considerat un trădător. Domnul ne prezintă "două extreme": seriozitatea, cinstea imensă – pe de o parte – răutatea şi corupţia absolută, pe de alta.

Aceasta este realitatea aparentă: aceea pe care o constată oamenii şi o percepem cu toţii. Din fericire, Dumnezeu judecă altfel. ***Totul se clarifică în clipa rugăciunii, căci înaintea Domnului, aparenţele se năruiesc şi rămâne substanţa.*** În rugăciune, criteriul de evaluare se schimbă şi înţelegem că: sufletul nostru poate fi curat sau murdar, cinstit sau fals; mintea noastră poate fi îngustă sau largă – dispusă să caute adevărul şi să îl urmeze…

Fariseul

În Templu, fariseul se aşează în primele rânduri, ca toţi să-l vadă, rugându-se astfel: “***Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca şi ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri sau ca şi acest vameş. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig***” (Lc 18, 11-12). Din cuvintele sale, rezultă că el îi mulţumeşte Creatorului pentru că nu este asemenea celorlalţi oameni, ci este “mult mai bun” decât majoritatea şi respectă Legea întru totul. De fapt, în rugăciunea sa, nu-L pune în centru pe Dumnezeu, ci pe sine, cu toate realizările sale. Evanghelia ne aminteşte că: “El se ruga în sine“: contează doar părerea sa. Nu intră în dialog cu alţii sau cu Dumnezeu. Toţi sunt hoţi, adulteri, păcătoşi… Uită că Iisus a venit exact pentru cei din urmă (săraci, păcătoşi) ca să-i învie la viaţă… Mai mult, el nu consideră că are nevoie de Domnul, nu se recunoaşte creatură limitată, care poate fi împlinită numai de puterea divină. *Fariseul nu recunoaşte că ar fi primit totul de la Dumnezeu şi nici nu-I cere ceva Domnului, ci numai Îi povesteşte realizările sale pe baza cărora consideră că merită să fie răsplătit.* Nu se opreşte aici, ci îi dispreţuieşte pe cei care nu sunt ca şi el. Pentru a se lăuda, simte că trebuie să-i ponegrească pe alţii, creând ulterioare dezbinări. Consideră că nu trebuie să schimbe nimic în viaţa sa.

Fariseul este cel care se prezintă înaintea Creatorului cu logica sa, cu gândurile şi părerile sale, dorind să i le impună lui Dumnezeu. Doreşte să facă din Domnul “un subaltern al său”, să-i dea lecţii. Uită că este el, cel care depinde întru totul de Dumnezeu! Prin urmare, este el, cel care hotărăşte cine sunt bunii şi răii, eliminându-i pe toţi cei care nu sunt ca şi el.

Considerându-se un expert al Bibliei, de fapt, nu-L cunoaşte pe Dumnezeu, care se descoperă doar celor umili. ***Nu a înţeles că darurile Domnului (sănătatea, viaţa fericită, mântuirea) nu se pot cumpăra sau câştiga, ci sunt oferite gratis, celor care Îl urmează.*** Fariseul nu a înţeles că omul care-i elimină pe fraţii săi din viaţa lui, îl elimină şi pe Dumnezeu. Apostolul Petru ne spune că Dumnezeu nu le ascultă rugăciunile bărbaţilor care nu-şi apreciază soţiile. Logica este simplă: cum putem cere iubirea şi ajutorul lui Dumnezeu, dacă refuzăm să-i iubim pe cei de lângă noi?

Vameşul

Vameşul? Şi el se prezintă înaintea Domnului. Se retrage, ca să nu fie observat. Nici nu ştie cum să se roage după regulile timpului… poate doar să repete cele dintâi cuvinte ale Ps. 50: “***Doamne, ai milă de mine, păcătosul***“. El nu-şi ridică ochii la cer, nu are ceva bun, ca să-I ofere Domnului şi nici nu-i trece prin minte să se compare cu alţii. Ştie că este într-o situaţie gravă de păcat. ***Inima lui este plină***

de durere, pentru că L-a supărat pe Dumnezeu şi a nedreptăţit (furat) atâtea persoane. El doreşte ca viaţa sa plină de trădări şi falimente, să se schimbe în una de solidaritate şi să treacă sub comanda lui Dumnezeu. El se opreşte la intrarea în Templu, priveşte în jos, se căieşte de păcatele sale şi-i cere Domnului să-l trateze cu milă. ***Acest om, conştient de comportamentul său, care nu este întru totul în linie cu voia Domnului, îi cere Tatălui ceresc să-l ajute, să-l ierte, să-i dea curajul şi puterea să se schimbe.*** În altă ordine de idei, ***rugăciunea vameşului este ascultată, tocmai pentru faptul că acest om îşi recunoaşte greşelile faţă de semenii săi şi a hotărât să fie mai bun.*** ***El nu doreşte să-I impună lui Dumnezeu punctul său de vedere, ci se încrede în iubirea şi mila Domnului faţă de el.***

N.B. Să nu uităm că vameşul era un om realizat, care se îmbogăţise pe spinarea altora. Avea tot ce îi trebuie, în afară de fericire. Este important pentru el, ca să continue să caute… Numai pentru că şi-a făcut timp şi s-a prezentat înaintea lui Dumnezeu, a aflat mântuirea. Noi ce căutăm? Unde căutăm?

Dacă era un vameş dispreţuit de lumea comună, dar şi de unii dintre cei care contează… cum de putea să meargă singur la Templu? Putem crede, că asemenea multor oameni din zilele noastre, se bucura de "protecţie", datorită puterii şi relaţiilor pe care le avea. El era apreciat de cei din "gaşca" sa, ca fiind unul de încredere, care nu se amestecă în afacerile altora, care ştie să tacă atunci când trebuie… Şi el, asemenea fariseului, trăieşte pentru sine: împotriva legii lui Dumnezeu şi împotriva legii fraternităţii. În ciuda acestor rele, vameşul se umileşte înaintea Domnului, îşi recunoaşte păcatele şi cerându-I ajutorul, arată că se încrede în bunătatea Lui. ***Iisus ne spune că recunoaşterea păcatelor este lucrul care ne apropie de Dumnezeu şi ne deschide calea către mântuire!***

Judecata lui Iisus

În verdictul Său, Iisus ne informează că Dumnezeu-Tatăl s-a bucurat de rugăciunea vameşului păcătos şi nu a primit rugăciunea orgolioasă a fariseului. Chiar dacă toţi au fost de partea fariseului, Iisus s-a aşezat de partea vameşului, deşi multora nu le-a convenit exemplul Său.

Iisus ne informează că acest om păcătos, a primit ***darul iertării… intrarea în viaţa veşnică.*** Aşa este Domnul! Îi primeşte pe toţi cei care aleargă la El şi-i povestesc necazurile proprii, cerându-I ajutorul. De fapt, ***Iisus ne spune că adevărata rugăciune o face omul care – în ciuda păcatelor şi a necazurilor sale – aleargă la Dumnezeu, i le povesteşte şi-şi pune viaţa în mâinile Lui, cerându-I ajutorul şi îndurarea.***

“Evanghelia” pe înţelesul nostru

Această pericopă ne invită să ne întrebăm dacă suntem “farisei” sau “vameşi”? Noi putem să adaptăm acest text biblic la situaţia zilelor noastre. Iată un exemplu: doi studenţi intră în biserică. Primul se aşează în rândul din faţă şi-i mulţumeşte lui Dumnezeu că nu este ca şi ceilalţi tineri, ci este cel mai bun din clasă. Al doilea se aşează lângă colegii săi şi în mintea sa, se căieşte de faptul că mereu face câte o năzbâtie, că nu-şi face întotdeauna temele, că îi supără des pe părinţi, chiar dacă îşi propune întotdeauna să se schimbe… şi îi cere lui Iisus să îl ajute să fie mai bun. El recunoaşte că îi este greu să-i ierte pe cei care îl supără, că îi este aproape imposibil să fie cuminte la facultate şi să asculte de părinţi întru totul, dar îi cere lui Iisus puterea să fie mai bun.

Care rugăciune este ascultată de Domnul?

Cel dintâi student are impresia că se adresează lui Dumnezeu, dar imediat vorbeşte doar despre el, despre calităţile şi realizările sale. El uită de Domnul pentru că se evidenţiază doar pe sine. Într-un fel se crede “Dumnezeul” lui, nemaiavând nevoie de o altă autoritate. Deci, nu se roagă!

Fraţilor! **Dumnezeu ne cunoaşte şi nu este nevoie să ne lăudăm înaintea Lui.** El cunoaşte calităţile dar şi defectele, greutăţile şi necazurile noastre. **El ştie totul despre noi şi ne iubeşte, aşa cum suntem!** Domnul primeşte rugăciunea celui de-al doilea pentru că acesta, îşi recunoaşte greşelile şi cu sinceritate, cere ajutorul Domnului, pentru că îi este greu să trăiască după învăţătura Evangheliei şi nu întotdeauna reuşeşte.

Vă amintiţi că Iisus a spus această pericopă pentru cei care pretindeau că sunt drepţi şi-i dispreţuiau pe ceilalţi?

- *A dispreţui, înseamnă a crede că o altă persoană nu are nici o valoare, nici o demnitate şi nici nu merită să trăiască sau să fie luată în considerare.*
- *A trata cu dispreţ, înseamnă a-i judeca şi a-i condamna pe alţii, convinşi fiind că noi suntem cei mai buni. Este ataşamentul omului “nebun” care stabileşte de unul singur, cine este bun şi cine este rău, substituindu-se lui Dumnezeu – sau şi mai grav – alungând puterea iubirii şi milei lui Dumnezeu, care ne tratează pe toţi, ca pe fiii Săi iubiţi.*

Cu siguranţă, fariseul şi primul student îşi făceau datoria, dar greşeala lor constă în faptul că îi dispreţuiau pe cei, pentru care Iisus şi-a dat viaţa. ***Oare devenim mai***

buni atunci când îi desconsiderăm şi-i batjocorim pe cei de lângă noi? Fraţilor, cine face astfel, demonstrează că nu a înţeles Evanghelia, care pune în centru iubirea, înţelegerea, iertarea, slujirea şi ajutorarea tuturor.

Buni sau răi, cu toţii suntem fiii lui Dumnezeu. Pe toţi ne cheamă Tatăl la mântuire. Nu îi place Domnului, atunci când fiii Săi se dispreţuiesc. El apreciază dacă ne recunoaştem greşelile şi dacă hotărâm să-I cerem ajutorul, ca să fim mai buni. ***Trebuie să recunoaştem că mereu avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, pentru a birui problemele vieţii şi pentru a creşte în iubire faţă de cei dragi.***

Dumnezeu îi ajută pe cei umili

Apostolul Petru ***ne spune "că Dumnezeu se împotriveşte celor mândri şi celor smeriţi le dă har".*** Numai cei umili (cei care cred că au nevoie de ajutorul Lui) pot să-L urmeze cum se cuvine pe Iisus! Din păcate, suntem cu toţii ispitiţi să ne afirmăm, să ne lăudăm sau să ne evidenţiem… Fraţilor! Trebuie să ne căim de păcatele noastre şi să recunoaştem că numai Iisus poate să ni le şteargă, să le elimine şi să le ierte. Doar El ne poate mântui!

Dumnezeu ne cere să renunţăm la mândria noastră. ***Acest fapt este mai greu decât cucerirea lumii întregi, dar exact acest lucru ni-l cere Domnul: să încercăm să ne schimbăm noi… în loc să pretindem să-i schimbăm pe alţii.*** Să ne convingem că fără ajutorul lui Dumnezeu, acest lucru este imposibil. Să credem că numai puterea şi harul Lui ne pot reînnoi şi ajuta să ne îndreptăm cu hotărâre către mântuirea noastră. Acesta este adevăratul sens al umilinţei.

În lumea noastră – dominată de mândrie – această poziţie nu este uşor de înţeles, uneori nici de cei din casa noastră, din jurul nostru. Din această cauză ***trebuie să-L rugăm pe Dumnezeu să ne ajute şi să fim consecvenţi în a face binele şi răbdători, cu slăbiciunile celor de lângă noi.***

Greşim amarnic atunci când ne comparăm cu alţii

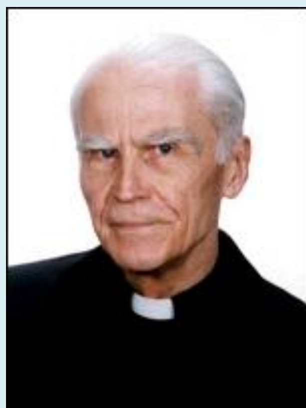
Orice om judecă eronat, crezându-se mai bun decât alţii şi prin urmare, greşeşte când îi condamnă, judecă, acuză şi dispreţuieşte pe semenii săi. De fapt, pornind de la acest text din Evanghelia după Luca, papa Paul al VI-lea afirmă: "*Compararea cu alţii, ne face îngăduitori faţă de noi şi orgolioşi faţă de aproapele: mă refer la pericopa fariseului şi a vameşului, atunci când cel dintâi spune despre sine: "Eu nu sunt ca toţi ceilalţi", în timp ce vameşul nici nu îndrăznea să-şi ridice ochii la cer şi-i cerea Domnului să se îndure de el*" (Predica, 9 februarie 1967).

Dorinţa de a ne compara cu alţii pentru a ne evidenţia, ne face să greşim amarnic: privim la alţii ca la nişte rivali, duşmani şi nu ca la nişte fraţi, cu care trebuie să ne solidarizăm! Este clipa când ne despărţim de aproapele şi de Dumnezeu. Este momentul căderii în prăpastia singurătăţii şi a nefericirii. Creştinul ar trebui să urmeze smerenia lui Moise, care ales fiind de Dumnezeu, obiectează că este nevrednic.

Dacă suntem sinceri, trebuie să recunoaştem că nimic din ce avem, nu ne aparţine pe vecie. Viaţa noastră am primit-o în dar. Fericirea, calităţile noastre, sănătatea şi frumuseţea trupească sunt tot atâtea daruri cu care Dumnezeu ne-a înzestrat. Dacă pe de o parte, Dumnezeu ne cere ca să administrăm bine darurile Sale, dreptatea ne îndeamnă să-L lăudăm pe Cel care ne-a dat aceste daruri. Să învăţăm de la Maria care - recunoscând că tot ceea ce are este darul lui Dumnezeu şi nefiind orgolioasă - se declară slujitoarea Domnului.

Fraţilor!Atunci când mergem duminică de duminică la biserică şi nu considerăm că trebuie să schimbăm inima şi viaţa noastră în bine, ne comportăm asemenea fariseului. Farisei sunt toţi cei din zilele noastre care nu simt că au nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, care nu-I cer nimic, care se bazează doar pe puterea lor. Sunt cei preocupaţi doar de progresul ştiinţific, crezând că de aici le vine mântuirea. Sunt cei care îi desconsideră pe alţii, mai ales pe cei care postesc şi se roagă sau se încred în Dumnezeu mai mult decât în ei înşişi. Să ne ferim ca să nu cădem în astfel de păcate! Amin.

Pr. Gheorghe Neamţiu - Duminica a XXXIII-a după Rusalii (a Vameşului şi Fariseului) - Mândria şi smerenia

Cu duminica aceasta, numită a Vameşului şi Fariseului, intrăm în periodul liturgic al Triodului, care, pe lângă cele şapte săptămâni ale postului mare, cuprinde şi trei săptămâni premergătoare acestuia, săptămâni ***a căror menire este de a ne trezi în suflet dispoziţiile, sentimentele corespunzătoare intrării în postul Sfintelor Paşti.***

În pilda vameşului şi fariseului, pe care Biserica ne-o oferă astăzi spre meditare, Mântuitorul pune în lumină două feluri de rugăciune, diametral opuse:

- *rugăciunea îngâmfată a fariseului şi*
- *rugăciunea smerită a vameşului, a păcătosului sincer cu sine în faţa lui Dumnezeu.*

Rezultatul e că fariseul se cufundă şi mai mult în păcat, pe când vameşul, se înalţă, se purifică prin împăcarea cu Dumnezeu.

De fapt, rugăciunea fariseului nici nu se poate numi rugăciune, deoarece acest păcătos nici nu-L laudă pe Dumnezeu – deşi aparent îi mulţumeşte -, nici nu recunoaşte că este păcătos şi nici nu cere nimic, pentru că se crede pe sine desăvârşit, drept, virtuos, mai presus de ceilalţi oameni. În loc să se ocupe de propria sa mizerie sufletească, pe care din cauza mândriei nu o vede, se ocupă de păcatele altuia, ale vameşului de lângă el, pe care îl acuză înaintea lui Dumnezeu.

Mai mult, în mândria sa, se poartă obraznic cu Dumnezeu, îndrăznind să se laude cu faptele sale bune, nesocotind că, pe de o parte, omul tot ceea ce face, datorează harului lui Dumnezeu fără de care nu poate face nimic, iar, pe de altă parte, orice

faptă bună care nu izvorăşte dintr-o intenţie curată, adică din smerenie şi din iubirea faţă de Dumnezeu, nu are nici o valoare în faţa Lui. Era tocmai cazul fariseilor care se rugau stând la răspântia uliţelor, sau făceau milostenie în văzul lumii, ca să apară darnici, şi îşi smoleau feţele ca să arate oamenilor că postesc.

Cu totul altfel este rugăciunea vameşului. Acesta, copleşit de conştiinţa propriei păcătoşenii şi nevrednicii în ochii lui Dumnezeu, stând retras la o parte şi necutezând nici măcar să-şi ridice ochii din pământ, se căieşte din adâncul inimii şi, bătându-şi pieptul, îşi mărturiseşte vinovăţia, implorând iertare de la bunul Dumnezeu: "***Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului***" (Luca XVIII,13).

Efectele diametral opuse ale acestor două feluri de rugăciune ni le spune Însuşi Iisus: "***Vă zic: acesta s-a pogorât îndreptat la casa sa, iar nu acela: căci tot cel ce se înalţă se va smeri, iar cel ce se smereşte se va înălţa***" (Luca XVIII,14).

Faţă de nici un alt păcat nu s-a pronunţat Mântuitorul cu atâta necruţătoare asprime ca faţă de mândrie. A iertat-o pe desfrânata Maria Magdalena, i-a luat apărarea femeii prinsă în adulter, l-a iertat pe Petru care se lepădase de trei ori de El; l-a tratat cu bunăvoinţă până şi pe Iuda, mustrându-l cu blândeţe. "***Prietene pentru ce ai venit ?***" (Matei XXVI,50). Pe toţi păcătoşii i-a iubit şi i-a miluit, numai pe farisei i-a tratat cu asprime, mustrându-i şi biciuindu-le fără cruţare, în public, mândria şi făţărnicia. Pentru că, în faţa Lui, care era adevărul şi smerenia întrupată, ei întruchipau ipocrizia şi trufia, făcându-se prin aceasta discipolii Satanei, care, stăpânit de trufie, a refuzat să se supună lui Dumnezeu, Creatorul şi Stăpânul său, şi să-L slujească, iar prin minciună i-a îndemnat şi pe protopărinţi la un act de mândrie, prin neascultare, şoptindu-le că, dacă vor călca porunca, vor deveni ca nişte dumnezei. Iată de ce, Mântuitorul le adresează fariseilor acele usturătoare "vai vouă", numindu-i "morminte spoite pe dinafară şi înăuntru pline de putreziciune", "povăţuitori orbi" (căci mândria orbeşte mintea), "nebuni", "şerpi", "pui de năpârcă", "făţarnici" care "înghit cămila şi strecoară ţânţarul", şi care "spală blidul numai pe dinafară ca să apară curat" (Matei XXIII passim).

Şi nici nu se putea să nu arate atâta dezgust pentru mândrie El, Iisus Hristos, cea mai desăvârşită icoană a smereniei. Fiind El "***strălucirea măririi şi icoana fiinţei lui Dumnezeu***" (Evrei I,3), "***S-a nimicit pe sine, luând chipul robului (…) ascultător făcându-se până la moarte şi încă până la moartea Crucii***" (Filipeni II, 6-8). Se apleacă şi spală picioarele apostolilor, chiar şi ale lui Iuda vânzătorul; tace când e batjocorit, bătut şi răstignit. Singur El ne-a putut spune, tuturor: "***Învăţaţi de la Mine, căci sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre***" (Matei XI, 29).

Dar, precum păcatul mândriei stă în fruntea păcatelor capitale, pentru că din el, ca dintr-o sământă, răsar şi se dezvoltă toate celealte păcate, tot astfel ***smerenia stă în fruntea celor şapte virtuţi principale, cărora le insuflă viaţă.*** Iar dacă mândria este pricina şi începutul osândei, ***smerenia este începutul mântuirii***, deoarece, în vreme ce mândria îl orbeşte pe om ca să nu-şi vadă defectele şi păcatele, cufundându-l astfel tot mai adânc în abis, smerenia, ***făcându-l pe om să se recunoască pe sine aşa cum este, slab şi supus greşelii, îi insuflă o continuă luptă cu sine şi o tot mai mare încredere în ajutorul lui Dumnezeu la care recurge neîncetat, convins că fără El nu poate săvârşi nici un bine pentru mântuire.*** Păcătosul smerit îşi dă seama de adevărul că "***un car de fapte bune tras de mândrie duce la iad, pe când un car de păcate tras de smerenie duce în rai" (Sf. Bernard)***, deoarece ***smerenia conduce sufletul la recunoaşterea propriei nevrednicii şi mizerii spirituale, la căinţă adevărată şi deci la reînnoire, la împăcarea cu Dumnezeu, la convertire.*** El ştie că "***celor mândri, Dumnezeu le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă dar***" (I Petru V, 5).

Smerenia este scutul care face sufletul invulnerabil la atacurile diavolului.

***

Patericul, o carte cu întâmplări din viaţa sfinţilor, ***ne istoriseşte din viaţa Sfântului Macarie cel mare că diavolul l-a întâmpinat odată pe sfânt zicându-i: "Multă silă îmi faci, Macarie, şi nimic nu pot face împotriva ta. Căci, iată, orice faci tu şi eu fac. Tu posteşti: dar eu nicidecum nu mănânc. Priveghezi, dar eu niciodată nu dorm. Un singur lucru este cu care mă birui. Care este?, îl întreabă sfântul. Smerenia ta, şi pentru aceasta nu pot nimic împotriva ta" (p.135 – Apud Ilarion V.Felea, Duhul Adevărului, ed. a II-a Arad, 1943 p.40).***

Urmându-L îndeaproape pe Iisus, Sfinţii au pus la temelia vieţii lor smerenia.

***

Astfel, ***Sfântul Francisc de Sales, deşi avea o fire impulsivă, printr-o continuă stăpânire de sine deveni un model de smerenie şi blândeţe. Într-o zi, în prezenţa unei persoane, Sfântul fu atacat cu tot felul de insulte denigratoare. El însă îşi păstră tot timpul calmul fără a scoate un cuvânt. La sfârşit, persoana martoră la scenă îl întrebă, mirată, cum de nu a ripostat. "M-am temut să nu pierd tot ce am adunat în douăzeci de ani", răspunse Sfântul.***

***

Din viaţa Sfântului Vincenţiu de Paul ni se istoriseşte că, aflându-se la curtea regelui Ludovic al XIII-lea, prinţul de Cond îl invită să ia loc lângă dânsul.

Sfântul, cu smerenia-i cunoscută, se scuză motivând: "Mi-e destulă onoarea dacă Alteţa Voastră mă suferă în prezenţa Sa, pe mine care nu sunt decât fiul unui sărman ziler." Prinţul îi răspunse: "Moribus et vita nobilitatur homo." (Prin moravuri şi viaţă se înnobilează omul.) Răspuns princiar pe care ar trebui să şi-l ia drept deviză oricine aspiră la putere şi conducere în stat.

****

Întrebat de cineva care este cea dintâi virtute, Sfântul Augustin răspunse: Smerenia. Şi a doua? Smerenia. Dar a treia? Smerenia, îi răspunse, şi a treia oară, Sfântul.

Da, smerenia stă la temelia tuturor virtuţilor, căci, o spune tot Patericul, "***Smerenia pe mulţi, fără nici o osteneală, i-a mântuit şi mărturisesc aceasta vameşul şi fiul cel desfrânat, care puţine cuvinte au grăit către Dumnezeu şi s-au mântuit; iar osteneala şi faptele cele bune îl pierd pe om dacă nu are smerenie, căci acestea pe mulţi i-a atras la mândrie şi au pierit, precum a pierit şi fariseul care se lăuda şi se mândrea cu faptele cele bune***" (op. cit., p.41).

Faţă de învăţătura lui Iisus despre smerenie şi faţă de pilda sfinţilor privitor la această virtute, ne întrebăm: care este locul pe care îl ocupă ea în viaţa noastră? Rugăciunile, faptele noastre şi toată atitudinea noastră faţă de Dumnezeu şi aproapele sunt ele, oare, pătrunse şi animate de smerenie, sau, dimpotrivă, sunt stăpânite şi viciate de germenul trufiei ? Unde este smerenia mea, dacă, în loc de a-mi ţine mereu în faţa ochilor oglinda propriilor scăderi şi păcate, pentru ca privind mereu în ea să nu uit ce sunt, şi astfel să mă străduiesc a mă îndrepta şi stăpâni, judec şi acuz mereu şi fără cruţare greşelile şi atitudinea aproapelui, uzurpând astfel lui Dumnezeu dreptul de judecător, care îi aparţine exclusiv Lui ?

Iisus ne-a poruncit: "***Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi. Căci cu ce judecată veţi judeca, veţi fi judecaţi; şi cu ce măsură veţi măsura, vi se va măsura. Şi de ce vezi păiuţul din ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău nu o simţi ? (…). Făţarnice, scoate mai întâi bârna din ochiul tău şi atunci vei vedea să scoţi păiuţul din ochiul fratelui tău***" (Matei VII, 1-3,5). ***Singur Dumnezeu, care străbate în cele mai tăinuite ascunzişuri ale sufletului, poate vedea tot ce se petrece în conştiinţa fiecăruia, precum şi modul în care omul îşi motivează în forul propriei conştiinţe atitudinea sa, în vorbe şi fapte.*** De aceea, singur El poate judeca negreşelnic. Pe de altă parte, poate tocmai în momentul când eu acuz cu asprime o vorbă sau un gest al semenului, vădit greşite, el s-a îndreptat, căindu-se şi mărturisindu-şi vina, cum s-a întâmplat de fapt şi cu vameşul.

De aceea, cât de înţelept este să ne ocupăm numai de mizeria noastră sufletească, asemenea Sfintei Tereza de Lisieux, care spune: "Între mine şi aproapele pun vălul păcatelor mele şi, astfel, când mă uit la el şi vreau să-l judec, nu văd decât păcatele mele şi mă judec pe mine însumi."

Să facem la fel şi noi.

Astăzi când Biserica, prin pilda de smerenie şi pocăinţă a vameşului, ne deschide "uşile pocăinţei", să urmăm îndemnul din condacul zilei: "***Să fugim de vorba cea obraznică a fariseului şi să ne învăţăm înălţimea graiurilor umilite ale vameşului, strigând cu pocăinţă: Mântuitorul lumii, ai milă de robii Tăi.***"

Şi întotdeauna, dar mai ales în această perioadă de pregătire la Post – şi în Post -, să ne rugăm în spiritul rugăciunii din Ceaslov, a Sfântului Efrem Sirul, pe care preotul o recită zilnic:

"Doamne şi Stăpâne al vieţii mele, nu-mi da spiritul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de domnie şi al grăirii în deşert.

Iar spiritul curăţiei, al umilinţei, al răbdării şi al dragostei dăruieşte-mi-l mie, robului Tău.

Aşa, Doamne Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşelile şi să nu osândesc pe fratele meu; căci binecuvântat eşti în vecii vecilor.

Amin."

Pr. Vasile Rob - Duminica a XXXIII-a după Rusalii (a Vameşului şi Fariseului) - Dumnezeule, fii îndurător mie, păcătosul

În evanghelia de astăzi, Iisus, ne prezintă modelul de rugăciune a doi oameni care merg în Sinagogă să se roage:

Fariseul este omul cu o poziţie privilegiată, respectat şi perceput de către întreaga societate ca fiind şi o persoană foarte pioasă. Calităţi pe care, face tot posibilul să şi le afişeze.

Vameşul este omul care, prin slujba sa, este perceput de societate ca un păcătos notoriu, un jecmănitor, pentru că odată cu strângerea dărilor pentru împărat, îşi făcea şi el parte. Din această cauză nu avea prieteni, lumea îl ocolea şi-l considera trădător de ţară.

Urmărindu-le rugăciunea vom constata că inima lor este diametrală opusă cu percepţia lor de societate şi că lumea, în general, percepe ceea ce omul vrea să-i ofere, fiind judecat după aspectele sale externe. Ceea ce este normal neavând posibilitatea a ajunge la gândurile şi sufletul aproapelui nostru.

Fariseul şi în Sinagogă se afişează într-un loc unde să poată fi văzut de oameni încercând, şi prin această poziţie, să-şi întărească percepţia şi chiar să-şi construiască una şi mai bună încât cei care-l privesc să-l admire şi mai mult. Iar dacă auzim modul cum acesta se roagă vom vedea că, deşi începe bine,: “Doamne, îţi mulţumesc…” continuarea este cu totul altceva, de parcă ar vrea să-l păcălească pe Dumnezeu, la fel cum îi poate păcăli şi pe oameni cu care vine în contact. El nu

se roagă ci mai degrabă se laudă cât este el de drept, de cinstit, scoţându-şi în evidenţă doar acele calităţi care-l avantajează, chiar acuzându-l pe vameş că este hoţ şi păcătos.

Dar înainte de a asculta şi rugăciunea celuilalt personaj al Evangheliei să amintim aici că, rugăciunea omului, trebuie să conţină trei aspecte şi anume:

1. Rugăciunea de mărire prin care omul laudă pe Dumnezeu pentru că l-a creeat şi pentru că îi descoperă mereu frumuseţile a încă unei zile binecuvântate;
2. Rugăciunea de mulţumire pentru tot ceea ce ne-a dat şi ne dă, nouă şi familiei noastre: sănătate, pace, linişte sufletească, înţelepciune şi ajutor în tot ceea ce facem;
3. Rugăciunea de cerere prin care se cere pentru noi şi pentru cei cuprinşi în rugăciunile noastre, hrana spirituală pentru suflet şi sănătate pentru trup.

Şi acum după ce ştim ce trebuie să conţină rugăciunea, să vedem cum este rugăciunea "păcătosului notoriu" cum l-a numit cineva. Acesta se aşează în Sinagogă la un loc mai retras, ca să nu fie văzut de prea multă lume şi cu lacrimi în ochi, bătându-şi pieptul, se adresează lui Dumnezeu cu smerenie şi cere să fie iertat pentru păcatele pe care le-a făcut, considerându-se pe sine cel mai mare păcătos.

Acest vameş procedează după cum ***ne spune şi Issac Sirul când se referă la dreptatea şi mila lui Dumnezeu: "Nu spune niciodată că Dumnezeu este drept. Dacă el ar fi drept cu tine, atunci tu ai fi în iad! Bazează-te doar pe mila lui Dumnezeu, care este iubire şi iertare"*** aşa după cum ne cere şi nouă să fim cu aproapele nostru, prieten sau duşman.

Şi, iată cum, prin atitudinea celor doi, faţă de ei înşişi şi implicit faţă de Dumnezeu, unul a primit uşurare iar altul osânda.

De aceea rugăciunea noastră trebuie să fie smerită şi sinceră pentru că prin ea avem minunatul prilej de a sta de vorbă cu Creatorul nostru, care ne ştie aşa cum suntem, nu aşa cum vrem noi să părem.

Fariseul nu numai că nu s-a rugat dar şi-a făcut şi mai mari păcate prin mândria şi laudele sale. După cum mândria este începutul tuturor păcatelor, aşa ***smerenia este mama tuturor virtuţilor şi cea mai sigură cale a omului spre mântuire.*** Amin.

IPS Ioan Ploscaru - Duminica Vameşului şi a Fariseului

Duminica de astăzi se numeşte "Duminica Vameşului şi a Fariseului". Foarte probabil că mulţi dintre dumneavoastră nu ştiţi ce înseamnă acest titlu. Cuvântul fariseu vine de la cuvântul aramaic "faras" şi înseamnă ales, om mare, aşa că pe vremea lui Iisus, fariseii erau consideraţi oameni aleşi. Fariseii căutau laudele lumii, nu se rugau în casă, ci ieşeau la colţurile uliţelor şi se rugau cu voce tare, ca oamenii să spună: "Ce om bun, evlavios", dar ei în suflet nu erau aşa. De aceea, Iisus le zice: "***Vai vouă fariseilor făţarnici, că sunteţi ca mormintele spoite, care dinafară sunt curate, dar înăuntru sunt pline de putreziciune***".

Dacă mergem într-un cimitir, vedem cavouri frumoase de marmură, cu flori şi fotografii, candele care ard permanent, dar dacă am deschide un astfel de mormânt am vedea oase goale şi duhoare de cadavre, de aceea Iisus Hristos le zice fariseilor: "voi sunteţi ca mormintele (…)". Mântuitorul le dă sfaturi apostolilor: "***Voi să nu fiţi ca făţarnicii, care se duc la colţurile străzilor să fie lăudaţi, ci când vă rugaţi, intraţi în cameră şi rugaţi-vă în ascuns, iar Dumnezeu cel ce vede toate va răsplăti la arătare. Când postiţi, să nu faceţi ca fariseii care-şi smolesc feţele cu alifie să pară trişti şi slăbiţi, să ştie lumea că ei postesc, ci când postiţi, spălaţi-vă faţa şi nu vă arătaţi oamenilor că postiţi, căci Dumnezeu care vede în ascuns, va răsplăti la arătare***".

Fariseii s-au ridicat de la început împotriva lui Iisus Hristos, din trei motive: că stă la masă cu vameşii şi păcătoşii, că nu ţine sâmbăta şi că iartă păcatele. "Cum poate Iisus să ierte păcatele?". Iisus a spus paraliticului coborât prin acoperişul casei: "***Iertate îţi sunt păcatele***", adică, "Eu îţi iert păcatele". Fariseii, care erau de faţă, s-au indignat: "***Cum poate acesta să ierte păcatele? Este altceva dacă cineva îţi iartă o datorie de bani, pe care o va plăti el, dar să ierţi păcatele, aceasta nu se***

poate". Iisus i-a întrebat pe farisei: "***Ce-i mai uşor, să zici ţi se iartă păcatele, sau să zici unui paralitic ridică-te, ia-ţi patul şi du-te la casa ta?***". Amândouă erau lucruri mari, căci numai Dumnezeu poate ierta păcatele şi tot numai Dumnezeu poate vindeca pe cineva la comandă. Dar, Iisus continuă: "***Ca să ştiţi că Fiul Omului are putere de a ierta păcatele, zise paraliticului, ia-ţi patul şi du-te acasă!***". Această minune era într-o zi de sâmbătă şi fariseii s-au scandalizat.

Tot aşa, au urmărit fariseii pe Iisus la vindecarea femeii gârbove, care a venit la templu. Iisus i-a zis doar atât: "Stai drept"; femeia s-a vindecat. Toţi s-au scandalizat că a vindecat-o sâmbătă, ca şi cum a vindeca dintr-o boală pe cineva ar fi o muncă. Iisus nu a muncit, a spus doar un cuvânt. Oare prin aceasta a călcat sâmbăta? Iisus a vindecat pe orbul din naştere, despre care părinţii lui s-au temut de farisei să recunoască vindecarea.

Fariseii îl acuzau pe Iisus că mănâncă cu vameşii şi păcătoşii. Pe timpul acela, evreii erau sub stăpânire romană, iar vameşii, care erau evrei, adunau impozitul. Impozitele se plăteau la poduri şi în pieţe, pentru marfa adusă. Oraşele erau înconjurate de ziduri, iar la porţile oraşelor se aflau vameşii care încasau taxele de intrare. Vameşii vărsau sumele încasate în visteria romanilor, de aceea evreii îi considerau trădători.

Levi, Apostolul Matei de mai târziu, era vameş. Iisus l-a văzut stând la vamă şi i-a zis doar atât: "***Vino după Mine***". El a lăsat totul: banii, averea şi a mers după Iisus. Poate pentru a-şi lua adio de la prieteni, a făcut o masă la care a invitat pe ceilalţi vameşi, dar şi pe Iisus şi apostolii Săi. Când au văzut fariseii că Iisus a acceptat să meargă la masă cu vameşii, au zis ucenicilor: "***De ce Învăţătorul vostru mănâncă la masă cu vameşii?***". Iisus le răspunde: "***Nu sănătoşii au nevoie de doctor, ci bolnavii; am venit să chem la pocăinţă pe cei păcătoşi, nu pe cei drepţi***".

Iisus trecea într-o zi prin lanurile de semănături. Era ziua sabatului, iar ucenicii fiind flămânzi, au început să smulgă spice de grâu, le sfărâmau şi mâncau boabele. Fariseii, care urmăreau pe Iisus în permanenţă, i-au zis: "***De ce ucenicii tăi adună spice sâmbăta?***". Iisus le răspunde: "***N-aţi citit că David, când a flămânzit, a intrat în templu şi a mâncat din pâinile punerii înainte, care nu era voie să le mănânce decât marii preoţi?***".

Fariseii cer lui Iisus să dovedească că el este Mesia. Cum să dovedească? Să le dea o minune din cer? Iisus le spune: "***Poporul acesta cere semn din cer, însă nu i se va da semn, decât semnul lui Iona prorocul, căci precum Iona a stat în pântecele peştelui trei zile, tot aşa Fiului Omului va sta în pântecele pământului trei zile!***".

Fariseii întreabă de un alt lucru, prin care vor să-l prindă pe Iisus cum respectă legea: “***Este voie ca omul să se despartă de femeia sa pentru orice pricină?***”. Iisus îi întreabă ce zice Scriptura. “***La început Dumnezeu a creat bărbatul şi femeia”***, adică un bărbat şi o femeie. Dacă Dumnezeu ar fi crezut că bărbatului îi trebuie trei femei, i-ar fi făcut trei femei, sau dacă femeii i-ar fi trebuit doi bărbaţi, ar fi făcut doi bărbaţi. “***Iată, va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa, se va alipi de femeia sa şi vor fi amândoi un singur trup. Ceea ce Dumnezeu a împreunat, omul să nu despartă***”. Iisus readuce căsătoria la sfinţenia ei originală. El continuă: “***Cel ce-şi lasă femeia şi se căsătoreşte cu alta păcătuieşte, femeia lăsată dacă se căsătoreşte cu altul păcătuieşte***”. Când unul dintre soţi moare, cel rămas văduv se poate căsători, dar divorţ în biserică nu există.

Altă acuză ce aduceau fariseii lui Iisus era dacă poporul evreu este obligat să plătească bir romanilor, sau nu. Dacă zicea că este bine, atunci ar fi spus că este prieten cu Cezarul, iar dacă ar fi spus să nu plătească, l-ar fi dat pe mâna autorităţilor ca trădător. Fariseii au venit la Iisus şi l-au întrebat: “***Învăţătorule, ştim că nu cauţi la faţa omului, se cade a plăti dare Cezarului, sau nu?***”. Iisus le răspunse: “***Pentru ce mă ispitiţi? Aduce-ţi-mi un ban! Al cui este chipul? Al Cezarului. Aşadar, daţi Cezarului ce este al cezarului şi ce este a lui Dumnezeu lui Dumnezeu!***”.

În evanghelia de azi, citim că doi oameni s-au suit la templu să se roage, un fariseu şi un vameş. Înaintând în templu, fariseul se ruga aşa: “***Doamne, îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate, nu sunt ca acest vameş***”. Vameşul sta departe, nu îndrăznea nici ochii să-i ridice spre cer; îşi bătea pieptul, zicând: “***Dumnezeule, fii milostiv mie păcătosului***”. Iisus continuă: “***Vă spun că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela***” (Lc. 18, 14-14). Vameşul a ştiut să se umilească, pe când fariseul căuta laudele şi preţuirea oamenilor, şi s-a întors acasă plin de orgoliu şi mândrie.

Iisus încheie: “***Oricine se înalţă pe sine va fi smerit, iar cel ce se smereşte pe sine va fi înălţat!***”. Amin!

Pr. Ioan Abadi şi Pr. Alexandru Buzalic - Duminica Vameşului şi a Fariseului

Din înţelepciunea sa de veacuri, Sfânta Biserică a rânduit Postul mare, un timp binecuvântat de Dumnezeu în care fiecare om este chemat să se îndepărteze de grijile cotidiene şi să se apropie în tăcere de misterul divin. Dumnezeu ne cheamă în şoaptă, este intim apropiat fiinţei noastre şi în acelaşi timp, ori de câte ori îl căutăm cu puterea logicii lumii contemporane, acelaşi Dumnezeu "tace" şi ne lasă singuri cu iluziile propriilor cunoştinţe care nu dau răspuns aşteptărilor noastre celor mai intime.

- *Postul înseamnă tăcere şi ascultarea şoaptei lui Dumnezeu.*
- *Postul înseamnă a depăşi condiţia noastră de fiinţe dependente de materie şi a ne "spiritualiza" cu ajutorul înfrânării şi rugăciunii.*

Iată de ce perioada Postului Mare, numită şi perioada Triodului – după cartea liturgică ce cuprinde imnografia sacră a acestei perioade – ne pregăteşte treptat pentru drumul pe care îl avem de urmat şi ne descoperă mai întâi adevărata semnificaţie a rugăciunii. ***Suntem chemaţi să ne îndepărtăm de grijile şi apăsarea lumii materiale, pentru a pătrunde treptat în misterul vieţii spirituale şi a ne apropia de Dumnezeu.*** Această trecere de la un stil de viaţă la altul nu este uşor de făcut, de aceea Biserica, în înţelepciunea Cuvântului lui Dumnezeu şi experienţa Părinţilor vieţii spirituale, a pregătit credincioşilor săi o perioadă intermediară, de adaptare, în care medităm la adevărurile legate de viaţa spirituală ascendentă şi la Dumnezeu.

Iisus – Învăţătorul divin care desăvârşeşte Revelaţia – ne propune o pildă plină de semnificaţii şi de sensuri ce pot fi pătrunse de fiecare dată din ce în ce mai profund, astfel încât “Cuvântul lui Dumnezeu” citit în Spiritul în care a fost scris, rămâne un izvor nesecat pentru cel ce îl caută pe Dumnezeu. Acest lucru îl observăm şi în cazul textului Evangheliei de astăzi…

În prima săptămână pregătitoare suntem invitaţi să medităm asupra rugăciunii. Rugăciunea este dialogul omului cu Dumnezeu, prin care se dă un răspuns iubirii ce se dăruieşte pentru noi, se ascultă Cuvântul şoptit de Dumnezeu omului; omul îi poate aduce în schimb puţina capacitate de iubire pe care o are, încercată şi aceasta de iluziile lumii materiale şi de către egoismul propriu.

Ce înseamnă rugăciunea şi care este poziţia reală a omului faţă de Dumnezeu?

Evanghelia de astăzi ne prezintă două personaje: vameşul şi fariseul. Două personaje din timpul şi locul trăit de Mântuitorul nostru Iisus Hristos şi în acelaşi timp modele umane mereu prezente în istorie. Amândoi trăiesc până în zilele noastre. Poţi să-i întâlneşti, să-i priveşti de aproape şi să asculţi cum se adresează lui Dumnezeu în rugăciunile lor.

Fariseul: Un domn bătrân din elită, emancipat, cu maniere, fără mustrări de conştiinţă. De regulă este dat, ca şi un exemplu pentru ceilalţi. Personajul biblic este specializat în Sfânta Scriptură la şcoala rabinică. Este zelos şi meticulos păzind prescrierile Legii, ba chiar mai mult, oferă zeciuială şi din ceea ce nu este obligat să dea. Din propria lui iniţiativă posteşte de două ori pe săptămână. A venit la templu ca să-I mulţumească lui Dumnezeu, dar şi pentru a trece în revistă calităţile care îl fac să se simtă “mai drept” decât alţii în faţa lui Dumnezeu. Nu face acest lucru în mod ostentativ, ca alţii să-l asculte. În fond este plin de respect faţă de Dumnezeu şi face atât de mult pentru a fi pe placul Legii. Se roagă “***în sinea lui***” (Luca 18, 11). Rugăciunea sa este după modelul multor servitori ai lui Dumnezeu, profeţi şi drepţi ai Vechiului Testament. Oare nu este voie să-I mulţumeşti lui Dumnezeu, că nu eşti un răufăcător, desfrânat, sau un decăzut? Tocmai acest lucru îl face fariseul.

De cealaltă parte vameşul. Pentru evreii acelor timpuri cuvântul “vameş” reprezenta o sentinţă. Îl rosteşti, dar deja caracterizezi şi condamni un om: un decăzut faţă de regulile morale şi un păcătos care s-a făcut complice cu duşmanii propriei lui naţiuni. Avid de bani, trage pielea de pe oameni profitând de prima ocazie care i se arată. Se însoţeşte cu păgânii, iar cu fiii poporului ales este aspru. Cu siguranţă nu păzeşte nici măcar două treimi din Legea lui Moise, căci nu are

cum. În munca pe care o desfăşoară, este cu neputinţă acest lucru. Totuşi, are o anumită credinţă din moment ce a venit la templu şi aceasta nu pentru a se lăuda, ci pentru a se ruga. Interesantă rugăciune: vameşul se bate în piept şi spune "***Dumnezeule, îndură-te de mine păcătosul***" (cf. Luca 18,13).

Nu este prima dată când Evanghelia ne descrie un caz în care drepţii legilor şi obiceiurilor făcute de oameni sunt acuzaţi de Iisus pentru automulţumirea lor şi incapacitatea de a trece dincolo de litera Legii, în timp ce păcătosul convertit este eliberat de vinovăţia sa, uneori dat exemplu (vezi Luca 7, 36; 19, 1; Ioan 8, 1). Revenind în zilele noastre, acest lucru pare a neîndreptăţi pe cel ce împarte totul cu Dumnezeu şi umblă pe căile Lui. Oare să nu fie important faptul că cineva păzeşte poruncile lui Dumnezeu, participă în mod regulat la Sfânta Liturghie şi merge constant la biserică, că se apropie de Sfintele Sacramente, se roagă, posteşte şi face opere de caritate? Să nu ia în considerare Dumnezeu aceste lucruri? Nu merită un mic semn de mulţumire? Nici un cuvânt de apreciere, nici un gest de recunoştinţă, ci doar o cerinţă din ce în ce mai mare (Matei 5, 20). Este de ajuns însă, să se afle înaintea Sa un păcătos, care s-a trezit după o viaţă de desfrâu şi acum se bate în piept rostind sincer un singur: "iartă-mă", şi acesta se întoarce îndreptăţit la casa sa. Pe de altă parte cerul întreg se bucură mai mult de această întoarcere, decât de toţi drepţii socotiţi la un loc care nu au nevoie de ispăşire şi convertire (Luca 15, 7).

Dar în pilda vameşului şi a fariseului de astăzi se mai observă ceva: fariseul îl dispreţuieşte pe vameş, se face judecător al aproapelui său şi nu se mai cercetează pe sine; de aceea nu-şi dă seama de greşelile şi tendinţele spre păcat – omeneşti de altfel – care îl atrag spre un şi mai mare păcat – mândria. Comportamentul fariseului vine în contradicţie cu rugaciunea plină de modestie a vameşului. Nu numai că fariseul se consideră drept în faţa lui Dumnezeu, ci îl acuză cu dispreţ pe cel de lângă el, judecându-l după aparenţe: «***Dumnezeule, îţi mulţumesc, că nu sunt ca şi ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca şi acest vameş***» (Luca 18, 11). Este o ispită foarte subtilă care poate încolţi în inimile noastre. Ne supraapreciem pe noi înşine, suntem conştienţi de binele pe care-l facem, ne socotim "drepţi". Când îngenunchem pentru a ne ruga căutăm să scoatem în evidenţă faptele cele bune şi ascundem sau minimalizăm greşelile (care întotdeauna sunt mici, fără de voie şi provocate de "ceilalţi"), ca să strălucim asemenea unui ciob de oglindă printre pietre.

În astfel de situaţii ne raportăm la alţii şi îi judecăm, ori Mântuitorul spune: «***Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi. Căci, cu judecata, cu care judecaţi, şi voi veţi fi judecaţi; şi cu măsura, cu care măsuraţi, cu aceeaşi vi se va măsura şi vouă***»

(Matei 7, 1-2). Iar «***cine se înalţă pe sine, va fi umilit***» (Matei 23, 12), "***primii sunt ultimii şi ultimii se dovedesc a fi cei dintâi*** " (Luca 13, 30).

Ultimul, ca şi cel din urmă se consideră vameşul, căci nu se compară cu nimeni. Dacă cântăreşte ceva, ca într-o balanţă, atunci măsoară sfinţenia lui Dumnezeu şi propria sa slăbiciune. Fiind conştient de faptul că se află în faţa Perfecţiunii absolute, nu are curajul să-şi ridice ochii lui la cer. Se bate doar cu pumnul în piept spunând: "***Dumnezeule, fii milostiv mie păcătosului !***" (Luca 18, 13). ***Ceea ce este bun în noi provine de la Dumnezeu şi facem cu adevărat binele numai dacă conlucrăm cu voinţa divină. De aceea se cuvine ca orice act bun pe care-l înfăptuim să fie însoţit de umilinţă.***

Fariseul este orgolios; fariseul nu are nevoie de nimic din partea lui Dumnezeu. El singur îşi construieşte propria sa perfecţiune morală. Se sfinţeşte singur. Se înalţă tot mai mult, mulţumindu-I lui Dumnezeu câteodată, că poate să se situeze mai presus de ceilalţi oameni. Fariseul cunoaşte ca nimeni altul Sfânta Scriptură. A învăţat foarte multe despre Dumnezeu. Din păcate, chipul lui Dumnezeu prezent în aşteptările fariseului nu este icoana adevăratului Dumnezeu.

Vameşul prezintă o cu totul altă postură. Teoretic, nu ştie prea multe despre Dumnezeu, ba chiar a umblat departe de căile Domnului. ***Dar tot ceea ce cunoaşte, se referă la poziţia sa: este un om care a greşit şi privind în adâncul sufletului său îşi dă seama de enorma distanţă dintre el şi Creatorul său.*** Dumnezeul vameşului din Evanghelia de astăzi, este mai aproape de adevăratul chip al Creatorului şi Stăpânitorului a toate; este reprezentantul carităţii şi al îndurării, nemărginit, necuprins, El reprezintă Oceanul Îndurării lipsit de ţărmuri. Dacă nu ar fi fost credinţa în Acesta, atunci omul nu ar fi venit la templu. Vameşul ştie că este păcătos. Nu există în el nici o virtute care să-l facă plăcut în faţa cerului. Dimpotrivă, nu vede nici o ieşire din această stare. Totuşi din viaţa, pe care o duce, nu se retrage, nu disperă, dar din gura lui nu iese nici o fagăduinţă de îndreptare. ***A adus în faţa lui Dumnezeu pustiul vieţii sale, din care nu vede vreo scăpare, şi care-l cutremură, îl înspăimântă şi-l nelinişteşte, pe care ar dori să-l îndepărteze cât mai degrabă de la el. În adâncul sufletului său se trezeşte adevărata părere de rău care îl îndeamnă spre convertire.***

Este o părere de rău ce se trezeşte din umilinţă – după Sfântul Vasile cel Mare virtutea virtuţilor. Umilinţa ne ajută să cunoaştem adevărul despre noi şi, odată cunoscut, trezeşte adevărata părere de rău care acceptă o îndreptare şi speră să obţină iertare pentru trecutul său.

Vameşul nu face promisiuni pentru că ceva mai presus de cuvinte îl îndeamnă de acum înainte în viaţă. De acum este un convertit la calea cea bună, a rupt radical cu trecutul său păcătos şi urmează o altă cale.

Cei care se cred drepţi pe sine nu acceptă faptul că au greşit, iar atunci când valorile lumii iluzorii în care trăiesc se prăbuşesc, părerea de rău ce apare – un sentiment de culpabilitate patologic – nu îi permite să vadă o scăpare şi refuză calea de îndreptare care i se propune. Este cazul lui Iuda care se crede drept, chiar dacă lumea ideilor sale a falimentat; el nu vede scăpare ci îşi pune capăt zilelor. A recunoaşte greşeala este primul pas spre îndreptare.

Vameşul a aflat în schimb o ieşire fericită. Începe să se roage. Rugăciunea sa este plină de umilinţă, chinuitoare şi nespus de tristă, dar nu este lipsită de speranţă. Dumnezeu, al cărui chip îl poartă în sufletul său, este acel Dumnezeu, care a revelat oamenilor în cuvintele Sale şi în Persoana lui Iisus Hristos, Îndurarea şi Bunătatea. De acest Dumnezeu te poţi apropia chiar şi atunci, când toţi cei din jurul tău te resping, nu te respectă, te batjocoresc sau te ocolesc. Te poţi apropia chiar şi de păcătoşi. Ajunge doar, să fii faţă de aceştia simţitor, să iei în mod conştient greutatea păcatelor lor asupra ta, nearuncând vina pe alţii. Vameşul se bate în piept cu un gest, pe care şi noi îl ştim: “din vina mea”. El spune: “***Dumnezeule, îndură-te de mine păcătosul***” (cf. Luca 18, 13).

«***Vă spun vouă*** – şi-a încheiat Iisus pilda Sa – acesta ***s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela***» (Luca 18, 14).

Suntem chemaţi «***să fim sfinţi şi neprihăniţi înaintea feţei Lui***» (Efeseni 1, 4.), iar descoperirea greşelilor, sau păcatelor noastre, nu înseamnă, că Dumnezeu nu ne iubeşte, ori că faţă de cel drept îl preferă pe păcătos. Cu toţii, buni sau răi, suntem copiii Lui. Pe toţi, indiferent de comportamentul nostru, ne cuprinde cu grija şi iubirea Lui. Dacă cei păcătoşi par a fi privilegiaţi, aceasta se întâmplă nu pentru că sunt păcătoşi, ci pentru că sunt ameninţaţi de căderea în întunericul veşnic al păcatului – infernul.

Oare am putea considera pe o mamă rea, atunci când, aceasta, aparent, uitând de ceilalţi copii ai ei, petrece zile şi nopţi lângă patul aceluia care se află bolnav? Îi criticăm pe salvatorii care în toiul nopţii îşi părăsesc familia, pentru a salva un om aflat în boală sau în primejdie care se zbate între viaţă şi moarte?

Vameşul, s-a aflat plăcut în faţa lui Dumnezeu, nu datorită păcatelor sale. Dumnezeu a fost mişcat de pustiul acestuia, şi pe care vameşul a venit să I-l

mărturisească. A fost sensibilizat de buna voinţă a acestuia, în urma căreia a mărturisit, că nu s-a răcit cu totul inima sa. O astfel de iubire poate să experimenteze orice om care recunoscându-şi propria stare păcătoasă, apelează la bunătatea lui Dumnezeu.

Ce trebuie să înţelegem astăzi din Cuvântul lui Dumnezeu adresat nouă peste timp? Suntem chemaţi să descoperim rugăciunea adevărată care porneşte din adâncul sufletului. Ori în intimitatea fiinţei noastre îl vom descoperi pe Dumnezeu care ne-a chemat spre existenţă, ne menţine în viaţă şi ne iubeşte. Vom descoperi faptul că tot ceea ce facem bun înfăptuim cu ajutorul lui Dumnezeu, în timp ce prin propriile noastre puteri tindem doar spre rele, chiar dacă ne ascundem după masca bunelor intenţii. ***Plini de umilinţă şi de speranţă să avem puterea de a ne recunoaşte aşa cum suntem, pentru a ne ridica ochii spre cer zicând : «Dumnezeule, îndură-te de mine păcătosul!»***

Rugăciune

O, Doamne, ce bine am făcut dacă sunt păcătos? Oare am făcut vreun bine eu nevrednicul? Sunt fiul lui Adam…, iar prin viaţa mea decăzută am adăugat păcate la păcatul lui Adam. Însă Tu Preaîndurătorule, m-ai iubit nu pentru că sunt vrednic, ci pentru a mă aduce din nou la Tine. Când caut ceea ce este al meu, aflu numai minciună şi păcat. În afară de păcate, toate celelalte pe care le văd în mine sunt ale Tale.

Doamne, nu mie, ci numelui Tău îi aduc mărire şi laudă. Fă să trăiesc pentru iubirea şi dreptatea Ta, pentru că eşti bun şi îndurător. Tu ai alungat de la mine propriile mele fantasme, iar în locul acestora mi-ai oferit harul Tău, pe care Te rog, ajută-mă să-l fructific în aceasta viaţă spre lauda şi mărirea Ta de-a pururi. Amin.

Pr. Nicolae Runceanu - Duminica Vameşului şi a Fariseului

Dumnezeule, milostiv fi mie, păcătosului ! (Luca 18, 13)

Fraţilor, de astăzi înainte, Sfânta Biserică ne învaţă să începem pregătirea duhovnicească pentru ziua cea mare, pentru sărbătoarea sărbătorilor, pentru Sfânta Înviere.

Pregătirea aceasta o putem face: prin pocăinţă şi înfrânare, prin post şi rugăciune. ***Prin pocăinţă pentru păcatele trecutului, prin post şi rugăciune şi prin înfrânare de la toate cele rele, pentru viaţa prezentă şi viitoare.***

Nimeni nu poate spune că n-are nevoie de pocăinţă, pentru că nimeni nu poate spune că este fără păcat.

Pocăinţa, fără îndoială, o putem face după orice greşeală şi păcat săvârşit, ca nici cugetul să nu ne mustre, nici inima să nu ni se împietrească. Pocăinţa suntem datori să o facem mai ales în timpul Sfântului şi Marelui Post, care este timp de doliu, pentru Sfintele şi înfricoşatele Patimi şi moartea pe cruce a Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru păcatele şi fărădelegile noastre, pentru mântuirea şi fericirea sufletelor noastre.

În timpul acestui Sfânt şi Mare Post, biserica se îmbracă în veşminte de doliu, în cursul săptămânii; Sfintele Slujbe sunt mai tainice, cântările mai jalnice şi mai înduioşătoare, rugăciunile şi citirile mai lungi şi toate împreunate cu multe metanii mari la pământ.

Pocăinţa şi înfrânarea, postul şi rugăciunea, chiar pentru mulţi dintre bunii creştini, sunt ca nişte doctorii amare şi greţoase. Cu mare greutate se hotăresc să le ia, deşi cred în puterea lor vindecătoare şi binefăcătoare.

Iată pentru ce Sfânta Biserică, începând de astăzi, cu trei săptămâni înainte de începerea Sfântului şi Marelui Post, caută să ne obişnuiască cu aceste sfinte şi binefăcătoare doctorii, îndemnându-ne să cerem mila milostivirii lui Dumnezeu şi a Maicii Domnului, pentru a ne învrednici să le primim cu bunăvoinţă, nu cu sila, spre a ne fi de folos la mântuirea şi fericirea sufletelor.

Începând de astăzi, iată cum ne învaţă Sfânta Biserică să ne rugăm în toate duminicile următoare:

Uşile pocăinţei deschide-mi, Dătătorule de Viaţă, că mânecă duhul meu la biserica Ta cea sfântă, purtând locaş al trupului cu totul spurcat. Ci, ca un îndurat, curăţeşte-l pe el, cu mila milostivirii Tale!

Cărările mântuirii indreptează-mi, de Dumnezeu Născătoare, căci cu păcate grozave mi-am spurcat sufletul şi cu leneviri viaţa mea toată am cheltuit. Cu rugăciunile Tale, izbăveşte-mă de toată necurăţia.

Şi apoi: ***La mulţimea faptelor mele celor rele cugetând eu, ticălosul, mă cutremur de înfricoşata ziua judecăţii; ci, îndrăznind spre mila milostivirii Tale, ca David strig Ţie: "Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare milă Ta".***

În fiecare duminică, apoi, ne prezintă prin cântările şi Sfânta Evanghelie pilde cu învăţături care de care mai convingătoare, de a nu respinge, ci de a primi din toată inima, calea pocăinţei, a mântuirii şi fericirii sufletelor noastre. Astăzi, aşadar, ne înfăţişează pilda vameşului şi a fariseului.

Să vedem ce învăţături se desprind din această pildă şi pentru ce începe tocmai cu ea.

Doi oameni s-au suit la templu ca să se roage: unul era fariseu şi altul vameş.

- Fariseul era tipul oamenilor cinstiţi, care nu sunt hrăpăreţi, nedrepţi, desfrânaţi şi păcătoşi; care fac milostenie, care postesc şi se roagă. Aşa era fariseul din Sfânta Evanghelie de astăzi.
- Vameşul era un funcţionar; un încasator de dări către stat. Clasa aceasta de oameni era cea mai urâtă şi dispreţuită pe vremea Mântuitorului, pentru că

mai toţi vameşii erau răi, nedrepţi, înşelători, lacomi şi hrăpăreţi. Din această pricină, cuvântul de vameş se confunda cu cel de păcătos. Vameşul deci este tipul omului încărcat de păcate.

Aceşti doi oameni, care se deosebeau cu totul unul de altul, mergeau pe acelaşi drum la templu şi cu acelaşi scop, să se roage. ***Ei bine, rugăciunea fariseului celui cinstit şi cu atâtea fapte bune a fost respinsă, pe când rugăciunea vameşului celui încărcat de păcate a fost bine primită de Dumnezeu.***

Fariseul a plecat de la templu mai păcătos de cum venise, iar vameşul mai drept, mai luminat şi uşurat de păcate. ***Pricina cred c-o înţelegeţi fiecare: este mândria.*** Fariseul intrase în templu ţanţoş, îngâmfat, dispreţuind pe ceilalţi, până a ajuns la Sfântul Altar.

Acolo, fără a se aşeza în genunchi, rămânând în picioare, cu ţinuta semeaţă şi cu ochii ridicaţi, la cer se ruga. ***Dar se ruga el oare?*** Nu, căci nimic nu cerea lui Dumnezeu. Şi dacă-i mulţumea, nu făcea aceasta din datorie, ci numai ca să-şi înşire lista pretinselor lui calităţi, pentru ca să-şi atragă laudă şi admiraţia lumii. Fariseul era mândru şi făţarnic.

Vameşul intrând în templu, a rămas mai la uşă. Şi acolo, simţindu-se împovărat de mulţimea păcatelor, se credea cu totul nevrednic de a ridica ochii către cer, ci, în genunchi, cu capul plecat, îşi bătea pieptul, îşi recunoştea păcătoşenia şi se ruga. Da, el într-adevăr se ruga căci cerea milă de la Dumnezeu: Dumnezeule milostiv, fi mie păcătosului! Vameşul era sincer, era smerit şi pocăit.

Fraţilor, ***mândria este cel dintâi dintre păcatele de moarte. Este cel mai urât nu numai lui Dumnezeu, ci şi oamenilor.*** Este obârşia, este mama tuturor păcatelor.

- *Din pricina acesteia, îngeri luminaţi au devenit diavoli întunecaţi.*
- *Din pricina acesteia, primii noştri părinţi au fost scoşi din raiul pământesc.*
- *Din pricina acesteia, s-au întâmplat şi se întâmplă atâtea rele şi nenorociri în lume.*

Mândria răscoală popor împotriva altui popor, clasă împotriva altei clase de oameni; frate împotriva fratelui, fiu împotriva tatălui. ***Căci mândria naşte egoismul, neascultarea, ambiţia, încăpăţânarea, dispreţul faţă de aproapele, invidia, ură şi alte multe rele, care, dacă pun stăpânire pe sufletul cuiva, îl fac din om neom; îl fac fiară sălbatică, încât calcă în picioare orice lege, tot ce e mai curat şi mai sfânt.***

Dar mândria răzvrăteşte, răscoală pe om nu numai împotriva omului, dar şi împotriva lui Dumnezeu, pe a cărui lege o calcă în picioare nu numai cu dispreţul unui indiferent, dar cu răzbunarea unui nelegiuit.

Iată pentru ce Sfânta Biserică începe pregătirea noastră cu pilda fariseului. Că adică, dacă după trei săptămâni începem timpul de pocăinţă şi înfrânare, de post şi rugăciune, de curăţire sufletească, pentru a sărbătorii cu adevărat creştineşte Sfintele Patimi şi Sfânta înviere, când tot creştinul este dator ca măcar atunci să se învrednicească să ia Sfânta Cuminecătura, ***să luăm aminte, din pilda fariseului, că toate aceste virtuţi: pocăinţă, infrânarea, postul, rugăciunea, venirea la Sfânta Biserică, împărtăşirea cu Sfintele Taine, milostenia şi orice alte fapte bune vom săvârşi în acest timp de pocăinţă, de nici un folos nu ne vor fi, dacă ele vor fi atinse de otrava acestui mare păcat care este mândria.*** Dumnezeu, mândrilor le stă împotrivă. A pus această pildă astăzi pentru că, dacă voim să ne pocăim şi să ne curăţim simţirile de toată răutatea şi nedreptatea, să începem curăţirea răului de la rădăcină. Dacă rădăcina, mândria, este secătuită, pomul ei nu mai poate da roade.

Să dezbrăcăm sufletele şi inimile noastre de această haină urâtă şi respingătoare şi să le îmbrăcăm în haina cea frumoasă a smereniei, ca să fim plăcuţi oamenilor, dar mai ales lui Dumnezeu. Căci dacă mândria este începutul tuturor răutăţilor, **smerenia**, dimpotrivă, **este pământul binecuvântat de Dumnezeu, din care răsar toate bunătăţile.**

Este aroma dumnezeiască prin care toate faptele noastre bune, toate virtuţile capătă adevărata lor valoare şi prin smerenie se întăreşte şi se ridică până la cer vrednicia noastră de creştini adevăraţi.

Rugăciune

"Doamne Dumnezeul părinţilor noştri, Tu ştii dacă şi în ce măsură, în viaţa noastră de până astăzi, am fost cinstiţi sau nu, dacă am fost sau nu şi noi hrăpăreţi, nedrepţi, desfrânaţi şi păcătoşi; dacă am făcut milostenie, dacă am postit şi ne-am rugat sau nu.

Totuşi, am venit astăzi la Biserică Slavei Tale. Şi am venit nu cu ţinuta fariseului, căci, poate, nimic bun n-am făcut, ci cu ţinuta vameşului păcătos. Am venit să ne smerim, să ne rugăm, să cerem mila milostivirii Tale şi a Maicii Tale.

Căci recunoaştem şi mărturisim, Doamne, că pentru mulţimea păcatelor noastre şi pentru dreptatea Ta ai trimis asupră-ne şi asupra ţării noastre atâtea

dureroase încercări, din care înţelegem marea Ta milostivire care caută să ne oprească pe marginea prăpastiei păcatelor. Deci, în genunchi şi cu capetele plecate, strigăm şi noi ca şi vameşul păcătos: Milostiv fii nouă păcătoşilor".

Părinte bun şi milostiv, iartă pe fiii Tăi nerecunoscători şi răi! Ascultă şi împlineşte rugăciunile noastre. Căci ne smerim, Doamne, şi vrem să ne pocăim şi să ne îndreptăm.

Ajută-ne ca pocăinţa şi îndreptarea noastră măcar acum, în ceasul al unsprezecelea, să fie sincere şi hotărâte. Ajută-ne să ne curăţim simţirile, să ne spălăm sufletele şi inimile, prin botezul spovedaniei, să scoatem din ele, prin mărturisire sinceră şi deplină, toată mândria, sub toate formele ei, egoismul, invidia, mânia, ura, răzbunarea şi lăcomia, toată răutatea şi nedreptatea care ne-au depărtat şi ne depărtează de Tine şi care ne-au atras asupră-ne mânia şi pedeapsa Ta.

Şi astfel, cu inimile curate şi smerite, iertaţi de Tine şi impăcati cu Tine, să ne şi unim cu Tine prin Sfânta împărtăşanie, şi să fim ocrotiţi şi acum, şi în viitor de toate uneltirile vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi, să fim ocrotiţi de război, de cutremure, de secetă, de foamete, de războiul cel dintre noi şi toată întâmplarea cea rea şi astfel să trăim în pace şi bună înţelegere şi acum şi în vecii vecilor".

Amin !

Diac. Ciprian Bâra - Uşile pocăinţei deschide-ne nouă…

Duminica Vameşului şi a fariseului, denumită astfel după Evanghelia rânduită a se citi la Sfânta Liturghie, deschide ***timpul liturgic al Triodului***, un timp al efortului ascetic susţinut, ***o şcoală anuală a pocăinţei în care nădăjduim să învăţăm smerenia şi să ne adâncim credinţa.*** Toate acestea pentru a recunoaşte în noi curăţia dobândită la luminarea baptismală, iar cu fiecare ceas al slujbelor să înţelegem că sărbătoarea Învierii care ne întâmpină la finalul acestui minunat pelerinaj este mult mai mult decât una dintre sărbători, mult mai mult decât o comemorare anuală a unui eveniment trecut. Este Marele Praznic în care ne întâmpină însuşi Hristos cel Înviat.

Perioada liturgică a Triodului este o perioadă de adâncă invitaţie la asceză, căinţă şi rugăciune şi de redescoperire a felului ortodox de a fi, şi se deschide cu o vreme pregătitoare pentru Postul Mare alcătuită din Duminicile Vameşului şi a fariseului, a Fiului risipitor, a Înfricoşătoarei Judecăţi şi a Izgonirii lui Adam din Rai.

În ajunul Duminicii Vameşului şi a fariseului, la slujba Vecerniei, cartea liturgică folosită de-a lungul acestui răstimp liturgic – Triodul – îşi face prima sa apariţie, iar după începutul obişnuit al slujbei de seară, după stihirile Învierii, ne întâmpină o idomilă care ne îndeamnă "***să nu ne rugăm ca fariseul fraţilor, că cel ce se înalţă pe sine se va smeri; ci să ne smerim înaintea lui Dumnezeu ca vameşul, prin postire strigând: Dumnezeule milostiveşte-Te peste noi, păcătoşii***".

Pericopa evanghelică a acestei duminici (Luca XVIII, 10-14) ne înfăţişează un om satisfăcut întotdeauna de sine, parcă facil de regăsit şi în cultura în care trăim, ce ne insuflă permanent sensul mândriei, al măririi de sine şi al îndreptăţirii de sine.

În săptămâna ce urmează Duminicii Vameşului şi fariseului se dezleagă total de la post, în ea noi, toţi creştinii, putând mânca în toate zilele, chiar şi miercurea şi vinerea brânză, ouă şi carne, acest lucru întâmplându-se din vechi răstimpuri, ca opoziţie la practicile incorecte ale monofiziţilor care posteau strict în timpul acestei săptămâni, iar mai târziu acest obicei a rămas, dobândind o semnificaţie diferită, suspendarea postului înscriindu-se în ciclul pregătirii treptate în vederea intrării în Postul Mare.

Cea de-a doua duminică pregătitoare Postului Mare, Duminica Fiului risipitor, dezvoltă în principal o învăţătură privitoare la căinţă, precum şi la iertarea dumnezeiască ce decurge de aici. După învăţătura sinaxarului, ea a fost instituită pentru ca păcătoşii să nu cadă în deznădejde "văzându-se pe ei înşişi". Împreună cu imnurile cântate în această zi, parabola ne dezvăluie timpul pocăinţei ca fiind întoarcerea omului din exil şi de aceea cântăm acum şi psalmul 136, al întristării: "***La râul Babilonului, acolo am şezut şi am plâns când ne-am adus aminte de Sion…***" Acest psalm era cântat de evrei în captivitatea lor babilonică, pe când se gândeau la oraşul sfânt al Ierusalimului. ***El a devenit pentru totdeauna cântecul omului căzut în păcat atunci când realizează îndepărtarea sa de Dumnezeu şi, realizând aceasta, devine om din nou: ca unul ce nu poate fi niciodată deplin satisfăcut de nimic în această lume decăzută, care prin structură şi vocaţie este un pelerin al Absolutului.*** Acest psalm va fi cântat încă de două ori, în ultimele două Duminici, înainte de începerea postului, anunţându-ne drumul postului ca un drum al reîntoarcerii.

După Sfântul Grigorie Palama, milostivirea dumnezeiască arătată în această duminică e completată şi echilibrată de următoarea duminică, cea a Înfricoşătoarei Judecăţi, cunoscută mai ales în popor ca Duminica Lăsatului sec de carne, ce încearcă să ne aducă mai aproape de efortul duhovnicesc pe care-l aşteaptă de la noi şapte zile mai târziu. Suntem purtaţi treptat spre acest efort duhovnicesc pentru neputinţa noastră, pentru slăbiciunea noastră sufletească şi trupească. Acum urmează o săptămână în care ne vom înfrâna de la carne în toate zilele şi vom mânca doar brânză şi ouă, o săptămână de antrenament în asceza celor 40 de zile ale Postului Mare, fiind uşa de intrare în stadionul înfrânării.

Duminica Izgonirii lui Adam din Rai, a lăsatului sec de brânză, a fost numită de Sfinţii Părinţi şi Duminica iertării, pentru a ne arăta că nimeni nu poate intra

cum se cuvine în rânduiala postului dacă nu este în pace cu semenii, pentru că de multe ori e uşor să iertăm cu buzele, superficial şi chiar puţin fariseieşte, dar e destul de greu să iertăm adevărat, din tot sufletul, dând întâietate întru toate fraţilor noştri.

Cântările Vecerniei acestei duminici anunţă începutul postului, iar la sfârşitul ei cei prezenţi îşi cer iertare unii de la alţii, într-o rânduială emoţionantă, întâlnită mai ales în mănăstirile din Sfântul Munte Athos. Imnologia liturgică a acestei Duminici a Izgonirii lui Adam din Rai însumează, într-adevăr, întreaga pregătire pentru post. Aflăm din cântări şi din toate stihurile citite că ***omul a fost creat pentru Rai, pentru cunoaşterea lui Dumnezeu, pentru comuniunea harică cu El, iar nu pentru păcat şi pentru depărtarea de la cele sfinte şi sfinţitoare.***

Perioada cea mai profundă a Triodului, perioada Postului Mare, o perioadă de participare mistică la Patima lui Hristos, este alcătuită din şase popasuri duminicale până în ziua Măritei Învieri. Dacă primele patru duminici ale Triodului se înscriu în teologia căii, următoarele duminici au ca element de relaţie problema libertăţii şi dinamismul dobândirii smereniei şi a harului dumnezeiesc, fiind invitaţi la o luptă personală şi sinceră împotriva unei înţelegeri "formale" a postirii şi a apropierii de Dumnezeu.

Duminicile din Postul Mare sunt trepte duhovniceşti ale smeritului nostru urcuş către Golgota. Astfel, urcând în cunoaşterea jertfei lui Hristos şi a semnificaţiilor mântuitoare ale Sfintelor Patimi, pătrundem taina Crucii şi a Învierii, a biruinţei asupra morţii. Astfel, ***toată această tristeţe a înstrăinării noastre de Dumnezeu, a pustiului din viaţa noastră se poate transforma în luminoasă prezenţă a iertării dumnezeieşti prin redobândirea bucuriei, a dorinţei şi a păcii regăsite cu Hristos, Lumina cea adevărată care luminează tuturor.***

Acesta este duhul adevărat al slujbelor din întreaga perioadă a Triodului.

Părintele Savatie ne învaţă să începem prin a fi sinceri cu Dumnezeu

“Este minunat că Hristos nu ne-a spus: <<Faceţi performanţe>>, dar ne-a dat pilda vameşului şi a fariseului…”

“(…) Aşadar, lucrul care trebuie făcut este să ni-L apropiem pe Dumnezeu. Şi începutul este tocmai înfruntarea lui Dumnezeu. Aceasta trebuie să recunoaştem: [Dumnezeu] ne şochează, ne surprinde şi chiar ne incomodează de prea multe ori, iar noi, acceptând cu o falsă şi aparentă docilitate aceste nelămuriri pe care le iscă Dumnezeu în mintea şi în inima noastră, nicicum nu reuşim să ajungem la El. Lucrul acesta pare şocant, dar aşa ne-a învăţat Dumnezeu să fim. El ne spune să nu fim „căldicei“. Să fim fierbinţi! El ne spune că, dacă suntem căldicei, ne scuipă.

Citiţi Psaltirea lui David, să vedeţi cum Îl <<şantajează>> David pe Dumnezeu: „Doamne vino ca să nu râdă popoarele, să nu întorci din cauza mea, din cauza păcatelor mele, Faţa Ta, să nu se ruşineze cei ce nădăjduiesc în Tine, din pricina mea, Doamne! Ce-Ţi va folosi de mă voi pogorî în pământ, oare sângele mai laudă” Uitaţi cum Îl <<şantajează>> David pe Dumnezeu! „Doamne, Tu m-ai zidit, n-ai încotro, vrei nu vrei mântuieşte-mă. Ce-o să zică lumea?”. (...)

Nouă nu ne place să ne rugăm, ne irită, ne enervează, şi în mintea noastră sună cuvinte cam de felul: „Mântuitorul a spus să nu ne rugăm mult ca păgânii, dar ăştia au făcut acatistiere de 2 kg! Să citesc eu acatistul acesta… am ajuns la icosul 7, înseamnă că am trecut de jumătate, acuş termin!” ***Suntem făţarnici în faţa lui Dumnezeu!*** Înţelegeţi? Este o mare treabă să ai curajul de a recunoaşte tu, nu în faţa oamenilor, ci chiar în faţa lui Dumnezeu, să recunoşti că tu n-ai chef să citeşti

acatistul [nu să fugi de Dumnezeu de ruşine]. ***Este un mare lucru, este o biruinţă, este o înfrângere a omului vechi, este începutul smereniei, căci îţi dai seama că, chiar aşa cum eşti tu, Dumnezeu te asista şi nu doar te asista, ci chiar atunci, când vei cădea şi vei recunoaşte, şi vei spune: „Doamne, nu îmi place mie acatistul acesta, ajută-mă, nu prea pot să mă rog, „cred, Doamne, ajută necredinţei mele!" va veni la tine.***

Avem o grămadă de cazuri [în Scriptură] care toate ne învaţă să credem anume astfel în Dumnezeu. Dar noi suntem politicoşi cu Dumnezeu: „Oare ce va zice Dumnezeu despre mine dacă eu, de exemplu, în locul acatistului voi citi o catismă din Psaltire sau voi spune „Tatăl nostru", aşa, cu credinţă, cum a zis Hristos: „Doamne, Tu ai zis să spun „Tatăl nostru", iacă, eu îl spun, am nădejde, că Tu ai zis". Să vedeţi că atunci avem mai multă linişte! Şi **tot ce facem, să-L avem înaintea noastră pe Dumnezeu pururea.** Ce înseamnă asta?

Vedeţi cum sunt construite rugăciunile Părinţilor: „Căci Tu ai zis, Cel ce ai zidit lumea, Tu ai zis: nu voiesc moartea păcătosului, deci primeşte-mă". Şantaj! „Tu ai zis să ne rugăm aşa, deci, primeşte rugăciunea noastră". Şi [aşa] începem a-L trăi pe Dumnezeu cel viu! Aşa se lăudau evreii în faţa noroadelor, că ei cred în Dumnezeu cel viu, dar pentru noi Dumnezeu nu mai este viu, deşi noi ştim foarte bine din cursurile de teologie că noi credem aşa, „ne rugăm în Duh şi-n adevăr", totuşi, ne izbim de o grămadă de formalităţi şi rămânem în ele, nu avem curaj să fim sinceri, nu avem curaj să începem odată, noi nu începem a trăi! ***Noi încă n-am înţeles de ce Dumnezeu este viu!…***

Vine odată o femeie la vlădica Antonie al Surojului şi i se plânge: „Vlădică, citesc acatiste în fiecare seară, canoane, nici o bucurie n-am, mă irită, nu ştiu ce să mai fac, pentru că nu-L simt pe Dumnezeu, nici un semn n-am".
Şi atunci vlădica îi spune: „Ştii ceva, încearcă, du-te acasă, pune-te în faţa icoanei şi taci. Şi încearcă să auzi, să asculţi ce-ţi va spune ţie Dumnezeu, pentru că tu, pălăvrăgind atâta, nu-L laşi să-ţi vorbească şi El".
Şi s-a dus şi a făcut aşa femeia, şi a venit cu mare bucurie. L-a auzit! Hm!? Parcă atât de puţin, atât de simplu!

Şi învăţăturile astea despre rugăciune şi despre întâlnirea cu Dumnezeu le găsim la toţi Părinţii care au scris despre rugăciune. ***Spune Sfântul Ioan Gură de Aur: nu citi rugăciuni lungi dimineaţa şi seara, mai bine citeşte rugăciuni scurte de mai multe ori pe zi.***

La Sfântul… n-are importanţă… la Duhul Sfânt [că ***Sfinţii sunt locaşe ale Duhului Sfânt***] vine un frate şi îi prezintă o mare descoperire, pe care a avut-o în materie de rugăciune, pentru că a fost în oraş şi a auzit tropare cântându-se. La care Sfântul îi spune: „Oare Antonie o fi ştiut tropare? Oare avva Amon o fi ştiut tropare, că ei opreau soarele de pe cer cu câteva cuvinte”.

Deci, mai bună este întâlnirea sinceră, după care poţi să adaugi rugăciuni câte vrei, după care este firească setea de rugăciune încât rămâi aşa, ca Sfântul Arsenie, cu soarele la spate când răsare şi [când termini] îţi apune în faţă. Acum, într-o măsură mai mare sau mai mică, tu ai dragostea şi chemare spre rugăciunea asta, pentru că Dumnezeu a devenit viu, acel Dumnezeu pe care l-a descoperit samarineaneanca.

De aici încep restul virtuţilor, de aici începe viaţa în Hristos. Ştiţi de ce? ***Pentru că dacă noi n-am avut încredinţarea că Dumnezeu este viu, că este cu noi şi pentru noi, noi n-avem nici un motiv să facem celelalte fapte bune.*** Apostolul Pavel spune: „***Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credinţa voastră, zadarnică este propovăduirea noastră***“. Dar noi, dacă nu am avut această încredinţare că Hristos a înviat, zadarnic ne ostenim, este foarte, foarte greu. Din cauza asta, facem o grămadă de păcate, după care venim şi reproşăm, aşa cu un ton foarte umil lui Dumnezeu, că nu se pot face în ziua de astăzi poruncile astea, sunt alte timpuri, sau poate nu eu, sunt unii născuţi aşa, predestinaţi pentru mântuire.

Da, pentru că noi, spune Apostolul Pavel, trebuie „***să ne bucurăm pururea***“! Şi atunci cum ne bucurăm, dacă noi ne irităm? Noi vedem lucrurile palpabile, plăcerile acestei lumi sunt vii, sunt concrete, pe când cele duhovniceşti… Am auzit noi undeva că cutare Sfânt, când se ruga simţea aşa o dulceaţă în inimă, încât a lăsat şi pe femeia lui frumoasă şi s-a retras în pustie. Noi le citim, ne place să le povestim: „ştiţi, sunt aşa Sfinţi“, dar noi, când vedem femeia asta frumoasă, nu ştiu cum, dar parcă în pustie nu prea mai vrem să ne ducem… sau dacă ne-am duce, doar cu ea! Deci, bucuria ne lipseşte. (…)

Ştiţi că omul nu este chiar aşa de prost, încât să schimbe bucuria pe neplăcere. Şi Dumnezeu ştie asta foarte bine. Din cauza asta, El ne îmbie, pe cei păcătoşi, zicând că “***acolo unde s-a înmulţit păcatul, acolo va prisosi harul***“. Din cauza asta, să ştiţi că oamenilor cu păcate foarte mari le trimite uneori nişte stări harice pe care nu le au o grămadă de oameni care se roagă în biserică şi, să vă spun drept, o grămadă de călugări. Nu-i o ciudăţenie. Altfel, niciodată păcătoşii nu s-ar fi întors la Hristos.

Ce-i drept, ei nu recunosc starea asta, nu ştiu să o definească, mai târziu înţeleg că au fost cercetări ale harului. Şi ştiţi de ce se întâmplă asta? Pentru că Dumnezeu dă harul nu pentru meritele noastre, nu pentru că am stat nu ştiu cât şi nu ştiu cum, nu pentru că n-am mâncat nu ştiu cât şi nu ştiu cum, ci pentru „duhul umilit şi inima înfrântă“. Uneori aceşti oameni, care de regulă sunt tineri, ajung la înfrângerea inimii pentru că îşi dau seama că ceea ce au crezut ei că este totul, de fapt, nu era nimic. Şi în înfrângerea aceea pe care ei o suportă şi pe care ei o recunosc sincer în faţa lor înşişi – pentru că cealaltă parte [Dumnezeu] pentru ei nu există, dar se presupune -, pentru această înfrângere Dumnezeu le dăruieşte, uneori, nişte stări pe care ei le caută după aceea şi ajung la Hristos.

Mă gândesc cum le putem noi împăca, pentru că altminteri putem ajunge foarte uşor la o apologie a păcatului, cumva, să ajungem să prezentăm păcatul ca pe o cale mai sigură de a dobândi harul, ca pe o cale mai sigură de a ne întâlni cu Dumnezeu. Nu este deloc aşa, dar noi, care cel puţin am recunoscut în mintea noastră că există un Dumnezeu, acest Dumnezeu este Hristos, care, iată, când mai uşor, când mai greu, ne menţinem în această legătură cu El, trebuie să avem nu doar o mare înţelegere pentru păcătoşi, ci o dreaptă înţelegere, [pentru că, din felul în care ne raportăm la oameni, avem sau nu bucurie de la Dumnezeu].

(…)

… Un început este să ne uităm tot mai des în noi înşine şi, cum spune Sfântul Nil Sorski, dacă nu putem să propăşim în virtuţi, măcar să propăşim în vederea propriilor noastre neputinţe, adică să te surprinzi când te-ai iritat, să te surprinzi când ai primit un gând de acesta că turcii trebuie rezolvaţi şi trebuie să mergem noi acolo cu nişte trupe de la ASCOR să propovăduim Evanghelia.

Să ne surprindem la gânduri de astea, să ne dăm seama cel puţin că ele sunt normale, sunt omeneşti, sunt fireşti, dar de fiecare dată când am avut un gând sau altul… că ai văzut un popă gras, să zicem, ceartă gândul, mărturiseşte-l ţie însuţi. Ei, hai, ţi-a venit, nu-i grav, e omeneşte să-ţi vină, dar la următorul să spui: „Măi, vezi câte parale faci tu cu gândurile astea? Doamne, iartă-mă, miluieşte-mă, şi pe părintele, şi, pentru rugăciunile lui, iartă-mă“. Sau de ţi-a venit cutare gând: „Măi, măi, tu vezi că eşti un necredincios?” Sau ţi-a cerut cineva milostenie şi n-ai avut chef să-i dai, nu spune: „Ăştia toată ziua umblă pe aici, le dai şi pe urmă ei fac păcate cu banii ăştia“. Să-ţi spui: „Nu-i aşa că eşti un purcel, nu-i aşa că n-ai avut chef să le dai? Doamne, iartă-mă!” Înţelegeţi?

E foarte simplu, întotdeauna avem prilej să propăşim în Hristos, văzându-ne neputinţele astea ale noastre. Şi ***această vorbire cu noi înşine despre păcatele pe care le facem la tot pasul este cel mai bun început al rugăciunii, care degrabă ne va aduce dulceaţă şi bucurie.***

Este minunat că Hristos nu ne-a spus: „Faceţi performanţe“, dar ne-a dat pilda vameşului şi a fariseului, ne-a dat exerciţiul acesta şi ne-a lăudat pentru el. Hristos a zis că n-a venit pentru cei milostivi în lume, pentru cei drepţi, ci pentru cei păcătoşi. ***Dar noi dăm năvală să ne convingem pe noi înşine că am devenit milostivi, că am devenit buni, că am devenit blânzi; noi trebuie să vrem să devenim, dar nu trebuie să primim gândul acesta că am devenit, nu trebuie s-o credem, noi trebuie să ne convingem pe noi că suntem păcătoşi.***

Cel mai greu lucru: să te convingi că tu eşti din ce în ce mai departe de Hristos şi totuşi să nu de desparţi de El. Asta înseamnă „ţine mintea ta în iad şi nu deznădăjdui“.

Asta înseamnă! nu înseamnă alte lucruri, nu înseamnă să fii atacat de draci roşii cu copite care bat în geam, şi tu te încrâncenezi în faţa icoanei şi-i birui. Nu. Înseamnă să vezi că tu eşti tot mai departe şi mai departe şi totuşi nu deznădăjduieşti, pentru că Hristos spune că pentru oaia cea pierdută a venit. (…). Dar, ştiţi, nu doar în faţa oamenilor [să mărturisim], hai să spunem, în faţa oamenilor e greu, oare cum să pari aşa prostănac şi nemilostiv? Nu-i chiar frumos, nu? Asta nici nu trebuie făcut, că e greu, prea greu, dar măcar în faţa noastră; noi nici asta n-o putem recunoaşte, că nu suntem chiar atât de buni. Deci, acesta e începutul vieţii creştine, de aici. David spune că „***duhul umilit Dumnezeu nu-l va osândi***“. Şi dacă o veni Dumnezeu cu noi, de acolo începe nevoinţa cea bună, ne rugăm cu drag, facem milostenie cu drag, dar nu vedem că am făcut milostenie, chiar dacă am dat, după aceea ne spunem: „Măi, am vrut să-i dau mai mult, dar i-am dat mai puţin“. Niciodată nu-ţi mai vezi o faptă bună, le uiţi.

(…)

Oricum ne vrăjmăşim cu El, nu ne rugăm, nu respectăm nici o poruncă, dar măcar hai să ne vrăjmăşim cu folos! Să ne batem cu Dumnezeu ca Iacov şi să-i zicem: “nu Te las să pleci, până nu mă binecuvântezi!” Să începem înfruntarea cea bună, pe care El spune că o va încununa. Şi ce poate fi mai atrăgător pentru un tânăr?

(…)

Care este limita dintre curaj şi nesăbuinţă?

Eu cred că lucrurile astea două nu se intersectează, pentru că pornesc din puncte diferite, cresc din tulpini diferite. Curajul este bun. Hristos spune: „Îndrăzniţi“. Curajul este râvna cea bună. Eu ştiu cum e cu nesăbuinţă asta? [Nesăbuinţă este] atunci când noi nu mai avem frică de Dumnezeu, atunci când, după ce L-am înfruntat cu o întrebare, nu ne-am speriat şi n-am căzut la pământ cu lacrimi şi, în general, nu mai avem lacrimi pentru păcatele noastre şi nu ne mai pare că suntem păcătoşi, atunci n-avem dreptul să mai îndrăznim la Dumnezeu, trebuie să ne plângem; îndrăzneala cea bună vine numai de la smerenie. ***Luaţi seama ca nu cumva să primim în mintea noastră şi în gândul nostru [gândul] că noi suntem mai privilegiaţi decât alţii de a da buzna la Dumnezeu! Noi dăm buzna la Dumnezeu tocmai pentru că ne considerăm mai păcătoşi decât alţii***, suntem atât de deznădăjduiţi, încât nu mai vedem nici o ieşire şi atunci strigăm: „Doamne, dacă nici acum nu mă mai primeşti, mor“.

Aşa-i şi spunem. Găsim la Sfinţi, foarte simplu. A venit la Pavel cel simplu cineva să-i scoată dracul; [iar Pavel] s-a căţărat pe o piatră şi a zis: „Doamne, nu mă dau jos de pe piatră până nu scoţi dracul din omul acesta“. Clar, nu toţi avem încă simplitatea asta, dar trebuie să tindem spre ea.

Fiţi sinceri, pentru că Dumnezeu ştie starea noastră adevărată – asta e cel mai important lucru – chiar dacă noi nu I-o spunem. Noi Îl minţim: „Doamne, eu sunt smerit, n-am îndrăzneală să spun aşa ceva“, dar apoi spune: „Ce-o dat poruncă asta aşa de grea? pe de o parte, ne-a făcut aşa frumoşi, zice creşteţi şi va înmulţiţi şi apoi… feciorie?” Spune-i lui Dumnezeu că nu înţelegi şi El îţi va explica!

Cum spune la Isaia şi la Psalmi?: „***Nu am nevoie de nimic, nici de jertfe, nici de altceva, pune neputinţele tale înaintea Mea şi cheamă-Mă în ziua necazului tău şi Eu te voi izbăvi şi tu Mă vei proslăvi***“. Te voi izbăvi! ***Dar care sunt necazurile noastre?*** Nu că a căzut bomba pe turnurile din America, acesta nu-i necaz, sau că nu ştiu ce lege sau că nu merge bursa. ***Necazurile noastre sunt atacul patimilor, dar mai mare decât atacul patimilor este necazul necredinţei, când noi nu-L înţelegem pe Dumnezeu.*** **Ţineţi mintea rugăciunea: „Cred, Doamne, ajută necredinţei mele!”**

Să putem mărturisi că „nu credem, Doamne, în Tine, nu Te înţeleg, am înţeles numai un pic, dar asta n-am mai înţeles-o, îmi pare că nu-şi are locul aici“. Eu vă spun aşa, mai simplu, dar chiar şi aşa puteţi să-I spuneţi lui Dumnezeu, pentru că ***El oricum vă vede şi ştie ce e în inima voastră, El spune că vede inima şi***

rărunchii, ochii noştri, El ne-a zidit şi atunci de ce să fim cu prefăcătorie în faţa Lui? Aşa să îndrăznim la El. Şi spune El numai atât pe urmă să facem: să-L proslăvim! Să spunem: „Doamne, slavă Ţie, m-ai izbăvit de patima asta, de gândurile astea care le aveam faţă de Tine, gânduri de hulă".

Să recunoaştem gândurile de hulă pentru Maica Domnului, pentru Dumnezeu, pentru Sfinţi. Când ne vin gânduri de hulă despre Maica Domnului, du-te la icoană, nu te ruşina şi spune: „Maica Domnului, ce sunt gândurile astea la mine? Eu te iubesc pe tine, dar uite ce mi-a venit". Şi Maica Domnului va spune: „Lasă, că noi amândoi ştim că nu-i chiar aşa". Plângi şi mărturiseşte-te. Despre Sfinţi, când îţi vin gânduri din astea şi spui: „Sfântul ăsta, Constantin, îmi pare mie, nu e el chiar aşa de sfânt… L-au făcut ăştia cu politica". Du-te la el şi-i spune: „Sfinte Constantine, uite ce-mi pare mie, e adevărat?" Şi veţi simţi cum e de fapt. Sau despre Ştefan cel mare: „Ei, a avut el atâtea femei, foarte bine să fie aşa sfânt şi eu vreau să fiu aşa sfânt!" Mergeţi la el şi întrebaţi-l. Nu, nu-i blasfemie. Încercaţi să faceţi cum fac copiii şi o să simţiţi după asta în inima voastră pe Ştefan cel mare. Şi să vă spun drept, e sfânt. Şi eu am avut gânduri faţă de el, dar mi s-a descoperit că el e ca David. Întrebaţi-l. Şi asta nu o spune Savatie, n-am făcut revoluţie, asta o găsiţi la toţi Părinţii. (…)

Cum poate fi înfrântă iritarea?

Vă spun cum mi-a spus mie bătrânul Selafiil sfatul acesta când l-am întrebat. „Părinte, cum să ne rugăm ca să scăpăm de mânie, de iritare? – ştiţi că iritarea este prima fază a mâniei, cea mai greţoasă stare, mânia e cel mai rău lucru pentru că ea alungă tot, alungă Duhul Sfânt, imediat, nu mai e nimic pe urmă – părinte, cum să mă rog pentru mânie?" Mă aşteptam să-mi dea nişte psalmi, să-mi spună cum trebuie să stai, câte nopţi… Dar Bătrânul spune: „Zi aşa: Doamne, depărtează de la mine mânia aceasta, că nu-mi trebuieşte ea mie". Asta este rugăciunea! Şi pentru iritare tot aşa, să ne dăm seama că n-avem nevoie de ea.

Şi, cu blândeţe. În cazul în care ţi-a venit, te-ai iritat, nu te irita şi mai tare pentru faptul că te-ai iritat. Să avem simplitatea să ne acceptăm aceste atacuri ale patimilor, şi de aici începe smerenia. Mândria spune: „Măi, eu niciodată n-o să pot face asta, şi am zis să nu mă mai irit şi, uite, cum m-am iritat!" Nu, n-o luaţi în seamă. Ne-am iritat, imediat să spunem: **„Doamne, vezi cum sunt, iartă-mă, depărtează de la mine".** Cine m-a iritat? Angela? Vasile? ***„Doamne, iartă-i că eu am fost de vină. Nu mă duc la ei să-mi cer iertare că mă enervează, – n-am ajuns la starea asta – dar Tu, Doamne, ne iubeşti pe amândoi şi ai putea să ne***

tămăduieşti şi dacă vreodată poate să ne şi iertăm, că acum tare nu-mi place de el şi Tu vezi că nu mă pot apropia". Spune-i asta sincer lui Dumnezeu şi, vă spun drept, pentru un aşa lucru, care pare banal, să vedeţi cât de degrabă vi se înmoaie inima, dacă nu şi plângeţi şi vă şi împăcaţi, plecaţi noaptea şi vă duceţi să-l căutaţi să-l îmbrăţişaţi, fără canoane, fără nimic, simplu. Tot gândul care v-a venit spuneţi-l imediat lui Dumnezeu, nu v-ascundeţi.

Ruşii au un obicei ciudat – când încep ei câte o seară, cum se spune, „amicală", „colegială" care se sfârşeşte cu câte o beţie din aia grozavă -, când simt că s-au încins, întorc icoanele cu faţa la perete. Nu-i glumă, asta e reacţia tuturor oamenilor, dar ei sunt mai copii şi o fac de-a dreptul. Dar oare noi nu ne întoarcem direct de la Dumnezeu? E tare greu să stai cu faţa la Dumnezeu. Ce-a făcut Adam când a păcătuit? N-a putut să stea aşa – „Doamne, iartă-mă, am păcătuit" -, s-a dus şi s-a ascuns sub tufiş. Ce, nu ştia Dumnezeu ce-a făcut? Ştia foarte bine.

Şi noi, ce crezi că dacă ai făcut aşa [îşi acoperă faţa cu palma ca şi copiii şi priveşte printre degete]: aşa-i că nu mă vezi? – ca şi copiii -, credem că Dumnezeu chiar nu ne vede? Asta facem şi noi. S-a aprins în noi mânia şi noi deodată [îndreptăţire]: „Dar nu mai este chiar aşa, că zice că este o mânie sfântă, la Moise acolo, cu tablele, cum a făcut el, şi eu, dacă mă mânii pe el, e pe dreptate". El niciodată nu spune drept, să zică: „Măi, măi, măi, te-ai mâniat, gata, Duhul Sfânt l-ai pierdut, du-te şi te mărturiseşte şi te pocăieşte şi te împărtăşeşte că eşti prăpădit. S-a terminat! nu mai ai viaţa în tine". Ce faci atunci? Roagă-te: „Doamne, Duhul Tău cel sfânt nu-l lua de la mine. Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeu

". Ce înseamnă acest „inima curată zideşte"? Nu „înnoieşte", zideşte! Dumnezeu face din nou inima. Şi aşa Îi zi: „Doamne, zideşte inimă curată întru mine, depărtează de la mine starea asta. Eu am murit, eu Te-am părăsit, eu Te-am vândut, pe fratele meu l-am ucis, prăpăd am făcut, gata cu mine, unde să fug, dacă nu la Tine?" Aşa să gândim. Că nu-i glumă, când noi ne-am mâniat pe fratele nostru…

Să-l luăm ca păcat, nu ca păcat de moarte, ci ca pe o sabie care ne-a despărţit de Dumnezeu. Dar, să nu ducem prea mult starea asta, să nu deznădăjduim, că unii se pornesc de la lucruri care nu le pot face şi intră în deznădejde că nu le pot face. Nu! Spune pur şi simplu: „Iartă-mă!", măcar lui Dumnezeu, dacă nu poţi spune fratelui. Şi crede, nici deloc să nu te îndoieşti că Dumnezeu poate ierta şi te iartă chiar atunci.

Vă rugăm să dezvoltaţi ideea „Dumnezeu – duşmanul nostru":

Duşmanul nostru… Ştiţi de ce? Tocmai la asta mă refer [la ce am zis mai sus]. Pentru că – hai să recunoaştem – între astea două, prima care o spune Apostolul Pavel: „Aş vrea ca toţi să fiţi ca mine [adică feciorelnici]” şi proorocul David sau Solomon, pe care le-aţi alege? Să ai 600 de concubine de care vrei tu sau ca Apostolul Pavel, pe nici una…. să umbli prin soare, să fii bătut cu pietre, să ţi se sfărâme corabia în largul mării şi la urmă să ţi se mai taie şi capul? Cum vă pare? Aşa-i că cealaltă parcă-i mai bună? Deci, din cauza asta, la noi în cap, ne pare că e duşman Dumnezeu, e duşman al firii noastre [căzute]. Firea noastră vrăjmăşeşte cu Dumnezeu, noi vrem cutare, noi nu vrem post, noi vrem aşa, multe nu le vrem noi, de asta ne vrăjmăşim. Din cauza asta, Dumnezeu este „duşmanul” nostru, al firii căzute. Ca să-L facem prieten, ca să-L „înfrângem” – după cum v-am spus – pe acest „duşman”, ni-l facem prieten, n-avem încotro. Spune Apostolul Pavel: „Fraţilor, împăcaţi-vă cu Dumnezeu“, împăcaţi-vă cu Hristos. Deci, în sensul acesta Dumnezeu este duşmanul nostru şi noi fugim, fugim de El tot timpul.

Care este jertfa pe care Dumnezeu o doreşte din partea unui tânăr?

„Duhul umilit, inimă înfrântă şi smerită“, nu zice acolo? Da! Jertfa pe care o doreşte?… Să înceapă odată!“

(fragmente din conferinţa părintelui Savatie Bastovoi: “În ce trebuie să creadă un tânăr astăzi?“, Bucureşti, aprilie 2002 şi apărută în cartea: “Despre curaj şi libertate în Ortodoxie“, Editura Sophia, Bucureşti)

Vameşul-Fariseu – sau cum ne prefacem în farisei crezând că suntem vameşi

Când ascultăm sau citim pilda vameşului şi a fariseului, putem avea tendinţa să ne identificăm foarte uşor cu vameşul. Sau, oricum, se naşte reflex şi aparent justificat tendinţa de a ne delimita drastic de fariseu. Atunci un gând ascuns riscă să se strecoare şi să se cuibărească pe nevăzute în inimile noastre: ***ce bine că nu sunt eu ca fariseul!***

Ce bine că eu sunt păcătos şi nu judec pe alţii, la fel de păcătoşi ca mine! Ce bine că nu sunt eu ca fariseii şi cărturarii, ca aceia care ştiu multe şi fac fapte bune şi care se laudă cu cunoştinţele şi cu faptele lor! Eu nu sunt şi nu vreau să fiu ca fariseii care îi judecă pe ceilalţi, vai, dar eu nu pot să fiu aşa, Doamne fereşte, dar eu îi iubesc pe toţi! Mulţumescu-Ţi, Ţie, Doamne, că eu sunt un vameş umil, care nu judec pe nimeni, eu iubesc pe toată lumea, eu nu gândesc de rău pe nimeni, eu fac ascultare şi îi văd pe toţi buni, pe toţi îngeri, sufletul meu se încălzeşte şi se înaripează de cele mai calde simţăminte… **Şi uite-aşa se face că vameşul devine…. fariseu.**

Cum e posibil să cădem aşa de rău? În primul rând trebuie să nu ne panicăm, ci să ne privim cu mai mult realism şi chiar cu autoironie. **Ăştia suntem.**

Să ne asumăm aşa cum suntem. Ce rost are să ne punem fard peste faţa sufletului, fie el şi fard “duhovnicesc”? Mândria cea mare stătea tocmai în înşelarea de a crede că era ceva de capul nostru, că eram noi cine ştie ce… Şi ce dacă am descoperit cât de urâcioşi suntem de fapt?

Vorba părintelui Rafail, abia acum ar trebui să ne bucurăm mai mult, pentru că abia acum VEDEM!

Revenind însă la întrebare… Este posibil prin aceea că noi ne amăgim ca imitând sau trăind prin închipuire un anume comportament ori anumite stări şi virtuţi duhovniceşti dobândim deja smerenia vameşului. (Desigur, are şi imitaţia rolul ei formativ, însă numai dacă îi ştim măsura şi dacă rămânem conştienţi că… e doar imitaţie şi dacă nu ne uităm scopul, dacă mai tindem totuşi spre autentic, spre interiorizarea reală a acelui comportament).

"Semnele exterioare ale smereniei (respectul aparent faţă de voinţa altora, de exemplu) nu sunt întotdeauna simptomatice în cazul smereniei spirituale. Adesea ele sunt în realitate simple trăsături umane, controlate, născute şi observate de mintea individuală….(…) Adevărata smerenie trebuie să decurgă din ceva lăuntric, dintr-o dispoziţie personală stimulată de descoperirea spirituală a prăpastiei dintre starea căzută a omului şi potenţialul dumnezeiesc la care ne-am referit. Un astfel de sens, un astfel de mod de abordare a lumii îmbină forţa spiritului cu cea a minţii şi, astfel comportamentele unor asemenea oameni conştienţi spiritual nu sunt nici deliberate şi nici prefăcute" scrie Arhiepiscopul Chrysostomos de Etna.

Ne trădăm însă sau suntem vădiţi de conştiinţa noastră în momentul în care ajungem, prin aceasta, să ne înălţăm pe noi înşine deasupra "fariseilor" pe care îi identificăm neapărat în afara noastră… şi pe care ne simţim îndreptăţiţi să-i judecăm şi să-i dispreţuim, cu "legitimitatea" şi cu superioritatea celui pe care Legea cea nouă l-a îndreptăţit şi l-a înălţat. Pentru că dacă în trecut vameşii şi desfrânaţii erau stigmatizaţi, iar fariseii erau "drepţii", acum, iată, s-au inversat rolurile în privinţa a ceea ce este "drept" înaintea lui Dumnezeu. **Cu adevărat, smerenia şi iubirea sunt virtuţile Legii celei noi, Legii Harului.** Dar tocmai de aceea acum riscul este mai mare ca fariseismul să-şi schimbe sensul şi să devină şi mai subtil şi mai rafinat, iar noii "drepţi" să fie tocmai cei care se cred şi se închipuie pe ei înşişi smeriţi, plini de iubire şi de gânduri bune, ne-judecători, etc.

Dacă însă noi am urma cu adevărat vameşului din Evanghelie, atunci am face exact ceea ce a făcut şi el. Ne-am vedea, adică, păcatul nostru cu sinceritate, ne-am scârbi şi umili de propria noastră făţărnicie şi trufie. Am înţelege şi am spune că "cel dintâi dintre farisei sunt eu". ***Fapta vameşului este pocăinţa, inimă înfrântă şi zdrobită, duhul umilit.***

Apropo de umilinţă… spunea părintele Rafail Noica despre faptul că în limba noastră sensul cuvântului umilinţă a fost falsificat – sensul său primordial era cel venit pe filiera slavonă, însemnând străpungerea inimii, smerenia, trăirea profundă a păcătoşeniei dar şi a dragostei tămăduitoare a Adevărului.

Falsificarea a intrat în momentul în care umilinţa a fost “definită” pe filiera latinească – de înjosire, sau “sentiment de inferioritate; atitudine provocată de acest sentiment; supunere; slugărnicie; situaţie umilitoare impusă cuiva; vorbă sau faptă care umileşte, ofensează; ofensă”. Paradoxal, tocmai o parte din aceste sensuri falsificate sunt astăzi practicate şi date ca exemplu de smerenie. Avem, de pildă, complexe de tip psihologic, care ascund fie o mândrie rănită, fie unele traume şi le luăm drept smerenie. Suntem fie pur şi simplu slabi, temători, dar n-avem curajul să recunoaştem şi să ne asumăm firesc asta; fie, mai grav, suntem slugarnici, linguşitori sau acceptăm cu perversitate situaţii în care ne credem inferiorizaţi, complăcându-ne în false auto-victimizări.
Răul şi mai mare survine atunci când se ajunge să se şi propovăduiască această “smerenie” greşită sau chiar vicleană, nesinceră, făţarnică.

Cum putem “detecta” această falsă smerenie? Simplu!

- Prin prisma acestei “smerenii”, se face de fapt o judecată cât se poate de osânditoare şi de nemilostivă – oamenii sunt împărţiţi, de regulă, măcar la nivel inconştient, în foarte răi şi foarte buni, chiar ireal de buni.

Unii sunt îngeri din cer iar alţii sunt draci pe pământ. Falsa smerenie ascunde bine în sine, de fapt, frustrări, complexe, invidie şi alte boli de acest fel, mai puţin vizibile, astfel încât, în final, victima acestei boli sufleteşti împarte oamenii în două categorii – cei pe care îi urăşte şi cei pe care îi linguşeşte.

- O altă caracteristică a acestei false smerenii ar fi aceea că tolerează până la încurajare răul.

De fapt, strâmba înţelegere a pildei vameşului inversează înţelesurile duhovniceşti – ajungând astfel să osândeşti oamenii şi să tolerezi răul. Şi ajungi să nu judeci… tocmai ceea ce ar trebui să judeci (faptele, ideile) ca să lucrezi în sensul exercitării discernământului firesc al creştinului care este şi dator şi are şi nevoie vitală să despartă binele de rău în viaţă, ci judeci… tocmai oamenii. Ceea ce, iarăşi, n-ar fi o tragedie, dacă ar fi un păcat asumat. ***Toţi îl facem zi de zi, dar măcar să-l recunoaştem spăşit. Dar se întâmplă ca şi aici să judecăm tot preferenţial, oarecum. Nu-i judecăm pe toţi.*** Ci îi judecăm mai ales pe cei care ne stau ca un semn de mustrare pentru persoana noastră. Pe cei pe care îi invidiem sau care, prin pilda lor, ne arată, ca într-o oglindă, unde ne aflăm de fapt. Atunci, cea mai comodă respingere a mustrării noastre este osândirea celuilalt de pe poziţiile

închipuite ale "vameşului". Celălalt devine fariseul, mândrul, trufaşul. Infernul sunt ceilalţi, cei mândri şi lipsiţi de iubire sunt ceilalţi…

Se pune întrebarea, cum de ajunge totuşi cineva să se socoată îndreptăţit să osândească atât de aspru, până la a săvârşi ucidere în sine (primind gânduri de ură şi invidie nu facem altceva decât să devenim urmaşii lui Cain)? Nu se poate altfel decât numai printr-un proces de îndreptăţire. Numai socotindu-l pe celălalt atât de rău şi pe noi atât de buni, pe el injosindu-l "cu temei şi cu dreptate" în sinele nostru atât de mult, încât ne socotim îndreptăţiţi să îl urâm, să îl dispreţuim, să îl osândim. DAR FĂRĂ SĂ RECUNOAŞTEM ASTA! Şi cum încă? Numai socotindu-ne pe noi înşine victime – fără a fi cazul. ***Înfricoşător nu este că vedem răul din celălalt – ceea ce ar fi firesc, dacă răul este real -, ci că îl inventăm, pentru a ne satisface ura pe care o avem faţă de el.***

Smerenia este confiscată astăzi de mulţi care vor să astupe gura celor mărturisesc adevărul. Astăzi problema care arde, mai ales în Biserică, nu mai este faptul că există farisei şi vameşi, ci că există o falsificare a smereniei şi a pildei vameşului şi fariseului. Există, aşadar, cei care vor să mărturisească Adevărul, şi cei care vor să Îl eludeze. Ultimii îi acuză pe primii că sunt farisei. De pildă, ecumeniştii îi acuză pe cei care nu primesc compromisurile de credinţă drept farisei şi anti-ecumenişti.

Sigur, desfrânata poate acuza pe cea care e fidelă soţului că este o încuiată, habotnică şi limitată la cap, şi că libertatea este echivalentă cu libertinajul. Aşa stau lucrurile şi cu aceste perfidii pro-ecumeniste – ele sunt invitaţii la libertinaj spiritual, la desfrânare faţă de Mirele cel Ceresc, Adevărul. A fi aşa înseamnă a fi anti-credinţă şi anti-Biserică. Cei care resping ecumenismul, o fac însă pentru că acesta este neîntemeiat, pentru că nu este adevărat.

Slugărnicia, laşitatea şi linguşirea sunt propovăduite astăzi cu numele smereniei şi al iubirii pentru că sunt nu doar comode, ci şi profitabile. Satisfac patimi, aduc poziţii înalte, prestigiu şi mai dau şi sentimentul fals al unei lucrări în slujba Bisericii, a "unităţii" ei. Şi îi ajută pe marii manipulatori să stăpânească nestingheriţi, cu armate de slugi la dispoziţie. Falsul vameş nu îl judecă, de pildă, pe… homosexual, să spunem, pentru că este mult sub el. Îl dispreţuieşte şi pe acesta, însă nu îl consideră o ameninţare. Dimpotrivă, dacă joacă teatrul toleranţei faţă de homosexualitate, va fi premiat de "societatea civilă", va fi lăudat şi dat ca exemplu de civilitate şi de europenitate. Îl judecă însă, cu disperare, pe cel care este curajos, ia atitudine şi încearcă să limiteze, cum este creştinesc şi de bun simţ, amploarea răului ce se răspândeşte în lume. Şi asta pentru că exemplul său

cuvântul lui îl mustră, îl arde. Fără ca acela să dorească să mustre. El îşi vede de lucrarea lui, este prezent… şi prin asta cu atât mai mult îl scoate din sărite.

Pilda celor care mărturisesc adevărul este ameninţătoare pentru falsul vameş. Se vede pus în situaţia să renunţe la teatrul său, să renunţe la premiile şi coroniţele lumii. Să accepte glasul Adevărului, ceea ce este prea mult pentru el, care este prea smerit ca să mai accepte Adevărul şi să se facă şi următor al Lui.

Cât priveşte iubirea… iubire avem la fel de puţină, poate, şi unii şi alţii… Iubirea e un cuvânt mult prea lesne uzat şi abuzat, pentru a "pune" în el tot ceea ce ne îndreptăţeşte. ***Iubirea duhovnicească este grea, ea presupune multă, enorm de multă durere şi asumare în inimă a oricărui alt semen, se atinge cu multă nevoinţă, dar purtată numai înlăuntrul Adevărului şi al Sfintei Tradiţii a Bisericii.*** La fel stau lucrurile şi cu smerenia…

- Cine se crede pe sine smerit acela este cel mai puţin smerit, spun Sfinţii Părinţi!
- Cine se crede pe sine ferit de înşelare este cel mai mare înşelat,
- cine se crede mare iubitor al "departelui" abstract şi impersonal, poate fi adesea tocmai cel care iubeşte cel mai puţin "aproapele" concret şi real.

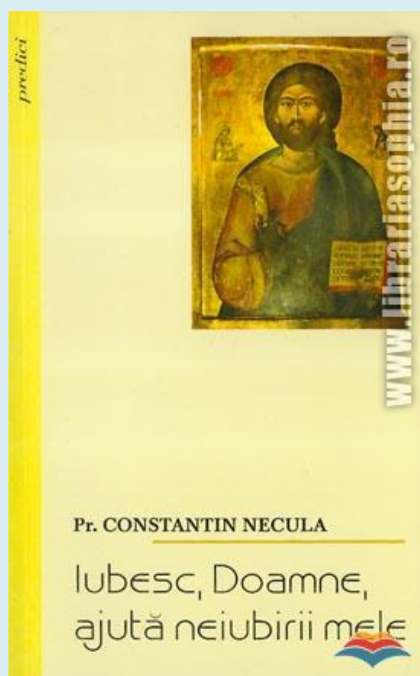
Dar de ce oare un Sfânt ca Paisie Aghioritul remarcă plin de durere că n-a găsit nici un fel de iubire vreodată, ci numai găunoşenie şi vorbe goale la toţi filo-unioniştii care se întrec în vorbe mari despre Iubire…

Uneori mă gândesc că ne-ar sta mai bine să fim mai puţin pretenţioşi şi să o luăm cătinel, de jos… Până la marea smerenie şi marea iubire, care să-i atingă şi pe vrăjmaşi, până la ne-judecarea aceea absolută şi imposibilă şi până la alte astfel de vise înalte şi extreme, cred că, dacă am fi puţin, măcar puţin mai atenţi la măsura la care suntem noi cu adevărat, am începe cu ceea ce este mai firesc.

Iar primul pas către smerenie ar fi sinceritatea de a recunoaşte că şi în noi, în fiecare dintre noi zace un fariseu lăuntric, mai mare sau mai mic, mai gălăgios sau mai ascuns. ***Şi primul pas către iubire ar fi să ne gândim că şi fratele acela pe care-l dispreţuim, pe care-l vedem ca fariseu mândru şi rău este şi el un suflet care are ispitele şi încercările lui, că este… totuşi fratele nostru şi că, poate, pe undeva, are şi el ceva bun sau de la care am putea avea de învăţat.*** În orice caz, să-i dorim mântuirea măcar atât cât ne-o dorim şi nouă! Şi atunci poate că vom învăţa şi vom rosti împreună **rugăciunea… fariseului care se ştie pe sine fariseu şi totuşi râvneşte la smerenia vameşului: "Iartă-mă, Doamne, că netrebnic**

sunt, cel puţin cât acest frate al meu… Iartă-l şi pe el şi pe mine, indreptează-ne pe amândoi şi primeşte-ne pe amândoi în mila Ta!“

Pr. Constantin Necula - Predică la Duminica a XXXIII-a după Rusalii - Despre darul îndreptăţirii

(Evanghelia Duminicii a XXXIII-a după Rusalii; Lc 18,10-14)

De acum deschidem împreună cartea aşteptării liturgice a Învierii Domnului, cartea Triodului. Cu tot ceea ce reprezintă această perioadă liturgică a anului bisericesc, care începe din Duminica a 33-a după Rusalii, numită şi a Vameşului şi a Fariseului. O dată cu deschiderea Sfintei Scripturi, pe masa noastră de lucru duhovnicesc va sta şi cartea numită a Triodului, care cuprinde în sine cântările (tri-cântările) pline de lumina pocăinţei şi bucuria nădejdii care marchează acest urcuş duhovnicesc care este Postul mare al Paştelui. Hristos Domnul va face acest drum împreună cu noi, "cu pilde, îndemnând pe toţi... spre îndreptarea vieţii" (Cântarea I-a a Duminicii), la capătul suişului aflându-L pe El, înviatul, Cel Care ne transformă viaţa aceasta în viaţă în Hristos.

Cântarea Bisericii este de acum clară: ***"Uşile pocăinţei deschide-mi mie, Dătătorule de viaţă; că mânecă duhul meu la Biserica Ta cea sfântă, purtând locaş al trupului cu totul spurcat. Ci, ca un îndurat, curăţeşte-l cu mila milostivirii Tale"*** (Slavă... şi îndată Psalmul 50) iar calea, pe care tot cântarea liturgică ne-o indică, începe cu rugăciune, căci spunem Fecioarei: "În cărările mântuirii îndreptează-mă, Născă-toare de Dumnezeu..." (şi acum..., idem).

Toată imnografia Triodului te cheamă să te duci de la ascultare şi meditare asupra cuvântului la împlinirea lui, la punerea lui drept temelie zidirii celei duhovniceşti care este Postul cel mare, cu toate roadele sale.

Punându-se ca început de lecţie duhovnicească Evanghelia cu Vameşul şi Fariseul, Hristos începe să Se facă vădit în trăirea poruncilor, pe măsura plinirii lor (Sfântul Marcu Ascetul). Cântarea Utreniei - cea care, să nu uităm, pregăteşte, în fond, înţelegerea Evangheliei - ne spune: "***Smerenia a înălţat pe cel ruşinat de rele, pe vameşul care a suspinat şi a strigat către Ziditorul: Milostiveşte-Te! Iar semeţia a surpat din dreptate pe ticălosul fariseu ce a grăit cu trufie. Deci să urmăm celor bune, depărtându-ne de rele" (Sedealna, glas 4).*** Şi aceasta, pentru că ***"trufia s-a arătat pricinuitoare de sărăcie pentru bogăţia virtuţilor, iar smerenia, din sărăcie desăvârşită, s-a arătat îndestulătoare îndreptării; pe aceasta s-o câştigăm"(Cântărea a 4-a, III).*** Iar teologia aceasta a smereniei este fundamentală în descoperirea valorilor, legate de desăvârşitul exerciţiu spiritual care este căutarea şi aflarea lui Hristos Cel înviat, transferarea Lui în inima ta, a vieţii tale atât de împrăştiate în orgolii, de altfel.

Că este vorba de o "călătorie a virtuţilor" tot textul Utreniei ne-o arată. În genere, exegeza duminicală, omilia, cuvântul amvonului în această Duminică pare orientat mereu să arate un exemplu în vameş şi un contra-exemplu în fariseu. Şi totuşi... ***Cântarea a 5-a a Utreniei zice: "Să ne sârguim a urma virtuţilor fariseului şi a râvni smerenia vameşului, urând ceea ce este nepotrivit la amândoi, adică trufia şi pierderea".*** Poate că de aici ar trebui să reanalizăm taina vameşului. Şi calitatea rugăciunii pe care o înălţăm dinaintea lui Dumnezeu. Căci, iată, chiar model, vameşul nu este decât o treaptă, un fustei la scara duhovnicească a modelului Hristos, cea de la care începe urcuşul. ***Scurtimea rugăciunii să fie valoarea pentru care părinţii au ales această Evanghelie de început de cale a virtuţilor? Sau conştiinţa păcătoşeniei, adică parte din om, care mereu şi mereu i-aduce aminte că este chipul slavei lui Dumnezeu? Că viaţa lui ca om este darul al cărui Dăruitor ţine toate?*** Lămuritoare-n tâlcuirea "tainei vameşului" ne par a fi cuvintele imnografului, care ne pun dinainte icoana celor doi: "Văditu-s-a deşartă călătoria dreptăţii, deoarece fariseul a însoţit cu ea trufia, în timp ce vameşul, cu virtutea cea făcătoare de înălţime, a dobândit-o, având împreună-mergătoare smerenia", iar ceva mai jos: ***"Întru virtuţi, ca un şezător în căruţă, se părea fariseului că aleargă; iar vameşul, pedestru alergând, ca pe lângă o căruţă, bine a întrecut-o, înjugând plângerea cu umilinţă" (Cântarea a 5-a, II şi III).*** Lecţia este dată. "Prin mijlocirea smereniei", vameşul se înalţă pe aripile vultureşti ale pocăinţei prea uşor dinaintea lui Dumnezeu. De cealaltă parte, fariseul, cuprins de

"putreda uşurime a trufiei", se înalţă pe aceasta, căzând în cele mai adânci ale iadului.

Ceea ce ni se cere - ca persoană şi ca Biserică - este transfuzionarea aceasta cu duhul smereniei, al gândului smereniei "cel de Dumnezeu bine-primit". ***"Cuvintele vameşului, credincioşii să le grăim în Sfânta Biserică. Dumnezeule, milostiveşte-Te ca, împreună cu el, să aflăm iertarea, scăpând de pieirea fariseului celui mult lăudăros." "Suspinării vameşului să urmăm toţi şi cu Dumnezeu vorbind, toţi să strigăm către Dânsul cu lacrimi fierbinţi: Iubitorule de oameni, greşit-am! Milostive, îndurate, milostiveşte-Te şi mă mântuieşte!" (Cântărea a 8-a III şi IV).***

Vedeţi cum textul liturgic al Duminicii acesteia vine să facă exegeza, să nască predica pe care avem s-o rostim? Căci este important să înţelegem această taină a vameşului, atât fiecare în parte, cât şi comunitatea credincioşilor (pleroma ecclesială şi sinaxa liturgică), numită Biserica. Numai o biserică smerită, mereu pusă pe a recunoaşte neputinţa ei în a lucra desăvârşit cu tezaurul pe care Biserica (trupul mistic al Domnului Celui înviat) i l-a pus la dispoziţie în Duhul Sfânt. O parohie de farisei, de îngâmfaţi, cârtitori şi mincinoşi, în ceea ce priveşte credinţa, este una care numai pe Hristos nu-L vesteşte. De aceea Evanghelia aceasta se face poartă de intrare în Postul mare. Căci taina postirii poartă în sine, pecete adâncă, taina smeritei cugetări şi a rugăciunii curate.

Când spunem a "rugăciunii curate" iarăşi ne ajută inspiratul făcător de imn liturgic. Căci zice acesta: ***"Să aducem cu osârdie rugăciuni de umilinţă Ziditorului, ca vameşul, lepădându-ne de nerecunoscătoarele rugi ale fariseului; de glasurile cele cu laudă mare, care aduc deformare împotriva aproapelui, ca să câştigăm pe Domnul milostiv şi lumina" (Cântarea a 9-a, III).*** Şi poate n-ar strica să ţinem cont mereu de aceasta, atunci când ne împlinim pravila de rugăciune personală (ritmul liturgic intern), ca şi atunci când punem în lucru rugăciunea publică a Bisericii (ritmul liturgic extern). Căci aici este această cheie a modelului-vameş şi contramodelului-fariseu, în exprimarea rugăciunii.

Modelul oferit de vameş poartă şi el treptele rugăciunii curate, după cum cântarea Triodului o şi consemnează. ***"Vameşul, suindu-se la templu cu credinţă oarecând şi rugându-se lui Dumnezeu, s-a îndreptat, căci cu suspinuri a venit şi cu lacrimi şi cu zdrobire de inimă, toată povara păcatelor a lepădat-o prin ispăşire" (Slavă..., cântarea a 9-a).*** De aici şi sensul pe care traducerea I.P.S. Bartolomeu a Noului Testament o dă textului atunci când spune: "Vă spun Eu vouă: Acesta s-a coborât la casa lui mai îndreptăţit decât acela..." (Lc 18, 14a), nota din subsol

consemnând: "Îndreptăţit în dublu înţeles: mai îndreptat din starea păcatului şi, prin aceasta, mai îndreptăţit la îndurarea lui Dumnezeu".

Or, exerciţiul de smerenie cel mai adânc şi grabnic la îndemână ne este postul, postirea, topitoarea păcatului şi lacrima pocăinţei (cf. Sfântului Ioan Gură de Aur). De-aceea zicem cu cea din urmă cântare a Utreniei: ***"Pe fariseul ce se îndreptăţea pe sine, lăudându-şi faptele, l-ai osândit, Doamne, şi pe vameşul ce s-a smerit şi cu suspinuri a cerut iertare, l-ai îndreptat. Că nu primeşti gândurile cele înălţate, şi inimile cele zdrobite nu le defăimezi. Pentru aceasta şi noi, cu smerenie, cădem înaintea Ta. Cel ce ai pătimit pentru noi, dă-ne iertare şi mare milă!"*** (Slavă..., laude).

Desigur că postirea ce ne aşteaptă nu-i una uşoară. Sfântul apostol Pavel, în Apostolul Duminicii de azi, spunea lui Timotei, arătând parcă scara interioară ce creşte înlăuntrul Postului: ***"Tu însă mi-ai urmat mie în învăţătură, în purtare, în năzuinţă, în credinţă, în iubire, în stăruinţă, în prigonirile şi suferinţele mele câte mi-au fost în Antiohia, în Iconiu, în Listra. Câte prigoniri am răbdat! Şi din toate m-a izbăvit Domnul. Prigoniţi vor fi şi cei care vor să trăiască cucernic în Hristos Iisus"***, adăugând mai apoi, după ce oferă contra-modelul (despre oamenii cei răi): ***"Tu însă rămâi în cele ce-ai învăţat şi de care eşti încredinţat, deoarece ştii de la cine le-ai învăţat şi fiindcă din pruncie cunoşti Sfintele Scripturi, cele ce pot să te înţelepţească spre mântuire, prin credinţa cea intru Iisus Hristos" (II Tim 3,10-15).***

Iată dar cum noi înşine, adâncindu-ne în Scriptură, nădăjduim în înţelepţirea spre mântuire, prin credinţă. Ştiind cu toţi că "toată Scriptura este însuflată de Dumnezeu şi de folos spre dare de învăţătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre deprinderea cea întru dreptate, pentru ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârşit, bine pregătit pentru tot lucrul bun" (II Tim 3, 16-17).

Să cerem dar, de-nceput de pregătire de post, să lumineze-n noi Hristos taina adâncii smerenii.

(Extras din cartea: Pr. Lect Univ. Dr. Constantin Necula - Iubesc, Doamne, ajută neiubirii mele!...)

Începutul Triodului şi al călătoriei virtuţilor

(Luca 18. 10-14)

Duminica a 33-a după Rusalii, aceea numită a Vameşului şi a Fariseului, marchează în calendarul de prăznuiri al Bisericii Ortodoxe, începutul Triodului, acea parte a anului bisericesc, care face pregătire întâmpinării învierii lui Hristos.

Perioadă de post şi rugăciune cu predilecţie, dar şi de făptuire duhovnicească, Triodul este prefaţat de această pericopă evanghelică ce se cheamă a Vameşului şi a Fariseului, în fond a smeritei cugetări şi a icoanei acesteia.

Povestea, iarăşi, nu-i grea. Un vameş şi un fariseu urcă treptele Templului, spre a aduce prinosul lor de rugăciune şi faptă Dumnezeului celui Viu.

- ⇒ *Unul o face cu „zgomot”, nu artificial, dar plin de emfază, jucându-şi bine rolul actoricesc, pe care „regia” legii celei vechi i-1 punea la îndemână.*
- ⇒ *Celălalt, între smerenie şi adâncă evlavie, în discreţie şi prinos de iubire, pune început bun lecţiei duhovniceşti pe care Hristos Domnul vrea să ne-o dea. Anume, aceea în Duh şi în Adevăr.*

Închinarea cea bineplăcută lui Dumnezeu nu ţine de cele ale exteriorului ci, mai ales, de zidirea cea dinlăuntru, plină de bucuroasă sporire în Dumnezeu.

Vameşul – cât de urât şi de însingurat va fi fost el prin meseria pe care o avea, vai, numai Dumnezeu ştie! - ***ne oferă prilejul să ne regândim puţin poziţia noastră în raport cu rugăciunea. Câtă inimă şi câtă smerită cugetare punem atunci când ne înfăţişăm Domnului. Cât de vii suntem în credinţa noastră.*** El nu merge triumfalist, zdrăngănindu-şi faptele ca pe nişte ţechini dinaintea Vistierului bunătăţilor. Ştie că tot ce făptuieşte, gândeşte şi trăieşte, Aceluia se datorează. Dar urcă spre Templu cu nădejde că în tot ce face se va fi găsind ceva bun, pe placul lui Dumnezeu, care să-i sporească Acestuia bucuria de a ţine lumea.

De cealaltă parte, fariseul. Care nu-i rău nici el, doar că, împlinind litera legii, uită duhul ce toate le face vii. Pilda nu ne arată că Dumnezeu n-a primit deloc rugăciunea şi postirea lui. Ne spune doar că celălalt, vameşul cel atât de „fariseic" comentat, s-a întors acasă „mai îndreptat".

Pilda aceasta ar trebui să ne trezească la realitate. Să vedem cum stăm. Măcar farisei dacă nu vameşi, măcar oameni ai literei (mai întâi!) dacă nu oameni ai Duhului. Viaţa prin care ne străbatem toate căile e plină de comentatori scorţoşi, păstrători ai unor adevăruri care le par a fi veşnice, perisabile însă, prin minciuna pe care au poleit-o. Lângă comentatori, comentatori ai comentatorilor, care au, la rându-le, comentatori... Un soi de mistică generalizată, deloc roditoare nici în plan spiritual, nici în cel material.

De cealaltă parte, cei mulţi, tăcuţi şi muncitori. Care-şi poartă în palmele crăpate de muncă pâinile negre ale supravieţuirii şi în pleoapele grele de nesomn lacrima bucuriei lucrului smerit făcut. Lor le dăruieşte Biserica Duminica dintâi a Triodului.

Ca o chemare pentru cei aleşi, nu pentru starea lor socială, ci pentru aceea duhovnicească.

Călătoria virtuţilor poate începe. Lăsându-ne deoparte fariseismul şi vămuind smerenia, pentru a o ţine de partea noastră, căutând să aflăm care ne e locul în raport cu Dumnezeu, iar nu cu sistemul de valori pe care umanitatea decăzută l-a impus.

Model de smerenie: Hristos. Ţintă de smerenie: Hristos. Smeritul pe care-L vămuim mereu pentru a ne umple vistieriile!

... pentru unii care se credeau drepţi

(Luca 18. 9-14)

Suntem în prag de nou urcuş duhovnicesc, al Postului celui mare al Paştelui. Biserica numeşte perioada aceasta perioada Triodului pentru că ea este însoţită, la strană, de cântări speciale, organizate în câte trei ode. Frumoase şi pline de sens, înţelepte.

Dintâi, în Duminica întâi a Triodului, suntem chemaţi să ne reglăm conştiinţa apartenenţei la acest efort duhovnicesc de redescoperire a valorilor legate de Dumnezeu.

Suntem puşi dinaintea a două personaje: un fariseu plin de scrupule şi argumentându-şi puritatea trăirii cu Dumnezeu şi un vameş, cu conştiinţa reală a păcătoşeniei sale.

Primul, corect şi funcţionăreşte, raportează Domnului că există, ba chiar este încântat de existenţa lui. Celălalt, smerit şi rănit de propria funcţionalitate, în slujba Romei şi a banului, cere Domnului milă, pentru ca viaţa sa să meargă mai departe, în demnitate şi bun simţ.

Hristos Domnul propune pilda aceasta pentru unii care se credeau drepţi (Luca 18.9), cunoscând cum argumentarea propriilor virtuţi poate devein viciu, încurajându-ne pentru o viaţă a cunoaşterii propriilor noastre limite, a limitelor dincolo de care ne pierdem credibilitatea dinaintea Lui. În bucurii ca şi în întristare, la biruinţe ca şi în înfrângeri, altădată.

Trăim vremuri în care totul e dominat de cifre şi procente, de cârduri lipsite de cord. Atacată constant de media, beneficiind de o presă care mediocrizează informaţiile pozitive şi le crizează prin cele negative, Biserica este trasă în jos de sondaje ale absurdului. E dorinţa specială a învârtiţilor de servici de a reduce Biserica Ortodoxă la nivelul unui ONG stupid şi manipulabil? Poate. Din ce în ce mai vizibil. Dar este mai ales un atac la demnitatea ta şi a mea, la demnitatea noastră creştină – indifferent de Biserica ori comunitatea creştină căreia îi aparţii.

(Extras din cartea: Pr. conf. univ. dr. Constantin Necula - Duminici în dar: Predici şi gânduri)

Pr. Constantin Necula: „Doi oameni s-au suit la templu ca să se roage” (Luca 18, 10-14)

Suntem în emoția ce prevestește începutul Postului mare al Păresimilor. Post de tristețe radioasă. Un plâns liniștitor ne însoțește patruzeci de zile. În fiecare zi. Știm că urmează patimile și moartea Domnului Hristos. Dar o știm în contextul în care noi, cei de-acum, știm și că Hristos Iisus a Înviat.

Plângem, dar o facem cu știința pe care și-o dă credința în Înviere. Credem în puterea credinței. Ar mai exista iubire dacă n-ai crede? (Eric–Emmanuel Schmitt, Jurnalul unei iubiri pierdute, Humanitas, 2021, p. 31).

Domnul Hristos în drum spre Ierihon cu ucenicii. Oameni simpli, străbat drumul paralel cu întreaga câmpie a Iordanului. Până astăzi inspiratoare prin viața din ea, prin frumusețe și liniște. Iordanul e nervura de sens a propovăduirii Domnului și apostolii simt aceasta. Luca, doctorul cel atent la amănunte, ne descrie în capitolul 18 - acolo unde avem și Evanghelia Duminicii acesteia - cum Învățătorul oferă conținut cuvântului rugăciune. Dintâi scrie: „Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu-și piardă nădejdea” (Luca 18, 1). Și urmează pilda cu văduva stăruitoare. Care scoate în relief că și firea sucită a unui judecător lipsit de scrupule - „deși de Dumnezeu nu mă tem și de om nu mă rușinez” (Luca 18, 4) nu sunt simple cuvinte și denotă o atitudine, vai, moștenită de un sistem întreg câte-odată - poate să cedeze dinaintea insistenței drepte a unei văduve. O insistență obraznică? Nicidecum. O insistență în căutarea dreptății.

Pilda vameșului și fariseului este „declanșată” însă de o întrebare grea pusă de Însuși Dumnezeu Întrupat: „Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi, oare, credință pe pământ?” (Luca 18, 8). Răspunsul pare schițat în pildă.

Sunt doi oameni, două sisteme de valori, două moduri de a înțelege credința. Se suie amândoi la Templu. Semn că împărtășeau același ritual, același mod de închinare. Aceeași religie - în termenii teoriei moderne. Unul era funcționar divin - fariseul. Un altul era funcționar al regimului politic și administrativ - vameșul. Pare că primul este mai important în drumul spre Templu. E omul Templului în coordonatele lumii de atunci. Așa cum noi credem câteodată, prea des uneori, că simpla apartenență la un mod de a ne comporta este suficient. De fapt Mântuitorul aici propune atenției noastre meditarea: cum stăm dinaintea lui Dumnezeu.

Ce anume este important în rugăciunea noastră, în modul nostru de a fi dinaintea lui Dumnezeu? Sfântul Ioan evanghelistul avea să scrie în timp, ecou al acestei pilde: „Dacă cineva zice: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că acel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească” (I Ioan 4, 20). ***Cu alte cuvinte, ceea ce mișcă rugăciunea la cer e rugăciunea, tandrețea noastră umană, empatia noastră față de cei suferinzi ori sătui de prea mult bine.***

Evagrie Monahul o spune astfel în Cuvânt despre rugăciune: „Nu te ruga împlinind numai formele din afară, ci îndeamnă-ți mintea spre simțirea rugăciunii duhovnicești cu multă frică” știind bine că „rugăciunea este vlăstarul blândeții și al lipsei de mânie, este alungarea întristării și a descurajării” (Cuvânt despre Rugăciune, Filocalia I, 2008, pp. 100-101).

Să fie doar o atenționare asupra formalismului această parabolă? Nicidecum. Descoperim în ea că semănăm fie cu fariseul, fie cu vameșul, pe rând, fie cu amândoi deodată. Toți oamenii descriși de Hristos sunt atât de... umani. Poate de aici și greutatea de a înțelege, curajos, pildele. Prea sunt pentru noi. Și despre noi. În fond fariseul nu greșește în „conformitate cu Legea”. O aplică. Scris era - și el trăia din asta - că afișarea credinței era credință. Vameșul știe bine unde-i este locul în raport cu aceeași Lege. Slugă la străini, manevrând banii străinilor, făcându-le oarecum munca, era socotit între idolatrii. Și pentru că atingea monedele ce purtau chipul imperial pe ele.

Ține-ți minte, sunt convins, povestea cu dinarul găsit în gura peștelui de către Petru. Poate sesterț, dar iconic chiar nu contează. Căci oricum ar fi fost, chipul imperial era pe o parte. De unde îndemnul Domnului Iisus Hristos: „Dați cezarului

ce este al cezarului și lui Dumnezeu ce este a lui Dumnezeu”(Marcu 12, 17 și Luca 20, 24-25).

Ori ce constatăm? Fariseul are dinaintea lui Dumnezeu un comportament ca dinaintea cezarului. El dă raportul: „Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, adulteri sau ca acest vameș: postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din câte câștig” (Luca 18, 11-12). Era Special One - cum ar zice adolescenții azi. Problema că în încercarea de a ieși bine cu Șeful - vai, de câte ori facem la fel - fariseul vămuiește păcatele celorlalți. E mai bun în comparație cu răul din jur. Ceea ce nu îl face special. Se îndreptățește judecând pe alții.

Vameșul se comportă ca un fiu. Evagrie avea să și spună: „cel ce iubește pe Dumnezeu stă de vorbă cu El de-a pururi, cum ar sta cu un tată, alungând orice înțeles pătimaș” (Capete despre rugăciune, p. 105). Și asta pentru că de fapt atunci când te rogi ai nevoie de Dumnezeu, nu de tine, de ale tale. El dă rugăciunea, tu cuvintele. Am găsit în atitudinea Vameșului și sâmburele de răbdare cu liniște a propriului său statut. Nu vine la Templu ca un revoltat.

Să fi știut ceea ce, peste secole, același minunat Evagrie Monahul ne învață? Căci ne spune ascetul pustiei: „Cei care îngrămădesc supărări și pomeniri de rău sunt asemenea celor ce scot apă și o toarnă într-un vas fără fund. Dacă ești răbdător, pururea te vei ruga cu bucurie” (idem, p. 101).

În rugăciune suntem mereu dinaintea Înfricoșătoarei Judecăți, aceea despre care Biserica face amintire peste două duminici, marcând lăsatul sec de carne. Ori în judecarea noastră rugăciunea, răbdarea și iubirea pot fi „circumstanțe atenuante” în raport cu negrija la păcat în care ne savurăm viețile, de cele mai multe ori. Cu vameșul așadar, spre templu. Fără a judeca fariseul. Care s-a întors și el acasă. Dar nu „mai îndreptat” asemeni vameșului. Să ținem, dar, parte cu vameșul. Și să ne îndreptăm fără a strâmba pe ceilalți ori, mai ales, fără să strâmbăm măsura lui Dumnezeu ca să intre în măsura noastră.

Sursă: tribuna.ro

Pr. Constantin Necula - Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni... (Luca 18.10-14)

Urcăm așadar spre Ierusalim, prin Templul postirii. Fiecare la locul nostru. Cu smerenia luminându-ne gândurile. Mulțumind lui Dumnezeu că ne-a îngăduit.

Suntem dinaintea unei Evanghelii care ne așază pe toți în Judecata lui Hristos. Doi bărbați, de vocații diferite - un fariseu și un vameș - urcă la templu să se roage. Nici unul din ei nu era iubit prea tare de popor. Reprezentau Legea. Unul cea dumnezeiască - dusă la extrem, la sub-legi de-a dreptul hilare și sâcâietoare - celălalt, legea fiscală - niciodată iubită de bogați și neînțeleasă de săracii exploa-tați. Reprezentau două sisteme care oprimau. Una în duh, alta în trup. Un soi de schijă a răutății umane înfiptă în inima înțelegerii lumii în care oamenii de atunci și acum își trăiau și trăiesc viața.

Domnul Hristos alege să așeze în miezul pildei sale două figuri foarte aproape de realitatea vocației lor. Fariseul nu-i de judecat că e fariseu. Este cum, s-ar spune azi, alegerea lui. Alesese să trăiască hotărât, cât mai hotărât Legământul cel vechi. O spune chiar el: Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig. Nu era nici răpitor și nici nedrept și nici adulter. Ținea cu strictețe, așadar, poruncile. Sau așa părea, la prima vedere. Porunca cea dintâi - fundamentală gândirii oricărui om care crede într-un Dumnezeu Unic - spune: Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, să nu ai alți dumnezei afară de Mine (Ieșire 20.1-17, pentru că porunca trebuie citită în contextul tuturor celor 9 care urmează). Domnul Hristos

Însuși, când este întrebat care este cea mai mare poruncă, citează dintâi aceasta și-i adaugă „să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți” (Matei 22. 37-40).

În aceste două porunci se cuprinde, în viziunea Domnului, toată Legea și Profeții. Adică în aceste două porunci bate toată inima mișcării religioase a fariseilor. Iar porunca iubirii aproapelui decurge, legic necesar, din iubirea lui Dumnezeu. O și spune Domnul prin ucenicul cel prea iubit, Ioan apostolul: „Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu!, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este. Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu pe care nu L-a văzut, nu poate să-l iubească. Și această poruncă avem de la El: cine iubește pe Dumnezeu, să iubească și pe fratele său”. (I Ioan 4.20-21).

Aici fariseul are o problemă. Se compară cu vameșul pe care nici măcar nu pare să-l cunoască. Vameșul putea fi, în logica Evangheliei, tocmai cel din Ierihon, Zaheu (Luca 19.1-10), care dădea jumătate din avere săracilor și dacă năpăstuia pe cineva dădea împătrit. Adică mai mult decât zeciuială. Ori putea fi un vameș ca Matei care s-a desprins din chioșcul de pe cheiul Tiberiadei de la Capernaum și i-a urmat Domnului (Matei 10.3). Ce avea comun însă vameșul acesta cu Hristos este extrem de important. Ce-L făcea să afirme dinaintea apostolilor, pe care-i antrena pentru Împărăția cerurilor, că vameșul „s-a coborât mai îndreptat la casa sa”? Ne-o spune Domnul Însuși: „Fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel care se smerește pe sine se va înălța” (Luca 18. 14). Strașnica lecție a smereniei care umple de sens întreg creștinismul. Omul-Vameș își știe locul. Nu intră în mijlocul Templului - stă departe, locul lui fiind în curtea schimbătorilor de bani, funcționarii cei mai rapaci ai Templului. Care umblau cu banii oricărui om ce se îndrepta spre Templu și schimbau banii ce purtau semnul idolatru al efigiei celui ce-i aruncase pe piață, atingând astfel un idol, o imagine lipsită de sacralitate. Încălcau, ar zice fariseul, porunca a doua. Dar doar pentru a-i ajuta pe ei, pe farisei - să zicem - să aducă jertfă lui Dumnezeu. Meserii grele. Ușor judecabile. Fariseul știe ce zice despre celălalt. Vameșul știe cum trăiește. Se judecă pe sine. Descoperă unde anume este greutatea acceptării sale, ca om, de către Dumnezeu.

Nu sunt multe schimbate în istoria vieților noastre ca oameni. Ori comunități. De foarte multe ori ajungem să ne judecăm fără să ne cunoaștem (uneori o pățesc chiar în comentariile la ceea ce scriu). Suntem încadrați cu mare ușurință în generalități-clișeu și se vădește că îndeletnicirea cea mai simplă pentru oamenii fără îndeletnicire este judecata ne-critică a aproapelui. Judecata ieftină. Fariseică. În care primează părerea de sine și punerea în valoare a propriei persoane ori experiențe. În care orice amănunt este eviscerat și analizat în spuza unei răutăți incredibile, dată de falsa perfecțiune ori părerea de sine asupra propriei sfințenii. Cred,

personal, că pentru vremuri ca ale noastre este dată pilda. Vremuri de văicăreală și snobism bârfitor - ar zice unii. Eu aș îndrăzni să spun vremuri în care nebăgații în seamă țin cu iubirea lor lumea. Pentru vremurile acestea care l-au aruncat pe Dumnezeu în piața schimbătorilor de bani, izolând orice gest de fraternitate în acolada intereselor particulare. În timpul acesta al gonflărilor în vorbe și slăbirii în gest fraternal.

Știu, veți zice că pentru această fractură de sens e de vină și Biserica și slujitorii ei. Așa și este. Dintre care, cel dintâi, sunt eu. E vina care te apropie de Altar cu gândul vameșului: Dumnezeule, fii milostiv mie păcătosul! (Luca 18.13). Suntem în pragul de apropiere de Postul cel mare al Paștelui, postul Învierii. Ritmul liturgic va fi dictat deseori - în rugăciunea publică și particulară, în recitarea Canonului Sfântului Andrei Criteanul, de exemplu - de cuvintele acestea: miluiește-mă, Dumnezeule, miluiește-mă! Nu e semnul unei slăbiciuni. Ci înțelegerea adâncă a sensului dat de mila lui Dumnezeu vieților noastre. Vieți aprinse de purismul moral și rănite de neputințe. Suntem chemați să ne cunoaștem limitele. Pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu. Pentru a crește în iubirea de aproapele. Nu. Nu o iubire fără ax moral ori fără atingere cu unicitatea lui Dumnezeu. Pentru a-l vedea pe aproapele cu adevărat e nevoie de lumina cunoașterii lui Dumnezeu. Și aceasta nu se lasă aprinsă decât în inima celui care-și cunoaște neputința, păcatul, angoasa de ziua ce vine asemeni unui tăvălug de răni. Pentru a trăi înălțările noastre avem nevoie de Dumnezeu. Fără El plutim fals. Ne împlinim fals. Cu El, vocația este deplină chiar de pare rănită. Cu jumătăți de măsură nu se umple raiul. Urcăm așadar spre Ierusalim, prin Templul postirii. Fiecare la locul nostru. Cu smerenia luminându-ne gândurile. Mulțumind lui Dumnezeu că ne-a îngăduit. Care farisei, care vameși... Cu gândul că ne îndreptăm spre Înviere cu mila Lui.

Sursa: tribuna.ro

Părintele Hrisostom de la Putna - Predica din 2011 - Jertfa lui Dumnezeu este duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi

Iubiţi credincioşi, aceste cuvinte ale Sfântului prooroc David din Psalmul 50, psalm prin definiţie al pocăinţei, vă sunt foarte bine cunoscute. Majoritatea le rostim cel puţin o dată pe zi. De ce am ales aceste cuvinte? În primul rând pentru că pilda de astăzi, a vameşului și a fariseului, pune început unei perioade specifice pocăinţei, iar în al doilea rând pentru că pocăinţa este o lucrare specifică mai ales inimii.

Din punct de vedere liturgic, această predică pune început unei perioade foarte încărcate duhovniceşte din cursul anului bisericesc, numite <Triod>. Denumirea vine de la construcția specială pe care o au canoanele la Utrenie, şi anume un canon care de obicei are 9 cântări, sau ode, în această perioadă va avea doar trei. De aici numele: Triod, adică trei ode. El conţine trei perioade distincte: o perioadă pregătitoare, de trei săptămâni, începând de astăzi; perioada Postului mare; și Săptămâna Patimilor. Urmărind această înşiruire, înţelegem cu uşurinţă şi semnificaţia duhovnicească a Triodului, care nu este altceva decât drumul de la întuneric la lumină, de la moarte la viaţă, la Înviere. Pocăinţa reface, aşadar, acest drum.

Evanghelia, în întregime, este străbătută de acest îndemn: Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor! Aşa şi-a început activitatea Mântuitorul nostru Iisus Hristos, iar ultimele Sale cuvinte, adresate ucenicilor Săi, au fost acelea care i-au

învățat pe ei să propovăduiască pocăinţa în numele Său, spre iertarea păcatelor la toate neamurile.

Dar pocăinţa nu înseamnă, aşa cum suntem tentaţi să credem de multe ori, doar părere de rău pentru păcatele săvârşite. Ea înseamnă o continuă schimbare a firii, a vieţii noastre, ea este o tindere către Dumnezeu, un urcuş permanent către asemănarea cu El.

De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur, care a fost numit şi „dascăl al pocăinţei", a dat această atât de expresivă definiţie a pocăinţei: întoarcerea în inima lui Dumnezeu. Desigur, acest lucru nu se poate realiza fără a avea dorinţa fierbinte de a ne elibera de trecutul nostru, care devine atât de apăsător. În inima lui Dumnezeu poţi să ajungi doar atunci când aduci ca jertfă ceea ce El a cerut când a zis: Fiule, dă-mi inima ta! Cu inima deci, trebuie să ne înfățișăm înaintea Lui și cu inima curată.

Şi astăzi avem înaintea ochilor duhovniceşti un tablou al modului în care putem să ne înfățișăm înaintea lui Dumnezeu.

Pilda ne înfăţişează doi oameni, foarte diferiţi între ei, având, totuşi, un lucru în comun: amândoi au venit la templu, au intrat în casa lui Dumnezeu, amândoi şi-au deschis inimile în faţa Lui. Ei se rugau în taină, nu la arătare. Unul din ei era fariseu, un om de vază, om al Bisericii, un împlinitor model al Legii. Celălalt era un vameş, care, prin natura slujbei sale, era necruţător; lua şi de la bogat şi de la sărac, fiind, deci, foarte urât de către semenii săi. Amândoi, deci, au venit la Templu, căutând fiecare în felul lui bunăvoinţa lui Dumnezeu, cerând, cumva, fiecare în felul său, mântuirea. Şi aici, fraţi creştini, este cheia acestei pilde, în modul în care fiecare a înţeles această mântuire.

Fariseul şi-a început rugăciunea foarte corect, de altfel, mulţumind lui Dumnezeu. Și pentru ce mulţumea el? În primul rând a zis: Îţi mulţumesc, Doamne, pentru că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, desfrânați. Îi mulţumea, adică, pentru faptele lui bune. Pentru dreptatea lui. Cine face aşa? Nimeni! Nimeni nu se duce în faţa altcuiva, vrând să-i arate că-l iubește, lăudându-se cu propriile lui virtuţi. Nimeni. Cu atât mai puţin te înfăţişezi înaintea lui Dumnezeu făcând aşa. Mai mult, el spune că stătea drept în mijlocul Bisericii, mulțumind lui Dumnezeu. El s-a aşezat pe sine în centru, uitându-se în jur, și-i mulţumea lui Dumnezeu că nu este ca ceilalţi oameni sau ca acest vameş, spunea el. S-a comparat pe sine cu ceilalţi, nu l-a cruţat nici măcar pe acest vameş, care era rugător împreună cu el. Şi asta, culmea, înaintea lui Dumnezeu, în mijlocul Bisericii.

Dar de ce făcea el aşa? Pentru că el socotea că dreptatea este cea care-i va aduce mântuirea, și încă nu dreptatea lui Dumnezeu, ci dreptatea lui. El nu căuta îndreptare, el căuta îndreptăţire. El nu era drept pentru că aşa hotărâse Dumnezeu, ci pentru că el se credea drept. De aceea, pilda de astăzi începe cu următoarele cuvinte - Hristos aşa a rostit, Sfântul evanghelist Luca spune aşa: Către cei care se credeau drepţi și priveau cu dispreţ la ceilalţi a spus această pildă. Deci către cei care se credeau drepţi, nu că ar fi fost drepţi, ci aşa socoteau ei, că sunt drepţi.

De aceea am să vă spun un lucru, şi vă rog să înţelegeţi bine ceea ce vă spun: Evanghelia nu ne învaţă să fim mai buni. Dacă ar fi aşa, atunci lumea s-ar împărţi mereu între buni şi răi, între drepţi şi păcătoşi. Dacă ar fi aşa, toată religia creştină n-ar fi decât un sistem moral. Evanghelia nu ne învaţă să fim mai buni, Evanghelia ne învaţă nici mai mult nici mai puţin decât să fim desăvârşiţi. Hristos a spus: Fiţi dar voi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este. Dar a explicat şi în ce constă această desăvârșire: în iubirea vrăjmaşilor, în a-i socoti pe toţi fraţi. Ca să fiţi, zice Hristos, fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că El face să răsară soarele şi peste cei răi, și peste cei buni, trimite ploaie peste cei drepţi și peste cei nedrepţi.

Evanghelia, repet, nu ne învaţă să fim mai buni; ne învaţă să iubim, și să iubim aşa cum iubeşte El; ne învaţă că Dumnezeu este Tată, ceea ce înseamnă că ceilalţi ne sunt fraţi. Deci nu dreptate, ci milă aşteaptă Dumnezeu de la noi. Dumnezeu ne dă mântuirea în dar. Însă nu o dă decât acelora care vin la El cu inimă înfrântă şi smerită, care nu se încred în dreptatea lor, ci o aşteaptă pe cea a lui Dumnezeu.

A venit, deci, şi vameşul, şi nu îndrăznea să ridice ochii la cer. A venit la Dumnezeu, la El a venit; ştia că drumul lui era spre cer, dar nu îndrăznea să ridice ochii într-acolo, din cauza conştiinţei propriei păcătoşenii, a stării de decădere. Îi ardea atât de mult inima, încât, ni se spune în pildă, îşi bătea pieptul cu pumnii. ***Şi totuşi, a venit la templu. Ar fi putut să nu vină. Se putea întâmpla ca această stare de decădere pe care o conştientizase să-l ducă spre deznădejde şi să zică: „N-are rost. Ce rost mai are? Sunt prea murdar, nu pot să intru în acest locaş care I se cuvine numai lui Dumnezeu; nimeni atât de murdar ca mine nu poate să intre aici. Nu pot, nu găsesc nimic în mine, în viaţa mea, pe care să-l aduc ca argument în favoarea mea…” Şi, totuşi, a venit.*** Pe ce s-a bazat el? El era, după cum am spus, vameş. Serviciul îi cerea să fie necruţător, şi aşa şi era. Nu se lăsa înduplecat de nici un argument. Toţi, fără excepţie, şi săraci, şi bogaţi, şi sănătoşi, şi bolnavi, toţi trebuiau să plătească. Toţi. Însă el, din când în când, mai trăia câte un lucru, ceva care pe el îl mira. Se mai întâmpla ca el să dea curs cererii unora

dintre cei care veneau la vamă şi-i mai păsuia. Fără nici un argument. Aşa, pur şi simplu. Ceva din interiorul lui îl determina să se aplece cu milă către celălalt. Această milă era mai puternică decât obișnuința firii lui. A înţeles el că spre această milă va trebui să tindă. Şi pentru această milă a venit el la templu.

Ce dascăl al rugăciunii ni se face acest vameş! Cum ne învaţă el ce să cerem noi în rugăciune, şi cum anume să cerem! ***Aşa cum ne învăţa şi părintele nostru stareţ, Iachint: Când staţi la rugăciune, spunea el, să nu cereţi altceva, decât milă şi iertare. Milă și iertare!*** Acest lucru să-l cerem și noi, și este de ajuns: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului. ***Ce-ar fi fost creștinismul fără acest <miluieşte-mă>?*** Orice! Sistem filosofic, sistem moral, orice, numai nu o religie care mântuieşte sufletele, numai nu o religie care ne pune în relaţie directă cu Dumnezeu, care ne face să-L simţim pe Dumnezeu ca Tată al nostru.

Vameşul nu s-a comparat pe sine cu ceilalţi. El s-a pus pe sine doar înaintea lui Dumnezeu. ***Ce ne-a învăţat el pe noi prin aceasta? Un lucru foarte important: când te pui la rugăciune, să fii singur cu Dumnezeu, să nu te compari pe tine cu nimeni, ci să te raportezi numai la Dumnezeu. Şi atunci vei observa că distanţa dintre tine şi Dumnezeu este atât de mare, încă distanţa dintre tine şi ceilalţi este foarte mică, insesizabilă.*** Şi de ce aceasta? Simplu: pentru că, în realitate, toţi oamenii au nevoie de iertare, toţi oamenii au nevoie de milă pentru mântuire. Mai ales de milă. Iar Dumnezeu iartă deopotrivă toate păcatele, şi pe cele mici, şi pe cele mari, cu aceeaşi uşurinţă. Vrednicia noastră, dreptatea noastră, preţul care a fost pus pentru fiecare om şi care a fost plătit pentru fiecare dintre noi, este Domnul nostru Iisus Hristos. Acest lucru l-a înţeles vameşul și ne-a arătat nouă chipul rugăciunii smerite. Şi a câştigat, a câştigat viaţa. ***Că spune Sfântul Ioan Gură de Aur, folosind un joc de cuvinte: Pe când mândria, spune el, este moartea virtuţilor şi viaţa păcatelor, smerenia este moartea păcatelor şi viaţa virtuţilor.***

Nu ni se spune în pildă dacă acest vameş era păcătos sau dacă avea şi virtuţi sau nu. Ne dăm seama, însă, că avea un lucru important, foarte necesar, şi anume dorinţa de mântuire. Este singurul lucru pe care îl avem fiecare cu adevărat: dorinţa de a ne mântui. Putem să vrem, putem să săvârşim, dar asta, după cum spune Sfântul apostol Pavel, sunt de la Dumnezeu. Dorinţa de mântuire este a noastră.

Sfântul Isaac Sirul spune că Hristos nu cere lucrarea virtuţilor, ci îndreptarea sufletului. Dorinţa de îndreptare. Inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi. Să căutăm, deci, smerenia, pentru că, fără ea, zadarnică este viaţa şi nevoinţa noastră. ***Sfântul Isaac Sirul, acest dascăl al smereniei, spune aşa:***

Răsplata nu se dă virtuţii, nici ostenelii pentru ea, ci smereniei care se naşte din ele. Dacă aceasta lipseşte, în deşert se fac cele dintâi. Şi mai spune el: Nu avem smerenie pentru că nu cerem cu tot dinadinsul, pentru că nu cerem smerenia mai mult decât orice altceva şi pentru că nu ne silim în tot ceasul spre aceasta. Deci să cerem smerenia şi să cerem mântuirea cu smerenie.

Am intrat, deci, în această perioadă binecuvântată a Triodului, în care Biserica grăieşte alături de noi şi spune: ***Uşile pocăinţei deschide mie, dătătorule de viaţă, că mânecă duhul meu la Biserica Ta cea sfântă, purtând locaş al trupului cu totul spurcat. Ci Tu, ca un îndurat, curăţeşte-l cu mila milostivirii Tale.***

Cu adevărat, această perioadă a Triodului este cea mai frumoasă perioadă, pentru că este perioada pocăinţei, a drumului de la întuneric la lumină, de la moarte la viaţă, spre Înviere. ***Pocăinţa este lumina vieţii veşnice pe care Dumnezeu ne-a dăruit-o nouă.*** Şi nu este bucurie mai mare pentru cel care se vede pe sine căzut, în latura şi în umbra morţii, nu este bucurie mai mare decât faptul că i se întinde o mână de ajutor, că i se mai dă o speranţă. Această perioadă ni-L arată pe Dumnezeu Cel îndurat, care, prin pocăinţă, ne dă iar şi iar şansa de a ne ridica. Aceasta este bucuria.

Să venim la Biserică, iar când vom intra să ne oprim un moment lângă uşă, asemenea vameşului, şi să zicem împreună cu el: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului. Să îndrăznim, apoi, să înaintăm, dar să mergem la Dumnezeu ca la un Tată, iar la Tată vii cu inima plină de recunoştinţă, şi cu inima plină de iubire către ceilalţi. Căci dacă îndrăznim să spunem <Tatăl nostru>, atunci să-i numim şi pe ceilalţi <fraţi>.

Aşa să intrăm în această perioadă binecuvântată a Triodului, aşa să venim la Biserică, cu inima înfrântă şi smerită, ca să putem auzi şi noi cuvintele spuse de Mântuitorul: Adevărat vă zic vouă, că acesta s-a întors mai îndreptat la casa lui. Amin.

Ieşirea din minciuna închipuirii de sine, care rodeşte nesimţire, nebunie şi dezbinare. Predici la Pilda vameşului şi a fariseului

Protos. Dosoftei (Mănăstirea Putna) - Predică din 9 februarie 2014: Închipuirea de sine şi dorinţa de superioritate duc la nesimţire, la nebunie şi la conflicte

Transcript parţial:

"[…] În primul rând, Domnul a vrut să biciuiască greşeala fariseului, s-o vindece în cei care-L ascultau, dar vrea s-o vindece şi în fiecare dintre noi, când ascultăm această Evanghelie sau ne aducem aminte de ea.

Patima pe care acest fariseu o lucrează se cheamă închipuirea de sine. Noi suntem obișnuiți cu acest cuvânt, cu a spune despre cineva că e un închipuit. Văzând obrăznicia unei persoane care nu are măsură în cuvânt ori în pretenţii, îl catalogăm astfel. Şi avem dreptate, pentru că nu poate să există obrăznicie la cineva, mai mare sau mai mică, fără să fie o închipuire de sine acolo.

Închipuirea de sine este o formă a mândriei care se naşte din părerea de sine. Fariseul crede că este cineva, bazându-se pe anumite fapte pe care le face, și pentru aceasta Îi mulţumeşte lui Dumnezeu. Dar el, mai întâi, are o părere bună despre sine, că vede bine, că îşi îndeplineşte anumite îndatoriri cu succes - dă zeciuială, posteşte - iar de aici, din această părere bună despre sine, trece în patima închipuirii, că ar fi ceva.

Părintele Cleopa, care a fost un adânc cunoscător al tainiţelor sufletelor omeneşti, înserează această patimă a închipuirii de sine într-un şir întreg de patimi "de sine", care se termină într-un mod înfricoşător pentru noi: „Iar mulţumirea de sine", spune părintele Cleopa, „este un păcat, o ramură a iubirii de sine. Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne", - îl citează pe fariseu - „fariseul din sine spune: <Tot ai tu ceva, tu nu eşti chiar cel mai rău om!>. Din mulţumirea de sine se naşte îndată trâmbiţarea de sine. Că îi scoate diavolul virtuţile la iveală: <Tu ai făcut aşa şi aşa!>, și pe urmă lauda de sine și pe urmă plăcerea de sine: <Măi, sunt şi eu ceva!> şi, din plăcerea de sine, închipuirea de sine - îşi închipuie că este cineva - iar, din închipuirea de sine se naşte simţirea de sine: <Eu!? Nu mă atinge, că mă sparg! Ce te atingi de mine?!> Din simţirea de sine se naşte îngâmfarea de sine, din îngâmfarea de sine vine cinstea de sine: <Mi se cade, că eu sunt cineva!> Din cinstea de sine se naşte încrederea în sine, apoi rezemarea pe sine, apoi bizuirea pe sine și apoi - acesta este sfârşitul - vine nesimţirea şi împietrirea inimii, care este moartea sufletului."

Aşadar, din ceea ce pare la început o laudă motivată şi poate doar o lăudăroşenie se ajunge, din aproape în aproape, dar în chip de neocolit, la nesimţirea şi împietrirea inimii, care este moartea sufletului. Ceva mai rău decât atât nu i se poate întâmpla omului în viaţă.

Pe acest drum, pe care închipuirea de sine este o staţie, omul îşi pierde minţile, îşi pierde raţiunea, îşi pierde puterea de a înţelege drept din punct de vedere duhovnicesc. Şi totul pleacă din faptul că el cugetă ceva în afara adevărului. Acest fariseu se roagă cu mulţumire de sine și mai puţin îndreptat decât cel pe care îl credea mai prejos decât el. Deci e limpede că se află în afara adevărului, adevăr pe care Hristos Domnul îl arată când arată starea lor.

Tot despre pericolul acestei patimi, Sfântul Ioan Scărarul scrie în Scara sa: "Am auzit de careva din cei cinstiţi de mine: Gândeşte că 12 sunt patimile de necinste. De vei iubi cu voia pe una din ele, adică închipuirea de sine, ea va umple locul tuturor celorlalte 11 patimi".

Este atât de rea această patimă, această lucrare a sufletului este atât de dăunătoare pentru că ea ne face o imagine falsă despre noi, o imagine pozitivă.

Iar [fariseul] de astăzi, din această parabolă, este cel mai bun prototip despre cum ne construim noi această imagine. El se măsoară chiar cu poruncile legii, nu cu ceva mai puţin, omenesc. Dar se măsoară numai cu unele dintre ele, căci, dacă ar fi voit, ar fi găsit şi altele pe care cu siguranţă că nu le împlinea.

În general, însă, în viaţa noastră, în orice faptă facem, în orice gând, când ne raportăm la orice situaţie noi putem avea una dintre aceste două atitudini: cea a fariseului ori cea a vameşului. Şi atitudinea pe care o avem este semnul cel mai clar despre încotro ne vom îndrepta. Nu unde am ajuns, ci încotro ne îndreptăm. Diferenţa dintre ei este de atitudine, pentru că şi unul şi altul vor fi avut fapte bune şi rele. Fariseul însă ce face? Priveşte cu mândrie la faptele bune. El mulţumeşte pentru ele, dar să ştim foarte bine că această mulţumire nu ajunge la Dumnezeu, pentru că ea nu este din toată inima, ea este o mulţumire formală, căci el nu simte cu toată fiinţa lui că nu poate face nimic fără Dumnezeu. Mulţumeşte, cum s-ar spune, cu jumătate de glas: <Mulţumesc, da, m-ai ajutat, dar, oricum, am făcut eu ceva.>

Pentru fariseu, Dumnezeu nu este ca un Părinte Atotputernic, ca un Izvor de fapte bune şi de viaţă, ci este mai mult un sfătuitor, un antrenor, ceva pe jumătate. El nu simte nevoia să se sălăşluiască cu totul în braţele lui Dumnezeu, ci are o relaţie distantă cu acesta, nu una de apropiere și iubitoare.

Vameşul, în schimb, se uită la faptele cele rele și cu smerenie îl dor până în străfundul inimii acestea şi, pentru că se smereşte, nu face o altă greşeală posibilă în cazul în care ne vedem noi relele și anume deznădejdea. Ci se smereşte văzând relele şi aleargă spre Dumnezeu. El cu adevărat Îl vede pe Dumnezeu ca pe un Izvor continuu din care nu s-a adăpat continuu, din care nu a luat viaţa şi puterea de care avea nevoie, dar ştie că acest Izvor este cu adevărat cel care-l poate hrăni. Şi că tot ce a făcut a făcut prin Dumnezeu şi dacă n-a făcut ceva poate să se întoarcă către Dumnezeu şi de acolo să refacă ceea ce a stricat.

[…]

Când cultivăm închipuirea de sine nu ne este suficient un anumit statut. Vom face totul pentru a fi din ce în ce mai mari, mai deasupra celorlalţi. Şi asta poate la început va fi mai uşor, vor fi mai puţine greşeli în relaţia cu ceilalţi, dar din dorinţa

aceasta acerbă de a fi mereu peste ceilalţi omul ajunge să-i calce în picioare, să calce în picioare legătura cu cei de aproape, cu cei mai intimi ai lui, cu cei pe care îi şi iubeşte la început, dar iubirea pentru ei este mai mică decât dorinţa lui de înălţare. Şi, până la urmă, această cultivare a închipuirii de sine duce la ceva care este numit nebunie în Sfânta Scriptură, adică atunci când omul se consideră egal sau superior lui Dumnezeu, adică şi-a ieşit cu totul din minţi. Și, chiar dacă nu spune aceasta direct, cel plin de sine contestă orice autoritate care ar putea veni din afară, inclusiv de la Dumnezeu, or aceasta nu este altceva decât rezultatul faptului că se pune în inima sa deasupra tuturor şi deasupra lui Dumnezeu.

Şi aceasta este explicaţia, nu din punct de vedere social sau politic, istoric, ci din punct de vedere duhovnicesc, pentru care au apărut ideologiile acestea ale necredinţei, ateismul. Ele nu au apărut din cauze sociale ori din fel de fel de nedreptăţi pe care le-au constatat oamenii ori din problemele pe care le-au avut ori din puţina minte. Ele au izvorât din dorinţa de mărire a omului care a simţit că în calea lui, după ce-i dă la o parte pe toţi oamenii, rămâne Dumnezeu. Şi atunci, în dorinţa aceasta de înălţare cât mai mare, a simţit necesitatea să-L nege pe Dumnezeu pentru a se mări pe sine. Şi de aceea ideologiile atee nu se mărginesc la a nega existenţa şi lucrarea lui Dumnezeu în lume, ci ele sunt toate anti-thee, până la urmă. Adică încearcă din răsputeri să se lupte cu Dumnezeu şi bineînţeles cu oamenii care cred în El şi care-L ascultă.

Dacă astfel de efecte are închipuirea de sine în raportare la Dumnezeu e de la sine înţeles că în relaţia cu cel de aproape al nostru ea produce multe probleme. Ea hrăneşte închipuirea de sine, încrederea în sine. Iar atunci când omul se încrede în sine, atunci închipuieşte două mijloace prin care el nădăjduieşte la bine, anume: crede că poate face binele singur și neglijează faptul că trebuie să-şi pună nădejdea în Dumnezeu şi să-şi pună nădejdea în binele acesta făcut cu cei de lângă el, din comuniunea cu ei, pentru că Mântuitorul ne spune clar că binele se face împreună, ne spune clar că unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sunt şi Eu cu ei. De aceea, omul plin de sine se află mereu în conflicte cu ceilalţi, mai mari pe măsură ce și aceştia sunt stăpâniți de închipuirea de sine. Aşadar, oriunde apare închipuirea de sine apare și conflictul şi, dacă undeva este un conflict, acolo este cu siguranţă prezentă şi această patimă, la unul sau cel mai adesea, la ambele părţi.

Ne aducem cu toţii aminte că este un moment în care Mântuitorul nu vrea să facă judecată între doi fraţi care-I ceruseră aceasta, căci această judecată ar fi însemnat, între altele, să accepte separarea acestor doi fraţi. Adică să-l îndreptăţească pe unul dintre ei sau pe amândoi, în anumite privinţe. Şi închipuirea de sine desparte pe oameni. Când fariseul spune: Eu nu sunt ca acest vameş, el se separă de vameş.

Rupe legătura frăţească dintre ei, care erau doi fii ai lui Dumnezeu. Și dacă din smerenie se naşte dragostea, din închipuirea de sine şi din îndreptăţirea de sine, care e rudă cu ea, se naşte dezbinarea.

Diavolul însuşi a trăit această patimă dintru începuturile venirii sale în rău. Lucifer era cel mai minunat dintre îngeri, cu cele mai multe caracteristici bune, și el s-a rupt din relaţia în care era cu Dumnezeu şi a făcut aceasta pentru a deveni el un întâi. Și în continuare tot aşa a ţinut-o diavolul: a despărţit. Pe om de Dumnezeu, pe Adam de Eva, pe copii de părinţi… - duminica viitoare, bunăoară, o să fie pilda fiului risipitor, care cu părere de sine a considerat că poate să se realizeze pe sine mai bine în afara familiei, că are un viitor mai fericit decât tatăl său. Diavolul desparte pe fraţi între ei, nu numai pe fraţii din familie, ci pe noi toţi, care suntem fraţi în Hristos. Căci şi fiul rămas acasă se bizuie pe cele bune făcute de el. El şi-a ascultat tatăl, crede el, se încrede în aceasta şi se desparte de fratele său.

Aşadar, din această părere de sine, pe măsura lucrării ei, se despart familii, se distrug prietenii, ba chiar state întregi ori civilizaţii. Și cei care sunt părtaşi văd și ei această distrugere, dar persistă în dezbinare. De ce oare? Pentru că atunci când omul pică în închipuirea de sine iese cumva din realitate şi nici pe ceilalţi nu-i mai vede aşa cum sunt cu adevărat.

Putea vameşul să-l vadă pe fariseu aşa cum îl vedea Dumnezeu? În nici un caz. Şi atunci, pentru că nu-l mai vedem pe cel de lângă noi corect, nu mai considerăm că merită să facem eforturi pentru a păstra dragostea dintre noi şi devenim cumva nepăsători la o dezbinare din cei în ce mai mare. Preferăm cumva distrugerea unei legături, chiar a unei legături sfinte, cum este familia, pentru că considerăm că nu are o valoare atât de mare celălalt şi nu merită să facem eforturi pentru a păstra relaţia cu el. Bineînţeles, pentru că ne considerăm noi înşine o valoare.

Cuvântul acesta: Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât acela fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa, cu care Mântuitorul încheie parabola, este un îndemn clar şi ferm, fără loc de interpretări, la o atitudine smerită faţă de orice om, pentru că, dacă nu avem o atitudine smerită faţă de orice om, noi pierdem capacitatea de a înţelege, de a primi în inima noastră gândul lui Dumnezeu faţă de acel om și despre cum trebuie să fie legătura noastră cu el. Şi, în momentul în care pierdem gândul lui Dumnezeu, cu siguranţă că nu-l vom putea înlocui cu unul mai bun și, desigur, vom avea un gând mai stricăcios, mai nepotrivit faţă de aproapele nostru.

Patima aceasta a închipuirii de sine şi cea cu care ea este alăturată, îndreptăţirea, nu ispitesc numai pe cei care merg la templu, pe cei care încearcă să se ocupe de sufletul lor. Le putem vedea pe deplin în societate, la persoane în general care se întemeiază pe bogăţia lor, pe priceperea lor, pe frumuseţea lor ori pe orice alt lucru care poate fi al lor. Însă ele sunt cu atât mai periculoase atunci când devine un motiv de laudă un efort duhovnicesc, când ele se aşază pe efortul omului de a trăi cu Dumnezeu. Căci atunci, dacă cel care se bizuie pe bogăţie la un moment dat poate s-o piardă şi vede că are nevoie de ceva mai trainic, cel care se bizuie pe ceva duhovnicesc în închipuirea de sine, foarte greu îşi poate reveni, pentru că el chiar binele l-a transformat în rău.

[…]”

Arhim. Nichifor Horia (Iaşi) - Predică la 1 februarie 2015: Ieşirea din viaţă în min-ciună şi din nesimţire prin împărtăşirea de smerenia care se vede pe sine vs. atitudinea dispreţuitoare şi necinstitoare la adresa aproapelui cine şi cum se poate întâlni cu adevărat cu Dumnezeu?

Transcriere rezumativă:
- Începând cu această duminică intrăm în perioada Triodului, în care începe să se citească din această carte, Triod, numită astfel pentru că sunt mai multe tricântări, ce cuprind câte trei ode, cântări specifice, pregătitoare pentru perioada Postului mare, în care mai adânc înţelegem să-L cunoaştem pe Dumnezeu, să ne apropiem

de Dumnezeu până la întâlnirea adâncă din Ziua slăvită a Paştilor, a Învierii Domnului, zi în care să ne ajute Domnul să ajungem înțelegători și pregătiţi de această mare întâlnire, care nu numai atunci, ci în fiecare zi ni se deschide, întâlnirea cu Dumnezeul Cel Viu.

- În credinţa noastră nu avem o părere a unui om sau a altuia despre Dumnezeu, ci Însuşi Dumnezeu Cel Viu Se descoperă pe El Însuşi. Mărturia evangheliştilor ne descoperă pe Dumnezeu, El Însuşi ni Se descoperă aşa cum este şi ne arată cum să trăim în această viaţă, cu toate strâmtorările ei, cu vicleşugurile, strâmtorările, măştile pe care le vedem în jur şi pe care le ni le punem și noi înşine. Dumnezeu ne arată cum să trăim în această lume, urmându-L pe El. Nu ne impune modelul Său, dar ne arată că numai astfel putem să lepădăm toată închipuirea de sine şi minciuna căutărilor noastre, dar, mai ales, numai astfel putem să-L întâlnim şi rugăciunile noastre Îl pot găsi şi pot primi răspuns.

- În afara acestora, trăim mai mult sau mai puţin în minciună: Minciuna plăcerilor noastre, minciuna linguşelilor omeneşti, minciuna închipuirii de sine . “Nu ştim noi lumea asta cât este de plină de minciună? Cine poate să vicleanească, vicleneşte, cine poate pune mâna pe bani, o pune, cine poate să-şi rafineze plăcerile, o face!”

- Evanghelia de astăzi merge pe această linie, de a ne elibera de toată minciuna.

Dumnezeul Cel Viu, descoperindu-Se oamenilor, Se arată într-un chip neştiut de ei. Pe de o parte spală picioarele ucenicilor, primeşte a fi scuipat, a fi biciuit, a primi răstignire, spre neînțelegerea nici măcar a celor mai apropiaţi apostoli. Dumnezeu poartă slăbiciunea noastră pentru ca să înțelegem că şi în slăbiciunea acestui neputincios trup putem să trăim viaţă sfântă cu ajutorul lui Dumnezeu, dacă, într-adevăr, vom dori aceasta.

- Întru toate puternic şi sfânt, Dumnezeu n-a dispreţuit nici un gând de umilinţă, de smerenie, al celui care a venit la El. Zaheu, de exemplu, nu Îl aştepta cu un gând dispreţuitor sau neîncrezător, ci, dincolo de minciuna acestei vieţi, aştepta cu simplitatea şi curiozitatea unui copil să vadă ceva mai presus de lumea aceasta. Şi a văzut, căci Hristos i-a văzut gândul şi l-a chemat, a intrat în casa sa, iar Zaheu a văzut că a fost cunoscut de Dumnezeu şi nu a fost respins sau batjocorit sau dispreţuit, precum vedem în ziarele de astăzi, atunci când cineva este descoperit cu o greşeală mai mică sau mai mare. Dimpotrivă, l-a primenit şi întărit şi atunci Zaheu, într-adevăr, devine om al lui Dumnezeu, nu se mai lasă purtat de plăcerile acestei lumi, de dorinţa de a agonisi. Zaheu nu se mai caută pe sine, ci înţelege să-I slujească lui Dumnezeu cu toată fiinţa lui, nu din datorie şi nu ca să se arate că este

mai presus de alţi oameni, înţelegând cât de gingaş lucrează bunătatea şi dragostea lui Dumnezeu în lume. Şi acestei gingăşii el îi răspunde schimbându-şi viaţa.

- Vameşul din templu venise să se roage şi îşi vede toată neputinţa, toată nimicnicia, tot vicleşugul vieţii, precum odinioară Zaheu. Şi spune Evanghelia că îşi bate pieptul, spunând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului, nu pentru că-l păştea vreo nenorocire sau avea vreo datorie, ci pentru că înţelegea că viaţa lui este vrednică de milă, că este plină de minciună şi de egoism lăuntric. Și negreşit că şi acest vameş, ca şi Zaheu, venise cu gând de schimbare, de înnoire lăuntrică, şi acest gând Dumnezeu îl primeşte.

- Cuvântul fariseu, etimologic, înseamnă a se separa. Fariseii se gândeau că ei sunt separaţi de lume prin faptul că ei duceau o viaţă atentă în împlinirea prescripţiilor Legii, dar crezând că astfel ar iscăli un contract în alb cu Dumnezeu, "obligându-L" să le dea un loc de cinste. Şi atunci fariseul, în templu, îl priveşte cu dispreţ pe acest vameş…Iar pilda o spune Mântuitorul în contextul în care şi alţi farisei, în perioada aceea, priveau cu dispreţ nu numai spre vameşi, ci şi spre Cel ce-i primea cu îngăduinţă, pe Mântuitorul Hristos.

Altă dată, intrând în casa lui Simeon, atunci când o femeie desfrânată s-a apropiat de Mântuitorul cu inima cutremurată şi sfâşiată, Simeon avea să-L judece iar pe Hristos: Dacă ar fi proroc, ar şti ce femeie este aceasta…, şi, parafrazăm, n-ar lăsa-o să se apropie de El. Nu aşa gândea Mântuitorul şi nu aşa lucrează Dumnezeu şi nu aşa gândeşte Dumnezeu în mijlocul oamenilor. Ci, văzând umilinţa femeii şi transformarea care se făcea în inima ei, nu numai că o primeşte, ci o arată lui Simon ca fiind singura care înţelegea cum trebuie să te întâlneşti cu Dumnezeu. Şi Simon avea să înţeleagă atunci, cât de puţin.

Iată, precum Simon, fariseul de astăzi priveşte cu suspiciune, cu duh de superioritate pe vameşul care este în templu. Şi Hristos, spunând această pildă arată că neîndreptat a ieşit acela şi nu s-a întâlnit cu adevărat cu Dumnezeu, ci mai mult vameşul s-a întâlnit cu Dumnezeu.

Pe de o parte, Hristos stă împotriva celor care vin cu nesimţire în templu, vedem că a scos cu biciul pe cei care făceau negoţ în casa lui Dumnezeu, pe cei ce vin cu îndărătnicie şi cu împietrire. Dumnezeu, în acelaşi timp, faţă de cel ce îşi închipuie că singur se vă îndreptăţi pe el, privind cu dispreţ pe cei din jurul lui, iarăşi nu Se recunoaşte în aceştia şi vedem că nu este întâlnire adevărată între ei şi Dumnezeu. Ci Se întâlneşte Dumnezeu în templu şi în templul fiecărei inimi şi cu vameşul, dar şi cu fariseul care caută să împlinească toate ale Legii din

dragoste de Dumnezeu şi purtând Duhul lui Dumnezeu, acela de a primi pe tot omul cu bunăvoinţă, gândul lui Dumnezeu, Care voieşte nu moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu. Omul care a cunoscut pe Dumnezeu şi a cărui inimă a fost schimbată de Legea lui Dumnezeu, de porunca Lui, acel om se raportează la cel din jurul lui cu încredere, cu acea prezumţie de nevinovăţie pe care i-o acordă, cu acel drag. Îi stă împotrivă atunci când cel de lângă el vine cu viclenie sau cu nesimţire, dar se apropie cu gingăşie atunci când omul îşi smereşte sufletul său şi începe să lucreze binele.

Iată acest început ca o naştere din nou, care se face în inima vameşului Zaheu, a vameşului din această Evanghelie de astăzi, a femeii celei desfrânate, în faţa acestei naşteri din nou sufleteşti Hristos Se bucură precum mama care naşte copilul. Iar în faţa celui care-şi închide inima, osândind, dispreţuind, închis în propria mândrie, în propriile capacităţi de cunoaştere sau de avuţie, și Dumnezeu Se înstrăinează, pentru că inima aceluia, ca inima celui ucigaş, respinge pe frate şi, cum spune Scriptura, ucigaşul și vicleanul necuraţi sunt înaintea lui Dumnezeu.

Aşadar, ne este pusă Evanghelia de astăzi înainte apropiindu-ne de Sfântul și curăţitorul Post al Paștelui, ca să înţelegem că toată Legea şi proorocii stau în porunca iubirii, în porunca de a trăi precum sfinţii trăiesc, precum Hristos trăieşte. Nu putem absolutiza o poruncă şi, crezând că o împlinim pe aceea, putem sta confortabil în grijile noastre, în dorinţa noastră de câştig sau cu părută linişte, ci, înţelegând voia lui Dumnezeu, să putem duce până la capăt slujirea noastră, necăutând doar confortul nostru sau închipuirile pe care ni le-am făcut noi înșine despre noi sau despre lume.

Evanghelia de astăzi ne cheamă să trăim în lume cu gândul lui Hristos, învăţând să judecăm pe om nu doar după cele părute, după măştile pe care poate el însuşi şi le pune, după ce ceea ce el vrea să pară, ci în taina inimii lui, învăţând că, atunci când cinstim pe cel din jurul nostru, în gândul lui curat, Dumnezeu este aproape de noi. Când osândim pe cel care poate se apropie de noi cu onestitate, cu sinceritate, fiind într-o nevoie, într-o durere, ne îndepărtăm de Dumnezeu şi nu-L cunoaştem pe El.

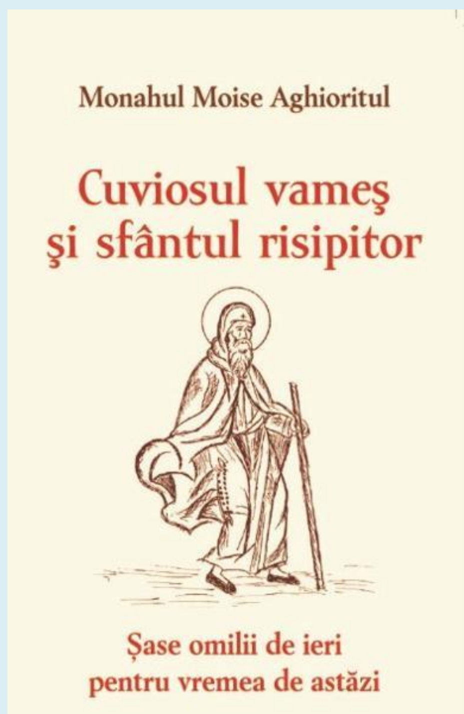
Iar scopul vieţii noastre şi viaţa veşnică, cum spune Scriptura, este să-L cunoaştem pe Dumnezeul Cel Viu. Și această cunoaştere o putem face, iubiţi credincioşi, învăţând să trăim precum Hristos ne-a vădit că este drept şi neînşelător în această lume. Să trăim viaţa lui Hristos netemându-ne de nesimţirea sau viclenia celor din jur şi neîmpietrindu-ne în faţa slăbiciunii sau a durerii aproapelui nostru. Dumnezeu să ne dea pricepere, iubiţi credincioşi, cum să trăim drept faţă de fraţii noștri, cum să nu dispreţuim atunci când omul are nevoie de mângâiere şi de

încurajare, cum să nu ne înfricoşăm în faţa bădărăniei și minciunii și vicleniei celorlalţi şi cum în toate aceste alegeri ale noastre să-L cunoaştem drept pe Hristos, să ne bucurăm - pentru că semnul că ne-am întâlnit cu Hristos este și această putere de a trăi în bucurie, în dreaptă înţelegere, în mărturisire că bun este Domnul, precum spune psalmistul: Gustaţi și vedeţi că bun este Domnul!

Trăim mulţi creştini obosiţi şi ofiliţi, adeseori deprimaţi în adevăratul sens al cuvântului, neînţelegând că şi prin aceasta suntem departe de Dumnezeu, prea prinşi în îngrijorările noastre, în temerile noastre, în gândurile noastre. Creştinul care înţelege voia şi puterea lui Dumnezeu trebuie să fie un creştin netemător, nedispreţuitor şi cu bucurie reînnoită în sufletul lui.

Dumnezeu să ne ajute să biruim toate întristările şi neputinţele noastre, astfel încât şi în noi să Se proslăvească Dumnezeu, aşa cum spunem în rugăciune: Sfinţească-Se numele Tău. Amin.

Cuviosul vameş şi inchipuitul "impecabil". Omilia fericitului Părinte Moise Aghioritul: "Cel mai rău dintre toate este să crezi că eşti bun şi să-ţi închipui că mergi bine! În ziua de astăzi, smerenia este socotită de mulţi o slăbiciune"

"Societatea fariseică infatuată nu-i tolerează pe vameşi; îi ocărăşte, îi ironizează, îi ia peste picior, îi marginalizează, îi stigmatizează. Aceştia o incomodează în intransparenţa ei."

Ne aflăm în pragul perioadei Triodului. ***Biserica începe iarăşi un nou drum, un drum pieptiş poate, dar care are o mare însemnătate, întrucât ne conduce la adevărata odihnă. Principalul nu este faptul că-l parcurgem, ci felul în care o facem. L-am parcurs şi reparcurs de atâtea ori fără vreun rezultat esenţial. Pesemne nu l-am străbătut cum se cuvine, cu luare-aminte şi corect, şi astfel n-am dobândit un rod strălucit.***

Dacă nu vom străbate corect drumul care ne stă înainte, nu numai că vom pierde câştigul final, dar este posibil să o luăm pe aiurea, să ne poticnim, să zăbovim cu lucruri de prisos, neînsemnate, să ne abatem din cale sau chiar şi să ne rătăcim.

Suntem chemaţi, dragii mei, să călătorim conştient, cu sinceritate, netemere, curaj, trezvie, osârdie şi dor înflăcărat. Să ne privim în faţă pe noi înşine, să ne înfăţişăm fără măşti înaintea lui Dumnezeu, să-l întâmpinăm cu bunăvoinţă pe

aproapele. Să ne observăm fără odihnă urâciunea, viclenia, iubirea de sine, făţărnicia şi minciuna noastră.

Biserica Ortodoxă, Sfânta noastră Maică, le-a rânduit de veacuri pe toate aşa cum se cuvine, şi nu suntem noi mai înţelepţi decât Părinţii ca să le schimbăm. ***Pericopa evanghelică a vameşului şi fariseului nu a fost rânduită întâmplător în Duminică de astăzi. A fost aşezată la începutul Triodului pentru a-i transmite un tâlc şi ca să ne insufle cele cu adevărat trebuincioase pentru nevoinţa noastră. Este vorba de o pildă binecunoscută a Domnului, o istorioară mică, dar de o mare valoare şi înse-mnătate.***

Cunoscătorul de inimi Hristos le-a vorbit „unora care se credeau drepţi”, după cum specifică evanghelistul Luca. Versetul acesta, iubiţi fraţi, are o mare importanţă şi cere o atenţie aparte. Domnul li se adresează unora care se socotesc pe ei înşişi drepţi. Se cred neabătut credincioşi, buni, evlavioşi, virtuoşi, demni, respectabili, impecabili. Cum am zice astăzi, nişte buni creştini. În acelaşi timp însă, „îi priveau cu dispreţ pe ceilalţi”. Nu se mulţumesc cu convingerea pe care o au despre ei înşişi, ci consideră că presupusa lor virtute poate oricând să-i judece cu uşurinţă, să-i osândească, să-i facă de ruşine, să-i pună la punct pe toţi ceilalţi. Pricepeţi măsura stării lor bolnăvicioase.

Fericitul Părinte Paisie Aghioritul spunea că cel mai rău dintre toate este să crezi că eşti bun şi să-ţi închipui că mergi bine!

Prilejul acestei frumoase învăţături a lui Iisus ii constituie aşadar unii care se considerau ireproşabili şi îi dispreţuiau pe ceilalţi. Nu-i luau în seamă, într-adevăr, pe fraţii lor, pentru nimic în lume. Soiul acesta de oameni există de când e lumea şi pământul şi, din păcate, sunt din belşug şi astăzi. Deseori aceştia monopolizează credinţa. Manifestă fanatism, exagerări, atitudini extremiste şi nesănătoase, îndărătnicie.

Îi privesc cu neîncredere pe ceilalţi şi sunt teribil de suspicioşi. Sunt oameni dificili şi duri. Există şi în interiorul Bisericii un anumit soi de duritate. Unii obişnuiesc să exagereze greşelile altora, şi ei mădulare ale aceluiaşi Trup sfânt, ironizează slăbiciuni, defăimează cu bună ştiinţă comportamente. Discreditarea celuilalt devine un lucru care provoacă plăcere. Vizionari în căutare de scandal îşi compromit adversarii. Observă, vânează şi găsesc numai defecte, numai greşeli, numai neajunsuri. Drepţii auto-îndreptăţiţi îşi sporesc propria dreptate nedreptăţindu-i prin fapte, cuvinte şi gânduri pe semenii lor. Se consacră mult timp îndeletnicirii cu

ceilalţi. Uşor de criticat, grea autocritica! Lumea se va schimba schimbându-ne pe noi înşine; telescopul trebuie să devină endoscop.

Sfinţenia mustră şi tăcând. Să devenim lumină, şi întunericul dimprejur se va îndepărta. Pildele tăcute sunt totdeauna luminoase şi vrednice de urmat. Mustrarea făcută cu asprime să se preschimbe mai curând în rugăciune din inimă. Să-L lăsăm pe Dumnezeu să intervină, rugându-L fierbinte. Să ne aducem aminte şi de propriile noastre greşeli, nu puţine, din trecut şi de azi.

Adică, nu trebuie să ne susţinem faptele bune, izbânzile, agonisitele, demnitatea noastră, şi să inspirăm respect, preţuire şi aprobare? Nu vom osândi nedreptăţile, prejudiciile, ofensele care ne sunt aduse, nerecunoaşterea valorii şi a autorităţii noastre? Vom permite oricui să nu ne recunoască, să nu ne cinstească, să nu ne respecte şi să nu ne ia în seamă?

Răspunsul ni-l dă, puţin mai departe, chiar Domnul. Începe Triodul şi imediat suntem cu mintea la Paşti. Triodul este o intensă şi neîntreruptă pregătire, dar lumea a uitat semnificaţia şi importanţa Triodului şi caută să se cufunde în beţie, în plăcere, în fugă de realitate, în deghizarea cu măşti, fără nici o decenţă, fără reţinere şi ruşine. Biserica mustră pe bună dreptate neorânduielile şi desfrâul.

Iertaţi-mă, însă, vă rog, şi binevoiţi să urmărim împreună această pildă minunată şi grăitoare. Hristos nu începe cu carnavalul, cu hoţii, desfrânatele, tâlharii şi lumea interlopă, ci îi osândeşte pe fariseii purtători de măşti. Înfierează mascarada, teatrul, nesinceritatea, prefăcătoria, falsitatea şi josnicia lor. ***Nu este lipsit de însemnătate faptul că pilda de faţă este una dintre ultimele predici ale Domnului. Îi vrea pe cei care-L urmează, pe ucenicii Săi iubiţi, oameni au-tentici, sinceri, curaţi.***

Doi oameni, rosteşte gura lui Hristos, au urcat la templu să se roage, unul fariseu, iar celălalt vameş. ***Spune „au urcat”, după cum ni se pare, nu pentru că templul lui Solomon se afla pe un loc înalt din Ierusalim, ci fiindcă biserica stă întotdeauna între cer şi pământ. Păşeşte pe pământ şi scrutează cerul. Se îndreaptă spre înalt. Cupola ei este cerul. Biserica nu este din lumea aceasta: viază, se mişcă, se află pe pământ, dar cârmuirea ei este în ceruri.***

Catolicismul, spune frumos Dostoievski, a vrut să coboare definitiv cerul pe pământ. Ortodoxia suie pământul la cer. Se prea poate ca biserica să nu aibă niciun fel de trepte pe care să urcăm - în perioada stăpânirii turceşti chiar trebuia să cobori nişte trepte ca să intri în biserică - şi cu toate acestea urci. ***În biserică laşi la o***

parte orice grijă lumească şi ceri cu stăruinţă mila lui Dumnezeu, mângâierea şi întărirea de care ai trebuinţă pentru a ţine piept ispitelor. Biserica Ortodoxă este muntele Domnului. Aici se dăruieşte răcoarea Hermonului, har, binecuvântare, lumină.

Văzătorul de Dumnezeu Moise s-a suit în Muntele Sinai pentru a primi Legea dumnezeiască. Prorocul Ilie se ruga pe Muntele Horeb şi s-a deschis cerul, până atunci închis.

Hristos S-a schimbat la Faţă pe Tabor, S-a rugat pe colina Ghetsimani, S-a răstignit pe înălţimea Golgotei. Sfântul Maxim Kavsokalivitul a primit Harul pe vârful Athonului. În biserică suntem chemaţi să ne ridicăm din cele pământeşti, să stăm mai presus de cele stricăcioase şi vremelnice, să respirăm aerul înnoitor şi transfigurator al veşniciei. Să pătrundem într-o altă atmosferă şi într-un alt duh, pentru a înfrunta întâmplările şi problemele dureroase şi obositoare de zi cu zi.

Doi oameni, doi bărbaţi, fără vârstă şi nume, două tipuri caracteristice, am zice, care putem fi oricare dintre noi, intră în templu. Merg să se roage. Este vorba despre o lucrare sfântă, o mişcare spontană a inimii, un act dintre cele mai sfinte ale vieţii. ***Pesemne că nu era vremea slujbei. Nu par a fi fost înţeleşi dinainte. Fiecare s-a dus singur. Unul este fariseu, iar celălalt vameş.*** Nu este nevoie să spunem mai multe despre ei. Toată lumea ştia foarte bine ce însemna un vameş şi cine erau fariseii. Pe atunci, vameşii erau strângătorii dajdiei pentru templu şi asupreau fără milă norodul, cerând sume exagerate, din care îşi trăgeau şi un câştig personal. Fariseii constituiau elita spirituală şi se dădeau drept oameni din cale-afară de evlavioşi, drepţi, cumsecade şi foarte de ispravă.

Două tipuri caracteristice intră în templu să se roage. Fariseul cu pricina este la fel ca toţi ceilalţi.

- *Trece drept om duhovnicesc, demn de atenţie şi respect.*
- *Are încredere în el, se supraestimează, se admiră pe sine.*
- *Trăieşte o realitate imaginară.*
- *Doreşte să-l creadă şi ceilalţi aşa cum se crede el însuşi pe sine.*
- *I-a convins deja pe destui şi se bucură nu puţin pentru asta.*
- *Are parte de stima celorlalţi, ceea ce-l umple de satisfacţie.*

Sunt destui oameni care se amăgesc numai cu asta şi nu vor nici bani, nici daruri. Sunt fascinaţi de sentimentul consideraţiei, al aprecierii. Majoritatea oamenilor, din păcate, nu sunt în stare să deosebească totdeauna ceea ce este autentic şi onest. Ori poate că nici nu-şi doresc? Şi unii, şi alţii trăiesc o stare imaginară şi sunt

mulţumiţi. Ipocrizia fariseică, e drept, este deosebit de abilă şi cu greu se lasă descoperită.

Tagma fariseică a pornit la început cu râvnă curată, dar a evoluat într-un zelotism sterp, în formalism, într-un fals conservatorism, şi în cele din urmă într-o falsă sfinţenie şi autoîndumnezeire. Atitudinea fariseică e provocatoare, vociferează, face zgomot şi produce impresie. Adepţii săi se văd de la distanţă. Se arată atotştiutori, cu o cugetare semeaţă, dispreţuitori şi duşmănoşi. Se amăgeşte jalnic orice fariseu care îşi închipuie că poate avea dragoste de Dumnezeu şi ură faţă de oameni.

Fariseul din pilda noastră, „stând, aşa se ruga în sine”. Stătea undeva în mijlocul templului şi îşi închipuia că se roagă lui Dumnezeu, dar se adresa mai curând iubitei sale persoane, autoadmirându-se şi ridicându-se singur în slăvi pentru realizările, izbânzile, succesele sale, pentru presupusele sale virtuţi. Îşi trăia triumful desăvârşirii sale morale.

Dar asta înseamnă rugăciunea? ***Rugăciunea este un privilegiu unic al omului, care are posibilitatea convorbirii cu Ziditorul său în toată vremea, dar mai cu seamă în biserică. Se roagă mulţumindu-I şi slăvindu-L pe Făcătorul său, uneori doar cu suspine negrăite ale inimii, deoarece cuvintele nu sunt în stare să exprime totdeauna simţirile din adâncul inimii.***

Trufaşul fariseu rosteşte vorbe multe, plicticoase şi umflate: „Dumnezeule, îţi mulţumesc că nu sunt precum ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca şi acest vameş”. Pare a rosti un adevăr şi a-I mulţumi lui Dumnezeu. ***La început, bine face, mulţumindu-I lui Dumnezeu pentru faptele sale bune. Curând însă nu este greu să ne dăm seama că îşi mulţumeşte de fapt sieşi, fiindcă este atât de bun. În comparaţie cu ceilalţi, se vede depăşindu-i cu mult.*** Păcatele celorlalţi îi provoacă satisfacţie, îl înalţă, îl fac să iasă în evidenţă, să fie deosebit. „Eu nu sunt, în tot cazul, zice, ca toţi ceilalţi, hoţi, nedrepţi şi adulteri”. Fără nici o milă îi pune pe toţi la popreală, îi bagă în aceeaşi oală şi-i trăsneşte. Nu cruţă pe nimeni, afară de propria-i persoană. Şi-a format această impresie generală, indefinită, despre toţi, şi în particular despre vameş, pe care pesemne că l-a observat cu coada ochiului, stând într-un colţ al templului, undeva la distanţă, în spate.

Continuă, plin de admiraţie de sine, să-şi prezinte izbânzile: „Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig”. Ţine legea fără abatere, postind de două ori pe săptămână, dăruind a zecea parte din câştiguri la templu. În toate acestea nu umblă cu minciuni. Prezintă lucrurile aşa cum sunt. Este omul care, cum

s-ar zice, îşi împlineşte ireproşabil „îndatoririle religioase”. ***Rugăciunea, însă, postul şi milostenia sunt fapte ce nasc în suflet străpungere (umilinţă), un autentic simţământ al propriei păcătoşenii şi pocăinţă curată.***

Aşa cum arată un părinte din zilele noastre, „orice credincios care se luptă, care săvârşeşte nevoinţă duhovnicească, oricâte lucruri bune ar făptui, dacă în cele din urmă nu dobândeşte în sufletul său un astfel de rod, adică să simtă că altul mai rău decât el nu există, nu merge pe calea cea bună; şi tot acest bine pe care, să zicem, îl săvârşeşte, nu-i face nici un bine, ci rău; nu fiindcă ar fi de vină faptele bune, ci fiindcă el le lucrează aşa” (Arhimandritul Simeon Kraiopoulos).

Cuvintele fariseului îi dau în vileag faptele. Mergea la biserică fără a fi în biserică. Făcea rugăciune fără a se ruga. Postea fără a posti. Se preocupă necontenit de toate acestea, dar fără vreun rezultat efectiv. Era, într-un anume fel, un bine-cinstitor necinstitor. Nu avea o pocăinţă adevărată.

Adevărata pocăinţă se defăimează numai pe sine, şi nu pe ceilalţi. Nu te lasă să te îngrijeşti de greşelile celorlalţi, ci doar de ale tale.

Nu cumva şi noi mergem la biserică să ne rugăm lui Dumnezeu şi, uitând cu totul de noi înşine, suntem purtaţi de admiraţia de sine şi de dispreţul faţă de unul sau altul? Nu cumva ne ridicăm în slăvi bicisnicia noastră, aşteptând pe deasupra ca însuşi Dumnezeu să ne mulţumească pentru sfinţenia pe care o dovedim? Suntem chemaţi să fugim de pilda fariseului, despre care s-a observat pe bună dreptate şi nimerit: ***„Dispoziţia sa sufletească este de a-I arăta lui Dumnezeu cine este el, chipurile. Nu se roagă ca să primească, ci ca să dea. S-a suit la templu nu ca să ceară milă, ci să ofere virtute. Rosteşte cuvintele rugăciunii de parcă ar sta de vorbă cu el însuşi, plin de mulţumire de sine şi de răutate faţă de ceilalţi” (Mitropolitul Dionisie de Kozani).***

Fariseul pătimeşte de o îngâmfare nemăsurată, de o umflată laudă de sine şi de un nărav cu totul detestabil al osândirii. Toată sfinţenia fariseică se rezumă la lăudăroşenie, autosuficienţă şi obligaţia lui Dumnezeu de a-l asculta în beţia marii sale trufii.

Sfântul Ioan Gură de Aur spune că l-am putea răbda, poate, pe fariseu, când acuză o lume întreagă, dar nu-i putem găsi îndreptăţire pentru că nu l-a cruţat nici măcar pe vameşul acela. Fariseul este vrednic de compătimit. Se bucură ca un sadic să osândească. Se laudă că se deosebeşte de netrebnicii de semeni ai săi. Este ca şi

cum ar aştepta să fie premiat de Dumnezeu pentru inventarul meritelor sale; ca şi cum Dumnezeu ar fi dator să-l bage în Rai şi vai Lui dacă nu o va face!

Fariseul este în realitate de compătimit, căci, afară de cazul în care el însuşi şi-a luat drept adevăr propria-i minciună, va trăi mereu cu teama că într-o bună zi va fi descoperit. Se întemeiază pe neadevăr, insolenţă, necucernicie şi închipuire. Este tragic şi dezastruos să trăiască cineva o asemenea viaţă duhovnicească. Va trăi mereu dedublat, cu un complex de inferioritate, şi nu va avea parte de bucurie adevărată niciodată. În această stare căldicică, în această relaxare şi mediocritate, va bate întruna pasul pe loc, fără nici o sporire, lipsit de har şi binecuvântare. Nu merită să-şi piardă timpul cineva în neadevăr, ipocrizie şi iluzie.

Este nevoie să se plece vameşului. Acesta, „departe stând, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer".

⇒ *Vameşul şedea într-o margine şi îi era de-ajuns.*
⇒ *Nu căuta locuri de onoare.*
⇒ *Avea o conştiinţă limpede şi deplină a stării sale.*
⇒ *Şedea departe de fariseu nu fiindcă l-ar fi socotit mai prejos sau fiindcă s-ar fi temut de el. Nu-l pizmuia, nu-l judeca, ci lua seama la sine - şi bine făcea. Ştia bine ce face. Privea adânc în sine. Destulă vreme irosise uitându-se în stânga şi în dreapta, preocupat să câştige şi să-i spolieze pe alţii.*
⇒ *Nu îndrăznea nici să-şi ridice ochii. Îl mustra conştiinţa. Era un ceas hotărâtor - ceasul cunoaşterii, al cercetării, al scrutării, al prihănirii, al vădirii şi al osândirii de sine. Nu stătea cu ochii în pământ, bârfind în sinea sa. Avea cu adevărat o stare de rugăciune.*
⇒ *Nu era aşa dintr-o descurajare, din deznădejde sau dezamăgire. Îşi recunoştea căderea, păcatul, păcătoşenia sa.*
⇒ *Adoptă atitudinea cuvenită, atitudinea pe care Dumnezeu se bucură să o vadă. Nu face comparaţii, nu se îngrijeşte de ceilalţi, nu se îndreptăţeşte cum că şi alţii fac aceleaşi lucruri, ba încă şi mai rele.*
⇒ *Este autentic, sincer, curajos, onest, dintr-o bucată. Se umileşte, nu se înalţă.*
⇒ *Îşi mărturiseşte păcatele, şi nu virtuţile sale, precum tovarăşul său de rugăciune.*
⇒ *Nu acuză pe nimeni, decât pe sine.*
⇒ *Adoptă o atitudine de implorare, de rugăciune fierbinte, plecat şi smerit, căit şi hotărât, tare şi puternic, fără întoarcere.*

Vameşul nu-şi îngăduia să-şi ridice nici ochii spre cer, „ci-şi bătea pieptul, zicând: «Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!». Nu o rostea numai, ci o şi trăia. Cuvinte puţine, dar cuprinzătoare, mature, limpezi, grăitoare, precise şi mişcătoare, mărturisind pocăinţa curată şi marea zdrobire a inimii sale înaintea lui Dumnezeu. Aceasta ar trebui să fie starea permanentă a oricărui credincios. Aceasta ar trebui să fie calitatea rugăciunii lui neîncetate. Dar uneori rămânem la forme şi cuvinte, şi nu pătrundem cugetul mai adânc al vameşului. Spontaneitatea inimii şi teologia vameşului sunt vrednice de laudă.

Pentru vameş, centrul nu este propria-i persoană, ci Dumnezeu. Nu se admiră pe sine, nu se laudă şi nu osândeşte pe nimeni. ***Cuviosul vameş ne învaţă, prin pilda trăirii lui, smerenia sănătoasă, rugăciunea fierbinte şi pocăinţa adevărată. Cere cu lacrimi mila Preabunului Dumnezeu. Nu adoptă cu ipocrizie nişte cuvinte şi o înfăţişare smerită, ci cugetă smerit cu frică de Dumnezeu şi cu o conştiinţă limpede a propriei stări de păcat.***

Vameşul ne învaţă tainele rugăciunii, care trebuie să fie smerită, în cuvinte puţine, fierbinte, cu luare-aminte şi din inimă. Cei smeriţi ştiu să se roage. Rugăciunile lor sunt grabnic ascultate. Dumnezeu îi iubeşte, mai mult decât toţi, pe cei smeriţi, şi îi răsplăteşte cu har. Vameşul stătea plecat, ascuns, înlăcrimat, mişcat, îndurerat, trăindu-şi pocăinţa. Stătea într-o margine şi se afla în centru. Ştia cine este. Îşi recunoştea păcatul. Nu găsea la el însuşi nimic cu care să se umfle în pene. Cuviosul vameş avea o conştiinţă adâncă a nevredniciei, insuficienţei, nimicniciei şi păcătoşeniei sale.

Smerita cugetare îi îndreptăţeşte pe păcătoşii care se pocăiesc. Cel smerit cu adevărat rămâne netulburat în ispite, senin în greutăţi, chibzuit în necazuri. Se bucură când nu i se dă importanţă, preferă să cedeze, evită sistematic vânarea laudelor. Nu se teme că va fi dispreţuit, subestimat, dat la o parte, trecut cu vederea, nepromovat.

Smerenia este străjerul oricărei alte virtuţi. Este temelia sfinţeniei. Fără smerenie nu poate exista umilinţă (străpungere) adevărată, pocăinţă curată, dragoste autentică.

După Sfântul Ioan Gură de Aur, nici întreaga înţelepciune, nici fecioria, nici neiubirea de arginţi nu-i sunt bine plăcute lui Dumnezeu dacă lipseşte smerenia. Dragostea sporeşte pe măsură ce se înmulţeşte smerenia.

Pilda se încheie prin cuvintele Domnului: Vă spun Eu vouă: Acesta s-a coborât la casa sa mai îndreptăţit decât acela.

Aşa cum am atras atenţia la început, această pildă a fost rostită deoarece se aflau de faţă unii pentru care îndreptăţirea de sine constituia o preocupare de căpătâi, şi care se îndeletniceau cu defăimarea, osândirea şi respingerea celor din jur.

Fariseul apare ca apogeu al îndreptăţirii de sine. Nu-L lăsa pe Dumnezeu să se îndreptăţească, se îndreptăţise singur pe sine, demult. Îl avea pe Dumnezeu ca să o ducă bine, iar pe oameni, ca să calce peste ei şi să urce. Credea în propria autoritate, putere şi succes.

Nu cumva, iubiţi fraţi, anumite aspecte ale atitudinii fariseice se regăsesc şi în viaţa noastră? Ba poate chiar în viaţa noastră duhovnicească şi bisericească? În mersul la biserică, în rugăciune, în studiul cărţilor duhovniceşti, în faptele noastre bune? Chiar dacă poate n-o strigăm cu glas în pieţe, este cu putinţă ca în adâncul inimii noastre şi unii dintre noi să fim farisei mai mici sau mai mari. Îndreptăţirea de sine a fariseului l-a făcut să se osândească, nu a lăsat loc să îl îndreptăţească Dumnezeu.

Învinuirea sinceră de sine l-a îndreptăţit pe vameş înaintea lui Dumnezeu. S-a întors acasă altfel de cum se dusese. Plecase la templu apăsat, abătut, plin de amărăciune, de mustrări de cuget, de vinovăţie, de amintiri chinuitoare. Acum se întoarce alt om, primenit, transfigurat, înnoit. Pocăinţa făcătoare de minuni şi-a săvârşit din nou lucrarea ei mântuitoare. Faptul că Dumnezeu l-a îndreptăţit înseamnă că l-a iertat, iar această iertare este izvorul unei mari şi autentice bucurii.

Fariseul s-a întors precum venise, ba poate chiar mai rău. N-a avut parte de îndreptăţire cel ce singur se îndreptăţise. Nu a dobândit iertare, de vreme ce nu a cerut iertare de la Dumnezeu. Nici nu-i trecea măcar prin minte că are trebuinţă de iertare. Nu vedea la el însuşi nimic de condamnat, ca să aibă trebuinţă de ispăşire, de mărturisire şi de pocăinţă. Credea nezdruncinat că este un cuvios, necuviosul. Fără de vreme, îşi aşezase singur nimbul sfinţeniei pe cap. ***Acest fariseu este o figură zbuciumată şi tragică. Îşi închipuie despre sine că este ceva, în timp ce în realitate nu este nimic.***

Domnul, Dreptul Judecător, conchide fără înconjur că vameşul a fost îndreptăţit fără îndoială - a fost iertat şi s-a întors acasă plin de fericire, binecuvântat, slobozit. Fariseul a rămas să-şi facă singur reclamă, să se fandosească, să se autoîndu-

mnezeiască, să facă pe sfântul, să ceară recunoaştere şi aclamaţii, să trăiască, singur sau în compania celorlalţi, o singurătate cumplită în beţia marii sale trufii.

Smeritul vameş a fost îngenuncheat de păcat, dar nu a deznădăjduit şi n-a pierit. Stricăciunea păcatului nu l-a făcut să se piardă cu totul. În adâncul său a păstrat câteva principii de temelie care au renăscut şi au odrăslit lacrimi de pocăinţă. Zdrobirea sa sinceră l-a învrednicit de iertare. Cuviosul vameş s-a făcut pildă luminoasă pentru toţi sfinţii care au fost mai înainte mari păcătoşi, dar s-au pocăit: Cuvioasa Maria Egipteanca, fosta desfrânată din Alexandria, care a devenit cea mai mare şi mai desăvârşită nevoitoare a tuturor veacurilor, cuviosul Moise Egipteanul, care din tâlhar a ajuns un mare avvă dăruit cu discernământ, cuviosul Varvar, cel care a lovit icoana Maicii Domnului Portaitissa, din care a curs sânge, şi nu a încetat să plângă până la adormirea sa, iar la dezgropare a fost aflat izvorâtor de mir.

Sfântul Marcu Ascetul spune lămurit că nu ne vom îndreptăţi din faptele noastre, ci prin dragoste şi smerenie. Faptele bune i s-au făcut fariseului pricină de osândă, în timp ce conştientizarea adâncă a propriei stări de păcat a făcut din vameş un cuvios. Avea o aşezare smerită, rugăciune smerită, cugetare smerită, dispoziţie smerită şi purtare smerită. De unele singure, faptele bune nu ne mântuiesc, fără milă dumnezeiască, în timp ce smerita cugetare atrage precum magnetul milostivirea lui Dumnezeu.

Şi încheie, iubiţi fraţi, Domnul şi Dumnezeul nostru: Pentru că oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa. Fariseul trufaş s-a înălţat pe sine peste măsură şi s-a smerit, în sensul rău al cuvântului. A căzut de sus şi s-a zdrobit. S-a întors la casa sa mai rău decât plecase. Astfel lucrează întotdeauna legea duhovnicească, fără greş. În această privinţă nu putem să experimentăm, să facem ce ne place, ce ne vine mai uşor, ce ne împrospătează forţele fără osteneală şi rapid. A face într-una după capul nostru ne costă enorm. Cel mândru va cădea, iar cel smerit se va înălţa. Iată de ce Sfinţii Părinţi vorbesc despre smerenia dătătoare de bucurie, de pace şi de înălţare.

Acestea sunt cuvintele lui Hristos, limpezi, desluşite, simple, luminoase şi pline de strălucire. Nu lasă loc de nici o obiecţie, îndoială, neînţelegere sau răstălmăcire. Nu avem voie să nu le dăm crezare, manifestând rezerve, îndoieli şi problematizări. Să nu ne molipsim de la fariseu, închipuindu-ne că suntem ceva. Să îl avem ca pildă pe vameş, mereu să ne însoţească chipul, aşezarea, rugăciunea, duhul lui. Cu toţii avem o mare trebuinţă astăzi, în timpurile noastre zbuciumate şi pline de trufie, să dobândim cugetul sănătos al vameşului. Am obosit de atâţia farisei - să nu le mai

călcăm pe urme, aşadar. Avem nevoie de vameşi. Vameşii sunt cei ce înfrumuseţează şi mântuiesc lumea. Au har dătător de libertate, pace nebiruită şi un minunat realism.

Această pildă are un caracter pedagogic. Ne învaţă cum trebuie să călătorim în toată perioada Triodului, în tot răstimpul vieţii noastre. Nu poate exista dragoste de Dumnezeu fără iubire de oameni, iar faptele bune fără smerenie nu au plată cerească. Piatra de temelie a vieţii duhovniceşti este nebiruita smerită cugetare, iar rădăcina tulburării, dezechilibrului, derutei, stresului şi a multor rele este mândria. Mândria demonică şi demonizantă chinuieşte sărmana lume de astăzi. Îi tiranizează pe mulţi, mici sau mari, în tot locul şi vremea.

În ziua de astăzi, smerenia este socotită de mulţi o slăbiciune. Lăudăroşenia, trufia, egoismul, individualismul, mândria iau avânt şi sunt la putere. Au umflat minţile oamenilor. Lăudăroşenia nemăsurată i-a făcut absurzi, închipuiţi, autoritari, dominatori, abuzivi, profanatori, hulitori şi necinstitori. Dar marele pariu şi marea reuşită nu sunt atât explorarea universului şi descoperirea tainelor lui, cât adâncirea în noi înşine şi descoperirea sinelui nostru necunoscut. Marea biruinţă este cunoaşterea şi cucerirea propriului sine prin smerita cugetare, ca să ne facem cetăţeni cereşti, şi nu cosmopoliţi.

Smerita cunoaştere de sine în Hristos Iisus este cel mai mare câştig. Smerenia este bucurie, pace, fericire, nesfârşită binecuvântare. Smeritul vameş este o icoană din Rai, la polul opus faţă de insolenţa, aroganţa, suficienţa de sine a fariseului. Societatea fariseică infatuată nu-i tolerează pe vameşi; îi ocărăşte, îi ironizează, îi ia peste picior, îi marginalizează, îi stigmatizează. Aceştia o incomodează în intransparenţa ei.

Potrivit Sinaxarului Triodului, vameşul îl reprezintă pe omul cu o pocăinţă curată şi o autentică smerenie, care *„se odihneşte în tot locul, se face plăcut în orice tovărăşie şi suferă cu bărbăţie şi cele nedemne de numele şi vrednicia lui; se face de folos fără linguşiri şi elogii, săvârşeşte binele pe cât îi stă în putinţă, fără multe rugăminţi şi plecăciuni, iar atunci când el însuşi are trebuinţă cu adevărat de ceva, cu uşurinţă o dobândeşte, fiindcă în smerenia inimii sale se roagă cu uşurinţă de oricine, şi cerând pentru această trebuinţă a sa, se pleacă şi până la pământ. De aceea este şi liniştit, şi blând, şi primitor, şi prieten cu toţi, şi de către toţi iubit. Până şi oamenii mândri îi urăsc pe cei mândri şi îi iubesc pe cei smeriţi”.*

În profunzime credem că aşa stau lucrurile. Din păcate, însă, astăzi nu se întâlneşte acest duh. Pe de altă parte, credem - cu smerenie - că ***smerenia, aşa cum am mai spus-o şi altă dată, nu trebuie confundată cu nefericirea şi naivitatea, iar cel smerit nu este cazul să stârnească milă. Smerenia este o atitudine aleasă, vrednică de respect şi preţuire, o aşezare sufletească discretă, autentică, demnă şi bine-cuvântată. Smerenia este veşmântul tuturor sfinţilor şi podoaba celor ce trăiesc neştiuţi şi nebăgaţi în seamă, cărora le dăruieşte bucurie cerească şi pace negrăită.***

„Cu toţii avem în noi un fariseu şi un vameş, şi fiecare dintre noi are, mai mult sau mai puţin, şi persoană, şi mască. Fie ca Duminica de astăzi, piatră de hotar în noua noastră călătorie duhovnicească, să ne călăuzească spre cugete care merg la esenţă. Farsor nu este cel care îşi pune o mască şi o arată, ci acela care ascunde o inimă întinată de patimile egoismului, ale propriului său idol îndumnezeit, ale pseudo-religiozităţii sale, şi caută cu neruşinare să se caţăre până la tronul lui Dumnezeu.” (Părintele Evanghelos Pahiyannakis)

Triodul, care prin excelenţă naşte umilinţă, se deschide cu pilda umilincioasă a vameşului şi fariseului. Avem nevoie cu toţii de umilinţă, evlavie, lacrimi, smerită cugetare, putere de a ierta. Să ne umilim cu inima, ca prin zdrobire să ne luminăm. Să ne izbăvim, cu harul şi mila Preabunului Dumnezeu, de orbirea fariseică, care nu vedea asupra sa nici cea mai mică scamă.

Desigur, fariseul suferea de prezbitism, şi nu de miopie. La distanţă vedea cât se poate de bine. Vameşul nu avea deloc prezbitism. Vedea foarte limpede în sine şi nu voia să-şi lase privirea să hoinărească peste cele străine. Nu spunea multe. Flecăreala, de obicei, nu aduce folos. Câteva vorbe au fost de ajuns, acele cuviincioase, trebuitoare, folositoare, esenţiale şi mântuitoare cuvinte: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

Triodul nu este rânduit pentru petreceri, divertisment şi distracţii de noapte, ci pentru un praznic al inimii, priveghere neobosită, trezvie şi înălţare duhovnicească, prin smerită zdrobire, rugăciune şi cerere fierbinte, înfrânare şi cumpătare.

Triodul înseamnă, potrivit imnologiei noastre de Dumnezeu insuflate, „înfrânare a limbii, îndepărtare a mâniei, a poftelor, minciunii şi călcării de jurământ”. Să ne împrietenim, drept aceea, cu vameşul cuvios, şi să o rupem cu necuviosul fariseu. Ieşind din sfânta biserică, să plecăm purtând nestrămutat în inimi această hotărâre tainică şi bărbătească: „Să fugim de vorbirea cea trufaşă a fariseului şi să ne

învăţăm smerenia vameşului, cu suspine strigând către Mântuitorul: Milostiveşte-te spre noi, Unule Îndurate“.

Omilia a fost ţinută pentru prima oară la data de 27 ianuarie 2007 în biserica Sfântul Dimitrie din Serres, şi repetată la 28 ianuarie 2007 în biserica Sfântul Fotie din Tesalonic.

(din: Monahul Moise Aghioritul, “Cuviosul vameș și sfântul risipitor”, Editura Egumeniţa, 2016)

Pilda vameşului şi a fariseului. “Dreptatea” necruţătoare şi mincinoasă a lumii versus ochii lui Dumnezeu. Strigătul care îndreptăţeşte. Taina şi legile fundamentale ale vieţii duhovniceşti

Arhim. Varnava Iankos: Smerenie şi dragoste

Biserica, prin evenimentele pe care le promovează, încearcă să ne dea posibilităţile duhovniceşti ale propriei noastre Răstigniri şi Învieri.

Primul pas, aşadar, care este începutul pregătirii şi baza oricărei lucrări duhovniceşti, este smerenia, pocăinţa, aşa cum sunt acestea prezentate în pilda vameşului şi a fariseului (v. Luca 18,10-14).

Nici o lucrare duhovnicească nu aduce roade dacă nu este întemeiată, pe de o parte pe „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului”, iar pe de alta pe acceptarea fratelui şi pe un duh care nu-i osândeşte pe ceilalţi.

Măsura judecăţii lui Dumnezeu este cu totul diferită de aceea a oamenilor. Măsura noastră depinde de obicei de comportamentul exterior, iar şi mai mult ea se localizează în judecarea pentru încălcarea legii, a oricărei legi. Drept pentru care această atitudine se adaptează la datele fiecărei epoci.

Însă Domnul are o altă lege care depăşeşte schema exterioară, care este diacronică şi are de-a face cu adâncul şi cu calitatea inimii fiecărui om. O mai bună dovadă în acest sens nu există alta decât pilda vameşului şi a fariseului.

- *Fariseul ţinea legea, făcea milostenie, postea, era un om moral. În ceea ce priveşte datele lumii, acest om era acceptabil şi apt prin excelenţă ca să-i judece pe alţii după măsura moralei timpului său.*
- *Celălalt, vameşul, era un răpitor, un exploatator al altora. Orice ar fi făcut, el era respins.*

Un element al moralei lumii este faptul că, dacă săvârşim la un moment dat o greşeală, oricât ne-am pocăi apoi, rămâne ca un stigmat tot restul vieţii noastre şi ca un motiv de respingere din societate. Aşadar, după morala lumii, orice ai făptuit, s-a terminat, orice ai face, crimă este.

Pentru ochii lui Dumnezeu există un alt criteriu: Criteriul inimii, potrivit căruia sănătatea ei se judecă prin două elemente, smerenia şi dragostea.

Smerenia şi dragostea pot exista atunci când omul se tăgăduieşte pe sine însuşi. Ce înseamnă ca omul să se tăgăduiască pe sine însuşi? Înseamnă că omul nu se îndreptăţeşte pe sine. În profunzime toate legile, dacă nu au posibilitatea de a propune o altă atitudine şi un alt mod de viaţă, atunci toate legile ascund cursa îndreptăţirii de sine. Logica ascunsă, care este exprimată în mod distinctiv de către fariseii din toate timpurile, este: „Deoarece am ţinut legea, suntem cu totul îndreptăţiţi”.

Însă Cuvântul lui Dumnezeu spune: „Nimeni nu este curat de întinăciune, chiar dacă viaţa lui ar fi o singură zi”.

Neputinţa omenească şi limitarea posibilităţilor noastre nu ne îndreptăţesc şi fireşte nici oricare lege omenească.

Atunci pentru ce există legea? Pentru ca să ne descopere în mod pedagogic un alt mod de viaţă, o altă atitudine de viaţă, aceea a legăturii personale cu Dumnezeu şi cu fratele nostru. Dacă faptele noastre, dacă cuvântul nostru nu conduce pedagogic spre acest proces al încheierii unei relaţii de dragoste cu Dumnezeu şi cu fratele nostru, atunci este o lege care ne oferă posibilitatea să judecăm şi să osândim. Prin urmare, baza vieţii duhovniceşti - care nu există deoarece aşa i-a venit lui Dumnezeu ideea, ci pentru că aşa este iconomisită posibilitatea mântuirii noastre -

este posibilitatea incorporării în Trupul lui Hristos şi posibilitatea acceptării fratelui nostru.

Atunci când omul îşi recunoaşte căderea sa, recunoaşte că toţi suntem păcătoşi, atunci el îşi asumă în strigătul său de pocăinţă păcatul întregii lumi, fără să-i despartă pe oameni în mai morali sau mai puţin morali. În acest strigăt de pocăinţă al său, uneşte întreaga lume în inima lui şi se înfăţişează la Crucea lui Hristos, ca să fie spălate păcatele noastre cu Sângele Lui.

Acest strigăt de pocăinţă este temelia, este posibilitatea omului de a se naşte „în Duhul Sfânt" şi de a avea inimă. Aceasta este taina vieţii duhovniceşti. Pentru aceasta stăruie Biserica. Nu este considerat omul drept sfânt din starea lui de nepăcătuire, ci din măsura pocăinţei lui. Pocăinţa însă nu este o stare momentană, ci este o stare continuă, care indică faptul că „fără Hristos şi fără fratele nu pot să trăiesc".

Dacă omul vrea să trăiască cu religiozitatea lui fără Dumnezeu şi fratele său, atunci el doar se îndreptăţeşte pe sine! Este sfânt pentru ochii lumii, dar Dumnezeu va iconomisi să cadă, să se păgubească, ca să aibă posibilitatea naşterii duhovniceşti.

Prin urmare, dacă omul promovează în viaţa lui această măsură a vieţii şi exprimă acest ethos, se odihneşte el însuşi, se odihnesc şi cei din jurul lui. Dacă sufletul funcţionează prin ethosul „rugăciunii vameşului", fără să se înfumureze, fără să se trufească, amintindu-şi cuvintele lui Hristos „oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa", atunci se va oferi pe sine în cadrul acestui spaţiu mai larg pentru Hristos. ***Astfel, Biserica, în calitate de trup al unor astfel de oameni, funcţionează ca aşteptare a întregii lumi până când fiecare îşi va afla odihnă şi nu-l va mai osândi pe aproapele său, atunci când îl va vedea că păcătuieşte. Pentru că el ştie faptul că toţi în acelaşi păcat ne aflăm. La acest duh îndeamnă Biserica noastră.***

Când este judecat omul? Atunci când se află într-o lipsă de pocăinţă, adică atunci când păcatul lui devine necinstire. Atunci el dispreţuieşte cele dumnezeieşti ca să promoveze şi să funcţioneze păcatul lui. Însă şi pentru acesta şi-a vărsat Hristos sângele Său, de aceea nu încetează să bată la uşa sufletului său.

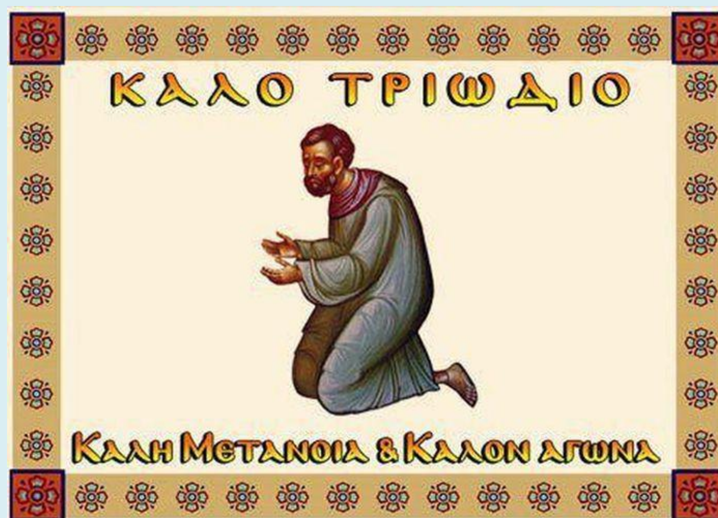
Cineva ar putea să zică: „Eu nu vreau să păcătuiesc, ce să fac?". Noi îi spunem: roagă-te, fă metanii, fii cu luare-aminte la aceasta, fii cu luare-aminte la aceea", dar cel mai de temelie lucru îl spune Hristos astăzi în pilda Lui: „oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa".

Dacă noi nu ne înălţăm pe noi înşine şi suntem necontenit plecaţi într-această cugetare, să ştim că aceasta este cea mai mare apărare faţă de cel „viclean”, faţă de plasele păcatului. Această cugetare ne va da necontenit posibilitatea să ne bucurăm cu dragostea lui Dumnezeu şi să înţelegem că jugul lui Hristos este uşor.

Noi credem că sunt aspre poruncile lui Dumnezeu şi cu anevoie de purtat greutatea vieţii duhovniceşti pentru că nu am învăţat acest ethos, acest fel de a fi al Lui, adică de a fi necontenit plecaţi sprijinindu-ne pe Crucea Lui, care este mărturia iubirii Lui.

(din: Preot Varnava Iankos, Biserica păcătoşilor, Editura Egumeniţa, 2016)

Pr. Constantin Sturzu/ Doxologia: Îndreptăţirea sau pacea? Cârpa sau haina de nuntă?

Şi fariseul, şi vameşul au dreptate în ceea ce spun. Primul zice: ***„Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri sau ca şi acest vameş. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuiala din toate câte câştig" (Luca 18, 11-12).*** Celălalt, vameşul, rosteşte doar: ***„Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului" (Luca 18, 13).***

Mântuitorul nu spune că vreunul dintre ei ar fi minţit sau ar fi exagerat cu ceva. Sunt corecte, în conformitate cu realitatea, fiecare dintre cele două „discursuri". Doar că fariseul vedea puţinul bine pe care-l făcuse şi accentua acest lucru. Vameşul, deşi o fi făcut poate şi el vreun bine în viaţă, îşi vedea doar păcatele. Atitudini diferite, cu efecte diferite. Hristos le atrage atenţia celor ce ascultau pilda că vameşul „s-a coborât mai îndreptat la casa sa" decât fariseul (cf. Luca 18, 14).

De ce? Deşi amândoi au dreptate, dreptatea fariseului este una prin raportare la „ceilalţi oameni", în general, la vameşul cel păcătos, în particular. Deci o dreptate articulată prin comparaţie cu altul. Dumnezeu este invocat în aşa-zisa lui rugăciune doar ca să-i dea dreptate, ca un martor al virtuţilor sale. Pentru ca să se înalţe în ochii săi, fariseul trebuie să-l coboare pe celălalt. Sau să se uite la cât e el de jos, ca să-i sublinieze decăderea. Asta e ca şi cum ai vrea să te urci în pod, şi-ţi sprijini scara pe spinarea unuia căzut la pământ. E şi sadic gestul, e neomenos, dar e şi prostesc, necalculat.

Fiecare om are dreptul la pocăinţă. Ce te faci când cel de jos se ridică, leapădă păcatul şi se lipeşte de Dumnezeu, precum vameşul? Dacă el se pune în mişcare,

scara se va clătina şi tu vei cădea de pe ea. Cât de solidă mai este ascensiunea ta în aceste condiţii? De aceea, în concluzie la această pildă, Domnul avertizează: ***„oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa" (Luca 18, 14).***

Vameşul nu se raportează deloc la ceilalţi sau se raportează indirect, văzându-se păcătos, mult sub nivelul moral al acestora. De aceea şi stătea mult în spatele fariseului. Dar raportarea directă a vameşului este la Dumnezeu, cu o atitudine asemănătoare celei pe care o găsim într-o rugăciune din Liturghia Sfântului Vasile cel mare, cea în care spunem „că n-am făcut ceva bun pe pământ". Şi chiar de ni s-ar părea că am făcut vreun bine care ne-ar îndreptăţi să vorbim precum fariseul, ***să ne aducem aminte de ceea ce spune prorocul Isaia: „toate faptele dreptăţii noastre, ca un veşmânt întinat" (Isaia 64, 5). Această idee este preluată de Biserică în rugăciunea a cincea de la taina Sfântului Maslu, în care se spune: „Că de vei intra la judecata cu robii Tăi, nimeni nu va fi aflat curat de întinăciune, ci va amuţi toată gura, neavând ce răspunde, pentru că toată dreptatea noastră este înaintea Ta ca o cârpă lepădată".*** Ce este cârpa, de unde provine ea? La origine, ea este o haină pe care am purtat-o până s-a uzat şi s-a rupt într-atât, încât nu mai poate fi folosită. Şi atunci o lepădăm, dar nu de tot, nu o aruncăm la gunoi, căci încă ne mai poate fi de folos. O folosim pentru a şterge praful, pentru a spăla pe jos sau pentru a şterge pantofii plini de noroi.

Dreptatea mea este ca o cârpă lepădată nu în sensul că nu are absolut nici o valoare, ci pentru că nu mai e compatibilă decât cu cele mai mizere locuri şi situaţii. Nici un om întreg la minte nu se îmbracă în cârpe când merge la slujba de Înviere sau la o nuntă. Dar dacă vreau să rămân o veşnicie îmbrăcat în cârpe, iar nu în haină de nuntă, pot alege asta, Dumnezeu îmi respectă libertatea.

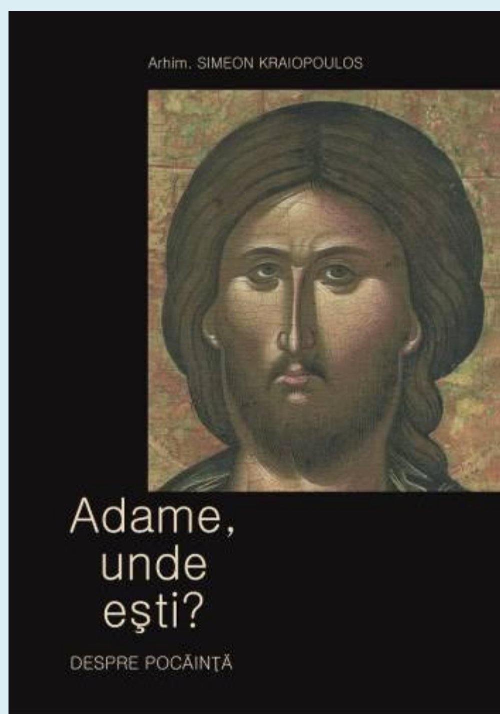
Fariseul spune despre sine că este mai bun decât vameşul, care e un păcătos. Vameşul nu-l contrazice, dimpotrivă, îi dă dreptate. De câştigat din acest dialog purtat prin mijlocirea lui Dumnezeu iese mai câştigat însă vameşul, nu virtuosul fariseu.

De câte ori nu ne aflăm şi noi în situaţia fariseului, crezând că avem dreptate şi, culmea!, chiar având dreptate în cele pe care le susţinem în relaţia cu un altul. Dar, chiar şi aşa să fie, obiectiv vorbind, la ce ne foloseşte? La ce ne ajută să avem dreptate? Dobândim mai multă pace, mai multă dragoste? Suntem mai fericiţi? Categoric, cea mai bună afacere pe care o putem face în relaţie cu ceilalţi este să vindem dreptatea, pentru a ne cumpăra pacea.

Iată o cale sigură de a ne îmbunătăţi viaţa, scutindu-ne şi de un stres cumplit. A căuta să ai dreptate este extrem de obositor. Este epuizant efortul de a te îndreptăţi mereu, de a căuta argumente care să-ţi justifice acţiunile sau afirmaţiile. Cel mai simplu este să fii mereu pregătit să le dai dreptate celorlalţi, chiar şi atunci când te jignesc sau spun cuvinte grele despre tine. Nu e uşor, ştiu. E nevoie să cerem mereu ajutor de la Dumnezeu, spre a nu ne tulbura. Dar când ajungi să te lepezi de dreptatea ta, guşti dintr-o pace ce aduce în inimă o dulceaţă de negrăit. Te protejezi, astfel, de atacurile care oricum vin asupra ta şi eviţi şi acel chinuitor zbucium sufletesc.

Când îţi vezi dreptatea, Îl blochezi pe Dumnezeu în afara ta. El nu mai are cum să-ţi ajute, căci tu îţi eşti suficient ţie însuţi. Tu dai verdicte, tu decizi unde-şi are locul fiecare. Eşti un soi de antihrist, pentru că te pui în locul lui Hristos şi împarţi dreptatea în locul Dreptului Judecător. Când renunţi la dreptate şi alegi să-ţi vezi păcatele, atunci faci loc lui Dumnezeu în viaţa ta. A suferi nedreptatea, a nu te îndreptăţi pe tine - iată o cale sigură de a trăi cu pace pe acest pământ, dar şi de a agonisi dumnezeiasca Împărăţie. Să fim pragmatici: e de preferat această atitudine şi pentru că e mult mai uşor a renunţa la îndreptăţire, decât a te lupta mereu să demonstrezi celorlalţi câtă dreptate ai.

Părintele Simeon Kraiopoulos despre duhul semeţ al epocii noastre şi obrăznicie ca demonizare. Demonii fug numai de smerenie

Problema nu este doar să faci ceva bun, trebuie să faci şi bine/ Înrâurirea demonică sau impertinenţa omului de astăzi

Nu trebuie doar să facem ceva bun, trebuie să facem şi bine. Nu este suficient doar să meargă creştinul la Biserică, ci este necesar să meargă pregătit şi cu bună cuviinţă.

Şi lucrul cel mai sfânt să-l facă cineva, dacă nu-l face bine, nu numai că nu-i foloseşte, dar îl şi vatămă. Această regulă este valabilă şi pentru apropierea omului faţă de Dumnezeu prin mijlocirea preotului la care vine să-şi mărturisească păcatele. Omul vine să se mărturisească, dar trebuie să se pregătească bine.

Ca să aflăm răspunsul fiecărei probleme trebuie să începem de la bază. ***Ce înseamnă, de fapt, păcatul? Ce înţelege omul prin a păcătui? Ce se întâmplă, de fapt? Omul a fost copilul lui Dumnezeu, ascultător, smerit, avea bucurie deplină când era cu Dumnezeu. Totul era Dumnezeu şi mişcarea lui era îndreptată spre Acela. Nu arunca nici măcar o privire spre sine. Privea spre Dumnezeu, îl fixa pe Dumnezeu, înainta spre Acela, îl iubea, cugeta la El. Cât timp a avut această relaţie cu Dumnezeu, omul a fost fericit şi mulţumit, s-a asemănat cu Dumnezeu.***

Prin păcat, starea aceasta a omului a încetat să mai existe. El s-a mândrit şi, din pricina egoismului său, din evlavios şi smerit faţă de Dumnezeu a devenit obraznic, impertinent, semeţ. Realitatea de astăzi şi duhul actual mărturisesc faptul că fiecare om este pregătit să se semeţească.

Desigur, găsim îndreptăţiri pentru aceasta: „îl vom lăsa pe celălalt să fie mai tare decât noi, să ne nedreptăţească”? Omul nu se semeţeşte din motivul pentru care crede că o face. Această atitudine nu-i aduce izbăvirea şi nu-l mântuieşte.

Ceea ce ne face să ridicăm capul cu obrăznicie, să pierdem din suflet evlavia, cucernicia, zdrobirea de inimă, smerenia, pocăinţa, nădejdea şi credinţa în Dumnezeu, este tocmai lucrarea demonică. Diavolul a zis: „Mă voi urca mai sus decât Dumnezeu!”. După cădere sufletul se află sub această influenţă demonică, care înseamnă înfumurare, înălţare mai presus de Dumnezeu. Năzuinţa este să-L calce în picioare pe Dumnezeu. Vedem acest lucru astăzi. Dacă am dori să aflăm care sunt principalele trăsături ale societăţii de astăzi, ale lumii contemporane, am putea spune că sunt obrăznicia, impertinenţa, egoismul, nepăsarea faţă de Dumnezeu.

Demonul este alungat doar prin smerenie

Când omul pătimeşte, când este constrâns se îndreaptă spre Dumnezeu. Se apropie de Dumnezeu, prin mijlocirea preoţilor cu un duh impertinent. În acest fel Dumnezeu este inabordabil.

Trebuie să te smereşti, omule, să-ţi zdrobeşti inima, să simţi înlăuntrul tău prăbuşindu-se zidirea deasupra căreia te înalţi egoist! Să te arunci la pământ, să devii nimic, să-ţi rămână nădejdea doar în milostivul Dumnezeu! Numai astfel, Domnul te va primi, te va asculta, se va milostivi, te va milui şi-ţi va da binecuvântarea Sa, harul Său. Numai astfel vei deveni un om fericit.

Cum va fi convins omul de astăzi să-şi plece puţin capul, să-şi tempereze cutezanţa şi îndreptăţirea de sine, să nu aibă despre el părerea că este deştept, că ştie, că poate. Cum oare?

Această înfumurare demonică nu apare doar în cazurile maladive. Într-o formă mai uşoară sau mai gravă, ea apare la toţi. Acesta este duhul epocii. Sunt socotite drept sănătoase obrăznicia, insolenţa, demonicul.

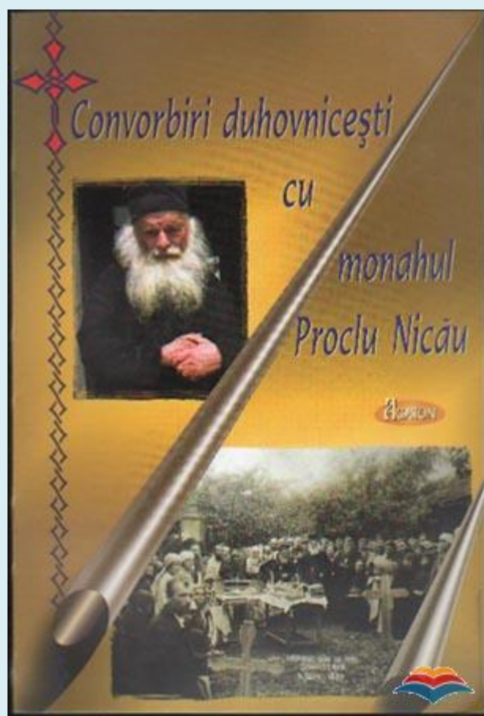
Să mergem la Biserică, dar să mergem cu cuviinţă. Nu doar să ne mărturisim, ci să o facem aşa cum trebuie. Nu doar să devenim amabili şi atenţi, ci să dăm importanţă la ceea ce se întâmplă în sufletul nostru. Să păşim smeriţi cu sentimentul păcătoşeniei. Demonul doar prin smerenie fuge de la om. Nu pleacă prin meşteşug, nici prin fapte. Demonul simte doar văpaia smereniei.

Demonul se demonizează, dacă putem să spunem aşa, când întâlneşte smerenia. Acest lucru îl observăm, adeseori, şi la oameni. Unul pare, la suprafaţă, omul cel mai duhovnicesc, lasă această impresie, dar când întâlneşte un om cu adevărat smerit, nu-l suportă. Se va repezi asupra lui ca să-l sfâşie. Desigur, omul smerit nu păţeşte nimic.

[…]. Cei mai mulţi vom alerga să ne spovedim. Să avem şi aceste lucruri în vedere. Să nu facem o mărturisire formală, ci o mărturisire corectă. Să nu facem doar un lucru bun, să-l facem şi bine. Să ne apropiem de Dumnezeu aşa cum se cuvine şi să cerem mila Lui. Şi Dumnezeu ne-o va da. Acesta nu Şi-a întors şi nu-Şi va întoarce, niciodată, faţa Sa de la noi. Nu ne va lipsi de mila Sa.

(din: Arhim. Simeon Kraiopoulos, "Adame, unde eşti? Despre pocăinţă ", Editura Bizantină, Bucureşti, 2008)

Părintele Proclu: "Poate să aibă cineva fapte bune cu grămada; dacă nu are smerenie şi căinţă, degeaba! Dumnezeu iubeşte pe omul smerit şi nebăgat în seamă. Duhul Sfânt îl lasă în părăsire pe cel ce se mândreşte"

Smerenia şi dragostea/Nevoinţa fără dragoste şi smerenie e de plans/Cel ce se mândreşte cade în curvie

Care e cea mai mare virtute pe care o poate dobândi creştinul?

- Cea mai mare virtute îi smerenia. Poate să aibă cineva fapte bune cu grămada; dacă nu are smerenie şi căinţă, degeaba! Şi dacă şi-a pus în gând că „eu sunt mai bun ca altul!", a pierdut. Am pierdut! Asta e… Da, atâta spun, vă spun: este putere dumnezeiască şi este putere mare…

Creştinii să caute a căpăta aceste două virtuţi: smerenia şi dragostea. Căci cine capătă aceste două virtuţi Duhul Sfânt îl învaţă mila, pentru că din dragoste izvorăşte mila. Şi dacă are milă de toţi, adică de aproapele, nu poate greşi. Iar dacă a căpătat smerenia nu mai judecă pe altul, nu mai cântăreşte pe altul, el se vede pe el mic şi păcătos.

Dumnezeu iubeşte pe omul smerit şi nebăgat în seamă de nimeni. N-ai văzut? Toţi sfinţii au avut smerenie. Şi care zice că-i sfânt îi înşelat de diavol. Sfinţii, ei nu s-au

socotit că-s buni, ci că sunt nevrednici, gunoiul pământului. Uite, asta e. Şi când vei auzi pe cineva că se recomandă el ca sfânt, acela e înşelat de diavol.

Atâta a iubit Dumnezeu omul smerit, încât i-a iertat şi păcatele pe care le-a făcut. Dumnezeu îi plin de bunătate, dar Dumnezeu nu iartă mândria. Toate păcatele le iartă, dar mândria nu o iartă!

Şi cel ce se mândreşte cade în curvie. Asta e cu cel ce se mândreşte… Adică Duhul Sfânt îl lasă în părăsire. Şi când vede că a căzut, pe urmă-l doare capul, dar pe urmă învaţă smerenia. Uite asta e, asta-i treaba… Şi ca să nu ne părăsească Duhul Sfânt, trebuie să-ţi zici aşa în minte: toţi sunt mai buni şi eu sunt cel mai păcătos.

Şi când îmi vine gândul să zic ceva să mă răzbun, îi spui aşa la gând: „Am să-i zic, dar nu azi - am să-i zic mâine“. Până mâine, mai zic o rugăciune, mai fac rugăciuni la noapte şi Duhul Sfânt va izgoni acele duhuri şi mâine nu-i mai zic nimica. Astfel te bucuri că ai putut birui răutatea din tine. Asta-i treaba…

Mai zic: prin smerenie, prin căinţă, se poate repara, dacă mai sunt zile şi mai este viaţă. Dar când o pus mâinile pe piept şi o ieşit sufletul, cu atâta o rămas. Omul cât îi în viaţă se poate întoarce din păcat, se poate să facă din cele bune, mai bune, şi s-ar putea să facă din cele bune, mai rele.

Spunea cineva: „Dacă ai un copac cu fructe şi n-are frunze, se pot vătăma fructele”. Aşa mi-a spus un părinte. Mi-a spus că de vreau să mă fac călugăr, cât pot, să doresc a fi nebăgat în seamă. Dacă eu caut să fiu nebăgat în seamă, atunci Duhul Sfânt mă ajută. Iar mai ales nu am voie să mă supăr nici pe cei mari, nici pe cei mici. Dacă eu mă supăr că nu m-o băgat în seamă, am pierdut tot, am picat pradă vrăjmaşului… Vai de mine! Dumnezeu să vă ajute!

Mândria e a oamenilor nebuni

S-o întâmplat pe timpuri ca un tânăr să fie luat în robie. Şi acel tânăr a stat în robie vreo 20 de ani, poate şi mai bine. După ce a fost eliberat, i s-a dat un cal, o geantă cu mâncare şi 3 galbeni. Apoi a plecat în ţara lui. Şi a văzut undeva un moşneguţ unde lumea de pe lume venea şi-l îmbulzea. Tânărul s-a dat jos de pe cal şi a întrebat pe locuitori: „Ce-i acolo?”.

Un om i-a răspuns: „Un moşneguţ înţelept. Dacă-i dai un galben, îţi dă un cuvânt de folos”.

S-a dus şi el la moşneguţ şi i-a dat un galben.

Atunci moşneguţul i-a spus: „La apă mare să nu te faci viteaz”.

Tânărul s-a gândit mai bine şi a hotărât să-i mai dea un galben, să vadă ce-i va mai spune. Bătrânul înţelept i-a zis: „Mânia de seară să o amâni pe mâine.”

Primind şi cel de-al doilea sfat, tânărul s-a urcat pe cal şi a purces la drum. Când era aproape să treacă o apă mare, a venit puhoiul, un puhoi mare de apă. A văzut în timpul acela un tânăr, tot ca el, pe cal, care a încercat să treacă puhoiul, dar s-a înecat. Doar calul a ieşit, dar pe călăreţ nu l-o mai văzut. Şi ce-o făcut acest tânăr? O stat până ce o scăzut apa şi pe urmă s-o urcat pe cal ducându-se spre patria lui.

Acolo ajungând, ce s-o întâmplat? La casa lui aflându-se, a văzut printr-un gemuleţ al casei un tânăr culcat în patul său. Era băiatul lui, dar el nu ştia acest lucru. Îl ducea gândul să-l omoare. A mers totuşi la fratele său să-l întrebe cine este cel din casa lui. Fratele său i-a amintit că atunci când o fost luat în robie, soţia sa rămăsese grea. Iar cel din casă e fiul lui.

Şi a dat apoi el slavă lui Dumnezeu de primejdiile de care fusese scăpat. Căci avea să se înece ori avea să facă crimă. Moşneguţul acela era văzător cu duhul. Acesta i-a descoperit ce avea să se întâmple.

Sunt trepte, trepte de rugăciune… Ai văzut, moşul acela despre care vorbeşte şi Părintele Cleopa? Moşul Gheorghe, era tânăr. Lucra la brutărie. Şi el proorocea lucruri care se adevereau. Oamenii de acolo, mai glumeţi, îl întrebau: „Moş Gheorghe, când prooroceşti ceva, aşa se întâmplă. Dar de dumneata când prooroceşti?“. Atunci el a zis: „Ehe, măi băieţi, eu când voi muri o să tragă clopotele în toată lumea.” Şi aşa a fost. Când o început războiul, s-au tras clopotele în toată lumea, căci aşa se anunţa atunci năpasta războiului. Moşul Gheorghe a murit într-o clopotniţă a unei biserici, nebăgat în seamă.

Mulţi îl judecau, considerându-l nebun. Căci el, atunci când erau călduri umbla îmbrăcat cu cojocul, iar când era frig umbla desculţ. Dar de rugăciune nu se lăsa niciodată. Când spunea un cuvânt, trezea sufletul.

Despre el am auzit că a vrut să se urce în tren şi să călătorească până undeva. Fiindcă nu avea bilet l-au dat jos, dar trenul nu mai pornea. După ce s-a urcat înapoi, a pornit şi trenul. El avea pe Duhul Sfânt. Era un om sporit. Aşa se spune: „Bunul Dumnezeu descoperă veşnicia la cei smeriţi!“. Sunt şi acum prin mănăstiri

părinţi care sunt foarte sporiţi, dar ei se tem de mândrie ca de şerpi. Ei se acoperă cu vălul smereniei că nu au nimic, nearătând că sunt sporiţi.

- Şi e bine aşa?
- E bine, că stau acoperiţi şi nu poate să-i jefuiască vrăjmaşul. Pentru aceia care au ajuns la o smerenie desăvârşită, chiar dacă i-ar lăuda toată lumea, ei nu se bucură de lauda nimănui. Ei ştiu că trebuie să meargă la judecată şi nu mai au nevoie de lauda nimănui.

Dacă mă duce cineva legat de mâini şi de picioare la judecată spre moarte şi ar vrea să mă laude cineva, ca astfel să scap, nu-mi trebuie! Mai bine rabd pentru Hristos. Duhul Sfânt nu mă va lăsa pentru păcatele mele să mă mândresc, căci mândria e a oamenilor celor nebuni.

Duhul mândriei e aşezat lângă scaunul nebuniei şi al ieşirii din minţi. Mândria nu e a oamenilor sănătoşi, ci a oamenilor bolnavi, ca mine.

Cum ştie să mă laude, ştie şi să mă ocărască

Cum să căutăm smerenia?
- Smerenia noi o căutăm aşa: de câte ori mă laudă cineva, să nu primesc acele laude. Şi, dacă în caz că vine timpul şi te-o lăudat cineva, n-ai voie să-l ocărăşti; că, dacă-l ocărăşti, dai în altă groapă şi mai rău. Şi ştii ce? Trebuie să spui aşa: această persoană mă laudă, dar el nu ştie de lupta mea. Şi faci cum a zis Părintele Cleopa: „Dacă vezi că te laudă, spui în gând: apoi cum ştie să mă laude, tot aşa ştie să mă şi ocărască!”. Iar dacă el mă laudă şi conştiinţa mă mustră, nu mai am nevoie de lauda lui. El mă vede ca un ou roş şi când îl spargi pe oul roş vezi că-i plin de gunoi şi-l zvârli cu tot cu coajă. Nu-ţi mai trebuie; aista sunt eu.

Dacă n-am dragoste, n-am nici smerenie

Bunul Dumnezeu doreşte să ridice sufletele cu aceste două virtuţi - smerenia şi dragostea. Ele nu se pot despărţi, dacă am smerenie am şi dragoste, dacă n-am dragoste, n-am nici smerenie. E o virtute întreagă, dar, ca să se poată înţelege, sunt două virtuţi. Când se duce cineva în mănăstire, vrea să se pocăiască, să se liniştească, să se roage. Dar, când ajunge şi dă cu ochii de duşmanul lui, n-are ochi să-l vadă - atunci cade din lucrarea lui. Gata! Şi de asta Sfinţii Părinţi îi îndeamnă pe toţi care doresc pocăinţă şi doresc să sporească, întâi aceste două virtuţi să le câştige.

Şi-am văzut în mănăstiri pe vremea mea când venea un frate sau o soră, căutau părinţii să îi ajute să poată căpăta aceste două virtuţi - smerenia şi dragostea. Mi-aduc aminte, când eram frate în mănăstire, eu eram mic şi mi-au crescut nişte mustăţi de parcă eram, aşa mi s-a părut mie, ca un pitic. Şi fraţii, când găteau treaba la vite, mă trăgeau unul de opinci, altul de mustăţi şi mă tot necăjeau şi râdeau de mine. M-am dus la părintele şi m-am plâns lui. Şi părintele m-a învăţat aşa: „Dacă fraţii râd de tine, râzi şi tu cu ei tot de tine, dar nu cumva să râzi de ei, că pierzi!”. Şi am făcut aşa cum m-a învăţat, iar acei fraţi, când au văzut aşa, s-au întristat şi nu mi-au mai zis nici „Du-te-ncolo”, adică şi-o căutat fiecare de nevoinţa lui.

Când Duhul Sfânt se va atinge de inima cuiva, atunci simte dragostea şi smerenia duhovnicească. Şi aceste lucruri numai dacă le-o simţit cineva te înţelege. Că ele n-au culoare ori chip. Dar dragostea duhovnicească şi mila care izvorăşte din ea şi smerenia, acestea sunt daruri de la bunul Dumnezeu. Şi aşa le simte cineva: ducându-şi viaţa în mod simplu şi nebăgat în seamă de nimeni. Şi să se silească pe cât poate a se păzi de cele mici; căci cel care nu se poate păzi de cele mici, nu poate spori nici la cele mari.

Nevoinţa fără dragoste şi smerenie e de plâns

Creştinii care au smerenie şi dragoste, Duhul Sfânt îi ajută să poată scăpa de aceste ispite de care sunt înconjuraţi. Pentru că aşa spune, că celor smeriţi cu inima Duhul Sfânt le descoperă tainele. Dar, ca să spun aşa, e foarte greu a căpăta aceste două virtuţi. Nu le poate căpăta cineva peste noapte. Iar care spun că-s nevoitori şi n-au ochi să-i vadă pe ceilalţi, aceia sunt, săracii, de plâns, pentru că - aşa zice un Sfânt Părinte - trebuie a urî boala (păcatul), dar nu pe bolnav (păcătos).

Şi atunci bunul Dumnezeu va rândui ca să putem birui acele duhuri; dacă eu duc viaţă de pocăinţă, Duhul Sfânt ne dă putere prin semnul Sfintei Cruci. Prima dată, când începe lupta duhovnicească, Duhul Sfânt îţi dă putere să-ţi scoată din inimă gândurile răutăţii iar cu timpul, dacă nu dai înapoi ci rămâi statornic, poate şi din trup să depărteze acele duhuri. Dar, de multe ori, se poate ca Duhul Sfânt să ne lase descoperiţi când vin acele duhuri asupra noastră. Dar pe măsură ce facem semnul sfintei cruci, pe acea măsură ne ajută şi biciuieşte pe duhuri. Dar cât timp eu visez ca să ajung ceva mare, sunt înşelat de diavol.
Dacă, din ascultare, ajunge cineva ori Preasfinţit, ori duhovnic, ori iconom, atunci trebuie a dubla smerenia. Trebuie să-ţi zici aşa în minte: „Doamne, întăreşte-mă să pot face această ascultare!” Iar dacă simţi că nu poţi duce lucrarea, dublezi smerenia şi aştepţi până ce bunul Dumnezeu te va întări, ca să o poţi duce.

Dar am observat ceva: era un părinte foarte nevoitor şi cam bolnav şi Părintele Cleopa a vrut să-l facă preot, chiar şi duhovnic. Dar el nu a vrut şi a spus părintelui: „Eu peste un an de zile trebuie să plec”. Şi a rămas tot călugăr. El m-a învăţat cum să vieţuiesc ca să pot scăpa de multe curse ale vrăjmaşului. Şi anume: să trăiesc nebăgat în seamă şi de cei mari şi de cei mici, dar să nu-i urăsc pe cei care mă ponegresc. Astfel voi scăpa de multe şi felurite curse.

Când te pui la rugăciune, să n-ai nimic asupra cuiva. Dacă are altul asupra ta e doar treaba lui, nu-i treaba mea. Dar eu am datoria să mă rog şi pentru el şi să-i doresc binele. Sunt multe încercări pentru smerenie, de aceea e foarte greu să o dobândeşti. Ştie diavolul că dacă omul o căpătat aceste două virtuţi - smerenia şi dragostea - Duhul Sfânt nu-l lasă în părăsire.

Smerenia nu o capeţi din fapte bune

Fără încercări, fără ispite, nu capeţi smerenia. Şi nu o capeţi din fapte bune. Pe măsură ce omul e lovit şi de diavol, şi de oameni, şi din toate părţile, atunci el cade într-o deznădejde, dar nu una totală, Doamne, fereşte!, ci una pasivă, cum că nu mai are încredere în el, nici în oameni, ci are încredere deplină numai în Dumnezeu, Care poate să-l ajute. Atuncea vede că adevărul e numai la Dumnezeu. Dar întâi nu mai are încredere în el şi vede atunci că şi oamenii sunt ca şi el. Trebuie să am milă pentru oameni, dar să nu am încredere că m-ar putea ajuta.

Şi pentru toţi care se luptă cu firea lor să capete adevărata smerenie, să ştie: pe măsură ce caută smerenia în acea măsură li se descoperă Duhul Sfânt. Proorocul David spune aşa: „Multă este mulţimea bunătăţii Tale, Doamne, pentru darurile pe care le-ai ascuns de la cei ce se tem de Tine”. Duhul Sfânt ne descoperă aici că nu cumva alte duhuri să-i înşele pe cei slabi. Le ţine acoperite şi, pe măsură ce sporim în smerenie, Duhul Sfânt descoperă câte o părticică şi atunci ne vom simţi plini de bucurie.

Spunem că Dumnezeu este cu noi. Dar nu oricând simţi bucuria aceasta, ci mai ales atunci când ai răbdat ceva pentru adevăr ori făcând ascultare ai răbdat năpaste şi nu te-ai războit. După cum rânduieşte Bunul Dumnezeu, sufletul poate răbda orice năpaste.

- Cum putem să ne smerim şi să sporim?
- Uite cum îi: dacă toţi ne smerim, toţi câştigăm. Şi care pune la încercare, prima dată să aibă smerenia înăuntru, fără să o vadă ceilalţi, nu-i nevoie să se vadă smerenia.

(Din: Pr. Nicolae Nicau, “Convorbiri duhovniceşti cu monahul Proclu Nicau” Editura Agaton, 2011)

“Iată că au venit din nou săptămânile pregătitoare pentru marele Post!” - Duminica vameşului şi a fariseului: “Trebuie să simţim, şi să simţim adânc, că nu merităm absolut nimic şi nu putem pune temei pe nimic din cele ale noastre”. Părerea de sine - gândul cel mai rău pentru lucrarea duhovnicească!

Duminica vameşului şi a fariseului: Apostol: II Timotei 3,10-15; Evanghelie: Luca 18,10-14

Astăzi pătrundem în perioada pe care o cuprinde cartea de cântări pentru Postul mare, Triodul. Aceasta este prima dintre cele trei Duminici de dinaintea Postului mare în sine, care ne duce apoi la Pătimirea lui Hristos. Astăzi suntem invitaţi să cugetăm la pilda vameşului şi a fariseului.

Este interesant faptul că pericopa evanghelică de astăzi începe abrupt. Nu se citeşte versetul precedent, care introduce episodul în discuţie: „Către unii care se credeau că sunt drepţi şi priveau cu dispreţ pe ceilalţi, a zis pilda aceasta”. Acest verset dă de gol morala poveştii. Ne-ar putea face să înclinăm de o parte sau de alta. În schimb ne sunt înfăţişate pur şi simplu două personaje: un fariseu - un membru credincios, virtuos al instituţiei religioase, şi un vameş - evident un personaj negativ, cel care ia bani de la aproapele său pentru a-i da străinilor urâţi de conaţionalii săi. Ni se cere să ne identificăm cu unul sau altul dintre aceste personaje.

Însă datorită familiarităţii noastre cu acest text din Evanghelie, pilda nu are aceeaşi putere. Ştim deja că fariseul este oarecum un păcătos şi că ar trebui să fim de partea vameşului. La urma urmei, nu este mai uşor să fii de partea vameşului? Se pare că nimeni nu se aşteaptă la ceva bun din partea lui!

Dacă nu analizăm mai profund problema, ne aflăm în pericolul de a face aceeaşi greşeală ca fariseul. Oare nu spunem din clipa în care auzim cuvintele de început: „Slavă Domnului că nu sunt ca el!”?

La drept vorbind, problema fariseului nu este faptul că este oarecum păcătos, fiindcă chiar nu este - cel puţin nu în sensul obişnuit al cuvântului. El nu a făcut nimic rău; de fapt, el este un om virtuos, absolut devotat Legii, neclintit în îndeplinirea obligaţiilor religioase: merge la templu, ţine postul orânduit şi dă bani săracilor. Nici nu este doar un ipocrit, drept pe dinafară, dar fără credinţă adevărată în Dumnezeu. Nu, el atribuie explicit lui Dumnezeu viaţa sa cinstită şi îşi exprimă recunoştinţa pentru asta; el chiar îşi începe rugăciunea mulţumindu-I lui Dumnezeu.

Şi totuşi cât de urât sună cuvintele lui. El de fapt este „un drept, care piere întru dreptatea lui”, după cum spune Ecclesiastul (7,15). Cuvântul care apare cel mai frecvent în rugăciunea sa este cuvântul „eu”: eu am făcut toate acestea şi aşa mai departe. El îi mulţumeşte lui Dumnezeu, dar în realitate se gândeşte la propria sa persoană, la ce a făcut şi la ce merită. Îi reaminteşte lui Dumnezeu de toate lucrurile pe care le-a făcut ca să se asigure că Dumnezeu îi recunoaşte valoarea. Făcând astfel, el demonstrează că, de fapt, este satisfăcut de purtarea sa morală, mulţumit de sine, de virtuţile şi religiozitatea sa. În sfârşit, el nu are nevoie de Dumnezeu.

Cu siguranţă el nu are nevoie de Dumnezeul care ne avertizează că preferă absti-nenţa de la egoism, Care preferă un post exprimat prin compasiune faţă de săraci şi nevoiaşi, Care preferă mai degrabă jertfa unei inimi frânte şi smerite, decât jertfa arderilor de tot. Este limpede că nu se adresează unui astfel de Dumnezeu, fiindcă, de fapt, toate cuvintele fariseului sunt cuvinte care-i osândesc pe ceilalţi şi îl înalţă pe el. Iubirea sa de Dumnezeu nu este vizibilă printr-o inimă plină de compasiune faţă de ceilalţi; mai degrabă modul în care el înţelege ce înseamnă a trăi virtuos îl face să-i osândească pe ceilalţi.

Vameşul, de cealaltă parte, nu foloseşte deloc cuvântul „eu“; el nu are nimic să-I ofere lui Dumnezeu, nici măcar o scuză pentru faptul că este aşa cum este. El nici măcar nu caută cu privirea către cer, ci-şi ţine ochii în pământ - humus - în umilinţa

sa. Nu face decât să-şi bată pieptul şi să plângă cuprins de smerenie. Nu se mai poate încrede în nimic - cu siguranţă nu în propria persoană.

Dar nici nu se încrede în genul de purtare virtuoasă a fariseului, promovat de instituţia religioasă din care acesta din urmă face parte. Vameşul nu are nădejde în nimeni, în nimeni în afară de Însuşi Dumnezeu.

Iar Dumnezeul Căruia I se adresează este Cel care a propovăduit Evanghelia, Cel care a venit pentru a-i chema pe cei păcătoşi la pocăinţă, nu pe cei drepţi care cred că nu au nevoie de El.

Faptul că Dumnezeu îi cheamă pe păcătoşi este, într-adevăr, o veste bună, dar de la noi se vrea ceva mult mai greu decât fapte de evlavie: de la noi se aşteaptă să ne dăm seama că suntem păcătoşi! Nu trebuie să subestimăm dificultatea unei astfel de cerinţe, dificultatea faptului de a înţelege cât de mult avem nevoie de Dumnezeu.

Conform Sfântului Isaac Sirul, cel care ştie cum este cu adevărat, acesta este mai mare decât cel care poate învia morţii.

Să nu ne amăgim: cu toţii avem nevoie de Dumnezeu conform clauzelor Sale, nu ale noastre. Dumnezeu, în cuvintele Sfântului Pavel, a lăsat totul sub stăpânirea păcatului pentru ca noi să avem milă faţă de tot ceea ce există (cf. Rom. 11, 32; Gal. 3, 22). ***Noi avem mereu tendinţa să credem că putem ieşi singuri dintr-o situaţie, că ne putem îmbunătăţi, avem tendinţa de a ne conforma cu ceea ce noi credem că este dumnezeiesc, că îl putem chiar imita pe vameş (la urma urmei, ştim deja că ar trebui să fim ca el), şi apoi ne mândrim cu smerenia noastră!***

Dacă ne purtăm astfel, să fim siguri atunci că, prin drept-credincioşia noastră, ne vom înstrăina şi mai mult de Dumnezeu, precum fariseul; toată evlavia noastră, toate nevoinţele noastre ascetice ne vor fi spre osândă.

Aşadar, chiar în clipa în care mintea noastră se îndreaptă spre Postul mare, perioadă care este menită unei intensificări a modului în care păzim rânduielile bisericeşti - perioadă marcată de rugăciune şi post, fapte de milostenie mai mari aşteptate din partea noastră - chiar în această clipă ni se oferă drept avertisment această imagine a fariseului.

Ni se oferă şi exemplul vameşului, cel care a renunţat la tot, cel care-şi pune toată nădejdea în Dumnezeu. Despre o astfel de disperare tot Sfântul Isaac spune că nu

este nimic altceva mai puternic. Dar dacă, prin smerenie, ne încredinţăm că nu suntem decât ţărână în mâna lui Dumnezeu şi, într-un târziu, Îl lăsăm pe Dumnezeu să ne cârmuiască viaţa, să ne formeze aşa cum El doreşte - ce poate fi mai puternic decât aceasta?

Să ne rugăm ca toate strădaniile noastre din perioada ce se apropie să fie temperate de acea trăsătură a smereniei pe care o vedem la vameş, pentru ca Dumnezeu să poată fi cu adevărat slăvit în lucrările Sale.

(în: Pr. Prof. John Behr, "Crucea lucrează în lume: Omilii pentru perioadele liturgice de peste an", Editura Doxologia, Iaşi, 2016)

Pr. Noël Tanazacq - Tâlcul Evangheliei Vameşul şi Fariseul, prima duminică din Triod

Această parabolă este un moment duhovnicesc: prin ea Hristos ne dezvăluie cugetele dumnezeieşti, privirea lui Dumnezeu către Om. Astfel de descoperire nu putea fi făcută de către prooroci, ci putea ieşi doar din gura însăşi a lui Dumnezeu. Fiul ne arată miezul vieţii duhovniceşti, lăuntrice, de dincolo de aparenţe. Această parabolă se găseşte numai la Sfântul Apostol Luca, adică la Sfântul Pavel, pentru care Luca făcea slujbă de scriitor.

Domnul se află la sfârşitul lucrării sale din Galileea şi curând va începe „urcarea către Ierusalim" pentru a săvârşi mântuirea lumii; El istoriseşte atunci o serie de parabole, între care aceasta este cea din urmă. Este impresionantă prin realismul ei şi extrem de aspră pentru evrei, ca un „bici duhovnicesc".

Se cuvine mai întâi să amintim pentru ce Domnul istoriseşte această parabolă: „***Către unii care se credeau că sunt drepţi şi priveau cu dispreţ pe ceilalţi***" (*Luca 18, 9: acest verset trebuie adăugat la pericopa liturgică bizantină, care nu este redată în întregime, lucru care se întâmplă adesea cu lecturile din tradiţia răsăriteană.*). Cât de potrivită este această remarcă a lui Hristos! ***Avem adesea impresia, sentimentul că suntem buni, drepţi, ceea ce aduce aproape inevitabil comparaţia cu ceilalţi, care mereu e în avantajul nostru.*** Să ne amintim de preoţii şi cărturarii dinaintea orbului din naştere: ***„Noi suntem ucenici ai lui Moise …. Pe de-a-ntregul în păcate te-ai născut, şi tu ne înveţi pe noi?***" (Ioan 9, 28; 34); se simte aici tot dispreţul preoţilor pentru cei de jos… Întotdeauna este primejdios din punct de vedere duhovnicesc să aibă cineva o părere bună despre sine.

Cei doi oameni care urcă la Templu sunt două arhetipuri ale omului şi ale creştinului, diametral opuse unul celuilalt.

Un fariseu aparţine „castei” celei mai influente a iudaismului, am putea spune cea a „exclusiviştilor”. Cred în tot ce se află scris în Lege şi în Prooroci, şi pun în practică scrupulos preceptele lui Moise: se roagă, postesc, fac milostenie… Adesea sunt oameni remarcabili (Sfântul Pavel era fariseu).

Un vameş este un evreu care colaborează cu autorităţile romane. Acestea încasau de la ei taxele şi impozitele în avans, adică ei plăteau către vistieria publică romană taxele şi impozitele, şi îşi primeau înapoi plata percepând aceste taxe şi impozite luând pentru ei o parte importantă. Erau bogaţi şi duceau o viaţă fastuoasă, mai aproape de cultura greco-romană păgână decât de obiceiurile evreieşti. Evreii evlavioşi îi urau: nu le vorbeau, nu-i atingeau şi nu mâncau cu ei, pentru că erau „necuraţi” (atingeau banii idolatri, moneda romană cu efigia împăraţilor romani divinizaţi).

Dar amândoi fac o faptă bună: „urcă la Templu spre a se ruga”, adică se ridică duhovniceşte pentru a întâlni pe Dumnezeu. Însă, odată ajunşi la Templu, pe pardoseala unde călcau numai bărbaţii evrei, atitudinea lor (comportamentul lor dinaintea lui Dumnezeu) este din nou complet diferit.

Fariseul merge în faţă pe dalele templului lui Israel în apropiere de „primul văl” (la intrarea „Sfintei Sfintelor”) şi stă „în picioare”, drept ca litera I, sigur de el. Se roagă „în sine”: am putea aproape spune că face un solilocviu, că se ascultă pe sine. Cu toate acestea, rugăciunea începe bine: „Mulţumesc Ţie Doamne…”. Şi acestea sunt chiar cuvinte plăcute lui Dumnezeu. *Dar urmarea este îngrozitoare. Îi spune lui Dumnezeu: eu trăiesc într-adevăr bine; ceilalţi sunt răi: sunt hoţi, nedrepţi, desfrânaţi, nu ţin Legea. Iată acest îmbogăţit care este „în spatele bisericii” şi care se tăvăleşte în desfrâu… Bine că nu sunt ca dânsul! Eu ţin Legea: sunt un adevărat evreu.*

Putem să vedem că această rugăciune, care de fapt nu este o rugăciune, arată două păcate grave: pe de o parte arată o judecată de valoare absolută asupra celorlalţi, pe când Dumnezeu este singur Judecător. **Dumnezeu singur cunoaşte starea lăuntrică a inimii fiecăruia.** Ia locul lui Dumnezeu; şi pe de altă parte, acest om este mulţumit de sine, întors asupra lui însuşi, admirându-se pe sine. Nu se aseamănă lui Dumnezeu, care nu este întors înspre Sine. ***În Dumnezeu este o permanentă kenoză care îngăduie creaţia şi darul lui Dumnezeu către altcineva decât către Sine.*** Dacă Dumnezeu ar fi mulţumit de Sine, creaţia nu ar exista. Dumnezeu îşi retrage slava Sa pentru ca creaţia să poată exista. ***El este mereu „întru” (npos, pros) şi dăruieşte totul fără a aştepta nimic.*** În fond, cel mai mare

păcat al Fariseului este că nu are nevoie de Dumnezeu. Discursul său lăuntric nu este o rugăciune.

Vameşul face exact invers. Nu îndrăzneşte să înainteze, stă la intrarea în templu, nu îndrăzneşte nici măcar să ridice ochii la Cer, adică la Dumnezeu, şi deci se uită în jos, în pământ, şi îşi loveşte pieptul – ceea ce în Antichitate era semn de doliu - şi spune o rugăciune minunată: **„Doamne, miluieşte pre mine păcătosul"**, cuvinte care alcătuiesc practic Rugăciunea lui Iisus. ***Acest om a găsit o comoară: pocăinţa. Are o nesfârşită nevoie de Dumnezeu.*** ***Această rugăciune minunată, duhovnicească, este exprimată: iese din inima sa şi este rostită de buzele sale. Este adresată lui Dumnezeu: vameşul vorbeşte cu adevărat lui Dumnezeu.***
Aici Domnul rosteşte un cuvânt înfiorător: Vameşul, şi nu Fariseul, este îndreptăţit, iertat, pentru că a intrat prin poarta cea strâmtă, pocăinţa. Ce lovitură pentru evreii care ascultau! Căci Fariseii treceau drept oameni religioşi şi evlavioşi, modele, pe când vameşii erau urâţi. Domnul a ales dinadins un exemplu extrem pentru a zgudui sufletele, pentru a provoca o adevărată conversiune, o întoarcere a valorilor.

Cu toate acestea pilda sa nu este atât de departe de realitate, căci vedem în Evanghelie mulţi farisei mulţumiţi şi siguri de ei înşişi, care Îl atacă pe Hristos, şi câţiva vameşi care se convertesc (cum este Zaheu vameşul, sau poate chiar Matei, care era un perceptor pe nume Levi, chemat de Hristos).

Fraza de la urmă este cu adevărat un cuvânt dumnezeiesc, un logion, o lege duhovnicească: „***Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa.***" ***Drumul către înălţimile cereşti trece prin coborârea de sine voită: pocăinţa şi smerenia.*** Cel care vrea să urce trebuie mai întâi să coboare: este o antinomie duhovnicească. Partea a doua a frazei se aplică cu precizie lui ***Hristos: El S-a coborât pe Sine până la a lua chip de rob – şi chiar până la moarte – iar Tatăl Său L-a înălţat, dimpreună cu firea Sa omenească, peste ceruri.***

Pilda vameşului şi fariseului

Domnul ne învaţă să nu ne mândrim cu realizările şi cu puterile noastre, pentru că, după cum am văzut din Pilda Semănătorului, ***tot ceea ce avem este dar de la Dumnezeu***. Dumnezeu nu îi iubeşte pe oamenii îngâmfaţi, ci pe cei smeriţi: ***"Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har"(Iacob 4:6).***

Şi să nu uităm **cuvintele Domnului Iisus** ce spune: ***"Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi. Căci cu judecata cu care judecaţi, veţi fi judecaţi, şi cu măsura cu care măsuraţi, vi se va măsura"(Matei 7:1-2).***

Pe vremea Mântuitorului exista o grupare formată din nişte oameni care, deşi încălcau poruncile dumnezeieşti, se credeau sfinţi şi drepţi: fariseii. Aceştia erau doar în aparenţă credincioşi: se rugau la colţuri de stradă, când posteau îşi puneau în cap sac şi cenuşă, totul pentru a-i induce pe oameni în eroare cu privire la adevărata lor fire. Erau mândri şi aroganţi, dispreţuindu-i pe ceilalţi oameni, pe care îi considerau păcătoşi.

Iisus a condamnat de multe ori făţărnicia fariseilor, pentru ei rostind pilda aceasta:

Luca XVIII:
"9. Către unii care se credeau că sunt drepţi şi priveau cu dispreţ pe ceilalţi, a zis pilda aceasta:
10. Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu şi celălalt vameş.
11. Fariseul, stând, aşa se ruga în sine: Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca şi acest vameş.

12. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig.
13. Iar vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer, ci-şi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului.
14. Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa.”

După cum bine ştim, din cauza mândriei lui Lucifer, el şi îngerii care i-au urmat au căzut în păcat, transformându-se în diavoli; la fel şi Adam şi Eva, crezând că dacă vor mânca din pomul cunoaşterii vor fi ca Dumnezeu. Deci, ***mândria este începutul/mama tuturor păcatelor.***

Deasemenea, **smerenia este cea care îl duce pe om alături de Dumnezeu.** ***Dacă Iisus, care este atoateştiutor şi atotputernic este “blând şi smerit”, cu atât mai mult trebuie să fim noi care avem totul prin darul lui Dumnezeu.***

Nu trebuie să dispreţuim pe nimeni, pentru că toţi oamenii poartă în ei chipul lui Dumnezeu. Dumnezeu urăşte păcatul însă îi iubeşte pe păcătoşi, aşteptându-i să se întoarcă la El.

Pr. prof. Al. I. Durea - Predică la Duminica a 33 -a după Rusalii (a Vameşului şi a Fariseului)

Rugăciunea însoţită de mândrie, de lăudăroşenie, de dispreţ faţă de aproapele nostru, cu prea multă încredere în meritele noastre, este o blasfemie, o batjocură la adresa lui Dumnezeu şi a celorlalţi oameni. De aceea şi Învăţătorul nostru ne-a spus că fariseul, care a făcut o astfel de rugăciune, nu s-a întors mai îndreptat la casa sa (Luca XVIII, 14).

Știm cu toţii că rugăciunea este de nepreţuit ajutor în trăirea de toate zilele a creştinului şi că fără ea nici nu poate fi o adevărată viaţă creştinească. Într-adevăr, rugăciunea este înălţarea sufletului nostru către Dumnezeu pentru a-L prea-slăvi, a-I cere ceea ce avem nevoie şi a-I mulţumi pentru toate câte ni le dă El, în fiecare clipă. Ea este mijlocul prin care se asigură o legătură neîntreruptă, nemijlocită şi la îndemâna oricui, a făpturii cu Ziditorul său, a omului cu Dumnezeu, a fiului cu Tatăl său plin de dragoste şi înţelegere. Rugăciunea este totodată scara tainică şi minunată pe care ne putem ridica până la Dumnezeu, Părintele tuturor luminilor şi al veşnicelor bunătăţi. Ea este scara spre cer şi zborul de toate zilele al fiinţei noastre celei lăuntrice, către Dumnezeu.

Ne este de asemenea cunoscut tuturor faptul că rugăciunea este o cerinţă de seamă a sufletului credincios, căci ea răspunde nevoii de a ne afla mereu în legătură şi sub oblăduirea Celui veşnic. Domnul Hristos nu numai că ne-a dat atât porunca rugăciunii individuale, cât şi a celei în comun, dar viaţa Lui întreagă a fost o viaţă de rugăciune, întrucât „petrecea nopţi întregi în rugăciune”.

După exemplul Său, Sfânta Fecioară, Sfinţii apostoli şi toţi sfinţii şi-au depănat firul zilelor lor în necurmată rugăciune, facându-şi din ea un puternic şi ales mijloc de înduhovnicire şi de primire a bunătăţilor nestricăcioase, Rugăciunea, pentru a fi aplicată şi mai ales împlinită de Tatăl nostru cel ceresc, trebuie făcută într-un anumit fel şi este nevoie să fie însoţită şi de alte arme duhovniceşti, dintre care cea dintâi este smerenia, asupra căreia Sfânta Evanghelie ne atrage luarea aminte. Despre smerenia în rugăciune va fi cuvântul nostru de acum, şi mă rog de cuviincioasă ascultare.

Smerenia este acea putere sufletească, prin care îndepărtând de la noi orice gând de mândrie ne recunoaştem slăbiciunile, imperfecţiunea şi starea de dependenţă în care se află fiinţa noastră faţă de Dumnezeu. Smerenia este o frumoasă însuşire a sufletului creştin, o virtute dintre cele mai bine plăcute lui Dumnezeu, după credinţă, nădejde şi dragoste, virtute contrarie unuia dintre cele mai grele păcate din câte poate stăpâni inima omenească, păcatului mândriei.

Ca să ne convingem ce valoare are smerenia, să ne amintim mai întâi de viaţa petrecută de Mântuitorul Iisus Hristos în lume, lume pe care s-a străduit atât de mult s-o ridice cât mai sus pe calea dragostei şi bunătăţii.

Iisus Hristos din slava cea netrecătoare a dumnezeirii s-a coborât pe pământ şi şi-a ales ca mamă pe cea mai smerită dintre femei, s-a născut într-un staul de vite şi după ce a trudit într-un atelier de dulgherie, şi-a ales ucenici cărora le-a spălat picioarele şi a sfârşit prin a se lăsa batjocorit, scuipat, pălmuit, biciuit şi pironit pe cruce.

Întemeietorul credinţei noastre ne-a spus: „ Veniţi şi învăţaţi de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima" (Matei XI, 29) şi într-adevăr, între oameni, El a fost omul cel mai blând şi cel mai smerit din câţi au fost vreodată, iar blândeţea şi smerenia Sa au devenit măsura şi chipul spre care trebuie neîncetat să tindem.

La drept vorbind dacă stăm şi gândim cu înţelepciune şi dreptate, nu avem nici cel mai neînsemnat motiv şi nici un fel de în-dreptăţire ca trufia să pună stăpânire pe noi, şi ca să ne lăudăm de ceea ce înfăptuim prin singurele noastre puteri. Sunt daruri pentru dobândirea cărora nu avem nici un fel de merit, căci nimic n-am făcut noi spre a le avea. Sfântul Pavel, apostolul neamurilor, pornind de la aceste gânduri la care poate ajunge oricine, ne întreabă peste veacuri pe fiecare dintre noi: „Ce ai ce n-ai primit? Iar dacă ai primit, atunci de ce te făleşti, ca şi cum n-ai fi primit?” (I Corinteni IV, 7).

Iată deci, că înaintea lui Dumnezeu nu avem de ce ne mândri şi nu avem cu ce ne semeţi. Pentru aceste pricini atât de temeinice, viaţa de toate zilele a adevăratului ucenic al Domnului Hristos trebuie să se desfăşoare în cea mai curată şi mai profundă smerenie. Dar, după cum nu poate exista trăire creştinească fară binecuvântata smerenie, tot aşa nu poate fi rugăciune întreagă şi adevărată fară sfânta smerenie, care este ca sarea în bucate.

Rugăciunea însoţită de mândrie, de lăudăroşenie, de dispreţ faţă de aproapele nostru, cu prea multă încredere în meritele noastre, este o blasfemie, o batjocură la adresa lui Dumnezeu şi a celorlalţi oameni. De aceea şi Învăţătorul nostru ne-a spus că fariseul, care a făcut o astfel de rugăciune, nu s-a întors mai îndreptat la casa sa (Luca XVIII, 14).

Rugăciunea inimii sau a cugetului nostru, legată de aceea în puţine dar simţite cuvinte ale buzelor, rugăciune în care nu te ocupi de greşalele altora, ci arătând o adâncă şi sinceră căinţă, te referi numai la păcatele tale, rugăciune ca a vameşului din Sfânta Evanghelie este o rugăciune bineplăcută lui Dumnezeu, pentru că smerenia îi dă tot ce-i lipsea celeilalte. Pentru aceea, cu dreptate putem spune că rugăciunea vameşului este un înalt model de rugăciune, mai întâi prin smerenie şi în al doilea rând pentru că, în aşa de puţine cuvinte: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului” (Luca XVIII, 13) se cuprinde aşa de mult. Se află în aceste scurte cuvinte o rugăciune de cerere, dar totodată şi una de laudă şi mulţumire împreună cu o rugăciune a inimii şi a buzelor, adică toate formele de rugăciune.

Recunoaştem apoi, în rugăciunea vameşului afirmată, bunătatea şi milostivirea lui Dumnezeu, starea de păcate de care nu ne poate izbăvi decât ajutorul Lui, pe care-1 cheamă cu adâncă şi respectuoasă stăruinţă şi totodată ne aminteşte, fară cuvinte, să nu-i uite Dumnezeu nici nevoile pe care le are.

Mântuitorul ne asigură că vameşul, care s-a rugat astfel, s-a întors mai îndreptat la casa sa în înţelesul că, pe de o parte, rugăciunea i-a fost ascultată - şi nu putea să nu-i fie - iar pe de alta, că sufletul său s-a simţit uşurat, curăţit, împăcat, pentru că înlăturând orice urmă de trufie a pregătit în fiinţa sa, sălaş cuviincios şi bineplăcut Domnului.

Desigur, toate aceste rezultate, atât de fericite ale smeritului nostru rugător se datoresc smereniei, care i-au ridicat ruga atât de sus încununând-o cu bogate roade.

Drept încheiere, Mântuitorul Hristos rosteşte cu autoritate dumnezeiască acel adevăr veşnic, acea înaltă sentinţă morală de-a pururi valabilă: „Căci oricine se înalţă

pe sine se va smeri, iar cine se smereşte se va înălţa” (Luca XVII, 14), subliniind astfel încă o dată, cu toată puterea, rolul atât de mare al smereniei creştine, care desăvârşeşte viaţa creştinului şi rugăciunea lui.

Sunt multe alte cuvinte în Cartea Sfântă care preţuiesc smerenia. Acestea, cu toate, ne asigură că cei smeriţi primesc harul lui Dumnezeu (Iacov IV, 6; I Petru V, 3); că sunt auziţi de Dumnezeu (Psalmul IX, 12); că sunt izbăviţi de Dumnezeu (Iov XXII, 29); că sunt ascultaţi de Dumnezeu (Psalmul I, 17; LXVI, 2); şi că vor dobândi Împărăţia cerurilor (Matei V, 3; XVIII, 4).

Totodată Sfânta Carte ne învaţă să ne păzim cu toată împotrivirea de falsa smerenie (Coloseni I, 18, 23) şi de „mândria" smereniei, care pot deveni racile grele ale sufletelor, dar care nu pot înşela pe Dumnezeu, ci numai pe noi înşine sau în unele cazuri pe aproapele nostru, însă întotdeuna spre paguba noastră vremelnică şi veşnică. Dar, spre bucuria şi folosul nostru, trufia, mândria, vanitatea şi lăudăroşenia sunt lucruri din ce în ce mai osândite în zilele noastre, nu numai în numele Sfintei Evanghelii şi al unei credinţe religioase, dar chiar în numele omeniei, fiind înlocuite în viaţa cetăţenească cu cinstea, sobrietatea şi modestia, ceea ce nu poate decât să bucure sincer pe împlinitorii smereniei şi ai legii creştine.

Cuvânt de înaltă laudă şi neţărmurită recunoştinţă să aducem Domnului Hristos, pentru descoperirea acestui mijloc dumnezeiesc de mântuire, care este smerenia creştină, pentru că El însuşi a trăit-o aevea în viaţa Sa, şi pentru că ne-a învăţat şi pe noi, atât de convingător, s-o avem în toate împrejurările vieţii noastre şi mai ales în rugăciunile noastre cu care neîncetat s-o îngemănăm, pentru ca acestea să străpungă stihiile pământului şi să ajungă la treptele prea înalte ale Tronului ceresc.

Cu puterea smereniei să biruim mândria, acest greu păcat al tuturora. Nici slava deşartă, nici lăudăroşenia şi mai ales falsa smerenie să nu pună stăpânire pe omul nostru cel lăuntric şi să nu vorbească în numele nostru, nici în faţa lui Dumnezeu şi nici înaintea oamenilor.

Cu bărbătească strădanie să sădim în sufletele noastre smerenia cea sfântă, s-o ajutăm să prindă rădăcini adânci şi să ne împodobească viaţa, ca pe a Domnului Hristos, învăţătorul şi modelul nostru, spre care mereu trebuie să tindem, şi să ne însoţească mereu rugăciunile noastre dându-le frumuseţea şi puterea negrăită de a mişca inima Părintelui nostru al tuturor.

Alungând de la noi orice gând de mândrie şi recunoscându-ne, cu toată zdrobirea inimii, starea de păcat în care ne aflăm, să rostim mereu cu neprefacută smerenie,

ca şi vameşul din Sfânta Evanghelie de astăzi: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului", pentru ca şi noi să ne înălţăm în ochii Părintelui Celui veşnic şi să găsim odihnă sufletelor noastre, acum şi în veci. Amin.

Sursa: Pr. prof. Al. I. Durea (Glasul Bisericii, nr. 1-2, 1970).

„Se împlinesc două mii douăzeci și unu de ani în care Împărăția lui Dumnezeu a fost câștigată de cei care s-au pocăit” - Pr. Visarion Alexa

Dacă porți în tine o tensiune absolut firească să cunoști cine este Dumnezeu, nu poți face acest demers altfel decât aplicând în viața ta ceea ce Mântuitorul spune încă din primele zile ale propovăduirii Sale: să te pocăiești. Pocăința este fundamentul viețuirii creștine, iar Postul este, pentru omul creștin, un drum către ea.

Aud, adesea, oameni care spun: „Mi-aș dori o Biserică Ortodoxă mai veselă, cântecele stranei să fie mai vesele, nu ca de prohodire, Sfinții de pe pereți să fie pictați bucuroși, să fie o atmosferă ca-n alte confesiuni creștine. Pare că Biserica este retrogradă și incompatibilă cu lumea”. Oare chiar ar trebui să modificăm ceva în Biserică pentru a face o atmosferă mai veselă, oare are dreptate lumea aceasta care își dorește să fie pozitivă, sau acesta este firescul într-o Biserică ce are ca fundament pocăința? Se împlinesc două mii douăzeci și unu de ani în care Împărăția lui Dumnezeu a fost câștigată de cei care s-au pocăit, nu de cei care au fost zglobii, în căutare de pozitiv și de viață roz.

Oferim copiilor noștri sfaturi foarte importate: „Învață bine!”, însă vedeți dumneavoastră, sfaturile acestea sunt importante doar pentru lumea aceasta. Nu-i învățăm să-și cultive și inteligența emoțională. Mulți dintre noi gândim că ajungi să-L cunoști pe Dumnezeu citind o carte, acumulând informații despre Hristos, din filme și din cărți. Nimic mai fals ca lucrul acesta. Vedeți dumneavoastră, ne aflăm într-o perioadă a umanității în care majoritatea dintre noi știm a citi, suntem compendii de informații și suntem plini de opinii critice. Pe oricine aș opri pe stradă și l-aș

întreba despre... Biserică, de exemplu, e imposibil să nu aibă o opinie critică, foarte critică. Cel puțin în România, nu cred că există cineva care să spună: „Dom'le, nu mă pricep, nu știu exact, o să mai caut, o să mă informez!". Ne pricepem toți, la tot: la Biserică, la vaccinuri, la fotbal, la politică. Avem, noi românii, mai ales, un aparat critic veritabil. Nimeni nu critică mai bine ca noi. Conceptul acesta de creștin bine informat, cu un aparat critic dezvoltat, care încearcă o moralitate, o etică banală, se transformă într-un puritan.

Societatea românească trece acum printr-un act de puritanism. Ne dorim să curățăm societatea de orice urmă a răului, să o purificăm, însă dincolo de faptul că aceasta este aproape o utopie, pare că noi nu contribuim altfel la această purificare pe care zicem că ne-o dorim, decât criticând tot în jur.

Oamenii nu mai discută idei când se-ntâlnesc la masă, când ies la cafea, sau când dialoghează (mult spus) pe rețelele de socializare, ci doar critică. Credeți oare că trăind așa Îl vom putea cunoaște pe Dumnezeu încă din viața aceasta? Evanghelia Vameșului și Fariseului vine și ne spune că „Nu!". Dacă ești puritan, dacă mereu te compari cu ceilalți, așezându-te deasupra tuturor („Toți sunt hoți, eu nu sunt!", „Toți sunt mincinoși, eu nu sunt! Mie nu-mi place să mint, eu sunt mereu sincer, spun numai adevărul!") , nu-L vei cunoaște pe Dumnezeu. Ne dorim să avem o societate ca afară, ca în țările civilizate, dar nu facem absolut nimic să schimbăm ceva în dreptul nostru.

Evanghelia Vameșului și a Fariseului are aceeași valoare ca acum două mii de ani și ne spune așa: poți să-ți imaginezi tu că-L ai pe Dumnezeu, poți să trăiești criticându-i permanent pe ceilalți și apreciindu-te pe tine, însă nu vei fi niciodată îndreptat înaintea lui Dumnezeu. Știți că lumea arată la fel ca acum două mii de ani, când puritanii veneau la Iisus și-L criticau, și-L condamnau că stă cu păcătoșii la masă?! Știți care sunt însă cei mai sensibili și cei mai milostivi oameni? Oamenii care trăiesc în adânc de păcat și care sunt de o pocăință profundă, precum vameșul din Evanghelia de astăzi. Oamenii aceștia mereu au în spovedania lor un singur cuvânt: „Mă rog Domnului să se milostivească de mine, știu că sunt un om nenorocit."

Să știți că, dacă vreodată, bolnavi fiind, veți avea nevoie de un om care să vă ajute, să vă îngrijească, un astfel de om, care a trecut printr-o experiență neagră a vieții și care știe că doar din Mila lui Dumnezeu mai trăiește, vă va îngriji ca pe copilul lui. E plină lumea de puritani. Nimeni nu mai spune: „Din Mila lui Dumnezeu trăiesc, în mâinile Sale stă viața mea." Deși ne rugăm, deși postim, deși mergem la biserică, răul din lume nu pleacă. Ba, dimpotrivă parcă, umbra morții se lasă din ce

în ce mai mult peste pământul acesta pe care viețuim fără milă, fără iubire, fără părere de rău pentru greșelile noastre. Mereu plini de noi înșine, zdrobind tot ce e în jurul nostru.

Îndumnezeirea noastră nu este atât de departe de noi însă. A te îndumnezei înseamnă a te pocăi. Pocăința este calea cea mai concretă de a-L cunoaște pe Dumnezeu. Vom auzi de-a lungul postului mare rugăciunea minunată a Sfântului Efrem Sirul: „Doamne și Stăpânul vieții mele, dă-mi să văd păcatele mele și să nu osândesc pe fratele meu.” Nu-L vom cunoaște cu adevărat până nu vom începe această lucrare profundă. Ați văzut cum stătea vameșul în spatele bisericii, trântit la pământ? Nu de lene, ci de durere, pentru că realiza că doar din Mila Lui trăiește. Să ne străduim să schimbăm mintea noastră pentru că nu vom putea să schimbăm nici viața noastră, nici țara asta, nici pe copiii noștri, atâta timp cât nu vom începe să ne uităm profund și sincer înlăuntrul nostru. Nu ca să ne descoperim sinele (Doamne, ce ne mai mințim cu asta...!), ci ca să ne vedem păcatele, să vedem mizeria din noi, produsă de mintea, de gândurile noastre de răutate, de invidie, de egoism și să ne cutremurăm de „comoara” noastră lăuntrică. A noastră, nu a celorlalți!

Și-apoi, conștient de ce ai adunat înlăuntrul tău, zdrobindu-ți sinele (nu descoperindu-l, nu punându-l deasupra tuturor în cel mai egoist act), vei înțelege că pocăința nu este o stare etică, nu este puritanism, ci este așezarea ta înaintea lui Dumnezeu, cu inima frântă și smerită de suferința păcatelor tale și a întregii lumi care nu mai iese de sub umbra răului.

Cine credeți că este mai important înaintea lui Dumnezeu? Președintele SUA, sau cel mai inteligent om de pe pământ, sau cel mai bogat, sau un biet nenorocit care stă în întunericul camerei și al sufletului său și plânge pentru toată lumea...?! Începeți drumul acesta al pocăinței printr-un act suprem, acela al tăcerii. Tăceți! Nu mai vorbiți, nu mai dați glas gândurilor rele, nu mai răspundeți invitațiilor la bârfă, la critică, nu vă mai dați cu părerea despre ce nu cunoașteți. Când începi să taci, viața ta începe să se responsabilizeze, inima ta începe să se curățească.

Domnul să ne binecuvânteze să punem pocăința ca început bun al vieții noastre, să ne vedem propriile păcate și să nu judecăm pe aproapele nostru!

Părintele Visarion Alexa: „Citiți Noul Testament și veți vedea că nu rigoriştii, nu tehnocrații erau lângă Hristos, ci nenorociții, păcătoșii, vameșii și prostituatele”

Vameșul şi fariseul sunt două tipologii umane, amândouă aflate în Biserică. În Evanghelia aceasta, vedem ce face din om credința bazată pe frică şi pe reguli. E jalnic omul care se chinuie sub imperiul fricii şi al regulilor. În el, Domnul nu suflă.

Citiți Noul Testament și veți vedea că nu rigoriştii, nu tehnocrații, nu profesorii erau lângă Hristos, ci nenorociții, păcătoșii, vameșii, prostituatele, oamenii fără carte, aceștia erau atrași de El ca de un magnet. Cum așa, ne putem întreba? E o Evanghelie frumoasă la Luca: Un stăpân a dat averea lui în grija unui om şi când s-a întors stăpânul a aflat că sluga sa era necinstită, încasa prea mult de la oameni, făcea tot felul de matrapazlâcuri şi, auzind acestea, stăpânul i-a zis: „Dacă nu-mi aduci averea înapoi cum se cuvine, te pedepsesc!”. Sluga s-a dus şi a adus stă-pânului, înapoi, toți banii.

Toată lumea s-a întrebat: cine este omul acesta? Ştiţi cine este? Omul care ştie să ducă lucrurile până la capăt. Dacă eşti credincios în rău, Dumnezeu are milă de inima ta şi te va face credincios în bine. Deci, bine ar fi să fim ori credincioși în bine, ori în rău, să nu umblăm cu viclenii, cu jumătăți de măsură, formalişti. Din păcate, tocmai lucrul acesta îl întâlnim din ce în ce mai frecvent în Biserică: for-malismul. Formalismul este cel mai mare duşman al omului. În toate, dar mai cu seamă înaintea lui Dumnezeu.

Când vine omul şi mă întreabă: „Părinte, cum să mă rog? Câte metanii? Ce canon să fac?”, eu îi spun: „Doar vino şi lasă-L pe Dumnezeu să-ţi fie Învățător!”. Din toată inima îmi doresc să nu ne transformăm în oameni riguroşi înaintea lui Dumnezeu, în oameni care să împlinească reguli cu mare strictețe, iar inima noastră să fie departe, rece. Domnul zice: „Acolo unde este inima ta, acolo este şi comoara ta!”.

El ţinteşte întotdeauna adâncul omului, nu suprafața sa. În adâncul omului se dă marea prefacere, nu la suprafață, căci aceasta este înșelătoare. De aceea, poate de multe ori, oamenii s-au apropiat de El cu dorințe consumeriste, de a îndrepta lucruri, de a câștiga ceva, o casă, o mașină, un job, însă El întotdeauna schimbă aceste dorințe omenești în ceva veșnic, în dorul după Dumnezeu şi după viața veșnică, în dorul după existența care nu se teme de nimic.

Dumnezeu ne lasă icoane pe faţa pământului, icoane ce ne îndrumă să realizăm cum stăm în relație faţă de El. Nu e greu să trăim cu un picior în lumea aceasta şi cu unul în cea a lui Dumnezeu, însă trebuie să facem un efort în a înțelege lumea, în a înțelege cele pe care le trăim.

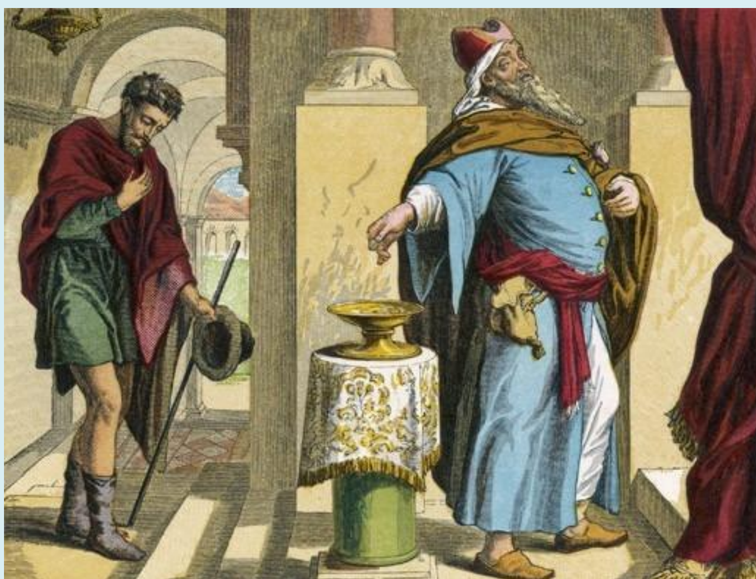
Ați văzut vreodată un om îndrăgostit sau vă amintiți cum ați trăit dvs această perioadă sau cum încă o trăiți? Ei bine, omul îndrăgostit nu mănâncă, nu mai bea, nu mai doarme, nu mai ştie ce e cu el, e în stare să facă orice sacrificiu pentru omul iubit. De ce credeți că a lăsat Dumnezeu această putere extraordinară în om? Vă îndemn să citiți „Cântarea Cântărilor” şi veţi înțelege că, așa cum iubitul își iubește iubita, sufletul omenesc Îl iubește pe Dumnezeu şi toate simptomele lipsirii de Dumnezeu sunt asemănătoare „simptomelor” omului îndrăgostit. Omul îndrăgostit de Dumnezeu, care nu-L mai găsește, care simte că nu mai e în inima lui, căruia Dumnezeu nu-i răspunde, nu mai mănâncă, nu mai bea... şi aşa ajunge la post... se roagă şi priveghează, Îl strigă cu un strigăt aproape până la deznădejde: „De ce nu vorbești cu mine? De ce nu mă lași să te văd?”. Și acest strigăt se transformă în rugăciune. Iar omul ce se roagă cu durere, învață să se roage curat şi acesta Îl va afla pe Dumnezeu.

Atunci când faci primul pas spre Dumnezeu, fă-o nu pentru că „așa trebuie” sau pentru că „e bine”, ci pentru că El nu te va judeca niciodată, nu te va oropsi niciodată pentru faptele tale. Între Dumnezeu şi om stă un singur lucru: mândria nebună a omului. Dacă vrei să stai departe de Dumnezeu, e simplu: imaginează-ţi că ai dreptate tot timpul.

Toată lucrarea pocăinței se vede cu adevărat atunci când, după modelul vameşului - care nu mai contabiliza păcatele sale, ci doar spunea necontenit, așezat în faţa Iubirii lui Dumnezeu: „Doamne, miluiește-mă pe mine păcătosul!” - vei ajunge să spui şi tu: „Doamne, nevrednic sunt de răi şi întotdeauna când voi avea impulsul de a mă ridica împotriva altui om, mă voi opri, pentru că-mi văd, în primul rând, păcatele mele”.

Dumnezeu nu caută dreptatea, legea, regula, căci altfel nu avea cum să fie ca un magnet pentru toți oamenii priviţi de societate ca fiind de cea mai joasă speță. Pereții bisericii noastre sunt pictați cu Sfinți care înainte de a deveni Sfinți au fost mari păcătoși. În lumea lui Dumnezeu nu contează dreptatea, așadar, ci doar inima omului, sinceritatea din ea.

Ierom. Maxim Morariu - Între milostenia umană și cea divină

Introducere

Pericopa de astăzi e una de-a dreptul referențială pentru spațiul exegetic. Tipologiile pe care le are în centru, o fac să fie folosită adesea, chiar și tangențial, în diferite discuții și dialoguri, nu doar în spațiul bisericesc.

Sfântul Luca o prezintă ca parte a unei suite de relatări în care Mântuitorul vorbește despre dreptate. Deloc întâmplător, după ce aduce în atenție situația văduvei stăruitoare și cea a judecătorului nedrept, El îi îndeamnă aici pe cei ce-L ascultau, să fie consecvenți și insistenți în rugăciune.

Apoi, vorbește despre un alt fel de insistență. Una supărătoare. Evanghelistul ține să prezinte destinatarii direcți ai acestei pilde, atunci când spune că: „către unii care se credeau că sunt drepţi şi priveau cu dispreţ pe ceilalţi, a zis pilda aceasta". Deși, de această dată nu este specificat acest lucru, din conținutul ulterior și din context, putem să ne dăm seama că fariseii intraseră din nou în vizorul lui Rhabi. Nu atât ei ca și castă, cât aroganța ce se ascundea în spatele tagmei care-i definea. Una care le devenise tuturor aspect identitar.

Templul și mulțimile de rugători

Cum templul era, la acea vreme, locul în care oamenii se adunau să se roage, iar viața Israelului era centrată în jurul religiei și a spiritualității, el reprezenta un pilon

important al religiosului și socialului deopotrivă. Oamenii se adunau acolo spre a împlini diferite prescripții rituale, la felurite soroace. Unii, cu vocație mistică, veneau mai des decât cerea Legea, în vreme ce alții, care locuiau în vecinătate, participau la toate activitățile lui. Întrucât primii creștini din spațiul ierusalimitean se vor forma în jurul templului, cultul nostru va fi influențat de cel al acestuia. Bunăoară, ceasurile, prezente cu precădere în viața monahală, sunt o reminiscență convertită a vieții liturgice iudaice.

Vameșul și fariseul

De această dată, Hristos nu vrea însă să înfăţişeze forfota ce caracteriza locașul mereu înțesat de lume. Prezintă un tablou ce are în centru o antiteză. Vorbește despre doi exponenți ai legii. Unul al celei umane, vameșul, și un altul al celei religioase a vremii, fariseul. Și despre două feluri de milostenie, ce nu converg mereu: cea divină și cea umană.

Îi imortalizează într-o ipostază în care discrepanțele sociale nu sunt atât de evidente. Doar cele sufletești. Cel din urmă se roagă. Dialogul lui cu Dumnezeu e în fapt un monolog rostit cu emfază. N-a venit să se întâlnească cu un prieten vechi, ci mai degrabă cu un dușman ce se cere impresionat. Ceea ce face el e, totuși, o rugăciune. Și încă una de mulțumire (deși, în fapt, inventează un al patrulea tip de rugăciune, aceea de laudă, dar de sine): „Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca şi acest vameş. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig,” zice el. Dar nu e felul de rugăciune care I-ar plăcea Destinatarului. De ce? Pentru că vorbele lui au o ciudată duhoare. Una ce împrăștie un miros pestilențial pe cuprinsul întregului locaș. Domnul era conștient de tot ceea ce făcea el. Și probabil, că într-un fel, aprecia acest lucru. Era însă trist de faptul că pentru el, curăția morală reprezenta o formă de plafonare. Una care-l ancora, cu rădăcini găunoase, în pământul acesta. Îl făcea să nu poată vedea dincolo de norii aburinzi, adevăratul cer.

Și ca și când nu era de-ajuns, se mai uita și în jur spre a se compara. Numai lui Dumnezeu Îi este îngăduită judecata! Omului, nu! Or, prin ceea ce face, fariseul se bate cu propriile-și arme. Ca și când cineva și-ar smulge brațul, pentru ca apoi să se pedepsească, lovindu-se cu propriu-i stârv. Căci Vechiul Testament e clar în legătură cu judecata.

În vecinătate, exponentul legii „seculare”, s-ar putea zice, se-nfățișează și el înaintea lui Dumnezeu. Parte a unei administrații la a cărei corupere contribuia el însuși, era hulit de popor. Dar era conștient de propriile păcate. Nu poza în altceva.

Hristos îl descrie astfel: „Iar vameşul, departe stând, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer, ci-şi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului”. A-ți bate pieptul, obicei păstrat până în zilele noastre de catolici, care-și fac „mea culpa” la începutul Messei, presupune a-ți apleca capul. E un semn al smereniei. Al asumării unei realități incontestabile, în cazul lui. Însă orice asumare pusă înaintea lui Dumnezeu, reprezintă dorința clar exprimată înspre tămăduire. Iar în ceea ce-l privește, Dumnezeu e milostiv. Și subtil. Privirea Lui stăfulgerătoare străbate prin baierele de întuneric ale păcatului. Și vede fondul bun, pe care de bună seamă se va lucra ulterior.

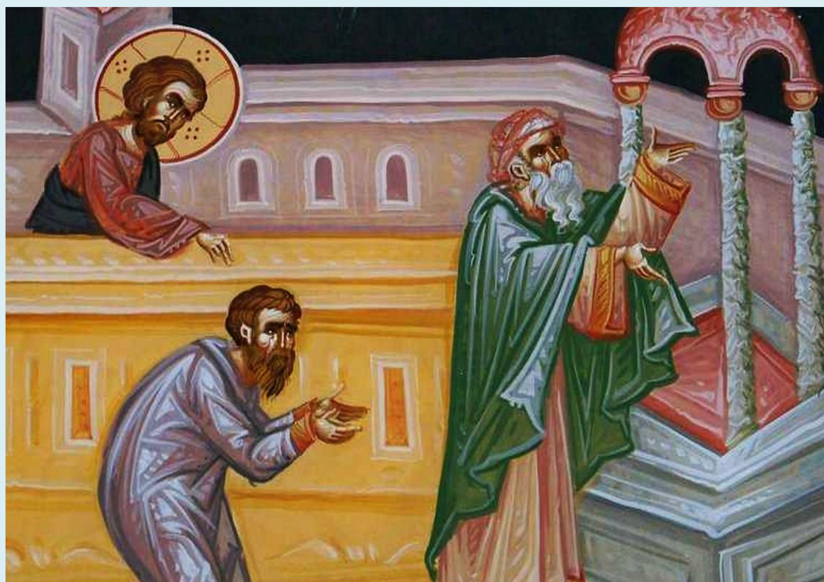
Mântuitorul conchide istorisirea cu o frumoasă morală, arătând că: „oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa”. Din păcate, în majoritatea cazurilor, acest principiu a rămas până astăzi, valabil doar în logica divină.

Deloc întâmplător, relatarea este urmată de un episod tandru, în care Hristos îmbrățișează copiii aduși la El și arată că ei vor fi moștenitorii Împărăției.

În loc de concluzii - fariseismul inimii și „vama” divină

Actualitatea mesajului pericopei nu rezidă doar în frumoasa frescă, ce stârnește imaginația oricărui ascultător sau cititor. Ea poate fi văzută și în aceea că în ipostaza fariseului și a vameșului ne regăsim cu toții, într-un moment sau altul al vieții noastre. Din păcate, cu precădere în cea dintâi. De aceea, lupta cea mai grea a vieții duhovnicești e cea împotriva mândriei. Conformitatea morală lipsită de smerenie despoaie viața noastră de alura mistică, atât de necesară. Ne transformă în bigoți. În oameni ce execută mecanic anumite gesturi religioase, nădăjduind în valoarea lor mantrică. Iar în aceasră situație, nu suntem cu nimic mai presus de șamanii vechilor culturi, sau de ateii, ce fac și ei adesea cele ale moralei, din considerente ce țin de confortul social. În vreme ce smerenia, chiar lipsită de aceasta, ne dă calitatea de potențiali fii ai Împărăției. De acolo ar trebui să pornească întregul nostru efort înspre cunoașterea lui Dumnezeu. Să-ncercăm așadar să ne plângem păcatele, conștienți fiind deopotrivă de dimensiunea taumaturgică a lacrimilor, dar și de faptul că avem ce să pocăim. Iar Domnul va transforma sinceritatea noastră într-o revărsare a harului. Iar inimile noastre vor deveni precum cele ale pruncilor: demne să moștenească cele gătite omului de la întemeierea lumii! Îndrăzniți!

Marius Nedelcu - Inima, organul duhovnicesc prin care omul se descoperă pe sine

Pilda vameșului și a fariseului care se citește în prima duminică a perioadei Triodului ne prezintă două tipologii de oameni despre care s-au scris numeroase cărți și rostit multe predici. De remarcat este că pe acești doi oameni Mântuitorul ni-i prezintă rugându-se. Ni se arată gândurile lor intime pe care le aveau înaintea lui Dumnezeu. Din aceasta înțelegem că nu orice rugăciune către Dumnezeu este salvatoare, ci doar aceea izvorâtă din smerenie și o anumită predare în fața Creatorului. Epuizând soluțiile omenești sau căile personale de autoafirmare, omul se predă Ziditorului așa cum este, recunoscând starea de păcat și neputința de a se îndrepta prin puterile lui.

De subliniat la atitudinea vameșului care se pocăiește este faptul că în timp ce se ruga își bătea pieptul (Luca 18, 13). La pocăința lui participa într-un fel toată persoana sa, trup și suflet. Nu era doar un proces mental, ci holistic al omului. Vedem, de asemenea, aici și relația dintre om și inima sa. Acest om avea o concentrare interioară în timp ce se pocăia. Cuvintele sale izvorau din inimă și au devenit o rugăciune izbăvitoare.

În spiritualitatea ortodoxă, inima este un element important pentru evoluția duhovnicească a omului. De asemenea, inima are și o profundă semnificație teologică, fiind spațiul întâlnirii omului cu Dumnezeu și capacitatea de a interioriza credința.

Sfântul evanghelist Luca spune în două locuri despre Maica Domnului că păstra în inima ei cuvintele profetice rostite în diferite împrejurări despre Fiul ei (Luca 2, 19, 51). Prima hristologie a Bisericii ne este oferită de Maica Domnului prin această tăcere și meditație duhovnicească la taina lui Mesia, dar și din îndemnul: „Faceţi orice vă va spune!” (Ioan 2, 5).

Inima este și organul duhovnicesc prin care omul încearcă realitățile exterioare și prin care se arată așa cum este el. Există după părerea mea și o anumită interpretare la pilda aceasta, despre care cred că nu este corectă. În privința fariseului care spune: „Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca acest vameş. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig” (Luca 18, 11-12), se precizează că datorită faptelor dreptății săvârșite de el ajunge la un comportament autosuficient și disprețuitor față de ceilalți oameni. Mântuitorul nu desființează faptele dreptății, ci în cunoscuta culegere de învățături denumită „Predica de pe Munte” ne învață că trebuie făcute în discreție, în ascuns, pentru că „Tatăl tău, care vede în ascuns, îţi va răsplăti ţie” (Matei 6, 4). Prin urmare, nu există o cauzalitate între faptele dreptății fariseului, care sunt bune în sine, și atitudinea lui față de cel mai puțin nevoitor ca el. Atitudinea disprețuitoare este un epifenomen față de faptele dreptății pe care le făcea. Aceasta este anterioară dreptății acumulate prin îndeplinirea Legii și constituie motivația pentru acțiunile lui. Deci, fariseul, fără să facă faptele enumerate, se considera superior celorlalți oameni și avea disprețul cultivat din orgoliu sau iubire de sine. Mântuitorul prezintă acest paradox în altă ocazie, când spune: „Deci dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi fiilor voştri daruri bune, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da Duh Sfânt celor care îl cer de la El!” (Luca 11, 13). Prin urmare, nu faptele exterioare schimbă inima omului. În ambele situații, faptele dreptății și darurile bune nu schimbă inima fariseului, nici a celor care sunt răi după cuvintele Mântuitorului.

Vedem astfel cât de importantă este inima ca organ sau realitate duhovnicească a omului.

Părintele arhimandrit Zaharia Zaharou subliniază importanța inimii pentru evoluția duhovnicească a omului: „Toată nevoinţa noastră în rugăciune constă în a ne îndupleca mintea să petreacă neîncetat înăuntrul inimii. Inima este tronul lui Dumnezeu, pe care însă diavolul l-a luat în stăpânire prin înşelăciune. De aceea toată strădania noastră trebuie îndreptată spre recucerirea inimii şi statornicirea minţii înlăuntrul ei. Dacă - cu ajutorul lui Dumnezeu - diavolul va fi izgonit din inimă, nu-i rămâne altă cale decât să ne războiască dinafară. Odată ce mintea noastră a fost închisă în inimă şi împărăţeşte înlăuntrul ei,

vrăjmaşul nu poate decât să se apropie şi să ne lupte dinafară. Domnul vrea toată inima noastră”.

Dacă Domnul vrea toată inima noastră, atunci acolo trebuie să ne concentrăm eforturile pentru a o curăți. În această privință, Biserica, și în special experiența duhovnicească a Părinților îmbunătățiți, ne oferă nenumărate mijloace de a curăți și pacifica inima de patimi și diferite impulsuri și dezordini interioare.

Protos. Atanasie Bădulescu - Evanghelia de Duminică - Pilda unei rugăciuni care îndepărtează de Dumnezeu

Duminica a 33-a după Rusalii (a Vameșului și a Fariseului) Luca 18, 10-14

Dintru început aflăm de la Sfântul apostol Luca în ce context a rostit Domnul nostru Iisus Hristos această pildă: „Către unii care se credeau că sunt drepți și priveau cu dispreț spre ceilalți” (Lc 18, 9). Mântuitorul ne învață prin această parabolă, cuprinsă în doar cinci versete, folosindu-se de realitățile național-sociale și spiritual-cultice ale acelor timpuri, că doi oameni, unul fariseu și celălalt vameș, s-au urcat în ceasul rugăciunii la Templul din Ierusalim, ca să se roage.

Protagoniștii pildei

Cine erau fariseii? O grupare politico-religioasă influentă în vremea Mântuitorului, activă între secolele II î. Hr. - I d. Hr., apărători ai credinței strămoșești care consta în fidelitatea atât față de Legea lui Moise cuprinsă în Vechiul Testament, cât și față de tradiția orală (pe care o numeau „datina bătrânilor”). Fariseii credeau în existența lui Dumnezeu, susțineau existența îngerilor și a diavolilor, nemurirea sufletului după moarte și învierea morților și erau practicanții prozelitismului.

Putem spune că au încercat să-L atragă de partea lor chiar și pe Iisus din Nazaret, fiul Mariei.

Majoritatea fariseilor s-au îndepărtat de spiritul drept al Legii, devenind ipocriți, formaliști, corupți, nedrepți și de aceea au fost aspru mustrați de Domnul Iisus Hristos.

Puțini farisei, însă, L-au susținut pe Iisus din Nazaret, cum a fost Simeon leprosul din Betania ori Iair, mai marele sinagogii, și mai apoi L-au recunoscut pe Mântuitorul ca Mesia cel adevărat și au devenit membri ai noii Biserici creștine, Noul Israel, precum Iosif din Arimateea și Nicodim, rabinul Gamaliel și marele apostol Pavel, fostul Saul din Tars.

Cine erau vameșii? În timpul stăpânirii Imperiului Roman, vameșul era funcționarul public pentru colectarea taxelor și impozitelor impuse poporului ocupat. Cu acceptul tacit al ocupantului, vameșii strângeau mai mult decât era taxa percepută de stăpânirea străină, diferență pe care o opreau pentru ei, astfel încât reușeau să se îmbogățească, așa cum vedem la Zaheu din Ierihon. Așadar, ei erau urâți de conaționali nu doar pentru că erau considerați niște trădători de neam și țară, dar erau și „impuri" din punctul de vedere al rigorii Legii, fiindcă se „spurcau" prin intrarea în contact cu idolatrii romani, imperatorul considerându-se fiu al zeilor și banii de dajdie având chipul Cezarului.

Unii vameși au primit cu dragă inimă Evanghelia lui Hristos, pe care apoi au și propovăduit-o în primul rând celor de un sânge cu ei, așa cum însuși apostolul și evanghelistul Matei ne relatează episodul chemării sale (Mt. 9, 9-13). De aici înțelegem foarte bine atitudinea disprețuitoare a fariseilor care se considerau „drepți" ai Legii în contrast cu „vameșii și păcătoșii" cu care a mâncat Hristos.

Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și Fiul Omului sau Fiul Fecioarei cum cântă Biserica, ne învață prin exemplul concret că El iubește pe păcătosul care se pocăiește, așa cum și vameșul conștientizase a fi, și că urăște păcatul așa cum este urâtă orice boală, dar iubește pe cel bolnav fiindcă „nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi" (Mt 9, 12).

Cei doi „s-au suit la templu să se roage" (Lc 18, 10) pentru că Templul din Ierusalim era construit pe Muntele Moria, muntele pe care Dumnezeu i-a încercat credința strămoșului Avraam, când i-a cerut să îl jertfească pe singurul său urmaș, dobândit la bătrânețe. Domnul Dumnezeu a socotit ca dreptate credința lui Avraam, iar jertfirea lui Isaac este profeție și icoană a Jertfei Fiului Tatălui ceresc.

Se rugau în momentul cel mai important al zilei, deoarece atunci se aducea jertfa de ispășire pentru poporul Dumnezeului lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacov. Sacrificarea animalului fără vreo meteahnă era simbolul sau prefigurarea lui „Ebed-Iahve", Robul Domnului, cum a prorocit mai înainte Isaia, „evanghelistul Vechiului Legământ". Capitolul 53 al cărții lui Isaia proroceşte cu exactitate chipul smerit al jertfirii Mântuitorului: „Ca un miel spre înjunghiere S-a adus și ca o oaie fără de glas împotriva celui ce o tunde, așa nu Și-a deschis gura Sa. Întru smerenia Lui, judecata Lui s-a ridicat, iar neamul Lui, cine-l va spune? Că S-a luat de pe pământ viața Lui!".

Iisus Hristos este dreptatea Legii, și a celei Vechi, și a Noului legământ, El este Domnul, Dreptatea noastră (Is 53, 11).

Să nu ne rugăm ca fariseul, fraților, adică să nu disprețuim Sfânta Împărtășanie, Taina Tainelor, și mai ales participarea la Sfânta Liturghie spre a ne cumineca!

La fel ca vameşul, recunoscându-ne și spovedind cu sinceritate lui Dumnezeu prin duhovnic propriile păcate, să ne învrednicim ca El Însuşi să ne îndreptățească, după mare mila Sa, prin iertarea primită: „Te iert și te dezleg de păcatele tale în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh".

Nu trebuie să ne îndreptățim în fața lui Dumnezeu, mai ales cu păcatele noastre, ci trebuie să ni le recunoaștem cu toată înfrângerea sau umilința inimii, căci s-a spus mai înainte prin David, împăratul proroc: „Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului și Tu ai iertat nelegiuirea inimii mele" (Ps 31, 6).

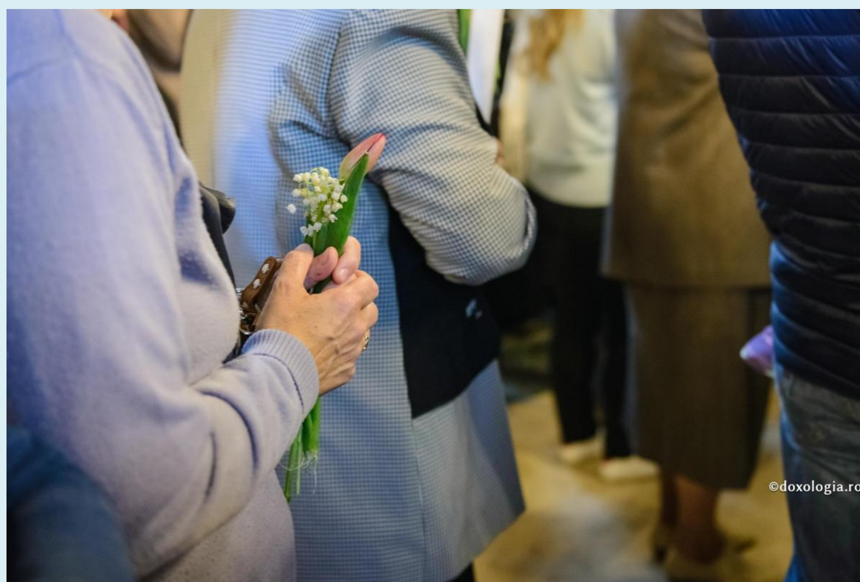
De asemenea, nici cu virtuțile noastre nu ne putem îndreptăți, ci să conștientizăm, așa cum Însuși Domnul ne-a învățat: Slugă netrebnică sunt, am făcut ceea ce eram dator să fac" (Lc 17, 10). În fața Preasfântului Dumnezeu toți suntem păcătoși: „Că nu se va îndreptăți înaintea Ta tot cel viu" (Ps 142, 2)! Doar Dumnezeu-Omul Iisus Hristos este Mielul fără prihană care a binevoit să vină și să ia asupra Sa păcatele tuturor oamenilor și ne ispășește de păcat, căci prin Cruce a dezlegat durerile morții, dăruindu-ne Învierea și făcându-ne părtași biruinței asupra diavolului.

Ar trebui să fim drepți și sfinți: „Fiți sfinți, că Eu sunt sfânt" (Lev 19, 2 și 1 Pt 1, 16). Drepți și sfinți ne face El, nu noi! Dar nu ne face împotriva noastră, ci prin libera noastră voință unită cu voia Sa cea sfântă: „Fără Mine nu puteți face nimic" (In 15, 5). Al nostru este doar păcatul. El ia asupra Sa păcatele noastre și ne dă sfințenia Lui.

Este necesar a împlini toată fapta mântuitoare. Aceasta înseamnă împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. A disprețui pe aproapele înseamnă a disprețui Legea. În parabolă, aproapele fariseului este vameșul. Atunci când săvârșește binele, omul își împlinește vocația pentru că drept este a-L iubi pe Dumnezeu și pe aproapele. Vameșul știa că în orice bine făcut este întotdeauna loc de mai bine și conștientizează că este păcat chiar și binele pe care putea să-l facă, dar nu l-a făcut. Păcat înseamnă lipsa și lipsirea de Binele Însuși, de aceea aduce o rugăciune smerită, știind că așa își împropriază roadele jertfei de ispășire: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” (Lc 18, 13). Vameșul ne învață jertfa rugăciunii bineplăcute lui Dumnezeu, de aceea avem în Biserică lucrarea mântuitoare a rugăciunii „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!”.

Să disprețuim păcatul nostru și să prețuim rugăciunea ca stare existențială, ca devenire întru „a fi” și, astfel, întreaga noastră ființă să fie o catedrală, în care mintea ca liturghisitor să actualizeze cu toată mulțumirea, pe altarul inimii, jertfa de laudă.

Părintele Symeon Brüschweiler: „Fără atitudine de pocăinţă, rugăciunea nu valorează nimic în ochii lui Dumnezeu”

Traducere și adaptare: Tamara Hotnog
Sursa: Association Saint Silouane l'Athonite

Rugăciunea nu este o activitate izolată de restul vieţii. Pentru ca o rugăciune să fie o adevărată rugăciune creştină, ea trebuie să se desfăşoare pe un teren al schimbării, în care ai totală părtăşie cu Hristos, cu Împărăţia lui Dumnezeu. Pentru ca rugăciunea să fie o rugăciune creştină, ea nu trebuie să fie o rugăciune adăugată unui mod de viaţă păgânească - ci este nevoie ca viaţa noastră cea de toate zilele să fie deja cu totul schimbată. De nu, această rugăciune va rămâne neputincioasă - un fel de ipocrizie şi de minciună.

După cum spune Hristos: „Nu cel ce-Mi spune Doamne, Doamne, va intra în Împărăţia Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu”. Și împlinind voia Tatălui, poruncile lui Hristos, acestea doar trebuie să constituie fondul unei vieţuiri creştine. Nu se poate reduce viaţa creştină doar la unele activităţi - să mergi duminica la biserică, să te limitezi la un anumit număr de comportamente creştine etc. - căci acestea nu întrec cu nimic strunirea voinţei. În realitate, nu asta este esenţial. Esenţial este să te înfăţişezi dinaintea lui Dumnezeu într-o atitudine corectă. Or, singura atitudine adevărată este o atitudine de pocăinţă.

Cunoaşteţi cu toţii parabola vameşului şi a fariseului, a doi oameni ce s-au dus să se roage la templu. Însă, vedeţi foarte bine diferenţa dintre rugăciunile lor. Fără

atitudine de pocăinţă, rugăciunea nu valorează nimic în ochii lui Dumnezeu şi, adevărat este, ea ne înrăutăţeşte situaţia. De aceea este nevoie ca rugăciunea să fie la unison cu viaţa noastră în general, zidită pe poruncile lui Hristos.

Dacă se vrea să se sporească în rugăciune, să se sporească, totodată, diferitele aspecte ale unei vieţuiri creştine complete, care să aibă drept temei ceea ce numim poruncile lui Hristos. Numai vieţuind după aceste porunci putem trece, treptat, de la omul vechi la omul nou, putem omorî în noi aceşti evrei ieşiţi din Egipt ce trebuiau să piară în deşert, înainte ca noua generaţie, omul cel nou, să poată pătrunde, treptat, în Împărăţia lui Dumnezeu. Căci Împărăţia lui Dumnezeu nu este ceva ce va veni după Judecata de Apoi sau după moartea noastră, ci este ceva în care trebuie să încercăm să pătrundem încă de pe acum.

Pr. Ciprian Florin Apetrei - Triodul, urcuş duhovnicesc spre Înviere

În Biserica Ortodoxă, din această duminică începe cea mai importantă perioadă duhovnicească din cursul anului bisericesc, şi anume, cea a Triodului. Acest timp liturgic se numeşte astfel de la cartea de cult numită Triod, care este specifică acestei perioade. Denumirea acestei cărţi vine de la numărul trei al cântărilor din canoanele ce se cântă la slujba Utreniei în acest timp liturgic. Numărul de cântări semnifică pocăinţa la care ne îndeamnă această perioadă duhovnicească spre a putea fi pregătiţi pentru marea sărbătoare a Învierii Domnului.

O bună parte a Triodului este perioada Postului mare şi a Postului din Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Domnului, cunoscută sub numele de Postul Sfintelor Paşti, cel mai aspru şi lung post de peste an.

Cântarea Triodului, care vorbește despre creşterea noastră spirituală, este una legată de tema definitorie a pregătirii noastre pentru primirea lui Hristos Cel Înviat, şi anume, pocăinţa: ***„Ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață, că manecă duhul meu la Biserica Ta cea sfântă, purtând locaș al trupului cu totul întinat. Ci ca un Îndurat curățește-l cu mila milostivirii Tale!”***

Perioada liturgică a Triodului este timpul duhovnicesc care prin post şi pocăinţă ne pregăteşte pentru marea bucurie a Învierii Domnului. Cele 10 săptămâni ale Triodului sunt 10 trepte duhovniceşti către Paşti. De aceea, „Triodul constituie una dintre expresiile cele mai curate ale spiritualităţii liturgice ortodoxe, care invită permanent la smerenie şi pocăinţă, pentru a primi iubirea milostivă şi smerită a lui

Hristos Cel răstignit şi înviat, izvorul bucuriei veşnice”, după cum mărturiseşte Preafericitul părinte patriarh Daniel în Cuvântul-înainte la ediţia Triodului din anul 2010.

Începem urcuşul duhovnicesc al Triodului cu Vecernia Duminicii Vameşului şi a Fariseului şi o încheiem cu cea mai importantă zi din Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Domnului, şi anume, Sfânta şi marea Sâmbătă, care face legătura între Triod şi Penticostar prin Sfânta Liturghie a Sfântului Vasile cel mare din această zi unită cu Vecernia Zilei Învierii.

Definitorii pentru săptămânile Triodului sunt sinaxarele de o profunzime teologică excepţională, mai ales cele din Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Domnului, care ne ajută să înţelegem taina mântuirii noastre. Mergând pe linia lor, vom descoperi semnificaţiile celor 10 săptămâni de urcuş duhovnicesc din timpul Triodului. După cum aflăm din Triod, „Sinaxarele… arată pentru fiecare din praznicele vestite ale Triodului pricina pentru care s-au rânduit, cum s-au rânduit, când au luat început şi pentru ce sunt aşa acum. Ele au fost orânduite de sfinţii şi de Dumnezeu purtătorii părinţi cu amănunţită grijă…”

Urcăm din slavă în slavă...

- ⇨ Prima săptămână este pusă sub imaginea pildei evanghelice a Vameşului şi a Fariseului, după prima duminică din Triod.

Cu trei săptămâni înainte de Postul mare, această pildă îl învaţă pe creştinul ortodox să stea departe de slava deşartă a lumii acesteia şi să aleagă smerenia, cale pe care ne-a arătat-o Hristos prin exemplul personal.

Sinaxarul acestei duminici ne spune: „Dumnezeiasca Evanghelie prin fariseu ne îndeamnă să ne ferim de păcatul mândriei sau al îngâmfării; iar prin vameş ne îndeamnă să ne însuşim smerenia şi pocăinţa, virtuţi potrivnice acestui păcat. (...)

Prin această pildă ne îndeamnă Sfinţii părinţi să nu ne mândrim cu faptele noastre bune, să nu defăimăm pe aproapele, ci să fim totdeauna smeriţi. Căci Domnul celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har”.

- ⇨ A doua treaptă a urcuşului duhovnicesc din perioada Triodului este săptămâna care începe cu Duminica Fiului risipitor.

Pentru noi această pildă rostită de Mântuitorul nostru Iisus Hristos este o istorie a pocăinţei şi a întoarcerii prin ea la viaţă din moartea păcatului.

Sinaxarul acestei duminici ne învaţă: „Sunt unii oameni care, cunoscând că au săvârşit multe fapte rele… şi că au căzut astfel în adâncul păcatelor, ajung în deznădejde, care este odrasla mândriei. Din pricina deznădejdii nu vor cu nici un chip să se mai sârguiască să fie virtuoşi, aşa că săvârşesc un roi de păcate şi cad mereu în aceleaşi şi mai mari păcate. Sfinţii părinţi, purtându-se faţă de astfel de oameni cu multă dragoste şi părinteşte şi voind să-i scoată din deznădejde, au aşezat acum, după pilda vameşului şi fariseului, pilda fiului risipitor… au rânduit… ca să curme deznădejdea şi teama de a ne apuca de fapte bune şi ca să îndemne spre pocăinţă şi căinţă pe păcătos, ca şi pe fiul risipitor”.

- ⇨ După săptămâna pocăinţei urmează Duminica Înfricoşătoarei Judecăţi, care este precedată de Sâmbăta moşilor de iarnă, când facem pomenirea generală a celor adormiţi

Pentru că sinaxarul ne spune: „În această zi, dumnezeieștii părinţi au hotărât pomenirea tuturor celor din veac adormiţi, întru bunăcredinţă, în nădejdea învierii veşnice”. Duminica Înfricoşătoarei Judecăţi este şi cea în care se face lăsat de sec pentru Postul mare, iar despre semnificaţiile ei sinaxarul ne spune: „Au rânduit deci dumnezeieștii părinţi în această Duminică pomenirea înfricoşatei zile a celei de a doua veniri a Domnului, ca înfricoşându-i pe oameni prin moarte şi prin aşteptarea chinurilor ce vor să fie, să-i întoarcă spre virtute pe cei ce trăiesc fără nici o grijă şi să nu se încreadă numai în iubirea sa de oameni, ci să se uite şi la aceea că Dumnezeu este un Judecător drept, care răsplăteşte fiecăruia după faptele lui”.

Săptămâna care urmează este cea a brânzei, în care ne pregătim pentru Postul mare mâncând doar peşte, ouă şi lapte cu toate derivatele sale. Această săptămână aminteşte de timpul petrecut de protopărinţii Adam şi Eva în Rai. Sâmbăta care urmează este dedicată asceţilor, adică „pomenirea tuturor sfinţilor bărbaţi şi femei, care au strălucit întru nevoinţă”.

- ⇨ Duminica în care facem lăsat sec de brânză pentru Postul mare este cea a Izgonirii lui Adam din Rai.

Această duminică ne aminteşte că prin păcatul neascultării şi nepostirii omul a pierdut Raiul şi suntem îndemnaţi să urmăm calea postului, care alături de pocăinţă ne duce la mântuire, deci în Rai: „Sfinţii părinţi au aşezat pomenirea izgonirii lui Adam din Rai la începutul sfântului post de patruzeci de zile spre a arăta prin asta

cât de folositor este pentru firea omenească leacul postului şi iarăşi cât de ruşinos lucru sunt lăcomia şi neascultarea”.

Treptele Postului Sfintelor Paşti

Prima săptămână din Postul mare marchează urcuşul nostru duhovnicesc prin postire aspră şi prin frumosul Canon al Sfântului Andrei Criteanul, care se citeşte în primele patru zile.

La capătul acestei săptămâni este Sâmbăta Sfântului Teodor Tiron, când ne amintim de minunea pe care a făcut-o mucenicul cu ajutorul colivei pentru creştinii din Constantinopol.

- Duminica următoare este închinată Ortodoxiei şi ne aminteşte de evenimentul istoric de la 11 martie 843, când pentru prima dată a fost sărbătorită solemn dreapta credinţă şi s-a încheiat lupta pentru apărarea cinstirii sfintelor icoane.
- A doua duminică din Postul mare este dedicată Sfântului Grigorie Palama şi este o continuare a celei a Ortodoxiei, pentru că la fel cum a triumfat dreapta credinţă în secolul al IX-lea, aşa s-a întâmplat şi în secolul al XIV-lea prin victoria teologiei palamite isihaste.
- A treia duminică din Postul mare este închinată Sfintei Cruci deoarece, precum odinioară în mijlocul raiului era Pomul Vieţii, tot aşa, în mijlocul urcuşului nostru către rai care este Duminica a 3-a din Postul mare, este cinstită Sfânta Cruce, cea de viaţă făcătoare, ea fiind pentru noi pomul vieţii.
- A patra duminică din post este dedicată Sfântului Ioan Scărarul pentru a ne arăta cum să urcăm pe scara virtuţilor duhovniceşti hrănindu-ne spiritual prin lectura folositoare sufleteşte a lucrării lui ascetice - Scara.
- Iar a cincea duminică din marele post ne pune înainte modelul de pocăinţă al Sfintei cuvioase Maria Egipteanca.
- Urmează Sâmbăta lui Lazăr, care face trecerea de la Postul mare la Duminica Floriilor şi la postirea aspră din Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Domnului.
- În Duminica Floriilor sărbătorim Intrarea Domnului nostru Iisus Hristos în Ierusalim, cu câteva zile înainte de mântuitoarele Sale Sfinte Pătimiri.

Această duminică mai este numită şi a Stâlpărilor, de la ramurile de măslin şi finic cu care a fost întâmpinat Mântuitorul la intrarea în Ierusalim.

Urmează ultima săptămână din perioada Triodului, cea a Sfintelor Pătimiri ale Domnului, pentru care ne-am pregătit în cele care o preced. Săptămâna mare sau a Sfintelor Pătimiri ale Domnului nostru Iisus Hristos este perioada din anul bisericesc în care suntem pelerini alături de Hristos pe drumul către Golgota. Este săptămâna în care zilele sunt sfinte şi mari pentru că în ele s-au petrecut „minunile mari” pentru mântuirea neamului omenesc. Această săptămână culminează cu Sfânta şi marea Sâmbătă, care este capătul drumului nostru duhovnicesc din timpul liturgic al Triodului de pregătire pentru sărbătoarea pascală a Învierii Domnului.

Pr. Ciprian Florin Apetrei - Triodul, timpul rugăciunii împletite cu postirea

Cea mai importantă perioadă duhovnicească a anului bisericesc este cea a Triodului. Acum intensificăm rugăciunea împletind-o cu cele șapte săptămâni de postire, din cele 10 ale perioadei Triodului.

În această duminică intrăm în timpul binecuvântat de urcuş duhovnicesc, ce ne duce către Sfânta şi marea Sâmbătă, ultima zi a perioadei Triodului, când Mântuitorul nostru Iisus Hristos este „în mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în Rai cu tâlharul şi pe tron cu Tatăl şi cu Duhul, toate umplându-le".

Triodul ne pregăteşte pentru cea mai mare sărbătoare creştină: Învierea Domnului sau Sfintele Paşti.

Pentru acest timp liturgic este definitorie prima duminică din Triod prin rugăciunea smerită a vameşului: „Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului" (Luca 18, 13). Această rugăciune este respiraţia duhovnicească a celor 10 săptămâni ale Triodului. Ea a influenţat pe mulţi părinţi isihaşti în urcuşul lor spiritual spre descoperirea luminii taborice.

Spre exemplu, Sfântul cuvios Serafim de Sarov s-a rugat cu această rugăciune timp de 1.000 de zile şi nopţi în picioare sau îngenuncheat, eliberându-se de lupta cu gândurile pentru totdeauna. Rugăciunea aceasta a vameşului se spune repetată de 12 ori la unele slujbe din Postul mare şi este însoţită de rugăciunea Sfântului Efrem

Sirul, după cum arată în Triodul explicat ieromonahul Makarios Simonopetritul, care precizează că această rugăciune este „modelul rugăciunii lui Iisus”.

În prima duminică a Triodului, la slujba Utreniei cântăm: „Ca vameşul şi noi, bătându-ne în piept, strigăm cu umilinţă: Dumnezeule, milostiveşte-Te spre noi, păcătoşii! Ca să luăm iertarea aceluia”. Acum ne rugăm prin cuvintele vameşului pentru a primi iertare de la Dumnezeu, la fel ca el, imitându-l în smerenie şi pocăinţă. Astfel, de la începutul Triodului avem definite cele trei argumente pentru urcuşul nostru spiritual: rugăciunea, smerenia şi pocăinţa, care ne susţin pe piedestalul duhovnicesc al postirii aspre a Postului mare. De fapt, Triodul este un timp de pregătire şi trăire duhovnicească a Postului mare.

Cartea ce are un loc central în urcuşul duhovnicesc

Numele acestei perioade liturgice vine de la cartea de cult numită Triod. Denumirea vine de la numărul de ode liturgice de la canoanele din slujba Utreniei, care sunt în număr de trei. „Triodul utilizat actualmente în Biserica Ortodoxă constituie rezultatul unei îndelungate evoluţii, urcând până la originile calendarului liturgic creştin şi păstrând în structura sa mărturiile principalelor etape ale acestuia” (Makarios Simonopetritul, „Triodul explicat”).

În cultul ortodox, Triodul ocupă un loc central în urcuşul duhovnicesc pe care-l parcurgem pentru a ajunge la bucuria sărbătorii pascale a Învierii Domnului.

Triodul este alcătuit din 10 săptămâni liturgice care preced Sfintele Paşti, când intrăm în perioada Penticostarului.

Restul anului bisericesc, de la finalul Penticostarului şi până la începutul Triodului, este cuprins în perioada Octoihului.

Definitorii pentru săptămânile Triodului sunt duminicile acestei perioade liturgice. Aceste duminici au câte o temă specială, care definește săptămânile Triodului. Centrul perioadei Triodului este Postul Sfintelor Paşti şi de aceea avem duminici care ne pregătesc pentru Postul mare şi perioada propriu-zisă a postului. Duminicile premergătoare pentru Postul mare sunt: a Vameşului şi a Fariseului, a Fiului risipitor, a Înfricoşătoarei Judecăţi (numită şi Duminica Lăsatului sec de carne) şi a Izgonirii lui Adam din Rai (numită şi Duminica iertării sau Duminica Lăsatului sec de brânză). Iar cele din perioada Postului Mare sunt: Duminica Ortodoxiei, a Sfântului Grigorie Palama, a Sfintei Cruci, a Sfântului Ioan Scărarul şi a cuvioasei Maria Egipteanca.

Avem şi o duminică de trecere între Postul mare şi Săptămâna Sfintelor Pătimiri a Domnului, numită a Floriilor, în care trăim bucuria Intrării Domnului în Ierusalim.

„Pregătire graduală pentru întâlnirea cu Hristos”

Preafericitul părinte Patriarh Daniel precizează în Cuvântul înainte al ediţiei Triodului din anul 2010 că „de-a lungul acestei perioade, Biserica, prin slujbe specifice acestui timp liturgic, ne pregăteşte gradual, sufleteşte şi trupeşte, pentru întâlnirea cu Hristos Cel răstignit şi înviat, chemându-ne la o înnoire a vieţii spirituale, prin rugăciune smerită, post aspru, pocăinţă fierbinte, spovedanie şi împărtăşire euharistică intense şi milostenie mărinimoasă”.

Cântarea care defineşte cel mai bine starea în care trebuie să fim în timpul perioadei Triodului este „Uşile pocăinţei”, pe care o auzim la slujba Utreniei începând cu această Duminică a Vameşului şi a Fariseului. Prin ea înţelegem că acum suntem chemaţi la pocăinţă pentru a putea ajunge la ţelul urcuşului nostru duhovnicesc - mântuirea adusă nouă de Jertfa şi Învierea lui Hristos.

Din imnografia Triodului face parte și Psalmul 136 - „La râul Babilonului”. Acest plâns al poporului iudeu care a ajuns în robia babilonică este folosit acum ca un plâns al nostru de pocăinţă pentru păcatele pe care le-am săvârşit şi care ne îndepărtează de Ţara Făgăduinţei, adică de Împărăţia lui Dumnezeu, care ne-a fost deschisă de Învierea lui Hristos ce ne-a răscumpărat din blestemul păcatului Protopărinţilor Adam şi Eva prin Scump Sângele Său vărsat pe Cruce pentru mântuirea noastră.

Părintele Cleopa vorbind despre imnurile Triodului ce ne pregătesc pentru lupta duhovnicească a Postului mare spune: „Primul semnal al acestei pregătiri de luptă ni-l dau cele trei stihiri, care se cântă îndată după Evanghelia Utreniei: Ușile pocăinței, În cărările mântuirii și La mulțimea faptelor mele celor rele…, stihiri care ne umplu de umilință și ne răscolesc inimile. În lumina lor ne vedem cu sufletul și cu trupul întinate de mulțimea faptelor celor rele pe care le-am făcut; cu viața de până acum irosită în lenevire, iar ziua Înfricoșatei Judecăți apropiindu-se înspăimântătoare. Ce vom face? Adâncă mâhnire și cutremurare ne cuprinde și ne umbrește sufletul. Dar, în același timp, se ivește și o rază de nădejde: milostivirea cea nemăsurată a lui Dumnezeu, puternicele rugăciuni ale Maicii Domnului și lucrarea curățitoare și înnoitoare a pocăinței, ale cărei uși se deschid acum”.

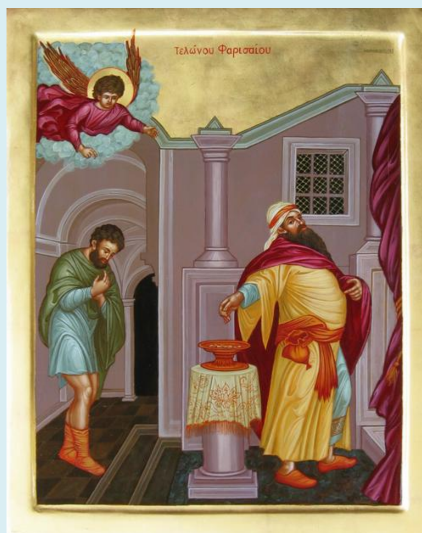
Perioadă de învăţare a virtuţilor

Prima virtute pe care o învăţăm în urcuşul nostru duhovnicesc din perioada Triodului este smerenia, pe care o aflăm în atitudinea vameşului din Templu. În sinaxarul Duminicii Vameşului şi a Fariseului, Sfinţii Părinţi ne spun că „dumnezeiasca Evanghelie prin fariseu ne îndeamnă să ne ferim de păcatul mândriei sau al îngâmfării; iar prin vameş ne îndeamnă să ne însuşim smerenia şi pocăinţa, virtuţi potrivnice acestui păcat”.

Iar imnografia acestei prime duminici din Triod întăreşte cele menţionate în Sinaxar: „Smerenia a înălţat pe cel ruşinat de rele, pe vameşul ce a suspinat şi a strigat către Ziditorul: Milostiveşte-Te! Iar semeţia a surpat din dreptate pe ticălosul fariseu ce a grăit cu trufie. Deci, să urmăm celor bune, depărtându-ne de la rele”. Smerenia ne fereşte de relele ce izvorăsc din mândrie, care este sursa răului şi a păcatului în istoria creaţiei.

Pentru a intra cum se cuvine în starea duhovnicească a Triodului, să primim în inimă cuvântul inspirat al imnografului din prima cântare a Vecerniei din Duminica Vameşului şi a Fariseului: „Să nu ne rugăm ca fariseul, fraţilor, că cel ce se înalţă pe sine se va smeri; ci să ne smerim înaintea lui Dumnezeu ca vameşul, prin postire, strigând: Dumnezeule, milostiveşte-Te spre noi, păcătoşii”.

Arhimandritul Serafim Alexiev - Smerenia

În deplină opoziţie cu mândria stă smerenia. Precum mândria este izvorul tuturor patimilor, tot astfel şi smerenia este maica tuturor virtuţilor. ***Sfântul Ioan Gură de Aur numeşte smerenia temelia pe care "se poate înălţa fără nici o primejdie orice altceva" bun şi mântuitor pentru noi. "Şi iarăşi, dacă această temelie lipseşte, chiar dacă cineva s-ar înălţa, prin viaţa sa, până la ceruri, tot ce a zidit cu uşurinţă se distruge şi va avea sfârşit rău".***

Omul a fost creat pentru smerenie, iar nu pentru mândrie. O cunoaştere de sine mai adâncă şi mai adevărata îl poate încredinţa de aceasta. Dumnezeu a rânduit toate cele ce-l înconjoară pe om astfel încât acestea să-i slujească acestuia spre smerire, iar nu spre mândrie.

Priviţi, de pildă, cât de neputincios este omul care tocmai s-a născut! De câtă trudă este nevoie pentru creşterea şi educarea lui! ***Ce animal, întreabă Sfântul Tihon de Zadonsk, are trebuinţă de atâta îngrijire, până ce creşte mare, precum omul? "Multe animale îşi agonisesc singure hrana imediat după ce s-au născut, pe când omul câtă vreme nu este purtat, îmbrăcat de mâini străine, hrănit, încălzit şi ferit de munci străine!" În alt loc acelaşi sfânt ne spune: "Noi ne naştem goi şi în lacrimi; trăim în necazuri, nenorociri şi păcate; murim cu frică şi suspine; suntem îngropaţi în pământ şi ne prefacem în ţărână."***

Iar ***Sfântul Simeon Noul Teolog, zugrăvind situaţia smerită şi nenorocită a omului, spune că întreaga noastră viaţă este "lupta cu patimile, iar înlăuntrul său, încă înainte de patimi omul poartă gunoi şi miasmă."***

"***Poate oare să existe ceva mai lipsit de chibzuinţă decât omul, care, văzându-se acoperit de lepră, se mândreşte numai cu aceea că poartă haine strălucitoare şi aurite?***" Da, cunoaşterea de sine duce, după mărturia tuturor Sfinţilor Părinţi, la smerenie. ***"Fii atât de smerit, spune Sfântul Dimitrie al Rostovului, precum Dumnezeu te-a creat!"*** Şi ca adaos, amintesc cuvintele Sfântului Apostol Pavel: "***Şi ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai fi primit?***"(I Cor. 4, 7).

- ***Smerenia ce se naşte din cunoaşterea de sine nu chinuie, nu asupreşte sufletul, ci îl îndeamnă la umilinţă şi recunoştinţă faţă de Dumnezeu, care este atât de bun cu noi, sărmanele Sale făpturi neputincioase.***
- ***Smerenia nu este o resemnare lipsită de nădejde, o pierdere a personalităţii lipsită de voinţă, ci avânt înflăcărat spre lumină.***
- ***Ea este calea luminoasă spre Rai, izvor de bucurii fără de sfârşit, dobândire a desăvârşirii dumnezeieşti şi umplerea vieţii goale a omului cu frumuseţe şi sens dumnezeiesc.***

Cu ajutorul lui Dumnezeu, sub îndrumarea Sfinţilor Părinţi, vom încerca în rândurile ce urmează să zugrăvim tocmai aceasta.

Nu există virtute mai încântătoare decât smerenia. ***Ea este izvor al tuturor binecuvântărilor, rădăcină a tot binele, maică a tuturor virtuţilor.*** Şi totuşi, în ciuda tuturor acestor înalte calităţi ale ei, smerenia se ascunde, asemenea parfumatului toporaş în tufele înflorite ale celorlalte virtuţi, de parcă ea nu înseamnă nimic şi nu slujeşte la nimic. Dacă mândria poate fi asemuită cu stâncile înalte de munte, goale şi neroditoare, smerenia este ca o grădină înflorită sau o întinsă ţarină roditoare, care se revarsă în depărtare printre vâlcele. Pe înălţimi nu creşte nimic. Acolo domneşte veşnic frigul. În văi se coc fructele dulci şi grânele pentru hrană.

Sfântul Ioan Gură de Aur asemuieşte pe oamenii mândri cu vârfurile înalte şi neroditoare ale vâlcelelor adânci, iar harul lui Dumnezeu cu apă. Aşa precum apa curge în jos, ocoleşte dealurile înalte şi caută să se verse în locul cel mai de jos, astfel şi harul lui Dumnezeu ocoleşte pe cei mândri şi se revarsă asupra celor smeriţi. Smerenia este rază a harului, venită din rai. Şi prin ce schimbări cereşti trece sufletul când în el pătrunde raza harului!

Până de curând cufundat în întunericul nopţii păcatului, el se trezeşte deodată îmbrăcat în lumină. Iar în această lumină omul smerit începe să-şi vadă propriile sale păcate şi porneşte să se curăţească de ele, pe când înainte de a fi înveşmântat

de lumina harului, toate în el i se păreau a fi în orânduială deplină. Şi acest lucru este firesc să fie aşa; numai luminat de sus omul îşi poate vedea păcătoşenia, într-o încăpere întunecată aerul nu pare plin de praf, ci întotdeauna proaspăt şi curat. Dar de îndată ce o rază de soare pătrunde în încăpere, imediat vedem cât praf zboară prin ea.

Astfel, ***smerenia îl face pe om să vadă starea vrednică de plâns în care se află şi îl împinge să pornească la propria îndreptare. Ea curăţă inima de mulţimea patimilor, împodobeşte sufletul cu florile virtuţii dumnezeieşti şi astfel, treptat, aceasta naşte toate virtuţile, ea singură rămânând în umbră, căci aceasta este firea ei - să nu se arate, să nu fie slăvită de oameni. Este asemenea rădăcinilor copacilor: în afară dă roade minunate, însă ea rămâne ascunsă în adâncul pământului. Căci dacă rădăcinile vor ieşi din pământ, spre a fi văzute, copacul nu va mai avea fructe şi se va usca. Astfel este şi smerenia. Dacă începe să se arate, virtuţile dispar, iar omul piere duhovniceşte.***

Una din cele dintâi calităţi ale smereniei este blândeţea. Omul cu adevărat smerit este blând, nu numai atunci când toţi sunt atenţi şi amabili cu el, ci şi atunci când este hulit şi ponegrit. El nu se tulbură, nu se înfurie, ci toate le rabdă în tăcere. ***Cel smerit nu poate să nu fie blând, căci îl linişteşte harul lui Dumnezeu ce se odihneşte în el.*** Se spune că marea, care este veşnic învolburată şi agitată, se îmblânzeşte când asupra ei se lasă ceaţa deasă. Asemenea se întâmplă şi cu sufletul neliniştit al omului, când asupra lui se pogoară harul Sfântului Duh. Şi un astfel de suflet este cel smerit. Zbuciumul, furtunile, neliniştile sunt specifice sufletelor mândre. ***Sfântul Ioan Scărarul spune: "În inimile blânde Se odihneşte Dumnezeu; iar sufletul neliniştit este sălaş al diavolului."***

Dumnezeu iubeşte pe cei smeriţi; acestora El li Se descoperă şi intru ei binevoieşte! în Vechiul Testament El spune: "***Spre unii ca aceştia îmi îndrept privirea Mea; spre cei smeriţi, cu duhul umilit şi care tremură la cuvântul Meu!***" (Isaia 66, 2).

Omul smerit îşi vede permanent neajunsurile.

- ✓ *El nu osândeşte pe nimeni, nu cercetează păcatele celorlalţi, nu ia în batjocură, se socoteşte pe sine ca fiind cel mai rău dintre toţi oamenii.*
- ✓ *El este ascultător şi supus faţă de toţi.*
- ✓ *Slujeşte cu bucurie tuturor.*
- ✓ *Nu se mânie atunci când ceilalţi primesc onoruri,*
- ✓ *nu pizmuieşte slava celuilalt, căci el pentru sine nu caută foloase lumeşti.*
- ✓ *Privirea sa este îndreptată către cer.*

- *El caută să fie bineplăcut lui Dumnezeu şi de la El aşteaptă milă în ziua înfricoşătoarei Judecăţi.*

Omul smerit rabdă cu bărbăţie dispreţul celorlalţi, şi sincer socoteşte că merită aceasta. Se poartă cu blândeţe, sinceritate şi plin de dragoste cu oamenii josnici, căci cei smeriţi întotdeauna au o blândeţe minunată.

Iar sufletul smerit, după cuvintele Sfântului Ioan Scărarul, este "scaun al blândeţii".

Omul smerit nu are gânduri rele. Chiar dacă ar avea un astfel de gând, ar fi degrabă alungat.

Cel smerit nu cunoaşte viclenia. El nu se preface a fi binevoitor, căci este într-adevăr aşa, nu caută să obţină foloase prin linguşiri şi să fie pe placul oamenilor, căci nu are nevoie de acestea.

El dispreţuieşte laudele şi se bucură când este umilit, deoarece vrea să se facă următor Domnului Iisus, Care pentru a noastră mântuire "***S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, şi la înfăţişare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, şi încă moarte pe cruce***" (Filipeni 2, 7-8).

Omul smerit nu vrea să fie mai presus de învăţătorul său. întocmai precum Fiul lui Dumnezeu la Cină Cea de Taină S-a ridicat, S-a încins cu ştergar, Şi-a suflecat mânecile şi a început să spele picioarele ucenicilor Săi, întocmai şi cel smerit este gata să slujească tuturor ca un rob, fără să vadă în asta vreun merit. Căci el îşi aminteşte de povaţa Mântuitorului: "***Dacă Eu, Domnul şi învăţătorul, v-am spălat vouă picioarele, şi voi sunteţi datori ca să spălaţi picioarele unii altora; Că v-am dat vouă pildă, că, precum v-am făcut Eu vouă, să faceţi şi voi***" (Ioan 13,14-15).

Omul smerit se teme de laude, în care se ascund atâtea primejdii pentru suflet! El caută adâncimile umilinţei şi acolo se simte bine. Un astfel de om nu vorbeşte mult, nu doreşte să-şi arate înţelepciunea, ci tace şi răspunde cu blândeţe, ***"începutul necăutării slavei deşarte, spune Sfântul Ioan Scărarul, e păzirea gurii şi iubirea necinstirii. Mijlocul ei este oprirea tuturor, lucrărilor gândite ale slavei deşarte. Iar sfârşitul (dacă este vreun sfârşit al adâncului fără fund) este a face în chip nesimţit înaintea mulţimii cele ce aduc necinstirea."***

Omul smerit nu se tulbură din pricina cuvintelor bune pe care lumea le spune despre el: de este lăudat, nu socoteşte că lauda i se cuvine lui, căci simte că nu înseamnă nimic. De este vorbit de rău, el se socoteşte pe sine a fi mult mai rău şi îşi spune în cugetul său: ***"Ei nu mă cunosc, căci altminteri şi mai rău ar vorbi despre mine".***

Dacă este clevetit şi osândit nu se nelinişteşte şi nu-şi caută îndreptăţire, căci se gândeşte la judecata lui Dumnezeu, unde vor fi judecate după moarte nu numai faptele, ci şi gândurile oamenilor. Sfinţii plini de adâncă înţelepciune, care au ajuns la desăvârşire mulţumită smereniei lor, nu se supărau niciodată pe cei care le aduceau jigniri.

Dimpotrivă, ei vedeau în aceştia binefăcători ai lor şi de aceea îi iubeau în sufletul lor şi se rugau pentru ei. Ei nu au urmărit atingerea vreunui ţel lumesc, şi nu s-au temut că îşi vor pierde reputaţia, şi de aceea când erau huliţi răbdau, aşteptând ca îndreptăţirea să vină de la Dumnezeu. Noi însă, de obicei, ne mâniem aprig împotriva celor care ne aduc defăimare, pentru că ţinem la părerea oamenilor despre noi şi legăm toate foloasele de care ne bucurăm de ea.

Sfântul Serafim de Sarov, care cu iscusinţă a coborât în adâncurile smereniei, ne învaţă să nu ne tulburăm atunci când suntem jigniţi. Iar dacă este cu neputinţă să nu ne tulburăm, atunci trebuie ca măcar să ne înfrânăm limba, după cuvintele Psalmistului: "tulburatu-m-am şi n-am grăit" (Ps. 76, 4).

Ca pildă de înaltă smerenie şi nemânie, Sfântul Serafim ni-l zugrăveşte pe Sfântul Grigorie al Neocezareei. Aflându-se odată într-un loc public, o oarecare desfrânată a început a-i cere plata pentru păcatul pe care, chipurile, acesta îl săvârşise cu ea. Fără mânie, sfântul spuse cu blândeţe unuia dintre însoţitorii săi: "Plăteşte-i degrabă preţul pe care îl cere!" De îndată ce primi plata necuvenită femeia a fost grabnic luată în stăpânire de un duh rău. Atunci, sfântul, răspunzând la rău cu bine, a alungat prin rugăciune duhul din ea.

O pildă minunată de adâncă smerenie avem şi în viaţa Sfântului Spiridon al Trimitundei. Deşi era episcop şi era cinstit de toţi ca drept şi făcător de minuni, Sfântul Spiridon vieţuia modest şi se îmbrăca foarte simplu. Odată, la invitaţia regelui a mers la palatul acestuia. Aici, una dintre slugi, socotindu-l vreun călugăr simplu şi sărac, a început să-l batjocorească, l-a oprit să intre şi chiar l-a lovit peste obraz. Sfântul Spiridon, plin de bunătate, l-a întors şi pe celălalt. Toţi sfinţii s-au distins printr-o astfel de smerenie adâncă. Erau lipsiţi de răutate ca

porumbeii şi numai într-un caz se aprindeau cu mânie sfântă: când se întâlneau cu oameni mândri ce nu se îndreptau şi cu tovarăşii lor, ereticii.

***Sfântul Ioan Scărarul* dă o definiţie minunată: "În smerenie nu se află nici cea mai mică urmă de dispreţ, nici cârtire sau împotrivire, fără numai atunci când priveşte credinţa."** Şi cei smeriţi se pot aprinde de râvnă, însă numai atunci când trebuie să apere comoara credinţei ortodoxe. Aceasta dovedeşte limpede că smerenia nu este vreo pasivitate indiferentă, ci adâncime în care, asemenea apelor unui ocean, se adună forţe uriaşe care luptă împotriva celor mai puternici vrăjmaşi ai omului şi ai mântuirii acestuia, demonii cei nevăzuţi, patimile dinlăuntrul nostru şi ereticii, aceşti diavoli văzuţi din afara noastră. Numeroase calităţi ale smereniei se vădesc deosebit de limpede în pilda următoare.

Într-o mănăstire vieţuia un părinte sfânt pe nume Agaton, vestit prin virtuţile sale: smerenie şi răbdare. Odată, au venit la el câţiva fraţi hotărâţi a-l ispiti. Aceştia îi spun: "Părinte, mulţi vorbesc despre cuvioşia ta că eşti clevetitor şi că neîncetat osândeşti pe semeni".

A cugetat bătrânul în sinea sa la acestea şi zise în gândul său: "Oare, nu am osândit niciodată, măcar în gând, pe fraţii mei?" şi le-a răspuns: "Adevărat este că sunt clevetitor şi osândesc!"

"Mai mult decât aceasta, eşti şi desfrânat!", au continuat fraţii. Sfântul Agaton şi-a amintit atunci de cuvintele Domnului: "că oricine se uită la femeie, poftind-o a şi săvârşit adulter cu ea în inima lui" (Matei 5, 28) şi a recunoscut smerit: "Adevărat este, sunt desfrânat!"

Astfel, fraţii au înşirat multe păcate, învinuind pe Sfântul Agaton că le-a săvârşit, şi de care acesta se recunoştea deplin vinovat.

în cele din urmă, fraţii i-au spus sfântului: "nu vom ascunde de tine şi aceasta, că mulţi socotesc că eşti şi eretic!"

Atunci ochii smeriţi ai sfântului s-au aprins de râvnă dumnezeiască, iar acesta, cu mâna ridicată, le zise: "Nu! Viu este Dumnezeu! Martor îmi este că nu sunt eretic!"

S-au mirat fraţii de acest răspuns energic, neaşteptat, şi l-au rugat pe bătrân să-i lămurească de ce a încredinţat la toate învinuirile dintâi, iar pe ultima a respins-o atât de hotărât.

Atunci, Sfântul Agaton le-a spus: "Păcatele cele dintâi de care m-aţi învinuit le-am primit ca să dobândesc smerenie şi pentru ca voi să nu aveţi o părere înaltă despre mine; pe cel din urmă însă, l-am respins pentru că erezia este îndepărtare de Dumnezeu, iar eu păzesc credinţa sfântă, ca să nu pier împreună cu ereticii!"

Toţi acei Sfinţi Părinţi care au luptat neînfricaţi împotriva vrăjmaşilor ortodoxiei, nu au încetat o clipă să fie întru totul smeriţi cu inima. Şi sfinţii mucenici, care, plini de îndrăzneală, au mărturisit numele lui Hristos, batjocorind nebunia chinuitorilor lor idolatri, au purtat adânc în sufletele lor conştiinţa smerită că sunt păcătoşi. Din toate acestea se vede că smerenia poate fi, şi este o luptă înaltă. Dar ***chiar şi în râvna sa sfântă pentru slava lui Dumnezeu, omul smerit nu devine trufaş sau semeţ, ci îşi păstrează modestia pentru că ştie că orice are este primit în dar de la Dumnezeu, şi îl poate pierde dacă se mândreşte cu el.***

Cei mândri sfârşesc întotdeauna în chip tragic. Acela care a urcat în vârful plopului, acela cu siguranţă va cădea şi îşi va sparge capul. Cel smerit nu cade niciodată. Şi cum ar putea să cadă? El se află mai jos decât pământul! Mândria este asemenea unui balon de săpun, se umflă şi zboară în înalt, dar într-o clipită se sparge şi dispare.

Smerenia însă este asemenea copacului binecuvântat: cu cât rădăcinile îi sunt mai adânc înfipte în pământ cu atât mai înalt creşte. Aşa precum asupra celor mândri se abate blestemul lui Dumnezeu: "***Cel ce se va înălţa pe sine se va smeri***", tot astfel şi cu cei smeriţi se împlineşte binecuvântarea dumnezeiască: " ***Cel ce se va smeri pe sine se va înălţa.***"

Paradoxul smereniei

De smerenie este legat un minunat paradox: ***cu cât un om devine mai virtuos, cu atât se simte mai păcătos.*** Dar nu vedem, oare, acelaşi paradox şi în cazul mândriei, numai că întors spre partea păcatului? Cu cât se mândreşte omul mai mult, şi astfel păcătuind, cu atât se socoteşte pe sine mai drept. ***Înţeleptul Pascal a înţeles nemaipomenit acest lucru şi la exprimat astfel: "Există numai două feluri de oameni: unii drepţi, care se socotesc pe sine păcătoşi, şi alţii, păcătoşi, care se socotesc a fi drepţi".***

Noi putem totuşi înţelege cum anume păcătoşii care se mândresc socotesc că ei singuri sunt drepţi. Ei se amăgesc anume pentru că mândria i-a orbit. Dar de neînţeles este cum anume creştinii virtuoşi, îndeosebi sfinţii, care au ajuns la o treaptă înaltă a desăvârşirii, au fost învredniciţi chiar cu darul facerii de minuni, s-

au socotit mari păcătoşi! ***Puteau ei, oare, să-şi vadă propria desăvârşire? Au fost ei sinceri în conştiinţa păcătoşeniei lor? Nu s-au smerit ei, oarecum, numai exterior, din deprindere? Sau, în adâncul lor, după legi ale vieţii duhovniceşti neştiute de noi, simţeau pe deplin sincer întreaga lor sărăcie cu duhul?***

Sfântul Tihon de Zadonsk, aruncând lumină tocmai asupra acestei probleme, scrie: "în adevărata smerenie se vădeşte o sete şi o foame neîncetată după harul lui Dumnezeu; căci smerenia nu priveşte la cele ce are, ci cugetă şi caută ceea ce nu are. Precum cei care învaţă din cărţi şi de la învăţători, cu cât înaintează mai mult în învăţătură şi se deprind cu aceasta, cu atât mai mult îşi văd propria neştiinţă, deoarece mult mai multe sunt cele pe care nu le cunosc, decât cele pe care le-au învăţat, tot astfel şi cei care învaţă la şcoala înţelepciunii dumnezeieşti se văd cu atât mai săraci cu duhul, cu cât se împărtăşesc mai mult de darurile lui Dumnezeu; pentru că văd că le lipsesc încă multe şi pentru aceasta caută smerenie şi suspine."

Prin aceasta se lămureşte înţelegerii noastre cum se numeau sfinţii pe sine păcătoşi, fără vreo urmă de făţărnicie. Numai cel mândru, din pricina orbirii duhovniceşti şi a necunoaşterii, se socoteşte pe sine drept, iar creştinul smerit, care a dobândit înţelepciune adâncă, cu ascuţită sa clarviziune duhovnicească vede la el mulţime de păcate şi neajunsuri. Toţi sfinţii au fost mari înţelepţi duhovniceşti şi de aceea toţi s-au socotit mari păcătoşi.

În mănăstirea unde se nevoia minunatul avva Dorotei, un pelerin a auzit spunându-se că, cu cât este un om mai aproape de Dumnezeu, cu atât se simte mai păcătos şi şi-a exprimat îndoiala în această privinţă: "Cum poate un om sfânt să se socotească păcătos?"
Atunci Avva Dorotei l-a întrebat: "Ce eşti tu în cetatea ta?"
- "Sunt printre cei dintâi dintre mai marii cetăţii!", răspunse acesta.
"Dar dacă vei merge în marea cetate a Cezareei, acolo cum vei fi socotit?" - "Ultimul dintre căpeteniile cetăţii!"
-"Dar dacă vei merge în cetatea şi mai mare a Antiohiei?"
- "Acolo voi fi asemenea cu oamenii de rând!", spuse omul.
"Dar dacă vei merge la Constantinopol şi te vei înfăţişa înaintea feţei luminate a împăratului, acolo cum vei fi socotit?", a continuat să-l întrebe avva Dorotei. Pelerinul îi răspunse: " Ei, acolo voi fi de-a dreptul un nimeni!"
Atunci avva Dorotei îi spuse: "Iată, astfel este şi cu sfinţii: cu cât se apropie mai mult de Dumnezeu, cu atât se socotesc mai păcătoşi".

Există ceva foarte firesc în conştiinţa dreptului că este păcătos şi nevrednic. ***Orice virtute omenească, fără ajutorul lui Dumnezeu, este ca o stea măruntă care clipeşte în noaptea întunecată a vieţii.*** Stelele strălucesc numai noaptea, când este întuneric. Dar de îndată ce răsare soarele, ele îşi pierd de îndată strălucirea şi dispar. Astfel este şi cu oamenii. ***Atâta timp cât se află în noaptea păcatelor, departe de Dumnezeu, strălucesc, se mândresc cu una sau cu alta. Dar de îndată ce răsare Dumnezeu în sufletele lor, ei se sting degrabă şi văd că sunt nimic înaintea măreţiei lui Dumnezeu.***

Aceasta este, de fapt, smerenia, când omul stă nevăzut înaintea lui Dumnezeu şi în ciuda virtuţii sale se socoteşte a fi nimic, fuge de slavă şi cinstiri şi nu rabdă laude deşarte pentru sine, îndreptând neîncetat spre Dumnezeu toată slava şi lauda. Aceştia sunt slăviţi de Dumnezeu în ciuda dorinţei lor, pentru că Dumnezeu spune în Vechiul Testament: "***Eu preamăresc pe cei ce mă preaslăvesc pe Mine***" (I Regi 2, 30).

Smerenia făţarnică

Pe lângă adevărata smerenie există şi o falsă smerenie. Aceasta este "smerenia" deşartă, care îşi aruncă privirea de jur împrejur ca să vadă dacă cumva a zărit-o cineva, dacă se vorbeşte despre ea, sau este pizmuită. Ea nu este altceva decât mândrie înveşmântată în haine smerite. Numai pe dinafară are înfăţişarea smereniei, însă pe dinăuntru clocotesc toate patimile.

Cel smerit cu adevărat este întotdeauna liniştit şi calm: el nu se bucură de laudele ce i se aduc, nici nu se necăjeşte din pricina umilinţelor. Pe când falsul smerit caută, printr-o părută evlavie, slavă omenească. El a observat că smerenia aduce laude şi cinstiri celor care o au şi şi-a pus, astfel, masca smereniei, spre a se mări şi el în felul acesta. Un astfel de om arată că nu a înţeles nimic din esenţa smereniei. Lui îi place să spună despre sine: "Oh, eu păcătosul, oh, eu nevrednicul!" Dar în acelaşi timp aşteaptă ca ceilalţi să se împotrivească şi să spună că nu este adevărat, că nu este păcătos. Iar dacă este contrazis se simte bine. Dar dacă ceilalţi sunt de acord cu el şi îi spun: "Deci tu însuţi recunoşti că eşti păcătos! Deci sunt adevărate cele ce se spun despre tine?", de îndată se arată a fi nemulţumit, jignit şi începe a întreba: " Dar ce se spune despre mine?"

O astfel de smerenie nu este mântuitoare, ci făţarnică şi de aceea este socotită a fi o smerenie mai rea decât mândria. ***"Nu cel ce se huleşte pe sine dă dovadă de smerită cugetare", spune Sfântul Ioan Scărarul "ci acela care văzându-se hulit de altul, dragostea lui faţă de acesta nu se micşorează".***

Smerenia făţarnică nu este atât de primejdioasă pentru mireni, căci adeseori ei nu iubesc nici adevărata smerenie. Cum atunci vor fi ei atraşi în falsificarea ei prin făţarnica smerire? Acest fel de smerenie este mai primejdioasă pentru oamenii duhovniceşti, mai cu seamă pentru monahi, a căror cale este, mai cu seamă, o cale a smereniei. Pentru că adevărata smerenie anevoie se dobândeşte, monahii se prefac adesea a fi smeriţi, din dorinţa de a dobândi slavă grabnică şi ieftină. Adeseori, chiar şi creştinii evlavioşi cad pradă acestei ispite - păruta smerenie.

Pentru a ne feri de această smerenie falsă şi păguboasă, Sfinţii Părinţi ne sfătuiesc să nu vorbim nimic de la noi: nici bine, nici rău, ci să fim atenţi la sufletul nostru şi să ne luptăm lăuntric cu toate mişcările păcătoase ale acestuia.

- *De suntem dojeniţi, trebuie să tăcem şi să nu ne îndreptăţim, căci de nu, se va ivi mândria.*
- *De suntem lăudaţi, iarăşi trebuie să păstrăm tăcerea şi să nu ne împotrivim, căci altfel se va ivi făţărnicia.*

Noi trebuie să căutăm să dobândim smerenie lăuntrică, care nu se tulbură, nici din pricina mustrărilor, nici din pricina laudelor nu se clatină.

Preacuviosul Ambrozie de la Optina istoriseşte despre un monah care neîncetat spunea despre sine: "Oh, eu cel nevrednic!" Odată egumenul, venind la trapeză şi văzându-l, l-a întrebat: "Dar tu, de ce te afli aici, cu sfinţii părinţi?" Monahul, jignit, i-a răspuns: "Oare, nu sunt şi eu dintre ei?!"

În opoziţie cu această adevărată smerenie lucrează în chip cu totul diferit. Iată un exemplu:

Un monah oarecare, având adâncă smerenie şi viaţă sfântă, a sosit în vizită la o mănăstire. A intrat în biserică să se roage, iar când fraţii s-au aşezat la cina frăţească a dragostei s-a aşezat şi el. Unii dintre fraţi au început să se întrebe: "Dar acesta ce caută aici?" Şi i-au spus monahului: "Ridică-te şi ieşi afară!" El s-a ridicat şi a ieşit. Alţii dintre fraţi însă, întristându-se din pricina izgonirii fratelui, l-au chemat înapoi. Fără a arăta în vreun fel că s-ar fi socotit jignit, s-a întors. Apoi unul dintre fraţi l-a întrebat: "Spune-ne, ce ai gândit şi ce ai simţit când ai fost alungat, iar mai apoi chemat înapoi?" El le răspunse: "Mi-am amintit că sunt asemenea unui câine care iese când este izgonit şi vine când este chemat."

Aceasta este adevărata smerenie. Smerenia făţarnică are părtăşie cu aceasta pe cât au paiele cu aurul.

Foarte frumos a caracterizat falsa smerenie ***Sfântul Tihon de Zadonsk***. El spune: ***"Există oameni care pe dinafară se arată smeriţi, însă pe dinlăuntru nu sunt aşa. Mulţi renunţă la diferitele trepte şi titluri ale lumii acesteia, dar nu vor să renunţe la buna părere pe care o au despre ei înşişi; se leapădă de cinstirile şi funcţiile lumeşti, dar vor să culeagă cinstiri pentru sfinţenia lor. Multora nu le este ruşine să se numească pe sine păcătoşi înaintea oamenilor, sau chiar cei mai păcătoşi dintre toţi, însă nu vor să audă aceste cuvinte de la alţii şi de aceea se numesc astfel numai cu gura. Alţii îşi îndoaie spatele ca o seceră, dar înăuntrul lor se înalţă cu cugetul. Alţii se pleacă până la pământ înaintea fraţilor, dar rămân neclintiţi în inimile lor. Un altul poartă rasa sfâşiată, dar nu vrea să-şi sfâşie inima.***

Mulţi vorbesc puţin şi cu voce scăzută, iar alţii chiar nu vorbesc deloc, dar în inimile lor îi hulesc neîncetat pe semenii lor. Unii îşi acoperă trupul cu rasă şi cu mantie, dar inima nu doresc să şi-o acopere. în acelaşi chip ei arată şi alte semne ale smereniei!. Aceştia toţi însă nu au smerenie în inimile lor pentru că, deşi acestea sunt semne după care poate fi recunoscută smerenia, lipseşte tocmai ceea ce ele semnifică (simţământul sincer de smerenie în adâncul inimii), ele nu sunt altceva decât făţărnicie. Astfel de oameni sunt asemenea unui burduf, umflat cu aer, care pare plin cu ceva, însă când este golit de aer devine limpede că a fost gol. Sau, după cuvintele lui Hristos, "aceştia seamănă cu nişte morminte văruite, care pe dinafară se arată frumoase, înăuntru însă sunt pline de oase de morţi şi de toată necurăţia" (Matei 23, 27).

De aceea trebuie ca omul să aibă lăuntric, în inima sa, smerenie, precum şi toată evlavia. Pentru că Dumnezeu judecă "după sfaturile inimilor" (I Cor. 4, 5) şi nu după aparenţă, nu aşa cum ne arătăm noi înaintea oamenilor".

Sfinţii Părinţi ne dau toate aceste îndrumări ca să ne păzească de primejdia smereniei făţarnice, care nu numai că nu aduce omului mântuirea, ba chiar îi agoniseşte mai mari pedepse. Singura mântuitoare este adevărata smerenie. Prin toate celelalte nevoinţe, dacă nu sunt presărate cu sarea adevăratei smerenii, nu ne putem mântui.

Însă, având adevărata smerenie, chiar şi fără nevoinţe ne putem mântui. Un mare nevoitor din vechime a prorocit că în vremurile de pe urmă nu vor mai fi asceţi aspri sau mari nevoitori, ci atunci adevăraţii creştini se vor mântui numai prin

smerenia lor. Şi unii dintre ei chiar numai prin aceasta vor ajunge la mare desăvârşire.

PS Sebastian - Predică la Duminica Vameşului şi Fariseului - Rugăciune şi non- rugăciune

Doi oameni s-au suit la templu să se roage: unul era fariseu, iar celălalt vameş.

Fariseul, stând, aşa se ruga întru sine: Dumnezeule,Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca acest vameş. Postesc de două ori pe săptămână şi dau zeciueală din toate câte câştig.

Iar vameşul, departe stând, nu vroia nici ochii să-şi ridice către cer, ci-şi bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosul.

Adevărat vă spun vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa".

Dreptmăritori creştini, Evanghelia de astăzi se face auzită în fiecare an în această duminică premergătoare şi vestitoare a postului mare şi cred că fiecare dintre dumneavoastră aţi intuit deja ce vrea să spună ea, în mare.

Doi oameni: unul fariseu, iar celălalt vameş.

Ar trebui să cunoaştem cu toţii că fariseii erau oameni din clasa cea mai înaltă a societăţii iudaice în vremea aceea, foarte buni cunoscători şi foarte atenţi observatori: a fost justă, ai Legii. De aceea şi erau consideraţi la evrei oameni foarte drepţi.

Vameşii nu erau funcţionari de vamă, ca astăzi, ci erau perceptorii care strângeau taxele şi dările către conducerea regatului şi către stăpânitorii romani. Ei treceau, în concepţia contemporanilor, drept cei mai păcătoşi, pentru că adeseori, în munca de a strânge impozitele, ei nedreptăţeau, încasând mai mult decât le era rânduit. Cel puţin aşa se credea despre ei!…

Aşadar, un fariseu drept şi cinstit de toţi şi un vameş păcătos, nedrept şi hulit de către societate au venit la templu. Şi unul şi celălalt s-au rugat. Se întâmplă însă că fariseul „drept” s-a întors la casa lui „păcătos” şi sancţionat de cuvântul aspru al Mântuitorului Hristos, în timp ce „păcătosul” de vameş „s-a întors mai îndreptat la casa sa”. Ce s-a întâmplat? ***Unde a pierdut dreptul fariseu şi unde a câştigat păcătosul de vameş şi ce anume a răsturnat ierarhia valorilor atât de bine implementată în conştiinţa evreilor din vremea aceea, conform căreia fariseul era un „sfânt”, iar vameşul era un „ticălos”?*** Ce s-a întâmplat la templu, dragii mei?

Haideţi să vedem ce a făcut fariseul! Fariseul a intrat în templu cu multă îndrăzneală, adică foarte sigur pe sine şi, venind în faţă, a „mulţumit” lui Dumnezeu, lăudându-se cu nişte cuvinte ca acestea:„***Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri,sau ca acest vameş. Postesc de două ori pe săptămână şi dau zeciuială din toate câte câştig***”…

Ce a făcut vameşul? Vameşul, intrând şi el, s-a oprit undeva în spate. Nu şi-a luat îndrăzneala de a privi cu mândrie, ca fariseul care şi-a contabilizat faptele sale cele bune prin comparaţie cu cele rele ale altora ci, lovindu-şi pieptul cu mâinile, a căutat la propriile sale păcate, zicând:„***Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosul***”!

Vă întreb: ***a fost justă sentinţa Mântuitorului Hristos, Care a îndreptăţit pe „păcătosul” de vameş şi a respins pe „dreptul” de fariseu? Unde a greşit fariseul?***

Ei, bine, fariseul a rostit o rugăciune cu totul neinspirată, pentru că *el aparent mulţumeşte, dar mulţumirea lui se transformă în judecată aspră la adresa semenilor săi. De aceea, de fapt, el nu mulţumeşte cu nimic lui Dumnezeu, ci doar se compară cu ceilalţi oameni şi chiar cu vameşul de alături, dispreţuindu-l pe acesta şi evidenţiindu-şi cu neruşinare ,,virtuţiile” sale.* Ce mai face, încă? Îşi etalează faptele sale cele bune, şi nu minte deloc!…*Fariseii chiar săvârşeau aceste fapte bune: posteau de două ori pe săptămână cu mare atenţie, ca nu cumva ceva necurat să le întineze postul, şi renunţau la a zecea parte din câştigul lor…*

Toate aceste fapte bune însă – şi aici greşeşte crunt fariseul – se transformă în mândrie, judecată aspră a aproapelui şi lăudăroşenie, în ,,rugăciunea" sa. Iată de ce spun că rugăciunea fariseului este neinspirată! ***,,Mulţumirea" lui se transformă în judecată critică, iar faptele lui bune se prefac în mândrie şi lăudăroşenie.*** Poate fi rugăciunea judecată nemiloasă la adresa celorlalţi oameni? Nu! Dar lăudăroşenia, poate fi rugăciune? Nicidecum! ***Fariseul, aşadar nu s-a rugat, de fapt nici o clipă.***

Ce a făcut vameşul? Vameşul a conştientizat cu toată fiinţa lui ,,unde" se află şi, mai ales, ce trebuie să ,,spună" într-un loc ca acesta. ***A înţeles că ,,aici" trebuie să se arate mai degrabă conştient de slăbiciunile, decât de virtuţile sale.*** Nici gând să-şi evidenţieze calităţile, căci, va fi avut şi el, poate, ceva bun în fiinţa lui… Însă, nu venim la rugăciune pentru acestea! ***Nu venim la biserică să ne lăudăm, să ne comparăm şi să-i judecăm pe ceilalţi, ci venim fiecare pentru slăbiciunile, problemele, neputinţele şi păcatele noastre.*** Iată de ce Dumnezeu nu a primit decât rugăciunea vameşului: ,,***Adevărat vă spun vouă că acesta s-a întors mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa***". Astfel a înălţat Hristos pe vameşul dispreţuit, hoţ şi păcătos, mai mult decât pe fariseul care adunase atâtea fapte bune…

Ce învăţăm din toate acestea? ***Învăţăm ca, atunci când venim înaintea lui Dumnezeu, să nu ne comparăm cu ceilalţi oameni!*** ***Să nu îndrăznim a fi mândri ori lăudăroşi, ca să nu devină rugăciunea noastră judecată, iar faptele noastre cele bune, şi aşa foarte puţine, să se prefacă în laude, căci aceasta nu este rugăciune!*** Nu face ,,doi bani" o astfel de rugăciune în faţa lui Dumnezeu!

Dar cum să ne rugăm? Aşa ca vameşul: ***cu smerenie, interiorizându-ne şi rugându-ne mai întâi pentru noi; căutând cu pocăinţă la păcatele slăbiciunile şi greşelile noastre de fiecare clipă, gândurile murdare, cuvintele urâte***, ori planurile nedrepte pe care le urzim de multe ori împotriva celorlalţi. ***Să spunem lui Dumnezeu, în taină, un cuvânt de iertare, de cerere şi de ajutor pentru îndreptare întâi pentru noi, apoi pentru cei dragi nouă: pentru cei de lângă noi şi pentru cei plecaţi dintre noi, rudenii, cunoscuţi sau prieteni, pentru toţi cei care au nevoie de ajutorul, iar nu de judecata noastră aspră şi critică.***

Iată ce am învăţat astăzi, dragii mei! Am învăţat ca, atunci când intrăm în biserică, să ne comportăm ca atare. Am înţeles că, venind aici, nu trebuie să ne întoarcem la casele noastre ,,neîndreptaţi", cum s-a întâmplat cu fariseul.

Să rugăm pe Dumnezeu să ne dea smerenia vameşului şi, mai ales, înţelepciunea de a învăţa să ne rugăm, pentru ca rugăciunea noastră să nu se prefacă în păcat - prin mândrie, judecată aspră la adresa aproapelui, ori lăudăroşenie - ci întru smerenie şi gând de vinovăţie să-I cerem Domnului iertarea greşelilor şi îndreptarea noastră,

Amin!

Înaltpreasfințitul Ioachim, arhiepiscop al Romanului și Bacăului - La Dumnezeu să căutăm iertare, iar nu răsplată

„Ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață, că mânecă duhul meu la Biserica Ta cea sfântă, purtând locaș al trupului cu totul spurcat. Ci, ca un Îndurător, curățește-l cu mila milostivirii Tale! În cărările mântuirii îndreptează-mă, Născătoare de Dumnezeu, căci cu păcate grozave mi-am spurcat sufletul și cu lenevire mi-am cheltuit toată viața mea; ci cu rugăciunile tale spală-mă de toată necurăția. La mulțimea păcatelor mele celor rele, cugetând eu, ticălosul, mă cutremur de înfricoșata zi a judecății, ci îndrăznind spre mila milostivirii Tale, ca David strig Ție: Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta”.

Aceasta este cântarea care se aude dimineața în primele patru duminici care ne pregătesc pentru perioada Postului mare. De fapt, aceste duminici pot fi considerate o poartă de intrare pe calea care ne duce către Paști, o ușă care ne introduce în atmosfera de căință pe care postul trebuie să o aducă în viața fiecăruia dintre noi.

O ipocrizie politic-corectă

Prima dintre aceste duminici este cea numită a Vameșului și a Fariseului, după pericopa evanghelică citită astăzi în cadrul Sfintei Liturghii.

Biserica, după ce ne îndeamnă spre adevărata pocăință, ne aduce înainte imaginea a doi oameni care urcă la Templu, pentru a se ruga, dintre care unul se remarcă prin smerenia sa. Parabola Vameșului și fariseului este, dacă putem spune așa, una

dintre cele mai periculoase parabole spuse de Hristos. Căci noi suntem atât de obișnuiți să condamnăm fariseul, încât părem capabili să proclamăm în orice clipă, judecându-l, că, noi, în ciuda păcatelor noastre, nu suntem chiar niște farisei. Noi nu suntem ipocriți!

Uităm că rugăciunea fariseului nu este în întregime rea. Fariseul precizează că el postește, dă zeciuială, că nu face păcate dintre cele mai mari... iar toate acestea sunt reale. Mai mult decât atât, fariseul nu își atribuie toate meritele acțiunilor sale bune, el recunoaște că acestea vin de la Dumnezeu, iar pentru asta este recunoscător: „Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sunt ca ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri” (Luca 18, 11). Dar rugăciunea lui este problematică sub două aspecte: fariseului îi lipsesc pocăința și smerenia. El nu pare a fi conștient de lipsurile sale, nici măcar atât cât să își asume păcatul originar, al cărui stigmat îl poartă, ca orice om. Apoi, se comportă față de vameș cu un anumit tip de orgoliu, are o atitudine disprețuitoare față de cel care se roagă alături de el.

Într-un alt moment evocat în Evanghelii, Hristos spune mulțimii și ucenicilor: „Cărturarii şi fariseii (...) zic, dar nu fac. ...leagă sarcini grele şi cu anevoie de purtat şi le pun pe umerii oamenilor, iar ei nici cu degetul nu voiesc să le mişte.” (Matei 23, 2-4) Și aceasta numim noi astăzi fariseism: a face totul pentru aparențe, pentru a părea mai bun în ochii tăi sau ai altora, pentru a te justifica pe tine în fața lui Dumnezeu și a îndrăzni să și ceri răsplată pentru aceasta. Din cauza acestei ipocrizii fariseul nu s-a întors la casa sa mai îndreptat.

Vameșul, un păcătos smerit

Să îl privim acum mai cu atenție și pe vameș. Acesta nu îndrăznește să își ridice ochii spre cer, se lovește în piept și imploră mila lui Dumnezeu, recunoscându-se păcătos. Pentru că se așază smerit în fața Domnului spre a-I cere iertare, spune Mântuitorul, „acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa.” (Luca 18, 14) Subliniem că Iisus spune „mai îndreptat”, lăsându-ne pe noi să ne gândim cum stau lucrurile în cazul fariseului.

Dar putem spune că vameșul pleacă mai îndreptat doar pentru că își mărturisește cu smerenie păcatul înaintea lui Dumnezeu? Rugăciunea vameșului stă sub semnul credinței în bunătatea și iubirea lui Dumnezeu: „Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului.” (Luca 18, 13), spune el. Cu aceleași cuvinte începe Psalmul 50, cel care este în esența sa un psalm de pocăință: „Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta și, după mulțimea îndurărilor Tale, șterge fărădelegea mea”. Faptul că

Hristos alege să pună aceste cuvinte în gura vameşului, pentru ca, mai apoi, să ni le dea nouă ca model de rugăciune de pocăință, pune în lumină intenția Mântuitorului.

Ceea ce cere Hristos păcătosului care se pocăieşte, deci fiecăruia dintre noi, este cu precădere acest abandon, această încredere absolută în iubirea milostivă şi binevoitoare a lui Dumnezeu. Biserica ne cheamă să conştientizăm că ceea ce ni se cere este nu atât respectarea poruncilor în litera lor, cât în spiritul lor. Nu facem din poruncile Bisericii o piedică de netrecut spre mântuire, cât o cale prin care arătăm lui Dumnezeu recunoştinţa noastră pentru mântuirea pe care El ne-o dăruieşte prin mila Sa. Dacă ne salvează un smerit act de pocăință, asta nu înseamnă că suntem fără de păcat, ci doar ne transformă în păcătoşi iertaţi!

De aceea putem spune că, pentru creştini, primordială este aplecarea asupra vieţii interioare personale. Judecarea vieții altuia nu este niciodată o idee bună, căci numai Dumnezeu cunoaşte inima omului. Aşadar, din perspectivă creştină, respecttarea poruncilor Bisericii rămâne în continuare o necesitate, cu condiţia de a fi însoţită de o conversie a sufletului, de metanoia, o întoarcere a sufletului către sine însuşi. De aici vine această înlocuire a poruncilor în Noul Testament şi din această perspectivă putem înţelege cuvintele Mântuitorului, care zice: „Că de nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţi intra în Împărăţia cerurilor.

Aţi auzit că s-a zis celor de demult: „Să nu ucizi"; iar cine va ucide, vrednic va fi de osândă. Eu însă vă spun vouă: Că oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă; şi cine va zice fratelui său: netrebnicule, vrednic va fi de judecata sinedriului; iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului. (...) Aţi auzit că s-a zis celor de demult: „Să nu săvârşeşti adulter". Eu însă vă spun vouă: Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a şi săvârşit adulter cu ea în inima lui." (Matei 5, 20-28) Aşadar poruncile Bisericii nu sunt făcute doar pentru a guverna viaţa socială a omului, ci şi viaţa lui interioară. Cine ar putea nega logica evidentă a acestei noi morale instituită de Hristos? Şi tocmai pentru că atenţia vameşului se îndreaptă spre el însuşi, nu spre fariseul care se roagă în preajmă-i, cel dintâi se va întoarce mai îndreptat la casa sa, bucurându-se de mila lui Dumnezeu revărsată asupra sa.

Nădejdea în iubirea milostivă a lui Dumnezeu, speranța mântuirii noastre

„Miluieşte-mă, Dumnezeule, miluieşte-mă" vom auzi de astăzi până la Paşti. Aceasta ne arată că perioada care urmează este una de pocăinţă, de smerenie, de rugă-

ciune și de mântuire, fiind un timp în care se pune accentul nu atât pe persoana lui Hristos, cât pe slujirea Sa tainică, mântuitoare. Această perioadă ne oferă harul obiectiv și experiența interioară a mântuirii în Iisus Hristos. Aflăm acum despre marile realități la care suntem invitați să participăm, având conștiința păcatului: pocăința, iubirea aproapelui, zeciuiala ca, în final, să participăm la Cina cea de Taină, alături de Domnul. Suntem chemați acum să lăsăm sângele lui Hristos să acopere rănile noastre duhovnicești, să murim împreună cu Mântuitorul nostru, pentru a ne reuni cu El în viața cea veșnică. Suntem chemați să murim în Hristos şi să reînviem în Hristos: aceasta este încercarea la care suntem invitați să participăm pe parcursul Triodului.

Pentru a ieși din această perioadă mai îndreptați, ca vameșul din parabolă, trebuie să spunem continuu: „Miluiește-mă, Dumnezeule, fă-mă să cunosc, în timpul acesta, semnificația profundă a darului și iubirii sincere față de Tine și față de toată lumea care mă înconjoară. Ajută-mă să cunosc ceea ce implică din partea mea „darul vieții” și „cea mai mare iubire”, căci Tu eşti adevărata Iubire.”

Ca o concluzie la această parabolă vă reamintesc rugăciunea Bisericii pe care o regăsim în slujba acestei duminici: „Pe fariseul ce se îndreptăţea pe sine, lăudânduşi faptele, l-ai osândit, Doamne, şi pe vameşul, ce s-a smerit şi cu suspinuri a cerut iertare, l-ai îndreptat. Că nu primeşti gândurile cele înălţate şi inimile cele zdrobite nu le defăimezi. Pentru aceasta şi noi, cu smerenie, cădem înaintea Ta. Cel ce ai pătimit pentru noi, dă-ne iertare şi mare milă!”. Amin!

Înaltpreasfințitul Ioachim, arhiepiscop al Romanului și Bacăului - Aritmetică divină (1+1=1)

Unul din ei era notabil, și după Lege fariseu.
Iar celălalt era un vameș, un pervertit de neam iudeu.
După cutumă fariseul, stând drept în templu, se ruga
Cu voce tare-n văzul lumii, spunând emfatic, cam așa:

„Îți mulțumesc, o, Doamne sfinte, că eu nu sunt ca toți ceilalți,
Avari, nedrepți, ca acest vameș, sau ca atâția desfrânați.
Postesc corect, cum spune Legea, de două ori pe săptămână;
La templu, plătesc zeciuiala, că nu am inimă hapsână."

În spate, după un pilastru, smeritul vameș se ruga,
Bătându-și pieptul cu putere, și-n sinea lui așa spunea:
„O, Doamne sfinte, fie-ți milă de robul Tău cel păcătos!
Îmi iartă mie tot păcatul și-mi spală sufletul slinos!"

Cel Nevăzut din cer ascultă, prin Logosul venit la noi,
Spunându-ne că cel din urmă e cel mai bun dintre cei doi.
Căci, mândrul, înălțat prin sine, prin sine el va și cădea,
Iar cel ce se smerește sincer, pe sine se va înălța!

****

Deci, azi Hristos ne cheamă-n templu pe fiecare dintre noi,
Ca să alegem pe cel care am vrea să fim dintre cei doi.
Cu cine vrei să te asemeni, cu fariseul cel trufaș
Sau cu-acel vameș, parvenitul, repudiat și pătimaș?

***

O aritmetică banală, făcută-n grab-ai fi tentat
Să te asemeni cu cel care a fost de Domnul lăudat.
Dar cum să te compari cu-acesta, că doar ca el nu ai greşit?
Nu ești nici răpitor, nici lacom, ești om normal, trăiești cinstit!

Dar nici cu fariseul mândru nu poți a te asemăna,
Că nu acesta se întoarse mai îndreptat la casa sa.
O, cât de nepătruns ești Doamne, misterios e planul tău!
Ce algoritm ne trebuiește să fim plăcuți lui Dumnezeu?

***

Deci, dacă mergi astăzi la templu, să nu fii vreunul dintre ei,
Că astfel unu și cu unu, plus tu, ce-i judeci, se fac trei.
În logica transcedentală unu plus unu nu fac doi!
În Rai, o singură persoană când spune EU, înseamnă NOI!

Soluția de la problemă este ascunsă-n Dumnezeu,
De-aceea când te duci la templu nici vameș ești, nici fariseu.
Ești doar tu unul, unul singur, cu gând smerit și suflet blând,
Purtând doi oameni întru tine, uniți prin Duhul cel Preasfânt.

Teologumenă:

Întru Preasfânta Trinitate nu sunt nicicum trei Dumnezei!
Și-atuncea unu și cu unu, nu fac nici doi și nicicum trei!

În Ghetsimani, de unul singur, Hristos-Cuvântul s-a rugat
Ca toți să fim una-ntru Dânsul, cântând: Hristos a înviat!

Înaltpreasfințitul Calinic, arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților - „În smerenie se odrăslește slava lui Dumnezeu”

Preacuvioşi şi prea cucernici părinţi, iubiţi credincioşi şi credincioase, cititori şi cititoare, Pilda Vameşului şi a Fariseului, consemnată de Sfântul apostol şi evanghelist Luca (18, 10-14), este răspunsul Mântuitorului dat unora „care se credeau că sunt drepţi şi priveau cu dispreţ pe ceilalţi” (Luca 18, 9).

În Sfânta Scriptură, pe lângă farisei şi vameşi, sunt pomenite şi alte grupări religioase: saducheii, cărturarii, zeloţii, esenienii, fiecare cu istoria sa.

- Fariseii erau credincioşii nelipsiţi de la Templu;
- saducheii erau aristocraţii, sacerdoţii timpului;
- cărturarii erau înţelepţii poporului;
- zeloţii constituiau o grupare de politicieni credincioşi, care lupta pentru dezrobirea poporului de sub romani;
- esenienii erau un fel de călugări ai timpului.
- Iar vameşii erau perceptori, slugile romanilor, care strângeau taxele imperiale impuse prin lege.

Revenind, cei doi despre care vorbeşte pilda, vameşul şi fariseul, s-au urcat la Templu ca să se roage. Era timpul rugăciunii. Nu se spune dacă era vorba de rugăciunea de dimineaţă (9 a.m.) sau de seară (3 p.m.).

Templul era aşezat pe una dintre colinele Ierusalimului. Aşa că, pentru a se ajunge la Templu, trebuiau urcate cincisprezece trepte. Ritualul cerea ca iudeii să se oprească pe fiecare treaptă, pentru a rosti câte un psalm. Erau cincisprezece psalmi (119-133), de unde şi numele de „Psalmii treptelor ”.

Rugăciunea fariseului, deşi în prima parte dă impresia unei rugăciuni de mulţumire adusă lui Dumnezeu: „Dumnezeule, Îţi mulţumesc” (Luca 18, 11), se transformă pe parcurs într-o rugăciune de elogiere a propriilor virtuţi, expunându-I lui Dumnezeu spre informare - ca şi cum Dumnezeu nu ar fi ştiut - că „nu este răpitor, nedrept, adulter sau ca şi acest vameş” (v. 11) aflat la rugăciune în preajma lui, pe care îl considera a fi un păcătos.

În plus, pentru păcatele poporului - dar nu şi pentru ale lui, cu toate că era iudeu – postea de două ori pe săptămână, lunea şi joia, deşi Legea prescria pentru aceasta un singur post anual - cel din Ziua Ispăşirii, şi plătea zeciuiala cuvenită din tot ce cumpăra (v. 12), însă nu şi din grâul, vinul şi untdelemnul obţinute din noua recoltă, din care ar fi trebuit să dea zeciuială producătorului.

Rugăciunea trufaşă a fariseului surprinsă în Luca 18, 11-12 păstrează linia rugăciunilor talmudice. Trufia se omologhează cu mândria.

Spre exemplificare, voi reda textul unei astfel de rugăciuni: „Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne, Dumnezeul meu, că mi-ai dat partea mea la un loc cu cei ce stau în scaunul învăţăturii şi nu cu cei ce stau în colţurile uliţelor; căci eu mă duc cu ei devreme la muncă şi ei tot devreme sunt la muncă; eu mă zoresc să lucrez asupra cuvintelor Torei, iar ei se zoresc să lucreze la lucruri de o clipă. Eu mă ostenesc, se ostenesc şi ei; eu mă ostenesc şi prin aceasta câştig, pe când ei se ostenesc fără nici un câştig. Eu alerg şi aleargă şi ei; eu alerg spre viaţa veacului ce va să fie, iar ei aleargă spre prăpastia nimicirii.”

Din păcate, o astfel de rugăciune nu te apropie de Dumnezeu, ci te înstrăinează, te izolează de Dumnezeu; este o rugăciune care te închide în propriul egoism. Este rugăciunea omului trufaş, semeţ, mândru, care nu caută cu prioritate ceea ce foloseşte sau ajută sufletul, ci, dimpotrivă, îl strică. O astfel de rugăciune nu atrage ajutorul lui Dumnezeu, ci îl respinge. Trufia, spun Sfinţii părinţi, împrăştie tot binele.

De remarcat este faptul că, pe măsură ce fariseul îşi enumera virtuţile, expunându-I-le lui Dumnezeu într-o manieră arogantă şi, astfel, sporindu-şi trufia şi aşa fără măsură, nu numai că nu-L sensibiliza pe Dumnezeu, ci el însuşi se înstrăina de

dorinţa sa de mântuire, izolându-se de chiar propriile reuşite. Faptele lui virtuoase îi deveneau exterioare, ostile şi chiar acuzatoare, deopotrivă, în relaţie cu Dumnezeu.

Cât priveşte rugăciunea cu bună-umilinţă a vameşului: „Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!" (v. 13), însoţită de lovirea pieptului, ca sediu al păcatului, înjugând plângerea cu umilinţa, se arată a fi diametral opusă încrederii fariseului în dreptatea sa; totodată, aceasta arată dorinţa manifestă de îndreptare a vieţii şi de mântuire a unui om cu conştiinţa zdrobită de păcat.

Unei atari dorinţe, Dumnezeu i-a acordat bunăvoinţa Sa; i-a răspuns pozitiv şi, graţie acestui răspuns primit de la Dumnezeu, vameşul „s-a coborât mai îndreptat la casa sa" (v. 14).

Astfel, rugăciunea de psalm a vameşului: „Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!" ne apare în total contrast cu rugăciunea de autoelogiere a fariseului, faţă de care Dumnezeu s-a arătat reticent (v. 14). „Trufia s-a arătat pricinuitoare de sărăcie pentru bogăţia virtuţilor, iar smerenia, din sărăcia desăvârşită s-a arătat îndestulătoarea îndreptării", spune troparul Cântării a 4-a din Canonul Utreniei acestei duminici.

Sfântul Grigorie al Nyssei apreciază că „mândria este un fel de urcuş «în jos», pe când smerenia, născută din credinţă, este o «coborâre în sus»".

Dumnezeu nu are nevoie de CV-ul nimănui. Fiind Dumnezu, ne cunoaşte biografia în întregimea ei. Din păcate, comportamentul fariseului, prin modul său de abordare a lui Dumnezeu, în loc să-l fi înălţat, l-a pogorât, pe când vameşul, prin zdrobirea şi lovirea inimii, a obţinut gratitudinea lui Dumnezeu, iertarea şi bunăvoinţa lui Dumnezeu. În actul liturgic, gesturile sunt de o importanţă covârşitoare. Dumnezeu, în relaţie cu vameşul şi, prin el, cu toţi oamenii asemenea lui, nu Se dezminte. Duhul umilit, inima infrântă şi smerită a vameşului nu au fost urgisite, ci recompensate. Fariseul însă, înălţându-se peste măsură, a căzut în lanţurile slavei deşarte.

Sfântul Grigorie Sinaitul scrie că „smerenia este har şi dar de sus" (Filocalia, VII, p. 134).

Atitudinea lui Dumnezeu faţă de cei doi este o prefigurare a ceea ce va fi la Judecata de Apoi. Atunci, Dumnezeu îl va înălţa pe cel smerit şi-l va smeri pe cel mândru. Acolo va avea loc o inversare eshatologică a condiţiilor existente.

Vameşul este modelul ideal al felului în care putem înainta atât în cunoaşterea de sine, cât şi în cunoaşterea lui Dumnezeu; în opoziţie, fariseul este un model păgubos de a fi. Un om asemenea fariseului nu ar putea să descopere treptele care duc la Dumnezeu fără o prealabilă pocăinţă, fără o despătimire, fără ca mai întâi să întoarcă păgubiţilor fraudulosul câştig.

Schimbarea atitudinii lui Dumnezeu în relaţie cu vameşul aflat în disperarea izolării, ca răspuns al societăţii la comportamentul său, s-a produs graţie smereniei acestuia. De aici reiese că îndurarea lui Dumnezeu faţă de inima înfrântă şi smerită este fără de margini.

Smerenia - împărăteasă a tuturor virtuţilor - este remediul omului căzut. Mesajul parabolei poate fi sintetizat astfel: „Dacă mândria l-a coborât pe om din cer, smerenia l-a înălţat!” Da, vameşul a avut o smerenie ce i-a înlesnit înălţarea; deschiderea uşii Împărăţiei lui Dumnezeu.

Fie ca loghionul parabolei: „Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa” (Luca 18, 14) să devină argumentul înălţării fiecăruia dintre noi!

Sursa: arhiepiscopiasucevei.ro

Timotei Prahoveanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor - Uşile pocăinţei, începutul călătoriei către smerita cugetare

Perioada Triodului este una specială, care îndeamnă la smerenie și pocăință, exprimând dorința părinților Bisericii de a ne îndruma să urmăm Domnului, asemenea celor care, în decursul istoriei Bisericii, s-au străduit să se apropie de El cu sfială cuviincioasă și smerită așezare duhovnicească.

Prea frumoasele lecturi și cântări ale perioadei Triodului sunt cuprinzătoare, copleșitoare și tulburătoare. Ne îndeamnă să deschidem ușile pocăinței, dacă cumva le-am avut vreodată închise, și să ne apropiem de Domnul, care a zis: Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi (Matei 11, 28).

Perioada Triodului ne îndeamnă la rugăciune şi la privirea cu duhovnicească asprime către noi înșine, mai puțin către ceilalți.

Pilda vameșului și a fariseului prezintă doi oameni care ar putea fi contemporanii noștri, așa cum au fost cei de demult, asupra cărora Mântuitorul Iisus Hristos a reflectat și constituie o comoară plină de învățături.

Mai înainte de a prezenta parabola, evanghelistul subliniază că Mântuitorul le-a adresat-o acelora care erau încredințați că sunt drepți și-i dispreţuiau pe ceilalți: Către unii care se credeau că sunt drepţi şi priveau cu dispreţ pe ceilalţi, a zis pilda aceasta (Luca 18, 9). Cel mai probabil că vorbirea Mântuitorului a fost îndreptată

către farisei. Este cunoscută atitudinea lor potrivnică față de Domnul și învățătura Lui, care le-ar fi putut schimba felul de a fi și de a gândi.

Deși pilda ne oferă o mulțime de teme și reflecții, cea mai cuprinzătoare și actuală învățătură a parabolei este să nu-i disprețuim pe cei de lângă noi. De altfel, Mântuitorul a spus cu alt prilej: Vedeţi să nu dispreţuiţi pe vreunul din aceştia mici, că zic vouă: Că îngerii lor, în ceruri, pururea văd faţa Tatălui Meu care este în ceruri (Matei 18, 10).

Despre această parabolă, părinții Bisericii vorbesc în chip magistral. Sfântul Chiril al Alexandriei spune: Domnul ne-a învățat cum trebuie să săvârșim rugăciunile noastre, pentru a nu fi acestea fără de răsplată pentru cei ce le aduc și nici ca acelea de care credem că ne folosim și ne sunt de folos, acelea chiar să mânie și să supere mult împotriva noastră pe Dumnezeu, dătătorul harurilor, căci este scris: este un drept care piere în dreptatea sa, conform Ecclesiastul 7, 16.

Sfântul Chiril, într-un prea frumos comentariu exegetic, spune că fariseul este osândit nu pentru că s-a rugat fără luare aminte, fiindcă multe sunt învinuirile ce se pot aduce împotriva sa. Mai întâi, el este împovărător, obraznic și lipsit de minte. Se admiră singur, cu toate că strigă Scriptura: să te laude pe tine aproapele și nu gura ta, altul străin și nu buzele tale, cum citim în Pilde 26, 2. El nu știa că nu este lucru vrednic de admirație și de laudă ca un om să fie mai bun decât cei răi, iar vameșul, care stătea departe, nu cuteza nici să-și ridice către înălțime ochii săi, dar printr-o înfățișare roșie de rușine închipuia sfiala sufletului. Ai văzut că oprindu-și slobozenia gurii și a vorbirii ca şi cum n-ar fi avut-o pe ea, a fost bătut de mustrările conştiinței sale? El se temea să fie măcar văzut de Dumnezeu, ca unul ce s-a îngrijit prea puțin de legile Sale și prin înfă-țișarea ce se vădea la arătare, el învinuia răutatea sa. Își lovește pieptul, mărturisește vina, arată ca unui doctor boala și roagă să fie miluit (Sfântul Chiril al Alexandriei).

Sfântul Teofilact, interpretând parabola, afirmă: Domnul nu încetează a curăți prin multe învățături patima mândriei, căci de vreme ce mai mult decât alte patimi supără mințile omenești, pentru aceasta în multe locuri și de multe ori învață despre acestea.

Cuviosul Nichita, ucenicul Sfântului cuvios Simeon Noul Teolog, spune: Toată părăsirea celor ce se nevoiesc le vine pentru slava deșartă, pentru osândirea aproapelui și pentru arătarea virtuților. Deci oricare dintre acestea se arată în sufletele celor ce se nevoiesc le pricinuiește părăsirea de Dumnezeu. Cu alte cuvinte, ucenicul marelui teolog amintește celor care se nevoiesc și au multe virtuți că

pentru slava deșartă, pentru osândirea aproapelui și amintirea virtuților își pot pierde plata lor. Să luăm aminte!

Graiurile fariseului sunt asemenea cuvintelor unui om mulțumitor: Dumnezeule, Îți mulțumesc! Iar cele de pe urmă cuvinte sunt pline de toată nebunia, spune Sfântul Teofilact. Dar cum a zis, nu sunt, adică la sine a lipsit isprava și la a sa putere, iar în a-i osândi pe alții, aceasta cum poate să fie a omului care știe că la Dumnezeu are cele pe care le are? Nu sunt ca ceilalți oameni, a amintit! A adăugat faptele cele bune, postea de două ori pe săptămână și oferea zeciuială. Că se cuvine nu numai să se abată de la rău, ci să facă și bine, după cum spune Psalmul 37, versetul 27. Dau zeciuială din toate câte câștig! Atât mă împotrivesc răpirii și nedreptății, încât și pe ale mele le dau, iar zeciuiala se pare unora, și odată, s-a rânduit de către Lege, dar cei care adânc o cercetează află că trei zeciuieli învață legea. Și aceasta o vom înțelege cu amănuntul din Deuteronom, dar fariseul se înșela.

Vameșul, în comparație cu el, stătea departe, dar nu doar departe cu locul, ci și cu chipul și graiul și cu zdrobirea inimii, foarte departe era de acela, adică de fariseu. Se rușina să-i ridice către cer ochii, nevrednici de vederea celor de sus judecându-i pe aceștia, care au voit să vadă, să se veselească de bunătățile pământului. Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului! Cuvintele Evangheliei ne spun că pentru aceasta vameșul s-a pogorât mai îndreptat, pentru că necurat este înaintea Domnului cel care se înalță cu inima (cf. Pilde 16, 5).

Sfântul Teofilact se minunează: Cum fariseul cu puține graiuri ale înaltei cugetări se osândește, iar Iov, grăind, se încununează? Pentru că fariseul, nimeni silindu-l, stătea și bârfea, osândea pe alții, nici o nevoie strâmtorând-o, iar Iov, fiindcă prietenii îl strâmtorau și mai greu decât necazul ce se întâmplase, stăteau asupră-i și ziceau că pentru păcate a pătimit acestea, a fost silit și a numărat isprăvile sale. Că de s-ar fi încredințat oamenii cum că păcate erau cele pe care le făcea Iov și pentru acelea pătimește, s-ar fi îndreptat să facă aceleași lucruri. Așadar, el a fost iubitor de străini, în loc să fie urâtor al acestora și deci s-ar fi făcut urâtor de străini, în loc de iubitor de străini. Nemilostiv și nedrept în loc de milostiv și drept, ca acestea erau faptele lui Iov.

Sfântul Ioan Gură de Aur spune că parabola arată deosebirea dintre cel vrednic și cel nevrednic. Chiar dacă unul se considera cu viețuire aleasă, iar celălalt se osândea, Dumnezeu privea înlăuntrul inimii lor. El tâlcuiește cele ascunse de la zidirea Lumii. Dumnezeu vede ascunzișurile inimii (I Petru 3, 4). El prețuiește mai mult sufletul unui sărac evlavios și smerit, decât pe cei care s-ar putea să aibă anumite virtuți, dar sunt lipsiți de smerenie și evlavie.

Aceasta este și atitudinea pe care Biserica o recomandă creștinilor. Când mergem la biserică, întrucât fără rugăciunea comunitară suntem singuri și fără ajutor, s-ar putea să descoperim în sufletele unora mai multă evlavie, smerenie și dragoste decât la cei despre care ne așteptăm, întrucât Dumnezeu privește dincolo de ceea ce se vede.

Fariseii doreau mult să-și evidențieze evlavia, să se compare, dar niciodată cu cei bineplăcuți lui Dumnezeu, care au iubit calea Lui și au urmat ce Mântuitorul învăța prin cuvânt și faptă, ci doreau să-și arate superioritatea, privind la cei aparent păcătoși și disprețuiți în societatea căreia-i aparțineau.

Fariseul din parabolă Îi mulțumea lui Dumnezeu că nu este ca ceilalți oameni, dar de fapt săvârșea păcate mai mari decât ale celor acuzați de el. Se lăuda că postește. Domnul le-a cerut celor ce-L ascultau să nu se arate oamenilor când postesc, să nu fie niciodată triști ca fățarnicii care își smoleau fețele, adică își schimbau chipul tocmai pentru a arăta oamenilor nevoința lor. Mântuitorul Iisus Hristos ne învață că rugăciunea, fapta cea bună și credința sinceră sunt bine primite dacă sunt săvârșite în discreție și intimitate duhovnicească (cf. Matei 6-21).

În rugăciunea a cincea de la Sfântul Maslu se afirmă: Că de vei intra la judecată cu robii Tăi, nimeni nu va fi aflat curat de întinăciune, ci va amuţi toată gura, neavând ce răspunde, pentru că toată dreptatea noastră este înaintea Ta ca o cârpă lepădată. Părinții Bisericii au parafrazat cuvintele din profetul Isaia 64, 6: Toată dreptatea noastră este ca un veșmânt întinat.

Oare de ce fariseul și noi n-am privi la smerenia profetului Isaia? Omul drept și temător de Dumnezeu își considera dreptatea sa aidoma unui veșmânt întinat...

Ceea ce oferim oamenilor este posibil să nu fie întotdeauna apreciat de Dumnezeu. Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi, ne spune psalmistul inspirat de Dumnezeu.

Evlavia, dragostea și încredința-rea că Dumnezeu va privi către el au avut rezultat pe măsură pentru vameşul din Evanghelie. Zic vouă că acesta s-a coborât mai îndreptat la casa sa, decât acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa (Luca 18, 14).

Fariseul, lăudându-se, s-a îndepărtat de Dumnezeu, după cum citim în Faptele Apostolilor (4, 12): Nu este pe cer nici un nume dat între oameni în care trebuie să

ne mântuim. Trebuie să-L căutăm pe Dumnezeu, care privește dincolo de părerile și încercările prin care ar putea trece vreunul dintre pământeni.

Vameșul și fariseul reprezintă două căi. Să mergem mereu pe drumul smereniei și al pocăinței. Această călătorie sfârșește în Cer. Celălalt drum este amăgitor. Să ne ferim de el!

PS Timotei despre lecția vameșului: Când nu suntem mulțumiți cu starea noastră e semn că suntem pe drumul cel bun

Ștefana Totorcea
21.02.2021

„Când nu suntem mulțumiți cu starea în care ne aflăm e un semn că ne aflăm pe drumul cel bun”, a afirmat duminică Preasfințitul părinte Timotei Prahoveanul. „Este drumul pe care îl propune Biserica în perioada Triodului, pe care o începem cu Duminica vameșului și a fariseului. Este un drum pe care va trebui să călătorim cu toată inima.”

„Aceasta este varianta, propunerea Bisericii, pe care, dacă cineva va merge, va ajunge în cer”, a subliniat Preasfinția sa. „Dar până acolo să ne însoțim de gândul smerit, de smerita cugetare și de smerenia că nu suntem decât niște slugi netrebnice”, a adăugat ierarhul în omilia rostită la Catedrala Patriarhală.

„Când îi închinăm lui Dumnezeu gândurile noastre, nu va trebui niciodată să îi prezentăm ceea ce am făcut bun”, a explicat el. „Și, chiar dacă facem ceva vreodată, vreun gest, vreo zi de post, vreo faptă bună, indiferent care ar fi ea, nu am făcut decât ceea ce eram datori să împlinim.”

Episcopul vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor l-a citat pe Sfântul Ioan Gură de Aur, care spunea că smerenia îl face pe om înger atunci când ea lucrează în viața lui.

„Omul mândru, ne spune dumnezeiescul arhipăstor al Constantinopolului, îi cunoaște pe alții, dar niciodată nu se cunoaște pe sine. Omul mândru îi arată pe alții, dar se ascunde pe sine. Omul mândru îi disprețuiește pe ceilalți, dar se cinstește întotdeauna pe sine, se bizuie pe sine.”

În schimb, spunea tot Sfântul Ioan Gură de Aur, mândria stinge lumina tuturor virtuților.

„Pot exista în viața oamenilor virtuți, fapte bune, uneori ani îndelungați, dar mândria, trufia, această slavă deșartă le poate pierde într-o clipă”, a spus ierarhul.

„Întâlnim și în lumea de astăzi oameni care vorbesc doar despre ei, oameni care, deși au primit daruri multe de la Dumnezeu, nu recunosc darurile altora. Și noi, de cele mai multe ori, suntem în aceeași postură. Suntem preocupați doar de propria noastră imagine, iar pe cei de lângă noi îi disprețuim.”

„Când întâlnim oameni asemenea vameșului este darul lui Dumnezeu pentru noi, pentru Biserică, pentru societate: oameni care își evaluează corect propriile lor neputințe, oameni care recunosc că atât pot, oamenii care, deși știu că au greșit înaintea lui Dumnezeu, doresc să pună început bun.”

Astfel, „un vameș, disprețuit în timpul său, devine exemplu de pocăință pentru noi, care nu reușim să ne ridicăm la înălțimea unei asemenea smerenii”, a mai precizat Preasfințitul părinte Timotei Prahoveanul.

„Să ne ajute Dumnezeu ca smerenia fiecăruia dintre noi să aprindă lumina virtuților. Să ne ajute Dumnezeu să călătorim dimpreună cu vameșul ocolind întotdeauna gândurile trufașe ale fariseului, pentru a auzi și noi într-o zi, cum a auzit vameșul, că «acesta s-a întors mai îndreptat la casa lui»”, a încheiat el.

Preafericitul părinte patriarh Daniel - Predică la Duminica a XXXIII-a după Rusalii - Să unim fapta bună cu smerenia

Duminica Vameşului şi a Fariseului', denumită astfel după Evanghelia rânduită a se citi la Sfânta Liturghie, deschide timpul *Triodului*, o perioadă a anului bisericesc, ce cuprinde Postul Sfintelor Paşti şi cele trei duminici pregătitoare (*Duminica Vameşului şi a Fariseului, a Fiului Risipitor şi a Înfricoşătoarei Judecăţi*). Denumirea acestei perioade provine de la cartea de cult numită Triod şi folosită cu preponderenţă în acest interval, care conţine unele canoane alcătuite din trei cântări (ode), şi nu din nouă (sau opt mai exact), aşa cum sunt alcătuite canoanele obişnuite.

Repere ale urcuşului spre Înviere

Perioada Triodului este un timp de rugăciune mai intensă, de ascultare mai atentă a Sfintei Scripturi, o perioadă de pocăinţă şi de spovedanie, de împărtăşire mai deasă şi de milostenie arătată celor în nevoi.

Înaintea începerii Postului mare, Biserica a rânduit *trei duminici pregătitoare*, ca să învăţăm că pentru înnoirea vieţii noastre sufleteşti, pentru învierea sufletului din moartea păcatului şi pentru întâlnirea lui cu Hristos Cel răstignit şi înviat, sunt esenţiale trei lucrări mari, şi anume: ***rugăciunea smerită, pocăinţa sinceră şi milostenia generoasă.*** Aşadar, Biserica a rânduit aceste duminici pregătitoare spre folosul nostru duhovnicesc, ca noi să pornim la drum cunoscând scopul şi traseul urcuşului nostru duhovnicesc spre Înviere, dar şi mijloacele de pregătire pentru a primi cu bucurie lumina Sfintelor Paşti.

Să învăţăm de la fariseu fapta cea bună,

iar de la vameş, rugăciunea smerită

Evanghelia acestei Duminici este, înainte de toate, un îndemn la rugăciune smerită. Prin pilda pe care ne-o spune, ***Mântuitorul Hristos ne învaţă că nu orice rugăciune este primită de Dumnezeu, ci numai rugăciunea smerită, făcută întru umilinţă: 'oricine se înalţă pe sine se va smeri; iar cel care se smereşte pe sine se va înălţa'***. Cu alte cuvinte, rugăciunea care ne înalţă este rugăciunea făcută întru smerenie, iar rugăciunea care ne împiedică să ne apropiem de Dumnezeu şi ne dăunează din punct de vedere spiritual este rugăciunea făcută cu mândrie.

Fariseul *'se ruga în sine'*, adică în sufletul său şi pentru sine, încât nimeni nu auzea rugăciunea sa. *Prin urmare,* ***Evanghelia ne învaţă că Dumnezeu cunoaşte gândurile oamenilor şi aude rugăciunile lor (cf. Psalm 93, 9),chiar şi atunci când acestea sunt exprimate fără glas.***

Evanghelia ne mai spune că fariseul *'stătea drept'*, ***'iar vameşul, stând mai departe, nu îndrăznea nici ochii să-şi ridice spre cer, ci îşi bătea pieptul său şi zicea: Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului'***. ***Atât poziţia semeaţă a fariseului, cât şi cea smerită a vameşului dezvăluie stările lor sufleteşti:mândrie şi mulţumire de sine, la fariseu, pocăinţă şi smerenie, la vameş.*** Iată amănunte care, la prima vedere, par lipsite de importanţă, dar, în realitate, ele cuprind sensuri sau înţelesuri preţioase, astfel încât în Sfânta Evanghelie nici un cuvânt nu este de prisos.

Din descrierea poziţiei sau atitudinii vameşului şi fariseului în timpul rugăciunii, ***învăţăm că rugăciunea de pocăinţă nu este numai o lucrare a sufletului, ci o lucrare duhovnicească a sufletului şi a trupului împreună***. Urmând pilda vameşului păcătos, dar smerit, în perioada postului şi noi, creştinii, facem multe metanii sau închinăciuni, *aplecând privirea şi trupul spre pământ, ca semn de smerenie şi de pocăinţă, recunoscând astfel că păcatul ne trage spre cele pământeşti şi spre moarte, însă mila sau harul lui Dumnezeu şi iertarea* Lui *ne ridică spre cele cereşti*, adică spre lumina vieţii veşnice.

Din Sfânta Evanghelie se vede că *fariseul este un om drept, dar mândru, în timp ce vameşul este un om păcătos, dar smerit*. Prima concluzie pe care o putem trage după ascultarea acestei Evanghelii este aceea că *Dumnezeu preferă un păcătos smerit unui drept mândru*. Totuşi, cântările*Triodului*, care se referă la Evanghelia acestei Duminici, lasă să se înţeleagă că *preferinţa lui Dumnezeu pentru smerenia vameşului nu înseamnă aprobarea păcatelor vameşului şi nici nesocotirea faptelor bune ale fariseului*. Ca atare, ***Triodul ne îndeamnă să imităm virtuţile sau faptele***

bune ale fariseului şi, în acelaşi timp, să cultivăm smerenia vameşului. Aşadar, ***Biserica ne îndeamnă, deodată, la fapte bune şi la multă smerenie.*** Acest îndemn este clar exprimat în slujba Utreniei din *Duminica Vameşului şi a Fariseului, Cântarea a 5-a*: ***'Să ne sârguim a urma virtuţilor fariseului şi a râvni smerenia vameşului; urând necuviinţa greşelilor de la amândoi, adică trufia şi pierderea (pierzarea, n.n.)'*** (Triod, Bucureşti, 2000, p. 9).

Numai smerenia deschide uşile iertării păcatelor

Analizând cu atenţie felul în care se rugau atât fariseul, cât şi vameşul, vedem *o mare diferenţă între cei doi*. Deşi, formal, fariseul Îi mulţumeşte lui Dumnezeu, spunând în grabă: *'Dumnezeule, îţi mulţumesc…'*, nu face aceasta pentru a recunoaşte că tot ce a săvârşit bine a făcut cu ajutorul lui Dumnezeu, ci pentru a se lăuda pe sine. Aşadar, *el transformă, foarte repede, mulţumirea adusă lui Dumnezeu într-o mulţumire de sine*, într-o felicitare adresată sieşi în prezenţa lui Dumnezeu ca martor: *'Dumnezeule, îţi mulţumesc pentru că nu sunt ca ceilalţi oameni…'*.

Mai mult, în rugăciunea sa, fariseul nu doar se gratifică sau 'se lustruieşte pe sine' printr-o mulţumire formală adusă lui Dumnezeu, ci îi şi *judecă pe alţii*. Prin urmare, rugăciunea sa nu este o rugăciune sfinţitoare, deoarece *fariseul foloseşte mulţumirea adusă lui Dumnezeu doar ca pretext pentru a se lăuda sau înălţa pe sine şi pentru a denigra sau înjosi pe aproapele său, pe vameş*.

Chiar dacă, în sens strict, tot ce spune fariseul în rugăciunea sa - că posteşte de două ori pe săptămână, că dă zeciuială din tot ce câştigă - este perfect adevărat, *faptul că se laudă pe sine şi judecă pe alţii determină ca rugăciunea lui să nu devină înălţare, ci coborâre*, nu doar sub nivelul vieţii duhovniceşti, ci şi sub nivelul bunului-simţ sau al bunătăţii umane elementare.

Spre deosebire de fariseu, vameşul, ***'stând mai departe, nu îndrăznea nici ochii să-şi ridice spre cer, ci îşi bătea pieptul său şi zicea: Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului'.*** Astfel, ***vameşul simte că numai milostivirea lui Dumnezeu îl poate vindeca şi ridica din păcate.***

Atât vameşul, cât şi fariseul au trecut pragul uşilor templului din Ierusalim, în care s-au rugat, însă ***numai rugăciunea smerită a vameşului s-a ridicat până la uşile harului sau ale Casei Tatălui din ceruri.***

Cine se pocăieşte în stare de rugăciune smerită

își poate îndrepta viața

În societatea iudaică veche din timpul Mântuitorului Iisus Hristos, fariseii reprezentau o clasă de elită, în timp ce vameşii erau consideraţi oameni care trebuie dispreţuiţi din două motive. În primul rând, pentru că se aflau în slujba ocupantului roman, iar în al doilea rând, pentru că, obţinând dreptul de a colecta impozitele de la populaţie, ei luau de la oameni mai mult decât le îngăduia legea, fiind tentaţi să se îmbogăţească pe căi necinstite, devenind răpitori, adică peste măsură de lacomi şi nemiloşi faţă de semenii lor.

Totuşi, într-un context în care fariseii se bucurau în societate de o apreciere deosebită, iar vameşii de un dispreţ general, Mântuitorul rosteşte această pildă tocmai pentru a arăta că, ***dacă păcătosul, chiar şi cel dispreţuit de comunitate, îşi recunoaşte şi regretă sincer şi smerit păcatele săvârşite, se mai poate îndrepta sau mântui, însă, fără smerenie, nimeni nu poate dobândi mântuirea, nici chiar cel ce pretinde a fi un om drept.***

Sufletul smerit este înălţat
de iubirea lui Dumnezeu

Smerenia îl face pe om sincer şi recunoscător, pentru că prin smerenie omul vede nu doar binele săvârşit până la un moment dat, ci vede şi pe Cel ce îl ajută să facă binele, pe Dumnezeu, Care a spus 'fără Mine nu puteţi face nimic' (Ioan 15, 5), ***adică nimic bun.***

Nici o clipă nu trebuie să uităm că tot ce săvârşim bine cu gândul, cuvântul şi fapta, săvârşim *prin harul şi cu ajutorul lui Dumnezeu*. De aceea, în rugăciunea adevărată, credinciosul preamăreşte mai întâi pe Dumnezeu pentru binefacerile Sale şi Îi mulţumeşte cu smerenie pentru ajutorul primit de la El în săvârşirea faptelor bune şi înnoirea vieţii duhovniceşti.

Numai rugăciunea săvârşită întru smerenie ne ajută să fim cu adevărat realişti, pentru că în rugăciunea smerită vedem nu numai ceea ce am realizat bine, ci şi cât de mult mai este de făcut. Oricâte fapte bune am săvârşit, trebuie să recunoaştem că totdeauna este loc de a lucra mai mult şi mai bine.

Rugăciunea smerită este mântuitoare şi sfinţitoare, deoarece ea ne umple de prezenţa lui Dumnezeu.

***Sfântul Grigorie Palama** spune că rugăciunea adevărată este însăşi prezenţa lucrătoare a lui Dumnezeu în omul care se roagă.*

Când omul se smereşte, adică se goleşte de sinele egoist, atunci se umple de prezenţa smerită, iubitoare şi sfinţitoare a lui Dumnezeu. Când însă omul este plin de sine, în el nu mai este loc pentru prezenţa iubitoare şi smerită a lui Dumnezeu. De aceea, ***Evanghelia acestei Duminici ne învaţă că 'oricine se înalţă pe sine se va smeri', adică va fi umilit, va cădea, decădea şi diminua spiritual.*** Uneori, cel care se înalţă pe sine se va smeri, în înţelesul că va fi smerit sau umilit de oamenii care îl înfruntă şi îl pedepsesc tocmai din cauza aroganţei sau a orgoliului său.

Cu alte cuvinte, cine se iubeşte pe sine în mod pătimaş şi exclusivist nu-L poate iubi cu adevărat nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele său. Foarte adesea, omul virtuos, dar mândru devine aspru judecător al altora, incapabil să respecte şi să preţuiască sincer pe altcineva decât pe sine, şi cu atât mai puţin să se roage pentru cineva diferit de el. Însă ***prin rugăciune smerită înaintea lui Dumnezeu, omul sincer se luminează, se leapădă de sinele egoist, iar sufletul său primeşte harul lui Dumnezeu Cel milostiv şi smerit.*** De aceea, Domnul Iisus Hristos spune: ***'Cel care se smereşte pe sine se va înălţa', adică va fi înălţat sau ridicat în relaţia lui cu Dumnezeu sau în iubirea sfântă a lui Dumnezeu şi în preţuirea oamenilor drepţi.***

Rugăciunea smerită este temelia vieţii duhovniceşti

Evanghelia Duminicii Vameşului şi a Fariseului este un 'îndreptar de rugăciune', deoarece ne arată că

- ✓ numai *rugăciunea smerită este temelia vieţii şi creşterii spirituale a omului sau cale de înaintare spre Hristos Cel răstignit şi înviat*.
- ✓ Numai rugăciunea smerită vindecă sufletul de rănile păcatului şi de mândrie, cultivând trezvia sau veghea duhovnicească, pentru a nu cădea în mulţumirea de sine, care devine repede lenevire duhovnicească şi slăbire în iubirea de Dumnezeu şi de semeni.
- ✓ *Rugăciunea smerită **în faţa lui Dumnezeu Cel sfânt şi bun** este un fel de oglindă care ne arată că tot ce am făcut bine este foarte puţin în raport cu binele pe care trebuie să-l împlinim în viaţa noastră,* pentru a ne asemăna cu Dumnezeu în sfinţenie şi bunătate.
- ✓ *Rugăciunea smerită luminează şi lărgeşte sufletul omului pentru a primi în el harul lui Dumnezeu şi pentru a iubi pe aproapele său*. Omul cu adevărat

smerit nu se roagă numai pentru sine, ci şi pentru toţi oamenii, pentru membrii familiei sale, pentru toţi cei din comunitatea în care trăieşte, pentru Biserica întreagă şi pentru toţi oamenii suferinzi şi necăjiţi din lumea întreagă, mai ales ***'pentru tot sufletul creştinesc, necăjit şi întristat care are trebuinţă de mila şi ajutorul lui Dumnezeu'***, cum se spune într-una din rugăciunile Bisericii noastre (*Litia*, ectenia a treia).

- Rugăciunea smerită este, aşadar, temelia iubirii duhovniceşti adevărate.

Nimeni nu poate iubi cu adevărat când iubirea sa este mândră sau arogantă, dispreţuitoare şi judecătoare a altora, deoarece adevărata iubire este ***'binevoitoare, nu pizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte'***, după cum învaţă Sfântul apostol Pavel (I Corinteni 13, 4).

Din rugăciunea smerită izvorăşte iubirea milostivă pentru toţi oamenii

- Sfânta Evanghelie din prima Duminică a *Triodului ne arată că treapta de bază a urcuşului duhovnicesc spre Înviere este* ***rugăciunea smerită.***
- Duminica a doua ('*Duminica Fiului risipitor*') ne arată că a doua treaptă sau condiţie a învierii sufletului din moartea păcatului este ***pocăinţa sinceră,*** adică hotărârea de a ne lepăda de un trecut păcătos şi apăsător, pentru a începe o viaţă nouă, trăită după voia lui Dumnezeu.
- Apoi, Duminica a treia a *Triodului*, cea imediat premergătoare începutului Postului mare ('*a Înfricoşătoarei Judecăţi*'), ne arată *treapta a treia duhovnicească a postului, ca perioadă de rugăciune şi pocăinţă, şi anume* ***milostenia*** *sau ajutorarea celor în nevoi.*

Să ne ajute Bunul Dumnezeu ca această primă Duminică a perioadei Triodului să fie un început temeinic pentru o rugăciune smerită, care nu exclude, ci cuprinde în ea şi rugăciunea pentru semenii noştri, deoarece Dumnezeu voieşte ***'ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină'*** (I Timotei 2, 4).

Aşadar, mai ales în această perioadă trebuie să ne rugăm mai mult, nu numai pentru noi, ci şi pentru sănătatea şi mântuirea tuturor oamenilor, spre slava Preasfintei Treimi şi bucuria tuturor! Amin.

Preafericitul părintele nostru Daniel - Predică la duminica a 33-a după Rusalii (a Vameşului şi a Fariseului)

Evanghelistul Luca incepe relatarea parabolei spusă de Mântuitorul nostru zicând: ***"Iar pentru unii care se credeau că sunt drepţi şi-I dispreţuiau pe ceilalţi, a spus parabola aceasta."***

Mântuitorul Iisus se arată cel mai mare cunoscător al sufletelor noastre şi in acelaşi timp doctorul sufletelor.

Fariseul era un om de elită, fariseii erau buni cunoscători ai legii şi se străduiau să împlinească legea mai mult de ochii lumii. Erau lacomi şi doritori de a se imbogăţi rapid si erau urâţi de către oameni pentru că adesea se puneau şi în slujba stăpânirii romane. Avem de a face cu două categorii, unul - fariseul care părea o elită spirituală a poporului, şi vameşul care părea vrednic de dispreţ şi de blam.

Aceşti doi oameni au urcat la templu. Atitudinea lor a diferit în mod surprinzător. ***Mântuitorul ca mare doctor al sufletelor nu priveşte la faţa omului ci la sufletul lui.*** Starea inimii vameşului diferă de cea a fariseului. ***Ce spunea fariseul era adevărat dar starea inimii lui nu era una de smerenie, el era plin de sine şi de aceea nu mai este loc în inima lui de prezenţa lui Dumnezeu. El nu mulţumeşte lui Dumnezeu că l-a ajutat să săvârşească multe fapte bune, ci îi mulţumeşte că nu este ca toţi ceilalţi oameni, e de fapt o mulţumire sub formă de judecată.*** Adică nici cel care se afla lângă el nu era cruţat, nici pe cel care se afla în rugăciune alături de el, incluzându-l in categoria oamenilor care nu merita nici o atenţie.

In contrast cu acest fariseu care judeca pe ceilalţi oameni, şi care este plin de sine, vameşul zice doar ***"Dumnezeule fii milostiv mie păcătosului."*** ***Hristos Domnul spune că vameşul s-a întors mai îndreptat sufleteşte decât fariseul.***

Concluzia parabolei ***este că cine se înalţă pe sine se va smeri, iar cine se smereşte pe sine va fi înălţat.***

Vameşul este un om păcătos, dar pocăinţa lui este sinceră, şi el nu contează pe faptele lui bune pe care nu le are, şi nici pe o bunătate pe care nu o are, ci singurul lucru pe care contează el este mila lui Dumnezeu. În centrul rugăciunii sale se află mila lui Dumnezeu şi păcatul lui propriu. Vameşul nu face lista păcatelor altora, nu are grijă de păcatele altora ci numai de propriul său suflet care are nevoie de mila lui Dumnezeu pentru a se schimba, pentru a se innoi, pentru a se curăţi şi pentru a se mântui.

Acest vameş dintr-un om păcătos prin puterea rugăciunii lui sincere devine fără să ştie un dascăl pentru noi toţi. ***Multe din faptele noastre considerate de noi bune au nevoie de mila lui Dumnezeu ca să fie curăţite de ceea ce a fost*** **orgoliu sau egoism *atunci când le-am săvârşit.*** ***Acest vameş ne îndeamnă ca un învăţător fără voia lui să spunem cât mai mult cum se roagă Biserica "Doamne miluieşte!"***

Acest vameş ne arată că în faţa lui Dumnezeu avem nevoie nu ca să enumerăm virtuţile noastre. Şi când facem un lucru bun trebuie sa-I mulţumim lui **Dumnezeu.**

În faţa lui Dumnezeu se aduce spre curăţire ceea ce n-a fost făcut potrivit voinţei **Lui: gândurile, faptele noastre, tot ce n-a fost iubire smerită faţă de semenii *noştri este păcat.***

Tot ceea ce am făcut bine fără să mulţumim lui Dumnezeu este păcat.

Învăţăm de la acest vameş că la un moment dat nu se mai pune problema înşiruirii multelor faptelor rele ci doar vrea să fie eliberat de starea păcătoasă. Omul plin de păcate nici nu-şi mai aminteşte câte a făcut.

Vameşul este dascălul nostru pentru că el nu e mulţumit cu starea în care se află.

Spovedania nu este un simplu mod de avea acces la împărtăşanie, starea de pocăinţă este dorinţa fierbinte de a ne elibera de un trecut care ne apasă, şi de a ne schimba viaţa, si constatarea că nu o putem schimba prin propriile noastre forţe. ***Sfinţii s-au chinuit ani întregi de a lăsa anumite patimi, dar au observat că nu pot singuri, şi au ajuns la pocăinţă cerând mila lui Dumnezeu, asemenea vameşului văzând cu ochii lor duhovniceşti că foarte adesea numai mila lui Dumnezeu ne poate schimba, nu este de ajuns uneori crisparea voinţei, există răutăţi in sufletul nostru atât de adânc înrădăcinate in care numai mila lui Dumnezeu le poate vindeca***.

Aceasta vedem în sufletul acestui vameş. ***Strigătul său arăta că este atât de încărcat sufletul de păcate încât numai mila lui Dumnezeu îl poate elibera de ele.***

- ✓ *Când omul este eliberat de păcate, el renaşte, de aceea pocăinţa se numeşte al doilea botez. Lacrimile pocăinţei sunt lacrimi de bucurie.*
- ✓ *Când ingenunchiem noi in taina pocăinţei atunci ne ridicăm.*
- ✓ *Când ne smerim, ne golim de noi inşine în faţa lui Dumnezeu, este de fapt o înălţare duhovnicească.*
- ✓ *Când îngenunchiem copleşiti de păcate vrem să lăsăm jos la pământ păcatele noastre.*

(Preafericitul părintele nostru Daniel - Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române - pe când era mitropolit al Moldovei şi Bucovinei)

„Temelia progresului duhovnicesc este rugăciunea smerită”

Arhid. Ştefan Sfarghie
- 21 feb, 2021

Începând cu Duminica a 33-a după Rusalii (a Vameşului şi a Fariseului), Biserica Ortodoxă a intrat în timpul liturgic al Triodului, o perioadă de 10 săptămâni a anului bisericesc ce cuprinde trei săptămâni cu patru duminici pregătitoare (Duminica Vameșului și a Fariseului, a Întoarcerii Fiului risipitor, a Înfricoșătoarei Judecăți și a Izgonirii lui Adam din Rai), Postul Sfintelor Paști de şase săptămâni şi săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Domnului. Cu prilejul începutului Triodului, Preafericitul părinte patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învăţătură în Paraclisul istoric „Sfântul mare mucenic Gheor-ghe” din Reşedinţa Patriarhală, în care a subliniat că Duminica Vameşului şi a Fariseului ne arată în esenţa sa că trebuie să unim fapta bună cu smerenia.

Preafericitul părinte Daniel, patriarhul României, a explicat faptul că în perioada Triodului Biserica îi cheamă pe credincioşi la pregătire pentru Postul Sfintelor Paşti, precum şi la trăirea Postului mare ca un urcuş spre bucuria Învierii. *„În perioada aceasta a Triodului, de 10 săptămâni, cartea cea mai folosită în cultul Bisericii este «Triodul». Cartea poartă numele de Triod pentru faptul că în ea canoanele sunt compuse din trei cântări sau ode, nu din nouă cântări, după cum se obişnuieşte”,* a spus Preafericirea sa.

Părintele patriarh Daniel a precizat că cele patru duminici pregătitoare din primele trei săptămâni ale perioadei Triodului sunt deosebit de semnificative, deoarece ele ne arată cele patru lucrări duhovniceşti permanente din timpul postului Sfintelor Paşti. *„Prima lucrare este rugăciunea smerită, a doua este pocăinţa sinceră, a treia este milostenia darnică sau generoasă şi a patra lucrare permanentă din timpul Postului mare este postirea sau înfrânarea de la bucatele de origine animală, dar şi înfrânarea de la păcate. Aceste patru lucrări se leagă una cu cealaltă şi formează o perioadă de pregătire duhovnicească, de pocăinţă, de spovedanie, de împărtăşire mai deasă, de milostenie mai intensă. În această perioadă, creştinul ortodox se leapădă de un trecut apăsător prin spovedanie, prin pocăinţă şi înnoieşte viaţa sa duhovniceşte, prin ascultarea mai atentă şi mai intensă a tuturor textelor biblice din timpul slujbelor, dar şi printr-o citire particulară sau individuală mai intensă şi, desigur, prin postire, însoţită de metanii, de semne ale pocăinţei, ale dorinţei de ridicare din păcate. Toată Biserica se află în timpul postului Sfintelor Paşti în stare de pocăinţă, de înnoire duhovnicească".*

„Fără smerenie nu se poate îndrepta cineva"

Referindu-se la Evanghelia Duminicii a 33-a după Rusalii, patriarhul României a subliniat că aceasta ne arată cât de importantă este rugăciunea smerită. *„Mântuitorul ne arată Pilda vameşului şi a fariseului ca o lecţie de rugăciune smerită (...). Dumnezeu preferă un păcătos smerit faţă de un drept mândru, în înţelesul că smerenia este mai valoroasă decât orice altă lucrare şi că fără smerenie nu se poate îndrepta, nu se poate mântui cineva. Nu orice rugăciune este primită de Dumnezeu, ci doar rugăciunea făcută în stare de smerenie. Biserica, în cântările Utreniei de la această duminică, ne îndeamnă să luăm ceea ce este pozitiv de la cei doi oameni care se rugau la templu: să ne sârguim a urma virtuţilor fariseului şi a râvni smerenia vameşului, urând necuviinţa greşelilor de la amândoi, adică trufia şi pierzarea (Cântarea a 5-a de la Utrenia din Duminica Vameşului şi a Fariseului). Înţelegem că, deşi Dumnezeu preţuieşte smerenia vameşului, totuşi nu aprobă lucrările lui rele, greşelile lui. Deşi Dumnezeu respinge trufia fariseului, nu trece cu vederea faptele lui bune (...). Fariseul se înalţă pe sine înjosind pe alţii, se laudă pe sine mai mult decât Îl laudă pe Dumnezeu, de aceea harul lui Dumnezeu nu intră în omul plin de sine şi rugăciunea sa nu este primită. În schimb, vameşul se smereşte, nu stă semeţ, ci cu privirea spre pământ şi cu mult regret zice: «Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului» (Luca 18, 13). Rugăciunea smerită a vameşului însoţită de căinţă îl arată mai îndreptat la sfârşit",* a explicat părintele patriarh Daniel.

Întâistătătorul Bisericii noastre a mai precizat că rugăciunea smerită nu judecă pe alţii, ci ea se poate manifesta şi ca rugăciune pentru alţii *„în înţelesul că nu îi exclude pe ceilalţi oameni din iubirea milostivă şi smerită a lui Dumnezeu. Când omul se roagă întru smerenie, el deschide sufletul său spre Dumnezeu Cel smerit şi milostiv, iar sufletul său se umple de harul iubirii milostive a lui Dumnezeu. În Evanghelia de astăzi avem un îndreptar de rugăciune, şi anume acela că temelia vieţii creştine şi temelia progresului duhovnicesc sunt rugăciunea smerită (...). Smerenia este condiţia primordială a progresului duhovnicesc. Omul smerit, când se roagă, îşi dă seama cât de mult mai este de făcut, cât bine ar mai putea face dacă s-ar ruga mai mult, dacă ar fi mai râvnitor, mai harnic”.*

La final, Preafericirea sa a vorbit despre importanţa metaniilor pe care creştinii le fac în special în timpul Postului mare. *„Vameşul se uita tot timpul spre pământ când se ruga, pentru că recunoştea că viaţa lui pe pământ a fost plină de căderi, de patimi lumeşti. De aceea, el cerea ajutorul lui Dumnezeu ca să se poată ridica. De la el a învăţat Biserica această atitudine, şi anume că, în perioada postului Sfintelor Paşti, de foarte multe ori facem metanii mari, adică atingem cu fruntea pământul şi apoi ne ridicăm, arătând că mereu suntem atraşi spre cele pământeşti, dar noi dorim ridicarea, învierea sufletului din moartea pricinuită de păcat şi eliberarea de sub povara păcatului”,* a reliefat patriarhul României.

Patriarhul Daniel: „Rugăciunea smerită este izvor de iubire smerită pentru semeni”

Ștefana Totorcea
21.02.2021

„Rugăciunea smerită este izvor de iubire smerită pentru semeni”, a spus patriarhul Daniel duminică. În Evanghelia zilei, fariseul care se roagă „se înalță pe sine înjosind pe alții”. Dar rugăciunea smerită a vameșului nu judecă. De aceea, ea „se poate manifesta și ca rugăciune pentru alții, în înțelesul că nu exclude pe ceilalți oameni din iubirea milostivă și smerită a lui Dumnezeu”, a spus părintele patriarh.

Fariseul „se laudă pe sine în prezența lui Dumnezeu, deci rugăciunea sa trufașă este o rugăciune plină de sine. De aceea, harul lui Dumnezeu nu intră în omul plin de sine și rugăciunea sa nu este primită de Dumnezeu”, a explicat Preafericirea sa.

„Atunci când fariseul se ruga, el judeca pe alții, se compara cu alții, pe când vameșul, când se ruga, se gândea doar la propriile lui păcate”, a continuat el.

„Sfântul Grigore Palama spune că în rugăciunea smerită adevărată Dumnezeu Însuși se află în lucrare, pentru că celor care se roagă cu smerenie le dăruiește harul Său sfințitor și mântuitor.”

„Deci, când omul se roagă întru smerenie, el deschide sufletul său spre Dumnezeu cel smerit si milostiv și sufletul său se umple de harul iubirii milostive a lui Dumnezeu", a spus el.

„Rugăciunea smerită este și izvor de iubire smerită: Cine se roagă cu rugăciune smerită se umple de harul iubirii milostive și smerite a lui Dumnezeu și se roagă pentru toți oamenii: pentru cei de aproape și cei de pe parte", a explicat părintele patriarh.

Smerenia: deschidere spre creșterea duhovnicească

„Smerenia este condiția primordială a progresului duhovnicesc", a mai spus patriarhul României.

„Omul smerit recunoaște că binele l-a săvârșit numai cu ajutorul lui Dumnezeu, care spune: «Fără Mine nu puteți face nimic» - adică nimic bun. El [omul smerit - n. red.] mulțumește lui Dumnezeu pentru binele pe care l-a făcut cu ajutorul lui Dumnezeu."

Totodată, omul smerit „e conștient de faptul că, oricâte fapte bune ar fi săvârșit, el încă mai are de făcut binele pentru a se asemăna cu Dumnezeu cel sfânt și bun", a adăugat Preafericirea sa.

„Cu alte cuvinte, omul smerit, când se roagă, își dă seama cât de mult mai este de făcut, cât bine ar mai putea face dacă s-ar ruga mai mult, dacă ar fi mai râvnitor, mai harnic. Deci smerenia deschide pe om la o creștere duhovnicească, pe când trufia, orgoliul, sau mândria, îl închide pe om în propriul egoism și nu mai vede, nu mai simte duhovnicește nevoia de a săvârși și mai mult bine".

Să unim virtuțile fariseului cu smerenia vameșului

Părintele patriarh a mai atras atenția că Duminica vameșului și a fariseului ne îndeamnă să unim faptele bune ale fariseului cu atitudinea smerită a vameșului.

„Biserica, în cântările Utreniei din această duminică, ne îndeamnă să luăm ceea ce este pozitiv de la ambii rugători", a precizat Preafericirea sa. „Să ne sârguim a urma virtuților fariseului și a râvni sau a dori smerenia vameșului, urând necuviința greșelilor de la amândoi - adică trufia și pierzarea."

„Cu alte cuvinte, înțelegem că, deși Dumnezeu prețuiește smerenia vameșului, totuși nu aprobă lucrările lui rele, greșelile lui. Iar, deși Dumnezeu respinge trufia fariseului, nu trece cu vederea faptele bune. De aceea, duminica de astăzi îndeamnă să unim fapta bună cu smerenia."

Patriarhul Daniel despre perioada Triodului

Perioada Triodului: „Duminica vameșului și fariseului deschide perioada Triodului, o perioadă de zece săptămâni în care biserica cheamă la pregătire pentru postul Sfintelor Paști și la trăirea postului Sfintelor Paști ca un urcuș spre bucuria Învierii." Triodul cuprinde „trei săptămâni cu patru duminici pregătitoare, apoi șase săptămâni de post și săptămâna numită a Sfintelor Patimi".

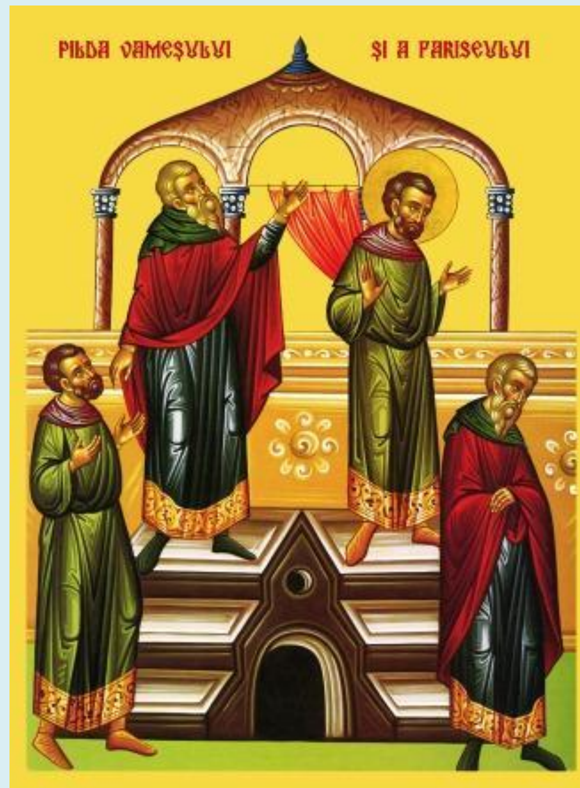
Cartea de slujbe din această perioadă, care îi dă și numele, se numește Triod „de la faptul că în această carte canoanele sunt compuse din trei cântări, sau din trei ode, nu din nouă, cum se obișnuiește"

Cele patru lucrări din post: Cele patru duminici pregătitoare din primele trei săptămâni „ne arată cele patru lucrări permanente duhovnicești din timpul postului Sfintelor Paști: prima lucrare este rugăciunea smerită, a doua lucrare este pocăința sinceră, a treia este milostenia darnică sau generoasă, și a patra lucrare permanentă din timpul Postului mare este postirea, sau înfrânarea de la bucatele de origine animală, dar și înfrânarea de la păcate".

Metaniile sunt „semne ale pocăinței, ale dorinței de ridicare din păcate".Biserica a învățat de la vameș această atitudine: „atingem cu fruntea pământul și apoi ne ridicăm, arătând că mereu suntem atrași spre cele pământești, dar noi dorim ridicarea, învierea sufletului din moartea pricinuită de păcat".

„Ce ne învață Evanghelia de astăzi este faptul că starea sufletească a omului se exprimă adesea și prin atitudinea sau poziția trupului și că la o rugăciune adevărată trebuie să participe și trupul. (…) Acești doi oameni cu stări sufletești diferite arată și poziția diferită a trupului. (…) Și sufletul și trupul trebuie să arate smerenia în timpul rugăciunilor de pocăință."

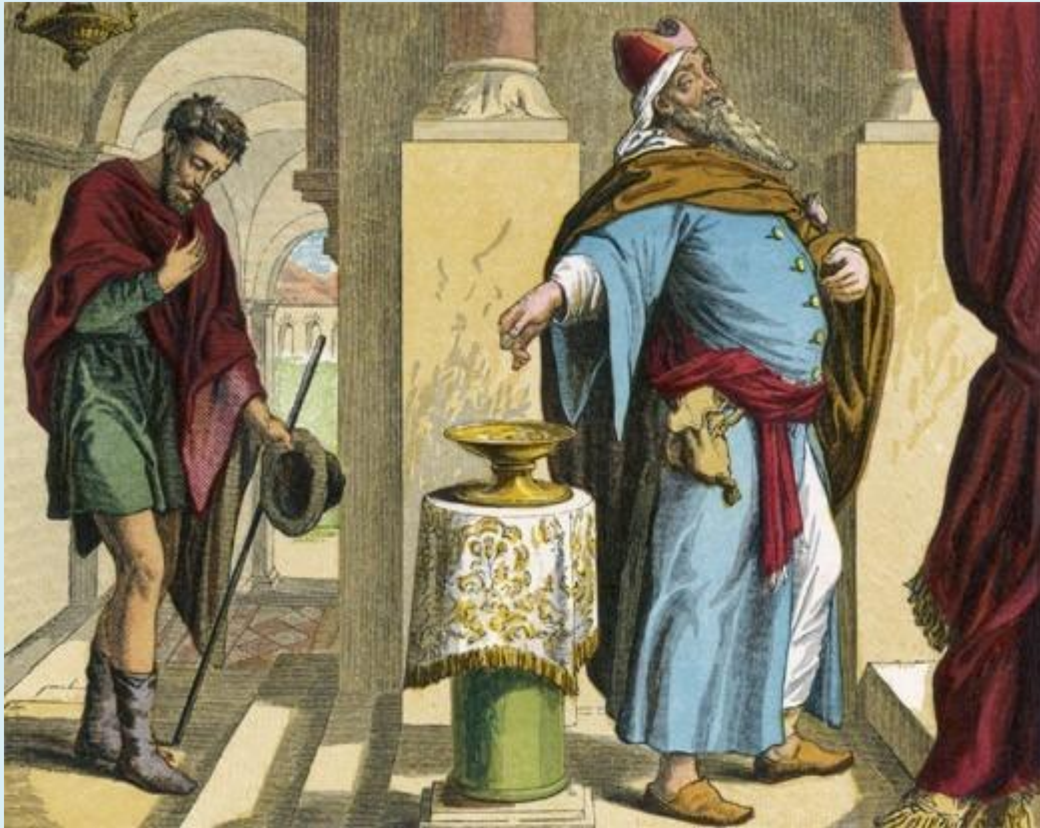
Icoane

PILDA VAMEŞULUI
ŞI A FARISEULUI

PILDA VAMEŞULUI
ŞI A FARISEULUI

Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ
ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ Κ ΤΟΥ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ

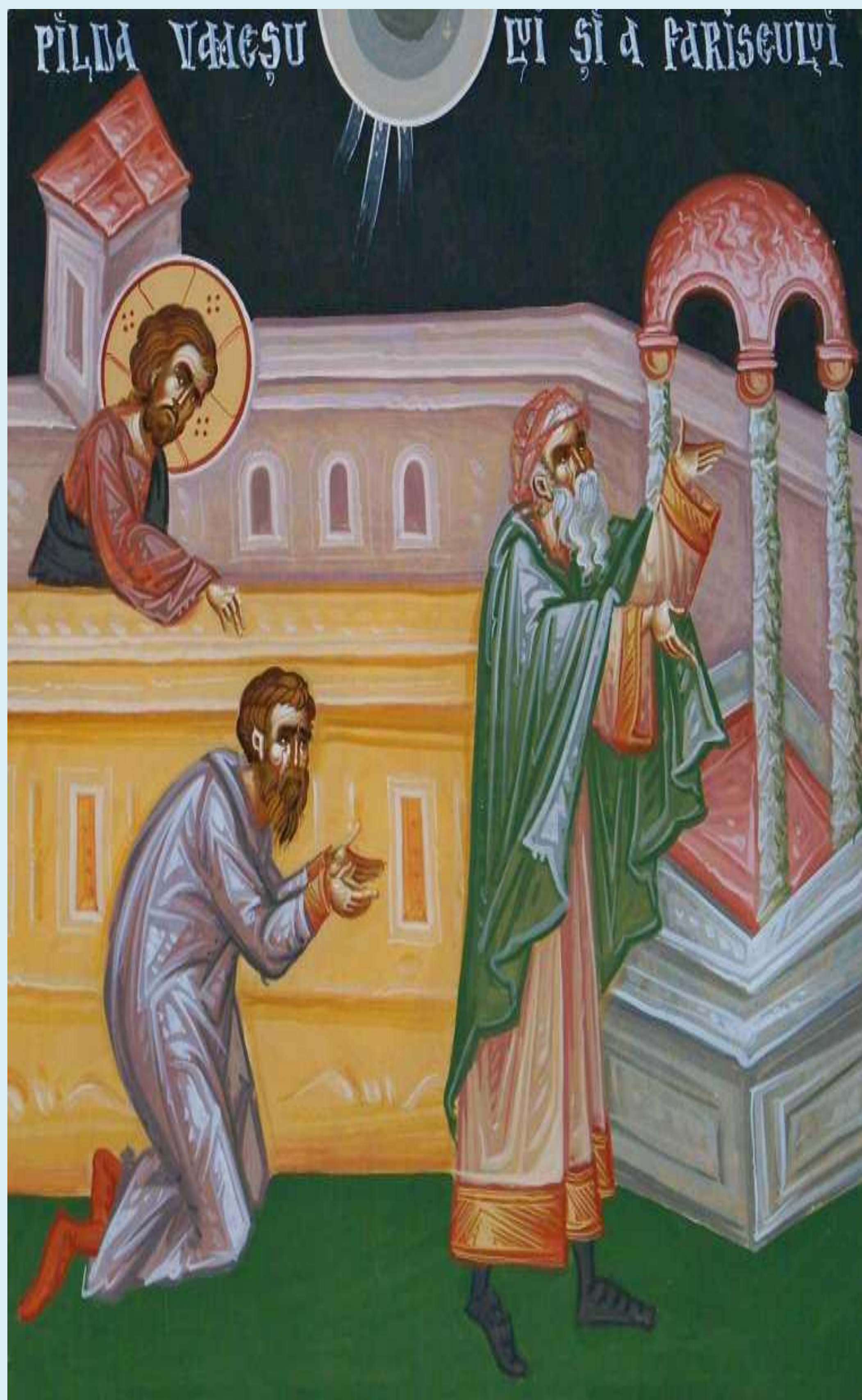

©doxologia.ro

VAMEȘUL ȘI FARISEUL

VAMEȘUL ȘI FARISEUL.
I II III IV
V VI VII VIII IX X

PILDA VAMEȘU LUI ȘI A FARISEULUI

”

Când vei ajunge să te smerești,
toți ți se vor părea sfinți.
Când ești plin de tine, însă,
toți ți se par răi.

Sf Iosif Isihastul

BASILICA.RO

6
Feb

Nu orice rugăciune este primită de Dumnezeu,
ci numai rugăciunea smerită,
făcută întru umilință.

† PATRIARHUL DANIEL

BASILICA.RO

GÂNDURI LA
EVANGHELIA DUMINICII

Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului.Amin!